

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E YABANCI DİLLERDE YAZILMIŞ
TÜRKÇE DİL ÖĞRETİMİ KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRMALI
İNCELENMESİ

YAZAR

Ayşe AFACAN SÜĞÜMLÜ

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. HÜSEYİN YILDIZ

ORDU-2023

TEZ KABUL SAYFASI

AYŞE AFACAN SÜĞÜMLÜ tarafından hazırlanan “TANZİMAT”TAN CUMHURİYET’E YABANCI DİLLERDE YAZILMIŞ TÜRKÇE DİL ÖĞRETİMİ KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ” başlıklı bu çalışma, 23.10.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **DOKTORA tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan	Prof. Dr. Keziban TEKŞAN Ordu Üniversitesi / Eğitim Fakültesi	İmza
Üye	Doç. Dr. Abdulkadir ÖZTÜRK Ordu Üniversitesi / Fen-Edebiyat Fakültesi	İmza
Üye	Doç. Dr. Hüseyin YILDIZ Ordu Üniversitesi / Fen-Edebiyat Fakültesi	İmza
Üye	Doç. Dr. Dinçer APAYDIN Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Edebiyat Fakültesi	İmza
Üye	Doç. Dr. Işıl SAVA Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Edebiyat Fakültesi	İmza

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Ayşe AFACAN SÜĞÜMLÜ

ÖZET

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E YABANCI DİLLERDE YAZILMIŞ TÜRKÇE DİL ÖĞRETİMİ KİTAPLARININ KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ

AYŞE AFACAN SÜĞÜMLÜ

Bu tez, Tanzimat Dönemi ile Cumhuriyet Dönemi aralığında yabancılara yazmış olduğu 50 Türkçe dil öğretimi kitabının 11 ana başlıkta incelenmesi ile oluşturulmuştur. Seçilen bu iki dönem aralığı Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinde Türk diline ilginin Batılılar tarafından nasıl şekillendiğini ve yaklaşık 100 yıllık bir süreçte Türk dilindeki değişim ve gelişimleri göstermesi açısından önemlidir. Özellikle bu Türkçe dil öğretimi kitapları, yazıldığı döneme ait konuşma dilini gözler önüne serdiğinden ayrı bir öneme de sahiptir. Bu çalışmada İngilizce 17, Almanca 17, Fransızca 10, İngilizce-Fransızca iki, Rusça iki, İtalyanca bir ve Latince bir kitap seçilmiştir. Bu seçim yapılırken Osmanlı Devleti'nin yönünü çevirdiği Batılıların yazmış olduğu kitaplar taranmış ve 50 kitaplık bir derlem hazırlanmıştır. Bu kitaplar giriş, içindekiler, gramer, diyalog, alıştırma, metin, düzeltme, kaynakça, dizin, kısaltma ve ek başlıkları olmak üzere 11 ana başlıkta incelenmiştir. Arap ve Fars dillerinden etkinin de görülebileceği tezde, 50 Türkçe dil öğretimi kitabı karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve yabancılara Türkçe öğretimi tarihine geniş bir zaman aralığından bakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, Osmanlı Türkçesi, Karşılaştırmalı dil bilgisi kitapları, gramer, söz varlığı

ABSTRACT

ORDU UNIVERSITY TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

COMPARATIVE EXAMINATION OF TURKISH LANGUAGE TEACHING BOOKS WRITTEN IN FOREIGN LANGUAGES FROM TANZIMAT TO THE REPUBLIC

AYŞE AFACAN SÜĞÜMLÜ

This thesis was created by examining 50 Turkish language teaching books written by foreigners between the Tanzimat Period and the Republic Period under 11 main headings. These two selected periods are important in terms of showing how the interest in the Turkish language was shaped by Westerners during the transition from the Ottoman Empire to the Republic of Turkey and the changes and developments in the Turkish language in a period of approximately 100 years. Especially these Turkish language teaching books have a special importance as they reveal the spoken language of the period in which they were written. In this study, 17 books in English, 17 in German, 10 in French, two in English-French, two in Russian, one in Italian and one in Latin were selected. While making this selection, the books written by Westerners, whom the Ottoman Empire tented towards, were scanned and a compilation of 50 books was prepared. These books were examined under 11 main headings: introduction, contents, grammar, dialogue, exercise, text, correction, bibliography, index, abbreviation and appendix. In the thesis, in which the influence of Arabic and Persian languages can also be seen, 50 Turkish language teaching books were examined comparatively and the history of teaching Turkish to foreigners was examined from a wide range of time.

Key Words: Teaching Turkish to foreigners, Ottoman Turkish, Comparative grammar books, grammar, vocabulary.

TEŞEKKÜR

Doktora tez sürecimde keyif aldığım bir konuda çalışmam için beni yönlendiren, bu ilgi çekici konuyu seçmeme yardım eden, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum kıymetli danışmanım Doç. Dr. Hüseyin YILDIZ'a; çalışmamın başından sonuna her aşamasında yanımda olduğu, motivasyonumun düştüğü zamanlarda bile beni hiç yalnız bırakmadığı ve akademik bakış açısı ile tezimi bu noktaya getirmemde en büyük desteği sağladığı için teşekkürü bir borç bilir, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Doktora ders aşamasından tez sürecimin sonuna kadar yol gösterici ve yardımsever kişiliği ile fikirlerinden yararlandığım, tez savunma jürimde de bulunan Doç. Dr. Abdulkadir ÖZTÜRK'e kıymetli fikir ve önerileri için çok teşekkür ederim.

Doktora sürecimin başında beni yüreklendiren, kendime örnek aldığım, savunma jürimde de bulunarak kıymetli görüşlerini sunan Prof. Dr. Keziban TEKŞAN'a çok teşekkür ederim. Tez savunma jürimde bulunan Doç. Dr. Dinçer APAYDIN ve Doç. Dr. Işıl SAVA'ya tezimi geliştirici fikirlerinden dolayı çok teşekkür ederim. Ayrıca kıymetli hocam Prof. Dr. Salim KÜÇÜK'e de doktora sürecindeki destekleri için teşekkür ederim.

Akademik anlamda beni her zaman yüreklendiren kıymetli eşim Doç. Dr. Üzeyir SÜĞÜMLÜ'ye de sabrı ve desteği için çok teşekkür ederim.

Ayşe AFACAN SÜĞÜMLÜ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ KABUL	ii
ETİK BEYANI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xii
GÖRSELLER DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR	xviii
1. GİRİŞ	1
1.1. Tarihçe.....	1
1.2. Literatür.....	4
1.2.1. HIND.TPTS.....	9
1.2.2. DAV.GTL.....	9
1.2.3. JAU.EGT	11
1.2.4. MUT.ATG.....	11
1.2.5. HIND.GLT.	12
1.2.6. SCH.GTFA.....	13
1.2.7. BERS.GTS.....	13
1.2.8. BOYD.TING.	14
1.2.9. RED.GRLO.	15
1.2.10. PFIZ.GT.....	16
1.2.11. KAZ.KTG.....	17
1.2.12. WICK.TSC.....	18
1.2.13. BAR.APG.....	19
1.2.14. BAR.ARB.....	20
1.2.15. DIE.CO.....	21
1.2.16. SEN.RVT.....	22
1.2.17. RED.OCL.....	23
1.2.18. KEL.GOS.....	23
1.2.19. DUB.EGT.....	25
1.2.20. YAT.STG.....	26
1.2.21. MAL.GFET.....	26

1.2.22. ROEH.TL.	27
1.2.23. MAL.GELT.	28
1.2.24. WAHR.OTS	29
1.2.25. PIQ.GTOU.....	30
1.2.26. HOP. EGTL.....	31
1.2.27. ARN.OTG.....	31
1.2.28. SAI.TST.....	32
1.2.29. FINK.TD.....	33
1.2.30. MAC.ATM.	34
1.2.31. WELL.APG.	35
1.2.32. RED.ASG.	36
1.2.33. TAR.PETG.	38
1.2.34. MÜL.LO.	38
1.2.35. HUA.GELT.	39
1.2.36. YOUS.GLO.	40
1.2.37. MAN.MOS.	42
1.2.38. JEHT.TKG.....	43
1.2.39. TIEN.TG.....	44
1.2.40. BON.EGT.....	45
1.2.41. HAG.OCG.	45
1.2.42. HAG.KOCG.	47
1.2.43. SF.TL.....	48
1.2.44. HOR.TS.....	49
1.2.45. HOR.ETS.....	50
1.2.46. NEM.TG.....	51
1.2.47. WEIL.GOTS.....	52
1.2.48. PAD.TS.....	53
1.2.49. DENY.GLT.	53
1.2.50. SAM.OTG.	54
1.3. Yöntem.....	55
1.4. Derlem.....	57
1.5. Derlemdeki Eserlerin Oluştığı Tarihî Arka Plan.....	59
2. BULGULAR.....	62
2.1. Giriş.....	62
2.2. İçindekiler	67

2.2.1.	DAV.GTL.....	69
2.2.2.	JAU.EGT.....	70
2.2.3.	HIND.GLT.....	72
2.2.4.	BERS.GTS.....	73
2.2.5.	BOYD.TING.....	74
2.2.6.	RED.GRLO.....	77
2.2.7.	PFIZ.GT.....	79
2.2.8.	KAZ.KTG.....	81
2.2.9.	WICK.TSC.....	83
2.2.10.	BAR.ARB.....	86
2.2.11.	SEN.RVT.....	93
2.2.12.	KEL.GOS.....	93
2.2.13.	DUB.EGT.....	97
2.2.14.	YAT.STG.....	97
2.2.15.	MAL.GELT.....	98
2.2.16.	MAL.GFET.....	100
2.2.17.	WAHR.OTS.....	102
2.2.18.	PIQ.GTOU.....	107
2.2.19.	HOP. EGTL.....	110
2.2.20.	ARN.OTG.....	111
2.2.21.	FINK.TD.....	112
2.2.22.	WELL.APG.....	113
2.2.23.	RED.ASG.....	117
2.2.24.	TAR.PETG.....	119
2.2.25.	MÜL.LO.....	120
2.2.26.	HUA.GELT.....	122
2.2.27.	YOUS.GLO.....	123
2.2.28.	MAN.MOS.....	128
2.2.29.	TIEN.TG.....	130
2.2.30.	BON.EGT.....	133
2.2.31.	HAG.OCG.....	134
2.2.32.	HOR.TS.....	138
2.2.33.	HOR.ETS.....	139
2.2.34.	NEM.TG.....	140
2.2.35.	WEIL.GOTS.....	143

2.2.36. PAD.TS.....	144
2.2.37. DENY.GLT	146
2.2.38. SAM.OTG	151
2.2.39. JEHT.TKG.....	155
2.3. Gramer.....	157
2.3.1. Diyalektler	158
2.3.2. Ses bilgisi.....	160
2.2.2.1. Ses birimleri ve alfabe	160
2.2.2.2. Ses uyumları	166
2.2.2.3. Ses değişmeleri	171
Tonsuzlaşma.....	173
Aykırılışma	174
2.2.2.4. Yardımcı ses	174
2.2.2.5. Ses olayları.....	175
Ses düşmeleri	175
2.2.2.6. Parçalarüstü ses birimleri.....	177
2.3.3. Şekil bilgisi	178
2.2.3.1. İsim çekim ekleri	178
Çokluk ekleri.....	179
İyelik ekleri	179
Durum ekleri	179
2.2.3.2. Fiil çekim ekleri.....	181
Kişi ekleri.....	181
Kip ekleri.....	182
2.3.4. Yapı bilgisi	190
2.2.4.1. İsim ve fiil yapımı.....	191
2.2.4.3. Ek-fiil	195
2.3.5. Söz dizimi	196
2.3.5.1. Kelime grupları	196
İsim tamlaması	196
Sıfat tamlaması.....	197
Edat grupları.....	197
İkilemeler	197
2.2.5.2. Cümle bilgisi.....	198
Cümle öğeleri	198

Cümle türleri	198
2.3.6. Söz varlığı.....	199
2.2.6.1. Sözlük	199
2.2.6.2. Kelime türleri	205
İsim.....	205
Sıfat	206
Zamir	207
Zarf.....	207
Fiil	208
Edat	208
Bağlaç.....	209
Ünlem.....	210
2.4. Diyalog.....	210
2.5. Alıştırma.....	224
2.6. Metin	233
2.7. Düzeltme	246
2.8. Kaynakça.....	252
2.9. Dizin.....	254
2.10. Kısaltma	256
2.11. Ek	261
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	266
KAYNAKLAR	298
ÖZ GEÇMİŞ	309

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. 1 Derlemde yer alan kitapların yıllarına ve yazıldığı dillere ilişkin tablo	58
Tablo 2.1 Giriş bölümüne yer verilen kitaplar	62
Tablo 2.2 Derlemde yer alan kitapların giriş bölümlerine ait veri tablosu	63
Tablo 2.3 Derlemde yer alan kitapların giriş bölümü konularına ilişkin tablo	65
Tablo 2.4 İçindekiler bölümüne yer verilen kitaplar	67
Tablo 2.5 Derlemde yer alan kitapların içindekiler bölümlerine ait veri tablosu	67
Tablo 2. 6 Gramer bölümüne yer verilen kitaplar	157
Tablo 2.7 Diyalekt ile ilgili bilgiye yer verilen kitaplar	158
Tablo 2. 8 Alfabe ile ilgili bilgileri gösteren tablo	160
Tablo 2. 9 Arap harflerinin Latin harfleriyle kitaplarda gösterimi	161
Tablo 2. 10 Ses uyumlarına göre kitapları gösteren tablo	167
Tablo 2. 11 Ses uyumunun ünsüzlere bağlanarak verildiği kitap, terim ve örnek tablosu	170
Tablo 2. 12 /t/ sesinin tonlulaşmasına yer veren kitaplar	172
Tablo 2. 13 /k/ sesinin tonlulaşmasına yer veren kitaplar	173
Tablo 2. 14 /p/ ve /ç/ seslerinin tonlulaşmasına yer veren kitaplar	173
Tablo 2. 15 /d/ sesinin tonsuzlaşmasına yer veren kitaplar	173
Tablo 2. 16 /b/ ve /c/ seslerinin tonsuzlaşmasına yer veren kitaplar	174
Tablo 2. 17 /n/, /m/, /l/, /d/ /d/ seslerinin aykırılışmasına yer veren kitaplar	174
Tablo 2. 18 Yardımcı ses konusuna yer verilen kitaplar	174
Tablo 2. 19 Kitaplara göre ses düşmeleri tablosu	176
Tablo 2. 20 Parçalarüstü ses birimlerinin bulunduğu kitaplar	177
Tablo 2. 21 Çokluk eklerinin yer aldığı kitaplar	179
Tablo 2. 22 İyelik eklerinin yer aldığı kitaplar	179
Tablo 2. 23 Durum eklerinin kitaplarda kullanımı	180
Tablo 2. 24 Durum eklerinin kelimenin ünlü veya ünsüz ile bitmesine göre çekimlerin yer alıp almadığı kitaplar	181
Tablo 2. 25 Fiil çekim eklerinin kitaplarda incelenmesi	181
Tablo 2. 26 Haber kiplerinin kitaplarda incelenmesi	182
Tablo 2. 27 Dilek kiplerinin kitaplarda incelenmesi	183
Tablo 2. 28 Birleşik kiplerin kitaplardaki durumu	184
Tablo 2. 29 Kelime yapımı konusunun kitaplardaki görünürlüğü	190
Tablo 2. 30 Kelime yapımı konusunun kitaplardaki görünürlüğü	191

Tablo 2. 31 Fiilimsilerin bulunduğu kitaplar	191
Tablo 2. 32 Birleşik yapılı kelimelerin bulunduğu kitaplar	192
Tablo 2. 33 Basit ve türemiş yapılı fiillerin bulunduğu kitaplar	192
Tablo 2. 34 Birleşik fiillerin kitaplardaki durumu	193
Tablo 2. 35 Birleşik yapılı kelimelerin bulunduğu kitaplar	195
Tablo 2. 36 Ek-fiil ile ilgili bilgi ya da örnek bulunan kitaplar	195
Tablo 2. 37 Kelime gruplarının kitaplardaki görünürlüğü	196
Tablo 2. 38 Sıfat tamlamaları ve ters tamlamaların yer aldığı kitaplar	197
Tablo 2. 39 Edatların yer aldığı kitaplar	197
Tablo 2. 40 İkilemelerin yer aldığı kitaplar	198
Tablo 2. 41 Cümle öğelerinin kitaplarda görünürlüğü	198
Tablo 2. 42 Cümle türlerine göre kitaplar	198
Tablo 2. 43 Sözlük bölümünün özelliklerinin kitaplarda verilmesi	200
Tablo 2. 44 İsim özelliklerinin kitaplarda kullanımı	205
Tablo 2. 45 Sıfat çeşitlerinin kitaplarda kullanımı	206
Tablo 2. 46 Zamirlerin kitaplardaki görünürlüğü	207
Tablo 2. 47 Zarfların kitaplardaki görünürlüğü	207
Tablo 2. 48 Artikellerin kitaplarda kullanımı	208
Tablo 2. 49 Edatların kitaplardaki görünürlüğü	209
Tablo 2. 50 Bağlaçların kitaplardaki görünürlüğü	209
Tablo 2. 51 Ünlemlerin kitaplarda kullanımı	210
Tablo 2. 52 Diyalog örneklerinin kitaplardaki durumu	210
Tablo 2. 53 Alıştırma örneği bulunan kitaplar	224
Tablo 2. 54 Metin örneği bulunan kitaplar	233
Tablo 2. 55 Düzeltme bölümünün kitaplarda kullanımı	246
Tablo 2. 56 Kaynakça bölümünün kitaplarda kullanımı	252
Tablo 2. 57 Dizin bölümünün kitaplarda kullanımı	254
Tablo 2. 58 Kısaltma bölümünün kitaplarda kullanımı	256
Tablo 2. 59 Ek bölümünün kitaplarda kullanımı	261
Tablo 3. 1 Yaklaşık 10 yıllık dilimlere göre derlemdeki eserlerin dil dağılımı	261
Tablo 3. 2 Aynı yıl basılan eserler	261
Tablo 3. 3 Kitapların sayfa sayıları	261
Tablo 3. 4 Hakkında akademik çalışma yapılan kitaplar	261
Tablo 3. 5 Kitapların yazılış amaçları	261

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1.1 RED.ASG'den alfabe örneği.....	37
Görsel 1.2 Derlemedeki eserleri inceleme başlıkları.....	57
Görsel 2.1 DAV.GTL'nin içindekiler kısmı.....	70
Görsel 2.2 JAU.EGT'nin içindekiler kısmı	72
Görsel 2.3 HIND.GLT'nin içindekiler kısmı.....	73
Görsel 2.4 BERS.GTS'nin içindekiler kısmı.....	74
Görsel 2.5 BOYD.TING'in içindekiler kısmı	77
Görsel 2.6 RED.GRLO'nun içindekiler kısmı.....	78
Görsel 2.7 PFIZ.GT'nin içindekiler kısmı.....	81
Görsel 2.8 KAZ.KTG'nin içindekiler kısmı.....	82
Görsel 2.9 WICK.TSC'nin içindekiler kısmı	85
Görsel 2.10 BAR.ARB'nin içindekiler kısmı.....	92
Görsel 2.11 SEN.RVT'nin içindekiler kısmı.....	93
Görsel 2.12 KEL.GOS'un içindekiler kısmı.....	96
Görsel 2.13 DUB.EGT'nin içindekiler kısmı	97
Görsel 2.14 YAT.STG'nin içindekiler kısmı.....	98
Görsel 2.15 MAL.GELT'in içindekiler kısmı	99
Görsel 2.16 MAL.GFET'in içindekiler kısmı	102
Görsel 2.17 WAHR.OTS'nin içindekiler kısmı.....	106
Görsel 2.18 PIQ.GTOU'nun içindekiler kısmı.....	110
Görsel 2.19 HOP. EGTL'nin içindekiler kısmı	111
Görsel 2.20 ARN.OTG'nin içindekiler kısmı.....	112
Görsel 2.21 FINK.TD'nin içindekiler kısmı.....	113
Görsel 2.22 WELL.APG'nin içindekiler kısmı	117
Görsel 2.23 RED.ASG'nin içindekiler kısmı	119
Görsel 2.24 TAR.PETG'nin içindekiler kısmı	120
Görsel 2.25 MÜL.LO'nun içindekiler kısmı	122
Görsel 2.26 HUA.GELT'in içindekiler kısmı	123
Görsel 2.27 YOUS.GLO'nun içindekiler kısmı	127
Görsel 2.28 MAN.MOS'un içindekiler kısmı	129
Görsel 2.29 TIEN.TG'nin içindekiler kısmı	132
Görsel 2.30 BON.EGT'nin içindekiler kısmı	133
Görsel 2.31 HAG.OCG'nin içindekiler kısmı	137

Görsel 2.32 HOR.TS'nin içindekiler kısmı	138
Görsel 2.33 HOR.ETS'nin içindekiler kısmı	139
Görsel 2.34 NEM.TG'nin içindekiler kısmı	143
Görsel 2.35 WEIL.GOTS'un içindekiler kısmı	144
Görsel 2.36 PAD.TS'nin içindekiler kısmı	145
Görsel 2.37 DENY.GLT'nin içindekiler kısmı	151
Görsel 2.38 SAM.OTG'nin içindekiler kısmı	155
Görsel 2.39 JEHT.TKG'nin içindekiler kısmı	157
Görsel 2.40 DAV.GTL ve MUT.ATG'den diyalog örnekleri	211
Görsel 2.41 BOYD.TING ve BAR.APG'den diyalog örnekleri	212
Görsel 2.42 RED.OCL ve ARN.OTG'den diyalog örnekleri	213
Görsel 2.43 SAI.TST ve MAC.ATM'den diyalog örnekleri	214
Görsel 2.44 WELL.APG ve TAR.PETG'den diyalog örnekleri	215
Görsel 2.45 TIEN.TG ve HAG.OCG'den diyalog örnekleri	215
Görsel 2.46 HIND.TPTS ve BERS.GTS'den diyalog örnekleri	216
Görsel 2.47 WICK.TSC ve WAHR.OTS'den diyalog örnekleri	217
Görsel 2.48 PIQ.GTOU ve FINK.TD'den diyalog örnekleri	218
Görsel 2.49 SF.TL ve HOR.TS'den diyalog örnekleri	219
Görsel 2.50 HOR.ETS ve JAU.EGT'den diyalog örnekleri	220
Görsel 2.51 SCH.GTFA ve MAN.MOS'dan diyalog örnekleri	221
Görsel 2.52 MAL.GELT ve HUA.GELT'ten diyalog örnekleri	222
Görsel 2.53 SEN.RVT ve MAL.GFET'ten diyalog örnekleri	223
Görsel 2.54 MÜL.LO'dan diyalog örnekleri	224
Görsel 2.55 KAZ.KTG ve HOP.EGTL'den alıştırma örnekleri	225
Görsel 2.56 HAG.KOCG ve HAG.OCG'den alıştırma örnekleri	226
Görsel 2.57 NEM.TG ve BAR.APG'den alıştırma örnekleri	227
Görsel 2.58 TAR.PETG ve MAC.ATM'den alıştırma örnekleri	228
Görsel 2.59 WELL.APG ve HOR.TS'den alıştırma örnekleri	229
Görsel 2.60 TIEN.TG ve JEHT.TKG'den alıştırma örnekleri	230
Görsel 2.61 FINK.TD ve HOR.ETS'den alıştırma örnekleri	231
Görsel 2.62 BERS.GTS ve WAHR.OTS'den alıştırma örnekleri	232
Görsel 2.63 MAN.MOS'tan alıştırma örneği	233
Görsel 2.64 DAV.GTL'den metin örnekleri	234
Görsel 2.65 BOYD.TING ve HOP.EGTL'den metin örnekleri	235
Görsel 2.66 TAR.PETG ve NEM.TG'den metin örnekleri	236

Görsel 2.67 HAG.OCG ve HAG.KOCG'den metin örnekleri	237
Görsel 2.68 HIND.TPTS ve BERS.GTS'den metin örnekleri	238
Görsel 2.69 KAZ.KTG ve WICK.TSC'den metin örnekleri	239
Görsel 2.70 MÜL.LO ve MAN.MOS'tan metin örnekleri	240
Görsel 2.71 JEHT.TKG ve HOR.TS'den metin örnekleri.....	241
Görsel 2.72 SF.TL'den metin örnekleri.....	242
Görsel 2.73 RED.GRLO ve DIE.CO'dan metin örnekleri	242
Görsel 2.74 MAL.GFET ve MAL.GELT'ten metin örnekleri	243
Görsel 2.75 HUA.GELT ve SAM.OTG'den metin örnekleri.....	244
Görsel 2.76 BON.EGT ve BAR.ARB'den metin örnekleri.....	245
Görsel 2.77 JAU.EGT'den metin örneği	246
Görsel 2.78 DENY.GLT ve KAZ.KTG'den düzeltme örnekleri	247
Görsel 2.79 HIND.TPTS ve KEL.GOS'den düzeltme örnekleri.....	247
Görsel 2.80 BAR.APG ve BOYD.TING'den düzeltme örnekleri.....	248
Görsel 2.81 BON.EGT ve WELL.APG'den düzeltme örnekleri	248
Görsel 2.82 WICK.TSC ve WAHR.OTS'den düzeltme örnekleri	249
Görsel 2.83 BERS.GTS ve DUB.EGT'den düzeltme örnekleri	249
Görsel 2.84 HOR.TS ve BAR.ARB'den düzeltme örnekleri	250
Görsel 2.85 YOUS.GLO ve RED.GRLO'den düzeltme örnekleri.....	250
Görsel 2.86 DIE.CO ve RED.OCL'den düzeltme örnekleri.....	251
Görsel 2.87 RED.ASG'den düzeltme örneği.....	251
Görsel 2.88 DENY.GLT ve KAZ.KTG'den kaynakça örnekleri	252
Görsel 2.89 SAM.OTG ve BON.EGT'den kaynakça örnekleri	253
Görsel 2.90 WICK.TSC ve KEL.GOS'tan kaynakça örnekleri	253
Görsel 2.91 DENY.GLT'den dizin örneği.....	254
Görsel 2.92 HAG.OCG ve KEL.GOS'tan dizin örnekleri	255
Görsel 2.93 RED.ASG ve BON.EGT'den dizin örnekleri	255
Görsel 2.94 MÜL.LO'dan dizin örneği	256
Görsel 2.95 DENY.GLT ve MAN.MOS'tan kısaltma örnekleri	257
Görsel 2.96 MAL.GFET'ten kısaltma örneği	257
Görsel 2.97 HOR.TS ve PIQ.GTOU'dan kısaltma örnekleri	258
Görsel 2.98 TAR.PETG ve BOYD.TING'den kısaltma örnekleri.....	258
Görsel 2.99 BAR.APG ve RED.OCL'den kısaltma örnekleri.....	259
Görsel 2.100 SAI.TST ve HAG.OCG'den kısaltma örnekleri	259
Görsel 2.101 MÜL.LO ve SCH.GTFA'den kısaltma örnekleri	260

Görsel 2.102 DIE.CO ve BON.EGT'den kısaltma örnekleri	260
Görsel 2.103 DENY.GLT ve HAG.OCG'den ek örnekleri.....	261
Görsel 2.104 HAG.KOCG ve DIE.CO'dan ek örnekleri	262
Görsel 2.105 RED.GRLO'dan ek örneği.....	263
Görsel 2.106 JEHT.TKG'den ek örneği	264
Görsel 2.107 DAV.GTL ve MUT.ATG'den ek örnekleri	264
Görsel 2.108 BAR.APG ve RED.ASG'den ek örnekleri	265
Görsel 3.1 Kitapların yıl aralıklarına göre basım sayıları.....	266
Görsel 3.2 Belli başlıklara göre kitaplar	269
Görsel 3.3 Giriş bölümlerine göre kitaplar	271
Görsel 3.4 Derlemdeki kitapların giriş bölümünde işlenen konuların grafiği	272
Görsel 3.5 İçindekiler bölümlerine göre kitaplar.....	274
Görsel 3.6 Gramer bölümlerine kitaplar	275
Görsel 3.7 Alfabe gösterimi bulunan ve bulunmayan kitaplar	277
Görsel 3.8 Sözlük bölümüne yer verilen ve yer verilmeyen kitaplar	284
Görsel 3.9 Diyalog örneğine yer verilen ve yer verilmeyen kitaplar.....	286
Görsel 3.10 Alıştırma örneği bulunan ve bulunmayan kitaplar.....	287
Görsel 3.11 Metin örneği bulunan ve bulunmayan kitaplar	289
Görsel 3.12 Düzeltme bölümü bulunan ve bulunmayan kitaplar	291
Görsel 3.13 Kaynakçaya yer verilen ve yer verilmeyen kitaplar.....	292
Görsel 3.14 Dizin bölümüne yer verilen ve yer verilmeyen kitaplar.....	293
Görsel 3.15 Kısaltma listesi olan ve olmayan kitaplar	294
Görsel 3.16 Ek bölümü bulunan ve bulunmayan kitaplar.....	295

KISALTMALAR

Kısaltmalar

- ARN.OTG** : Arnold, E. - A simple transliteral grammar of the Turkish language...
BAR.APG : Barker, W., B. - A practical grammar of the Turkish language...
BAR.ARB : Barker, W., B. - A reading book of the Turkish language...
BERS.GTS : Berswordt - Neueste grammatik der Türkischen sprache für Deutsche zum selbstunterricht...
MUT.ATG : Mutti, G. - A Turkish grammar compiled for the use of travellers.
BON.EGT : Bonelli, L. - Elementi di grammatica Turca Osmanlı...
BOYD.TING : Boyd, C. - The Turkish interpreter or a new grammar of the Turkish language...
DAV.GTL : Davids, A., L. - A grammar of the Turkish language...
DENY.GLT : Deny, J. - Grammaire de la langue Turque.
DIE.CO : Dieterici, F., H. - Chrestomathie Ottomane précédée de tableaux grammaticaux et suivie d'un glossaire Turc-Français...
DUB.EGT : Dubeux, L. - Éléments de la grammaire Turque...
FINK.TD : Fink, L. - Türkischer dragoman.
HAG.KOCG : Hagopian, V., H. - Key to the Ottoman – Turkish conversation – grammar.
HAG.OCG : Hagopian, V., H. - Ottoman Turkish conversation grammar a practical method of learning the Ottoman – Turkish language.
HIND.GLT : Hindoglou, A. - Grammaire théorique et pratique de la langue Turke, telle qu'elle est parlée à Constantinople.
HIND.TPTS : Hindoglou, A. – Theoretisch - praktische Türkische sprachlehre für Deutsche.
HOP. EGTL : Hopkins, F., L. - Elementary grammar of the Turkish language...
HOR.ETS : Horten, M. - Einführung in die Türkiscen sprache und schrift.
HOR.TS : Horten, M. - Kleine Türkisce sprachlehre.
HUA.GELT : Huart, C. - Grammaire elementaire de la langue Turque...
JAU.EGT : Jaubert, P., A. - Elements de la grammaire Turke.
JEHT.TKG : Jehlitschka, H. - Türkisches konversations – grammatik.
KAZ.KTG : Kazem-Bek, M., A. - Allgemeine Grammatik Der Türkisch-Tatarischen Sprache...
KEL.GOS : Fuat Efendi & Ahmet Cevdet Paşa - Grammatik der Osmanischen sprache von Fu'ad-Efendi und Gävdät-Efendi.
MAC.ATM : Mackenzie, C., F. - A Turkish manual: comprising a condensed grammar...
MAL.GELT : Mallouf, N. - Grammaire elementaire de la langue Turque.
MAL.GFET : Mallouf, N. - Guide en trois langues Française Anglaise et Turque.
MAN.MOS : Manissadjiman, J., J. - Mürsid-i lisân-y 'Osmâni - Lehrbuch der modernen Osmanisches Sprache.
MÜL.LO : Müller, A. - Türkische grammatik mit paradigmern, litteratur, chrestomathia und glossar.
NEM.TG : Nemeth, J. - Türkische Grammatik.
PAD.TS : Padel, M. - Türkisch.
PFIZ.GT : Pfizmaier, A. - Grammaire Turque ou développement séparé et méthodique des trois genres de style usités...
PIQ.GTOU : Piquere, P., J. - Grammatik der Türkisch - Osmanische umgansprache.

- RED.ASG** : Redhouse, J., W. - A simplified grammar of the Ottoman-Turkish language.
- RED.GRLO** : Redhouse, J., W. - Grammaire raisonnée de la langue Ottomane...
- RED.OCL** : Redhouse, J., W. - The Turkish campaigner's vade-mecum of Ottoman colloquial language.
- ROEH.TL** : Roehrig, F., L., O. - De Turcarum linguae indole ac nature.
- SAL.TST** : Said, A. - Oriental grammars after an easy and practical method...
- SAM.OTG** : Самойлович А. Н. - Краткая учебная грамматика османско-турецкого языка.
- SCH.GTFA** : Schroeder, G. - Grammaire Turque à l'usage des Français et Anglais...
- SEN.RVT** : Сенковский, Осип Иванович. Карманная книга для русских воинов в турецких походах.
- SF.TL** : Stumme, H. & Fikret, H. - Türkische lesestücke.
- TAR.PETG** : Tarring, C., J. - A practical elementary Turkish grammar.
- TIEN.TG** : Tien, A. - A Turkish grammar...
- WAHR.OTS** : Wahrmund, A. - Praktisches handbuch der Osmanisch-Türkischen sprache.
- WEIL.GOTS** : Weil, G. - Grammatik der Osmanisch - Türkischen Sprache.
- WELL.APG** : Wells, C. - A practical grammar of the Turkish language...
- WICK.TSC** : Wickerhauser, M. - Wegweiser zum Verständniss der Türkischen Sprache...
- YAT.STG** : Yates, E. - The elements of the science of grammar...
- YOUS.GLO** : Youssef J. - Grammaire complete de la langue Ottomane...

1. GİRİŞ

Dil, tarihî seyir içerisinde çeşitli kollara ayrılarak bugünkü yapısına kavuşmuştur. Dilin bu tarihî seyrini izleyebileceğimiz geçirdiği aşamaları inceleyebileceğimiz en temel kaynaklar yazılı metinlerdir. Korkmaz'a göre bir dilin yazı ve kültür dili olarak iki önemli dayanağı vardır: Bunlardan biri o dilin bütün söz varlığını içinde toplayan sözlüğü iken diğeri de grameridir. Gramer, düşünceyi sözlere söz bütüne dönüştüren dili bilimsel ölçüler içinde anlatan o dilin anlaşılması ve kullanılması için gerekli yöntem ve kuralları bir sistem yapısı içinde öğreten bir bilim dalıdır. Sözlük ve gramerler dili kuşaklar arasında unutulmaktan kurtaran onları birbirine bağlayan bağlardır (Korkmaz, 2017, s. 3).

Bu çalışmamızın da temelini oluşturan gramer, bir dilin sağlıklı bir şekilde gelişmesinin anahtarıdır. O dili konuşan toplumun kültür varlığının korunmasında ve sağlıklı bir biçimde yol alışında başlıca etkidir.

1.1. Tarihçe

Dil ile ilgili çalışmalardan bazıları dilin yapısı ile ilgili iken bazıları da dil öğretimi için yazılmış eserlerdir. Bu çalışmaları tarihî açıdan ele aldığımızda gramer yazımı ilk Eski Yunanlılar ve Hintliler ile başlamıştır. O dönemlerden beri insanlar, doğru yazıp okumak amacı ile dillerinin bağlı olduğu kuralları tespit etmeye çalışmışlardır. Banguoğlu, bu kuralların meydana getirdiği bilgi kolunu gramer, dil bilgisi (*grammaire*) şeklinde isimlendirmiştir (Banguoğlu, 1974, s. 18).

Gramer yazımı Hintlilerde ve Yunanlılarda M.Ö. IV-V. yüzyıllarda başlarken Türk dilinde ise bilinen ilk gramer konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. XI. yüzyılın ikinci yarısında Kaşgarlı Mahmut *Divanü Lügat-it-Türk* adlı sözlüğünde belirttiğine göre *Kitabu Cevahir'in-Nahv fi-Lugat-it-Türk* adlı bir gramer de yazmıştır. Ancak bu eser elimizde yoktur. Kaşgarlı Mahmut'un *Divanü Lügat-it-Türk*'ü ise ansiklopedik bir sözlük şeklinde öne çıksa da eser; niteliği bakımından Karahanlı Türkçesi ve o dönem Orta Asya'daki birçok Türk boyunun lehçe ve ağız yapıları üzerinde değerli bilgiler veren bir eserdir. Bu yüzden *Divanü Lügat-it-Türk* bilinen ilk Türk grameri olarak da kabul edilir. Çünkü Ercilasun'a göre Kaşgarlı Mahmut'un yer yer yaptığı gramer açıklamaları bir araya getirilse, eksik de olsa, küçük bir Karahanlı Türkçesi grameri elde edilebilir (Ercilasun,

2004, s. 322). Ayrıca *Divanü Lügat-it-Türk* yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili ilk eser olması bakımından ayrı bir öneme de sahiptir.

Karadeniz'in kuzeyindeki Kıpçak (Kuman) Türklerinden İtalyanlar ve Almanlar tarafından XIV. yüzyılda derlenmiş iki bölümlük eser olan *Codex Cumanicus*'un İtalyanca bölümünde gramer kurallarına da rastlanır.

Mısır, Suriye bölgelerinde XIII-XVII. yüzyıllar arasında yazılmış birtakım eserler (*Kitâbü'l-İdrâk li-lisani'l Etrak, E't-Tuhfetü'l-Zekiyye fi'l Lugât'it-Türkiyye* vb.) Kıpçakça yanında Türkmençe özellikler vermiş olsalar da doğrudan doğruya Eski Anadolu Türkçesi ya da Osmanlı Türkçesi ile ilgili gramer sözlük karışımı eserler değildir. Yine de bu eserler Türk gramerciliğinde bahsetmeye değer eserler arasındadır. *Kitâbü'l-İdrâk*; sözlük, tasrif (morfoloji) ve nahiv (sentaks) olmak üzere üç bölümde düzenlenmiş bir sözlük ve gramerdir. Gramer niteliğinde olan Ebu Hayyan'ın *Zahrü'l-Mülk fi Mahvi't Türk* adlı eseri ise kayıplar arasındadır (Korkmaz, 2019, s. CV-CVI).

Osmanlı dili XV. yüzyılın ikinci yarısından sonra Arapça ve Farsçadan etkilenmiştir. Bu dillerden yalnızca yeni kavramlara ilişkin kelimeler değil, aynı zamanda gramer yapıları da almıştır. Aynı zamanda Türkî veya Türkçe olarak bilinen konuşma dili yabancı unsurlardan daha az etkileniyordu. Bu bölgede her iki dil çeşidi olan Osmanlıca ve Türkçe modern standart Türkçenin öncüleri kabul edilebilir (Schaaik, 2020, s. 1).

Türkiye Türkçesinin ilk gramer kitabı *Müeyyessiretü'l-Ulûm* kabul edilmiştir. Bergamalı Kadri tarafından yazılıp 1530 yılında Kanunî Sultan Süleyman'ın veziri İbrahim Paşa'ya sunulmuş olan bu gramer XVI. yüzyıl Osmanlı Türkçesini temsil eder. Bu gramerden sonra XIX. yüzyıldan Tanzimat Dönemi'ne gelinceye kadar Arap ve Fars dili üzerine çok sayıda eser yazılsa da Türkçenin grameri ile ilgili eserlere pek rastlanmamaktadır.

Sonuç olarak XVI.-XIX. yüzyıllar arasında *Müeyyessiretü'l-Ulûm* dışında dikkat çeken gramer niteliğinde bir eser bulunmamaktadır. *Müeyyessiretü'l-Ulûm*'daki bütün sınıflandırma ve değerlendirmeler o günün gramer anlayışı gereğince Arap gramercinin kalıplarına bağlanmış; konular isim, fiil ve harf temelinde ele alınmıştır. Kitap; Besim Atalay tarafından 1946 yılında düzenlenerek yeniden basılmıştır. Kitapta bir tıpkıbasım, çeviriyazılı metin ve dizin yer almaktadır. Tıpkıbasım kaybolan asıl nüshaların fotoğraflanması yoluyla oluşturulmuştur. Atalay kitabında Bergamalı Kadri'nin eserini oluştururken yalnızca Arapçayı esas aldığı ifade etmektedir (Atalay, 1946, s. X). Osmanlı'da Türk dili açısından gramer çalışmaları *Müeyyessiretü'l-Ulûm*'dan itibaren azalsa da 1850'li yıllardan sonra bu tür çalışmaların yine çoğaldığı görülmektedir.

Bu dönemde Batılılar tarafından yazılmış gramerler de vardır. XV-XVI. yüzyıldaki ilk denemeler Osmanlı Türkçesinin bir gramerini ortaya koymaktan çok Türkçe konuşma kuralları ve ad, fiil sözlükçesi niteliğindeki Argeiti'nin *Regola del parlare turcho* (1533) ve Ferraguto'nun *Grammatika turchesca* (1611) isimli eserleri, İtalyan tüccarlara kılavuzluk edecek pratik amaçlı küçük eserlerdir. Osmanlı Devleti'nin XV. yüzyıldan itibaren her alanda büyüyüp gelişmesi Avrupalı devletlerin Osmanlı Devleti ile diplomatik ve ticari bağ kurmaları için pratik gramerlere ihtiyaç duymasının yolunu açmıştır. Böylelikle Türkçenin ilk matbu grameri Alman tarihçi Hieronymus Megiser tarafından 1612'de Leipzig'de basılmıştır. Megiser çağın en güçlü devleti olan Osmanlı'nın resmî dilini öğrenmiş, öğrendikten sonra yazdığı gramer kitabını üniversite kitaplıklarına dağıtmış; kendisi de Leipzig Üniversitesinde Avrupa'nın ilk Türkoloji profesörüdür ve bu dili, öğrencilerine okutmuştur. Megiser'in Latince yazdığı Türkiye Türkçesinin ilk grameri *Institutionum language turcicae libri quatuor* (Dört bölümde Türk dilinin esrarları)'dır. Bu kitap Osmanlı Türkçesinin Arap harfli imla özelliklerinden başlayarak şekil bilgisi ile ilgili bütün konuları içeren 320 sayfalık bir gramerdir. Arap harfli imlanın bulunduğu şekil bilgisine ait bütün konulara yer verilen, fiil konusunun detaylı işlendiği bir kitaptır. Bu kapsamda bir gramerin yazılması XV-XVI. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin şöhretinin belirtisi olarak değerlendirilebilir (Korkmaz, 2019, s. CVIII).

Palabıyık; Megiser'in yayınından sonra bir asilzade olan André Du Ryer, Mısır ve Konstantinopolis'teki Fransız konsoloslarının sekreteri görevi ile edindiği Türkçe bilgisine dayanarak, 1630'da Paris'te *Türkçe Primer*'ini yayınladığından bahsetmektedir. Yayımlanan dil bilgisi, dikkatsiz bir şekilde ve özensiz basılmıştır. Bunların yanında Du Ryer'in imzalı Türkçe el yazmaları, Türkçe kaligrafi, gramer ve retorik konularında kapsamlı bir eğitim aldığını gösteriyor. Türkçesi akıcı ve yetkin olan Du Ryer; Arapça ve Farsça metinleri deşifre etmek için Osmanlıca sözlüklerden, notlardan ve kapsamlı Türkçe yorumlardan yararlanabilen Avrupa'daki ilk bilim adamlarından biriydi.

Yine Palabıyık'a göre ayrıca dili açıklayan belirli bölümleri dâhil ederek Avrupa'da Türkçe çalışmalarının temelini atan öncüler bulunmaktadır. Bir tutsak olan Bartholomew Georgievits¹ tarafından kaleme alınmış Latince yazılan *De Turcarum*'da (1544) ilk üç bölüm Türk kültürü, askerî yapısı, gelenekleri ve dinî konularına ayrılmıştır. Kitabın dördüncü ve son bölümü olan kelimeler, selamlar ve sayılar kısmında isim, sıfat ve fiilden oluşan bir kelime listesi bulunmaktadır. Çok sayıda orijinal Türkçe kelime, harf çevirisi

---

¹ Bunların yanında Georgievits Türk karşıtı broşürler de yazmıştır.

ile verilmiştir. Buna rağmen kitap bir dil bilgisi kitabı sayılmamaktadır. Türk dili hakkındaki ilk çalışmalardan birini de Konstantinapolis büyükelçisi Guillaume Postel yapmıştır. Postel, Türk gelenek ve göreneklerini konu alan 1560 yılında *Türk Cumhuriyeti* (*De la république des Turcs*) adıyla ortaya çıkan eserini yazmış ve bu eserde Türk evlilik gelenekleri, kadının konumu, harem, eğlence, hamamlar, Kur'an içeriği ve mezhepler vb. konuları ele almıştır. Postel'in *Türk Cumhuriyeti* kitabı 1575'te yeni bir seri olan Doğu Tarihleri içinde yeniden basılmıştır. Bu baskıda giriş kısmına Türk dilinin kelimeleri üzerine talimat başlıklı yirmi sayfalık bir bölüm eklenmiştir. Talimatın ilk dokuz sayfası, Fransızca, Latince ve Yunanca ile karşılaştırmalar yaparak temel dil bilgisi kurallarını ve şahıs zamirleri ve bunların çekimleri, artikeller ve isimler, sorular, haller, tekil ve çoğul isimler, fiiller ve zamanların Türkçede nasıl çalıştığını açıklamaktadır. Postel, ortaçlar ve masterlar gibi farklı sözlü formların örneklerini de verir. Ardından Postel, Türkçenin zaman içinde nasıl geliştiğine dair ilgi çekici bir açıklama yapar. Kitabında ayrıca 18 yıl sonra Konstantinapolis'e tekrar geldiğinde Türkçenin hızla değişip geliştiği üzerinde durur. Bunlar dışında Du Ryer, Deusing, Golius gibi yazarlar da Türk diline katkı da bulunmuştur (Palabıyık, 2023).

1.2. Literatür

Bu bölümde yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi amacıyla yazılmış dil öğretimi kitaplarını dönemseldan açıdan ele alan tezlere ve makalelere yer verilmiştir.

Öncelikle tezimizle doğrudan ilgili olan çalışmalar arasında Ömer Yağmur ve Erhan Yeşilyurt'un doktora tezleri; Çimen Özçam'ın kitabı; Hakan Yalap ve Gamze Akçıl'ın, Özçam'ın, Süheyla Doğan ve Hayrettin Ayaz'ın, Nurşat Biçer'in ve Yavuz Kartallıoğlu'nun makaleleri ile Yağmur'un bildirisi sayılabilir.

Yağmur (2013), *Latin Harfli Çeviri Yazılı Metinlerde Türkçe Söz Dizimi* (16.-19. yüzyıllar) isimli doktora tezinde 16. yüzyıldan iki, 17 ve 18. yüzyıldan üçer ve 19. yüzyıldan da iki eser olmak üzere toplam 10 çeviri yazılı metni taramıştır. Çalışma, 10 kitaptan alınan tüm Türkçe söz dizimi malzemesinin kullanıldığı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kelime grupları, ikinci bölümde cümleler, üçüncü ve son bölümde ise kalıp sözler sınıflandırılmıştır.

Yeşilyurt (2015) *Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi* isimli doktora tezinde Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe öğretmek amacıyla İngilizce yazılan 15 kitabı dil bilgisi, yöntem, dil becerileri, öğretim dili, kültür aktarımı, ölçme ve değerlendirme,

görsel unsurlar, amaç, alfabe temellerinden yola çıkarak incelemiştir. Eserde incelenen kitaplar 1709 ile 1907 yılları aralığında basılmıştır.

Özçam (2017), *Türkiye Türkçesi Gramer Çalışmaları* isimli kitabında Bergamalı Kadri Efendi'nin Müyessiretü'l-Ulûm adlı eserinden başlayarak Türkiye Türkçesi ile ilgili gramer çalışmalarını Türkçe gramer çalışmaları ve yabancı dillerde yazılmış gramer çalışmaları şeklinde sınıflandırıp kronolojik sırayla vermiştir. Bu tezde bu kitabın yabancı dillerde yazılmış gramer çalışmaları kısmından kitap temininde yararlanılmıştır.

Yalap ve Akçıl (2021), *19. Yüzyıl İngiltere'sinde Türkçenin Bir Gramer Kitabı: Abu Said ve Turkish Self-taught* isimli makalelerinde Franz Thimm (Kolay ve Pratik Bir Yöntemle Klasik, Avrupa ve Oryantal Dilbilgisi Serileri) adlı eserin on ikincisi olan ve Abu Said tarafından hazırlanan “Kendi kendine öğretilen Türkçe veya Doğudaki gezgin tercümanlar için, Türkçe öğrenmenin yeni pratik ve kolay bir yöntemi” adlı eserini incelemiştir. Avrupa literatüründe “dragoman” denen çevirmenlerin Türkçe öğrenimi için hazırlanan eser, bu tezde de incelenen kitaplardan biridir.

Yağmur (2014), *XVII. ve XIX. Yüzyıllar Arasında Avrupalılar Tarafından Yazılan Türkçe Gramerlerde İzlenen Metot Üzerine* adlı bildirisinde yazarların Türkçe gramer kitaplarında hangi yöntemleri izledikleri XVII, XVIII ve XIX. yüzyıllardan seçilen Megisero'nun Institutionum Lingvæ Turcicæ Libri Qvatvor, Meninski'nin Grammatica Turcicæ; Vaughan'ın A grammar of the Turkish language, Viguier'in Éléments de la langue Turque; Davids'in A grammar of the Turkish language ve Redhouse'un Grammaire raisonnée de la langue Ottomane adlı eserlerden yola çıkarak incelemiştir. Bu tezde Davids ve Redhouse'un eserleri de derlemde yer aldığından bildiri tezimizle ilgilidir.

Özçam (1997) *Türkiye Türkçesi ile İlgili Gramer Çalışmaları -Bibliyografya Denemesi* adlı makalesinde Bergamalı Kadri'nin Müyessiretü'l-Ulûm eserinden başlayarak 1996 yılına kadar 228 Türkçe yazılmış gramer kitabı ile Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılan 30 Almanca, 22 Fransızca, 20 İngilizce, 10 İtalyanca, 10 Latince, beş Macarca, 18 Rusça ve üç Yunanca gramer kitapları verilmiştir. Bu tezde derlemi oluştururken faydalanılan bir çalışmadır.

Doğan ve Ayaz (2017). *XIX. Yüzyılda Batı'da Yabancılara Osmanlı Türkçesi Öğretimi: W. B. Barker Örneği* adlı makalesinde bu tezin derleminde da yer alan Barker'ın “A reading book of Turkish: with a grammar and vocabulary” adlı kitabın genel özellikleri; dil bilgisi, yazma, telaffuz ve imla, okuma, sözlük bölümüne yönelik bulgu ve yorumlar şeklinde başlıklarla verilmiştir.

Biçer (2012), *Hunlardan Günümüze Yabancılara Türkçe Öğretimi* adlı makalesinde Hun Döneminden başlayarak Cumhuriyet Dönemine kadar geniş bir zaman diliminde yabancılara Türkçe öğretimi konusunu ele alınmıştır. Makalede “Osmanlı Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi” başlığında bu tezdeki derlemde yer alan kitaplar da bulunmaktadır.

Kartallıoğlu (2010), *Çeviri Yazılı Metinlerde Türkçenin Ünsüzleri* adlı makalesinde İtalyanca, Fransızca, İngilizce ve Latince yazılan 16 çeviri yazılı metni Türkçenin Osmanlı Dönemindeki ünsüzlerini tespit etmek amacıyla incelemiştir. Kartallıoğlu bu tezde de incelenen kitaplardan yedi eser (JAU.EGT, RED.GRLO, DIE.CO, DAV.GTL, BOYD.TING, ARN.OTG, HAG.OCG) üzerinde çalışmıştır. Bu tezde de farklı versiyonunun hazırlandığı² çeviri yazılı metinlerde Türkçenin ünsüzleri tablosu makalenin sonuç bölümünde bulunmaktadır.

Ayrıca tezimizle doğrudan ilgili olmasa da dolaylı olarak benzer metinleri yakın dönemlerde ele alan çalışmalara da rastlanmaktadır. Bunlar arasında ise Mustafa Parlak’ın ve Emre Kayasandık’ın yüksek lisans tezleri, Ünal Aldemir’in doktora tezi, Mustafa Arslan’ın, Nurullah Aykaç’ın, Yavuz Kartallıoğlu’nun (2007), Yunus İnce ve Bayram Akça’nın, Ersoy Topuzkanamış’ın, Leyla Karahan’ın makaleleri ile Zeynep Korkmaz’ın, Muharrem Ergin’in, Van Schaaik Gerjan’ın kitapları ile Ahmet Topaloğlu’nun, Zeynep Korkmaz’ın, Berke Vardar’ın, Günay Karaağaç’ın, Kamile İmer vd.nin sözlükleri gösterilebilir.

Parlak (2015). *Başlangıçtan Günümüze Türkçe Dilbilgisi Çalışmalarına Bakış* isimli yüksek lisans tezinde Türk dilciliğinin bugünkü olgunluğuna erişinceye dek geçirdiği gelişim sürecini incelemiştir. Ayrıca çalışmada yabancılardan yazmış olduğu dil bilgisi kitapları da incelenmiştir. Bu inceleme kitap temelli olmayıp dönem temellidir. Çalışmanın büyük çoğunluğu Türk dilinde yazılmış gramer kitapları oluştursa da yabancı dillerde yazılmış Türkçe dil bilgisi kitaplarına çalışmanın sonuç bölümünde yüzeysel olarak değinilmiştir.

Kayasandık (2018). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dil bilgisi öğretim yöntemlerinin incelenmesi* isimli yüksek lisans tezinde yabancı dillerde yazılmış Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi öğretimi açısından incelenmiştir. Bu çalışma

---

² “Arap Harflerinin Latin harfleriyle Kitaplarda Gösterimi” adlı Tablo 3’ü inceleyebilirsiniz.

için 2000’li yıllardan sonra çıkan üç farklı yayınevine ait A1-A2 düzeyindeki kitaplar ele alınmıştır.

Aldemir (2020), *Yabancılara Türkçe öğretiminde kaynak eserler (Kitâbu'l-İdrâk li-Lisâni'l-Atrâk örneği)* isimli doktora tezinde Kitâbu’l-İdrâk li-Lisâni’l-Atrâk adlı kitabın Türkçenin yabancılara, bir usul ve amaca yönelik bütünlük içerisinde öğretilmesi gayesiyle kaleme alındığı bilinen ilk eser olduğunu vurgulamıştır. Kitap; genel özellikler, Türkçe öğretimi, sözlük, çeviri yazılı metin, dil bilgisi, tercüme vb. başlıklarla detaylı bir şekilde incelenmiştir. Eserin yabancılara Türkçe öğretimine dair genel özellikler bölümü tezimizle dolaylı da olsa ilgilidir. Bu bölümde ise sadece Kitâbu’l-İdrâk li-Lisâni’l-Atrâk üzerinde durulmuştur.

Arslan (2012), *Tarihî Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Öğrenimi Çalışmaları* adlı makalesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusu Arap ve Farslara Türkçe Öğretimi, Rusya’da Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi, Balkanlarda Türkçe Öğretimi ve Öğrenimi, Batılıların Türkçe Öğrenimi, Çağdaş Türkçe Öğretimi şeklinde beş ana başlıkta incelenmiştir. Tezimizde doğrudan bağlantı kuramasak da tarihî süreç değerlendirilirken yol gösterici çalışmalardandır.

Aykaç (2015), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Genel Tarihçesi ve Bu Alanda Kullanılan Yöntemler* adlı makalesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin genel tarihçesi üzerinde kısaca durduktan sonra yabancı dil öğretimi alanında kullanılan yöntemleri genel hatlarıyla ele almıştır. Yine tez ile dolaylı ilişki kurulan bir çalışmadır.

Kartallıoğlu (2007), *Tanzimat Gramerlerinde Bazı Eklerin İmlası ve Dudak Uyumu ile İlgili Uyarılar* adlı makalesinde 1850’lerden sonra Türkler tarafından yazılan gramer kitaplarında imla ve telaffuzlarına dair bilgiler verilen ekleri, dudak uyumu bakımından değerlendirmiş; bu eklerin dudak uyumuna ne zaman bağlandığını, uyumlu şekillerin imlaya yansıyor yansımadığını tespit etmeye çalışmıştır. Bu çalışmada XIX. ve XX. yüzyılda Türkçe yazılan dokuz gramer kitabı üzerinde çalışılmıştır. Tezimizle doğrudan ilgili olmasa da Osmanlı dönemine ait gramer çalışmalarını yansıttığı için önemlidir.

İnce ve Akça (2017), *Osmanlı Döneminde Latin Harfleriyle Türkçe Yazılan Eserler ve Yazarları* adlı çalışmada Osmanlı Döneminde Batılılar tarafından Latin harfleriyle Türkçe yazılan metinler üzerinde durmuş ancak metinlerin dil araştırmalarında nasıl kullanılabilirliği konusuna girişmemişlerdir. Makalede ayrıca Türk korkusunun ve bunun doğurduğu Turquerie akımının Avrupa’da Türkçe öğrenme merakına etkileri ve bunun sonuçları tartışılmıştır. Makalede bu tezdeki derlemde yer alan kitap yazarlarından Barker’ın adı geçmekte olup çalışma tezimizle doğrudan ilgili değildir.

Topuzkanamış (2020) *History of Turkish language education in the process of educational modernisation of Ottoman: from the 1770s to 1890s* adlı İngilizce yazdığı makalesinde Osmanlı'nın eğitimde modernleşme sürecini ve Türkçe eğitiminin tarihini 1770 ile 1890 aralığında ele almış olup Osmanlı'da bulunan genel eğitim kurumlarında Türkçe eğitiminin nasıl olduğunu incelemiştir. Çalışma, bu tez ile aynı dönemi ele alsada makalede yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili yeterli bilgi olmadığından makale, tezi dolaylı etkileyen çalışmalara dâhil edilmiştir.

Karahan (2014), *Ahmet Cevat Emre'nin Dil Bilgisi Öğretimiyle İlgili Görüşleri* adlı çalışmasında çeşitli seviyelerde dil bilgisi kitapları yazan ve okullarda okutulan Ahmet Cevat Emre'nin bir uygulayıcı olarak da dil bilgisi öğretiminin sorunları üzerindeki düşüncelerini ele almıştır.

Korkmaz (2019), *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi* adlı kitabında Türkçe grameri en ince noktalarına kadar ele almakta olduğundan bu tezde de başucu kaynaklarımızdan olmaktadır.

Ergin'in (1962), *Türk Dil Bilgisi* adlı kitabı da uzun yıllardır kullanılan temel kaynaklardan biri olduğundan bu tezde yararlanılan bir diğer başucu kitabıdır.

Gerjan (1996), *Studies in Turkish Grammar* adlı kitabı da son dönemde Türk dili için yazılmış dikkate değer gramer kitaplarından biridir.

Topaloğlu (2019), *Karşılaştırmalı Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü* dil bilgisi terimlerinin örneklenmesi, Osmanlıca ve Fransızca yazımlarının olması sözlüğü bu tez için önemli yapmaktadır.

Korkmaz (2017), *Gramer Terimleri Sözlüğü* adlı eserinin kapsamlı olması ve terimlerin Fransızca, Osmanlıca, Almanca ve İngilizce karşılıklarının da verilmesi yabancı dildeki dil bilgisi terimleri incelenirken yol gösterici olmaktadır.

Vardar (2007), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü* isimli eseri de tezde kullanılan temel kaynaklardandır.

Karaağaç (2013), *Dilbilim Terimleri Sözlüğü* adlı kitabı sade dili ve kapsamlı içeriği ile tezde kullanılan kaynaklardan biridir.

İmer vd. (2013), *Dilbilim Sözlüğü* adlı eserlerinde terim zenginliği ön plana çıkarken terimlerin İngilizce karşılıklarının olması da kitabı bu çalışma için temel kaynaklar arasına almıştır.

Palabiyik (2023), *Silent Teachers: Turkish Books and Oriental Learning in Early Modern Europe, 1544-1669* adlı eserinde XVI. yüzyılın sonlarında ve XVII. yüzyılın başlarında meydana gelen, Türk kitaplarını ve onların okuyucularını ilgilendiren bir dizi tanımlayıcı olayı ele almıştır. Birbiriyle ilişkili bu olaylar, Arapça, Farsça ve Türkçe öğrenimi için yeni metodolojilerin, kaynak metinlerin ve dil araçlarının tanıtılması yoluyla İslami öğrenimin gelişimini de beraberinde getirmiştir. Bu kitap, Türk araştırmalarına odaklansa da XVI. ve XVII. yüzyıldaki Arapça ve Farsça öğrenimine de değinmektedir.

Derlemde yer alan kitaplar genel özelliklerine göre aşağıda incelenmiştir:

1.2.1. HIND.TPTS: Hindoglou, A. (1829). Theoretisch - praktische Türkische sprachlehre für Deutsche, Viyana, 183 pp.

183 sayfadan oluşan eser Almanca yazılmıştır. Kitabın ön sözünde yazarın Ermeni olduğu ve Alman iş adamlarının gereksinimlerini karşılayabilecek pratik bir Türkçe dil öğretimi kitabına ihtiyaç olduğundan bu kitabı yazdığı belirtilir. Yazar ön sözde kitabın, Meninski'nin kitabı gibi bir filoloji kitabı olmadığını sadece pratik bir dil kitabı olduğunu vurgulamıştır. Yazar bu kitabı; konuşmanın tüm bölümleri, kelime birleşimi ve Almanca-Türkçe sözlük olmak üzere üç bölüme ayırmıştır. Türkçe kelimelerin Latin harfleri ile telaffuzu konusunda bu kitabın Meninski'ninki ile aynı olduğunu ancak birçok kelimenin Konstantinapolis'te telaffuz edildiği gibi verildiği üzerinde durulur. Yazar kitabının burjuva ilişkilerinde Türkleri anlamaya ve konuşma dillerini paylaşmaya yardım edeceğini ifade eder. Kitapta meslek gereği Türk dilini öğrenmeye ihtiyaç duyan, yerli Türklere ilgi duyan veya sık sık seyahat eden erkeklerin kısa sürede Türk dilini anlayabilecekleri bir kitap olduğu belirtilir. Bu açıklamalardan kitabın pratik bir konuşma kitabı olduğu çıkarılabilir. Kitapta Arap alfabesi ile örnek yazımları da mevcut olduğundan kitapla ilgilenen kişiler dilin yazımını da öğrenmiş olacaklardır. Kitapla ilgili özel bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.2.2. DAV.GTL : Davids, AL. (1832). A grammar of the Turkish language: with a preliminary discourse on the language and literature of the Turkish nations, a copious vocabulary, dialogues, a collection of extracts in prose and verse, and lithographed specimens of various ancient and modern manuscripts. London: Sold by Parbury & Allen, 312 pp.

Arthur Lumley Davids'in 1832 yılında Londra'da yayınladığı İngilizce eseri 312 sayfadan oluşmakta olup eserin başlığı Türkçeye 'Türkçenin Bir Grameri/Türk Milletlerinin Dili ve Edebiyatında Bir İlk Söylem / Çeviri Kelimeler, Diyaloglar / Düz

yazı ve Şiirde bir Seçme Koleksiyonu' şeklinde çevrilebilir. Eserin iç kapağında Osmanlıca *Kitâbü'l-İlmü'n-Nâfi' Fî Tahsîl-i Sarf u Nahv-i Türkî* adı geçmektedir. Eser Sultan Mahmud Han'a sunulmuştur.

Yabancılara Türkçe öğretimini konu alan tarihî kitaplardan biridir. Türklerin dilleri ve tarihlerinin anlatıldığı kitabın giriş bölümü Romen rakamlarıyla LXXVIII (78) sayfada verilmiştir. Eserin giriş bölümünde dipnotlar ve kaynakların zenginliği dikkat çeker. *Reşidüddin, Arapşah, Balbi, Janbert, Remusat, Ebu'l Gazi Bahadır Han* veri alınan yazarlardan sadece birkaçıdır. Eserlerden kaynak olarak alınan bölümler İngilizceleri ve varsa Osmanlıcaları ile verilmiştir. Kitapta yazara ait öznel düşüncelerin de yer yer olduğu görülmekle birlikte yabancıların Türkler ile ilgili düşünceleri de yer almaktadır. Türk tarihi ile ilgili bilgiler için Çin kaynaklarına yönelen Davids, *Hiun-yu/Hiung-nou, Oui-gou-eul, Thou-khiu* gibi Eski Türk millet isimlerinin Çince yazılış şeklini de vermiştir. Bu bölümde Türklerin farklı coğrafyada yaşadığı üzerinde durulurken en ilkel toplumları olduğu gibi en medeni toplumları da içinde bulundurduğu anlatılmaktadır. Türkçenin diğer dillerden üstünlüğü örneklerle ele alınmıştır. Efsane ve destanlar da anlatılmış Oğuz Kağan Destanı gibi farklı destan ve efsaneler çeşitli kaynaklardan yararlanılarak aktarılmıştır. Kitapta İbrahim Müteferrika'nın oluşturduğu matbaada basılan kitaplar 52 madde hâlinde sıralanmıştır. Tarih kitaplarının fazla olduğu görülen kitaplar 1784 ile 1820 arasında basılanları içerir. Türkçenin tarihî lehçeleri ile yazıldığı dönemde konuşulan lehçeler ve özellikleri üzerinde de durulmuştur: *Çağatay, Kanglı, Selçuklu, Kuman, Peçenek, Kıpçak, Türkmen, Kırgız, Yakut, Çuvaş...* Davids girişte ayırdığı bu geniş bölümde bile Türk dili ve tarihine sadece kabataslak değindiğini; kitabı yazış amacının da maceracı öğrencilere, diplomatlara, gezginlere ve tüccarlara yol göstermek olduğunu dile getirir.

Gramer bölümünden sonra yer alan "Söz varlığı ve Diyaloglar" bölümüne 50 sayfa kadar yer verilmiştir. Kitabın son bölümündeki ekler bölümünde farklı eserlerden metinler 39 sayfa olarak bulunur. Ayrıca gramer bölümünde şiir örneklerine de rastlanır.

Kitapla ilgili iki yüksek lisans tezi (Eraslan, 2013³; Turan, 2014⁴) bulunmakta olup, kitabın Türkçe basımı da (Erdem vd., 2013⁵) yapılmıştır.

---

³ Eraslan, C. (2013). *Arthur Lumley Davids'e göre XIX. yüzyılda Osmanlı Türkçesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

⁴ Turan, F. S. (2014). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Tarihinde Arthur Lumley Davids'in "A Grammar Of The Turkish Language" Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

⁵ Erdem, M. D., Akkaya, A., Yavuz, S. & Bayrak, Ö. (2013). *Arthur Lumley Davids Türk Dili Grameri*, Ankara: Nobel Yayınları.

1.2.3. JAU.EGT: Jaubert, PA. (1833). *Éléments de la grammaire Turke*. Paris: Dundey-Dupré Père et Fils, 440pp.

Fransızca yazılan eser 440 sayfadan oluşmaktadır. 1825'te ilk baskısı yayımlanan kitabın ikinci baskısından inceleme yapılmıştır. Yazar, başta bulunan uyarı bölümünde genel amacının Türk gramerinin ana kurallarını açık bir şekilde açıklayarak, Buzul Denizi kıyılarından Adriyatik kıyılarına kadar konuşulan bir dilin çalışılmasını kolaylaştırmak; bu kuralların olası nedenlerini belirtmek ve ilkeleri örneklerle netleştirmek olduğunu vurgular. Eserinin bilim adamları için basit olsa da çalışkan gençler ve Doğu edebiyatını filolojik açılarından ele alan kişiler için yararlı olacağını düşünmektedir. Yazar ayrıca kendinden önce bu konuda kitapları olan Meninsky, Holdermann, Comidas, Viguier ve Berlin gibi yazarlar hakkındaki eleştirilerde bulunur. Yine bu bölümde yazar; Meninski, Viguier ve Bay Bianchi'nin çalışmalarından yararlandığını belirtmiştir. Bu bölümde ayrıca ilk baskının tükendiği için bu baskının yapıldığı ve Davids'ten çeşitli alıntılar, kelime hazinesi ve diyaloglar bölümlerinin bu baskıya eklendiği bilgileri bulunmaktadır. Yazarın kitabın giriş bölümünde konuşulan Türk dilinin Farsçaya eşit olduğu ve belki de onu aşacağı vurgulanırken uyum ve zarafet bakımından Türkçenin Doğu'nun en güzel ve tartışmasız en görkemli dillerinden biri olduğu ile ilgili övgüleri yer alır. Türk dilinin ayrıca çok geniş bir sahada konuşulduğu ve dili öğrenenlerin bu kadar geniş bir sahada anlayabilecekleri bir dil öğrenmiş olacakları vurgulanır.

Kitaptaki birinci kısımda sekiz, ikinci kısımda on bir ve üçüncü kısımda ise iki bölüm bulunmaktadır. Birinci kısım alfabe, ses, isim, zamir; ikinci kısım fiil, edat, zarf, bağlaç, ünlem; üçüncü kısım da cümle yapımı gibi konular ele alınmıştır. Bu kısımlardan sonra ek, diyaloglar, atasözleri ve bazı metinler bulunmaktadır. Kitaptaki örneklerde Osmanlıca yazım ve Fransızca çeviriler de yer alır. Kitapla ilgili bir yüksek lisans tezi⁶ ve bir makale⁷ bulunmaktadır.

1.2.4. MUT.ATG: Mutti, G. (1834). *A Turkish grammar compiled for the use of travellers* F. D. Ramos, Government Gazette Press, 50pp.

Gezginlere yardımcı olmak dışında bir iddiası bulunmayan kitap 1834 yılında İngilizce yazılmış olup toplam 50 sayfadan oluşan ince bir kitaptır. Bombay Valisi Claire Earl'e ithaf edilmiştir. Hindistan'da hazırlanan bu derleme, karadan Mısır üzerinden veya

---

⁶ Özevren, M. S. (2018). *Amédée Jaubert'in elements de la grammaire Turke'ü*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Kırklareli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

⁷ Yılmaz, Y., Özevren M. S. (2017). P. A. Jaubert'in Elements de la grammaire turke'ündeki Atasözleri. Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (s. 31-68).

Bağdat ve Suriye üzerinden Avrupa'ya giden yolcuların kullanımını için hazırlanmıştır. Avrupa'ya karadan giden beyler ile geçtikleri ülkelerin yerli halkı arasındaki ilişkiyi kolaylaştırma çabası vardır. Kendisinden itaatkâr hizmetkâr ve derleyici şeklinde bahseder. Türk dilinin genel yapısı hakkında fikir vermek için olumsuz koşullarda hazırlanmıştır. Kitapta gramer konuları yüzeysel ele alınmış başlıklandırma da alt başlık ve ana başlıklarda karışıklık bulunmaktadır. Ana hatlarıyla Türkçe grameri ile ilgili bütün konulara değinilen kitapta yazar birleşik fiiller konusunu ele almaya lüzum görmediğini kitapta belirtir. Kitapta metin bölümü bulunmazken sözlük ve diyalog bölümleri yer almaktadır. Ayrıca kitapta Arap harfli örnek yazımları da mevcuttur.

Türk alfabesi ile başlayan kitapta Fransızca örnek kelimeler bulunurken ünlü harflerin İngilizce örnek kelimelerle Latin harfli şekilleri de yer alır. Harflerin tek yazım şekilleri bulunur. Kitaba özel bir akademik çalışma ile karşılaşmamaktadır.

1.2.5. HIND.GLT: Hindoglou, A. (1834.). Grammaire théorique et pratique de la langue Turke, telle qu'elle est parlée à Constantinople. Dondey-Dupré, 187 pp.

HIND.GLT; Artin Hindoglou tarafından yazılan ve 1829'da Viyana'da Almanca yayımlanan kitabın Fransızcaya çevirisidir. Çevirenin belli olmadığı kitap 1834 yılında Paris'te yayımlanmıştır. Kitap 187 sayfadan ibarettir. Kitabın ön sözünden edinilen bilgilere göre Avrupa'nın Levant ilişkilerinin yakınlaşması sonucu böyle bir kitap yazılmaya ihtiyaç duyulduğu belirtilir. Genel olarak bir söz grameri değil, Akdeniz'in doğu kıyılarında ve tüm Ön Asya ülkelerinde yaygın olarak kullanılan ifadelerin pratik bir kılavuzu niteliğindedir. Bu temel eserin yazarının Ermenice gibi Türkçe de ana dilidir ve yazar hayatı boyunca dil öğretmekle meşgul olmuştur. Bu eserde önce orijinal harflerle yazılmış Türkçe kelimeler, ardından Meninski'ninki ile aynı olan telaffuzlar verilir. Tek fark, Hindoglou bazı kelimeleri iki parantez arasına koyar ve kaba telaffuzları ile verir. Öğrenci, kaba telaffuzun yanına yerleştirilen Arap harfleriyle yazılmış kelimelerden doğru telaffuzu tanıyabilir. Fiillerde yazar aktif kipi belirtmiştir ancak onun oluşumuyla ilgili genel kurallar verilmez. Yazarın amacı sadece günlük konuşma dili için bir kılavuz vermek olduğundan eserde Arapça ve Farsça terimlerle ve birçok kelimeyle karıştırılmış yüksek üslupla ilgili kurallar aranmamalıdır. Kitap, Türk yazarlarının zihniyetini ve eserlerinin üslup ve şiir güzelliklerini derinleştirmek isteyen bilim adamlarına değil, Doğu'yu dolaşan seyyahlara, tüccarlara ve askerlere yöneliktir.

Gramer ve Sentaks olmak üzere ikiye ayrılan kitaptaki gramer bölümü ise yedi alt başlığa ayrılmıştır. Harfler ve işaretler, isim, sıfat, sayı isimleri, zamir, fiil, konuşmanın diğer

bölümleri gramer bölümündeki alt başlıklardır. Arap harfleri ile örnekler yer aldığından kitapla ilgilenenler Türkçe yazmayı da öğrenebilir. Kitapta bu bölümler dışında 1829'ta basılan HIND.TPTS'de yer alan diyalog ve metin kısımları bulunmamaktadır. İki kitap birbirinin bire bir aynısı değildir. Yer yer Hindoglu'nun da HIND.TPTS eleştirileri bulunur (HIND.GLT, VI). . Kitaba özel bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.2.6. SCH.GTFA: Schroeder, G. (1835). Grammaire turque à l'usage des Français et Anglais. Éd. revue, augmentée d'une version angl, Leipzig: Othon Wigand, 147pp.

Eserin sayfaları iki sütunda hem Fransızca hem İngilizce iki ayrı dille yazılmıştır. 147 sayfadan oluşan bir kitaptır. Kitapta herhangi bir tanıtım ya da bir giriş bölümü bulunmamaktadır. Kitaptaki konu anlatım ve gramer bölümü alfabe ve telaffuz, konuşmanın bölümleri, isim, sıfat, sayı, zamir, fiil, fiil çekimi, sıfat-fiil, edat, zarf, bağlaç, ünlem ve sentaks olmak üzere 14 bölümde incelenmiştir. Kitaptaki en uzun bölüm 25 sayfa ile fiil bölümüdür. Eserde 30 sayfa Türkçe deyim ve kalıp ifadeler ve şehir, ülke vb. isimleri Fransızca ve İngilizceleri ile bulunurken 60 sayfa da Türkçe, Fransızca ve İngilizce karşılıklarının olduğu kelime bölümü yer alır. Özellikle kelime, ifade ve deyim zenginliği konusunda kitap dikkat çeker. Kitapta Arap harfli yazı hiç kullanılmamıştır. Kitaba özel akademik bildiri⁸ ve makale⁹ bulunmaktadır.

1.2.7. BERS.GTS: Berswordt. (1839). Neueste grammatik der türkischen sprache für deutsche zum selbstunterricht: nebst einer reichhaltigen sammlung von gesprächen, so wie einer türkisch-deutschen und deutsch-türkischen wörtersammlung, Berlin: In Verlag bei Ferdinand Dümmler, 197 pp.

Eser, Prusyalı Prens Heinrich Wilhelm Adalbert'e adanmıştır. Ön sözde belirtildiği üzere 1834-1836 yılları arasında Üsküdar'da askerî eğitmen olarak yaşarken hevesle Türkçe öğrenmenin peşine düşen yazar, iyi bir Almanca Türkçe dil bilgisi kitabı eksikliği olduğunu düşünmüştür. Sonraki dönemde de bu coğrafyada kalarak 197 sayfadan oluşan bu çalışmayı Almanca hazırlamıştır. Doğu'nun Avrupalılar tarafından daha fazla ziyaret edileceği düşünüldüğünden herkesin kendi kendine Türkçe konuşma dilini kısa sürede

---

⁸ Kalafat Ş. (2017). Guillaume Schroeder'in grammaire Turque à l'usage des français et Anglais adlı eseri ve yabancılarla Türkçe öğretimi açısından incelenmesi. *XII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri Kitabı*. (s. 583-592).

⁹ Yılmaz, Y. (2018). 18. ve 19. Asırda Fransızca Hazırlanmış Transkripsiyon Anıtlarında Okuma Metinlerinin Özellikleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* , Özel Sayı , 86-92 . DOI: 10.29000/rumelide.454240

öğrenebileceği bu yayın gramer olarak düzenlenmiştir. Yazı dili Arapça ve Farsça bilgisi de gerektirdiğinden sadece günlük konuşma dili için kullanılabilir bir eserdir. Yazar kitabın düzeltmesini sadece kendi yaptığından hataların olabileceğini belirtir. Türkçe harf ve işaretler, isim ve çekimi, sıfat ve üstünlük ifadeleri, sayı, zamir ve çekimi, fiil, edat, zarf, ünlem, bağlaç, türetilmiş kelimelerin oluşumu, sentaks, analiz edilmiş bir hikâye, Almanca çeviri ile birlikte Türkçe konuşmalar, Türkçe - Almanca sözlük ve Almanca - Türkçe sözlük kitapta yer alan bölümlerdir. Kitaptaki örneklerin Arap harfli yazımları da mevcuttur. 14 sayfa konuşmalar, 78 sayfa kelimeler ile örnek bakımından zengindir. Kitaba özel bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.8. BOYD.TING: Boyd, C. (1842). The Turkish interpreter or a new grammar of the Turkish language respectfully inscribed to the right honorable the earl of Abendeen K. T. secretary of state for foreign affairs. Paris/London, 325 pp.

Charles Boyd tarafından İngilizce yazılan kitap “Abendeen Kontu Dışişleri Bakanı için yazılmış Türkçe tercüman veya Türk dilinin yeni bir dil bilgisi kitabı” şeklinde Türkçeye aktarılabilir. İngilizce yazılan ve 325 sayfadan oluşan kitap lorda yazılan bir paragrafla başlar. Birçok vatandaş için faydalı bir dil bilgisi kitabı olması, Osmanlı hükümeti ile resmî ilişkilerde de katkı sağlaması ve rabbinin onayını alması yazarın ön sözdeki dilekleridir.

Kitabın yazılma nedeni Türk İmparatorluğu ve İngiltere'nin siyasi ve ticari ilişkilerinin artmasıdır. Yazar kitabın, iş için ya da gezmek için bu ilginç ülkeye gidenlere faydalı olacağını düşünür. Bu kitap sayesinde yazar dili öğrenmek isteyenlerin güvenilir olmayan kaynaklardan duyduğu haberlere inanmayacaklarını düşünür. Yazar kitabı yazarken 1824-1827 yılları arasında Karadeniz'de yaşar. Ama aslında Viyana'da iken ilgisini çeken bu dili 1820'de bir Doğu dili profesöründen öğrenir. Kitapta Osmanlı İmparatorluğu'nun Suriye, Mısır, Trablus, Güney Rusya, Türkistan ve İran gibi geniş bir coğrafyada bulunması ve bu topraklarda Türkçe konuşulması nedeniyle Türk dilinin önemi üzerinde durulur ve Tatar, Arapça ve Farsça karışımı olan bu dilin kurallarının açık olduğu belirtilir. Yazar kitabı İstanbul'da bir hoca olan Namık Paşa'ya sunar ve onun fikirlerini alır. Arapça ve Türkçe Profesörü Ermeni Rahip Nerses Casanqian'dan da yardım almıştır. Yazar kitabını bir ilköğretim çalışması olarak görürken yolcuların Akdeniz ve Hint Denizi'ne kadar anlaşmasını sağlayan Türk dillerine giriş kitabı sayılabileceğini belirtir. Telaffuzda ünlü harfler için Fransızca telaffuzu kullanmıştır. Çünkü Fransızcanın Türkçe seslere daha uygun olduğunu düşünür.

Kitap, dört bölümden oluşur. İlk bölümde alfabe, telaffuz, harfler, artikel, isim çekimi, karşılaştırma dereceleri, farklı isim çeşitleri, sayı, zamir; ikinci bölümde fiil, yardımcı fiil çekimi, olmak fiil çekimi, düzenli fiiller, düzenli fiil örnekleri, düzenli fiil çekimi, zarflar, edatlar, bağlaçlar; üçüncü bölümde sentaks, isimler ve fiillerle ilgili özellikler, yer ve zaman soruları; dördüncü bölümde kelimeler, temel ifadeler, diyaloglar, iki fabl örneği ve ahit kısımları gibi bölümlerden oluşmaktadır. Kitapta örneklerin Arap harfli yazımları da mevcuttur. Metinler önce Arap harfli verilir sonra İngilizce çevirileri bulunur. Örnek ve kelime zenginliği açısından dikkat çeker. Kitaba özel bir yüksek lisans tezi¹⁰ dışında bir akademik çalışma ile karşılaşılmamıştır.

1.2.9. RED.GRLO: Redhouse, J., W. (1846). Grammaire Raisonnée De La Langue Ottomane suivie d'un appendice contenant l'analyse d'un morceau de composition Ottomane ou sont démontrées les différentes règles auxquelles les mots sont assujettis, Paris, Gide et cie libraires – éditeurs, 364 pp.

364 sayfadan oluşan kitap Fransızca yazılmıştır. Yazar, yazılmış çok sayıda Türk dili gramer kitabı olsa da bu kitapların basit ve yetersiz olduğundan böyle bir kitabı hazırlamaya ihtiyaç duymuştur. Yazılmış çoğu kitap hakkında ciddi eleştirileri bulunan yazar yazılan kitapların kendinden sonraki kitaplara katkı sağlamalarına karşın bu eserlerde ciddi hataların ve çelişkilerin olduğunu, Osmanlı gramerinin en çetrefilli kısımlarını ele alma biçimlerinin yetersiz kaldığını vurgulamıştır. Viguier'in dil bilgisi kitabında çok az hatayla karşılaştığını belirten yazar, kitabın yazı dili anlatımının ve bazı teorilerinin yeterli olmadığını da ifade eder. Ayrıca türemiş fiillerin Viguier'in kitabında yer almamasını eleştirir. Yazar çevresi tarafından Osmanlıca dil bilgisi taslağı hazırlamaya teşvik edildiğini ancak bunun için kendine yeterince güvenemediğini ve Padişahın İmparatorluk Matbaasında basılan bir Osmanlıca sözlüğün düzenlenmesiyle meşgul olduğunu ifade eder. Sonunda arkadaşlarının ısrarı ve İngiliz Komisyonu sekreter-tercümanı olarak görev yaptığı Erzurum Konferanslarının ara vermesi sebebiyle bu işe başlamıştır. Yazar, Bab-ı Âli tercümanlık dairesinde bulunan görevinin Osmanlıca tercüme ve yazı yazmak olduğundan ve diğer görevlerde de oldukça uzun bir hizmet süresi sayesinde kazandığı deneyimlerle kitabı tek başına hazırlayıp halka sunma imkânına sahip olmuştur. Yazar bu yeni gramerden; alimlerin, meraklıların ve kariyerleri nedeniyle Osmanlı dilini inceleyenlerin faydalanmalarını ummaktadır.

---

¹⁰ Uygur, K. (2019). *Charles Boyd'un Türk tercümanı veya Türk dilinin yeni grameri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırklareli Üni,versitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Ön söz dışındaki giriş bölümünü çok kısa tutan yazar; dil aileleri, dil coğrafyası ve dil tarihi gibi konulara değinmezken Osmanlıcanın Türkçe, Arapça ve Farsçadan oluştuğunu ifade etmekle yetinir. Genel olarak dört bölümden oluşan kitabın ilk bölümünde alfabe, ortografik işaretler, hece, kelime, ahenk; ikinci bölümünde isim, sıfat, zamir, fiil, zarf, edat, bağlaç, ünlem; üçüncü bölümünde Türkçe yapım, Farsça yapım, Arapça yapım, kelimelerin birleşimi; dördüncü bölümünde ise isimlerin sentaksı, kişi zamirlerinin yapısı, fiilin yapısı, zarfın yapısı, edatın yapısı, bağlacın yapısı, ünlemin yapısı ve ek alt başlığı bulunmaktadır. Yaklaşık 150 sayfa ile ikinci bölüm en hacimli bölümdür. Bu bölümdeki fiillere 85 sayfa ayrılmıştır. Kitapta Arap harfli yazımlar da mevcuttur. Ek bölümü metin ve metin çözümlerinden oluşmaktadır. Kitaba özel bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.2.10. PFIZ.GT: Pfizmaier, A. (1847). Grammaire Turque ou développement séparé et méthodique des trois genres de style usités, savoir l'arabe, le Persan et le Tartare. Viyana, 347 pp.

Fransızca yazılan kitap, toplam 372 sayfadan oluşan hacimli bir eserdir. Kitap kapağında yazarın tıp doktoru ve Viyana Üniversitesinde doğu dillerinin sıra dışı bir doktor öğretmeni olduğu yazmaktadır. Yazar, Viyana Üniversitesinde Türkçe dersleri verirken öğrencilerinin takip etmesi için böyle bir kitaba ihtiyaç duymuştur. Zamanının darlığından dolayı kitap bölümlerini yazdıkça basıma gönderen yazar, kitabı on ay içinde bitirmiştir. Bu nedenden ve yazarın eseri alışık olmadığı halde Fransızca yazdığından dolayı kusur ve düzensizlikler olabileceğini kitabın ön sözünde belirtir. Yazar diğer dil bilgisi uzmanlarının hatalı kalıplarını alabileceğini düşündüğünden herhangi bir tasarımcıya danışmamış olsa da tüm kuralları ve tüm örnekleri orijinal metinden almıştır. Yalnızca Arapça kısmı istisnadır. Arapça söz dizimini fazla geliştirmemiş ve harflerin yer değiştirmesine özel bir bölüm ayırmamıştır. Biçim konusunda ise basit kelimeleri belirlemeye özel bir özen göstermiştir. Bu bölüm uzun olsa da kendi deneyimine göre, zor bir konuda ve her şeyi yeni gören okuyucular için en uygun olan yöntem olduğunu düşünür. Bu eserin büyük bir aceleyle yazıldığı düşünülürse pek çok konunun derinlikle ele alınmadığı ancak önemli detayların da atlanmadığı fark edilecektir. Bazı gramer özellikleri kitabın sonuna eklenmiştir. Fransızca bir kitabın Almanya'da çok fazla alıcısının olmayacağını düşündüğünden az sayıda kopya basmıştır. Yazar bu gramerin tamamlayıcısı şeklinde gramerin sentaktik kısımlarının ve bu kitapta bulunmayan kelimelerin olduğu yeni bir Türkçe eser yazmakta olduğunu da ön sözde belirtir.

Kitap Arap, Fars ve Tatar tarzı gramer olmak üzere üç ana kısma ayrılmıştır. Arap tarzı gramer harf, fiil, isim, zamir, partikeller (edat, bağlaç, zarf) adlı beş; Fars tarzı gramer harf, isim, zamir, fiil, zarf, edat, bağlaç, kelimelerin yapısı ve sentaks adlı dokuz; Tatar tarzı gramer ise harf, isim, zamir, fiil, zarf, edat, bağlaç, kelimelerin oluşumu ve sentaks adlı dokuz bölüme ayrılmıştır. Kitapta ayrıca ek bölümü yazılsa da böyle bir bölüme rastlanmamıştır. Arapçaya 74, Farsçaya 116 sayfa, Türkçeye ise 164 sayfa ayrılmıştır. En büyük bölümün Türkçeye ayrıldığı kitapta Arapça ve Farsçaya ayrı bölüm ayrılması ve bu dillerin detaylı işlenmesiyle bu kitap diğer kitaplardan ayrılır. Kitapta Arap harfli yazım ve örnekler yer almasına karşın sözlük, diyalog, metin gibi bölümler bulunmamaktadır. Arapça sentaks bölümü de yoktur. Kitaba özel bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.11. KAZ.KTG: Kazem-Bek, MA. (1848). Allgemeine Grammatik Der Türkisch-Tatarischen Sprache, universität zu kasan, correspondirendem mitgliede der kaiserlichen academie der wissenschaften, etc. etc. aus dem russischen übersetzt und mit einem anhang und schriftproben herausgegeben von dr. Julius Theodor Zenker, Leipzig, verlag von wilhelm Engelmann, 304 pp.

Mirza Kazem Bek tarafından 1839'da Rusça yazılan kitabın Julias Theodor Zenker tarafından düzenlenmiş Almanca çevirisidir. Kitap; 28 sayfa ön söz, önemli notların yer aldığı ek bölümü, içindikiler ve 276 sayfa içerik olmak üzere toplam 304 sayfadan ibarettir. Kitaptaki kurallar 192 sıra başlığı verilmiş olup hangi başlığın hangi sıra başlığında verildiği de içindikiler bölümünde bulunmaktadır. Türk dilinin Arapça gibi ulusal gramerciler tarafından kapsamlı bir şekilde ele alınmadığını düşünen yazarın bu konudaki bilgileri Avrupalı dil bilimcilerin gözlemlerine dayanmaktadır. Bu kitapla yazar bazı Doğu bilimi ile ilgilenen Alman arkadaşların isteklerini karşılayacağını düşünür. Çalışmanın ilk iki bölümü Avrupa esasına, yani Jaubert'in Türkçe gramerine dayanmaktadır. Bununla birlikte bu kitap, Türk ve Tatar lehçelerinin iç içe işlenişi ve çok sayıda düzeltme ve genişletme nedeniyle tamamen bağımsız bir eser olarak adlandırılabilir. Üçüncü bölüm ise diğer çalışmalardan bağımsız bilimin gereklerini yerine getirecek şekilde Türkçe söz dizimini ele almaktadır. Çeviri bölümünde asıl metinde değişiklik yapılmayıp Türkçenin bazı özelliklerinin Rusçaya benzetilerek açıklandığı birkaç yerde Türkçeyi bozmadan kısaltmalar bulunmaktadır. Paragrafların sırası ve Rusça ile karşılaştırmalar Almanca için geçerli değildir. Yazarın kişisel yorumları çevirinin farklı yerlerinde bulunabilir. Türkçeyi Latin harfleriyle çevirirken Mirza İbrahim'in Farsça dil bilgisinde kullanılan her ünsüzün yerine yalnızca bir Latin

harfini koymasını rahatsız edici bulan yazar, tek bir sesi belirtmek için birkaç harf verir. Türkçede telaffuz bakımından hiç farklılık göstermeyen veya çok az farklılık gösteren harfler tek ve aynı harfle temsil edilir. Bir ünsüzün konumuna göre daha sert veya daha yumuşak telaffuzu ancak karşılık gelen sert ünsüzle ifade edilmelidir. /A/, /i/, /u/'dan oluşan üç ana ünlünün basit gösterimi Türkçe için yeterli olmadığından ve Rus alfabesinde bazı farklı sesler için özel işaretler bulunduğundan bunlara ek beş Alman ünlüsü de kullanılmıştır. Yazar; genel olarak bir dilin seslerini diğerinin harfleriyle ifade etmenin zor olduğunu ve en kapsamlı Türkçe ile bile Türkçe yazan diğer gramer uzmanlarından yararlanmanın daha güvenli olacağını düşünür. Rumeli lehçelerine özgü bazı ünsüz yumuşaması, birleştirmesi ve ünlü uyumuna ilişkin fonetik yasalar katı bir şekilde uygulanır. Yazar gerekli yerlerde bazı konulara geri dönmektedir. Türk dilinin genel bir gramerini vermek isteyen yazar, genel kabul görmüş olanı takip ederek çalışmasını tamamlamıştır.

Ön söz, ek ve içindikiler bölümünden sonra yer alan asıl kitap üç ana bölüme ayrılmıştır. İlk ana başlıkta alfabe, telaffuz, ünlüler, isim, sıfat, isimlerin oluşumu, sayı, zamir olmak üzere sekiz alt başlığa; ikinci ana başlıkta fiil, fiil türleri, yardımcı fiiller, düzensiz fiil çekimi, olumsuz fiil, fiil çekim tablosu, düzenli fiil çekimi, edat, zarf, bağlaç, ünlem olmak üzere 11 alt başlığa; üçüncü ana bölüm ise kelimelerin birleşimi, bağlayıcı sözcükler, cümlelerin birleşimi olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Kitabın sonunda ek bölümü bulunur. Bu bölümde Viguier'den Constantinople diyalektinde telaffuzla birlikte okuma alıştırmaları, mektuplar, diplomalar ve yazı örnekleri bulunur. Kitapta Arap harfli yazımlar da mevcuttur. Kitaba özel bir akademik çalışmaya rastlanmamıştır.

1.2.12. WICK.TSC: Wickerhauser, M. (1853). Wegweiser zum Verständniss der türkischen Sprache: eine deutsch-türkische Chrestomathie, Wien aus der kaiserlich-königlichen hof- und staatsdruckerei. 714pp.

Kitap kapağında yazar Wickerhauser'dan Viyana Politeknik Üniversitesinde Doğu dilleri profesörü ve imparatorun eski tercümanı şeklinde bahsedilmektedir. Almanca yazılan kitap 370 sayfa Latin harfli bölüm ve 344 sayfa Arap harfli bölüm olmak üzere toplam 714 sayfadan ibarettir. Türkçe bir okuma parçası derleme kitabı eksikliği olduğunu düşünen yazar bu eksikliği doldurmanın mesleki görevi olduğunu ifade eder. Yazar Türk dili kürsüsünde bulunduğu zamanlarda Türk yazarlarının kulağa en iyi gelen isimlerinden bazılarının eserlerinden örnekler; bilgili ve dünyevi, resmî ve tanıdık, şiirsel ve mensur üsluplarda sunulan Türkçe farklı kayıtlar, halk arasında yaşayan atasözü, Bilimler Akademisi açılış konuşması, halk pazarında sergilenen senet, ilk lirik şairin bahar

türküsü, yeniçeri dilekçesi, devlet gazetesinde Reşid Paşa'nın Mehmed Ali'nin yanlılığını halka anlattığı yazı, Ahmed'in anlatımı, kraliyet kitabındaki fablın hitabet ihtişamı, bazı hecelemeler gibi farklı Türkçe metinleri toplamıştır. Yazar; kitabın yayınlanmasında destek olan, kitabın basılması için izin alan ve birkaç yıl boyunca topladığı okuma parçalarını yazara veren imparatorluk danışmanı Edleen von Rosenzweig'e ön sözde teşekkür eder. Yazar kitabı yazarken yararlandığı beş kaynağı sayfa sayıları ile verir. Almancada oryantal kelimelerin yazılışında hangi harfleri nasıl gösterdiğini ön sözde belirtir. Hata ve düzeltmelere okuyucuların takılmamasını ve kendisinin bunlara takılsa kitabı yazamayacağını ifade eder. Sözlük eklenmemesinin nedenini hacim ve maliyet endişesidir. Çevirinin sayfa sayfa metnin yanında olmamasının nedenini ise halka açık konferanslarda bu şekilde dinleyicilerin yararına olduğu düşüncesi ile açıklamıştır.

16 bölümden oluşan kitabın ilk bölümünde atasözleri ve benzetmeler diğer bölümlerde Osmanlı sarayı, padişahlar, devlet işleyişi ve farklı tarihî konularda hazırlanan metinler; hikâye ve şiir örnekleri ile çeşitli resmî belge örnekleri yer almaktadır. Gramer bölümü bulunmayan kitap, metin zenginliği ve metinlerin hem Arap harfli hem de Latin harfli örneklerinin olması yönünden dikkate değerdir. Kitabın tamamı önce Latin harfli sonra Arap harfli şekilde tek kitapta toplanmıştır. Kitaba özel bir akademik çalışma ile karşılaşılmamıştır.

1.2.13. BAR.APG: Barker, W. B. (1854). A practical grammar of the Turkish language: with dialogues and vocabulary. London: Bernard Quaritch, 172 pp.

İngilizce yazılan kitap 172 sayfadan ibarettir. Yazar ön sözde çalışmanın, Osmanlı İmparatorluğu ile İngiltere'nin ilişkilerinin güçlenmesinden dolayı Türk Dili üzerine ilkökul kitaplarına yönelik ani talebi karşılamak için oluşturulduğunu ve kitabın biraz aceleyle tamamlandığını ifade eder. Bunların yanında yazar Türk dili ile tanışmak ve sağlam bir temel oluşturmak isteyenlere kitabın faydalı olacağını vurgular. Kitap eleştirel mükemmellik iddiasında değildir. Yazar, özellikle yeni başlayanlar için zor olan fiillerin çekimini basitleştirmeye önem vererek, çalışmayı olabildiğince özlü hâle getirmek için, gerekli olmadığını düşündüğü her şeyi kasıtlı atlamıştır. Diğer dil bilgisi uzmanları tarafından öne sürülen her fikri içeren bir gramer, yalnızca öğrencinin kafasını karıştırmaya hizmet edeceğinden yazar kitabın kendi kişisel deneyiminin bir sonucu olduğunu vurgular. Ön sözde konuya daha derinlemesine girmek isteyenler için Redhouse'un "Grammaire Raisonnee de la Langue Ottomane"ni tavsiye edilir. İzlenen imla sistemi ile ilgili yazar değişmez bir yazım sistemine titizlikle bağlı kalmamıştır,

yazar kulak tarafından yönlendirilmeyi tercih eder ve bunu pratik amaçlar için en iyi yol olarak değerlendirir.

Türk dilinin pratik bir grameri ismiyle çevirebileceğimiz kitabın içindekiler bölümü bulunmamaktadır. Ön sözden sonra yer alan gramer bölümünde alfabe, artikel, isim, isim çekimi, sıfat, zamir, sayı, fiil, fiil çekimi, edat, zarf, bağlaç, ünlem, türeme, sentaks ve tamamlayıcı söz (cümle dışı unsur) gibi konular yer almaktadır. Kitapta 56 sayfa diyalog ve sözlük bölümü yer almaktadır. Kitabın sonunda bulunan ek bölümünde birleşik zamanlar ile ilgili kural ve örnekler bulunur. Kitapta Arap harfli yazımlar da mevcuttur. Kitaba özel bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.2.14. BAR.ARB: Barker, WB. (1854). A reading book of the Turkish language, with a grammar and vocabulary; containing a selection of original tales, literally translated, and accompanied by grammatical references: the pronunciation of each word given as now used in Constantinople. London: James Madden, 292 pp.

İngilizce yazılan kitap aynı yazarın yazmış olduğu ve aynı yıl yayımlanmış BAR.APG'ye göre çok daha ayrıntılı ve kapsamlıdır. Yazar hazırladığı ön sözde diğer gramer kitaplarının karmaşık ve yanlış olmasından dolayı bu kitabı Türk diline daha yakın bulur. Bir dili doğru şekilde okuyup yazmayı arzulayan bir kişi için gramer kurallarının yüzeysel bilgisinden daha fazlası gereklidir. Bir dili doğru okuyup yazmak için dilin yapısının iyi bilinmesi gerektiğini düşünen yazar bunun için kitapta ortaya konan planın izlenmesinin yeterli olacağını düşünür. Dil öğrenmek isteyen öğrencilerin kafasında oluşabilecek zorlukları ve sorunları düşünerek kitabı yazan yazar kitabı yazarken öğrencilerin sorularından ve fikirlerinden de yararlanmıştı. Önce bir dizi basit ama gerekli biçim ve kural verilir, her kelimenin gramer analizi yapılarak kurallar anlaşılır hâle getirilir. Sürekli tekrarlarla öğrencinin kuralı hafızaya alması sağlanır, her kelime kökenine göre verildiği için kelimenin anlaşılması kolaylaşır. Kuralları basitleştirmek ve örneklerle herkesin anlayacağı hâle getirmek önemlidir. Yazar çalışmasının yetkin eleştirmenler tarafından onaylanacağına inanmaktadır. Kitapta öğrencilerin dil öğrenme motivasyonlarını arttırmaları için yer yer öğütler yer almaktadır. Yazarın uzun yıllar Türkler arasında yaşadığından dile hâkim olduğu söylenebilir. Yazar dil öğrenmenin milletler arası etkileşim için önemli olduğu üzerinde durur ve kendine has yöntemleri ile 4-6 ay arası iyi çalışılırsa dil öğrenileceğine inanır.

Kitap hacim olarak incelenirse kitapta tek bir sayfalandırma bulunmadığından konuyla ilgili bir karışıklık olduğu söylenebilir. Ön söz, içindekiler ve yazım hataları bölümü Romen rakamları ile numaralandırılmış toplam 24; telaffuz bölümünün sonuna kadar olan kitabın ana bölümü 102; kitabın Arap harfli numaralandırılmış metin ve kelime bölümü 106 ve sonda bulunan ve Arabi rakamlarla numaralandırılmış, harflerin karşılıkları ve sözlük bölümü 60 sayfadan oluşmaktadır. Yani kitap toplam 292 sayfadan oluşmaktadır. Kitap bölümlere ayrılmadan başlıklandırılmıştır. Kitapta alfabe, artikel, isim, isim çekimi, sıfat, zamir, fiil, sentaks, ek, çekimlenemeyen zarf-fiiller, çekimli zarf-fiiller, özet, kompozisyon, telaffuz ve sözlük gibi ana başlıklar bulunmaktadır. Telaffuz bölümünün ardından Nasreddin Hoca fıkraları ve Aziz Yuhanna İncili'nin ilk bölümü bulunmaktadır. Kitabın son bölümünde James Madden'in yayımları bulunmaktadır. Ayrıca kitapta Arap harfli yazımlar vardır. Kitapla ilgili bir yüksek lisans tezi¹¹ ve bir makale¹² bulunmaktadır.

1.2.15. DIE.CO: Dieterici, FH. (1854). Chrestomathie Ottomane précédée de tableaux grammaticaux et suivie d'un glossaire Turc-Français, chez george reimer. Berlin: Chez George Primer, 167 pp.

167 sayfadan oluşan kitap Fransızca yazılmıştır. Son dönemde Türkçenin önem kazanmasından dolayı yeni başlayanlar için öğrenme ve çalışma imkânı sunan bir ders kitabına ihtiyaç duyulmuştur. Arap ve Fars edebiyatlarının Türk edebiyatı üzerinde çok etkisi olmuştur. Bu hususu dikkate alan belirli sayıda eser vardır. Berlin Kraliyet Kütüphanesinin el yazmaları arasında Diez'inki (S. 57) bu konuda yazarın dikkatini çekmiştir. Bu el yazmasının sonunda Mahmud Paşa'nın yaşamının bir tasviri de bulunur. Dresden Şehir Kütüphanesinden orijinal yazma çalışma da kullanılmak üzere yazara gönderilmiştir. Berlin el yazmasının, üslubunun sadeliği ve ilginç içeriğiyle Türk dilini öğrenmek için bir el kitabı olduğunu düşünen yazar bu amaçla bu müstakil parçalardan on beş tanesini kitapta kullanmıştır. Ahlaki içerikli bu hikâyelere, Berlin'deki Kraliyet Kütüphanesindeki bir el yazmasından alınan yedi Nasreddin Hoca fıkrası eklenmiştir. Aynı kütüphaneden 23 sayfalık Nasreddin Hoca anekdotlar içeren başka bir el yazmasından bazı bölümler de içerir. Bu yazılara Ermeni harfleriyle basılan Hristiyanlara hitaben bir parça ve Abdullah Katib Çelebi Hacı Halife'nin kendi zamanında var olan

---

¹¹ Özkurt, E. (2019). *William Burckhardt Barker'in Gramer ve Sözlüklü Türk Dili Okuma Kitabı (İnceleme – Sözlük)*. [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi] Kırklareli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

¹² Doğan, S. ve Ayaz, H. (2017). XIX. Yüzyılda Batı'da Yabancılar Osmanlı Türkçesi Öğretimi: W. B. Barker Örneği. *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S:1, s.62-84.

tüm materyalleri birleştirdiği ilimlerle dolu Cihannüma (dünyanın aynası) kitabından eklenen bazı parçalar kitapta yer alır. Şeyhülislam Esad Efendi'nin büyük Türkçe sözlüğü Lehcetü'l-Lügat'ten alınan bazı maddeler de eklenmiştir. Bu okuma parçaları seçkisinin son kısmı Moniteur Turc'ten (8 Ocak 1842) alınan bir makaledir. Berlin'deki Fransız Dili Profesörü Bay Guébbhard tarafından bu Fransızca çeviri incelenmiştir.

Gramer tabloları, harfler, yazım işaretleri, isim, sıfat, sayı isimleri, zamir ve fiil kitabın ana bölümünde işlenen başlıklardır ve toplam 38 sayfada bu bölüm verilmiştir. Metinler bölümünde Mahmut Paşa ile ilgili bölümler, İncil'den bir bölüm, Nasreddin Hoca bölümleri ve dinî bir hikâye Arap harfli ve sonrasında Latin harfli şekilde 84 sayfada verilmiştir. Devamında yer alan sözlük bölümünde ise alfabetik sıraya göre Arap ve Fransızca anlamları ile kelimeler 76 sayfada verilmiştir. Kitaba özel bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.16. SEN.RVT: Senkovski, Oİ. (1854). Türk seferlerinde Rus askerleri için cep kitabı: Bölüm 1-2 / [O. I. Senkovsky]. Petersburg, 276 pp. / Сенковский, Осип Иванович. Карманная книга для русских воинов в турецких походах : Ч. 1-2 / [О. И. Сенковский]. - СПб. : Тип. штаба отд. Корпуса внутр. стражи, 1854. - [10], 84, 98, 95 с. - Две части в одном переплете; Авт. указан в конце предисл.

İncelenen kitap 1829 yılında yayınlanan kitabın ikinci baskısıdır. Kitap Rusça yazılmıştır. Birkaç kitabın bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur. Kitapta Türk dilinin seslerinin Rusça ile çok uygun olduğu belirtilir. Vurgu ve telaffuz üzerinde durulur. Rus askerlerinin savundukları ülkelerin dillerini en azından bir dereceye kadar bilmeleri gerektiği düşüncesiyle kitap oluşturulmuştur. Askerî koşullara göre uyarlanmış bu kitapta Rusça-Türkçe konuşmalar ve yaklaşık 4000 ortak kelime içeren sözlük bulunmaktadır. Kitabın konuşulan dili tanımak isteyenler için yararlı olacağı ön sözde belirtilmiştir. Kitabın ana bölümünde “Seyahat, keşif ve yiyecek arama”, “Soru ifadeleri”, “Apartmanda sohbet ifadeleri” başlıkları bulunmaktadır. Kitabın son bölümde de Rusça-Türkçe en önemli kelimeler sözlüğü yer alır. Kitap daha çok etkin konuşmaya yönelik olduğundan Arap harfli yazı bulunmamaktadır. Kitabın diyalog bölümü 84 sayfa iken kitaptaki sözlük kısmı 97 sayfadır ve bu iki bölüm ayrı ayrı numaralandırılmıştır. Tamamen yeni bir kitap gibi tasarlanan kitabın ikinci kısmı, Türk dilinin kısa bir dil bilgisini içerir. 95 sayfadan oluşan bu gramer bölümü; telaffuz, isim, isim çekimi, sıfat, sayı, zamir, fiil, bağlaç, zarf, edat, kelime türetme ve kelime öbeği başlıkları bulunmaktadır. Kitapta Türk dilini inceleyen bölüm toplam 276 sayfadır.

Türkçe diyalog, sözlük ve gramer bölümlerinden sonra kitapta Yunanca Rusça sözlük, Yunanca gramer ve Bulgarca Rusça sözlük, Bulgarca gramer bulunmaktadır. İncelenen kitap, üç ayrı kitabın bir araya getirilmiş hâlidir. Yunanca diyalog 64 sayfa, sözlük ve gramer bölümü 110 sayfa, toplam Yunanca bölümü 174 sayfadan oluşmaktadır. Bulgarca diyalog, sözlük ve gramer bölümü toplam 164 sayfadır. Genel olarak bakıldığında kitabın en hacimli bölümü 276 sayfa ile Türk dilinin incelendiği bölümdür. Rus askerlerinin savaştıkları coğrafyada rahat iletişim kurmalarını sağlayan kitaplar sözcük ve diyalog açısından çok zengindir. Kitaba özel bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.2.17. RED.OCL: Redhouse, J., W. (1855). The Turkish campaigner's vade-mecum of ottoman colloquial language. London: published by thomas Harrison, 336 pp.

336 sayfa olan kitap İngilizce yazılmış küçük boy bir cep kitabı şeklindedir. Ön söz bölümünde daha önce Türk dili ile ilgili yapılan çalışmaların çok yeterli olmadığı üzerinde durulur. Bu kitap son derece özlü ve taşınabilir şekilde tasarlanmıştır. Çalışmayı Arap harflerini hiç tanımayanlar için ilk kitap olarak faydalı kılmak ve Arapça ya da Farsça âlimlere bile doğru bir telaffuz ve Osmanlı aksanına rehberlik etmek için Latin harfleriyle kullanılmıştır. Çalışmada Arap harfli yazı ile yazılmış metin ya da örnek bulunmamaktadır.

İlk kısımda yer alan Osmanlı grameri başlığının birinci bölümünde yazım ve telaffuz; ikinci bölümünde etimoloji, isim, sıfat, sayı, zamir, fiil, fiil çekimi, zarf, edat, bağlaç, ünlem; üçüncü bölümünde isim türemesi, sıfat türemesi, fiil türemesi; dördüncü bölümde sentaks ve yapı bulunur. Bu bölüm 96 sayfadır. İkinci kısımda 200 sayfa İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce sözlük yer alır. Kitabın sonunda 25 sayfa diyaloglar bölümü bulunmaktadır. Kitaba özel akademik bir çalışma bulunmamaktadır.

1.2.18. KEL.GOS: Fuat Efendi & Ahmet Cevdet Paşa (1855). Grammatik der Osmanischen sprache von Fu'ad-Efendi und Gävdät-Efendi. (Çev.: H. Kellgren), Druckerei der Finnischen Litteratur-Gesellschaft, Helsingfors, 226 pp.

Kitap, 28 sayfa Romen rakamları ile 198 sayfada Arabi rakamlarla numaralandırılmış olup toplam 226 sayfadan oluşmaktadır. Fuat Efendi ve Ahmet Cevdet Paşa'nın 1851 yılında Konstantinapolis'te basılan *Osmanlı Grameri* kitabının Almanca çevirisidir. Siyasi dünyanın engellerinin barışçıl bölgelere zarar vermemesi için yazar "düşman"

görülen bu dile ait kitabı gün ışığına çıkarmak istemiştir. Kitabın kendine özgü doğası ve sadeliği ile diğer kitaplardan ayrıldığı vurgulanır. Daha önce basılan Türkçe gramerlere göre bazı konularda onlardan aşağı olsa da kitabın sadeliği ve netliğiyle vazgeçilmez ve değerli bir kaynak olduğu belirtilmiştir. Türk yazarların kendi diline ait bir kitapta son sözü söylemeleri, yazarlardan birinin konumu ve kitabın güncelliği kitabı değerli yapan diğer hususlardır. Kellgren güvenilir olan bu kitabın yeniden düzenlenebileceğini, genişletilebileceğini ancak düzeltilemeyeceğini düşünür. Yazarların vermek istediği Osmanlı dilinin genel görünümünün eklemeler ve yorumlarla bozulacağını ve çarpıtılacağını düşünen çevirmen, kitapta farklı bir dil bilgisi yaklaşımı kullanmayı düşünmemiştir. Bu nedenle metnin anlaşılması için uygun yerlere birkaç açıklayıcı not eklenmiştir. Türkçe kelimelerin imlası korunurken bariz yazım hataları düzeltilmiştir. Türk yazı bilgisi, Türkçe öğrenimine pratikten çok filolojik ilgi duyanlar tarafından kullanılabilirliğinden bu kitapta bulunmadığı belirtilir. Türkçe kelimelerin şerh edilmesi konusu çevirmenin en büyük sıkıntı yaşadığı bölümdür. Konuyu önemli ve zor bulan yazar Türkçe imla bilgisini yetersiz bulur ve Türk ses biliminin dil bilgisi uzmanları tarafından işlenmediğini ifade eder. Tutarlı bir transkripsiyonun, Viguier'in 1700'lerde basılan kitabında yer aldığını düşünse de o kitabı da yetersiz ve karmaşık bulur. Bu çalışmada günümüz Osmanlı dilinin fonetik ilişkilerine dayalı olarak tutarlı bir transkripsiyon yapmaya çalışan yazar, Viguier'in gramerini tüm yazılı kaynaklar için temel olarak kullanır. Kitap doğuştan Osmanlı olan ve şimdi Petersburg'daki Doğu Enstitüsü'nde profesör olan Bay Wähbi-Efendi ve yine oradaki üniversitede Türkçe profesörü olan, uzun süre İstanbul'da yaşamış ve Osmanlı dilini çok iyi bilen Anton Muchlinski tarafından doğrulandı ve düzeltildi. Ancak yine de doğru olanı bulamamış olabileceğini düşünen yazar bu kitapta transkripsiyon ve fonetik yasalarını tutarlı bir şekilde uyguladığı konusunda kendisinden emindir. Bu dilin mukayeseli çalışılması ve kendine has yapısının kavranması için Türkçenin yerli kelimelerinin yabancı kelimelerden ayrılmasının yararlı olabileceğini düşünen yazar dil biliminin Arap harfleriyle makul bir şekilde temsil edilemeyeceğini düşünür. Okuyucuya çeviri üzerinde kontrol sağlamak için bir dizin hazırlanmıştır. İki farklı türde birleşik formlar geçmişin belirli ve belirsiz biçimleri olarak adlandırılmıştır. Bu birkaç sayfanın basımı on ay sürmüştür. Yazar okuyucudan Arapça baskıdaki bazı hataları ve uzun düzeltmeler listesini mazur görmesini ister.

Osmanlı Grameri adlı kitabın farklı dillerde çevirileri olacağını düşünen yazar bu kitabın ilk çeviri olması yönünden de önemini vurgular. Beş ana bölümden oluşan kitabın bölümleri isim, sıfat, zamir, fiil ve partikeldir. Bu bölümler dışında alfabe, harfler ve

işaretlerin yer aldığı başlangıç ve son söz bölümleri de bulunur. Arap harfli örnekler kitapta yer almaktadır. Kitaptaki değinilmeye değer bir diğer nokta sıralamaya göre Türkçe, Farsça ve Arapçadaki konular ve kurallar ayrıntılı şekilde hem başlıklandırılmış hem de işlenmiştir. Kitabın sonunda, 12 sayfa dizin bölümü ve üç sayfa da düzeltme bölümü yer almaktadır. Kitaba özel bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.19. DUB.EGT: Dubeux, L. (1856). Éléments de la grammaire turque, à l'usage des élèves de l'École impériale et spéciale des langues orientales vivantes. B. Duprat, Paris, 136 pp.

Kitap 136 sayfa olup Fransızca yazılmıştır. Kitabın yazarı Roehrig'in sesli yasalar üzerindeki çalışmalarından etkilenmiştir. Roehrig Türkçe dil bilgisinde şimdiye kadar kabul edilmiş çok sayıda ilkeyi değiştirmiştir. Roehrig, doğruluğu deneyimle kanıtlanmış bir sistem oluşturmuş olup dil farklılıklarını ülkelerdeki uygarlığın seviyesiyle ve daha çok orada yaşayanların kökenlerinin farklı olmasıyla açıklar. Bu lehçeleri konuşanlardan bazıları entelektüel kültürden yoksunken, diğerleri yabancı ırklardandır ve telaffuz alışkanlıklarını düzeltemezler. Yazar uzun süre Roehrig'in ses sistemine dayalı bir Türkçe dil bilgisi kitabı yayınlamayı düşünmektedir. Bir öğretmen olarak bu kitabı yazmayı görevi gören yazar derslerinde işlediklerini yazma işini başkalarına bırakmanın onu üzeceğini düşündüğünden böyle bir kitabı yazar. Roehrig'in eserlerinin bazı noktaları yazarın düşüncesine göre yeni ve farklı incelemelere uygundur. Ancak bunun için iyi bir araştırma yapmanın gerekliliğini vurgular.

Arapça veya Farsça gramer konuları hakkında kitapta bilgi verilmemiştir. Bunun nedeni bu konuların böyle temel bir kitaba dâhil etmenin uygun olmaması ve bu konular için özel eserlere başvurmanın gerekliliği vurgulanır. Bununla birlikte yazar Roehrig'in Türkçedeki ahenk konusundaki ilkelere Arapça ve Farsça kelimelerin telaffuz tarzını eklemeyi gerekli bulur. Bir okuma metni eklememesinin nedeni yazarın yeni başlayanların zihinlerini karıştırmamak içindir. Yazarın ünlüleri temsil eden üç Arap harfli işaretin sekiz farklı sese nasıl karşılık geldiğini anlatmakta zorlandığından bunların yerine Latin harfleriyle transkripsiyon da koymuştur. Söz dizimi üzerine eksiksiz bir inceleme, bir kısaltmada yer bulamayacak geliştirmeler gerektirecekti. Ayrıca yazara göre bu kitabın değeri az olsa da özellikle Doğu Dilleri Okulu öğrencileri, dersleri tek bir öğretim kitabında toplu bulacakları için kitap önemlidir.

Kitaptaki 11 bölümde işlenen konular alfabe, ahenk kuralları, konuşma, sıfat, sayı, zamir, fiil, edat, zarf, bağlaç, ünlem ve türemedir. Arap harfli örnekler yazılı olarak da

verilmiştir. Kitapta metin ve sözlük gibi bölümler yoktur. Kitaba özel bir akademik çalışma ile karşılaşılmamıştır.

1.2.20. YAT.STG: Yates, E. (1857). The elements of the science of grammar, illustrated by a comparison of the structure of the English and Turkish languages. London, 236 pp.

Kitap 236 sayfa olup İngilizce yazılmıştır. Yazar kitabı üç önemli amaçla yazmıştır. Katı tanımlara genel ilkelere dayalı bir bilim olarak grameri sergilemek yerine onu ilginç bir bilim olarak ve diğer tüm bilimlere giriş, dil ve eleştirinin anahtarı şeklinde sunmayı umması yazarın ilk amacıdır. İkinci amacı ise İngilizcenin yapısının, felsefi bir şekilde inşa edilmiş dilin, Türkçenin bilimi, tanımlarını, aksiyomlarını ve genel ilkelerini anlatarak incelemek; Türkçeyle doğrudan ilgilenmese de edebiyatçıya ve filoloğa bu dile ilgi duyabileceğini göstermektir. Üçüncü amacı da önceki iki düşünceye ek olarak, ilgi ve zevkle önderlik ederek, Şark'ın ruhsal veya fiziksel hazinelerini kendisine açmak isteyebilecek nazik öğrenciye kesin ve muktedir bir rehber sağlamaktır. Türk dili Sultan'ın hakimiyetini oluşturan yeryüzünün çok zengin ve önemli bir bölümünü her yerde kaplayan güzel ve felsefi bir dildir.

Kitap 16 bölüm hâlinde hazırlanmış olup giriş; Türk harfleri; kelime; sayı, cinsiyet ve kişi; tekil ve çoğul belirsiz göstergeler; isimlerin dilde aldığı karşılıklar; basit bağımsız isimler; iyelik ilişkilendiricileri; soru isimleri; asıl sayı, sıra sayı ve kesir sayılar; yapıların özleri; yapının esasları; ilişkilendiriciler; eylem ve yapı hakkında; Türkçede ilgi isimlerinin yokluğu ve sonuç gibi konulara ait bölüm başlıkları bulunmaktadır. Bölüm başlıkları diğer kitaplara göre daha uzun ve karmaşıktır. Kitapta Arap harfli örnek ve metinlere yer verilmiş olup satır arası Latin harfli transkripsiyonlar da bulunmaktadır. Kitaba özel bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.2.21. MAL.GFET: Mallouf, N. (1860). Guide En Trois Langues Française Anglaise et Turque. Maisonneuve, Paris, 223 pp.

Fransızca ve İngilizce iki dilli ve sütunlar şeklinde yazılan kitap; sözlük, ifade, diyalog, atasözü, mektup olmak üzere beş bölüme ayrılmıştır. Kitap; 23 sayfa Romen rakamlarıyla, 200 sayfa da Arabi numaralandırma sistemiyle numaralandırılmış olup toplamda 223 sayfadır. Dil öğrenmenin en iyi yolu alıştırmaların gramer kurallarının incelenmesiyle birleştirmek olduğunu düşünen yazarın aşamalı diyalogları ile öğrenci önce en sık kullanılan kelimeleri öğrenir, sonra bunları fiillerle, sonra da cümlelerle

çekimlenmiş halde kitapta bulur. Devam eden diyaloglarla öğrenci kısa sürede düşüncelerini ifade etmeye başlayacak kadar yeterli kelime bilgisine sahip olacaktır. Ayrıca Mallouf'un adı tek başına bu diyalogları önermek için yeterlidir. Yazar Doğu'da doğmuş ve Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce, İtalyanca bilmektedir. Smyrna'daki Propaganda Kolejinde öğretmenlik yaptığından yazarın yazdığı ilkokul kitaplarının nitelikli olduğu ön sözde belirtilir. Çoğu kitabı yayınlanan yazarın kitaplarının büyük filologların onayını aldığı üzerinde durulmuştur. Mallouf'un yeni yayınları üç sayfa ön sözden sonra kısa açıklamalarla (bazı yayınları) verilmiştir. Sonrasında yer alan alfabe bölümünden sonra önemli kelimeler, fiiller, asıl sayılar, sıra sayılar, haftanın günleri, renkler, mevsimler, zamirlerin yer aldığı ilk bölüm; 120 kolay ifade ve 50 zor ifadenin yer aldığı ikinci bölüm; diyalogların yer aldığı üçüncü bölüm, atasözlerinin yer aldığı dördüncü bölüm ile çeşitli mektupların yer aldığı son bölüm sayfalarıyla içindekiler bölümünde sıralanmıştır. İçindekiler bölümünün devamında düzeltmeler bulunur.

Kitabı gramer kitaplarının içine dâhil etmemizin nedeni kitaptaki dipnotlarda gramer ayrıntıları bulunmaktadır. Dipnotlarda artikel, isim, sıfat, sıfat tamlaması, çoğulluk-tekliklik, kelime yapımı, sayı sıfatları, sıfatlarda karşılaştırma, fiil, emir, olumsuzluk dipnotlarda ele alınan önemli gramer konularındandır. Kitapta Arap harfli yazım örnekleri bulunmaktadır. Kitaba özel bir bildiri¹³ bulunmaktadır.

1.2.22. ROEH.TL: Roehrig, FLO. (1860). De Turcarum linguae indole ac natüre, Philadelphiae: Mdccclx, 32 pp.

Latince yazılan kitap 32 sayfadan ibarettir. Başlıklandırılmadan yazılan giriş bölümü, isim, Türkçe fiil ve sentaks bölümü kitabın önemli bölümleridir. Yazar giriş bölümünde samimi bir anlatımı tercih eder. Öncelikle kitabın sabit fikirli ve yenilik karşıtlarına değil küçük ve farklı bilgiler öğrenmekten keyif alanlar için yazılmış olduğu ön sözde uzun uzun anlatılır. Yazar ayrıca bazı yazarların kendisinden daha az kültürlü milletlerin dillerine katkı sağlamayı düşünmemelerini üzücü bulur. Yazar Türkleri kaba ve barbar bulduklarından (Bunu kendisi de kabul eder.) ve Türk yazı karakterinin zor olduğunu düşündüklerinden bu dile karşı bir ön yargı olmuştur. Dilin yapısının öğrenilmesinin, dil kurallarının ve kelimelerin öğrenilmesinin önemi üzerinde durulur. Yabancı sözcükler

---

¹³ Yılmaz, Y. ve Doğan, C. (2019). Nassif Mallouf ve üç dilli rehber kitabı: Rehber-i elsine-yi selâse: Fransevî ve İngilizî ve Türkî. RumeliDE Journal of language and literature studies, II. Rumeli [Dil, Edebiyat, Çeviri] Sempozyumu Bildirileri, (94-103).

dilin yapısına girse de kalıcı dili değiştirmeyeceği ifade edilir. Arapça ve Farsçadan etkilenen bu dilin özünün Türkçe olmasından dolayı yazar Arapça ve Farsça kurallara ayrı bir yer ayırmamıştır. Türk dil ailesinden ve Türk dilinin yapısından bilimsel açıdan bahseden yazar amacının yeni bir dil oluşturmak olmadığını var olan dili ve kurallarını olduğu gibi aktarmak olduğunu ifade eder. Sekiz sayfa giriş niteliğinde yazarın duygu ve düşüncelerinin anlatılmasından sonra isim konusu detaylandırılır. Anlatımlarda Hint-Avrupa dil ailesi ile benzer ve farklı yönlerin üzerinde durulur. Kelime yapımında bükülme ve sapma yerine sondan ekleme olması konusu örneklendirilmiştir. Kitapta yer yer Mançuca ve Moğolca kurallarla benzerlik ve farklılıklar da yer alır. İsim bölümünde ayrıca durum ekleri, yardımcı ses, tekil-çoğul, zamir gibi konular da vardır. Türkçe Fiiller kitapta yer alan diğer başlıktır. Olumlu-olumsuz ve öznesine göre çatılı fiil çekimleri, kip ve kişi ekleri yüzeysel ele alınan konulardır. Kitaptaki son başlık ise sentaks başlığıdır. Alfabe dışında Arap harfli yazı örnekleri ya da metin bulunmaz. Kitap tamamen Latin harfleri ile yazılmıştır. Kitaba özel bir akademik çalışma bulunamamıştır.

1.2.23. MAL.GELT: Mallouf, N. (1862). Grammaire élémentaire de la langue Turque, Paris, 182 pp.

182 sayfa olan kitap Fransızca yazılmıştır. Ön söze göre Türk-Osmanlı dili Osmanlılar tarafından Asya'dan getirilerek 1453'te Konstantinopolis'te kurulmuştur. Bu dil, Farsçadan ve özellikle Arapçadan alınan çok sayıda ifadeyle zenginleştirilmiştir. Türkler ayrıca bazı Yunanca, Lehçe, Macarca, İtalyanca ve Fransızca sözcükleri de benimsemişlerdir. Özellikle başkent diyalekti, imparatorluğun başka bir dilin konuşulduğu bölgelerinde bile Osmanlı hükümetinin idari ilişkilerinde kullanılan dil olduğundan önemlidir. Bu dil, gerçek Türkçeden farklılık gösterir. Bu çalışma özellikle Konstantinopolis'teki konuşma dilini ele alır. Mallouf'un *Türkçe Dil bilgisi* kitabının temel kitaplardan biri olmasının nedenleri kitabın sadeliği, Arapça ve Farsça kural karmaşasından kurtularak İstanbul'daki konuşma dilini ele almasıdır. Eserin başında Mallouf tanıtılarak eserleri sıralanır. Smyrna'daki Fransız Propaganda Kolejinde Türkçe profesörü, Osmanlı süvari komutanının sekreteri, İngiltere Başkonsolosluğu'nun ilk tercümanı gibi meslekleri olan yazar bir dizi eser yayınlamıştır. Onun Türkçe-Fransızca sözlüğu, Fransızca-Türkçe sözlüğu bu türden ilk eserlerdir. Ticari antlaşmalar, Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası Hatt-ı Hümayun tercümesi ile kitapta bulunmaktadır. Bu belgeler, Osmanlı devlet üslubunu incelemek için okuyuculara faydalı olacaktır. Kitapta Arap harfli örnek, diyalog ve metinler sıklıkla kullanılmıştır.

Mallouf kısaca eserleriyle tanıtılır. Kitabın giriş bölümünden sonra alfabe, harfler, yazı, noktalama, isim, sıfat, zamir, fiil, zarf, edat, bağlaç, ünlem ve genel gözlemler 102 sayfa kitapta yer almaktadır. Devamında bulunan diyalog ve metin bölümleri toplam 77 sayfadır. Fransızca-Türkçe diyaloglar Fransızca, Arap harfli ve Latin transkripsiyonlu şekilde 22 sayfada, beş konu başlığında verilmiştir. Mektup koleksiyonu başlığında ise 29 mektup bulunur. Hattı Hümayun metni, Fransa ile Türkiye arasında imzalanan ticari antlaşma, iki ticaret ve denizcilik antlaşması da önce Fransızca sonrasında Arap harfli olacak şekilde kitapta yer alır. Kitaptaki içindikiler bölümü sonda bulunmaktadır. Kitaba özel bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.24. WAHR.OTS: Wahrmund, A. (1869). Praktisches handbuch der Osmanisch-Türkischen sprache, Giessen, 428 pp.

428 sayfadan oluşan kitap Almanca yazılmıştır. Osmanlı Türkçesinin günlük konuşma dilinin bu grameri Doğu'nun yaşayan diline aşinalık kazanmanın yollarını sunma amacıyla hazırlanmıştır. Aynı zamanda kitap ile ilgili ders kitaplarının şimdiye kadar yaptıklarını kolaylaştırmak amaçlanır. Doğu ile siyasi ve ticari ilişkiler nedeniyle böyle bir kitaba ihtiyaç duyulmuştur.

Başlangıç, morfoloji (isim, sıfat, sayı, zamir, fiil, partikel) ve pratik dersler başlıklı üç ana bölümden oluşan kitabın son bölümünde düzeltme ve eklemeler yer almaktadır. Dil bilgisi, sistematik bir biçim teorisine ve cümle oluşumları uygulamaları ise pratik bir bölüme ayrılmıştır. Formlar teorisi, Muhammed Fuad ve Ahmed Cevdet'in gramerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Bununla birlikte fiil konusunda bu gramerilerden etkilenme yoktur. Pratik kısımda tüm formlar ve cümle oluşumu ile ilgili çok sayıda örnek bulunur. Burada özellikle Mirza Kasım Bey'den yararlanılmıştır. Kitaptaki transkripsiyonlarda tüm ünsüzler ayrı tutularak sesli uyumu kuralı katı şekilde uygulanmıştır. Bir dil bilgisinde önce yasa sunulur. Arapça ve Farsça bileşenler seslendirme ile tanımlanır. Kitapta yer alan küçük tutarsızlıkların mazur görülmesi yazar tarafından beklenir. Yazar vurgu ve kurallarını daha sonra kitaba eklemiştir. Yer yer Arapça aksan Türkçe konuşma şivesinin yanında bulunur. Türkçe hecelerin miktarı söz konusunda Redhouse'tan yararlanıldığı belirtilmiştir. Çok sayıda örneği toplamak ve konuşmaları derlemek için çok sayıda eser incelenmiştir. Mallouf'un çok sayıda kitabından, çeşitli söyleşi ve diyaloglar, farklı koleksiyonlar ve konuşmalardan da bu kitapta yararlanılmıştır. Okumalardan Nasreddin Hoca'nın gülünç hikâyeleri aktarılır. Anahtarındaki çeviri metni, birkaç değişiklikle Camerloher'in çevirisidir. İncelenen kitap öğrenciyi günlük konuşma diline yönlendirmeyi amaçlar. Ön sözde daha detaylı inceleme

isteyenler için Wickerhauser'ın örnek konusunda zengin olan kitabı önerilir. Kitapta gramer ve kurallar verilirken Türkçe kurallardan sonra Farsça ve Arapça gramer ve kurallar verilmiştir. Yine örneklerde önce Arap harfli yazımlara yer verilmiştir. Kitaptaki pratik bölümünde 27 ders ve alıştırma yer almaktadır. Kitapta örnek zenginliği de dikkat çekmektedir. Kitaba özel bir makale¹⁴ bulunmaktadır.

1.2.25. PIQ.GTOU: Piquere, PJ. (1870). Grammatik der Türkisch - Osmanische umgangsprache, published by Albert A. Wenedikt, Wien, 353 pp.

353 sayfadan oluşan kitap Almanca yazılmıştır. Kitabın yazılış amacı incelenirse Osmanlı İmparatorluğu ile reformlar ve çeşitli ilişkiler nedeniyle Alman halkında bu dili öğrenme gereği doğmuş olmasıdır. Osmanlı günlük konuşma diliyle ilgili bu rehber, bu ihtiyaçları ve gereklilikleri karşılamayı amaçlamaktadır. Bu dil bilgisi, dili öğrenmek için gerekli ön koşulları içerir. Kurallar özlü değildir, ancak eksiksizdir. Yazar Türk-Osmanlı halk dilini okumayı ve konuşmayı isteyen öğrencilerin biraz yetenekle ve bu gramer talimatlarını derinlemesine çalışarak kısa sürede sorulan her şeyi anlayacağını ve formları doğru okuyabileceğini düşünmektedir. Ekteki konuşmaların ve telaffuz sözcükleri listesinin pratikte öğrencilerin işini kolaylaştıracağı ön sözde vurgulanır. Konuşma dilinin gramerini pekiştirebilmek için kitaplarda ve el yazmalarında çok kullanılan küçük Arapça parçalar bulunur. Bu kitapta Arapça ve Farsça kurallara konuşma dili ölçüsünde yer verildiği ön sözde belirtilenler arasındadır.

Gramerin detaylı verildiği bu kitapta ana bölümlenme yapılmamıştır. Her başlık numaralandırılmadan bölümlenme yapılmadan verilmiş olup bu durum kitabı biraz karışık hâle getirmiştir. Kitabı biz iki bölüme ayıracak olursak giriş, alfabe, yazım, isim, sayı, sıfat, zamir, fiilimsiler, bağlaç, edat, kelime birleşimi, ünlem, sentaks, yazım, fiil ve kelime bilgisi gibi gramer konularının yer aldığı temel kitap 257 sayfadır. 258. sayfadan sonra konuşma dili, atasözleri ve sözlük bölümü bulunur. 28 sayfa olan konuşma dili ile ilgili ifadeler Arap harfli, Latin harfli ve Almanca anlamlarıyla yazılmıştır. 17 sayfa atasözleri, Almanca anlamı ve Arap harfli yazımı ile verilmiş olup bu bölümdeki atasözlerinin transkripsiyonları da kitapta yer almaktadır. Son bölümde yer alan sözlük bölümü 39 sayfa Almanca anlam, Arap harfli yazım ve Latin harfli Türkçe yazımı ile verilmiştir. Kitaba özel bir makale bulunmaktadır.

---

¹⁴ Bekar, B. (2017). A. Wahrmond'un Praktische Handbuch Der Osmanisch-Türkischen Sprache Adlı Eserindeki Türk Atasözleri. *RumeliDE Journal of language and literature studies*, (1-14).

1.2.26. HOP. EGTL: Hopkins, FL. (1877). Elementary grammar of the Turkish language: with a few easy exercises. London: Trübner and co., 96 pp.

96 sayfadan oluşan kitap İngilizce yazılmıştır. Kitapta içindekiler bölümü bulunmamaktadır. Kitapta herhangi bir bölümlenme yapılmamış olup alfabe, isim, isimlerin uyumu, sıfat, sıfatların karşılaştırılması, zamir, sayı, isimlerin yapısı, düzensiz yardımcı fiiller, düzenli fiil, düzenli yardımcı fiil, fiillerin oluşumu, olumsuz fiil çekimi, birleşik fiillerin oluşumu, isimden fiil oluşumu, edat, zarf ve çeviri başlıkları kitapta yer almaktadır. Kitapta bulunan örnekler Arap harfli ve Latin harfli transkripsiyonlarıyla bulunmaktadır. Kitapta belirli yerlerde konuya uygun Arap harfli metinler de anlamlarıyla bulunmaktadır. Kitapta 13 alıştırmaya ve altı masal metni vardır. Kitabın sonunda Trübner Co'nun dil yayınları listesi 48 sayfa verilmektedir. Kitaba özel bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.27. ARN.OTG: Arnold, E. (1877). A simple transliteral grammar of the Turkish language with dialogues and vocabulary, London: Trübner Co. Ludgate Hill, 80 pp.

Kitap 80 sayfa olup İngilizce yazılmıştır. Bu küçük kitap, yazarın kendi Türkçe çalışmasından oluşturduğu bir derlemeden ibarettir. Yazar o dönemdeki Türkçe dil bilgisi ve talimat kitaplarının azlığından dolayı yeni başlayanların bu dili tanımalarına yardımcı olmak için bu kitabı yazmıştır. Geniş ve önemli bir imparatorlukta konuşulan bu dile yeniden ilgi duyulduğu üzerinde durulur. Politikacılar, gazeteciler, eğitilmiş İngilizler ve seyyahlar için Osmanlı yapısı ve Türk dili âlimlerin de dikkatini çekmektedir. Kitapta bulunan kurallar, biçimler, diyaloglar ve sözlükler sınırlı ama yararlı bir konuşma gücünün sağlanması için birçok kaynaktan özetlenmiştir. Doğu alfabesinden tamamen vazgeçilmeye çalışılmıştır. Türk harflerini temsil etmenin zorluğu fazla ayrıntı olmadan tam anlaşılabilir. Bu mütevazı çalışmada yazar, basitlik temel ilkesi olmuş ve İslam çalışmalarına küçük bir hizmet sunmayı amaçlamıştır.

Üç bölümde hazırlanan kitabın ilk bölümünde alfabe ve telaffuz, isimler, sıfatlar, sayılar, zamirler, fiiller, zarflar, miktar zarfları, nitelik zarfları, yer zarfları, zaman zarfları, soru zarfları, onaylama zarfları, olumsuzluk zarfları, işaret zarfları, sayı zarfları, emir zarfları, şüphe zarfları, zarflarda karşılaştırma, karşıtlık zarfları, edat, bağlaç ve ünlem başlıkları yer almaktadır. Kitabın ilk bölümü 47 sayfada ele alınmıştır. Kitabın ikinci bölümünde sentaks başlığı altı sayfada detaylandırılmıştır. Kitabın son bölümü olan üçüncü bölümünde ise ortak kelimeler sözlüğü, kısa mektup örneği ve basit övgü ifadeleri

başlıklarına ait konular 17 sayfada ele alınmıştır. Kitapta alfabe dışında Arap harfli yazı bulunmamaktadır. Sözlük bölümü ise alfabetik hazırlanmış, genellikle bir kelimelik İngilizce kelimelerin kısa Türkçe açıklamalarıdır. Kitap ile ilgili bir akademik bir makale¹⁵ ve bir bildiri¹⁶ bulunmaktadır.

1.2.28. SALTST: Said, A. (1877). Oriental grammars after an easy and practical method- Part XII the Turkish language. London: Franz Thimm, 148 pp.

Kitap, 148 sayfadan ibaret olup İngilizce yazılmıştır. Ön sözde yazılanlara göre yeni ve geliştirilmiş bir yabancı dil öğrenme sistemi olarak hazırlanmış bir kitaptır. Filolojinin önerdiği değişiklikler, dillerin karşılaştırılması ile birleştirilerek incelenmektedir. Kitapta dil öğretim yöntemleri değiştiği ve geliştiğinin üzerinde durulur. Yayıncı FRANZ THIMM'in Avrupa ve Doğu gramerleri serisi adı altında kolay ve geliştirilmiş bir yöntemle çıkarılan bu kitap serisinde bu amaç göz önünde bulundurulmuştur. Bu gramerlerde teori ile pratik birleştirilerek dil öğretiminin en açık ve akılcı yöntemi konusunda seçkin kişilerin benimsediği fikirler izlenmiştir. Bu ilkelerle Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Danca, İsveççe, Felemenkçe, Rusça, Modern Yunanca, İzlandaca, Latince, İbranice gibi dillerde gramer kitapları yayınlanmıştır. Esasında gezginler için bir çeviri olarak tasarlanan seri Doğu dilleri için de planlanmıştır. Şimdiye kadar yayınlanan Doğu gramerleri uzmanlar için hazırlanmıştır. Buna karşın bu seri halk için tasarlanmıştır. Herhangi birinin bir Doğu dilini öğretmen olmadan öğrenmesinin mümkün olduğu editörün temel düşüncesidir. Bu ilkeye göre Türkçe, Arapça, Farsça, Hintçe ve diğer Doğu Dilleri için gramerler de çıkarılacaktır.

İki ana bölüm hâlinde yazılan kitabın başında birinci kurs başlığı bulunmaktadır. Ancak kitabın devamında başka bir kurs bulunmamaktadır. Birinci kurs başlığı konuları telaffuz, alfabe, ünlü ve imla işaretleri, harflerin telaffuzu, öğrenciye not ile harflerin telaffuzu başlıkları bulunmakta ve bu bölüm 17 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın birinci bölümünde sözlük ve alıştırmalar başlığı harflerin telaffuzu alt başlığı ile toplam 30 sayfada

---

¹⁵ Şimşek, B. (2022). Yabancılara Türkçe Öğretmek Amacıyla Yazılmış “Grammar of the Turkish Language” (1709) ile “A Simple Transliterated Grammar of the Turkish Language with Dialogues and Vocabulary” (1877) Adlı Kitapların İçerdikleri Söz Varlığının Karşılaştırılması. BEZGEK Yabancılara Türkçe Öğretimi Dergisi, 1, s. 38-51.

¹⁶ Biçer, İ. A. (2019). XIX. yüzyılda İngilizlere Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış bir kitap: A simple transliterated grammar of the Turkish language. X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı. s. 301-310.

verilmiştir. Kitabın ikinci bölümünde gramer formlara giriş, sayı, zamir, fiil, zarf, pratik İngilizce-Türkçe sözlük ve Türk madeni paraları başlıkları yer almaktadır. Bu bölüm toplam 90 sayfa hazırlanmıştır. Gramer formlarına giriş başlığında artikel, isim, isimlerin çekimi, sıfat, sıfatlarda karşılaştırma, sıfat oluşumu alt başlıkları yer almaktadır. Sayı başlığı asıl sayılar, sıra sayılar, kesir sayılar ve üleştirme sayıları şeklinde alt başlıklara ayrılır. Zamir başlığında da kişi zamirleri, iyelik zamirleri, işaret zamirleri, ilgi zamirleri, soru zamirleri ve belgisiz zamirleri bulunur. Fiil başlığında yardımcı fiillerin çekimi, kişi olmayan fiillerin çekimi, düzenli fiillerin çekimi, olumsuz bir fiil çekimi başlıkları yer alır. Zarf başlığında da edat, bağlaç, ünlem, birkaç pratik ifade başlıkları bulunur. Örnek ve alıştırmalar Arap harfli ve Latin harfli transkripsiyonlarıyla verilmiştir. Kitabın son bölümünde yayınevinin basmış olduğu bazı kitapların listesi iki sayfa bulunmaktadır. Kitaba özel bir akademik çalışmaya rastlanmamıştır.

1.2.29. FINK.TD: Fink, L. (1872). Türkischer Dragoman. Leipzig (İkinci baskı 1879), 208 pp.

208 sayfa olan kitap Almanca yazılmıştır. Kitabın ilk baskısı 1872’de olsa da bu tezde 1879 yılında basılan ikinci baskıdan inceleme yapılmıştır. Ön sözde anlatıldığına göre Türkçe en az yaygın olan modern Avrupa dillerinden biridir. Türkçeyi öğrenmek isteyenler önceleri mesleki nedenlerle Türkiye’ye gelen diplomatlar iken kitabın yazıldığı dönemde Bâbiâli’den yayılan reformlardan biri olarak planlanan demir yolu ağı hayata geçtiğinde her meslekten yolcunun bu topraklara geleceğinden Türkçenin daha da önem kazanacağı kitapta ifade edilir. Türk tercümanlarının Türkçenin az bahsedildiği çevrelerde de tanıtılmasına katkıda bulunulmalıdır. Yazar, Doğu dilleri teorisini inceledikten sonra bu topraklarda kaldığı süre boyunca dilde edindiği pratik bilgileri böyle bir çalışmaya dönüştürür. Türkçe işaretler bölümündeki orijinal Türk alfabesi ve harflerin anlatımı dışında Türkçe olan her şey Latin harfleriyle yazılmıştır. Yazarın kitaba kelime oluşturma ile başlanmasının nedeni kelime türetme sayesinde öğrenci kelime öğrenirken zorlanmayacağını düşünmesidir. İncelenen ikinci baskı da birinci baskıdaki ön söze ilave bir bölüm daha bulunmaktadır. Asıl dil bilgisi kısmı pek değişikliğe uğratılmamıştır. Aynı şekilde, Almanca-Türkçe sözlük konulara göre sıralanmıştır. Öte yandan, alfabetik düzenlenmiş Türkçe-Almanca sözlük onu kullananların günlük konuşmadaki alışlagelmiş ifadeleri ile genişletilmiştir.

Kitapta bulunan bölümler Türkçe işaretler, türetilmiş kelimeler, konuşma bölümleri, kelime birleşimi, Almanca-Türkçe sözlük, Türkçe-Almanca sözlük, sohbet, konuşma ve atasözleridir. Bu başlıklar madde işareti ile verilmemiştir. Konuşma bölümleri ana

başlığı; isim, sıfat, sayı, zamir, fiil, edat, zarf, bağlaç, ünlem olmak üzere dokuz alt başlığa ayrılmıştır. Türkçe işaretler sekiz, türetilmiş kelimeler 10, konuşma bölümleri 51, kelime birleşimi dokuz, sözlük 95, diyalog kabul edilen bölümler ise (sohbet 20, konuşma üç, atasözleri ise iki sayfa) 26 sayfadan ibarettir. Diyalog bölümünde sayfa iki sütuna ayrılırken ilk sütun Latin harfleriyle yazılmış Türkçe ifadeler ikinci sütun ise Almanca çevirilerinden oluşmaktadır. Kitapta Arap harfli yazım örnekleri bulunmaktadır. Kitaba özel bir akademik çalışma ile karşılaşılmamaktadır.

1.2.30. MAC.ATM: Mackenzie, CF. (1879). A Turkish manual: comprising a condensed grammar with idiomatic phrases, exercises, and dialogues, and vocabulary. London: Publishers to the India office, 304 pp.

304 sayfa olan kitap İngilizce yazılmıştır. Kıbrıs Adası neredeyse bir İngiliz kolonisi hâline geldiğinden Doğu Akdeniz’de dili baskın olan Türklerin dilini çalışmanın önemli olduğu ön sözde vurgulanır. Türklerin önceden vahşi barbar oldukları ve Orta Asya bozkırlarından işgalci benlikleriyle geldikleri anlatılır. Yine de gerçek Osmanlı’nın ağırlıklı olduğu Anadolu (Anadole) veya Küçük Asya’da hala Osmanlı Türklerinin konuşması ana dil olduğundan öğrenmek gerektiği üzerinde durulur. Türklerin; Rumlar, Slavlar, Ermeniler ve Araplar arasında yaşamaları, inatçı, cesur ve dürüst bir ırk olmaları özünde iyi insan olmaları yine ön sözde vurgulanmıştır. Bu kitap sayesinde İngilizlerin Levant’ta çok yaygın olan güvenilmez tercümanların yardımı olmadan Türklerle konuşabilecekleri düşünülür. Kitapta İstanbul dilinin ele alındığı ve daha zarif bir konuşma dili olduğu belirtilir. Kitapta edebi Türkçe yerine konuşma dili üzerinde durulmuştur. Redhouse gibi pek çok seçkin yazarın gramerlerindeki mükemmelliğin kitapta yer almadığı bununla birlikte kitabın kısa sürede dil öğretebilecek rehber bir kaynak olduğu vurgulanır. Türk tarihi ön sözde öznel şekilde verilmiştir. Orta Asya ve Anadolu Türk tarihinden bahsedilir. Türk ırkının dilinin on lehçesi olduğundan ve kitapta sadece bir lehçe (Osmanlı lehçesi) verildiğinden kalan dokuz lehçenin anlaşılmasında küçük zorluklar olacağı ifade edilmiştir. Sonuçta Fransızca ve Almanca bir İngiliz’i Haliç kıyılarına yönlendirdikten sonra bu dil de onu Çin sınırlarına ulaştıracaktır. Türk dilini İngiliz karakterlerine dönüştürmenin zor olduğundan kitapta ufak tefek hatalar olabileceği belirtilir.

Kitaptaki birinci bölüm gramer ile ifade ve diyaloglar; ikinci bölüm ise pratik ve deyimsel sözlük bölümüdür. Birinci bölüm 204 sayfa iken ikinci bölüm ise 100 sayfadır. Türkçe Kılavuz ana başlığı ile verilen ilk bölümde alfabe, harfler, yazım işaretleri, isim, sıfat, fiil, fiil çekimleri, zarf, edat, bağlaç, ünlem, yazım, konularına göre kelimeler gibi başlıklar

bulunmaktadır. İsim ve fiillerin yer aldığı konularına göre kelimeler bölümü toplam 24 sayfadır. Kitapta bir özet bölümü ve çok sayıda alıştırma bulunmektedir. İkinci bölüm detaylı incelenirse ifadeler, 20 diyalog, ifadeler ve “Telál Yahúdí Samoíl Qaul ítmetlerf üzréh” başlığı ile verilen uzun bir tiyatro metni bulunmektedir. Kitapta alfabe bölümü dışında Arap harfli yazım kullanılmamıştır. Kitaba özel bir makale¹⁷ bulunmaktadır.

1.2.31. WELL.APG: Wells, C. (1880). A practical grammar of the Turkish language (as spoken and written). with exercises for translation into Turkish, quotations from Turkish authors illustrating Turkish syntax and composition, and such rules of the Arabic and Persian grammars as have been adopted by the Osmanlıs, the pronunciation being given in English letters throughout. London: Bernard quaritch, 15 piccadilly, 291 pp.

291 sayfa olan “Türk Dilinin Pratik Bir Grameri” olarak Türkçeye çevirilebilecek kitap İngilizce yazılmıştır. Arapça ve Farsça gramer kuralları verilmediği için İngilizce çıkan kitabın giriş bölümünde tüm Türk dil bilgisi kitaplarının kusurlu olduğu belirtilir. Türkçe doğru yerli kaynaklara ulaşmanın zorluğu ve kitapların uygulamadan yoksun hazırlanması da yazarın daha önce yazılmış gramer kitaplarında eksik gördüğü yönlerdendir. Bu kitapta ayrıca yerli yazarlardan alınmış çok sayıda metinle Türkçe söz dizimi ve kompozisyon kuralları verilmiştir. Çince den sonra dünyanın en zor ikinci dili olan Türkçeyi bilen kişilerin bu başarılarından dolayı hükümet atamalarında görevlendirilmesi gerektiği yazarın düşünceleri arasındadır. Türk Devlet Kolejlerinden birinde İngilizce kürsüsü ilgi ve talep görürken İngiltere’de bir Türkçe kürsüsü olmayışı ve Türkçe bilenlerin yeterince destek görmemesi de yazarın eleştirdiği konulardandır.

16 ana bölümden oluşan kitapta; alfabe, isim, sıfat, zamir, fiil, zarf, edat, bağlaç, ünlem, Türkçe kelime formları, Farsça kelime yapıları, Arapça kelime formları, Arapça düzensiz çoğullar, Türkçe birleşik kelimeler, Türkçe yazım ve sentaks kitapta yer alan ana başlıklardır. Kitapta telaffuz konusuna detaylı değinilmiş Arap harfli her harfin telaffuzu ile ilgili kural ve bilgiler toplam 40 madde ile verilmiştir. Her konuda Arapça ve Farsça kural ve örnekler ayrıntılı verilmiştir. Arap ve Latin harfli yazım kitaptaki örneklerde yer almaktadır. Toplam 40 alıştırmaların yer aldığı kitapta uygulama olarak konularla ilgili alıştırmalar yer almaktadır. Bir sözlük bölümünün yer almadığı kitabın son bölümünde sekiz sayfa Türkçe atasözleri bölümü yer almaktadır. Gramer konusunun detaylı işlendiği

---

¹⁷ Korkmazer, T. (2022). Mackenzie’nin A Turkish Manual’inin karşılaştırmalı muhteva incelemesi, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*. 37, s. 169-191.

kitabta sözlük ve metin bölümlerinin eksikliği dikkat çekmektedir. Kitapla ilgili bir kitap bölümü¹⁸ bulunmaktadır.

1.2.32. RED.ASG: Redhouse, JW. (1884). A simplified grammar of the Ottoman-Turkish language. London: Trübner Co. Ludgate Hill, 220 pp.

220 sayfa olan kitap İngilizce hazırlanmıştır. Kitap üç sayfa içindekiler bölümü ile başlamaktadır. Ön söz bölümünde ise Osmanlı dili tanıtılmıştır. Osmanlı Dili, o¹sma²nlı²ja³, Asya kıtasının neredeyse orta bölgesinin tamamında, diyalektik varyasyonlarla konuşulan ve Avrupa'yı etkileyen büyük Türk dilinin en süslü dilidir, ifadeleri bulunur. Osmanlı dilinin gramer ve kelime dağarcığı bakımından temeli Türkçe olsa da bu dilin çok sayıda Arapça, Farsça ve yabancı kelimeyi (Yunanca, Ermenice, Slavca, Macarca, İtalyanca, Fransızca, İngilizce vb.) içinde bulundurduğu vurgulanır. Genel olarak Türkçe kurallar şeklinde ilerleyen sayfalarda verilen Arapça ve Farsçanın birkaç gramer kuralı da yer alır.

Büyük Türk dilinin, (tu²rkje¹) Osmanlı ve Avrupalı yazarlar tarafından "sondan eklemeli" dillerden biri şeklinde sınıflandırıldığı, eklerin köklere eklenerek tüm dil bilgisel ve türev yönelimlerin oluşturulduğu giriş bölümünde verilen bilgiler arasındadır. "Sondan eklemeli" teriminin sadece Türkçe ya da Osmanlı dili için değil tüm Türk dillerinin veya lehçelerinin ayırt edici özelliği olduğu ve bu dillerin çekim ve türetmelerden oluştuğu üzerinde durulur. Ön sözde ayrıca kök sözcüğün fazla değişmediği vurgulanır.

Kitabı diğer kitaplardan ayıran ise daha çok telaffuzdaki ayrıntılardır. 50 sayfa verilen ilk bölümdeki harf, yazım ve vurgu bölümü detaylı işlenmiştir. Osmanlı Türkçesi, yazarın bildiği diğer dillerden daha fazla sesli harfe (on bir adet) sahip olduğu Bunların her birinin kısa ve uzun formları olabileceğinden toplamda yirmi iki olası sesli harfin olduğu belirtilir. Kitaptaki Arapça harflerde bir farklılaşma yapılmasa da Latin harfli örneklerde ünlü harflerin üzerindeki üslü sayılarla harfin farklılıkları gösterilmiştir. Sayı ve ebced sistemi ile harfler Arapça, Yunanca ve Latin harfli olarak aşağıda verilmiştir.

---

¹⁸ Kalafat, Ş. (2019). Charles Wells'in a practical grammar of the turkish language adlı eserindeki atasözleri örneğinde Türkçedeki atasözlerinin kalıplaşma dereceleri üzerine bir deneme. A. İ. Öbek, Y. Topaloğlu, F. S. Bayraktar ve A. N. Özdemir (Ed.), *Prof. Dr. Hidayet Kemal Bayatlı Hatıra Kitabı* içinde (s. 164-184). İstanbul: Şenyıldız Yayıncılık.

Arabic.	Greek.	Num.	Latin.	Arabic.	Greek.	Num.	Latin.
ا	A	1	A	ع	O	70	O
ب	B	2	B	ف	Π	80	P
ج	Γ	3	C	ص	-	90	-
د	Δ	4	D				
ه	E	5	E				
و	Ϝ	6	F	ق ¹	100	Φ	90 Q
ز	Z	7	G	ر	200	P	100 R
ح	H	8	H	ش	300	Σ	200 S
ط	Θ	9	-	ن	400	T	300 T
ي	I	10	I	ت	500	Υ	400 U
ك	K	20	K	ث	600	Φ	500 V
ل	Λ	30	L	ذ	700	X	600 X
م	M	40	M	ض	800	Ψ	700 -
ن	N	50	N	ظ	900	Ω	800 Z
س	Σ	60	-	ع	1000	ϑ	900 -

Görsel 1.1 RED.ASG'den alfabe örneği

Yine ön sözde üzerinde durulan bir diğer konu olan birleşik kelimeler Türk lehçelerinde ve Arapçada fazla bilinmemesine rağmen dildeki bu kelimeler Hint-Avrupa dillerinden alınmış ve Farsça ile birleştirilerek kullanılmaktadır. Kitaba göre Fars dili uzmanları uyumsuz Farsça ve Arapça öğelerini uyumlu hâle getirerek Osmanlıcada ustalığı arttırıp Hint-Avrupa, Sami ve Turan kelime sınıflarının çatışan üç unsurunu tek bir konuşmada harmanladı. Bu deyimlerin karışımına bazıları kusur bulsa da bir İngiliz'in bu mozaigi takdir edeceği vurgulanır. Osmanlı aydınlarının İngiliz bir yazar ya da dil öğrencisinin bu malzemeleri ustaca kullanmasına hayran olacağı yazarın düşünceleri arasındadır.

Kitabın ön sözünde yazarın Türk diline olan sevgisi göze çarpmaktadır. Gramer, konuşma gibi dile ait bütün özellikler bilimsel incelenmiştir. Üç bölümde ele alınan konular harf ve yazım, Osmanlıca morfoloji ile sentakstır. Bu ana bölümler alt başlıklar hâlinde incelenirken en uzun bölüm 107 sayfa dilin gramer bölümü Osmanlıca morfoloji başlığında detaylı işlenmiştir. Sona eklenen 10 sayfa indeks bölümü dışında kelime, diyalog ya da metin bölümleri bulunmamaktadır. Kitaba özel bir akademik makale¹⁹ bulunmaktadır.

¹⁹ Karagöl, E. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Tarihî Bir Eser: Redhouse'un Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi Adlı Eseri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8/4 2019 s. 2143-2161

1.2.33. TAR.PETG: Tarring, C., J. (1886). A practical elementary Turkish grammar. Kegan Paul, Trench & Co, London, 260 pp.

Toplam 260 sayfa olan kitap İngilizce yazılmıştır. Kitabın sonunda 46 sayfa ayrı numaralandırma yapılan Kegan Paul, Trench & Co. adlı yayınların listesi verilmiştir. Bu kitap, ön sözde belirtildiğine göre bir öğrenci tarafından öğrenciler için yazılmış bir kitaptır. Türkçe okumayı veya yazmayı öğrenmeye çalışmadan önce dilin kelimeleri ve yapısı hakkında belirli bir bilgi edinmenin tavsiye edildiği sıklıkla belirtilir. Yazar kitabı yeni başlayanları zorlayacak ve uzaklaştıracak Doğu karakterleriyle doldurmayı doğru bulmamaktadır. Bu yüzden kitap tamamen Latin harfli yazılmış olup Arap harfli bir örnek ya da metin bulunmamaktadır. Kitapta Arap harfli bir alfabe de yoktur. Türkçeyi konuşma dili olarak tanımak isteyenlere kitabın daha uygun olduğu vurgulanır. Kitabın gözden geçirilmesinde Osman Nureddin Efendi'nin yardımından faydalanılmıştır.

Kitapta konular 10 ana başlık ile verilmiştir. Bu başlıklar giriş, isim, sıfat, sayı, zamir, fiil, edat, bağlaç, zarf ve ünlemdir. İfadeler, sözlük, alıştırmaların cevapları ve kısa hikâye seçmeleri ana başlık şeklinde verilmeyip kitabın sonuna eklenmiştir. Kısa hikâye bölümünde 10 tane kısa hikâye metni bulunmaktadır. Alıştırmaların cevaplarının verilmesi kitabı incelenen diğer kitaplardan ayırır. Kitaba özel bir akademik çalışmaya rastlanmamıştır.

1.2.34. MÜL.LO: Müller, A. (1889). Türkische grammatik mit paradigmern, litteratur, chrestomathia und glossar, H. Reuther's Verlagsbuchhandlung, Berlin, 282 pp.

282 sayfa olan kitapta 10 sayfa giriş, 136 sayfa ana kitap bölümü ve 136 sayfa da çekim ve örnek bölümü ayrı numaralandırılmış şekilde Almanca yazılmıştır. Yayıncının isteği doğrultusunda kitabı düzenlemeye karar veren yazar; Konstantinopolis'te uzun süre kalmadığı ve en iyi yazarların eserlerini kapsamlı bir şekilde okumadığı için dil bilgisi açısından kendisinden önceki yazarlardan daha ileri gidemeyeceğini düşünmektedir. Bu küçük gramerde son zamanlardaki yazılan gramerlerin çoğu gibi baştan sona Qava'id, Kasem beg'den yararlanılmıştır. Ayrıca Wahrmond'un kapsamlı ve pratik kitabından da eklemeler bulunmaktadır. Yine de yazar eserin düşüncesizce hazırlanmış bir kopya olmadığını düzenleme ve sunum konusunda kitabın yeterli olduğunu belirtir. Ses bilgisi ile ilgili görüşler ve söz dizimine pratik bir giriş bulunmaktadır. Yayınevi, kitabı İstanbul'da yaşayan bir âlime inceletmiştir. Bununla birlikte yazarın isteği üzerine Dr. Gies, bilgilerin doğruluğunu kontrol etmiştir. Ayrıca öğrenciyi düzenli imlaya uymayan

baskıları okumaya yönlendirmek için günümüz İstanbul'unun eğitimli çevrelerinde geçerliliğe sahip olmayan çeşitli imla ve biçimsel sapmalara kitapta izin verilmiştir.

Kitapta Arap harfli sesler, örnekler ve metinler sıklıkla bulunmaktadır. Üç ana bölüm ile çekim ve örnek bölümü kitaptaki ana başlıklardır. Üç ana bölümden ilki yazı ve fonetik, ikincisi morfoloji, üçüncüsü ise sentaks bölümüdür. Birinci bölümün sonunda bir dizin bölümü de yer almaktadır. En hacimli bölüm 87 sayfa ile morfoloji bölümüdür. Kitapta Arapça ve Farsça ile ilgili kural ve örnekler de bulunur. İsim, sıfat gibi morfoloji başlıklarının alt başlıkları Türkçede isim, Farsçada isim ve Arapçada isim şeklinde ayrı ayrı verilmiştir.

Kitabın ayrı numaralandırılan ikinci kısmında çekim ve örnekler yer almaktadır. Bu bölümde isim çekimleri, fiil çekimleri, Osmanlıca literatür, dört okuma metni ve sözlük bölümü bulunmaktadır. Örnekler başlığındaki sayfanın yan kullanıldığı ve tablolardan yararlanılan isim ve fiil çekimlerine 42 sayfa, Osmanlı literatürüne 15 sayfa, okuma parçaları derlemesine 22 sayfa, sözlük bölümüne de 57 sayfa ayrılmıştır. Kitabın bu ikinci bölümü toplam 136 sayfadır. Kitaba özel herhengi bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.35. HUA.GELT: Huart, C. (1890). Grammaire elementaire de la langue Turque seconde édition, revue et corrigée, librairie orientale & Américaine, Paris, 195 pp.

195 sayfa olan kitap Fransızca yazılmıştır. Mallouf'un Türkçe Dil bilgisi kitabının iyi temel kitaplardan biri olması, kitabın sadeliği, Arapça ve Farsça kural karmaşasından kurtularak İstanbul'daki konuşma dilini ele alması gibi nedenlerden dolayı kitap Huart tarafından ikinci kez yeniden basılmıştır. Eserin gözden geçirilmesinden, İstanbul'daki Fransız Büyükelçiliği'nin ikinci tercümanı olan Bay Clément Huart sorumludur. Yazar, 1. baskının ön sözünde Mallouf tarafından öğretilenden daha basit bir yöntem izlenemeyeceğini yazar. Kuralların açık ve özlü bir şekilde açıklanmasından sonra diyalog ve alıştırmalar ile harf modelleri bulunur. Smyrna'daki Fransız Propaganda Kolejinde Türkçe profesörü, Osmanlı süvari komutanının sekreteri, İngiltere Başkonsolosluğu'nun ilk tercümanı gibi meslekleri olan yazar bir dizi eser yayınladı. Onun Türkçe-Fransızca sözlüğü, Fransızca-Türkçe sözlüğü bu türden ilk eserlerdir. İncelenen ikinci baskıda ilk baskıda yer alan ticari antlaşmalar günümüzde artık ilgi çekici özellikte olmadığı için kaldırılmıştır. Öte yandan, tarihî önemini koruyan Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası Hatt-ı Hümayun tercümesi ile kitapta bulunmaktadır. Bu

belgeler, Osmanlı devlet üslubunu incelemek için okuyuculara faydalı olacaktır. Kitapta Arap harfli örnek, diyalog ve metinler sıklıkla kullanılmıştır. Bu çalışmada özellikle Konstantinopolis'teki konuşmada dili ele alınmaktadır. Yeni başlayanların dili öğrenmesini kolaylaştırmak için, yaygın kullanılan Türkçe ile yazılmış metnin karşısında modern telaffuza göre Avrupa karakterleri ile bir transkripsiyon bulunmaktadır.

Kitapta konuların bölümlene yapılmadan verilmesi kitabı biraz karışık hâle getirmiştir. Kitabın ilk bölümü 118 sayfadır. Diyalog ve metinlerin yer aldığı ikinci bölüm ise 74 sayfadan ibarettir. Fransızca-Türkçe Diyaloglar başlığı ile verilen diyalog bölümünde diyalogun Fransızca anlamı, Arap harfli yazımı, Latin harfli transkripsiyonu ve satır altı kelime kelime Fransızca anlamı ayrıca verilmiştir. Devamında yer alan mektup bölümünde ise 30 mektup Fransızca anlamı, Arap harfli yazımı ve Latin harfli transkripsiyonu şeklinde 28 sayfada verilmiştir. Diyalog ve mektup bölümlerinin MAL.GELT ile birebir aynı olduğu görülür. Kitabın son bölümünde ise iki padişah mektubu Fransızca ve Arap harfli toplam 14 sayfada verilmiş ve içindekiler bölümü ile kitap sonlandırılmıştır. MAL.GELT'ten farklı olarak MAL.GELT'in sonundaki ticaret ve denizcilik anlaşmaları bu kitapta bulunmamaktadır. Kitaba özel herhengi bir akademik çalışma karşılaşılmamıştır.

1.2.36. YOUS.GLO: Youssouf J. (1892). Grammaire complete de la langue Ottomane comprenant les trois éléments Turc, Persan et Arabe hamenée, dapres une methode nouvelle, aux principes les plus clairs et les plus simples. Constantinople, 360 pp.

Fransızca yazılan kitap 360 sayfadan ibarettir. 1888'de yayımlanan Türkçe-Fransızca sözlüğün de yazarı olan Youssouf; Türkçe, Farsça ve Arapça olmak üzere üç unsuru içeren Osmanlıca Dil bilgisi adlı kitabı yayımladı. Kitabın açık, kesin ve basit oluşunun oryantalistlerin ilgisini çekeceği ön sözde belirtilir. Budapeşte Lisesindeki Doğu dilleri öğretmeni olan Vambéry kitapta izlenen yöntemi beğendiğini Davids, Redhouse, Kellgren gibi yazarların eserlerini geride bıraktığını ifade eder. Fransa enstitü üyesi, Fransa kolejinde ve Özel Yaşayan Doğu Dilleri Okulunda profesör olan M.A.G. birçok övgüden sonra kuralların açıklığının ve yöntemin basitliğinin en çok beğendiği noktalar olduğunu ifade eder. Ahmed Vefik Paşa'nın da kitabı tavsiye ettiği bir mektubu ve hayat hikâyesi ile verilmiştir. Kitaptaki yöntemin basit, açık ve pratik oluşu dikkat çekmektedir. Kitaptaki en önemli zorlukların Türkçe, Farsça ve Arapçayı detaylı ele almak ve gramer kurallarında birlik ve netliği korumak olduğu üzerinde durulur. Yazar her ifadeye özgü kuralları tespit etmiş ve her başlık altında benzerlik ve farklılıkları vermiştir. Bu özellik

sayesinde eserin; yalnızca yeni başlayanlar için değil, geniş bir Osmanlı dili bilgisine sahip kişiler için de faydalı olabileceği ifade edilir. İster sıradan Türkçeyi ister edebi üslubu tanımak isteyenlere kitabın faydalı olacağı düşünülür. Dil bilimci Rang ise eserin sadece yazarını değil Osmanlı bilimini de onurlandırdığı ve yabancılara Osmanlı dilinin yapısını ve güzelliğini sevdirdiğini ve dil öğretimini kolaylaştırdığını ifade eder. Enstitü üyesi, Fransız Koleji ve Özel Şark Dilleri Okulunda profesör olan Meynard'ın ifadelerine göre Türk dili yarım asır boyunca özellikle Doğu Dilleri nedeniyle değişikliklere uğradığını; Chinassi, Midhat, Kèmal Pacha ve yeni okulun diğer Osmanlı yazarlarının dil üzerinde önemli çalışmalar yaptığını ve bu kitabın yazarı Youssouf'un, bu dil bilimsel evrimleri hesaba katarak, popüler ifadelerden çok yazılı üsluba ağırlık verdiği de ön sözde bulunmaktadır. Kitap Osmanlıların arasındayken yazılmıştır. Redhouse'un çalışmasına göre bu eser yöresel tada sahiptir. Yazar üç dile de kitabında yer verse de Türkçe cildin üçte ikisini kaplar. Çıkarımlar ve kurallar açık ve kesin bir şekilde belirlenmiş örnekler bol ve iyi seçilmiştir. Eser yeni başlayanların eline verilebilecek ve daha deneyimli okuyucular tarafından faydalı bir şekilde incelenebilecek şekilde düzenlenmiştir. Avrupa'daki okullarda kullanım için önerebileceğimiz en iyilerden biri olduğu ifade edilir. Türk dilinin pratik bilgisini yaymak ve kolaylaştırmak nadiren yararlanılan bir âlimliğe hizmettir. Yazar kitabı altı yıllık bir çalışmanın sonucunda yayımlamıştır. Kitabın giriş kısmında yazar Sultan Abdulhamit Han'ın bilime ve edebiyata verdiği korumaya güvenerek bu kitabı yayımladığını ifade etmiştir. Yeni başlayanlar için Türkçe bölümünün uygun olduğunu Farsça ve Arapça bölümünün ise daha ileri sınıflara yönelik olduğunu yazar belirtir.

Giriş bölümü dışında dokuz bölümde verilen kitaptaki bölümler isim, artikel, sıfat, zamir, fiil, zarf, edat, bağlaç, ünlemdir. Bunlardan sonra ise ek bölümü yer alır. Giriş bölümünde harf, telaffuz ve işaretler üzerinde durulur. İsim bölümünde cinsiyet, sayı, çekim, hâl ekleri, türeme, birleşik isimler, soyut isimler ve isimlerin sentaksı işlenen konulardır. Bu konular Türkçe, Farsça ve Arapça kuralları ile ayrı ayrı işlenmiş olup ayırım her konuda yapılmıştır. Sıfat bölümünde; niteleme sıfatı, sıfatların karşılaştırılması, sıfatlarda küçültme, sayı sıfatları, işaret sıfatları, belgisiz sıfatlar, çekim, birleşik sıfatlar ve sıfat sentaksı gibi konular Arapça ve Farsça kullanımlarıyla işlenmiştir. Zamir bölümünde kişi zamiri, "kendi" zamiri, iyelik zamiri, zamir çekimi, ilgi zamiri, soru zamiri, belgisiz zamir, zamir çekimi ve zamir sentaksı gibi konular Arapça ve Farsça kullanımlarıyla verilmiştir. Fiil bölümünde kişi, kip, yardımcı fiil, fiil çekimleri, karmaşık kipler, fiil yapısı, fiil sentaksı gibi konular Arapça ve Farsça kullanımlarıyla verilmiştir. Zarf bölümü belirtme, zaman, soru, doğrulama, olumsuzlama, gösterici, dilek gibi zarf çeşitleri

ile zarf sentaksı Arapça kullanımlarıyla verilmiştir. Edat konusunda çekimlenme durumuna göre edatlar ve bazı edatlar Farsça ve Arapça kullanımlarıyla verilmiştir. Bağlaç konusunda basit ve birleşik bağlaçlar ile bağlaç sentaksı Arapça ve Farsça kullanımıyla verilmiştir. Ünlem konusunda basit ve birleşik ünlemler ile ünlem sentaksı Arapça ve Farsça kullanımlarıyla verilmiştir. Kitabın ana bölümü 296 sayfadır. Ek olarak geçen son bölümde ise Arapça düzensiz çoğullar, Arapça türeme, uyarılar, genel açıklamalar gibi alt bölümler 36 sayfada ele alınmıştır. Genel olarak bakıldığında konuların ayrıntılı verildiği bir kitaptır. Arapça ve Farsça kullanımlara özel genel bölümlere yerine her konuya özel Arapça ve Farsça özellikler bölümleri bulunmaktadır. Arap harfli yazı ve örnekler sıkça kullanılmıştır. Kitapta dipnotlu açıklamalar neredeyse her sayfada bulunmaktadır. Kitaba özel herhengi bir akademik çalışma karşılaşılmamıştır.

1.2.37. MAN.MOS: Manissadjiman, JJ. (1893). Mürsid-i lisân-y 'Osmâni - Lehrbuch der modernen Osmanisches Sprache. Stuttgart, 420 pp.

Almanca yazılan kitap 420 sayfadır. Ön söz, Almanca indeks, Türkçe indeks ve hatalar bölümleri ayrıca Romen rakamları ile numaralandırılmış halde 20 sayfadır. Yazarın yazdığı ön sözde yazar için Berlin'deki Şarkiyat Semineri Türk dilini öğrenmek, Osmanlı edebiyatını tanımak ve aynı zamanda bu eseri incelemek için başlangıç noktasını oluşturduğu ifade edilir. Bu kitapta yararlı olan konuların kısa ve pratik bir biçimde sunulması için çaba gösterilmiştir. Bu amaçla eski ustaların eserleri kendi deneyimleriyle ilişkilendirilmiştir. Yazarın ruhban okulundaki bir yılı aşkın sürelik faaliyetleri bu çalışmanın ana hatlarının öğretim materyali olmuştur. Kitapta Piquere'nin Grammatik kitabı, Wahrmond'un dil öğretimi kitabı, Cewdet'in gramerinin Almanca çevirisi ve ikinci Türkçe baskısı; eserlerinden bazı alıştırmaların alındığı Mihri'nin (Mihran Apigyan) Mütawwel Sarf-y 'Osmâni'si ile Caspari-Müller tarafından yazılan Arapça gramer kitabından yararlanılmıştır. Ayrıca yazar; Prof. Sachau'ya bu çalışmadaki dostça teşvik ve tavsiyeleri için, Dr. Moritz'e özellikle Arapça kısımlardaki yardımları için; Dr. Foy'a iki indeksin düzeltilmesindeki yardımları için teşekkür eder.

Kitaptaki bölümlere de ana başlıkların sayı ya da harflerle gösterilmemesi karışıklığa neden olmaktadır. Ön söz, harfler, telaffuz, morfoloji ve son bölümde genel alıştırmalar, okumalar, kısaltmalar listesi ve sözlük ana başlıklardır. Telaffuz kendi içinde A. Ünsüz harf, B. Ünlü harf, C. İşaretler, D. Vurgu şeklinde dört bölüme ayrılır. Morfoloji kendi içinde I. İsim, II. Sıfat, III. Sayı, IV. Zamir, V. Fiil alt başlıklarına ayrılmaktadır. Kitaptaki ana gramer bölümü 238 sayfa hazırlanmıştır. Sonda bulunan genel alıştırmalar bölümünde beş alıştırma kural ve örnekler Arap harfli ve Latin harfli transkripsiyonlu

şekilde sekiz sayfada verilmiştir. Okumalar bölümünde Arap harfli 10 metin ve metinlerde geçen kelime ve anlamları verilmiş olup bu bölüm toplam yedi sayfadır. Bir sayfa olan kısaltma listesinden sonra Arap harfli, Latin harfli ve Almanca anlamları ile Almanca-Türkçe sözlük 75 sayfa; Almanca kelime ve Arap harfli yazımları ile Almanca-Türkçe sözlük bölümü ise 64 sayfa olarak verilmiştir. Sözlük bölümleri toplam 139 sayfadan ibarettir. Kitapta Arap harfli yazım örnek ve metinler de sık kullanılmıştır. Kitapla ilgili bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.2.38. JEHT.TKG: Jehlitschka, H. (1895). Türkisches konversations – grammatik, Heidelberg, 432 pp.

Kitap Almanca yazılmış olup toplam 432 sayfadır. Kitabın ikinci baskısı 1897’de çıkmıştır. Ön sözde verilen bilgilere göre dünyanın üç kısmına yayılan büyük bir imparatorluğun devlet dili olması ve Osmanlılar ile diğer halklar arasındaki çeşitli nedenlerle kurulan ilişkiler gibi nedenlerle Osmanlıca yazarın dikkatini çekmektedir. Son dönemde Osmanlıca üzerine çalışmalar yapılsa da mevcut çalışmaların çoğunluğunun sadece kuram ve sentaks vermek ile yetinmesi yazarın eleştirdiği konulardır. Çok az çalışmada sağlanan materyalin pratik kullanımı için okuma ve tekrar egzersizleri bulunduğu ve Dr. Wells'in çalışmasının pratik alıştırma ve okuma parçası içermesi açısından dikkat çektiği üzerinde durulur. Ön sözde ayrıca Osmanlıcada; Türkçe, Arapça ve Farsça kelime ve yapıların fazla olmasından dolayı konuşma ve yazı dilinin ayrı incelenmesi gerektiği üzerinde durulur. Konuşma dilinde daha çok Türkçe ifadeler kullanıldığından Arapça ve Farsça deyimler daha az eğitilmiş insanlar için anlaşılmamaktadır. Arapça ve Farsça unsurların Türkçeye tercih edildiği yazı dilinde ise durum tersidir. Bu yüzden konuşma ve yazı diline belirli bir ayırım getirilmelidir. Farklı bir yöntemle ele alınan kitapta tüm malzeme iki parçaya bölünmüştür. Öğrenci ilk bölümde Türk halk ve uyarılama dilini tanır, ikinci bölümde ise Arapça ve Farsça unsurları ve bunların uygulamalarını tanır. Yazar böylelikle uyumsuz ve abartılı Farsça ve Arapça deyimler ile kaba ifadelerden oluşan karmaşayı engellemiş olmayı hedefler. Bu eserde matbu yazıya ek Rıqqa denilen Türkçe bitişik eğik yazı da sunulmuştur. Taş baskı alıştırmalar bir Türk hattatı tarafından yazılmıştır ve henüz hiçbir Türkçe gramer tarafından sunulmayan bu ekin, bütünü pratik değerini önemli ölçüde artıracığı düşünülür. Transkripsiyon konusunda Türk alfabesinin her harfi için özel bir karakter kullanılmamıştır. Çünkü bu durum yeni başlayanlar için gereksiz zorluğa neden olur. Bu nedenle Meclis Üyesi Barb'ın sisteminden bazı karakterlerin ödünç alındığı bir fonetik transkripsiyonla yetinilmiştir. Bu eserin kurgusunda yararlanılan eserler özenle

seçilmiştir. Terminoloji konusunda ise Sami Bejé'nin Türkçe sözlüğü Qamussi Franssewi'den (Fransızca-Türkçe ve Türkçe-Fransızca) yararlanılmıştır. Yazar ayrıca Viyana'daki Oriental Academy'de araştırma yapmıştır. Aynı okulda çalıştığı Karabet Rucümdiçyan, Prof. Dr. Mery'ye kitapla ilgili yardımları için teşekkür eder.

Temel olarak iki kısımda incelenen kitabın ilk kısmı 26 bölüm ve iki ek bölümünden oluşurken ikinci kısmı ise 20 bölüm ve iki ek bölümünden oluşmaktadır. İki kısımdan sonra ise ayrı bir üç bölümlük ek bölümü bulunmaktadır. İlk kısımdaki bölümlerin konuları artikel, isim çekimi, edat, sıfat, isim ve sıfat türetme, zamir, sayı, fiil, türemiş ve birleşik sözcükler, kipler, fiilimsi, türemiş isimler, zarf, bağlaç, ünlemdir. Ek bölümünde atasözü ve ifadeler vardır. İkinci bölümde ise Arapça artikel, cinsiyet, tekil – çoğul, Farsça yapı, Arapça kelime oluşumu, Arapça fiil, Türkçe kullanımdaki Arapça fiil kalıpları, Arapça isim ve sıfatlar, birleşik ifadeler, Farsça kelime oluşumu, Arapça – Farsça sayı, Arapça – Farsça zarf, Arapça – Farsça zamir, Arapça örnek ve bağlaçlar, Farsça örnekler ve bağlaçlar gibi konular ele alınmıştır. Ek olarak da *βewmék* fiilinin çekim şeması ve içindekiler bölümü yer alır. Sonda yer olan ek bölümde ise Türkçe bitişik eğik yazı ile talimatlarla birlikte yazıtlar ana başlığı bulunur. Türkçe bitişik eğik yazı kılavuzu alt başlığında bitişik eğik yazı kuralları verildikten sonra 52 sayfa Arap harfli bölüm bulunur. Arap harfli örnek ve metinlerin sık kullanıldığı bir kitaptır. Kitaba özel herhengi bir akademik çalışma rastlanmamıştır.

1.2.39. TIEN.TG: Tien, A. (1896). A Turkish grammar, containing also dialogues and terms connected with the army, navy, military drill, diplomatic and social life. London: Sampson Low, Marston & Company, 421 pp.

İngilizce yazılan kitap 421 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta ayrıca bir ön söz bölümü bulunmamaktadır. Bu nedenden dolayı kitabın yazılış amacı, yazarın düşünceleri gibi konular hakkında bilgi sahibi olunamasa da kitabın adında “ordu, donanma, askerî tatbikat, diplomatik ve sosyal hayata bağlı diyaloglar ve terimler” geçtiğinden kitabın öncelikle askerlere, diplomatlara yardımcı olmak için yazıldığı çıkarılabilir. 54 bölüm şeklinde yazılan kitapta; alfabe, telaffuz, artikel, ahenk, Türk harflerinin tasnifi, etimoloji, ilk çekim, ikinci çekim, sıfat, sayı, Türkçe kelime formları, ism-i mensub, sıfatlarda karşılaştırma ve küçültme, Farsça kısaltmalar, zamir, Türkçe fiil oluşumları, zamanlar, olmak fiili, birleşik fiil oluşumu ve çekimi, Türkçe fiillerin karmaşık şekilleri, zarflar, edat, bağlaç, ünlem, sentaks, fiil, soru, fiilimsi, sahip olmak fiili, temel ifadeler, diyaloglar, atasözleri, denizcilik, askerlik ve diplomatik terimler, askerî tatbikat ifadeleri, on egzersiz gibi başlıklar yer almaktadır. Kitaptaki bölümler ana başlık ve alt başlıkla

yapılmadığı için karışık ve uzun gelebilir. Türkçe, Farsça ve Arapça konular ayrı ayrı alt başlıklarla incelenmiş, özel durumların üzerinde durulmuştur. Örnekler Arap harfli verilmiştir. Kitapta kullanılan örnek zenginliği dikkat çeker. Genellikle yapılan kısa bir açıklamadan sonra uzun ve çok sayıda örnek verilmektedir. Metinler kitabın sonundaki 26 alıştırma ile verilmiştir. Kitabın tamamında örnekler Arap harfli ve Latin harfli transkripsiyonu ve İngilizce anlamı ile verilmiştir. Kitaba özel bir akademik çalışmaya rastlanmamıştır.

1.2.40. BON.EGT: Bonelli, L. (1899). Elementi di grammatica Turca Osmanlı: con paradigmi crestomazia e glossaria, Milano, 200 pp.

Kitabın ana bölümü 200 sayfa ve farklı yayınların yer aldığı devamındaki kısım ise 65 sayfa olmak üzere kitap toplam 265 sayfadan oluşmaktadır. İtalyanca yazılan kitap dil öğrenmeye yeni başlayanlar için tasarlanmıştır. Yazar kitabını hazırlarken kendi deneyimlerinden ve Müller, Wahrmund, Redhouse, Joussof, Manissadjan, Jehlitschka ve Wells gibi gramercilerin eserlerinden yararlanmıştı. Yazar konuyu bilimsel açıdan açık ve pratik bir şekilde ele almaya çalıştığını ön sözde dile getirir. Alışılmış anlatım yöntemlerinden farklı anlatım yaptığını düşünen yazar tatlı Osmanlı dilinin öğrenilmesini biraz daha kolaylaştırmayı amaçladığını belirtir. Türkçe, Arapça ve Farsça üç dilden özellikler ayrı ayrı ele alınmıştır. Ön söz ve giriş bölümlerinden sonra yazım (alfabe), morfoloji (isim ve fiil), sentaks başlıklı üç ana bölümden oluşmuştur. Sözlük bölümünün de yer aldığı kitapta morfoloji ana başlığında yer alan isim konusu sırasıyla Türkçe, Farsça ve Arapçada isimler ayrı ayrı detaylandırılmıştır. Dipnotlardan sıklıkla yararlanan kitapta paragraf başı numaralandırma sistemi kullanılmış olup toplam 225 paragraf başı bulunmaktadır. Kitaba özel bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.41. HAG.OCG: Hagopian, VH. (1907). Ottoman Turkish conversation grammar a practical method of learning the Ottoman – Turkish language. London: Sampson Low, Marston & Co, 526 pp.

İngilizce yazılan kitap 526 (492+34) sayfadan ibarettir. Ön söze göre Arapça ve Farsça kelimeler Türkçenin yapısını etkilemeden Türk diline dâhil edilmiştir. Bu dile hâkim olmak için temel düzeyde Arapça ve Farsça bilgisine sahip olmak gerektiği belirtilir. Karşılıklı çıkarlarla bağlı olunan geniş bir imparatorluğa mensup milyonlarca insan tarafından konuşulan Türk dilinin İngiltere'de şimdiye kadar çok az ilgi görmüş olması yazarı üzmektedir. Osmanlı devletinin gücünü ve etkilediği coğrafyayı uzun uzun açıklayan yazar ön sözde Osmanlı İmparatorluğu ile İngiltere'nin siyasi ve ticari

ilişkilerinden dolayı bu dili öğrenmenin önemi üzerinde durmuştur. İngiltere halkının Türk dilini bilmemesi Türk halkı ile uygun iletişim ve ilişkileri engellemiştir. Bu durumun hem diplomatik hem de ticari dünyada ciddi yanlış anlamalara ve zorluklara yol açtığı ifade edilir. Ayrıca uzun süredir Konstantinopolis'te ve Türkiye'nin taşralarında yerleşik olan İngilizlerin de bu dili iyi bilmeye ihtiyacı vardır. Türkiye halkı; kendilerini yöneten Osmanlı unsuru ile sayısız ırk ve mezheple dostane bir iletişim içindedir. İngiliz ve Osmanlı halkının ihtiyaçlarını karşılamak için sohbet kitaplarına, gramerlere ve sözlüklere ihtiyaç vardır. İngilizce dilinde farklı Türkçe gramer kitabı veya başka kitaplar olsa da bunlar yeterince pratik olmadıkları veya yalnızca kelimedenden oluştukları için, öğrenciler için uygun olmadığı üzerinde durulur. Yazar dilin teorik ve pratik unsurlarını birleştiren *Osmanlı-Türkçe Dil bilgisi* adındaki bu kitabın ihtiyacı karşılayacağını düşünmektedir. Gaspey ve Otto tarafından ortaya çıkan konuşma yöntemi ilk kez bu kitapta Osmanlı-Türk diline uygulanmıştır. Ayrıca 20 yılı aşkın bir süredir bu yöntem ile bir Amerikan kurumunda Türkiye yerlilerine ve İngilizce konuşan yabancılara dil öğretilmektedir. Yazar kitabın bazı bölümlerine (121, 125, 215, 256 vb. sayfaları) kelime alıştırmalarını ekleyerek Gaspey-Otto konuşma yöntemine de yeni bir unsur getirdiğini düşünür. Çalışmanın birinci bölümü konuşma diline ayrılmış olup içinde dilin özellikleri de verilmektedir. Birinci kısımda Türkçenin düzenli bir dil ve sanıldığından daha kolay olduğu ifade edilir. Kitabın ikinci bölümünde Farsça ve Arapça dillerinin unsurları Osmanlı Türkçesinde kullanıldıkları şekliyle ele alınmış ve her iki dile ait kurallar özlü bir şekilde açıklanmıştır. Daha sonra bazı önemli konular bölümü ve bir sözlük eklenir. Alıştırmalar ve çeviriye yönelik okuma metinleri Türk edebiyatının önemli eserlerinden seçilmiştir. Ülke edebiyatını, özellikle modern üslupla betimleyen birçok karakteristik şiir ve nesir örneği de verilir. Böylece öğrenci kendini Türkiye'de hissederek coğrafyaya, tarihe, ülkenin örf ve adetlerine ve Osmanlı dünyasına göz atacaktır. Yazar öğrencilere yardımcı olarak Redhouse'un sözlüğünü ve bu kitabın birinci kısmını bitirdikten sonra da Samy Bey'in Türkçe Sözlüğü'nü tavsiye eder. Türkçe Dil bilgisi Mihran Efendi Apigyan'ın (Mihri) gramerini tavsiye eden yazar ayrıca misyoner rahip Dr. Clair Tisdall'a ve Oxford'dan Dr. Wright'a bu çalışmanın ilk hâlini incelediği için teşekkür eder.

Kitap genel olarak iki bölümden oluşmakta olup kitapta giriş, ek ve resmî bölüm adında üç bölüm daha bulunmaktadır. Giriş bölümünde alfabe, telaffuz, yazım işaretleri, ahenk ve yazım gibi konular ele alınmıştır. Türkçe grameri adı verilen ilk bölümde 36 ders bulunmaktadır. Artikel, isim-fiil (İki ayrı derste ele alınmıştır.), isimlerin çekimi, zamir (Üç ayrı derste ele alınmıştır.), izâfet, olmak fiili, sıfat (Üç ayrı derste ele alınmıştır.), karşılaştırma dereceleri, ön ekli isimler, mastar, basit ve türemiş fiil, birleşik fiil, mastar

çekim formu, fiil kipleri (Sekiz ayrı derste ele alınmıştır.), sıfat-fiil, zarf-fiil, fiillerden isim ve sıfat oluşturma, edat, zarf, bağlaç, ünlem ve ek bu bölümde işlenen derslere ait konulardır. Birinci bölümün sonundaki ek bölümünde farklı konularla ilgili ifadeler yer almaktadır. İkinci bölümde ise 37 – 60 arası toplam 23 ders bulunmaktadır. Farsça çoğul, Farsça izâfet, Farsça birleşik sıfat, Farsça türemiş isim, Farsça fiil, Farsça ön ek, Arapça isimlerde cinsiyet, soyut isim, Arapça mastar, isim türetme formları, Arapça sıfat-fiil, mastar çekimi (İki ders olarak ele alınmıştır.), mastarların sıfat-fiili, düzensiz çoğullar, isimlerle sıfatların uyumu, Arapça belirli artikel, Arapça ve Farsça zamir, Arapça ve Farsça zarf, Arapça sayı, Arapça birleşik kelimeler, eş anlamlı kelimeler, harflerin ahengi ve çeşitli deyimler başlıkları ikinci bölümde yer alan derslerdir. İkinci bölümden sonra yer alan ek bölümünde Osmanlı edebiyatı, Osmanlı sultanları, Arap takvimi, Osmanlı mali takvimi, okuma alıştırmaları ve Türkçe fiil çekimi başlıkları bulunmaktadır. Kitabın son bölümü olan Resmî bölümde imparatorluk sarayı, yüce Bab-ı Âli, şeyhülislamlik, maliye bakanlığı, imparatorluk darphanesi, gümrük idaresi, Millî Eğitim Bakanlığı, adalet ve bakanlığı, polis idari bölgesi, ticaret bakanlığı, uluslararası sanitasyon konseyi, dinî vakıflar bakanlığı, posta ve telgraf idaresi, savaş bakanlığı, amirallik – deniz subayları, imparatorluk cephaneliği, iller, diplomatik terimler, festivaller: Müslüman Festivalleri, Osmanlı emirleri, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki rütbelere, resmî ünvanlar, sözlük ve indeks adıyla 24 başlık yer almaktadır. Kitapta ayrıca 41 okuma metni bulunmaktadır. Okuma parçaları Arap harfli ve bazıları da İngilizce çevirileri ile verilmiştir. Metinlerden sonra soru cevaplı uygulamalar bulunmaktadır. Kitabın tamamında Arap harfli örnek ve metinler yer almaktadır. Özellikle ikinci bölümde Arapça ve Farsça kurallar ve örnekler bulunmaktadır. Kitabın sonunda sözlük bölümünde İngilizce kelimeler ve Türkçe anlamları bulunur. Ayrıca kitabın en sonunda 34 sayfa el yazması yazılar ve on sayfa Modern dillerin incelenmesi için kullanılan Gaspey-Otto – Sauer yöntemi ve yayınlanan kitaplar verilmiştir. Kitaba özel bir akademik çalışma bulunmamıştır.

1.2.42. HAG.KOCG: Hagopian, VH. (1908), Key to the Ottoman – Turkish conversation – grammar. London: Sampson Low, Marston & Co., 196 pp.

Kitap İngilizce yazılmış olup toplam 196 sayfadır. Kitabın içeriğinde Hagopian'ın Osmanlıca Türkçe gramer kitabındaki tüm alıştırmalar, çeviriler, okuma alıştırmaları ve Türkçe ek bölümlerinin çevirisi bulunur. Ön söze göre; öğrenci bu kitap ile Türkçeden yapılan çevirilerde Doğu düşünme sistemini fark edecek ve böylece Türk aklının nasıl çalıştığını daha iyi anlayabilecektir. Türkçe kelimelerin imlası, Türk yazarların benimsediği yöntemine uygun şekilde basitleştirilmiştir. Öğrenci, dili daha iyi

öğrenebilmek için dil bilgisinin ilk sayfasından başlayarak Türkçe karakterleri yazmak için alıştırma yapmalıdır. Bir kamış kalem temin edilemiyorsa herhangi bir saplamalı kalem kullanılabilir. Türkçe alıştırmaları yazmak için pratik yapılmalıdır.

İlk kitabın devamı niteliğinde oluşturulan bu kitapta içindekiler bölümü de bulunmamaktadır. İlk kitaba sayfa numaraları ile sık sık atıf yapılmaktadır. Ön söz ve alfabeden sonra yer alan giriş bölümünde ebced hesabı, harfler, işaretler, harflerin ahengi gibi konularla ilgili anahtar bilgiler (key), alıştırmalar ve bir okuma metni vardır. Türkçe Grameri adındaki birinci bölümün ilk dersinde ilk kitaptaki belirli ve belirsiz artikel ikinci ve üçüncü ve 15. Derste isim-fiil, dördüncü derste isimlerin çekimi, beşinci, sekizinci ve onuncu derste zamir, altıncı derste izafet, yedinci derste olmak fiili, dokuzuncu, 11. Ve 12. Derste sıfat, 13. Derste karşılaştırma dereceleri, 14. Derste ön ekli isimler, 16. Derste mastar, 17. Derste basit ve türemiş fiil, 18. Derste birleşik fiil, 19. Derste mastar çekim formu, 20. Derste fiil; 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27. Derste fiil kipleri (Sekiz ayrı derste ele alınmıştır.), 28. ve 29. Derste sıfat-fiil, 30. Derste zarf-fiil, 31. Derste fiillerden isim ve sıfat oluşturma, 32. Derste edat, 33. Derste zarf; 34. Derste bağlaç, 35. Derste ünlem ve 36. Derste ek konuları ile ilgili alıştırma ve çeviri bölümleri 89 sayfa bulunmaktadır. Resmî ve Edebi Dil ile Osmanlıca – Türkçede kullanıldığı şekliyle Arapça ve Farsça Dil bilgisi Unsurları başlığı ile yer alan kitabın ikinci bölümünde 37. Ders ile 60. Ders arasındaki Farsça çoğul, Farsça izâfet, Farsça birleşik sıfat, Farsça türemiş isim, Farsça fiil, Farsça ön ek, Arapça isimlerde cinsiyet, soyut isim, Arapça mastar, isim türetme formları, Arapça sıfat-fiil, mastar çekimi (İki ders olarak ele alınmıştır.), mastarların sıfat-fiili, düzensiz çoğullar, isimlerle sıfatların uyumu, Arapça belirli artikel, Arapça ve Farsça zamir, Arapça ve Farsça zarf, Arapça sayı, Arapça birleşik kelimeler, eş anlamlı kelimeler, harflerin ahengi ve çeşitli deyimler gibi konularla ilgili çeviri ve alıştırmalar 76 sayfa yer almaktadır. Kitabın son bölümünde Türkçe ek başlığı ile çeşitli belge, mektup, dilekçe vb. metinler 18 sayfada verilmiştir. İlk kitaptaki ön sözde verilen kitaplar listesine ek Redhouse'un ve Wells'in sözlükleri önerilmiştir. İlk kitapta da yer alan on sayfa Modern dillerin incelenmesi için kullanılan Gaspey-Otto – Sauer yöntemi ve yayınlanan kitapların listesi bu kitapta da verilmiştir. Kitaba özel bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.2.43. SF.TL: Stumme, H. & Fikret, H. (1916). Türkische lesestücke. Leipzig: Otto Harrassovitz, 34 pp.

Kitap Almanca yazılmış olup 34 sayfadan ibaret ince bir kitaptır. Kitabın neredeyse tamamı bir sayfa Latin harfli bir sayfa da Arap harfli şekilde yazılmıştır. Arap harfli

bölüm el yazısı şeklinde yazılmıştır. Kitapta ön sözden sonra alfabe bölümü yer alır. Sonrasında harflere uygun kelimeler üç sayfa Latin harfli üç sayfa Arap harfli olacak şekilde sıralanmıştır. Okuma parçaları, şiirler ve metinlerin nereden alındığı kitabın ön sözünde tek tek açıklanmaktadır. Kitabın yazarlarından ilki sadece transkripsiyonu gerçekleştiren kişi, ikincisi ise temel metnin yazarı olduğu ön sözde belirtilir. Kitaba özel bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.44. HOR.TS: Horten, M. (1916). Kleine Türkische sprachlehre. Heidelberg: Julius Groos, Verlag, 209 pp.

Almanca yazılan kitap 209 sayfadır. Yazar Türkçe öğrenmek isteyenlerin birbirinden farklı üç dil olan Türkçe, Farsça ve Arapçayı bilmeleri gerektiğini vurgular. Aynı durum Türk alfabesi için de geçerlidir. Yazar Osmanlı'nın dilini Latince öğrenmenin mümkün olduğuna ve yerel farklılıklar dışında Fas'tan Hindistan'a aynı olan bu yazı karakterlerini bilmenin önemine ön sözde dikkat çeker. Türk alfabesini öğrenerek Türk dili, Arapça ve Farsça alanlarında yaygın olan alfabeler de öğrenilmiş olur. Ön sözde Doğu'da Almanya'nın yapması gereken büyük görevlerinin olduğu Fransa ve İngiltere'nin, Doğu edebiyatına kültürel zarar verdiği ifade edilir. İngiltere ve Fransa ile ilgili olumsuz ifadeler kitapta yer almaktadır. Kitabın ön sözü 1915'te HOR.ETS'nin ön sözünden daha erken yazılmıştır. Ön sözden sonra kitapta kısa bir kısaltma bölümü bulunmaktadır.

Kitap başlangıç bölümü dışında iki ana bölümden oluşmaktadır. Kitabın başlangıç bölümünde Türkçe yazı, harf ve kurallar ile ses uyumları anlatılır. Kitabın en önemli bölümü olan birinci ana bölümünde 24 alt bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümdeki konular isim, sıfat, yardımcı fiil (iki bölüm), fiil, temel formlar, birleşik fiil, kipler (altı bölüm), sıfat-fiil, zarf-fiil, zarf, isim oluşumları, zamir, çekimler, sıfat, karşılaştırma ve üstünlük, edat, bağlaç, ünlem ile sayıdır. İkinci bölüm Türk düşünce biçimleri, anlatım biçimleri ve edebiyat örnekleri başlığı ile 45 sayfadan ibarettir. Bu bölümde şiir ve metin örnekleri çeviri yazılar daha çok Arap harfli metinler bulunmaktadır. Bu bölümden sonra bir sayfa düzeltme bölümü bulunmaktadır. Hagopian'ın kitaplarında da yer alan on sayfa Modern dillerin incelenmesi için kullanılan Gaspey-Otto – Sauer yöntemi ve yayınlanan kitapların listesi bu kitapta da verilmiştir. Kitaba özel akademik bir çalışma bulunmamaktadır.

1.2.45. HOR.ETS: Horten, M. (1916). Einführung in die Türkiscen sprache und schrift, Halle, Verlag von Max Niemeyer, 182 pp.

Kitap Almanca yazılmış olup 182 sayfadan ibarettir. Ön sözde verildiğine göre bu kitap, 1915 – 1916 kışında Türkçe dil kurslarında oluşmaya başlamıştır. Alman halkı için Türkiye’de Alman çalışkanlığı ve girişimciliği ile geniş bir çalışma alanı açılmıştır. Türk yazı ve dili daha geniş çevreler tarafından anlaşılır hâle getirilmesi için kurslara ve kitaplara ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle, çoğunluğu ilkokul eğitimi almış pek çok Türkçe öğrenmek isteyen kişi, parlak bir gelecek umuduyla Türkçe kurslarına başvurmuşlardır. Önceleri Türkçe akademik çevrelerde olmadığı için kaynak sorunu yaşanmıştır. Türkçe yazı mevcut gramerlerde akademik bir kısalıkla ele alınmaktadır. Bu ve bunun gibi zorluklar ve gereksiz bilgiler giderilerek şimdiye kadar mevcut olan gramerlere, konuşma kitaplarına ve diğer yardımcılarına yönelik bir gramer yazmak gerektiği ifade edilmiştir. Türk dili, başlangıç seviyesindeki birinin bir öğretmenin tavsiyesi olmadan üstesinden gelmesi zor bir dil olduğundan kitapta zor metinlerden kaçınılmıştır. Kapsamlı bir gramer hazırlamaya çalışılmış olup temel sorular daha ayrıntılı ele alınmaktadır. Öğrenciyle konuşarak Türkçenin ne kadar açık ve anlaşılır olduğu gösterilir. “Sözdizimi ve Biçembilim” başlığında biçimler teorisi ve dili anlamının Türk düşüncesini ve hissini anlamak olduğunu göstermek amaçlanırken daha ileri dil problemlerine de değinilmektedir. Bu bakımdan kişi Türkçenin kendine has özelliklerine dikkat ederek konuşma ve okuma konusunda kendini eğitmelidir. Türkçeyi hatasız kullanmanın yoluna II-b bölümünde işaret edilmiş ve konuyla ilgili birkaç çözüm önerilmiştir. II-c bölümünde ise aynı amaç basit cümlelerle sürdürülerek atasözleri aracılığıyla kavramlar dünyası verilmiştir. Bu kitaptan sonra daha büyük gramerlerden birini çalışmanın daha kolay olacağı ifade edilir. Arapça kalıpların anlaşılması zor olsa da bu kitapla Arapça kalıplara da bir başlangıç yapılmıştır. Dünya Savaşı ile büyük güçler ile küçük milletler arasındaki ilişkilerde bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Eski sömürge güçleri İngiltere, Fransa ve Rusya; Hindistan, İran, Mısır vb. gibi zayıf halkları haklarından mahrum etmek, onları köle yapmak ve kendi güçlerini her yönden geliştirmelerini engellemek amaçlarında idi. Bir sonraki hedefleri Türkiye olsa da Türkiye Almanya’nın müttefiki ve dostu olmuştur. Yeni, özgür ve bağımsız Türkiye, gelecekte Almanya’nın ekonomik ve kültürel yaratıcılığının büyük bir bölümünü uygulayabilecektir.

Türkçe öğrenmek muazzam bir çalışma gerektirir. Ancak birçok Alman’ın Türk müttefiklerimizin dilini öğrenmesi ekonomik, siyasi ve özellikle kültürel çıkarlarımız

içindir. Türkiye’de ticaret yapmak, kalıcı bir iş bulmak ve Türklerle bizzat temas kurmak isteyenler için kitabın uygun olduğu ifade edilir. Ön söz 29 Nisan 1916’da Kut’ül Amare Zafer gününde yazıldığı ön sözün altındaki tarihin hemen altına yazılmıştır.

Genel olarak iki bölüme ayrılan kitabın ilk bölümünde bulunan “I. Türk yazısı” ana başlığı harfler, harflerin bağlantısı ve örnek alt başlıklarından oluşmaktadır. İkinci bölümün ana başlığı “II. Dil” ise kendi içinde “a. Formlar Teorisi”, “b. Söz dizimi ve Stilistik” ve “c. Alıştırmalar” olmak üzere üç alt başlığa ayrılmaktadır. “a. Formlar Teorisi” başlığının alt başlıkları genel bilgiler, Arapça formlar, ünlü uyumu, ünlü ve ünsüzlerin oluşumu, vurgu, yardımcı fiil, fiil, isim ve sıfat şeklindedir. “b. Sentaks ve Stilistik” başlığının alt başlıkları cümlenin bölümleri (fiil, isim ve partikeller), konuşma ifadeleri, cümle ve periyot şeklindedir. “c. Alıştırmalar” bölümündeki alt başlıklar Türkçe atasözleri, sıfat-fiil ve zarf-fiillere genel bakış, biçimbilim alıştırmaları, konuşma dili, ticari belgeler, Türk vezni üzerine notlar şeklindedir. Kitabın ilk bölümünde bulunan “I. Türk yazısı” 20 sayfa, kitabın ikinci bölümünde bulunan “II. Dil” bölümü toplam 147 sayfadır. İkinci bölümde yer alan “a. Formlar Teorisi” 48 sayfa, “b. Sentaks ve Stilistik” 48 sayfa ve “c. Alıştırmalar” bölümü ise 71 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın sonunda ayrıca başka bir bölüm bulunmamaktadır. Kitaba özel akademik bir çalışma bulunmamaktadır.

1.2.46. NEM.TG: Nemeth, J. (1916). Türkische Grammatik. Sammlung Göschel, Berlin und Leipzig, 130 pp.

Almanca yazılan kitap 130 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta ön söz bölümü bulunmamaktadır. Giriş bölümünden sonra yazı, fonetik, morfoloji ve sentaks ana başlıkları bulunmaktadır. Morfoloji ana başlığında bulunan isim başlığı da isim, sıfat, sayı, zamir, artikel, zarf ve edat (iki bölüm) alt bölümlerine ayrılmaktadır. Yine morfoloji ana başlığında bulunan fiil ana başlığı da fiil çekimi, fiillerin oluşumu, Farsça fiiller, Arapça fiiller ve partikeller başlıklarına ayrılır. Sentaks ana başlığı özne ve yüklem, zarf (hâl eklerinin kullanımı), işaretler, kelime sırası, bağlaç kullanımı alt başlıklarına sahiptir. Örnek kullanımları Arap harfli olarak da kitapta bulunmaktadır. Kitap madde numaraları ile yazılmış olup kitabın tamamında 218 madde numarası bulunmaktadır. Kitapta bazı bölümler dikkat çekmek için koyu harflerle yazılmıştır. Kitapta belli bölümlerde Arap harfli metin ve çeviriler de yer almaktadır. Kitaptaki yazı bölümü dokuz, fonetik bölüm beş, morfoloji bölümü 76, sentaks bölümü ise 26 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın en sonunda Nemeth’in diğer kitapları ile ilgili tanıtımlar vardır. Kitaba özel bir akademik çalışma tespit edilememiştir.

1.2.47. WEIL.GOTS: Weil, G. (1917). Grammatik der Osmanisch-Türkischen Sprache, Verlag Von Georg Reimer, 268 pp.

Kitap Almanca yazılmış olup 268 sayfadan ibarettir. Yazar kitabının basıldığı yıllarda çıkan çok sayıda Türkçe ders kitabını Osmanlı Türkçesinin kapsamlı ve yapıcı bir sunumu olarak yeterli görmemektedir. Kitabı ile bu boşluğu doldurmak isteyen yazarın hedef kitlesini sadece yüzeysel bir dil bilgisi edinmek isteyenler, bir öğrenme ve referans kitabı isteyenler oluşturur. Kitap dinleyerek, okuyarak veya yazarak bağımsız çalışanlara modern Osmanlı-Türk dilinin ayrıntılarını ve özelliklerini sistematik bir şekilde anlatmak istemektedir. Kitaptaki dil bilgisi bölümüne yeni açıklamalar getirilmiştir. Dilin tarihsel gelişimi karşılaştırmalı bir sunumla verilmeyip modern Osmanlıca üzerinde durulmuştur. Türkçe öğrenmenin asıl zorluğunu cümle kalıplarında gören yazar konuyu ele alırken özel bir hassasiyet gösterdiğini belirtir. Gramer kuralları ile ilgili çok sayıda dil örneği bulunmakta ve bu örneklerin transkripsiyonları Latin harfleriyle kitapta yer almaktadır. Yazar bu durumun öğrenenler için faydalı olacağını ön sözde belirtir. Yazar örnek seçimi için Bay Bedri'ye teşekkür eder. Kitaptaki dil bilgisi bölümü Türkçe ders kitaplarından oluşan bir koleksiyonun ilk bölümü şeklinde düşünülebilir. İkinci bölüm ise bir alıştırma kitabıdır. Yazar uzun yıllara dayanan öğretim deneyimi ile önemli gramer kurallarının üzerine gider. Kitaptaki alıştırmalar dili kendi kendine öğrenenlerin dil bilgisi kurallarını kolay bir şekilde kullanmalarını sağlayacaktır. Nesir yazarlarından bir seçki, açıklamalar ve bir sözlük üçüncü bölümü oluşturur. İhtiyaç duyulması hâlinde diğer gruplar da takip edecek.

Kitapta madde numaralı başlıklandırma olmadan giriş, fonetik, yazı, morfoloji ve cümle yapısı ana başlıkları bulunmaktadır. Kitabın giriş bölümünde üç sayfa Türk dilinden, dilin hangi dil ailelerinden geldiği, etkilendiği diller ve dil özelliklerinden bahsedilir. Fonetik başlığı 15 sayfa kelime ve cümle vurgusu, vokal, konsonant ve Arapçanın fonetiği alt başlıkları ile verilmektedir. Yazı başlığında 11 sayfa harf, alfabe ve yazım ile ilgili özellikler yer alır. Morfoloji başlığında formların oluşumu ve cümlede kullanım, genel bilgi, isim ve fiil başlıkları 186 sayfa bulunmaktadır. Cümle yapısı başlığında ise temel cümle ve birleşik cümle alt başlıklarında cümle konusu detaylı incelenmektedir. Kitabın başından sonuna kadar madde başı numaralandırma yapılmış olup kitabın tamamında 230 madde bulunmaktadır. Ön sözde bahsedilen örneklerin yer aldığı ikinci bölüm kitapta bulunmamaktadır. Kitaptaki örnekler önce Arap harfli sonra Latin transkripsiyonlu şekilde yazılmıştır. Kitaba özel bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.2.48. PAD.TS: Padel, M. (1917). Türkisch. Leipzig, 196 pp.

Kitap 196 sayfa olup Almanca yazılmıştır. Bu dil kitabı, pratik hazırlanmış konuşma kılavuzu ile resmî bir dil bilgisi arasında bir durumdadır. Hem pratik kullanım için Türkçe öğrenmek isteyenlere hem de Alman okullarında edindiği diğer dillerin bilgisine dayanarak Türkçe öğrenmek isteyenlere yöneliktir. Bu kitap ile öğrencilerin Türkçenin karakterini öğrenmiş olacağını buna bağlı olarak dili pratikte kullanma becerisini edineceklerini yazar ön sözünde belirtir. Kitapta dil bilgisi, morfoloji ve sentaks konularına kapsamlı değinilirken konuşma pratik olanla sınırlandırılmıştır. Arapça, yalnızca ekler ve sınırlar üzerinde durulur. Kurallar kısa ve özgün biçimde verilmiştir. Örnekler kuralları açıklar. Aynı zamanda dil uygulama kurslarında pratik olarak kullanılabilir

Kuralların açıklaması, kitapçığın kullanılabilirliği, yönergelere göre derlenen ekler bir indeks ile artırılmıştır. Türkçe yazıların transkripsiyonu fonetik olarak değil, kullanıcıların çoğu için pratik kullanımı kolaylaştırması beklenen Almanca karakterlerle verilmiştir. Türkçe yazı, Konstantinopol'den elde edilen özenle seçilmiş bir yazı tipidir. Kitaptaki kuralların her biri girintili şekilde numaralandırılmıştır. Kitaba özel bir akademik çalışma ile karşılaşılmamıştır.

1.2.49. DENY.GLT: Deny, J. (1921). Grammaire de la langue Turque, 1209 pp.

Kitap Fransızca yazılmış olup içindekiler, ön söz, kısaltmalar ve bibliyografya 22 sayfa Romen rakamları ile; kitabın ana bölümü 1141 sayfa Arabi rakamlar ile; son kısım ise 46 sayfa yine Romen rakamları ile numaralandırılmış olup kitap toplam 1209 sayfadır. İncelenen kitaplar arasında hacim olarak en kalınıdır.

Altı kısımdan oluşan kitap bölüm ve bahis şeklinde alt başlıklara ayrılmıştır. Bu durum biraz karışıklık yaratmaktadır. İçindekiler, ön söz, kısaltmalar, bibliyografya ve giriş bölümlerinden sonra yer alan birinci kısımda yazı ve transkripsiyon konusu beş sayfada verilmiştir. İkinci kısımdaki sesler konusu; vokaller, konsonlar, Arapçadan alınmış kelimelerin söylenişi ve bazı Arapça kelimelerin imlasında yapılan değişiklikler şeklinde dört bahse ayrılarak 85 sayfada ele alınmıştır. Üçüncü kısımda hece konusu 21 sayfada verilmiştir. Dördüncü kısımdaki kelime konusunun ilk ayrımı isimdir. İlk ayrımın birinci bölümünde bulunan değişimli isim konusu; alem (ek) ve zamir olmak üzere iki bahse ayrılmıştır. Dördüncü kısmın ikinci bölümündeki değişimsiz isim konusu sıfat ve zarf olmak üzere iki bahse ayrılmıştır. Dördüncü kısmın üçüncü bölümü sayı isimleri, dördüncü bölümü de başka bir isimden türeme isimlerdir. Kelime konusunun ikinci

ayrımı fiil; öz fiil, umumiyetle fiil, fiil türeme ekleri ve fiilde sonuçluk lahikaları, karmaşık fiiller ve mürekkep fiiller olmak üzere beş bölümde incelenmektedir. Fiilde sonuçluk lahikaları şahıslı fiil siygaları, şahıssız fiil siygaları şeklinde iki bahiste incelenir. Kelime konusunun üçüncü ayrımı isimden türeme fiiller; isimden türeme fiiller, fiilden türeme isimler olarak ikiye ayrılır. Dördüncü ayırımı bulunan edatlar; ilgeç, bağlaç, nida olarak üç bahiste incelenmiştir. Altıncı kısımda yer alan kelime öbekleri konusu da birinci ayırım olarak belirtici öbekler başlığı birinci haddi vasıf olan belirtici öbekler, izafet ilgisi ve Fars nahvı üzere belirtici öbekler şeklinde üç bahiste ele alınmıştır. Altıncı kısmın ikinci ayrımı beyanlı atıf öbekleridir. Üçüncü ayırımı yer alan cümle öbekleri konusunun birinci bölümü cümle; cümlenin hadleri, cümlede hadlerin sırası, hususi örnekte bazı isim cümleleri, uyruk cümleleri olmak üzere dört bahse ayrılır. Üçüncü ayırımıdaki cümle öbekleri konusunun ikinci bölümü cümlemsiler bir hades ismiyle niyetlenen cümlemsiler, mastarla niyetlenen cümlemsiler, ulakla ve ulaklık tabirle niyetlenen cümlemsiler olmak üzere üç bahiste işlenmiştir. Son olarak Osmanlıcanın yazısı hakkında başlıklı eklenti bölümü ve fihrist (içindekiler) bölümü yer alır. Kitap hacimli ve örneklerin fazla olduğu bir kitap olsa da kitapta metin örneklerine rastlanmaz. Kitaba özel bir yüksek lisans tezi²⁰ bulunmaktadır.

1.2.50. SAM.OTG: Samoyloviç, AN. (1925). Kratkaya ucebnyaya grammatika Osmanko-Turetskogo yazıka. Moskva: İzdatel'skaya Firma "Vostoçnaya Literatura" RAN, 159 pp. / Самойлович, АН. (2002). Краткая учебная грамматика османско-турецкого языка, Издательская фирма Восточная литература.

Rusça yazılan kitap 160 sayfadan oluşmaktadır. 1925 yılında ilk baskısı çıkan kitabın 2002'de çıkan tıpkı basımından inceleme yapılmıştır. Kitabın ön sözünde Arap alfabesi bilmenin önemi üzerinde durulmuştur. O dönemde modern Türk dilinin öğretildiği bazı Rus üniversitelerinin Türkçe veya Şarkiyat bölümlerinin müfredatlarında, öğrencilere Arap alfabesini tanıtmayı amaçlayan bir ders konulmuştur. Arap alfabesine hâkim olmanın geçmiş yüzyılların zengin kültürel mirasına dâhil olmayı, Türk edebî eserlerini, gazetecileri ve yazarları anlamayı mümkün kıldığı ifade edilmiştir. Tarihî belgelerle çalışmak, arşiv materyallerine ve diğer anlatı kaynaklarına hâkim olmak için Arap alfabesi bilmenin ön koşul olduğu üzerinde durulmuştur. Arapça okuma yeteneği, bu alfabeyle yüzyıllardır kullanan Türkçe konuşan diğer halkların kültürel dünyasına erişimi

²⁰ Çokaktaş Uysal, A. (2018). *Jean Deny'nin kitaplarında kelime çözümlemeleri / Analysis of words on Jean Deny's books*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

sağlar. Türk dili Arapça grafik el yazısı ve litografik metinler Rusya'nın birçok kitap deposunda saklanmaktadır; modern eğitilmiş bir oryantalist – Türkolog'un Arap harfleriyle yazılmış metinlerle çalışma becerisine sahip olması arzu edilir. Derslerde gerekli olan öğretim materyalleri yetersizdir. Doğu bilimleri bölümleri öğrencilerinin Türkçe Arapça metinleri çalışırken kullanabilecekleri standart bir ders kitabı veya pratik bir el kitabı olmadığından bu kitabı yazma ihtiyacı duyulmuştur. Daha önce yazılmış kitaplar ön sözde değerlendirilmiştir. Daha önce yazılmış yayınlar Arapça yazı örnekleriyle tüm Türkçe dil bilgisinin sistematik bir sunumunu içermemektedir. Bu bağlamda Rusya Bilimler Akademisi'nin "Doğu Edebiyatı" yayınevi tarafından oluşturulan ve Türkolog Akademisyen Alexander Nicolae vich Samoylovich'in yazdığı "Modern Osmanlı Türkçesinin Kısa Eğitim Grameri" (1925) adlı kitabı yeniden yayınlamayı uygun görmüştür. Kitap yazarın Osmanlı Türkçesinin uygulamalı çalışması dersini uzun yıllar okutmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Kitapta yayıncı sözü, ön söz, giriş, sesler ve kelimelerdeki kombinasyonları, dil bilgisi biçimleri kullanımı, söz dizimi, son söz, şiir metni ve içindekiler ana başlıkları bulunmaktadır. Kitapta örnekler ve bir alıntı şiir metni Arap harfli ve Latin harfli transkripsiyonları ile verilmiştir. Kitaba özel bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

1.3. Yöntem

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi yöntemi hem basılı hem de elektronik materyallerin veya belgelerin gözden geçirilmesi veya değerlendirilmesini kapsayan sistematik bir tekniktir (Bowen, 2009, s. 1). Doküman inceleme yöntemi araştırma veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir (Özkan, 2021, s. 2). Yazılı ve görsel materyallerin toplanıp incelenmesi olarak tanımlanan doküman incelemesinde yazılı kaynaklar; kitaplar, dergiler, fermanlar, anılar, makaleler, layihalar, romanlar, öyküler, şiirler, yazıtlar vb.den oluşmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2019, s. 109). Bu kaynakların incelenmesi; gözden geçirme, okuma ve yorumlamayı kapsayan (Bowen, 2009, s. 32) üç önemli adımdan oluşmaktadır. Tez kapsamında belirlenen dokümanların (kitapların) incelenmesinde, aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

1. Tezde kullanılacak eserlerin tespiti
2. Tezde kullanılacak eserlerin temini ve derlemin oluşturulması

3. Derlemdeki eserlerin okuma, çeviri ve tarama yoluyla incelenip fişlenmesi
4. Derlemde fişlenen bilgilerin EXCEL programına işlenmesi ve buna bağlı kategorilerin oluşturulması
5. İşlenen ve kategorilendirilen bilgilerin karşılaştırılması ve analizlerin elde edilmesi
6. Tezin bütününe eser temelli ele alınarak yapılandırılması
7. Tezin bölümlerinin oluşturulması
8. Tez yazımı

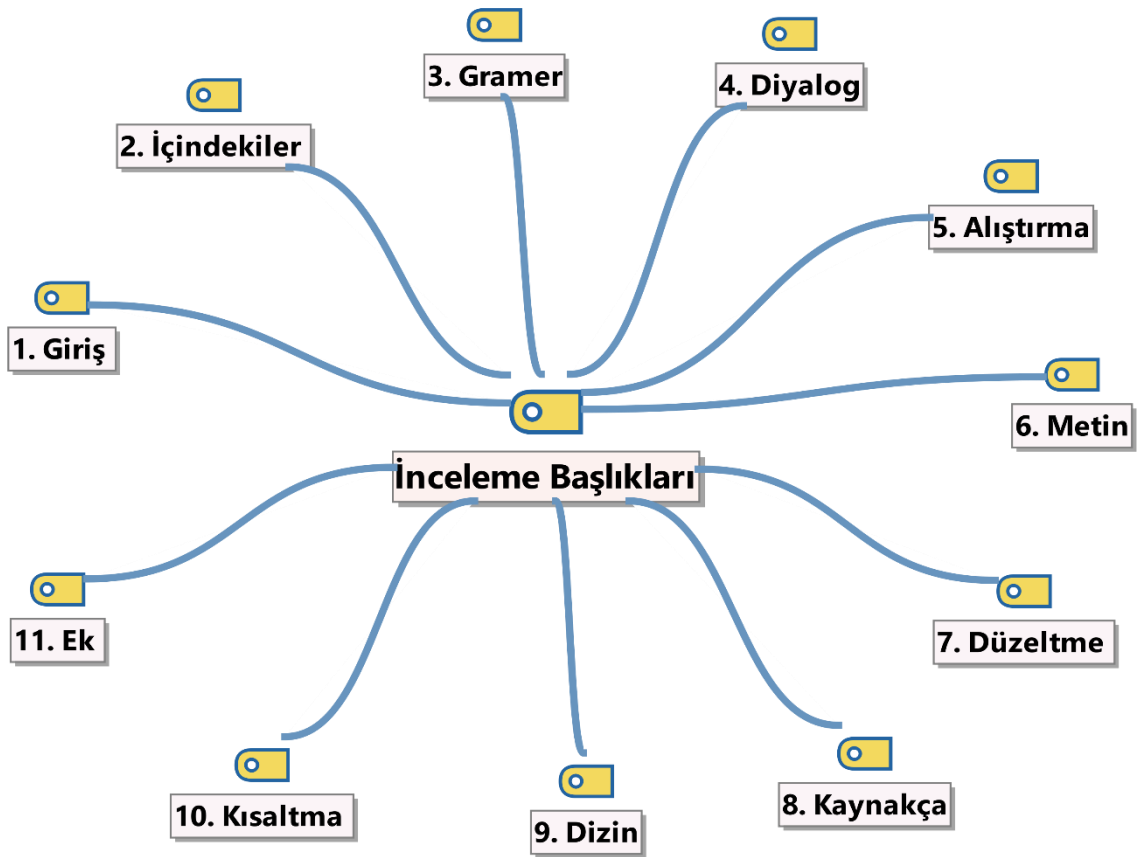
Eser tespiti için öncelikle konuyla ilgili yapılmış akademik çalışmalar incelenmiştir. Yabancı dillerde yazılmış Türkçe dil öğretimi kitapları konusu temel alınarak geniş bir zaman aralığı belirlenmiştir. Bu zaman aralığının seçiminde Türk dilinde önemli değişiklikleri de beraberinde getiren tarihî dönemeçlerin etkisi olmuştur. Bu sebeple Tanzimat Fermanı'ndan (1839) Cumhuriyetin ilanına (1923) kadar geçen dönem aralığı seçilerek çalışma sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda tez çalışması için yaklaşık yüz yıllık bir zaman diliminde yabancıların yazmış olduğu kitaplar taranmış ve bunlardan hareketle bir derlem oluşturulmuştur. Bu derlem hazırlanırken özellikle Batı dillerinde yazılan ve bilgilerine ulaşabildiğimiz tüm Türkçe dil öğretimi kitapları ele alınmıştır. Bunun doğal bir sonucu da İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, Latince ve Rusça yazılmış kitaplar eserin derleminin şekillenmesini sağlamıştır.

Doküman inceleme yönteminde en önemli adımlardan birisi araştırma için uygun dokümanları bulmaktır (Merriam, 2013, s. 142). Eserlerin temini için araştırmada kullanılan materyallere basılmış kitap (Millî Kütüphane, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphaneleri), tez (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi) ve makalelerden; *Google Kitaplar*'dan (<https://books.google.com/>), *Internet Archive*'den (<https://archive.org/>), *Ulusal Toplu Katalog*'dan (<https://www.toplukatalog.gov.tr/>) ve tam metin yayımına izin veren çevrim içi kütüphanelerden ulaşılmıştır. Böylece araştırma materyallerinin temin süreci tamamlanmış ve veri analizi aşamasına geçilmiştir.

Verilerin analizinde nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, belli bir metnin, kitabın, belgenin içeriğinde gizli kavram, ilke ve özellikleri anlama anlatma amacı ile yapılan bir taramadır (Karasar, 2019, s. 231). İçerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunu okurun anlayacağı şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım

ve Şimşek, 2018, s. 242). Veri analizinde tümevarım süreci izlenmiştir. Analiz başlıkları bütün kitaplar incelendikten sonra ortaya çıkan temalar üzerinden oluşturulmuştur. Kitapları incelerken tarama ve fişleme yoluyla bilgiler oluşturulmuş ve buna bağlı analizler öncelikle EXCEL programdan yapılmış, görseller oluşturulurken ise MAXQDA 2020 nitel veri analizi programından yararlanılmıştır.

Derlemde yer alan kitaplar aşağıdaki görselde belirtilen başlıklarına göre incelenmiştir. Bu başlıklar, kitap inceleme sürecinde kitaplarda ortaya çıkan ana başlıklar temel alınarak oluşturulmuştur.

Görsel 1.2 Derlemdeki eserleri inceleme başlıkları

1.4. Derlem

Araştırmada incelenen 50 kitap bulunmakta olup kitapların temel bilgileri aşağıda yer almaktadır:

Tablo 1. 1 Derlemede yer alan kitapların yıllarına ve yazıldığı dillere ilişkin tablo

Sıra	Kitap Kısaltması	Basım Yılı	Dil
1.	HIND.TPTS	1829	Almanca
2.	DAV.GTL	1832	İngilizce
3.	JAU.EGT	1833	Fransızca
4.	MUT.ATG	1834	İngilizce
5.	HIND.GLT	1834	Fransızca
6.	SCH.GTFA	1835	Fransızca – İngilizce
7.	BERS.GTS	1839	Almanca
8.	BOYD.TING	1842	İngilizce
9.	RED.GRLO	1846	Fransızca
10.	PFIZ.GT	1847	Fransızca
11.	KAZ.KTG	1848	Almanca
12.	WICK.TSC	1853	Almanca
13.	BAR.APG	1854	İngilizce
14.	BAR.ARB	1854	İngilizce
15.	DIE.CO	1854	Fransızca
16.	SEN.RVT	1854	Rusça
17.	RED.OCL	1855	İngilizce
18.	KEL.GOS	1855	Almanca
19.	DUB.EGT	1856	Fransızca
20.	YAT.STG	1857	İngilizce
21.	MAL.GFET	1860	Fransızca – İngilizce
22.	ROEH.TL	1860	Latince
23.	MAL.GELT	1862	Fransızca
24.	WAHR.OTS	1869	Almanca
25.	PIQ.GTOU	1870	Almanca
26.	HOP. EGTL	1877	İngilizce
27.	ARN.OTG	1877	İngilizce
28.	SAL.TST	1877	İngilizce
29.	FINK.TD	1879	Almanca
30.	MAC.ATM	1879	İngilizce
31.	WELL.APG	1880	İngilizce
32.	RED.ASG	1884	İngilizce
33.	TAR.PETG	1886	İngilizce
34.	MÜL.LO	1889	Almanca
35.	HUA.GELT	1890	Fransızca
36.	YOUS.GLO	1892	Fransızca
37.	MAN.MOS	1893	Almanca
38.	JEHT.TKG	1895	Almanca
39.	TIEN.TG	1896	İngilizce
40.	BON.EGT	1899	İtalyanca
41.	HAG.OCG	1907	İngilizce
42.	HAG.KOCG	1908	İngilizce
43.	SF.TL	1916	Almanca
44.	HOR.TS	1916	Almanca
45.	HOR.ETS	1916	Almanca
46.	NEM.TG	1916	Almanca
47.	WEIL.GOTS	1917	Almanca
48.	PAD.TS	1917	Almanca
49.	DENY.GLT	1921	Fransızca
50.	SAM.OTG	1925	Rusça

Derlemede yer alan kitaplardan 46'sı çevrimiçi veri tabanlı ortamlardan (*google.books*, *archive.org*, *to-kat* vb.), dördü de kütüphanelerden fiziki olarak temin edilmiştir. Bunlardan Horten'in *Kleine Türkische Sprachlehre* (1916) ve Padel'in *Türkisch* (1917) adlı eserleri Milli Kütüphane'den; Piqueré'in *Grammatik der Türkisch – Osmanische Umgansprache* (1870) başlıklı eseri Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi'nden; Bonelli'nin *Elementi di grammatica Turca Osmanli: con paradigmi crestomazia e glossaria* adlı eseri ise İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi'nden temin edilmiştir. Ayrıca Arnold'ın *A simple transliteral grammar of the Turkish language with dialogues and vocabulary* (1877) adlı eseri Erdem vd. Tarafından 2013 yılında çevrilerek Nobel Yayınları tarafından basılmıştır. Bu sebeple ilgili eseri, Türkçe çevirisinden de inceleme fırsatı bulunmuştur. Deny'nin eseri de 1921 yılında Fransızca basılmış olup Ali Ulvi Elöve 1941'de eseri Türkçeye çevirmiştir. Kitap 2012'de Ahmet Benzer tarafından yeniden düzenlenerek Kabalcı Yayınları arasında neşredilmiştir. Bu çalışmadan da tezde ayrıca yararlanılmıştır.

1.5. Derlemedeki Eserlerin Oluştığı Tarihî Arka Plan

XVI-XIX. yüzyıllar arasında Oğuzca temelindeki yazı dili, o dönemin kültür yapısını oluşturan etkenlerden dolayı, yoğun ölçüde Arap ve Fars dillerinin etkisinde kalmış, bu dillerden hayli söz varlığı ve ekler almıştır. Klasik devir ve Osmanlıca diye adlandırılan bu dönemin edebi dili Eski Anadolu Türkçesinden kesin sınırlarla ayrılmış Arapça, Farsça ve Türkçenin karışmasından oluşmuş karma bir yazı dilidir (Korkmaz, 2013: 111). Osmanlı Türkçesinin ilk asırları eski Oğuz Türkçesiyle, son asırları bugünkü Türkiye Türkçesi ile aynıdır. XVI. asırdan itibaren geçiş sürecinin yaşandığı dönemi niteleyen Osmanlı Türkçesini kendinden önceki ve sonraki dönemlerden ayıran asıl ölçüt ise dilin dış yapısı ve bu yapının etkilediği söz dizimidir. Dilin dış yapısı içinde bulundurduğu yabancı unsurlar için kullanılan bir terimdir. Osmanlı yazı dilinin birçok örneği halk diline girmeyen yabancı unsurlarla doludur. Bu unsurlar kelime seviyesini aşmış ve yazı diline de bulaşmıştır (Ercilasun, 2009: 458). Muharrem Ergin yabancı unsurlar bakımından Osmanlı Türkçesini kendi içinde üç sınıfa ayırmıştır. 1) 15. Asrın sonu ile 16. Asrın büyük bir kısmını içine alan ilk devre Farsça unsurların Türkçeyi istila sınır hızlandığı devre. 2) 16. Asrın sonundan 19. Asrın ortalarına kadar süren devre: Karışık dil koyuluğunun son haddine vardığı devre. 3) 19. Asrın ortalarından 20. Asrın başlarına kadar gelen devre. Karışık dilin koyuluğunu yavaş yavaş kaybettiği devredir (Ergin, 2011, s. 18-19).

Derlemde incelenen eserlerin yıllarına bakıldığında ilk eserlerin Tanzimat Dönemi'ne denk geldiği görülür. Tanzimat Fermanı ile birlikte Batı ile düşünce ilişkilerinin artması sosyal meselelerin gazete ve dergilerde yer alması, yeni kavramların dilimize girmesi gibi pek çok sonuç ortaya çıkmıştır. Tanzimat Dönemi her şeyden önce bir medeniyet değişikliği olarak kabul edilmektedir. Türk milleti için bu medeniyet değişikliği Batılı kültürünü benimsemesi ile mümkün olacaktır (Öksüz, 1995, s. 15). Batılı toplumlara yönünü dönen ve bu medeniyet değişikliği sürecine giren ülkenin Batılılar tarafından da dikkat çektiği görülür. Sosyal, siyasi ve ticari ilişkilerin gelişmesi ile birlikte Batı ile anlaşmak ve Batılı toplumların Türk dilini öğrenmesi de o dönemde zorunluluk hâline gelmiştir.

Tanzimat Dönemi'nde imparatorluk bünyesindeki azınlıklara eğitim ve dil gibi konularda geniş serbestlik verilmiştir. Ayrıca vatandaşlara yeni sorumluluklar eklenmiş olup resmî dilin bilinmesinde ne kadar önemli olursa olsun dil engelini aşmak kolay olmamıştır. Gayrimüslimler haklarını öğrenmeleri için Türk dilini öğrenmek istemişlerdir. Osmanlı tarihinde ilk olarak 1876 anayasası devletin resmî dilinin Türkçe olduğunu açıkça belirtmiş ve meclis üyeleri ile memurların Türkçe bilmeleri şart koşulmuştur. 1894 yılında yayınlanan resmî bir emir ile İmparatorluk içerisindeki mahallî ve yabancı okullar da dâhil olmak üzere bütün okullarda Türkçe öğretim yapılması istenmiştir. Bütün bunlar neticesinde yeni eğitim müesseselerinin kurulması ve yazı diline yenilik getirme isteğinin artması üzerine yeni sözlük ve gramerler hazırlanmıştır. Modern Türkçenin gramerinin hazırlanması 1851'de kurulan Encümen-i Dâniş tarafından ele alınmış ve bunun düzenlenmesi işi de Ahmet Cevdet Paşa ile daha sonra sadrazam olan ve Tanzimat'ın önde gelen liderlerinden Mehmed Fuat'a verilmiştir. Rüştîyelerde okutmak üzere 1851'de bir Türkçe gramer kitabı (Kavaid-i Osmaniyye) hazırlamışlardır. Aslında Tanzimat'a kadar Arapçanın olduğu gibi Türkçenin de bir grameri olabileceği düşünülmemiştir (Öksüz, 1995, s. 32). Bu dönemde yazılan eserlere bakıldığında Arap grameri ölçülerinin süregelmesi yanında artık Türkçenin de kendine özgü bir yapısının bulunduğu kavranmıştır. II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet Dönemi'ne hatta 1928 Yazı Devrimi'ne kadar uzanan yıllarda, dil bilgisi anlayışında ve yazılan dil bilgisi kitaplarında Batı'da ortaya konan eserler örneklik etmiştir denebilir (Korkmaz, 2013, s. 122).

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu sona erdi, padişah tahttan indirildi, halifelik kaldırıldı ve 1923'te Türkiye Cumhuriyeti kuruldu. Bu sadece büyük siyasi ve ekonomik reformlara yol açmakla kalmadı, aynı zamanda dilin modernleştirilmesine yönelik girişimlerde de bulunuldu. 1928-1929 öncesi Türkçeye

genellikle Osmanlıca denildi, çünkü bu yıllardan sonra Arap alfabesinin yerini Latin alfabesi almıştır. Bilimsel ilkelere dayalı bir yazı sistemi oluşturuldu. Bu reform, dili modernleştirmeye ve resmî dil ile yüzde doksanı okuma yazma bilmeyen ve eğitimsiz olan halkın dili arasındaki uçurumu ortadan kaldırmaya yönelik ilk girişimlerden biriydi. XIX. yüzyılın ortalarında Arap sisteminin Türkçe seslerin temsiline uygun olmadığı iddia ediliyordu. Osmanlıcanın zorluklarından biri sesli harflerin yazılı olmaması ve yazıda sesli harflerin telaffuzu hakkında ipucu bulunmamasıdır. Benzer kusurlu bir yazım sistemi de İngilizcede de görülmektedir.

Cumhuriyet dönemi Oğuzca temelindeki Türkçeye belki tarihinde ilk kez en büyük ilginin gösterildiği bir dönemdir. Çünkü bu dönemde dil konusu, Tanzimat Dönemi ve uzantılarında görüldüğü gibi, yalnızca edebiyatçıların ve yazarların edebi hareketlerden ve kendi sanat eğilimlerinden kaynaklanan yönlendirmelere bağlı olarak değil, eskisinden çok farklı bakış açısı ile Cumhuriyet Türkiye'sinin temel ilkelerini oluşturan bir devlet felsefesi anlayışı ile ele alınmıştır. Bu nedenle çok yönlü ve kapsamlı bir fikir temeline dayanır. Dil devrimi'nin alt aşamaları özel olarak çıkarılan yasalarla gerçekleştirilen Tevhid-i Tedrisat yani "Öğretim Birliği" (3 Mart 1924)'nin sağlanması, bütün cadde ve sokak adlarının Türkçeleştirilmesi (1927), Latin rakamlarının (24 Mayıs 1928) ve Türkçenin özelliklerine göre ayarlanmış Latin alfabesinin kabulü (1 Kasım 1928) aşamalarıdır. Bu alfabenin kabulündeki temel gerekçe apayrı bir dil ailesine bağlı Arap dilinin ihtiyaçlarından kaynaklanan Arap yazısının, Türkçenin dil yapısındaki gereksinimleri karşılayamamasının ünlüler açısından çok yetersiz oluşunun yol açtığı okuma yazma güçlüğü ve bu durumun ortaya koyduğu sosyal-kültürel gelişme tıkanıklığıdır. Bütün bunlar 12 Temmuz 1932 Türk Dil Tetkik Cemiyeti için zemin hazırlamıştır (Korkmaz, 2013: 132). Özellikle Tanzimat Fermanı'ndan sonra Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen süredeki tüm bu gelişmeler, yabancıların Türkçeye ilgisini de günden güne artırmış ve ortaya çok sayıda gramer ve söz varlığına yönelik eserlerin çıkmasını sağlamıştır.

2. BULGULAR

Bu kısımda öncelikle derlemde yer alan kitapların oluşturulma biçimleri dikkate alınarak, kitapta var olan / olması gereken bölümlere göre 11 başlıkta incelenmiştir.

1. Giriş	5. Alıştırma	9. Dizin
2. İçindekiler	6. Metin	10. Kısaltma
3. Gramer	7. Düzeltme	11. Ek
4. Diyalog	8. Kaynakça	

Bu bölümler ele alınırken, öncelikle bu bölümlerin derlemdeki eserlerin hangilerinde yer aldığı bilgisi verilmiş, ardından bu bölümlerin nasıl işlendiğine yönelik, gerektiğinde görsel ve tablolar eşliğinde bilgiler aktarılmıştır. Son olarak da her ana başlığa ait sonuç verileri ortaya konmuştur.

2.1. Giriş

Derlemde yer alan 50 kitaptan 45'inde giriş bölümü bulunmaktadır. Eserlerdeki giriş bilgileri çoğunlukla kitabın yazılış amacı, kitabın nasıl oluştuğu, Türk dilinin neden önemli olduğu, Türk dili tarihçesi, Türk dilinin konuşulduğu coğrafyalar gibi verileri içermektedir. Ayrıca bu eserlerdeki giriş bölümlerinde zaman zaman Türk dil aileleri, daha önce yapılmış konuyla ilgili çalışmalar (literatür), tarihî ve edebî bilgilerin olduğu da gözlemlenir. Bazı kitaplarda Türklerle ve Türk diliyle ilgili olumlu veya olumsuz bilgiler de bulunmaktadır.

Tablo 2.1 Giriş bölümüne yer verilen kitaplar

Giriş bölümüne yer verilen kitaplar (45)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SF.TL, WICK.TSC, MAL.GFET
--	---

Derlemdeki giriş bölümü bulunan 45 kitabın *basım yılı, dili, sayfa sayısı, giriş bölümüne ayrılan sayfa miktarı, giriş bölümü başlıkları* gibi temel bilgileri Tablo 2.2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.2 Derlemede yer alan kitapların giriş bölümlerine ait veri tablosu

Sıra	Kitap Kısaltması	Basım Yılı	Dil	Sayfa Sayısı	Giriş Bölümü Sayfa Sayısı	Sayfa Başlığı
1.	HIND.TPTS	1829	Almanca	195	2	ön söz (vorrede)
2.	DAV.GTL	1832	İngilizce	312	78	ön söz (preliminary discourse)
3.	JAU.EGT	1833	Fransızca	440	5	uyarı (avertissement), giriş (introduction)
4.	HIND.GLT	1834	Fransızca	201	3	ön söz (prefacé)
5.	BERS.GTS	1839	Almanca	197	1	ön söz (vorwort)
6.	BOYD.TING	1842	İngilizce	319	2	ön söz (preface)
7.	RED.GRLO	1846	Fransızca	699	3	ön söz (prefacé), giriş (introduction)
8.	PFIZ.GT	1847	Fransızca	372	4	ön söz (avant-propos)
9.	KAZ.KTG	1848	Almanca	304	8	ön söz (vorrede)
10.	WICK.TSC	1853	Almanca	700	4	ön söz (vorrede)
11.	BAR.APG	1854	İngilizce	175	2	ön söz (preface)
12.	BAR.ARB	1854	İngilizce	292	2	ön söz (preface)
13.	DIE.CO	1854	Fransızca	208	4	-(başlık yok)
14.	SEN.RVT	1854	Rusça	276	3	önemli (примѣчаніе)
15.	RED.OCL	1855	İngilizce	349	2	ön söz (preface)
16.	KEL.GOS	1855	Almanca	201	13	editörün önsözü (vorrede des herausgebers)
17.	DUB.EGT	1856	Fransızca	124	9	uyarı (avertissement)
18.	YAT.STG	1857	İngilizce	226	6	ön söz (preface), giriş (introductory),
19.	MAL.GFET	1860	Fransızca – İngilizce	200	2	-(başlık yok)
20.	MAL.GELT	1862	Fransızca	204	2	başlıksız, giriş (introduction)
21.	WAHR.OTS	1869	Almanca	430	4	ön söz (vorwort), giriş (einleitung)
22.	PIQ.GTOU	1870	Almanca	357	5	ön söz (vorwort), giriş (einleitung)
23.	ARN.OTG	1877	İngilizce	80	2	ön söz (preface)
24.	SAITST	1877	İngilizce	140	2	ön söz (preface)
25.	FINK.TD	1879	Almanca	165	2	ilk baskıya önsöz (vorwort zur ersten auflage)
26.	MAC.ATM	1879	İngilizce	305	6	ön söz (preface)
27.	WELL.APG	1880	İngilizce	272	3	giriş (introduction)
28.	RED.ASG	1884	İngilizce	205	4	ön söz (preface)
29.	TAR.PETG	1886	İngilizce	253	1	ön söz (preface), giriş (introductory)
30.	MÜL.LO	1889	Almanca	272	4	ön söz (vorwort)
31.	HUA.GELT	1890	Fransızca	196	2	başlıksız, giriş (introduction)
32.	YOUS.GLO	1892	Fransızca	341	5	Osmanlı grameri (La grammaire Ottomane), ön söz (preface)
33.	MAN.MOS	1893	Almanca	400	2	ön söz (vorwort)
34.	JEHT.TKG	1895	Almanca	432	3	ön söz (vorrede), giriş (einleitung)
35.	BON.EGT	1899	İtalyanca	265	2	Ön söz (prefazione), giriş (introduzione)
36.	HAG.OCG	1907	İngilizce	536	4	ön söz (preface), giriş (introduction)

Tablo 2.2'nin devamı						
37.	HAG.KOÇG	1908	İngilizce	198	1	ön söz (preface), giriş (introduction)
38.	SF.TL	1916	Almanca	42	1	ön söz (vorbemerkung)
39.	HOR.TS	1916	Almanca	200	7	ön söz (vorwort), giriş (einleitung)
40.	HOR.ETS	1916	Almanca	171	7	ön söz (vorwort)
41.	NEM.TG	1916	Almanca	132	4	giriş (einleitung)
42.	WEIL.GOTS	1917	Almanca	261	2	ön söz (vorwort), giriş (einleitung)
43.	PAD.TS	1917	Almanca	182	2	ön söz (vorwort)
44.	DENY.GLT	1921	Fransızca	1190	4	ön söz, söz girişi
45.	SAM.OTG	1925	Rusça	160	4	Yayıncıdan (OT ИЗДАТЕЛЬСТВА), ön söz (предисловие)

Tablo 2.2 incelendiğinde giriş bölümü bulunan 45 kitaptan 14'ü İngilizce; 17'si Almanca, 10'u Fransızca, iki Rusça, bir Fransızca-İngilizce ve bir İtalyanca kitap olduğu görülmektedir. Bunların dışındaki üç İngilizce, bir Rusça, bir Fransızca-İngilizce kitapta giriş bölümüne yer verilmemiştir. Derlemde yer alan 50 kitabın 20'sinde *ön söz*, ikisinde *giriş*, birer eserde *önemli*, *uyarı*, *editörün ön sözü*, *ilk baskıya ön söz* ifadeleri başlık olarak seçilmiştir. İki kitapta başlık yazılmamıştır. Hem “ön söz” hem “giriş” bölümüne yer veren 17 kitap (HOR.TS, PIQ.GTOU, HAG.KOÇG, HAG.OÇG, WAHR.OTS, JEHT.TKG, WEIL.GOTS, YAT.STG, TAR.PETG, RED.GRLO, JAU.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, BON.EGT, SAM.OTG) bulunmaktadır. Bu kitaplardan 10'unda (HOR.TS, PIQ.GTOU, HAG.KOÇG, HAG.OÇG, WAHR.OTS, JEHT.TKG, WEIL.GOTS, YAT.STG, TAR.PETG, RED.GLO) ön sözden sonraki giriş bölümü artık konuların verildiği ve kitaba başlandığı bölümdür. İki başlıklı giriş bölümü bulunan kitaplar JAU.EGT (uyarı ve giriş), MAL.GELT (başlıksız ve giriş), HUA.GELT (başlıksız ve giriş), YOUS.GLO (Osmanlı Grameri ve ön söz), DENY.GLT (ön söz, söz girişi), BON.EGT (ön söz ve giriş) ve SAM.OTG (yayıncıdan ve ön söz) olmak üzere yedi kitaptır.

Giriş başlığı kitapların dillerine göre incelenecek olursa derlemdeki İngilizce kitaplarda dokuz *ön söz*, bir *giriş*, dört *ön söz* ve *giriş*; Fransızca kitaplarda iki *ön söz*, bir *ön söz* ve *giriş*, bir *uyarı* ve *giriş*, bir *ön söz* ve *söz girişi*, bir *Osmanlı grameri* ve *ön söz*, iki başlıksız ve *giriş*, bir *uyarı*, bir de başlıksız bölüm; Almanca kitaplarda dokuz *ön söz*, bir *giriş*, beş *ön söz* ve *giriş*, bir *editörün ön sözü*, bir *ilk baskıya özel önsöz*; Rusça kitaplarda bir *önemli*, bir *yayıncıdan* ve *ön söz*; İtalyanca kitaplarda bir *ön söz* ve *giriş* başlığı yer almaktadır. Bir Fransızca-İngilizce kitapta ise başlığa yer verilmemiştir.

En uzun giriş bölümünün bulunduğu kitap 78 sayfa ile DAV.GTL'dir. Bu da kitabın toplam hacminin yaklaşık dörtte biri olması bakımından dikkat çekmektedir. Ayrıca diğerlerine nazaran görece uzun giriş bölümüne sahip sayılabilecek bir diğer eser de KEL.GOS olup, ilgili kısım 13 sayfada verilmiştir. Giriş bölümü bulunan diğer eserlerde bu kısım genellikle 3-6 sayfa aralığındadır.

Tablo 2.3 Derlemede yer alan kitapların giriş bölümü konularına ilişkin tablo

Dil ailelerine ait bilgilerin bulunduğu kitaplar (13)	RED.ASG, KAZ.KTG, MÜL.LO, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, HIND.GTL, DIE.CO, MAL.GELT, HUA.GELT, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT
Dil coğrafyasına ait bilgilerin bulunduğu kitaplar (19)	DAV.GTL, BOYD.TING, MAC.ATM, RED.ASG, HAG.OCG, KAZ.KTG, KEL.GOS, MÜL.LO, JEHT.TKG, NEM.TG, WEIL.GOTS, JAU.EGT, HIND.GTL, DIE.CO, MAL.GELT, HUA.GELT, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT
Dil tarihine ait bilgilerin bulunduğu kitaplar (10)	DAV.GTL, MAC.ATM, HAG.OCG, KAZ.KTG, NEM.TG, WEIL.GOTS, DIE.CO, MAL.GELT, HUA.GELT, SAM.OTG
Konuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmaların (literatür) bulunduğu kitaplar (26)	DAV.GTL, BAR.APG, BAR.ARB, SAI.TST, MAC.ATM, RED.ASG, HAG.OCG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.ETS, NEM.TG, JAU.EGT, RED.GRLO, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GFET, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT
Türk tarihî bilgilerinin bulunduğu kitaplar (6)	DAV.GTL, MAC.ATM, HOR.ETS, NEM.TG, JAU.EGT, SAM.OTG
Kitapların yazılış amacının bulunduğu kitaplar (45)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, RED.OCL, YAT.STG, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, HAG.OCG, HAG.KOCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, WICK.TSC, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, SF.TL, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SEN.RVT, SAM.OTG, BON.EGT
Edebiyatla ilgili bilgilerin bulunduğu kitaplar (4)	DAV.GTL, HAG.OCG, NEM.TG, HUA.GELT
Türk karşıtı propaganda veya Türklerle ilgili olumsuz bilgiler içeren kitaplar (7)	KEL.GOS ²¹ , ROEH.TL ²² , MAC.ATM ²³ , DAV.GTL ²⁴ , DUB.EGT ²⁵ , HAG.OCG ²⁶ , JAU.EGT ²⁷

²¹ KEL.GOS'un giriş bölümünde bu dil için "düşman dili" ifadeleri bulunmaktadır.

²² ROEH.TL'nin giriş bölümü olmasa da kitabın başında Türklerin yeryüzünde yaşayan bütün milletlerin en barbarı olarak kabul edildiği bilgisi bulunur.

²³ MAC.ATM'nin giriş bölümünde Türk dilinden aslen vahşi barbarlar olan, Orta Asya bozkırlarından işgalci benlikleriyle gelen Osmanlı Türklerinin konuşması olarak bahsedilmiştir.

²⁴ DAV.GTL'nin giriş bölümünde Türklerin farklı coğrafyada yaşadığı üzerinde durulurken en ilkel toplumları olduğu gibi en medeni toplumları da içinde bulundurduğu anlatılmaktadır.

²⁵ DUB.EGT'nin giriş bölümünde bazı Türk lehçeleri konuşan halkların entelektüel kültürden yoksun olduğu ifade edilir.

²⁶ HAG.OCG'nin giriş bölümünde Çağatay lehçesinin barbarca ve zor olduğu bilgisi yer alır.

²⁷ JAU.EGT'nin giriş bölümünde Türk dili Doğu'nun en görkemli dili olsa da bu dil klasikleşmemiştir. Türkler örf ve âdetleri nedeniyle hor görülmüştür. Dinleri, silahları önemli iken seçkin yazarlarının sayısı pek azdır.

Tablo 2.3'ün devamı	
Türk yanlısı propaganda veya Türklerle ilgili olumlu bilgiler içeren kitaplar (17)	BON.EGT ²⁸ , DAV.GTL ²⁹ , HAG.OCG ³⁰ , JAU.EGT ³¹ , JEHT.TKG ³² , MAC.ATM ³³ , MAN.MOS ³⁴ , PIQ.GTOU ³⁵ , RED.ASG ³⁶ , RED.GRLO ³⁷ , RED.OCL ³⁸ , WEIL.GOTS ³⁹ , WELL.APG ⁴⁰ , HOR.ETS ⁴¹ , SF.TL ⁴² , FINK.TD ⁴³ , BOYD.TING ⁴⁴

Derlemde yer alan kitapların giriş bölümlerinde; dil ailelerine 13 kitapta, dil coğrafyasına 19 kitapta, dil tarihine 10 kitapta yer verilmiştir. Kitapların büyük çoğunluğunda (45 kitap) yazılış amaçları bulunurken edebi bilgilerin verildiği yedi kitap bulunur. Türkler ve Türk dili ile ilgili olumsuz düşüncelerin bulunduğu yedi kitap bulunurken 17 kitapta ise Türklerle ve Türk dili ile ilgili olumlu ifadeler yer alır. yedisinde Türkler ve Türk dili ile ilgili olumsuz bilgilerin yer aldığı yedi kitabın üçünde (KEL.GOS, ROEH.TL, MAC.ATM) bu konuda daha sert düşüncelerin olduğu görülmektedir. Buna karşılık 17 kitapta (BON.EGT, DAV.GTL, HAG.OCG, JAU.EGT, JEHT.TKG, MAC.ATM, MAN.MOS, PIQ.GTOU, RED.ASG, RED.GRLO, RED.OCL, WEIL.GOTS, WELL.APG, HOR.ETS, SF.TL, FINK.TD, BOYD.TING) Türkler ya da Türk diliyle ilgili olumlu bilgilerin bulunduğu tespit edilmiştir. İncelenen kitaplardan dördünde (DAV.GTL, HAG.OCG, JAU.EGT, MAC.ATM) Türklerle ve Türk diliyle ilgili hem olumlu hem de olumsuz bilgiler bulunmaktadır. Türklerle ya da Türk dili ile ilgili

-
- ²⁸ BON.EGT'nin giriş bölümünde yazar kitabın tatlı Osmanlı dilinin öğrenilmesini bir nebze olsun kolaylaştırması dileklerinde bulunur.
- ²⁹ DAV.GTL'nin giriş bölümünde Türkçenin diğer dillerden üstünlüğü üzerinde durulmuştur.
- ³⁰ HAG.OCG'nin giriş bölümünde Türkçenin çok düzenli bir dil olduğu ve sanıldığından çok daha kolay olduğu ifade edilmiştir.
- ³¹ JAU.EGT'nin giriş bölümünde Türk dili Farsçaya eşittir ve belki de onu farklı yönlerden aşar. Doğu'nun en güzel ve tartışmasız en görkemlilerinden biri olduğu şeklinde ifadeler bulunur.
- ³² JEHT.TKG'nin giriş bölümünde Türkçenin önemi üzerinde durulurken İstanbul'da konuşulan ve yazılan Osmanlı dilinin karma dilin mükemmel resmini sunduğu ifade edilir.
- ³³ MAC.ATM'nin giriş bölümünde Türk dilinin mükemmel şekilde değişip yumuşadığı bulunur.
- ³⁴ MAN.MOS'un giriş bölümünde Osmanlı edebiyatının üç katlı zevkli bahçesinde dinlenmek isteyenler için kitabın uygun olduğunu belirtir.
- ³⁵ PIQ.GTOU'da büyüyen Osmanlı devleti ile ilişkilerin gelişmesi nedeniyle Türk dilinin önemli olduğu vurgulanır.
- ³⁶ RED.ASG'den büyük Türk dili olarak bahsedilmektedir.
- ³⁷ RED.GRLO'nun giriş bölümünde Türk dili için bu güzel dilin kutsal alanı şeklinde ifadeler yer alır.
- ³⁸ RED.OCL'nin giriş bölümünde Türk dili için gerçekten güzel bu dil gibi ifadeler bulunmaktadır.
- ³⁹ WEIL.GOTS'ta Türk dilinin bağımsız bir edebiyata ulaştığı üzerinde durulur.
- ⁴⁰ WELL.APG'nin giriş bölümünde İngiltere'de Türkçe kürsüsü olmayışını eleştirir. Türkçenin önemi vurgulanır.
- ⁴¹ HOR.ETS'nin giriş bölümünde Türkiye'nin dost ve müttefik olduğu ve Türk dilini öğrenmenin gerekliliği verilmiştir.
- ⁴² SF.TL'de Türkçe için Osmanlı'nın güzel dili ifadesi bulunmaktadır.
- ⁴³ FINK.TD'nin giriş bölümünde Avrupa dillerinden biri olan Türkçenin demiryolları sayesinde artan önemi üzerinde durulur.
- ⁴⁴ BOYD.TING'in giriş bölümünde Türk ve İngilizlerin dostluk ilişkisi kurması dilin önemini arttırdığının üzerinde durulur.

olumsuz ifadeler bulunan kitaplardan biri (ROEH.TL) ve Türklerle ya da Türk dili ile ilgili olumlu ifadeler bulunan kitaplardan biri (SF.TL) dışında konular detaylı işlenmiştir. Bu durumda Türk ya da Türk dili yanlısı ya da karşıtı olma durumunun kitapların işleme biçiminde bir etkisinin olmadığı düşünülebilir.

2.2. İçindekiler

Derlemde yer alan 50 kitabın 38'inde içindekiler bölümü yer alırken 12 kitapta içindekiler bölümüne yer verilmemiştir.

Tablo 2.4 İçindekiler bölümüne yer verilen kitaplar

İçindekiler bölümüne yer verilen kitaplar	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SEN.RVT, SAM.OTG, BON.EGT, WICK.TSC
---	--

Derlemde yer alan kitaplardan içindekiler bölümü bulunan kitaplar incelenerek kitapta yer alan içindekiler bölümleri görselleriyle verilmiştir:

Tablo 2.5 Derlemde yer alan kitapların içindekiler bölümlerine ait veri tablosu

Sıra	Kitap kısaltması	Sayfa sayısı	Sayfa başlığı	Bölüm başlığı ile verilenler	Sıra sayıları ile verilenler
1.	DAV.GTL	2	içindekiler (contents)	+	
2.	JAU.EGT	6	tablo (table)		+
3.	HIND.GLT	1	bölümler tablosu (table des chapitres)	+	
4.	BERS.GTS	1	içindekiler (inhalt)	+	
5.	BOYD.TING	5	bir tablo (a table)		+
6.	RED.GRLO	4	tablo (table)		+
7.	PFIZ.GT	8	içindekiler (table des matières)		+
8.	KAZ.KTG	4	içeriğe genel bakış (übersicht des inhaltes)		+
9.	WICK.TSC	4	içindekiler (inhalt)		+
10.	BAR.ARB	12	içindekiler (table of contents)	+	
11.	SEN.RVT	1	içindekiler (ОГЛАВЛЕНИЕ)		+
12.	KEL.GOS	4	içindekiler (inhaltsverzeichnis)		+
13.	DUB.EGT	1	tablo (table)		+
14.	YAT.STG	2	içindekiler (contents)		+
15.	MAL.GELT	2	içindekiler (table des matières)	+	
16.	WAHR.OTS	7	içeriğe genel bakış (uebersicht des inhaltes)		+
17.	PIQ.GTOU	7	içindekiler (inhalts=verzeichnis)		+
18.	HOP.EGTL	1	içindekiler (table of contents)	+	
19.	ARN.OTG	2	içindekiler (contents)		+
20.	FINK.TD	1	içindekiler (inhaltsverzeichnis)	+	
21.	WELL.APG	6	içindekiler (contents)		+
22.	RED.ASG	3	içindekiler (table of contents)		+

Tablo 2.5'in devamı					
23.	TAR.PETG	2	İçindekiler (contents)		+
24.	MÜL.LO	3	İçindekiler (inhalt)		+
25.	HUA.GELT	2	İçindekiler (table des matières)	+	
26.	YOUS.GLO	6	İçindekiler (table des matières)	+	
27.	MAN.MOS	4	Alman indexi (Deutscher index)	+	
28.	JEHT.TKG	3	İçindekiler (inhaltsverzeichnis)		+
29.	TIEN.TG	5	İçindekiler (contents)		+
30.	BON.EGT	2	İçindekiler (indice)		+
31.	HAG.OCG	6	İçindekiler (contents)		+
32.	HOR.TS	1	İçindekiler (inhaltsverzeichnis)		+
33.	HOR.ETS	1	İçindekiler (inhaltsübersicht)	+	
34.	NEM.TG	4	İçindekiler (inhalt)	+	
35.	WEIL.GOTS	2	İçindekiler (inhaltsübersicht)	+	
36.	PAD.TS	1	İçindekiler (inhaltsübersicht)	+	
37.	DENY.GLT	8	İçindekiler		+
38.	SAM.OTG	7	İçindekiler (ОГЛАВЛЕНИЕ)	+	

İçindekiler bölümünün bulunduğu 38 kitabın 30'unda "İçindekiler", üçünde "tablo", ikisinde "içeriğe genel bakış" ve birer tabloda "bölümler tablosu", "bir tablo", ve "Alman indexi" başlıkları bulunmaktadır. İçerik bölümleri konu başlıklarıyla ve sıra sayılarıyla numaralandırılarak hazırlanmıştır. Sıra sayıları ile numaralandırılarak hazırlanan 23 kitap bulunurken konu başlıkları ile verilen 15 kitap bulunmaktadır. İngilizce kitaplardan 10'unda içindekiler başlığı, birinde "bir tablo" başlığı; Almanca kitaplardan 12'sinde "İçindekiler", ikisinde "içeriğe genel bakış", birinde "Alman indexi"; Fransızca kitaplardan beşinde "içerik", üçünde "tablo", birinde "bölümler tablosu; Rusça kitaplardan ikisinde "İçindekiler" ve İtalyanca kitapta da bir "İçindekiler" başlıkları yer almaktadır.

Derlemde yer alan kitaplardan 29'unda (DAV.GTL, BERS.GTS, BOYD.TING, PFIZ.GT, KAZ.KTG, WICK.TSC, BAR.ARB, SEN.RVT, KEL.GOS, DUB.EGT, YAT.STG, WAHR.OTS, HOP.EGTL, ARN.OTG, FINK.TD, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, TIEN.TG, HAG.OCG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, DENY.GLT) içindekiler bölümü kitapların başında bulunurken dokuz kitapta (JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, MAL.GELT, PIQ.GTOU, HUA.GELT, YOUS.GLO, BON.EGT, SAM.OTG) ise bu bölüm kitapların sonunda yer almaktadır. Sonda bulunan dokuz kitaptan altısı Fransızca biri Almanca, biri İtalyanca, biri de Rusçadır.

İçindekiler bölümünde Arap harfli yazımların olduğu 13 kitap (DAV.GTL, JAU.EGT, BOYD.TING, RED.GRLO, KAZ.KTG, BAR.ARB, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, WELL.APG, JEHT.TKG, TIEN.TG, HAG.OCG, NEM.TG) bulunmaktadır.

2.2.1. DAV.GTL

Davids'in yazmış olduğu "A grammar of the Turkish language" adlı kitapta iki sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitaptaki ana başlıklar sıra numaralandırması yapılmadan verilen ön söz, gramer, sözlük, diyaloglar ve ekler ana başlıklarıdır. Gramer ana başlığı genel olarak isimler, sıfatlar, zamirler, fiiller, türetme ve yapı, zarflar, edatlar, bağlaçlar, ünlemler ve sentaks olmak üzere 10 başlığa ayrılmıştır. Gramer ana başlığı ilk olarak harfler, alfabe, harflerin telaffuzu, ünlüler alt başlıklarına; isimler ve artikel başlığı cinsiyet – sayı – çekim, durum, çekim örnekleri alt başlıklarına; sıfatlar başlığı sayı sıfatları alt başlığına; zamirler başlığı kişi, işaret, ilgi ve iyelik alt başlıklarına; fiiller başlığı yardımcı ve düzensiz, ek-fiil, isim-fiil, olumsuz fiil, Tatarca fiil, düzensiz fiil, zaman analizi, düzenli fiil çekimi (*dogmek, korkmak*), olumsuz fiil çekimi, olumlu fiil çekimi alt başlıklarına; türetme ve yapı alt başlığı isim türetme, fiil türetme ve birleşikler alt başlıklarına ayrılmıştır. Gramer bölümünde başka alt başlık bulunmamaktadır. Sözlük ana başlığı günler – aylar, evren – zaman, yıldızlar – doğa olayları, elementler – mevsimler – insanlık, vücudun bölümleri, ruh – özellikler – hastalıklar, vücudun kusurları – akraba, sanat – ticaret – meslekler, onur, eğlence – canavar, kuşlar, balık, sürüngenler – böcekler – karada ve suda yaşayanlar – ağaçlar ve çalılar, meyveler, otlar ve sebzeler, renkler – metaller – mineraller – yer, deniz işleri - askerî işler, şehir, ev gereçleri – mobilya – evin bölümleri, kıyafetler – ateş, yazma – yeme – içme, değerli taşlar – nitelik, fiiller, ülkeler – krallıklar ve milletler alt başlıklarına ayrılmaktadır. Diyaloglar ana başlığı selamlaşma şekilleri, yeme – içme, Türkçe konuşmak, yazma, alım – satım, giyinme, seyahat, arkadaşlar arasında sohbet ve hava durumu şeklinde alt başlıklara ayrılmaktadır. Ekler bölümü ise Uygur, Çağatay, Kıpçak ve Osmanlı dillerine ait dört alt başlık Romen rakamlarıyla numaralandırılarak bulunmaktadır. Uygur başlığında Bakhtiar Nameh, Kaoudat kou Bilik, Miradg, Tezkerei Evlia alt başlıkları; Çağatay başlığında Baber Nameh, Abulghazi, Mir Ali Shir Nuva alt başlıkları; Kıpçak başlığında Ibrahim Khalifi's; Osmanlı başlığında ise Baki'nin bir gazeli, Mesihi, Evlia Efendi, Hadgi Khalifeh's, Naima; Adgaib al Makhlukat, Humaiun Nameh alt başlıkları bulunmaktadır.

CONTENTS.		CONTENTS—continued.	
PRELIMINARY DISCOURSE.		EXTRACTS:	
GRAMMAR:	Page	I. OLGOSUR:	Page
OF LETTERS	1	from the <i>Bakhtiar Nameh</i>	171
ALPHABET	2	<i>Kanadat kon Dik</i>	175
PRONUNCIATION OF THE LETTERS	4	<i>Murad</i>	180
OF VOWELS & C.	7	<i>Trekereh Ebla</i>	181
OF NOUNS—THE ARTICLE	9	II. JAHATAIAN:	
GENDER, NUMBER, DECLENSION	10	from the <i>Baler Nameh</i>	182
CASE	11	<i>Abulghazi</i>	189
PARADIGM OF DECLENSION	12	<i>Mir Ali Shir Navai</i>	191
OF ADJECTIVES	16	III. KAPTCAR—(KASAR):	
NUMERICAL ADJECTIVES	17	from <i>Tevakim Khajir</i>	192
OF PRONOUNS—PERSONAL	21	<i>A Ghazel of Baki</i>	195
DEMONSTRATIVE	23	<i>Meshi</i>	196
RELATIVE & C.	24	Extracts from <i>Eclia Efenidi</i>	197
POSSESSIVE	26	<i>Halgi Khalifeh's</i> <i>Kitab</i>	200
OF VERBS	30	<i>Naima</i>	202
AUXILIARY AND IRREGULAR	34	<i>Abulghazi</i>	204
THE DEFECTIVE VERB <i>fa</i>	35	<i>Adgaib at Mathkutat</i>	204
THE VERB SUBJUNCTIVE <i>Olma</i>	37	<i>Hamman Nameh</i>	206
THE VERB NEGATIVE <i>Olmanak</i>	43		
THE TATAR VERB <i>Bolmak</i>	46		
THE IRREGULAR VERB <i>Far</i>	49		
ANALYSIS OF THE TENSES	51		
CONJUGATION OF REGULAR VERBS:			
<i>Dogmek</i>	59		
<i>Korlanak</i>	67		
CONJUGATION OF THE VERB NEGATIVE	74		
CONJUGATION OF THE VERB PASSIVE	81		
OF DERIVATION AND COMPOSITION:			
NOMINAL DERIVATION	88		
VERBAL DERIVATION	92		
CONJUNCTIONS	94		
OF ADVERBS	99		
OF PREPOSITIONS AND POSTPOSITIONS	103		
OF CONJUNCTIONS	105		
OF INTERJECTIONS	106		
OF SYNTAX	107		
VOCABULARY:	Page		
OF DAYS, MONTHS	119		
THE UNIVERSE, TIME	120		
THE SEAS, NATURAL PHENOMENA, & C.	121		
Parts of the Body	125		
The Soul, Properties, Diseases	126		
Imperfections of the Body	128		
Arts, Trades, and Professions	129		
Dignities	131		
Diversions, Beasts	132		
Birds	133		
Fish	134		
Reptiles, Insects, and Amphibious Animals	135		
Trees and Shrubs	137		
Fruits and Vegetables	138		
Colours, Metals, and Minerals	141		
Earth	141		
Naval Affairs, Military Affairs	142		
Of a City	143		
Household Utensils and Furniture	143		
of a House	144		
Clothes, Of Fire	145		
Of Writing, Eating and Drinking	146		
Precious Stones, Qualities	147		
Verbs	148		
Countries, Kingdoms, Nations & C.	150		
DIALOGUES:			
Modes of Salutation	155		
Of Eating and Drinking	157		
To Speak Turkish	159		
Of Writing	160		
Of Buying and Selling	161		
Of Dressing	162		
Of Travelling	164		
Conversation between Friends	165		
Of the Weather	168		

Görsel 2.1 DAV.GTL'nin içindekiler kısmı

2.2.2. JAU.EGT

Jaubert'in yazmış olduğu “*Éléments de la grammaire Turke*” adlı kitapta beş sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın sonunda yer almaktadır. Tanıtım ve giriş başlıkları ile başlayan içindekiler bölümünde üç ana kısım bulunur. Kitaptaki birinci kısım sekiz, ikinci kısım on bir, üçüncü kısım ise iki bölümden oluşmaktadır. Birinci kısımda bulunan sekiz alt başlık alfabe, harflerin değeri, sesli harfler ve telaffuz işaretleri, isimlerde artikel – isim çekim örnekleri, karşılaştırma dereceleri, isim çeşitleri, sayı isimleri – sıra sayılar – üleştirme sayıları, zamir – işaret zamirleri – zamir sınıfında yer alan bağlaç ve soru sözcükleri – iyelik zamirleri – iyelik zamiri örnekleridir. İkinci kısım genel olarak fiiller, çeşitli fiil türler – fiil türetme tablosu, olmak fiil çekimi, fiil kip ve zamanlarının oluşumu, olumsuz fiil çekimi – düzensiz zamanlı fiil çekimi, üçüncü şahıs fiillerinin örneği – bu fiillerin düzensiz zamanları, düzenli fiil çekimleri – kip ve zamanların oluşumu – düzensiz fiil çekim örnekleri – fiil çekimleri – türevler – olumsuz fiil – pasif fiil – geçişli fiil – bazı üçüncü şahıs fiilleri, edat, zarf, bağlaç – basit bağlaçlar – birleşik bağlaçlar, ünlem alt başlıklarını kapsar. Kitabın üçüncü kısmı ise cümle yapımı, kelime ilişkileri – fiil üzerine konuları ele alınmıştır. Bu kısımlardan sonra ek, diyaloglar, atasözleri ve bazı metinler bulunmaktadır. Kitaptaki örneklerde Osmanlıca yazım ve Fransızca çeviriler de yer alır.

TABLE

DES MATIÈRES.

	Page
AVERTISSEMENT.....	5
INTRODUCTION.....	11
PREMIÈRE PARTIE.	
CHAP. I ^{er} .	
De l'Alphabet.....	17
CHAP. II.	
De la valeur des Lettres.....	22
CHAP. III.	
Des Voyelles et autres Signes qui régissent la prononciation.....	28
CHAP. IV.	
De l'Article et du Nom.....	29
Paradigme de la Déclinaison des Noms.....	34
CHAP. V.	
Des Degrés de comparaison.....	46
CHAP. VI.	
Des diverses espèces de Noms.....	47
CHAP. VII.	
§ I ^{er} Des Noms de nombre.....	55
§ II. Des Nombres ordinaux.....	58
§ III. Des Nombres distributifs.....	<i>Ibid.</i>
CHAP. VIII.	
§ I ^{er} Des Pronoms.....	60

TABLE DES MATIÈRES.

CHAP. VIII.	
Des Postpositions.....	187
CHAP. IX.	
Des Adverbes.....	192
CHAP. X.	
Des Conjonctions.....	200
Observations sur les Conjonctions simples.....	203
Observations sur les Conjonctions composées.....	207
CHAP. XI.	
Des Interjections.....	209
TROISIÈME PARTIE.	
CHAP. I ^{er} .	
De la Construction des Phrases.....	211
CHAP. II.	
Concordance des noms et des signes choisis pour marquer les rapports des mots.....	216
Observations générales sur les Verbes.....	220
APPENDICE.....	225
DIALOGUES.....	229
Pour saluer quelqu'un.....	230
Pour manger et pour boire.....	236
Pour parler le turk.....	240
Pour écrire.....	242
Pour acheter et pour vendre.....	244
Pour s'habiller.....	250
Pour voyager.....	254
Sur les nouvelles publiques.....	256
Pour se promener.....	260
Du beau et du mauvais temps.....	262
VOCABULAIRE.....	269
Jours de la semaine.....	<i>Ibid.</i>
Mois solaires.....	<i>Ibid.</i>
Mois lunaires.....	270
L'univers.....	271

TABLE DES MATIÈRES.

§ II. Des Pronoms démonstratifs.....	66
§ III. Des divers Mots conjonctifs et interrogatifs ordinairement rangés dans la classe des Pronoms isolés.....	65
§ IV. Des Pronoms possessifs.....	70
Paradigme des Pronoms possessifs.....	74
SECONDE PARTIE.	
CHAP. I ^{er} .	
Du Verbe en général.....	87
CHAP. II.	
Des diverses espèces de Verbes.....	90
Tableau synoptique de la dérivation des Verbes.....	92
CHAP. III.	
Paradigme de la Conjugaison du Verbe اولماق <i>olmaq</i> , être.....	96
CHAP. IV.	
De la Formation des Modes et des Temps de ce Verbe.....	108
CHAP. V.	
Paradigme de la conjugaison du Verbe négatif اولماق <i>olmaq</i> , ne pas être.....	110
Conjugaison des Temps irréguliers du même Verbe.....	112
CHAP. VI.	
Paradigme des Verbes de la troisième personne واردن <i>wardar</i> , il y a, et يوقدور <i>yoqdur</i> , il n'y a pas.....	115
Temps irréguliers de ces Verbes.....	116
CHAP. VII.	
De la Conjugaison des Verbes réguliers.....	118
Observations sur la Formation des Modes et des Temps.....	153
Paradigme de la Conjugaison des Verbes irréguliers.....	162
Observations générales sur la Conjugaison des Verbes dérivés.....	184
§ I ^{er} . Du Verbe négatif.....	<i>Ibid.</i>
§ II. Du Verbe passif.....	185
§ III. Du Verbe transitif.....	186
§ IV. De quelques Verbes de la troisième personne.....	187

TABLE DES MATIÈRES.

CHAP. VIII.	
Des Postpositions.....	187
CHAP. IX.	
Des Adverbes.....	192
CHAP. X.	
Des Conjonctions.....	200
Observations sur les Conjonctions simples.....	203
Observations sur les Conjonctions composées.....	207
CHAP. XI.	
Des Interjections.....	209
TROISIÈME PARTIE.	
CHAP. I ^{er} .	
De la Construction des Phrases.....	211
CHAP. II.	
Concordance des noms et des signes choisis pour marquer les rapports des mots.....	216
Observations générales sur les Verbes.....	220
APPENDICE.....	225
DIALOGUES.....	229
Pour saluer quelqu'un.....	230
Pour manger et pour boire.....	236
Pour parler le turk.....	240
Pour écrire.....	242
Pour acheter et pour vendre.....	244
Pour s'habiller.....	250
Pour voyager.....	254
Sur les nouvelles publiques.....	256
Pour se promener.....	260
Du beau et du mauvais temps.....	262
VOCABULAIRE.....	269
Jours de la semaine.....	<i>Ibid.</i>
Mois solaires.....	<i>Ibid.</i>
Mois lunaires.....	270
L'univers.....	271

TABLE DES MATIÈRES.

Le temps.....	272
Phénomènes.....	274
Éléments.....	277
Saisons.....	<i>Ibid.</i>
Choses relatives à l'espèce humaine.....	278
Sens.....	279
Parties du corps.....	<i>Ibid.</i>
De l'âme et de ses facultés.....	282
Maladies.....	284
Imperfections du corps.....	286
Degrés de parenté.....	287
Arts et métiers.....	289
Emplois et dignités.....	293
Divertissements.....	295
Quadrupèdes.....	296
Oiseaux.....	298
Poissons.....	301
Reptiles, insectes et amphibiés.....	302
Arbres et arbrisseaux.....	304
Fruits.....	307
Herbes et plantes.....	309
Couleurs.....	311
Métaux.....	312
Objets terrestres.....	313
Marine.....	314
Art militaire.....	316
Diplomatie.....	318
Lieux habités.....	320
Meubles et ustensiles.....	321
Dépendances d'une maison.....	324
Vêtements.....	325
Du feu.....	326
De l'écriture.....	328
De la nourriture.....	<i>Ibid.</i>
Pierres précieuses.....	331

TABLE DES MATIÈRES.

Qualités.....	331
PROVERBES TURKS.....	336
EMBRASEMENT de la Flotte ottomane de Tchehmedé.....	382
BOUIOURLDIS.....	Planches 4 et 5
FIRMAN.....	6
EXTRAIT du <i>M'radj</i>	10
EXTRAITS du <i>Tezkere'i Evlia</i>	7 et 8

FIN DE LA TABLE.

TYPOGRAPHIE DE FIRMIN DIDOT FRÈRES,
IMPRIMERIE DE L'INSTITUT DE FRANCE,
RUE JACOB, N° 54.

Görsel 2.2 JAU.EGT'nin içindekiler kısmı

2.2.3. HIND.GLT

Hındoglou tarafından yazılan “*Grammaire théorique et pratique de la langue Turke, telle qu'elle est parlée à Constantinople*” adlı kitapta bir sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın sonunda yer almaktadır. İçindekiler bölümünde sıra numarası verilmeden büyük harflerle yazılmış iki başlık bulunmaktadır. Büyük harflerle verilen ilk başlık “gamer” iken ikinci büyük başlık ise “sentaks” başlığıdır. Gramer başlığı kendi içinde genel olarak harf ve işaretlerin gösterimi, isim, sıfat, sayı isimleri, zamir, fiil, konuşmanın diğer bölümleri olmak üzere yedi bölümde incelenmiştir. Sentaks başlığı ise herhangi bir alt başlığa ayrılmamıştır.

TABLE DES CHAPITRES.	
GRAMMAIRE.....	Page- 1
CHAP. I ^{er} . Des lettres et des signes de l'écriture en général....	2
CHAP. II. Du nom.....	23
CHAP. III. Adjectifs.....	32
CHAP. IV. Noms de nombre.....	44
CHAP. V. Pronoms.....	53
CHAP. VI. Verbe.....	68
CHAP. VII. Des autres parties du discours.....	138
SYNTAXE.....	165

Görsel 2.3 HIND.GLT'nin içindekiler kısmı

2.2.4. BERS.GTS

Berswordt tarafından yazılan “*Neueste grammatik der türkischen sprache für deutsche zum selbstunterricht...*” adlı kitapta bir sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. İçindekiler bölümünde sıra numarası verilmeden 16 bölüm bulunmaktadır. Bunlar Türkçe harf ve işaretler, isim ve çekimi, sıfat ve üstünlük, sayı, zamir ve çekimi, fiil, edat, zarf, ünlem, bağlaç, kelime türetme, sentaks, bir hikâye analizi, Türkçe konuşmaların Almanca çevirisi, Türkçe – Almanca sözlük ve Almanca – Türkçe sözlüktür.

Inhalt.

Von den türkischen Buchstaben und Lesensichen	Seite 1
Das Hauptwort und dessen Deklination	- 6
Das Eigenschaftswort und dessen Steigerung	- 10
Das Zahlwort	- 13
Das Fürwort und dessen Beugung	- 16
Das Zeitwort	- 23
Die Nachwürter	- 64
Das Beschaffenheitswort	- 67
Das Empfindungswort	- 73
Das Bindewort	- 75
Über die Bildung von abgeleiteten Wörtern	- 78
Die Syntax	- 88
Eine analysirte Erzählung	- 98
Türkische Gespräche nebst fast wörtlich deutscher Übersetzung	- 103
Türkisch-Deutsches Wörterbuch	- 117
Deutsch-Türkisches Wörterbuch	- 149

Görsel 2.4 BERS.GTS'nin içindekiler kısmı

2.2.5. BOYD.TING

Boyd'un kaleme aldığı "*The Turkish interpreter or a new grammar of the Turkish language...*" adlı kitapta altı sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitabın içindekiler bölümünde dört ana kısım bulunmaktadır. İlk ana kısımdaki "Telaffuz ve İmla" başlığı altında dokuz bölüm bulunmaktadır. Bu bölümler alfabe, telaffuz, telaffuz işaretleri – Türkçe sesliler – ünsüzlerle birleştirilmiş sesli harfler, artikel – cinsiyet – isimlerin durum ve sayıları, isimlerin durumu, isim çekimi – birinci çekim örneği – ikinci çekim örneği, karşılaştırma dereceleri, farklı isim çeşitleri, sayılar – asıl sayılar – sıra sayılar – üleştirme sayıları, zamirler – kişi – ilgi – soru – belgisiz – iyelik zamirleri – iyelik ekleri – iyelik ekli isim çekim örneği olmak üzere dokuz bölümdür. İkinci ana kısım ise genel olarak fiiller – Türkçe fiillerin oluşum tablosu – fiiller üzerine gözlemler – Pasif –geçişli – yansıyan – yardımcı fiiller, olmak yardımcı fiilinin çekimi – olmak fiilinin düzensiz zamanları, olmak fiilinin olumsuz çekimi – vardır çekimi – sahip olmak fiilinin oluşumu, olmak fiilinin sıfatlarla çekimi – olumsuz – olumsuz ve sorusu – sahip olmak fiili – olumsuz – olumsuz ve sorusu, düzenli fiiller – kiplerin oluşumu, düzenli fiil çekimi örneği, düzenli fiil çekimi – olumsuz – soru – olumsuz ve sorusu, zarf, edat, bağlaç olmak üzere dokuz bölümde incelenmiştir. Üçüncü ana kısımda ise sentaks, ifade oluşumu, isimlerin ahengi, fiillerle ilgili inceleme, yer ve zaman soruları şeklinde dört başlık bulunur. Dördüncü ana bölümde sıra ya da bölüm

başlığı verilmeden yazılan ilk başlık sözlük başlığıdır. Sözlük başlığında; evren, metaller, zaman, haftanın günleri, ayları, güneş ayı, meyve ağaçları, orman ağacı, tarla bitkileri, meyve, çiçekler, sebzeler, vahşi hayvanlar, evcil hayvanlar, yabani kuşlar, evcil kuşlar, sürüngenler, haşarat, amfibi hayvanlar, balıklar, vücudun bölümleri, duyular, vücut kusurları , hastalıklar, akıl yetileri, akrabalık dereceleri, kıyafet çeşitleri, masa, tabak, yemekler, mutfak, bir evin bölümleri, mobilya, kasaba ve bölümleri, sanat ve meslek ticareti, yazmak için gerekenler, donanma, bir geminin bölümleri, ordu, renkler, dünyanın bölümleri, ülkeler ve uluslar, adalar, şehirler ve kasabalar, dağlar, nehirler, denizler, ünvanlar ve onurlar, saray memurları, harem kadını, seyahat, eğlence ve nitelikler alt başlıkları bulunmaktadır. Dördüncü ana başlığın ikinci başlığı temel cümleler başlığında selam, talep, geri dönen teşekkür, haber, sevinç, hava durumu, günün saatleri, yaş, pişmanlık, kızgınlık ve ayrılık başlıkları bulunur. Dördüncü ana başlığın üçüncü başlığı diyalog başlığında selam vermek - sağlık sormak, arkadaşlar arasındaki diyaloglar, giyinmek, kahvaltı, sürüş, bahçe, akşam yemeğinden önce, akşam yemeği, Türkçe konuşmak, bir kişi hakkında soru sormak, oyun, yol sorma, otele varış, yazma, terzi, tekne partisi, spor, satın alma, haber ve hasta bakmak başlıkları bulunmaktadır. Dördüncü ana başlığın dördüncü başlığı fabllar başlığında Tarlakuşu ve yavruları, Bahçıvan ve Bülbül hikâyeleri başlıklandırılmıştır. Dördüncü ana başlığın beşinci başlığı yeni ahitin bölümleri başlığında beşinci bölümden gelen mutluluklar, Matt dördüncü bölüm ve savurgan oğul benzetmesi başlıkları yer almaktadır.

A TABLE
OF
THE CONTENTS.

PART I.

PRONUNCIATION AND ORTHOGRAPHY.

CHAP. 1. Of the turkish alphabet.....	1
CHAP. 2. Of pronunciation.....	4
CHAP. 3. Of signs regulating the pronunciation.....	13
Of turkish vowels.....	14
Of vowels combined with consonants.....	15
CHAP. 4. Of the article.....	16
Of gender.....	17
Of the number and cases of nouns.....	
CHAP. 5. Of the declension of nouns.....	19
Example of 1 st declension.....	<i>ib.</i>
Example of 2 ^d declension.....	22
CHAP. 6. Of the degrees of comparison.....	25
CHAP. 7. Of the different kinds of nouns.....	26
CHAP. 8. Of numerals.....	31
Of cardinal numbers.....	<i>ib.</i>

a

(II)

Of ordinal numbers.....	34
Of distributive numbers.....	36
CHAP. 9. Of pronouns.....	37
Personal.....	37
Relative.....	39
Interrogative.....	40
Indefinite.....	41
Possessive.....	43
Possessive affixes.....	44
Example of the declension of nouns combined with pos. affixes.....	45
Absolute pronouns.....	49

PART II.

CHAP. 1. Of verbs in general.....	51
Table of the formation of turkish verbs.....	53
Observations upon the verbs.....	54
The passive.....	<i>ib.</i>
The transitive.....	
The reflected.....	56
The auxiliary verbs.....	59
CHAP. 2. Conjugation of auxiliary verb اوليق olmac, to be.....	60
Irregular tenses of اوليق olmac.....	66
Conjugation of اوليق olmac, with negation.....	66
Conjugation of the impersonal وارد dir, there is.....	68
Formation of the verb TO HAVE.....	70
CHAP. 3. The verb to AK, conjugated with adjectives.....	74
With negation.....	76
With negation and interrogation.....	77
The verb, to HAVE, conjugated with substantives.....	79
With negation.....	81
With negation and interrogation.....	83
CHAP. 4. Of the regular verbs.....	85

(III)

The formation of moods and tenses.....	85
CHAP. 5. Example of the conjugation of regular verbs.....	91
CHAP. 6. Conjugation of a regular verb.....	119
With negation.....	127
With interrogation.....	130
With negation and interrogation.....	135
CHAP. 7. Of adverbs.....	144
CHAP. 8. Of postpositions.....	149
CHAP. 9. Of conjunctions.....	153

PART III.

CHAP. 1. Syntax.....	<i>ib.</i>
Construction of turkish phrases.....	155
CHAP. 2. Concordance of nouns.....	157
CHAP. 3. Observations on verbs.....	161
CHAP. 4. Questions of place and time.....	163

PART IV.

VOCABULARY.

The universe.....	163
Metals.....	166
Time.....	167
Days of the week.....	168
Lunar months.....	169
Solar months.....	
Fruit trees.....	170
Forest trees.....	
Field crops.....	171
Fruit.....	
Flowers.....	172
Vegetables.....	173
Wild animals.....	174

(IV)

Domestic animals.....	175
Wild birds.....	176
Domestic birds.....	177
Reptiles.....	177
Insects.....	178
Amphibious animals.....	179
Fishes.....	179
Parts of the body.....	179
Senses.....	181
Imperfections of the body.....	181
Diseases.....	181
Mental faculties.....	181
Degrees of kindred.....	181
Articles of dress.....	185
The table.....	186
Dishes.....	187
Beverage.....	188
Kitchen.....	
Parts of a house.....	190
Furniture.....	191
A town and its parts.....	192
Trades arts and professions.....	193
Requisites for writing.....	196
The navy.....	197
Parts of a ship.....	198
The army.....	199
Colours.....	200
Divisions of the globe.....	201
Countries and nations.....	204
Islands.....	205
Cities and Towns.....	206
Mountains.....	206
Rivers.....	209
Seas.....	209

(v)	
Titles and dignities.....	210
Officers of the Palace }.....	211
Females of the Harem }.....	213
Travelling.....	215
Amusements.....	216
Qualities.....	216
ELEMENTARY PHRASES.	
Salutation.....	219
Solicitation.....	220
Returning thanks.....	221
On receiving thanks.....	222
News.....	223
Joy.....	224
Weather.....	225
Time of day.....	227
Age.....	228
Regret.....	229
Anger.....	230
Taking leave }.....	230
DIALOGUES.	
Greeting and enquiring after one's health.....	232
Between Friends.....	235
Dressing.....	238
Breakfast.....	242
The Drive.....	245
The Garden.....	248
Before Dinner.....	251
The Dinner.....	254
Speaking Turkish.....	258
Enquiring about a person.....	261
On play.....	265

Digitized by Google

Görsel 2.5 BOYD.TING'in içindekiler kısmı

2.2.6. RED.GRLO

Redhouse tarafından yazılan “*Grammaire raisonnée de la langue Ottomane...*” adlı kitapta dört sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın sonunda yer almaktadır. Kitapta yer alan içindekiler bölümü dört ana kısma ayrılmıştır. Yazım başlıklı ilk ana kısımda alfabe, yazım işaretleri, hece, kelime, ahenk olmak üzere beş bölüm bulunmaktadır. Etimoloji başlıklı ikinci ana kısımda isim, sıfat, zamir, fiil, zarf, edat, bağlaç ve ünlem olmak üzere sekiz alt bölüm bulunmaktadır. Kelime türetme ve birleştirme başlıklı üçüncü ana kısımda Türkçe türeme, Farsça türeme, Arapça türeme, kelimelerin birleşimi şeklinde dört alt bölüm yer almaktadır. Sentaks başlıklı üçüncü ana kısımda isim sentaksı, kişi zamiri sentaksı, fiil yapısı, zarf yapısı, edat yapısı, bağlaç yapısı, ünlem yapısı ve ek alt bölümleri bulunmaktadır.

TABLE.

PREMIÈRE PARTIE.
DE L'ORTHOGRAPHE.

CHAPITRE PREMIER. — DE L'ALPHABET. . . . . Pag. 1

§ I. Des lettres de l'alphabet. 1

Tableau de l'alphabet ottoman. 2

§ II. Des différentes classes des lettres. 3

§ III. Des noms des lettres. 4

Tableau des noms détaillés des lettres. 4

§ IV. Des formes des lettres. 6

Tableau des différentes formes que prennent les lettres ottomanes. 6

§ V. De la valeur des lettres. 8

CHAPITRE DEUXIÈME. — DES SIGNES ORTHOGRAPHIQUES. 17

Tableau de la combinaison des lettres avec les signes orthographiques. 19

CHAPITRE TROISIÈME. — DES SYLLABES. 25

CHAPITRE QUATRIÈME. — DES MOTS. 28

CHAPITRE CINQUIÈME. — DE L'ÉPIPHONE. 29

SECONDE PARTIE.
DE L'ÉTYMOLOGIE.

CHAPITRE PREMIER. — DU NOM. 33

§ I. Du nom en général. 33

§ II. Du genre. 34

Manière de distinguer les genres. 34

§ III. Du nombre. 35

§ IV. Des cas. 39

CHAPITRE DEUXIÈME. — DES ADJECTIFS. 39

§ I. De l'adjectif en général. 39

§ II. Des noms de nombre. 42

Des noms de nombre cardinaux. 42

Des noms de nombre ordinaux. 45

Des noms de nombre distributifs. 46

Des nombres fractionnaires. 47

Des noms de nombre indéfinis. 46

De la manière d'écrire les nombres. 49

CHAPITRE TROISIÈME. — DU PRONOM. . . . . Pag. 51

CLASSE I. — Des pronoms mots. 51

§ I. Des pronoms personnels. 51

§ II. Des pronoms démonstratifs. 54

§ III. Des pronoms interrogatifs. 53

CLASSE II. — Des affixes pronominaux. 56

§ I. Des affixes pronominaux possessifs. 57

§ II. De l'affixe pronominal relatif. 60

CHAPITRE QUATRIÈME. — DU VERBE. 63

CLASSE I. — Des verbes simples. 63

§ I. De la formation des verbes simples dérivés, et de leurs valeurs. 63

Tableau synoptique de la dérivation des verbes. 70

§ II. Des modes. 73

§ III. Des temps. 74

§ IV. Des nombres et des personnes. 92

§ V. Des participes. 97

§ VI. Des noms verbaux. 105

§ VII. Des gérondifs. 108

§ VIII. Modèles de conjugaisons. 117

Modèle de la conjugaison d'un verbe simple. 117

Modèle de l'acriste de l'indicatif d'un verbe négatif. 121

Modèle de l'acriste de l'indicatif d'un verbe impossible. 123

Conjugaison du verbe passif *يُفْعَلُ* être *coups*. 124

§ IX. Des verbes auxiliaires. 130

Conjugaison du verbe auxiliaire actif *يُفْعِلُ* faire, *pratiquer*. 130

Conjugaison du verbe auxiliaire neutre *أُولَفِقُ* être. 133

Conjugaison du verbe auxiliaire passif *أُولَفِقُ* être. 135

§ X. Du verbe substantif. 137

Conjugaison du verbe substantif *أُولَفِقُ* être. 138

CLASSE II. — Des verbes composés. 140

Modèle de la conjugaison d'un verbe composé actif. 142

Modèle de la conjugaison d'un verbe composé de l'auxiliaire neutre *أُولَفِقُ*. 145

Modèle de la conjugaison d'un verbe composé passif. 147

TABLE.

CHAPITRE CINQUIÈME. — DE L'ADVERBE. . . . . Pag. 148

CHAPITRE SIXIÈME. — DES PRÉPOSITIONS. 155

CHAPITRE SEPTIÈME. — DE LA CONJONCTION. 171

CHAPITRE HUITIÈME. — DE L'INTERJECTION. 176

TROISIÈME PARTIE.
DE LA DÉRIVATION ET DE LA COMPOSITION DES MOTS.

CHAPITRE PREMIER. — DE LA DÉRIVATION TURQUE. 179

§ I. Des noms. 179

§ II. Des adjectifs. 183

§ III. Du verbe. 185

CHAPITRE DEUXIÈME. — DE LA DÉRIVATION PERSANE. 187

§ I. Du nom. 187

§ II. De l'adjectif. 187

§ III. Des participes. 198

CHAPITRE TROISIÈME. — DE LA DÉRIVATION ARABE. 190

§ I. Des mots dérivés de racines non affectées. 194

Tableau des formes des dérivés non affectés. 195

§ II. Des mots où les seconde et troisième lettres radicales sont les mêmes, et qui se nomment *مُتَعَدِّاتٌ* redoublés. 203

Tableau des formes des dérivés où les seconde et troisième lettres radicales sont les mêmes. 205

§ III. Des mots où l'une des lettres radicales est *ت* consonne, et qui se nomment *مُتَعَدِّاتٌ* affectés d'un *ت*. 213

§ IV. Des mots où la première lettre radicale est un *و* ou un *ي*, et qui s'appellent *مُتَعَدِّاتٌ* affectés de la première radicale. 215

§ V. Des mots où la seconde lettre radicale est un *و* ou un *ي*, et qui s'appellent *مُتَعَدِّاتٌ* affectés de la seconde lettre, et *مُتَعَدِّاتٌ* consonnes. 216

Tableau des formes des dérivés où la seconde lettre est un *و* ou un *ي*. 216

§ VI. Des mots où la troisième lettre radicale est un *و* ou un *ي*, et qui s'appellent *مُتَعَدِّاتٌ* affectés de la troisième radicale, et *مُتَعَدِّاتٌ* définitives. 223

Tableau des formes des dérivés où la troisième lettre radicale est un *و* ou un *ي*. 224

§ VII. Des mots dérivés des racines où se trouvent plusieurs des lettres *و*, *ي*, *و*, *و* ou dans la composition desquels entre une de ces lettres avec toute autre répétée. . . . . Pag. 231

§ VIII. Des formes dérivées des racines quadrilittères. 231

Tableau des formes des dérivés quadrilittères. 232

§ IX. De quelques autres mots arabes dérivés. 232

§ X. De la valeur des différentes formes de dérivés arabes. 233

CHAPITRE QUATRIÈME. — DE LA COMPOSITION DES MOTS. 230

QUATRIÈME PARTIE.
DE LA SYNTAXE.

CHAPITRE PREMIER. — SYNTAXE DU NOM. 244

§ I. Construction du nom avec le nom. 245

§ II. Construction de l'adjectif avec le nom. 252

§ III. Construction des noms de nombre avec le nom. 253

§ IV. De la construction des pronoms démonstratifs avec le nom. 256

§ V. De la construction des affixes pronominaux possessifs avec le nom. 256

CHAPITRE DEUXIÈME. — CONSTRUCTION DU PRONOM PERSONNEL. 258

CHAPITRE TROISIÈME. — CONSTRUCTION DU VERBE. 259

§ I. Construction du verbe avec son sujet. 259

§ II. Construction du verbe avec son régime. 264

§ III. Construction des participes. 263

§ IV. Construction des noms verbaux et des infinitifs. 266

§ V. Construction du gérondif. 268

CHAPITRE QUATRIÈME. — CONSTRUCTION DE L'ADVERBE. 269

CHAPITRE CINQUIÈME. — CONSTRUCTION DE LA PRÉPOSITION. 270

CHAPITRE SIXIÈME. — CONSTRUCTION DES CONJONCTIONS. 272

CHAPITRE SEPTIÈME. — CONSTRUCTION DE L'INTERJECTION. 275

APPENDICE. — Modèle de composition ottomane avec un commentaire analytique et systématique. 277

2.2.7. PFIZ.GT

Pfizmaier'in yazmış olduğu “*Grammaire Turque ou développement séparé et méthodique des trois genres de style usités...*” adlı kitapta sekiz sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Üç ana kısımda incelenen kitapta “Arap tarzı gramer” ilk ana kısım başlığıdır. İlk ana kısmın ilk bölümünde telaffuz ve harfler, ikinci bölümünde fiil, üçüncü bölümünde isim, dördüncü bölümünde zamir, beşinci bölümünde ise partikel konuları işlenmiştir. Fars tarzı gramer olan ikinci ana kısmın ilk bölümünde telaffuz, harfler, yazım; ikinci bölümünde isim, üçüncü bölümünde zamir, dördüncü bölümünde fiil, beşinci bölümünde zarf, altıncı bölümünde edat, yedinci bölümünde bağlaç, sekizinci bölümünde kelimelerin oluşumu ve dokuzuncu bölümünde sentaks konuları verilmiştir. Tatar tarzı gramer olan üçüncü ana kısmın ilk bölümünde telaffuz, Türkçe kökenli sözcükler, yazım; ikinci bölümünde isim; üçüncü bölümünde zamir; dördüncü bölümünde fiil; beşinci bölümünde zarf; altıncı bölümünde edat; yedinci bölümde bağlaç; sekizinci bölümde kelime oluşumu; dokuzuncu bölümde sentaks konuları yer almaktadır. Kitapta bir de ek bölümü bulunmaktadır.

TABLE DES MATIÈRES.	
LIVRE PREMIER.	
GRAMMAIRE DU STYLE ARABE.	
Chapitre premier.	
De l'écriture et de la prononciation	Pag. 1
Des voyelles	8
Des signes orthographiques	8
Chapitre second. Du verbe.	
Paradigme du verbe régulier	9
Observations sur la signification des formes verbales	13
Significations des verbes quadrilittères	14
Conjugaison des verbes par nombres et personnes	15
Observations sur les temps et les modes	18
Anomalies orthographiques et euphoniques dans les formes verbales	19
Des verbes irréguliers	21
Des anomalies du verbe sourd	21
Des anomalies du verbe pourvu de henné	23
Des anomalies du verbe modéré	23
Des anomalies du verbe concave	25
Des anomalies du verbe détecteur	27
De l'usage des temps et des modes	31
Appendice des formes de participes et infinitifs les plus irréguliers avec leurs renvois	33
Chapitre troisième. Du nom.	
De la forme des noms substantifs	34
Du sens attaché à certaines formes de noms	35
Des noms collectifs	36
Des formes et de la dérivation du nom adjectif	—
Observations sur les noms substantifs et adjectifs	37
Des diminutifs	38
Des genres	40
Des adjectifs comparatifs	42
Des nombres	—
Formation du duel	43
LIVRE SECOND.	
GRAMMAIRE DU STYLE PERSAN.	
Chapitre premier.	
De l'écriture et de la prononciation	Pag. 75
De la prononciation des consonnes	76
De la prononciation des voyelles	77
Des signes orthographiques	78
Des lettres particulières aux idiomes arabe et persan	79
Chapitre second. Du nom.	
De l'origine des noms	79
Du genre	80

	Pag.
Des nombres	81
Des pluriels arabes	83
De l'article	85
De la déclinaison	85
Du nom adjectif	90
Des degrés de comparaison	90
Des noms de nombre	91
Observations	92
Nombres ordinaux	94
Autres nombres dérivés	95
Chapitre troisième. Du pronom.	
Des pronoms personnels	96
Des pronoms possessifs dérivés	97
Des affixes	98
Des pronoms réciproques	100
Des pronoms démonstratifs	—
Des pronoms relatifs et interrogatifs	101
Des pronoms indéterminés	102
Chapitre quatrième. Du verbe.	
Notions préliminaires	104
Des verbes auxiliaires	—
Tems anomaux du verbe auxiliaire <i>hadda</i>	105
Inflexion ordinaire du verbe régulier	109
Dérivations de l'impératif	110
Dérivations de l'infinitif coupé	111
Dérivations du participe présent	112
De l'inflexion avec des particules	112
De l'usage de la particule <i>ad</i>	114
De l'usage de la particule <i>hi</i>	115
Du verbe négatif	116
De l'inflexion des verbes composés de prépositions	—
Des anomalies euphoniques de la conjugaison	117
Des verbes irréguliers	118
Verbes d'une irrégularité particulière	120
Chapitre cinquième. Des adverbes	
Adverbes d'origine arabe	124
Adverbes composés	125
Chapitre sixième. Des Prépositions	
Prépositions dérivées	127
Prépositions composées	128
Prépositions composées de noms arabes	129
Chapitre septième. Des conjonctions	
Des conjonctions composées	122

	Pag.
Chapitre huitième. De la formation des mots.	
Des noms d'unité	124
Des diminutifs	125
De la dérivation des substantifs	126
Des mots destinés à la formation des substantifs	127
Des substantifs composés	129
Des noms possessifs	131
De la dérivation des adjectifs	132
Adjectifs dérivés au moyen de noms	135
Adjectifs dérivés au moyen de noms altérés	136
Adjectifs composés de mots particuliers	138
Adjectifs composés de syllabes prépositives	139
Mots qui servent à la composition des adjectifs de qualité	151
De la composition des adjectifs de ressemblance	153
Autres sortes d'adjectifs composés	—
Adjectifs composés de deux substantifs	154
Adjectifs composés d'un substantif et d'un adjectif	155
Adjectifs composés d'un substantif et d'un participe	156
Adjectifs composés selon les règles de la grammaire arabe	158
De la formation des noms de nombre	159
De la formation des verbes transitifs	160
Des verbes composés avec des particules	163
Des verbes composés avec des noms	164
Autres sortes de verbes auxiliaires	167
Des abréviations	169
De l'Imalé	171
Chapitre neuvième. De la syntaxe.	
De l'usage des nombres	171
De l'usage de l'article	172
De l'usage du rapport du génitif	173
De l'usage du cas oblique	175
De l'usage des adjectifs	176
De l'usage des noms de nombre	177
De l'usage des pronoms personnels	178
De l'usage des pronoms réciproques	180
De l'usage des pronoms relatifs	—
De l'usage du verbe substantif	181
De l'usage du présent	183
De l'usage des préterits	184
De l'usage du parfait et du plusqueparfait	186
De la construction des verbes	187
De l'usage des prépositions	189
De l'usage des conjonctions	190

LIVRE TROISIÈME.
GRAMMAIRE DU STYLE TARTARE.

	Pag.
Chapitre premier.	
De l'écriture et de la prononciation	193
De la prononciation ordinaire	195
Prononciation ordinaire des mots arabes et persans	196
Manière de distinguer les mots d'origine tartare	197
De l'orthographe	198
Chapitre second. Du nom.	
Du cas primitif	199
De la forme du pluriel	200
De la déclinaison littérale	201
Anomalies euphoniques de la déclinaison	202
Anomalies orthographiques de la déclinaison	203
De la déclinaison commune	204
Des adjectifs	206
Des terminaisons persannes des noms	—
Des noms de nombre	208
Des nombres distributifs	210
Chapitre troisième. Du pronom.	
Des pronoms personnels	210
Des pronoms possessifs affixes	212
De l'inflexion des affixes	213
Des particularités euphoniques des affixes	214
Des particularités orthographiques des affixes	215
De la prononciation commune des affixes	217
Autres manières d'exprimer les pronoms possessifs	218
Des pronoms possessifs dérivés	—
Du pronom réciproque	219
Des pronoms démonstratifs	220
Des pronoms interrogatifs et relatifs	221
Des pronoms indéterminés	222
Chapitre quatrième. Du verbe.	
Notions préliminaires	224
Les formes anomaux du verbe auxiliaire <i>shamak</i>	225
De la prononciation commune du verbe auxiliaire	227
De la formation générale des racines	228
Dérivations immédiates de l'impératif	229
Formes dérivées des précédentes	230
De la formation des participes du présent	231
Anomalies euphoniques des participes du présent	232
Dérivations des participes du présent	235
De la formation et des dérivations du participe verbal	236

	Pag.
De la formation et des dérivations du participe adjectif	237
Dérivations du participe parfait	238
Dérivations du gérondif	239
Dérivations du substantif verbal simple	241
Dérivations de l'infinitif	243
Dérivations du substantif verbal objectif	244
De l'inflexion des tems	245
De la conjugaison selon la prononciation commune	247
Des verbes négatifs	248
Autres manières d'exprimer le verbe négatif	250
Chapitre cinquième. De l'adverbe.	
Des adverbes d'origine arabe et persanne	251
Des adverbes simples	252
Des adverbes dérivés	254
Des adverbes composés	255
Chapitre sixième. Des postpositions.	
Des postpositions originaires	256
Des postpositions dérivées invariables	258
Des substantifs employés comme postpositions	—
Des adverbes employés comme postpositions	259
Chapitre septième. Des conjonctions.	
Des conjonctions d'origine arabe et persanne	261
Des conjonctions tartares simples	263
Des conjonctions composées	263
Chapitre huitième. De la formation des mots.	
Des diminutifs	264
Des substantifs dérivés de noms	265
Des adjectifs dérivés de substantifs	267
Des adjectifs relatifs	268
Des participes adjectifs	269
Des substantifs verbaux	270
Des substantifs dérivés de la racine du verbe	271
Dérivations ultérieures de la racine du verbe	273
Observations sur les noms dérivés de la racine du verbe	275
Des substantifs dérivés de formes verbales	278
Des noms littéraux	278
Des substantifs composés	279
Des adjectifs composés	280
De la formation des noms de nombre	281
De la formation des verbes passifs	282
De la formation des verbes neutres	283
De la formation des verbes réciproques	285
De la formation des verbes transitifs	286
Des verbes combinés	289

XV	
	Pag.
Des verbes dérivés	290
Des verbes dérivés d'actions	291
Des verbes auxiliaires	292
Chapitre neuvième. De la syntaxe.	
De la distinction du genre	295
De l'usage des nombres du substantif	296
De l'usage du nominatif	—
De l'usage du génitif	298
De l'usage du datif	299
De l'usage de l'accusatif	301
De l'usage du cas de la demeure et de l'ablatif	—
De l'usage des adjectifs	302
De l'usage du comparatif	303
De l'usage du superlatif	305
De l'usage des noms de nombre	306
De l'usage particulier des cardinaux	307
De l'usage des nombres ordinaux et distributifs	309
De l'usage des pronoms	—
De l'usage des pronoms affixes	311
De l'usage des pronoms interrogatifs	313
De l'usage des pronoms relatifs	315
De l'usage des pronoms indéterminés	317
De l'usage particulier du verbe substantif	318
De la combinaison du verbe substantif avec le mot <i>sur</i>	320
De l'usage du présent de l'indicatif	323
De l'usage des préterits	324
De l'usage du parfait	325
De l'usage du subjonctif	327
De l'usage des temps conditionnels	329
De l'usage des temps d'intention et d'obligation	331
De l'usage du participe du préterit	332
De l'usage du participe futur d'intention	337
De l'usage du substantif verbal objectif	338
De l'usage des participes indéclinables	339
De l'usage des participes adverbiaux	341
Des participes expressifs de rapports particuliers du temps	343
De l'usage de l'infinitif	345
Des particularités de la construction verbale élémentaire	347
De l'usage particulier du verbe négatif	348
De l'usage particulier du verbe passif et neutre	350
Des verbes auxiliaires modificatifs	351
Exposition de quelques locutions verbales particulières	352
De l'usage des adverbes	354
De l'usage des postpositions originales	356
De l'usage des postpositions dérivées invariables	357

XVI	
	Pag.
De l'usage des postpositions substantives	358
De l'usage des postpositions adverbiales	360
De la combinaison des postpositions avec les verbes	362
De la construction des conjonctions avec les verbes	363
De l'usage particulier de quelques conjonctions	365
Des anomalies de la construction des phrases	367
Additions	369

Görsel 2.7 PFIZ.GT'nin içindekiler kısmı

2.2.8. KAZ.KTG

Kazem-bek tarafından yazılan “*Allgemeine Grammatik Der Türkisch-Tatarischen Sprache...*” adlı kitapta dört sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Üç ana kısımda incelenen kitabın ilk kısmında alfabe, telaffuz, ünlüler, isim, sıfat, isimlerin oluşumu, sayı ve zamir olmak üzere sekiz bölüm bulunmaktadır. İkinci ana kısımda genel olarak fiil, fiil türleri, yardımcı fiil, düzensiz yardımcı fiil çekiminde kip ve zamanların oluşumu, olumsuz yardımcı fiil çekimi, fiillerin çekim tablosu, düzenli fiil çekimi, edat, zarf, bağlaç ve ünlem olmak üzere 11 bölüm bulunmaktadır. Üçüncü ana kısım olan sentaks başlığında kelimelerin uyumu, bağlayıcı sözcükler, cümlelerin bağlantısı veya genel yapı olmak üzere üç bölüm bulunmaktadır. Kitabın sonunda da ek bölümü bulunmaktadır.

ÜBERSICHT DES INHALTES.

	Seite
Erster Theil	1
<i>Erstes Capitel.</i> Alphabet	1
<i>Zweites Capitel.</i> Aussprache der Buchstaben	5
<i>Drittes Capitel.</i> Von den Vocalzeichen u. s. w.	14
Allgemeine Bemerkungen über die Vocalbuchstaben	16
Lesübung	17
<i>Viertes Capitel.</i> Vom Nomen	27
Uebersicht der Declination	33
<i>Fünftes Capitel.</i> Von den Adjectiven	35
Comparativ. Nr. 97—99.	
Verkleinernder Comparativ. Nr. 100. 101.	
Superlativ. Nr. 102—104.	
<i>Sechstes Capitel.</i> Bildung der Nomina	37
Von Verben abgeleitete Nomina. Nr. 107.	
Von Nomen abgeleitete Nomina. Nr. 113.	
Deminutivnomina. Nr. 123.	
Verstärkungspartikel. Nr. 126.	
Persische Zusammensetzung der Nomina. Nr. 128.	
Abgeleitete Nomina die theils allen Dialecten gemeinschaftlich, theils dem Türkischen eigenthümlich sind. Nr. 130.	
<i>Siebentes Capitel.</i> Von den Zahlwörtern	53
1. Grundzahlwörter	54
2. Ordnungszahlwörter	56
3. Einheitszahlwörter	57
Wörter die nach den Zahlwörtern vor Substantiven gebraucht worden. Nr. 145.	
<i>Achstes Capitel.</i> Von den Fürwörtern	60
1. Persönliche Fürwörter	60
2. Demonstrative Fürwörter	62
3. Relative Fürwörter	64
4. Interrogative Fürwörter	65
5. Unbestimmte Fürwörter	67
6. Possessive Fürwörter	69
Tabelle der Declination der possessiven Fürwörter	72
Declination des possessiven Fürwortes an einem Nomen mit einem Adjectivum	76
7. Reciproke Fürwörter	78

	Seite
Zweiter Theil	
<i>Erstes Capitel.</i> Von Verbum im Allgemeinen	81
<i>Zweites Capitel.</i> Von den Arten der Verba	83
A. Verba zweiter Stammbildung	83
Tabelle der Bildung der Stammverba zweiter Stammbildung	87
B. Abgeleitete Verba	93
C. Zusammengesetzte Verba	95
<i>Drittes Capitel.</i> Von den Hilfszeitwörtern	97
Hauptgründe der Conjugation des unregelmässigen Hilfszeitwortes	97
Tabelle der Conjugation der einfachen Tempora des regelmässigen Hilfszeitwortes	104
Tabelle der zusammengesetzten Tempora des regelmässigen Hilfszeit- wortes	108
<i>Viertes Capitel.</i> Bildung der Modi und Tempora der Grundconjugation des unregelmässigen Hilfszeitwortes	110
<i>Fünftes Capitel.</i> Tabelle der Conjugation des negativen Hilfszeitwortes	112
<i>Sechstes Capitel.</i> Tabelle der Conjugation der Verba war olmak sein und jok olmak nicht sein	115
<i>Siebentes Capitel.</i> Conjugation der regelmässigen Verba	118
Tabelle der Conjugation	118
Tabelle der Conjugation des negativen Zeitwortes	127
Anmerkungen über die Bildung der Tempora und Modi	133
Indicativ. Nr. 278.	
Imperativ. Nr. 289.	
Conditionalis oder Suppositiv. Nr. 290.	
Explicativ. Nr. 292.	
Optativ. Nr. 295.	
Subjunctiv. Nr. 299.	
Infinitiv. Nr. 304.	
Gerundium. Nr. 310.	
Participium. Nr. 323.	
Anmerkungen über die Abweichungen in den tatarischen Dialecten	145
Tabelle der Conjugation der tatarischen Verba	146
Allgemeine Bemerkungen über die Verba zweiter Stammbildung	155
1. Negativum. Nr. 351.	
2. Futurum. Nr. 360.	
3. Translitivum. Nr. 362.	
4. Uebersichtliche Verba. Nr. 368.	
Allgemeine Bemerkungen über die Participien	160
<i>Achstes Capitel.</i> Von den Postpositionen	163
<i>Neuntes Capitel.</i> Von den Adverbia	166
<i>Zehntes Capitel.</i> Von den Conjunctionen	171
Anmerkungen über die einfachen Conjunctionen	172
Anmerkungen über die zusammengesetzten Conjunctionen	176
<i>Elftes Capitel.</i> Von den Interjectionen	177

	Seite
Dritter Theil. Syntax	179
<i>Erstes Capitel.</i> Von der Zusammenstimmung der Wörter [Congruent]	181
Zusammenstimmung des Verbums mit seinem Subjecte	184
I. Zusammenstimmung im Numerus und in der Person. §. 24.	
II. Prädikat und Verbum bei mehreren Subjecten im Plural. §. 27.	
III. Prädikat und Verbum bei mehreren Subjecten im Singular. §. 32.	
IV. Zusammenstimmung des Prädikates mit dem Personalpronomen. §. 33.	
Zusammenstimmung des Substantivs mit seinem Adjectiv	187
<i>Zweites Capitel.</i> Von der Verbindung der Wörter	189
Einleitung	189
A. Subject. §. 44.	
B. Prädikat. §. 47.	
I. Verbindung der Wörter ohne Rectio	192
II. Verbindung der Wörter mit Rectio	195
A. Rectio des Substantivs	195
a. Genitiv. §. 58.	
b. Ablativ. §. 45.	
B. Einfluss der Adjectiva	199
C. Einfluss und Gebrauch der Verba	200
1. Rectio der Verba	
a. Accusativ. §. 62.	
b. Dativ. §. 73.	
c. Ablativ. §. 78.	
2. Von den Vertauschungen der Modi und Tempora	207
I. Vertauschung des Indicativs mit dem Suppo- sitiv. §. 81.	
II. Uebereinstimmung des Tempus des Verbum in Suppositiv mit dem Tempus des Verbum in Subjunctiv. §. 85.	
III. Vertauschung des Indicativs mit dem Optativ. §. 89.	
IV. Vertauschung des Indicativs und Optativs mit dem Subjunctiv. §. 94.	
3. Von den Verben <i>sozdny</i> und <i>folgdny</i>	212
4. Von einigen Eigenthümlichkeiten des negativen Verbums	214
5. Von den Participien	215
6. Von dem Gebrauche der Fragepartikeln	219
<i>Drittes Capitel.</i> Verbindung der Sätze oder allgemeines System der Construction	221
A. Von der Reihenfolge der Worte im Satze	221
I. Von der Reihenfolge der einfachen Satztheile	221
II. Von der Reihenfolge der zusammengesetzten Satztheile	222
B. Von der gegenseitigen Verbindung der Sätze vermittelt besonderer Redetheile	229

	Seite
Einleitung	229
I. Conjunction و [und +] §. 158.	
II. Gerundium واپ §. 162.	
III. Unbestimmtes Vorkomenه دق §. 164.	
IV. Gerundium s mit dem Zusatze رى رى §. 166.	
V. Gerundium بايتك بايتك §. 169.	
VI. Gerundium ايكن §. 170.	
VII. Gerundium وندجند oder دندجند §. 171.	
VIII. Gerundium غين oder كين §. 173.	
IX. Infinitiv im Ablativ له له ايله u. s. w. §. 174.	
X. Postpositionen. §. 175.	
XI. Verkürztes Gerundium ديو §. 176.	
XII. Conjunction کم oder که §. 178.	
XIII. Das arabische وعاى oder وعاى §. 181.	
XIV. Das beziehende وعاى oder وعاى und das Particp ان وعاى §. 182.	
XV. Die Wörter ان وعاى وعاى وعاى u. s. w. §. 183.	
Ergänzende Anmerkungen zum dritten Capitel	238
Anhang	241
I. Lautlehre mit beigegebenen Aussprache in Dialecte von Con- stantinopel, nach Vigaler	243
II. Briefe, Diplome und Schriftproben	253

2.2.9. WICK.TSC

Wickerhauser'in yazdığı "*Wegweiser zum Verständniss der Türkischen Sprache...*" adlı kitapta dört sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitap 16 bölümden oluşmaktadır. Kitaptaki ilk bölüm "Atasözleri ve benzetmelerdir ve alt başlığı yoktur. İkinci bölüm Ahmed'in kroniği başlığının alt başlıkları "Hamdaniler, soyları ve tarihleri" ve "Halep ve Kinesrin'deki Hamdaniler" alt başlıkları bulunmaktadır. Üçüncü bölüm olan Naima'nın kroniği başlığının alt başlıkları Büyük Wefirlerin görevden alınması ve atanması – Niklas Palffy, Raab'ı büyük bir darbe ile alır – I. Mustafa ve II. Osman yönetimindeki devrim şeklindedir. Dördüncü bölüm olan Raşid'in kroniğinden başlığının alt başlıkları "Fransız büyükelçisi azarlandı" – "Özür mektubunun alınması" – "Avusturya'ya karşı savaş hakkında tavsiye" – "Sadrazamın Yazısı" – "Prens Eugen'in gururlu mektubu" alt başlıkları vardır. Beşinci bölüm olan Sami, Şakir ve Subhi'nin kroniklerinden başlığının alt başlıkları Babıali Elçisinin Yükselişi – Sadrazamın İran elçisine verdiği ziyafet – Padişaha verilen sadrazam ziyafeti – Bir Fransız büyükelçisinin Babıali'yi Maria Theresa'ya karşı bir anlaşmayı bozmaya ikna etme girişimi başarısız oldu – Pers şehzadesi Safi Mirfa kapıya sığınır adlı başlıklar yer almaktadır. Altıncı bölüm olan Süleyman Efendi'nin kroniğinden başlığının alt başlıkları ise "Bunun garip kanıtı. Bir padişahın mucizevi gücü" – "Bir Osmanlı Prensesinin Arabuluculuğu" – "Mustafa Efendi'nin Avusturya'ya sevkıyatı" – "Prensesin emriyle düğün ve kutlamalar Numan Paşa ile Sobejde" – "Moldova Voyvodalarının görevden alınması ve atanması" şeklindedir. Yedinci bölüm ise "Vasif Efendi'nin kroniği – Bazı Padişahların Ölüm İlanı" başlığının alt başlıkları I. Mahmud, III. Osman, III. Mustafa'dır. Sekizinci bölümün "Hadfehi Chalfa'nın eserleri üzerine" başlığının "Otobiyografisi" alt başlığıdır. Dokuzuncu bölümün başlığı "Yöneticiler Evsafi Shahan'ın açıklamalarından" başlığının alt başlıkları "I.Süleyman" – "14 kampanyası" – "Onun dindar temelleri" – "(Belirtilen eserin ekinden) Damad İbrahim Paşa'nın Biyografisi" şeklindedir. Onuncu Bölüm "Abdurrahman Eşref Efendi'nin milletlerin sınıfları üzerine başlığının alt başlıkları "Romalılar" – "(Aynı yazar tarafından.) Ebul Ala'nın Biyografisi" – "Filozofların devrilmesi kitabının gözden geçirilmesi" şeklindedir. On Birinci Bölüm "Gezginlerin günlüklerinin ekinden" başlığının alt başlıkları "Tahmasip Kuli Chan'ın Hâlleri" – "Şah Tahmas'ın İsfahan'a girişi" – "Tahmas Kuli (Nadir Şah) tahta çıkar" – "Muhammed Şah, Şah Nadir'in çadırına giriyor" – "Şah Nadir'in açıklaması" şeklindedir. Onikinci Bölüm "Feridun Ahmed Efendi'nin Padişahların Eserleri'nden" başlığının alt başlıkları "Önsözden bir kesit: Feridun Ahmed'in rüyası" – "Cennetin Anahtarı, Önsöze Ek" –

“(Sultanların Mektupları) I. Murad’dan Prens Bajefid Blitz’e” – “Prens’in cevabı” – “I. Murad, Prens Sauji Bej’in işlerinde Karaman Oğlu Ali Bey’e” – “Hintli Balaban’ın Sofya’nın fethi hakkında I. Murad’a verdiği rapor” – “I. Murad’dan Hintli Balaban’a” – “Sidi şehrinin komutanı Murad 1’e rapor verir.” – “I. Bajefid gizlice öldürülen babası adına Brusa yargıcına” – “I. Bajefid babasının Kobilowicz tarafından öldürülmesi hakkında gizlice yargıca ve Brusa’daki takipçiye” – “Muhammed II, uzun boylu Hasan’a cevap verir” – “II. Muhammed’den oğlu Şehzade Mustafa’ya” – “Şehzade Mustafa, uzun orduların yenilgisinden babasına şikâyetle bulundu.” – “Hasan onu dövdükten sonra” – “II. Muhammed uzun Hasan’ın yenilgisi üzerine oğlu Prens Cem’e” – “Şehzade Korkud’un kardeşi Yavuz Selim’e şikâyetleri” – “Sultan’ın Cevabı” – “Yavuz Selim’den Şah İsmail’e” – “Aynı aynı” – “Selim, Çaldıran’ın fethini oğlu Şehzade Süleyman’a bildirir.” – “Prens’in cevabı” – “I. Selim, Kırım Hanına, Kjumakh ve Sulkadrije kalelerinin ele geçirildiğini bildirir.” – “Yavuz Sultan Selim’in Semerkant hükümdarına Diyarbekir’in fethinin tebliği” – “Selim, Mısır Sultanı Gawri’nin mektubuna cevap veriyor.” – “Gawri seferi sırasında I. Selim” – “Yavuz Sultan Selim, oğlu Süleyman’a Suriye ve Mısır’ın fethini haber verir.” Başlıklarıdır. On üçüncü bölüm olan “Ali Vasi’nin kraliyet kitabından başlığının alt başlıkları “Hasta aslan, tilki ve eşek” – “Kral ve şahin” – “Kurbağa ve fare” başlıklarıdır. On dördüncü bölüm “Merchumek Ahmed ben Elias’ın Kab u Name tercümesinden başlığının alt başlığı “Bir şiir sanatı” başlığıdır. On beşinci bölüm olan “Birkaç şairin eserlerinden alınmıştır.” Başlığının alt başlıkları “Dai’nin merhum şiirinden merhum sevgiliye, Walt’ın tutarsızlığının tarifi” – “İbn Yusuf’un Sejf ül Mülk masalından” – “Ahmed Kjermani’nin Alexander kayından” – “Jahja’nın şarkılarından”, “Hedaji’nin Şiirlerinden” – “Lami’nin Bahar ile Kış mücadelesinden” – “Nadiri’nin Yükseliş Şarkısı’ndan kanatlı hayvanın tanımı” – “Naibi’nin Yükseliş Şarkısından, aynısının açıklaması”, “Prens Cem’in ayetlerinden” – “Büyük wefir Lütfi Paşa’nın mısralarından” – “Gafelen Sadeddin bin Hasan Dfchan’dan” – “Awni’den, Muhammed II Gafelene” – “Adeni’den Büyük Wezir Mahmud Paşa Gafelen’e” – “Muhibbi’den Süleyman’ın I. Divanına” – “Helaki’nin Gafelen’inden” – “Selimi’den, II. Selim Gafelen” – “Hafif Paşa ve IV. Mûrad’ın Ayetleri” – “Baki’nin divanından” – “Jahja’nın Kralı ve Dilencisinden, Aşkın Tarifi” başlıklarıdır. On altıncı bölüm olan “Çeşitli el yazmalarının kopyaları” başlığının alt başlıkları “Chatti Sherif’in kopyası” – “Ferman kopyası” – “Bir Siparişin diplomasının kopyası” – “Resmî yazının kopyası” – “Bir Bujurildi’nin kopyası” – “Bir sözlü notun kopyası” – “Bir rapor talebinin ve marj ödemesinin kopyası” – “Bir mahkeme belgesinin kopyası” – “Mahkeme kararının kopyası” – “Bir vekil notunun kopyası” – “Dilekçenin kopyası” – “Bir adresin kopyası”

2.2.10. BAR.ARB

Barker tarafından yazılan “*A reading book of the Turkish language...*” adlı kitapta 12 sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitaptaki içindekiler bölümü ana bölümlere ayrılmadan büyük başlıklarla verilmiştir. Bu başlıklar alfabe, artikel, isim, sıfat, zamir, fiil, sentaks, ek, çekimlenemeyen zarf-fiiller, çekimlenebilen zarf-fiiller, özet, yapı bölümü, telaffuz bölümü ve sözlük başlıklarıdır. Alfabe kendi içinde “Sağır nun”, “Türk Alfabesi”, “17 farklı karakterden oluşur (toplam 33 harf)”, “Harflerin birincil sırası”, “Harflerin değeri”, “Ebced”, “Birleştirilmeyen harfler”, “ا, ع, و, ح harfleri”, “Ünlü harfler”, “Tanwin, tashdid, wasla, hamza, jazma ve hadf” olmak üzere toplam 12 başlığa ayrılmıştır. Artikel bölümünün alt başlığı Türkçenin belirsiz artikelleri alt başlığı vardır. İsimler bölümündeki alt başlıkları “İsimlerde cinsiyet ayrımı yoktur”, İsimlerin Çekimine Göre – “Ev kelimesinin hal ekleri ile çekimi”, “Sesli harfle biten isim olan baba kelimesinin çekimi”, “Arapça kelimeler bazen kendi çoğullarını korurlar”, Arapça kelimeler bazen Farsça çoğul ekini alır.”, “ق’ nin غ ile değişimi”, “Farsça harfin yumuşaması” şeklindedir. Sıfat bölümünün alt başlıkları “Türk Sıfatı değişmez, ancak anlamlı olarak kullanılabilir”, “karşılaştırma”, “Başka bir karşılaştırma biçimi”, “Üstünlük dereceleri”, “Üstünlük önekleri veya pekiştirme listesi” şeklindedir. Zamir bölümü alt başlıkları “Zamirlerin cinsiyet ayrımı yoktur.”, “Şahıs Zamirleri çekimi”, “Kendi zamiri”, “Özü zamiri”, “Kendi Zamirinin hal ekli çekimi”, “kendi zamirinin iyelik ekleriyle çekimi”, “*bu, şu, o / ol, işbu* işaret zamirleri”, “iyelik ekleri”, “ev kelimesinin yukarıdakilerden biriyle çekimi – kardeş kelimesinin yukarıdakilerden biriyle çekimi – Kişi zamirinin 3. Kişide çift kullanımına ilişkin not”, “3. Şahıs eklerinden sonra önemli değişiklikler”, “ki zamir eki”, “sev”, “hem ve bir”, “kim soru zamiri”, “ne – kanghi”, “kaç, nasıl, ne kadar, her, ise”, “Belirsiz Zamirler”, “hiç”, “asıl sayı tablosu”, “asıl sayılara -ncı ekleme tablosu”, “Ahenk ve sesli harfler hakkında önemli not”, “kaçıncı soru sayısı”, “sıfat olan soru sayıları” “biri ekli sayıların çekimi”, “üleştirme sayıları”, “kullanımları”, “kesir sayıları”, “rakamların gösterimi”, “alfabenin sayılar için kullanılması” alt başlıkları bulunur. Fiil bölümü alt başlıkları “fiillerin bölünmesi”, “basit fiil”, “türemiş fiil”, “önerme modeli”, “Türkçe fiillerin oluşum tablosu”, “basit fiille birleştirme”, “bazı fiillerin düzensizliği”, “geçişli fiillerin değişmeleri”, “birleşik fiiller”, “*etmek / eylemek* yardımcı fiillerinin çekimi”, “gereklilik modeli”, “istek modeli”, “şart modeli”, “emir modeli”, “mastar”, “sıfat-fiil”, “yardımcı fiil çekimi”, “isim-fiil”, “datif ekli mastar”, “yukarıdaki birleşim tablosu gözlemleri”, “olmak /olunmak fiilleri

çekimleri”, “gereklilik modu”, istek”, “şart”, “emir”, “mastar”, “sıfat-fiil”, zarf-fiil”, “isim-fiil”, “örnekler”, “diğer yardımcı fiiller”, “ek-fiil”, “kişi olmayan var fiili”, “haber kipi”, “şart”, “zarf-fiil”, “olumsuz”, “emir”, “şart”, “zarf-fiil”, “düzenli fiil çekimi”, “sevmek fiili”, “gereklilik”, “istek”, “şart”, “emir”, “mastar”, “sıfat-fiil – zarf-fiil”, “isim-fiil”, söylemek edilgen fiili”, “sölemek olumsuz fiili”, “gereklilik”, “istek”, “şart”, “emir”, “mastar”, “sıfat-fiil – zarf-fiil”, “-m olumsuz fiili”, “belirsizler”, “zarf-fiil örneği”, “soru fiilleri”, “soru ve olumsuz fiiller”, “mi soru eki – fiil örnekleri”, “zarflar”, “pekiştirme”, “pekiştirme listesi”, Farsça ve Arapça edatlar (ön ekler), “edatlar”, “isim durumlarını oluşturanlar”, “genitif işareti”, “datif işareti”, “akuzatif işareti”, “kelime sonlandırma”, “isimlerin durumlarını oluşturan edatlar”, “ablatif işareti”, “ablatifin diğer işareti”, “mastarla birle kullanımı”, “nominatife eklenmiş edat”, “genitive eklenmiş edatlar”, “datife eklenmiş edatlar”, “ablatife eklenmiş edatlar”, “iyelik ekli edatlar”, “bağlaçlar”, “ünlemler”, “türeme”, “Farsça terimlerle Arapça kelimeler”, “isimlere -ci eklemek”, “fiillere -ci eklemek”, “-lık / -lik”, “-ş fiillere eklenmesi”, “-cak / -cek küçültme ifadeleri”, “-ce kelimelere eklenmesi”, “-leyin küçültme ifadesi”, “-lu / -li iyelik ifadesi”, “-sız yoksunluk ifadesi”, “-kun / -kin ve -gun / -gin”, “-l / -len / -n ekleri ile isimlerden fiil oluşturmak”, “-i / -ane Farsça ekler”, “Farsça ekler var / vâr / mend / nek”, “-in isimlerin eki”, “Farsça ekler”, “-nde / inde ekleri” alt başlıklardır. Sentaks bölümü alt başlıkları “İki İsmi Bir Araya Gelmesine İlişkin Önemli Kural”, “Kullanılan Farsça biçim kesra İngilizce tamlama durumunu temsil eder.”, “Aralarında bir sıfat bulunan iki ismin bir araya gelmesi”, “Arapça ve Farsça İsimler”, “Önünde iki tamlayıcı olan bir sayı ismi”, “nem kelimesinin kullanımı”, “datif durumu”, “içün ve isimle kullanımı”, “içün, nedeniyle, ile, üzere, kimi, siz, ise onlardan önceki kelimenin bir kısmını oluşturur.”, İsimden önceki sıfat”, “başlıklar”, “İsimlere göre konumlarına göre sayılar”, “Bir isim çoğul sayı ile tekil kalır.”, “3. tekil şahıs kullanımından kaçınılmıştır.”, “3. Çoğul kişinin zamiri genel olarak anlaşılır.”, “1. kişi zamiri”, “2. kişi zamiri”, “İyelik eki”, “ki eki ve işaret”, “iyelik eki”, “zamana göre özel güç”, “Fiil 1. ve 2. kişilerle uyumludur”, “Ancak 3. kişi ile uyum içinde olması gerekmez.”, “Bir veya daha fazla kişiye hitap ederken fiilin kullanılması”, “Toplu konuşurken fiilin kullanımı”, “-dır kullanımı ve kullanılmaması”, “Şiirdeki fiil”, “ise”, “dır ve ise”, “de mastarlara eklenir”, “Datif mastar ve birleştiğinde -le veya ile’nin mastarlarla birleşimi”, “Sıfat-fiiller çekimlendiğinde”, “Bağlaçlar veya Ayırıcılar”, “Ulaş, cümlede duraklamayı temsil eder – Türkçe cümlelerin inşasını gösteren notlar ve gramer referansları” alt başlıklardır. Ek bölümünün alt başlıkları “Bir fiilin bileşik zamanları (çalışmanın gövdesinde bilerek çıkarılmıştır) – okumak’ın şimdiki zaman sıfat-fiili ile olmak”, “okumak fiilinin geçmiş zaman sıfat-fiili ile olmak – okumak

fiilinin gelecek zaman sıfatı ile olmak” alt başlıklardır. Çekimsiz zarf-fiiller bölümünün alt başlıkları “Fiillerin şimdiki, geçmiş ve gelecek zaman sıfat-fiilleriyle oluşan zarf-fiiller ve zarf-fiil *iken*”, “*le* veya *ile* mastar alarak oluşturulan zarf-fiiller”, “*ce*’nin isme eklenmesiyle oluşan zarf-fiiller”, “*-den evvel* ve *-den sonra* ekiyle oluşan zarf-fiiller”, “Bu biçim genellikle kısaltılır.” şeklindedir. Çekimli zarf-fiiller bölümü alt başlıkları “Fiil isme eklenen de tarafından üretilen zarf-fiiller, “*-den evvel* ve *-den sonra* tarafından üretilen zarf-fiiller isme eklenir.”, “Bir fiilin sahip olduğu değişiklikleri örnekleyen, olmak zarf-fiilleriyle birlikte, fiilin geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanları”, “Sıfat-fiillerin çekimlendiği zaman”, “Bağlaçlar veya Ayırıcılar”, “Zarf-fiil, cümlede bir duraklamayı temsil eder.”, “Örnek, Türkçe cümlelerin inşasını gösteren; notlar ve gramer referansları ile” şeklindedir. Özet bölümü alt başlıkları “*Görmek* fiilinin zarf-fiil tablosu”, “*Almak* fiilinin zarf-fiil tablosu” şeklindedir. Kompozisyon bölümü. “Kompozisyona en iyi nasıl ulaşılır?”, “Zaman ve uygulama gerekli”, “İlgisiz öğrenciler, başarılı olamayacakları için bir dil öğrenmeyi taahhüt etmemelidir.”, “Türkçe düşünmeye çalışmalı, düşüncelerimizi önce Türkçeleştirmeye çalışmalıyız.”, “Bu, elden gelene kadar kolayca tercüme edilebilir. Anlamı göstermek için örnekler” şeklindedir. Telaffuz bölümü alt başlıkları Doğulu kelimeleri Roma diliyle temsil etme sorusu”, “Bu zorluğu göstermek için her biri farklı üç kişi tarafından yazılmış bir diyalog örneği”, “Türkçede aksan yok”, “Türkçe yazım üzerine”, “Kelimelerin telaffuzu, sözlükte belirtildiği gibi, mevcut koşullar altında mümkün olan en iyisidir.”, “Aziz Yuhanna İncili’nin ilk bölümü, her kelimenin telaffuzu ve satırlar arası çevirisi, çok sayıda açıklayıcı not ve gramer referansları ile birlikte: başlangıç seviyesindeki birinin anlayabileceği şekilde uyarlanmıştır”, “Nasr-il-deen Hoca fıkraları, satır arası çeviri, bol notlar ve gramer referansları ile öğrenciye ilerlemesinin ikinci aşamasında uyarlanmıştır.”, “Hocanın vaazi”, “Hoca, develere kanat vermediği için Tanrı’ya şükreder”, “Hoca, memleketi gibi bir şehrin havasını bulur.” “Hoca hamama gider.”, “Hoca’nın rüyası”, “Hoca’nın bazı Bozük Başından korkması”, “Hoca şaşırır ve aklını kaybeder”, “Konya’daki Hoca”, “Hoca, Bamadan’ı tutmaktan kaçınır ve ortaya çıkar.”, “Hoca’nın ay hakkındaki görüşü”, “Hoca bir kervana eşlik ediyor”, “Hoca tüccar olur”, “Boğulan köre hocanın ilgisizliği”, “Hoca komşunun düvesini yer”, “Hocanın ayın günü sorulunca cevabı”, “Hoca bahçeye merdivenle girer.”, “Hoca kümes hayvanlarını yas tutar”, “Hoca, mülküne Zarar verdiği için bir öküzü dövüyor.”, “Hoca’nın mezarıyla ilgili müritlerine suçlaması”, “Hoca kendisi için yas tutuyor”, “Hocanın su fıskırmasıyla ıslanmasına öfkesi”, “Hoca, arkadaşının bütün elbiselerini yakar.”, “Hoca hırsız evine kadar takip eder”, Hoca ödünç bir kazan alır, küçük bir kazanı oldu diyerek geri verir, sonra tekrar ödünç alır ve onu ölü ilan eder”, “Bir köpeğe yenilen Hoca, yenildiğini itiraf

ediyor”, “Hoca’nın kuş gibi görmediği leyleğe yaptığı zulüm”, “Hoca ördek çorbası yiyor”, “Hocanın ilgisizliği”, “Hoca bir horoz döver ve ona sitem eder.”, “Hoca ölü taklidi yapıyor”, “Sür Hisar’daki Hoca”, “Hoca ve zengin yahudi”, “Hoca’nın dış görünüşle alay etmesi”, “Hoca her gününün bayram olmasını diliyor”, “Hocanın kendisine ve çıkarlarına rağmen Hoca’nın dürüstlüğü”, “Eşeğini ödünç isteyen hocanın cevabı”, “Hoca, pelisinin eşeğinin üzerinde kaybolmasına içerler.”, “Hocanın eşeğinin anırması paltosunu çalınmaktan kurtarıyor.”, “Hoca, eşeğinin kadı olduğuna inanıyor.”, “Eşeğin şahitliğinin kendisine tercih edilmesi karşısında Hoca’nın şaşkınlığı.”, “Hoca kendini ölü sanıyor”, “Hoca eşeğinin kuyruğunu keser”, “Hocanın kurbağalara hediyesi”, “Hoca, üç Hristiyan’ı dinine döndürdü.”, “Hoca şans eseri kaymakama pancar yerine incir hediye eder.”, “Hoca yağmurda kuru olarak eve döner.”, “Hoca bir kazı Timurlane’ye götürür ama önce bir bacağı yer.”, “Kadı deneyimden çekildiğinde Hoca’nın kararı”, Hoca hırsızlar tarafından rahatsız”, “Hoca hırsız zannederek kendi çarşafını vuruyor.”, “Hoca eşeğine ters biner”, “Hoca, yaşlı bir öküzün boynuzları arasına tırmanmak için can atıyor.” “Hoca’nın alaycı sitemi”, “Hocanın kirli bir yırtıcı kuşa şefkati”, “Hoca, bir ödeme karşılığında iki talaş almak ister.”, “Hoca kendini denize atar”, “Hoca mahallenin delikanlıları için fazla keskindir.”, “Hoca’nın bağlantıları ele alış”, “Hoca’nın kaplumbağaya davranışı”, “Hoca’nın kendisini sofrada unutan ve daha sonra arkadaşlığını arayanlara cevabı”, “Hoca kaybeder ve atını bir kervanla kurtarır.”, “Hoca’nın kelime oyunu kötü”, “Hoca, kelimelerin kırılmasını kınar”, “Hocanın namazdaki mesaisi yarı yıkanmışken”, “Hocanın tembelliği”, “Hoca’nın yoksulluğu ve vardiyası”, “Hoca’nın ısrarcı bir dilenciye sert yanıtı”, “Hoca’nın bir softa sürüsüne şakaları ve kakhahaları”, Hoca sarhoş bir kadı yakalar ve cezasız bir şekilde onun cübbesini çıkarır.”, “Hocanın kötü tıraş olmasına kızması ve kelime oyunu”, “Hoca kendini bülbül sanıyor”, “Hoca’nın öğrenimi ve mükemmelliği” şeklindedir. Sözlük bölümünün alt başlıkları “Bu eserde verilen Roman harflerinin yetkileri”, “Sistem, öğrenciye doğru bir telaffuz vermek için en iyisini ortaya koydu”, “Yaklaşık üç bin kelimededen oluşan kelime dağarcığı, her kelimenin şu anda Konstantinopolis’te kullanıldığı şekliyle telaffuzu ve doğru anlamı Türkler tarafından anlaşıldığı şekliyle” şeklindedir.

TABLE OF CONTENTS.

THE ALPHABET, ETC.		
SECT.		PAGE
[1.]	The Saghir Nūn	1
[2.]	The Turkish Alphabet	ib.
[3.]	—Consists of 17 different characters, (33 letters in all)	3
[4.]	The primary order of the letters	ib.
[5.]	Value of the letters	ib.
[6.]	The Abjadîc	ib.
[7.]	Letters that are never joined to those following	ib.
[8.]	Of the letters ي and و , ع and ا	4
[9.]	Of the Vowel Points— <i>Fatha, Kesra, and Damma</i>	ib.
[10.]	Prolongation of the same	ib.
[11.]	Vowel Points only used on particular occasions	ib.
[12.]	Of the <i>Tawwin, Tashdid, Waala, Hamza, Jazma</i> and <i>Hadf</i>	5
OF THE ARTICLE.		
[13.]	The Turks have no Definite Article	6
OF NOUNS.		
[14.]	No distinction of Gender in Nouns	ib.
OF THE DECLENSION OF NOUNS.		
[15.]	Affixes taken to form the cases: ا <i>or</i> , 'a house,' declined	ib.
[16.]	Nouns terminating with a vowel: as بابا <i>baba</i> , 'a father,' declined	7
[17.]	Arabic words sometimes retain their own plural	ib.
[18.]	Arabic words sometimes take the Persian form of plural	ib.

X TABLE OF CONTENTS.

SECT.		PAGE
[19.]	The change of the غ to ق	7
[20.]	The change of the ك to گ	ib.
OF ADJECTIVES.		
[21.]	The Turkish Adjective invariable, but may be used substantively	8
[22.]	Of the comparative دخي	ib.
[23.]	Another form of comparative	ib.
[24.]	Of the superlative degree	9
[25.]	List of superlative prefixes or expletives	ib.
PRONOUNS.		
[26.]	Pronouns have no distinction of gender	10
[27.]	The Personal Pronouns declined	ib.
[28.]	Of the Substantive Pronoun كندو	ib.
[29.]	Of the Substantive Pronoun اوزو	11
[30.]	كندو declined with the possessive affixes	ib.
[31.]	Of the Demonstrative Pronouns او , شو , بو , and اول <i>or</i> اول	ib.
[32.]	" اشبو	ib.
[33.]	Of the possessive affixes	12
[34.]	او declined with one of the above	ib.
	ترداش declined with one of the above	ib.
	Note on the double use of the personal pronoun in the 3rd person	ib.
[35.]	Important changes after the affixes of the 3rd person	13
[36.]	Of the pronominal affix كي	ib.
[37.]	Of صو	ib.
[38.]	Of بر and هپ	ib.
[39.]	Of the Interrogative Pronoun كيم	ib.
[40.]	Of نه and تتعني	14
[41.]	Of ايسه and هر , نه , تدر , نصل , تاي	ib.
[42.]	Of Indefinite Pronouns	ib.

TABLE OF CONTENTS. XI

SECT.		PAGE
[43.]	Of هپ	15
[44.]	Table of the Cardinal Numbers	ib.
[45.]	Formation of the cardinal numbers by adding نجي	16
	Important note on euphony, and the sounding of vowel points	ib.
[46.]	Of the interrogative ordinal number تاججي	ib.
[47.]	Ordinals used adjectively	17
[48.]	Of numbers with an affix— بري declined	ib.
[49.]	Of distributive numbers	ib.
[50-1.]	And their uses	ib.
[52-3.]	Of fractional numbers	ib.
[54.]	Notation of figures	18
[55.]	Of the use of the alphabet for numbers	ib.
OF VERBS.		
[56.]	Division of verbs	ib.
[57.]	Of the Simple Verb	ib.
[58.]	Derivative verbs	ib.
[59.]	Model proposed	ib.
[60.]	Table of the formation of Turkish Verbs,—Active, Negative, Impossible, etc.	19
[61.]	All conjugated in same manner as the simple verb	20
[62.]	Irregularity of some verbs	ib.
[63.]	Of the changes of transitive verbs	ib.
[64.]	Of the Composite Verbs	ib.
[65.]	Conjugation of the Auxiliaries ايلمك and ايمك	21
[66.]	Necessitative Mood	23
[67.]	Optative	ib.
[68.]	Conditional	24
[69.]	Imperative	ib.
[70.]	Infinitive	25
[71.]	Participles	ib.

XII TABLE OF CONTENTS.

SECT.		PAGE
[72.]	Conjugation of Auxiliaries—Gerunds	26
[73.]	Verbal nouns	ib.
[74.]	The dative infinitive	ib.
[75.]	Examples	ib.
	Observations on the foregoing table of conjugations	27
[76.]	Conjugation of the Verb اولمق with its passive اولمنق	29
[77.]	Necessitative Mood	31
[78.]	Optative	ib.
[79.]	Conditional	32
[80.]	Imperative	ib.
[81.]	Infinitive	33
[82.]	Participles	ib.
[83.]	Gerunds	34
[84.]	Verbal nouns	ib.
[85.]	Examples	ib.
[86.]	Of the other two Auxiliary Verbs	35
[87.]	Of the Defective Verb ايم	ib.
[88.]	Example with adjunct	36
[89.]	Negative of ايم —how formed	ib.
[90.]	Of the Impersonal Verb تار	37
[91.]	Indicative mood	ib.
[92.]	Conditional	ib.
[93.]	Gerunds	ib.
[94.]	Of the Negative	38
[95.]	Of its imperative	ib.
[96.]	Of its conditional	ib.
[97.]	Gerunds	ib.
[98.]	Conjugation of a Regular Verb	39
[99.]	Of the Verb مومك 'to love'	ib.
[100.]	Necessitative	40
[101.]	Optative	ib.

TABLE OF CONTENTS.		xiii
SECT.		PAGE
[102.]	Conjugation of the Verb سزومک —Conditional	40
[103.]	Imperative	ib.
[104.]	Infinitive	ib.
[105.]	Participles and Gerunds	ib.
[106.]	Verbal nouns	41
[107.]	Of the Passive Verb سزومک	ib.
[108.]	Of the Negative Verb سزومک	42
[109.]	Necessitative	43
[110.]	Optative	44
[111.]	Conditional	ib.
[112.]	Imperative	ib.
[113.]	Infinitive	45
[114.]	Participles and Gerunds	ib.
[115.]	م the sign of the Negative verb	46
[116.]	Indeterminates	ib.
[117.]	Example of the gerund	ib.
[118.]	Of Interrogative Verbs	ib.
[119.]	Of the Verb used Negatively and Interrogatively	47
[120.]	Of the interrogative particle مي Summary. — Verbs	48
[121.]	Of Adverbs	49
[122.]	Of Expletives	ib.
[123.]	List of Expletives	50
[124.]	Of Prepositions, Persian and Arabic	51
[125.]	Of Post-positions	53
	I.—Those which form the cases of nouns	ib.
[126.]	Of ک the sign of the genitive	ib.
[127.]	Of د the sign of the dative	ib.
[128.]	Of ي the sign of the accusative	ib.
[129.]	The ي is often dropped in MSS., and the termination of a word written يني for يني	ib.

TABLE OF CONTENTS.		xiv
SECT.		PAGE
	Of Post-positions which form the cases of nouns—	
[130-1.]	Of د and دن the sign of the ablative	54
[132.]	Of له or ایله another sign of the ablative	ib.
[133.]	Of the use of برله with the infinitive	ib.
[134.]	II.—Of Post-positions affixed to the nominative	ib.
[135.]	III.—Of Post-positions used with the genitive	55
[136.]	IV.—Of Post-positions used with the dative	ib.
[137.]	V.—Of Post-positions used with the ablative	ib.
[138.]	VI.—Of Post-positions which take the possessive affix	56
[139—171.]	Conjunctions	ib.
[172—191.]	Interjections	60
[192.]	Of Derivation	61
[193-4.]	Arabic words with Persian terminations	ib.
[195.]	Of جي added to nouns	62
[196.]	Of جي added to verbs	ib.
[197.]	Of کت or لک	ib.
[198.]	Of ش added to the roots of verbs	63
[199.]	Of حق and جک to express diminution	ib.
[200.]	Of چه when added to words	ib.
[201.]	Of لین expressive of diminution	ib.
[202.]	Of لو or لي expressive of possession	ib.
[203.]	Of سز expressive of privation	64
[204.]	Of شون or شین , and تون or تین	ib.
[205.]	Of ل , لن , or ن to form verbs from nouns	ib.
[206.]	Of انه and ي , Persian terminations	ib.
[207.]	Of وار , مند and ناک , Persian terminations	65
[208.]	Of این as a termination to substantives	ib.
[209.]	Of ید or ایده , Persian terminations	ib.
	SYNTAX.	
[210.]	Important rule on two Nouns coming together	66

TABLE OF CONTENTS.		xv
SECT.		PAGE
[211.]	The Persian form used, the (-) <i>kesra</i> representing the English genitive case ('s)	66
[212.]	Of two names coming together with an adjective be- tween them	67
[213.]	Of Arabic and Persian Nouns	ib.
[214.]	Of a Noun of Number with two genitives preceding it	ib.
[215.]	Of the use of the word نام	ib.
[216.]	Of the dative case	ib.
[217.]	Of اچون and its accompanying noun	68
[218.]	Of ایسه and سز گي , اوزره , ایله , اوترو , اچون , forming part of the word preceding them	ib.
[219.]	Of the Adjective preceding the Substantive	ib.
[220.]	Of titles	ib.
[221.]	Of numbers with regard to their position as to nouns	69
[222.]	A noun remains in the singular with a plural number	ib.
[223.]	The use of the 3rd person singular avoided	ib.
[224.]	The pronoun of the 3rd pers. plural generally understood	ib.
[225.]	Of the pronoun of the 1st person	ib.
[226.]	Of the pronoun of the 2nd person	ib.
[227.]	Of the possessive affix	70
[228.]	Of the particle کي , and its demonstrative power	71
[229.]	Of its power of appropriation.	ib.
[230.]	Of its specific power as to time	ib.
[231.]	The Verb agrees with the 1st and 2nd persons	ib.
[232.]	But need not be in concord with the 3rd person	ib.
[233.]	The use of the Verb when addressing one or more persons	ib.
[234.]	The use of the Verb when speaking collectively	ib.
[235, 6.]	Of در and its use and disuse	ib.
[237.]	Of the Verb in poetry	72
[238.]	Of ایسه	ib.
[239.]	Of ایسه and of د	ib.

TABLE OF CONTENTS.		xvi
SECT.		PAGE
[240.]	Of د added to infinitives	72
[241.]	Of the dative infinitive, and of له or ایله when joined to infinitives	ib.
[242.]	Of Participles when declined	73
[243.]	Of Conjunctions or Disjunctives.	ib.
[244.]	The Gerund represents a pause in the sentence Example, with literal and free translation, illustrative of the construction of Turkish sentences; with notes and grammatical references	74
	APPENDIX.	
[245.]	Compound tenses of a Verb (which have been purposely omitted in the body of the work)	
	I.— اولمق with the present participle of اوتومق	77
[246.]	II.— „ with the past participle of „	79
[247.]	III.— „ with the future participle of „	80
	INDECLINABLE GERUNDS.	
[248.]	Gerunds formed with the present, past, and future participles of Verbs, and the Gerund ایکن	ib.
[249.]	Gerunds formed by له or ایله taking the infinitive. [241]	81
[250.]	Gerunds formed by چه being added to the verbal noun	ib.
[251.]	Gerunds formed by the addition of اول and دن سگره and دن	ib.
[252.]	This form is often curtailed	ib.
	DECLINABLE GERUNDS.	
[253.]	Gerunds produced by د being added to the verbal noun	ib.
[254.]	Gerunds produced by اول and دن سگره and دن being added to the verbal noun	ib.
[255.]	The past, present, and future tenses of a verb, with the gerunds of اولمق , exemplifying the changes of which a verb is capable	82

TABLE OF CONTENTS.		xvii
SUMMARY.		
Table of the Gerunds of a verb in كورويكـت 'to see'		84
Table of the gerunds of a verb in آلمقـنـى 'to take'		87
CHAPTER ON COMPOSITION.		
How best to arrive at facility of composition		90
The time and application requisite		91
Listless students should not undertake to acquire a language, as they must fail		93
We should endeavour to think in Turkish, and represent our thoughts first in Turkified English		95
Which may easily be translated, until we are able to do it off-hand		96
Examples to illustrate our meaning		96
CHAPTER ON PRONUNCIATION.		
The <i>vezata questio</i> of representing Oriental words with Roman characters		97
Example of a dialogue written by three persons, each differently, to illustrate this difficulty		98
No accent in the Turkish language		100
On Turkish orthography		101
The pronunciation of the words, as noted in the Vocabulary, the best possible under existing circumstances		101
First chapter of St. John's Gospel, with the pronunciation of each word, and an interlinear translation, accompanied by copious explanatory notes and grammatical references: adapted to the comprehension of a beginner		102
Anecdotes of Nasr-il-deen Khoja, with interlinear translation, copious notes and grammatical references: adapted to the student in the second stage of his progress		103

TABLE OF CONTENTS.		xviii
TALK		
(1.) The Khoja's preaching		104
(2.) The Khoja thanks Providence for not giving wings to camels		105
(3.) The Khoja finds the air of a city like that of his native town		106
(4.) The Khoja goes to the bath		107
(5.) The Khoja's dream		108
(6.) The Khoja's fright at some Bashi Boruks.		109
(7.) The Khoja is taken aback and loses his presence of mind		110
(8.) The Khoja at Koniah		111
(9.) The Khoja avoids keeping Ramadan and is discovered		112
(10.) The Khoja's opinion of the moon		113
(11.) The Khoja accompanies a caravan		114
(12.) The Khoja turns merchant		115
(13.) The Khoja's indifference on a blind man being drowned		116
(14.) The Khoja eats his neighbour's beifer		117
(15.) The Khoja's repartee on being asked the day of the month		118
(16.) The Khoja enters a garden by means of a ladder		119
(17.) The Khoja puts his fowls in mourning		120
(18.) The Khoja beats an ox for infringing on his premises		121
(19.) The Khoja's charge to his followers regarding his tomb		122
(20.) The Khoja mourns for himself		123
(21.) The Khoja's anger at being wetted by a spout of water		124
(22.) The Khoja burns all his companion's clothes		125
(23.) The Khoja follows home a thief		126
(24.) The Khoja borrows a caldron, returns it saying that it had begot a little one, then he borrows it again and declares it dead		127
(25.) The Khoja overpowered by a dog, confesses himself vanquished		128
(26.) The Khoja's cruelty to a stork, whom he considered not like a bird		129
(27.) The Khoja cuts duck-soup		130

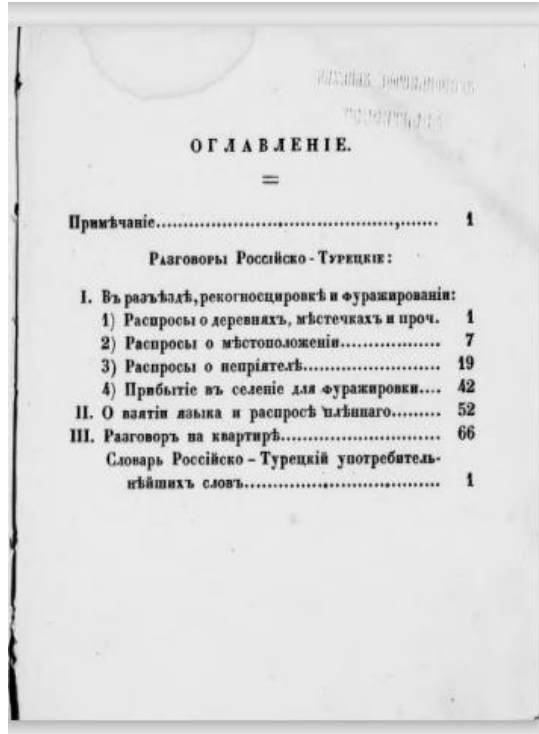
TABLE OF CONTENTS.		xix
TALK		
(28.) The Khoja's indifference		131
(29.) The Khoja beats a cock and reproaches him		132
(30.) The Khoja shams dead		133
(31.) The Khoja at Sür Hissar		134
(32.) The Khoja and the rich jew		135
(33.) The Khoja's sarcasm on external appearances		136
(34.) The Khoja wishes every day was Bairám		137
(35.) The Khoja's honesty in spite of himself and his interests		138
(36.) The Khoja's reply on being asked the loan of his donkey		139
(37.) The Khoja resents the loss of his pelisse on his donkey		140
(38.) The Khoja's donkey braying saves his pelisse from being stolen		141
(39.) The Khoja believes his donkey has become a Cadi		142
(40.) The Khoja's astonishment at the testimony of a donkey being preferred to his		143
(41.) The Khoja fancies himself dead		144
(42.) The Khoja cuts off the tail of his donkey		145
(43.) The Khoja's present to the frogs		146
(44.) The Khoja converts three Christians		147
(45.) The Khoja luckily takes a present of figs to the governor of the district instead of beetroot		148
(46.) The Khoja returns home dry in the rain		149
(47.) The Khoja takes a goose to Timúrlane, but eats a leg of it first		150
(48.) The Khoja's decision when Cadi drawn from practical experience		151
(49.) The Khoja is disturbed by thieves		152
(50.) The Khoja shoots his own linen, taking it for a thief		153
(51.) The Khoja mounts his donkey backwards		154
(52.) The Khoja longs to mount between the horns of an old ox of his		155
(53.) The Khoja's sarcastic reproach to his wife		156

TABLE OF CONTENTS.		xx
TALK		
(54.) The Khoja's compassion for a dirty bird of prey		157
(55.) The Khoja wishes to have two shavings for one payment		158
(56.) The Khoja throws himself into the sea		159
(57.) The Khoja is too sharp for the lads of the neighbourhood		160
(58.) The Khoja's treatment of connections		161
(59.) The Khoja's treatment of a tortoise		162
(60.) The Khoja's reply to those who had forgotten him at table, and who afterwards sought his company		163
(61.) The Khoja loses and recovers his horse with a caravan		164
(62.) The Khoja's pun a bad one		165
(63.) The Khoja rebukes the clipping of words		166
(64.) The Khoja's shift at prayer when only half-washed		167
(65.) The Khoja's laziness		168
(66.) The Khoja's poverty and shifts		169
(67.) The Khoja's retort upon an importuning mendicant		170
(68.) The Khoja's tricks and laughs at a troop of softas		171
(69.) The Khoja catches a Cadi drunk, and despoils him of his cloak with impunity		172
(70.) The Khoja's anger and pun on being badly shaved		173
(71.) The Khoja pretends he is a bulbul		174
(72.) The Khoja's learning and excellence		175
VOCABULARY.		
Powers of the Roman letters as adopted in this work		1
The system laid down the best to give the learner a correct pronunciation		2
Vocabulary, consisting of nearly three thousand words, with the pronunciation of each word as at present used in Constantinople, with their correct meaning as understood by the Turks		3

Görsel 2.10 BAR.ARB'nin içindekiler kısmı

2.2.11. SEN.RVT

Senkovski'nin kaleme aldığı “*Türk seferlerinde Rus askerleri için cep kitabı*” şeklinde çevirilebilecek kitapta bir sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Not bölümü ile başlayan içindekiler bölümü sonrasında üç ana başlıkta incelenir. İlk bölüm olan “Rus-Türk konuşmaları” kendi içinde üçe ayrılır. Birincisi “Seyahat, keşif ve yiyecek arama” bölümü; “Köyler, kasabalar vb. ile ilgili sorular”, “Konumla ilgili sorular”, “Düşmanla ilgili sorular”, “Toplayıcılık için köye varış” olmak üzere dörde ayrılır. Kitabın ikinci bölümü “O dili almak ve (Цлѣннаго) yaumak”, üçüncü bölümü ise “Apartmanda sohbet” bölümüdür. Kitapta son olarak bölüm başlığı verilmeden “En önemli kelimelerin Rusça-Türkçe sözlüğü” bulunmaktadır.

ОГЛАВЛЕНИЕ.	
Примѣчаніе.....	1
Разговоры Россійско - Турецкіе:	
I. Въ развѣдѣ, рекогносцировкѣ и фуражированіи:	
1) Распросы о деревняхъ, мѣстечкахъ и проч.	1
2) Распросы о мѣстоположеніи.....	7
3) Распросы о неприятелѣ.....	19
4) Пробытіе въ селеніе для фуражировки....	42
II. О вѣсти языка и распросы цлѣннаго.....	52
III. Разговоръ на квартирѣ.....	66
Словарь Россійско - Турецкій употребительнѣйшихъ словъ.....	1

Görsel 2.11 SEN.RVT'nin içindekiler kısmı

2.2.12. KEL.GOS

Kellgren'in çevirdiği Fuat Efendi ve Ahmet Cevdet Paşa'nın yazmış olduğu “*Grammatik der Osmanischen sprache von Fu'ad-Efendi und Gävdät-Efendi*” adlı kitapta dört sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Bu bölümde çok fazla kısaltma yapılmıştır. Giriş bölümü dışında beş bölümde incelenen kitaptaki giriş bölümünde yer alan konular alfabe, ünlüler, ünlü uyumu, ünsüzler, uzatılmış harfler,

hamza, teşdid şeklindedir. Birinci bölüm olan Türkçe isimler konusu kendi içinde üç alt bölümü ayrılır. Birinci alt bölümler çekim, belirli genitif yapı ve sahipliktir. İkinci alt bölüm Farsça isim çoğul oluşumu, çekimi, izafet (tamlama) konularıdır. Üçüncü alt bölümün konuları Arapça isimlerde cinsiyet, gerçek ve geleneksellik, Arapça düzensizlik, sayı, çekim ve önemli kuraldır. İkinci bölüm sıfat dört alt bölüme ayrılmıştır. İlk alt bölüm konuları Türkçe -ly, -gy (isim eki), -ca, -sy ile sıfat oluşturmaktır. İkinci alt bölüm Farsça Kullanım (izafet), özel sözcük, birleşik sıfat, sıfat ile isim, düzensiz çoğul konularıdır. Üçüncü alt bölüm konuları Arapça isimlerde cinsiyet ve sayı konusu, Farsça ile. Olumsuzluk, “İsmin Türkçe olması dikkate alınmaz sonu veya sıfatı yüklem olarak kullanılır.”, “ek”, “Türkçe, Farsça, Arapça sıfatın oluşumu”, “düzensiz sıfat”, “büyüten, küçülten sıfat”, “Türkçe, Arapça ve Farsça karşılaştırmalı biçimler” konularıdır. Dördüncü alt bölüm konuları “Türkçe Farsça ve Arapça asıl sayılar”, “Türkçe Arapça sıra sayılar”, “kesirli sayılar”, “üleştirilmeler” şeklindedir. Üçüncü bölüm olan “Yerine geçen kelimeler” bölümü kendi içinde üç alt bölüme ayrılmaktadır. İlk alt bölüm olan “Türkçe zamirler” konusu da kendi içinde üçe ayrılır. Türkçe zamirlerin ilk alt bölümü “şahıs zamiri”, “zamid eki”, “çekim”, “çoğul saygı”, “Türkçe ve Arapça çoğul zamir ekleri”, “Yüklem zamiri”, “Fiil zamiri”, “Sıfat zamiri”, “Çekim” adlı konuları işler. Türkçe zamirlerin ikinci bölümünde “işaretler”, “Sıfat zamiri ile”, “belirsizlik” adlı konular ele alınır. Türkçe zamirlerin üçüncü bölümünde “belirsizlik”, “soru ve belirsizlik”, “Miktar belirsizliği” konuları ele alınmaktadır. Üçüncü bölüm olan “Yerine geçen kelimeler” bölümünün ikinci bölümü “Farsça zamirler” iken üçüncü ve son bölümü ise “Arapça zamirler” bölümleridir. Dördüncü bölüm olan fiil bölümü kendi içinde üç bölüme ayrılmaktadır. Dördüncü bölümün ilk alt bölümündeki Türkçe Fiiller kendi içinde üçe ayrılmaktadır. Türkçe fiillerin ilk alt başlığında “Mastar (fiil kökleri)”, “Genişletilmiş ve kısaltılmış mastarlar”, “Çekimi”, “Zamid eki”, “Geçişsiz veya geçişli”, “Eksik ve tam geçişli fiil”, “basit ve türemiş”, “ikincisinin oluşumu”, “Geçişsiz fiil”, “basit ve türemiş, dönüşlü”, “aktif ve pasif”, “işteş”, “özel ve genel fiiller”, “Basit ve birleşik fiiller; isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, ihtimal fiilleri, tezlik eylem fiilleri ve isim veya sıfat ile basit fiilleri birleştirme olmak üzere kendi içinde beşe ayrılır. (a-özel bir birleşme, b-genel bir birleşme: japmah, olmak, bujurmak). “Olumlu ve olumsuz fiiller”, “İmkansızlık fiilleri”, “-s ve -m ekli isim-fiiller”, “-in ekli zarf-fiiller” bu bölümdeki alt başlıklardır. Türkçe fiillerin ikinci alt başlığında “Kişisel formlar”, “Çekim”, “basit fiil biçimleri”, “Anlam ve oluşum yasaları”, Birleşik fiil formları, “Yardımcı fiil”, “Belirli karşılaştırma biçimleri çekimleri”, “belirsiz formlar”, “şartlı formlar”, “Bu formların amacı ve sıfat yasaları”, “Koşul yerine istek kullanımı”, “Çeşitli Fiiller 1) Neredeyse olan fiiller 2)

Devam eden fiiller 3) *Olmak* ile birleşerek zaman da ifade eden fiiller “4) Zarf-fiil formları a) *-ub* 6) *-ygak* c) *-nga* d) *-ly* e) *-ga*” “*-dyk*’deki ilgi biçimi, lokatif ekli mastar” şeklindedir. Türkçe fiillerin üçüncü alt başlığı sıfat-fiil “etken ve edilgen sıfat-fiil”, “*-ygy*”, “*-ma, -ar, -mys, -gak* ekleriyle oluşturulan isim-fiiller”, “*-gan* ve *-gyğ* ekiyle oluşturulan yoğun sıfat-fiiller”, “*-yk, -kyn, -gyn* eki”, “*-rak* zarf-fiil eki”, “*-gy* eki” şeklindedir. Dördüncü bölümün ikinci alt bölümü Farsça fiiller konusunda isim-fiil, sıfat-fiil, etken, edilgen konuları ele alınır. Dördüncü bölümün üçüncü alt bölümü Arapça Fiiller konusunda “Arapça mastar veya nomitatif hal oluşumu”, “Arapça isim-fiil”, “Arapçada genişletilmiş mastar türleri”, “etken ve edilgen sıfat-fiil”, “Sıfat”, “İsim araç eki”, “Arapçada genişletilmiş sıfat-fiil türleri”, “Etken ve edilgen Arapça sıfat-fiil ve Türkçe genel sıfat-fiiller” şeklindedir. Kitabın beşinci ana bölümü partikellerin ilk alt başlığı Türkçe Partikellerdir. Türkçe partikellerin ilk alt başlığı bağlanan partikellerde “*üzra, üzärinä*”, “*-icin, ikän (koşul)*”, “*-ilä*”, “*(bilä), birlä*”, “*imdi*”, “*cak (-dak, -däjin, -gadar, -dan)*”, “*-da*”, “*ki*” şeklindeki konulara yer verilir. Türkçe partikellerin ikinci alt başlığı bağlaçlarda “*dahy (-da)*”, “*ham, ham-da*”, “*jâ-hôd, jâ*”, “*-my (ävät, hajyr)*”, “*-däjil, -syz, -syzyn, -anğak*”, “*joksa, -ca (ga)*”, “*-gasyna*” şeklinde konular yer alır. Türkçe partikellerin üçüncü alt başlığı karşılaştırmalı partikellerde “*-gibi, -gylajn, öjlä, söjlä, böjlä nitä-kim*”, “*gyk, -lyk, -ja*” yer alır. Türkçe partikellerin dördüncü alt başlığı ünlemlerde “*ä, ej, istä, ha, hajdä, -ndi, eh, vah, uh, uf, eh*” konuları vardır. Kitabın beşinci ana bölümü partikellerin ikinci bölümü Farsça edatlar konusunda “*bär, bäräi, bâ, bâ, tâ, äz, dâr, wü (-ü)*”, “*nâ-, bi-, mäjär, -âsä, -väs, gûjâ, -gä, -zâr, -istân, -gädä. -gäh, hâr, häm-, äjâr*”, “*äjär-ci, hâr-nä-qadar, -ä*” başlıkları bulunur. Kitabın beşinci ana bölümü partikellerin üçüncü alt bölümü Arapça edatlarda *alâ, li-ägli, ilâ, min, an, fi, bi-, wä, bilâ, min ğairi, illâ*”, “*fa-qat, lâkin, kâ-, bâli, -ijjät, mä-däm-ki*”, “*wä-illa*, belirsizlik eki, belirleyicilik eki” başlıkları vardır. Sıra numarası verilmeden yazılan son ana bölüm olan kapanış konuşmalarında “cümle, konu”, “yüklem, bağlaç, olumsuzlayıcı bağlaç, yardımcı fiil olarak bağlaç”, “Genel bir bağlaç, *var-dyr* ve *jok-dur* kelimeleri”, “Kişisel sonlandırma bağlaçları”, “*-dyr* ekinin eklenmesi veya eklenmemesi”, “kişi zamirinin eklenmemesi” konuları vardır. Bunlara ek “Üç çeşit cümle tamamlayıcısı 1) Arapça’da *-rak, -än, ikän, halda* 2) Arapçada *-ga, -än, ğihät-lä, hasäb-ilä, mülabäsäsi-lä, münäsäbät-ilä*. 3) “Bağımlılık fiilleri (*dir* ve *indir*)”, “*Mäbni, bina’än, natarän*”, “Yer ve zaman ekleri: *-da, sonra, mu’ahharän, muqaddäma*”, “Kelimelerin cümlelerdeki konumu” başlıkları vardır.

Inhaltsverzeichnis.

Einführung.
Alphabet, Vocale p. 1. Vocalharmonie p. 2. Consonanten, Dehnungsbuchstaben, Hamza, Tesehdid p. 3 ff.

Cap. I. Vom Substantiv p. 7.

1.ste Abth. Türkische Subst. Declination p. 8 ff., anein-
nende und determinirende Genitiv-Construction p. 10, 11.
2.ste Abth. Persische Subst. Pluralbildung p. 11, 12. Declination p. 13, 14. *İzâfa* p. 14.
3.ste Abth. Arabische Subst. Genus, wirkliches und conventionelles Fem. p. 15, 16. Verz. Arab. unregelm. Femm. p. 15. Numerus p. 17—22. Declination p. 23—27. Wichtige Regel p. 27.

Cap. II. Vom Adjectiv p. 29.

1.ste Abth. Türkische Adj. Adjectivbildung mit *-ly*, *-ğy* (Nomen agens), *-ca*, *-sy* p. 30.
2.ste Abth. Persische Adj. Gebrauch (*İzâfa*) p. 31. Bildung p. 32. Zusammengesetzte Adj., vier Classen p. 33—36. Verz. Pers. Imperr. p. 34, 35.
3.ste Abth. Arabische Adj. Eberest, in Genus und Numerus mit Arab. Subst. p. 37, 38. mit Pers. nicht p. 39, nicht berücksichtigt, wenn das Subst. eine Türk. Endung bekommt oder das Adj. als Prädikat steht p. 40, 41. Adj. in Annexion p. 41. Bildung der Adj. p. 42. Anslassung des zum Adj. geh. Subst. p. 43, 44. Unregelm. Plural p. 45.
Vergrößerungs-, Verkleinerungs-Adj. p. 46. Steigerungsformen, Türk. Pers. Arab. p. 47, 48.
4.ste Abth. Zahlwörter. Cardinalia, Türk. p. 49. Pers. p. 51. Arab. p. 52. Ordinalia, Türk., Arab. p. 52, 53. Bruchzahlen p. 53. Distributiva p. 54.

Cap. III. Von den stellvertretenden Wörtern p. 55.

1.ste Abth. Türkische Fürwörter.
I. Pronomina. a) Personal-Pron. p. 55. b) Affix-Pron. p. 57 ff. Declination p. 60 ff. Plural als Zeichen der Hochachtung (Pl. majest.) p. 64. Türk. Pl.-Affixe an Arab. Plurale p. 65. c) Prädikat-Pron. p. 65. d) Verbal-Pron. p. 66. e) Adjectiv-Pron. p. 66. Declination p. 67—68.
II. Demonstrativa p. 68, mit dem Adj.-Pron. p. 69, als Indefinita p. 69.
III. Indefinita. 1 Reflex. p. 70. 2, 3, 4, 5 Interr. und Indeff. p. 71—76. 6, 7 Indeff. der Quantität.
2.ste Abth. Persische Fürwörter p. 70.
3.ste Abth. Arabische Fürwörter p. 77—80.

Cap. IV. Vom Verbum p. 81.

1.ste Abth. Türkische Zeitwörter.
I. Vom Infinitiv (von den Verbalstämmen) p. 81. Schwere und leichte Inf. p. 82. Grund-Inf., erweiterte und abgekürzte Inf. p. 82, 83. Declination p. 83. In Verbindung mit Affix-Pron. 84, 85. Intransitive od. transitive p. 85. Verba transitive, unvollständige und vollst. p. 86. primitive und abgeleitete p. 86. Bildung der letzteren und der Factiva p. 87—90. Verba Intransitiva, primitive und abgeleitete, reflexiva p. 90. activa und passiva 91 ff. reciproca p. 93. Verba mit specieller und mit allgemeiner Bed. p. 94.
Einfache und zusammengesetzte Verba, fünf Classen dieser: 1) Denominativa aus Subst. p. 94. 2) Denom. aus Adj. p. 95. 3) Möglichkeits-Verba p. 96. 4) Verba der schnellen Handlung p. 96. 5) Zusammensetzung e. einfachen Vbi mit e. Subst. od. Adj. a) eines speciellen Ztw. p. 97. b) eines allgem. Ztw. p. 98. Zstzung der Zww. *japmak* und *olmak* p. 98. Das Vb *bujurmak* p. 99.
Vba affirmativa und negativa p. 99. Unmöglichkeits-Vba p. 100. Verbalnomen auf *-is* und *-m* p. 100, 101. Gerundialform auf *-ia* p. 101.
II. Von den Personalformen p. 102. Conjugation d. einfachen Verbalformen p. 102—107. Bedeutung und Bildungs-Gesetze p. 107—113. Zusammengesetzte

Verbalformen p. 113. Das Hilfszeitwort p. 114. Conjug. d. bestimmten Formen der Verg. p. 114, 115. der unbest. Formen d. Verg. p. 116, 117. der Conditionalen Formen p. 117—119. Bedeutung und Bildungs-Gesetze dieser Formen p. 119—123. Gebrauch des Consec. statt des Condit. p. 124.

Verschiedenes. 1) Vb des beinahe Geschehens p. 125. 2) Vb der Fortdauer p. 126. 3) Periphrastische Conjugation mit *olmak* p. 126, 127. 4) Gerundial-Formen a) auf *-ub* p. 127. b) auf *-yğak* p. 128. c) auf *-ıya* p. 128. d) auf *-ly* p. 129. e) auf *-ğa* p. 129. Die Relativform auf *-dyk* (Nomen actum, Inf. od. Adj.) p. 130 ff. Locativ des Inf. p. 132.

III. Verbal-Adjective. Partic. act. und pass. p. 133. Nomen agens auf *-ğy* p. 133. Verbalnomen auf *-ma*. Partic. af *-ar*, *-mys*, *-ğak* p. 134. Intensive Partic. act. auf *-gan* und *-gyz* p. 135. Reine Adj. auf *-yk*, *-lyn*, *-gyn* p. 136. Gerundium (Umstandsausdruck) auf *-rak* p. 136. Nomen Instrum. auf *-gy* p. 136.

2.ste Abth. Persische Zeitwörter. Verbalnomen, Partic. act. und pass. p. 137.

3.ste Abth. Arabische Zeitwörter. Arab. Inf. od. Nomina actionis zusammengesetzt m. Türk. allgem. Ztw. p. 138. Verz. der gew. Arab. Nomm. actionis p. 139. Neun Arten erweiterter Inf. im Arab. p. 140—145. Partic. act. u. pass. p. 145, 146. Reine Adj. p. 147. Nomina Instrum. 147. Partic. der erw. Ztw. des Arab. 148, 149. Zus. der Arab. Partic. act. und pass. mit den allgem. Ztw. des Türk. p. 150.

Cap. V. Von den Partikeln p. 151.

1.ste Abth. Türkische Partikeln.

- I. Verbindende Partikeln: *-ısrâ*, *üzürinü* p. 151; *-çin*, *ikân* (Umstandsausdruck), *-ilâ*, p. 152; (*biâ*), *bi-â*, *imâ* p. 153; *ca* (*-dâk*), *-dâjin*, *-qadar*, *-dan* (Ablat. mit *mâi*) p. 154; *-da* (Local.), *ki* (Pron. rel.) p. 156.
- II. Conjunctionen: *dahy* (od. *-da*), *hâm*, *hâm-dü* p. 157; *jâ-kâd*, *jâ* p. 158; *-my* (*âvât*, *Kajyr*) p. 159; *-dâjil*, *-syz*, *-syzyn*, *-anzak* p. 160, 161; *joksa*, *-ca* (*-ğna*), *-ğasyra* p. 162.
- III. Vergleichungs-Partikeln: *-gibi*, *-ğylyja*, *şjâ*, *şajâ*,

bâjilâ, *mâ-kim* p. 163; *-ğyk* (Dim. Aff.), *-lyk* (Aff. für Nomm. abstr. und Orsnumm.), *-ja* (Verst. Part.) p. 164.

IV. Interjectionen: *â*, *ej*, *isâ*, *ha*, *kağdâ*, *-ndi*, *âh*, *vâh*, *uh*, *uf*, *âk* p. 165.
2.ste Abth. Persische Partikeln: *bâr*, *bârâdî*, *bâ*, *bâ*, *nâ*, *âz*, *dâr*, *wâ* (*-î*) p. 166; *nâ*, *bi-*, *mijâr*, *-dâd*, *-vâs*, *ğijâ*, *-ğâ*, *-sâr*, *-âtda*, *-ğâdâ*, *-ğâk*, *kâr*, *kâm*, *ijâr* p. 167; *djûr-çî*, *kâr-nâ-qadar*; (Aff. d. Nomm. abstr.), *-â* p. 168.
3.ste Abth. Arabische Partikeln: *ald*, *fi-âğti*, *ild*, *mîn*, *an*, *ft*, *bi-*, *wâ*, *bild*, *mîn çairi*, *ildâ* p. 168; *fa-qağ*, *ikîn*, *kâ*, *bâli*, *-ijjât* (Aff. d. Nomm. abstr.), *mâ-dâm-ki* p. 169; *wâ-ildâ*, Indeterm.-Affix, Determ.-Affix p. 170.

Schlussbemerkungen.

Der Satz. Das Subject p. 171. Das Prädikat. Die Copula, die negierende Copula, das Hilfszeitwort als Copula 172, 173. Ein allgem. Ztw. als Copula. Die Wörter *car-dyr* und *jok-dyr*. Die Personal-Endd. als Copula. Auslassung und Setzung des Präd.-Aff. *-dyr* p. 174, 175. Auslassung der Pron. pers. p. 175.

Complemente der Sätze, dreierlei Art: 1) Der Umstandsausdruck, mit *-rak*, *-â* in Arab. Wtrn. und *ikân*, mit *hâtda* und der Relativform gebildet p. 176, 177. 2) Die Specification, mit *-ge*, *-ân* in Arab. Wtrn. *ğihâl-â*, *hasûb-â*, *mâlâbâ-ri-â*, *mândâbâli-â* gebildet p. 177, 178. 3) Die Dependenzien der Zeitwörter (dir. und indir. Objecte etc.) p. 178, 179. — Umstandsausdruck mit *mâni*, *bînd-ân*, *maçârân* p. 179, 180. Orts- und Zeitpartikeln: *-da*, *soîra*, *mâ-âharân*, *muqaddâma* p. 180. Stellung der Wörter im Satze p. 181.

2.2.13. DUB.EGT

Dubeux'nun yazdığı “*Éléments de la grammaire Turque...*” adlı kitapta bir sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Ön sözden sonra sıra sayılarla numaralandırılmış 11 bölümde incelenen kitaptaki bölümler “alfabe, harf ve sayı işaretleri”, “ahenk ve harf değişim kuralları”, “konuşmanın bölümleri”, “sıfat ve karşılaştırma dereceleri”, “sayılar”, “zamirler”, “filler”, “edatlar”, “zarflar”, bağlaç ve ünlem” ve “türetilmiş adlar ve ekler” şeklindedir.

TABLE.	
AVERTISSEMENT.....	page v
CHAP. I. De l'alphabet, de la lecture et des signes de numération.....	1
CHAP. II. Règles d'euphonie et de permutation des lettres.....	12
CHAP. III. Des parties du discours.....	23
CHAP. IV. De l'adjectif et des degrés de comparaison.....	29
CHAP. V. Des noms de nombre.....	32
CHAP. VI. Des pronoms.....	39
CHAP. VII. Du verbe.....	49
CHAP. VIII. De la postposition.....	90
CHAP. IX. De l'adverbe.....	95
CHAP. X. De la conjonction et de l'interjection.....	100
CHAP. XI. Des noms dérivés et des suffixes.....	102

Görsel 2.13 DUB.EGT'nin içindekiler kısmı

2.2.14. YAT.STG

Yates tarafından yazılan “*The elements of the science of grammar...*” adlı kitapta iki sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitapta sıra numaraları ile verilmiş toplam 16 bölüm bulunmaktadır. Bu bölümler “giriş”, “Türk harfleri, bölümleri ve beraberindeki teoriler üzerine”, “kelimelerin bölünmesi üzerine”, “sayı, cinsiyet ve kişi üzerine”, “tekil ve çoğul belirsiz göstergeler üzerine; tekil ve çoğul belirli gösterge üzerine; ve kısmi gösterge”, “İnsan ruhunun oluşturduğu sistemde ve onu çevreleyen ruhsal ve maddi yaratılışta hem yapıların hem de eylemlerin birbirleriyle ilişkili olarak

kendilerini sundukları koşullar ve bu tür durumları özelleştirmek için isimlerin dilde aldığı biçimler hakkında”, “basit, bağımsız isimler ve gösterici bağımsız isimler üzerine”, “iyelik ekleri üzerine”, “soru isimleri üzerine”, “asıl, sıra ve kesir sayıları üzerine”, “yapı isimlerinin ayırt edicileri ve iş oluşumu üzerine”, “ilgi ifadeleri üzerine”, “eylem veya işin kuruluş ve düzenleme isimleri ve ilgi ve iyelik eylemleri üzerine”, “Türkçede ilgi isimlerin yokluğu üzerine” ve “sonuç” bölümleridir.

CONTENTS.	
CHAPTER I.	PAGE
INTRODUCTION	1
CHAPTER II.	
On the Turkish Letters, their Divisions, and the Accompanying Theories, ...	7
CHAPTER III.	
On the Division of Words	25
CHAPTER IV.	
On Number, Gender, and Person	40
CHAPTER V.	
On the Singular and Plural Indefinite Indicators; on the Singular and Plural Definite Indicator; and on the Partitive Indicator	49
CHAPTER VI.	
On the circumstances in which both Constitutions and Actions present themselves in relation to one another in the system formed by the human soul and its appointed surrounding psychical and material creation, and on the corresponding forms which their names assume in language in order to particularize such circumstances	56
CHAPTER VII.	
On Simple Independent Fornames, and on Demonstrative Independent Fornames	76
CHAPTER VIII.	
On Possessive Relationizers	82
CHAPTER IX.	
On Interrogative Fornames, and on Interrogatives	103
CHAPTER X.	
On the Cardinal, Ordinal, and Fractional Numbers	109

ii	CONTENTS.
CHAPTER XI.	
On Distinguishers of Substantives of Constitution and Organization	112
CHAPTER XII.	
On Distinguishers of Substantives of Constitution and Organization of Action or Operation	121
CHAPTER XIII.	
On Relationizers	126
CHAPTER XIV.	
On Names of Constitution and Organization of Action or Operation, and on Relative and Possessive Actionals	134
CHAPTER XV.	
On the absence of Relative Fornames in Turkish	204
CHAPTER XVI.	
The Concluding Chapter	211

Görsel 2.14 YAT.STG'nin içindekiler kısmı

2.2.15. MAL.GELT

Mallouf'un kaleme aldığı “*Grammaire elementaire de la langue Turque*” adlı kitapta iki sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın sonunda yer almaktadır. “Giriş”, “alfabe”, “temel işaretler”, “harflerin kökeni”, “temel harf tablosu”, “harflerin değeri üzerine gözlemler”, “harflerin ayrımı”, “ünlü vurguları”, “vurgulu heceleme”, “yazı”, “noktalama”, “isim”, “ünlü harfler”, “çekimler”, “çekim çeşitleri”, “ilk çekim”, “çoğul çekim”, “ikinci çekim”, “*qaf / kief* harfleri ile biten kelimeler üzerine gözlemler”, “artikel”, “sıfat”, “yerleştirme sıfatları”, “sayı sıfatları”, “Arapçadan Türkçeye geçen sıfatlar”, “Türkçede isimlerin önündeki sıfat örnekleri”, “asıl sayılar”, “sıra sayıları”, “üleştirme sayıları”, “ilgi sıfatı”, “sıfat aracılığıyla isim oluşumu”, “yer isimleri”,

“küçültme isimleri”, “karşılaştırma”, “isim, sıfat, zarf ve fiil tekrarı”, “kişi zamirleri”, “iyelik sıfatları”, “işaret zamirleri”, “zamir ekleri”, “iyelik zamirleri”, “ilgi zamirleri”, “belirsiz zamirler”, “fiil”, “fiil kökü ve ekleri”, “zaman formu”, “-mek ile biten etken fiil çekimi ve olumsuzu”, “maq ile biten fiil çekimi”, “soru fiili”, “sahip olmak fiili”, “isimlerle çekimlenmiş fiiller”, “soru çekimi fiilleri”, “*olmak* fiiline karşılık gelen isim-fiil”, “fiilin sıfat ile çekimi”, “zarflar”, “edatlar”, “bağlaçlar”, “ünlemler”, “genel gözlemler”, “konuşmada yaygın olarak kullanılan formüller”, “Fransızca – Türkçe diyaloglar (1, 2, 3, 4, 5)”, “çeşitli konularda yirmi dokuz mektuptan oluşan koleksiyon”, “İstanbul İlimler ve Edebiyat Akademisi’nin açılışında Sadrazam’ın yaptığı konuşma”, “imparator fermanı (Fransızca / Türkçe)”, “Fransa ile Türkiye arasında ticari anlaşma (29 Nisan 1861 – Fransızca / Türkçe)”, “İngiltere ile Türkiye arasında akdedilen ticaret ve deniz taşımacılığı antlaşması (29 Nisan 1861 – İngilizce / Fransızca / Türkçe) kitapta yer alan başlıklardır.

TABLE DES MATIÈRES	
	Page.
Introduction	5
De l'alphabet	7
Caractères primitifs	7
Origine des lettres	7
Tableau général des lettres et chiffres	8
Observations sur la valeur des lettres	10
Division des lettres	15
Des accents-voixelles	17
Manière d'épeler avec les accents	19
De l'écriture	20
De la ponctuation	21
De noms	22
Des sons-voixelles	22
Des déclinaisons	22
Classes des déclinaisons	22
Première déclinaison. — Des mots terminés par une consonne	23
Formation du pluriel	24
Deuxième déclinaison. — Des mots terminés par une voyelle	25
Observations sur les mots terminés par <i>ou</i> ou par <i>ouf</i>	21
De l'article	23
De l'adjectif	24
Placement (emploi) de l'adjectif	25
Nombre du substantif après l'adjectif numeral	25
Des adjectifs empruntés à la langue arabe	25
Exemples d'adjectifs turcs devant les substantifs	26
Des nombres-cardinaux	27
Formation des nombres ordinaires	28
Des nombres répartis	28
Formation du substantif au moyen de l'adjectif	29
Des noms de lieu	40
Des noms diminutifs	44
De comparatifs	44
Répétition des substantifs, des adjectifs, des adverbes, et des verbes	45
Des pronoms personnels	45
Des adjectifs possessifs	44
Des pronoms démonstratifs	44
Des pronoms affixes	46
Des pronoms possessifs	48
Des pronoms relatifs	49
Des pronoms indéfinis	50

— 204 —	
Du verbe	50
De la racine et de la terminaison du verbe	52
Formation des temps	53
Conjugaison d'un verbe actif terminé en <i>ou</i> , avec son négatif	54
Conjugaison d'un verbe terminé en <i>ou</i>	55
Du verbe interrogatif	72
Du verbe <i>avoir</i>	77
Temps du verbe <i>avoir</i> conjugué avec des noms	79
Le même verbe conjugué interrogativement	82
Du verbe substantif correspondant à <i>être</i>	83
Le même verbe conjugué avec des adjectifs	87
Des adverbes	91
Des postpositives	95
Des conjonctions	96
Des interjections	97
Observations générales	98
Formules très-usées dans la conversation	101
Cinq dialogues français-turcs	108
Dialogue I, pour s'habiller	108
— II, dans un café	107
— III, dans une auberge	111
— IV, pour prendre un bain	114
— V, entre un médecin et un malade	118
Récueil de vingt-neuf lettres sur différents sujets	125
Discours prononcé par le grand-vizir à l'ouverture de l'Académie des sciences et belles-lettres de Constantinople	111
Haut impérial	117
Texte français	117
Texte turc	116
Traité de commerce conclu entre la France et la Turquie, le 29 avril 1861	133
Texte français	133
Texte turc	130
Traité de commerce et de navigation conclu entre l'Angleterre et la Turquie, le 19 avril 1861	146
Texte anglais	146
Texte français	179
Texte turc	199

PARIS. — IMPRIMERIE POLYGLOTTE ÉD. BLON, RUE SAINT-LOUIS, 46

Görsel 2.15 MAL.GELT'in içindekiler kısmı

2.2.16. MAL.GFET

Mallouf'un yazdığı “*Guide en trois langues Française Anglaise et Turque*” adlı kitapta sekiz sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer alır. Konular beş ana bölümde verilmiş olup bu ana bölümler kelimeler, ifadeler, diyaloglar, konuşmalar, atasözleri ve çeşitli mektuplar bölümleridir. Bu bölüm ilk sayfa Fransızca-İngilizce iki sütunda, diğer sayfa ise Arap ve Latin harfli Türk dilinde olacak şekilde hazırlanmıştır. Bölüm isimlendirmesi Fransızca içindekiler, İngilizce index, Türkçe ise fihrist şeklinde yazılmıştır. Her ne kadar indeks ve fihrist başlıkları olsa da bu bölüm bölümlenme, konuları veriş ve sayfa sayıları incelendiğinde içindekiler bölümünde incelenmesi daha uygundur. İlk bölümdeki kelimeler bölümünün alt başlıkları en lazım olan lakırdılar, mastarlar, sayı, hafta günleri, yılın ayları, renkler, mevsimler ve zamirdir. İkinci bölümdeki ifadeler kolay ve zor ifadeler olmak üzere iki alt başlıktan oluşmuştur. Üçüncü bölüm olan diyalog bölümünün alt başlıkları ilk buluşma, uyanmak, hava, İngiliz dili, Fransız dili, zaman, yaş, Türkiye’ye yolculuk, haberler, botla gitmek, akşam yemeği, otel, kahve evi, yürüyüş, ziyaret, konak ve demir yolu yolculuğudur. Dördüncü ana bölüm atasözlerinin ve beşinci ana bölüm çeşitli mektupların alt başlıkları bulunmamaktadır.

TABLE DES MATIÈRES.	INDEX.
PREMIÈRE PARTIE.	FIRST PART.
VOCABULAIRE.	VOCABULARY.
170 mots les plus nécessaires.	170 words the most necessary. 2
Infinitifs.	Infinitives. 26
Nombres cardinaux.	Cardinal numbers. 30
Nombres ordinaux.	Ordinal numbers. 36
Jours de la semaine.	Days of the week. 38
Mois de l'année.	Months of the year. 38
Couleurs.	Colours. 40

فهرست	FHRIST.
قسم اول	QESMI EVVEL.
لغات	LOĞAT.
۱۷۰ کلام لازم اولان	en lâzım olan lâğerdğlar.
۲۷ لقردیلمر	maçadır.
۳۱ مصادیر	esmayı â'dâd) sayı.
۳۶ اسماء اعداد (صافی)	â'dâdî vâsfiyè)
۳۶ هفته کونلری	hâfta gunleri.
۳۶ بیلك آیلری	yeten aylare.
۴۱ رنگلر	renklér.

— XIV —		
Saisons.	Seasons.	40
Pronoms.	Pronouns.	42

SECONDE PARTIE.	SECOND PART.	

PHRASES.	PHRASES.	
-----		
120 phrases faciles.	120 easy phrases.	44
50 phrases plus difficiles.	50 more difficult phrases.	60

TROISIÈME PARTIE.	THIRD PART.	

DIALOGUES.	DIALOGUES.	

I. La première rencon- tre.	The first meeting.	72

— XV —		
۴۱	فوسمیلر	müsimlär.
۴۳	ضمائر	zâmir.

قسم ثانی	QESMI SÂNI.	

عبارات	'YBÂRÂT.	

۴۵	۲۰ قولای عبارتله	qôlâi 'yâbârelêr.
۶۱	۵۰ زیاده کوچ عبارتله	ziyâde ghutch 'yâbârelêr.

قسم ثالث	QESMI SÂLIS.	

مکالمات	MUKÂLÂMAT.	

۷۳	ایلك ملاقات	ilk mulâqât.

— XVI —		
II. En se levant. — Du temps.	Getting up. — The weather.	78
III. De la langue anglaise.	Of the english lan- guage.	90
IV. De la langue fran- çaise.	Of the french lan- guage.	98
V. De l'heure.	Of the time.	106
VI. De l'âge.	Of age.	110
VII. Sur un voyage en Turquie.	On a journey to Tur- key.	114
VIII. Des nouvelles.	Of news.	122
IX. Aller en bateau.	To go in a boat.	126
X. Le dîner.	The dinner.	132
XI. Hôtel.	Hotel.	140
XII. Dans un café.	In a coffee house.	144
XIII. La promenade.	The walk.	148
XIV. La visite.	The visit.	152
XV. Le logement.	The lodging.	160
XVI. Voyage en chemin de fer.	Journey in a railway.	164

— XVII —		
	۲ صباحیلین قالدقدقه	sabâhlèyin qâlqteqta. —
۷۹	حوا اوزره	hava uzrê.
۹۱	انگیزلسانی اوزره	ingiliz lisanî uzrê.

۹۹	فرانسجه اوزره	frânsezdeja uzrê.

۱۰۷	۵ ساعت سوتقه دائر	sâ'ât. — vâqta dâir.
۱۱۱	۶ باش اوزره	yâch uzrê.
	۷ ترکستانه ییگیلیق	turkistâna yöldjoulouq
۱۱۵	اوزره	uzrê.
۱۲۳	۸ حوادندن طولایی	havadîsden dölâyê.
۱۲۷	۹ بر قایق ایله کیمک	bir qâyeq-êla gûtmêk.
۱۳۳	۱۰ طعام	tâ'am.
۱۴۱	۱۱ لوقانده — لوقانده	lôqânda.
۱۴۵	۱۲ بر قهوه ده	bir qâhvêde.
۱۴۹	۱۳ سیر	syvr.
۱۵۳	۱۴ زیارت	ziyâret.
۱۶۱	۱۵ اوطه — قونای	ôda. — qônaq.
۱۶۵	۱۶ تهریر یولیه ییگیلیق	dêmîr yôdu-la yöldjou- louq.

— xviii —	
QUATRIÈME PARTIE.	FOURTH PART.
—	—
21 proverbes.	21 Proverbs. 176
—	—
CINQUIÈME PARTIE.	FIFTH PART.
—	—
14 lettres variées.	14 various letters. 184
—	

— xix —	
قسم رابع	QESMI RABY'.
—	—
١٧٧ امثال	emsâl.
—	—
قسم خامس	QESMI KHAMIS.
—	—
١٨٥ تحريرات مختلفه	tahrirâti moukhtêlîfe.
—	

Görsel 2.16 MAL.GFET'in içindekiler kısmı

2.2.17. WAHR.OTS

Wahrmund tarafından yazılan “*Praktisches handbuch der Osmanisch-Türkischen sprache*” adlı kitapta yedi sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. “İçeriğe genel bakış”, “morfoloji”, “pratik dersler” ve “sentaksa genel bakış” adlı başlıklar sıra numaraları ile verilmese de kitapta yer alan ana başlıklardır. İlk başlık olan “içeriğe genel bakış” başlığında “giriş”, “Osmanlı dili”, “yazı”, “alfabeler”, “ünsüzler”, “ünlüler”, “Arapça ünlü işaretleri”, “Arapça yer işaretleri”, “hemze”, “teşdid”, “uzun elif”, “sayı işareti”, “sesler ve telaffuzları”, “ağır ve hafif ünlüler”, “ünlü uyumu”, “uzun harfler”, “ünsüzlerin telaffuzu”, “telaffuz ve vurgu hakkında genel bilgiler”, “hecelerin uzunluğu ve kısaltılması”, “imla” gibi konular bulunmaktadır. Morfoloji ana başlığının ilk alt başlığı “isim”de “konuşmanın bölümleri”, “isim”, “artikel”, “cinsiyet”, “sayı”, “çekim”, “ك, ت, ق ile biten isimler”, “آى”, “سو”, “Arapça isimler ’te”, “belirli tamlama”, “belirsiz tamlama”, “miktar isimleri”, “Farsça isimler”, “cinsiyet”, “çekim”, “çoğul”, “genitif izafet”, “Arapça isimler”, “cinsiyet”, “cinsiyet”, “çekim”, “ilgi bağlacı” gibi konular bulunur. Morfoloji ana başlığının ikinci alt başlığı “sıfat”ta “çekim”, “cümlede yüklem”, “karşılaştırma”, “üstünlük”, “Farsça sıfat”, “çekim”, “karşılaştırma”, “Arapça sıfat”, “çekim”, “karşılaştırma”, “isimden türemiş isim

ve sıfatlar”, “-daş, -lik, -lık, -cek, -cak, -çı, -ci ekli isimler”, “-gi, -siz, -si, -sı, -ca, -ça, -li, -lu ekli sıfatlar”, Farsça türeme”, “Arapça türeme” adlı konular yer alır. Morfoloji ana başlığının üçüncü alt başlığı “sayı”da “asıl sayılar”, “sıra sayıları”, “üleştirme sayıları”, “kesir sayıları”, “tekrarlı sayılar”, “çoğaltma sayıları”, “Farsça sayılar”, “Arapça sayılar” gibi konular yer alır. Morfoloji ana başlığının dördüncü alt başlığı “zamir”de “kişi zamiri” “iyelik zamiri – zamir ekleri” “geri bildirim zamirleri”, “işaret zamirleri”, “ilgi zamirleri”, “soru”, “belirsiz zamirler”, “Farsça zamir”, “Arapça zamir” şeklinde konular vardır. Morfoloji ana başlığının beşinci alt başlığı “fiil”de “ilk oluşumun kök fiili”, “mastar”, “genişletilmiş ve kısaltılmış mastar”, “diğer isim-fiiller”, “geçişli ve geçişsiz”, “ikinci oluşumun kök fiili”, “etken ve edilgen” “işteş”, “dönüşlü”, “edilgen”, “olumsuz”, “imkânsız”, “diğer türemeler”, “türemiş fiiller”, “dönüşlü”, “edilgen – dönüşlü”, “etkenler”, “işteş”, “gövde isimler”, “birleşik fiiller”, “imkân – tezlik”, “olmak, kılmak, eylemek ile yapılan birleşik fiiller”, “genel çekim”, “çekim modelleri”, “imék, dejílim, olmaq, olunmaq, wárdyr / yóqdur”, “sevmék fiilinin olumsuz ve etkeni”, “sewilmék fiili edilgeni”, “jzmaq fiili etken ve olumsuz”, “etmék”, “birleşik fiil”, “zaman biçimlerinin oluşumu ve anlamı”, “haber kipi”, “istek”, “şart”, “gereklilik”, “emir”, “geçmiş zaman”, belirli geniş zaman”, “belirsiz geniş zaman”, “tamamlanmış geçmiş zamanlı fiil”, “çoklu tamamlanmış geçmiş zamanlı fiil”, “geçmiş zamanlı istek”, “geçmiş zaman şart”, “geçmiş zaman gereklilik”, “çoklu gelecek zaman”, “gelecek zamanlı şart”, “çoklu gelecek zaman”, “geniş zaman”, “gelecek zamanlı çoklu geniş zaman”, “çoklu gelecek zamanlı çoklu geniş zaman”, “şartlı geniş zaman ve gelecek zaman”, “şartlı geniş zaman ve çoklu gelecek zaman”, “mastar ve isim-fiil”, “sıfat-fiil ve zarf-fiil”, “ekli zarf-fiil”, “çoklu ek”, “geniş zamanlı ek”, “gelecek zamanlı ek”, “edilgen tamamlanmış geçmiş zamanlı ek”, “diğer sıfat-fiil”, “zarf-fiil”, “-ip zarf-fiili”, “a-ráq, e-rék”, “ýdschaq, idschek”, “ýndscha, indache”, “-a / -e süreklilik fiili”, “-ghyn / -jin”, “-ly / -li”, “-dúqdscha / -díkdsche”, “ikén”, “Farsça fiiller”, “Arapça fiiller” konuları yer almaktadır. Morfoloji ana başlığının altıncı alt başlığı “partikel”de ilk alt başlık “edat”ta “üfzré”, “itschín”, “ilé”, “da / de”, “dan / den”, “bońrá”, “baschqá”, “ghairý”, “janá”, “ewwél”, “aqdém”, “muqaddém”, “ötörú”, “nāschî”, “beri”, “dyschary”, “ilgi hali almış edatlar”, “datif ekli edatlar”, “tscha, dsche”, “gibi”, “dschyláyn, dschiléjn”, “sifz” konuları bulunur. Morfoloji ana başlığının altıncı alt başlığı “partikel”deki ikinci alt başlık “bağlaç”ta “ve”, “dahý, dahá”, “hem”, “āndscháq”, “joksá”, “jāchód”, “mi”, “ki / kim”, “imdi”, “ejér”, “isé”, “diğer bağlaçlar” konuları bulunur. Morfoloji ana başlığının altıncı alt başlığı “partikel”deki üçüncü alt başlık zarf iken dördüncü alt başlıkta ünlemdir. Partikel konusunda ayrıca Farsça partikeller ve Arapça partikeller de

bulunur. “Pratik dersler” ana başlığında “belirsiz artikelli isim, - niteleme sıfatı, -yüklem olarak sıfat / -dir – bu”, “mi – dejił – ne – sayı”, “da / de – kesirler – war / jok”, “iyelik zamiri kim”, “Almanca sahip olmak”, “çoğul isim -dirlér”, “özne ve yüklem uyumu”, “olmak yardımcı fiilinin şimdiki zamanlı hali – soru – olumsuz”, “kişi zamirinin datifi – emir – ismin akuzatifi”, “genitif – sahip olmak – belirsiz tamlama – nicelik adları”, “datif – mastar”, “ablatif – karşılaştırma”, “geniş zaman yüklem fiilinin özne ile uyumu – şimdiki zaman sözcüğü”, “emir kipinin çoğulu”, “fiilin şimdiki zamanı – fiilde olumsuzluk”, “gelecek zaman – gelecek zaman sözcüğü ve mastarı”, “belirli tamamlanmış geçmiş zaman – belirsiz tamamlanmış geçmiş zaman – etken geçmiş zaman – geçmiş zamanlı isim-fiil sözcükleri”, “istek – emir 3. kişi – gereklilik – bağlı: istemek, sevmek, gerekir. 3. kişi açısından – imkânsızlık – ki”, “şart – şartlı cümleler – imtiyazlı cümleler”, “ek-fiil – geçmiş zamanlı gereklilik”, çoklu tamamlanmış geçmiş zaman – gelecek zamanlı geçmiş zaman – geniş zamanlı geçmiş zamanlı istek cümleleri – geçmiş zamanlı şart – imisch”, “edilgen – olunmaq tarafından ifade edilen edilgen”, “dönüşlü – işteş – etken / edilgenler”, “-mek / -mak mastarının kullanımı – özne olarak mastar – nesne olarak – genitifli mastar – datifli mastar – -de / -den eklenen mastarlar – ilé – için / üzre – -me / -ma ile kısaltılmış mastar”, “-ip ekli zarf-fiil – dejił – erek / araç – indsche / ýndsche – ikén – li /ly – e / a”, “isim-fiilin dik /duç ile kullanımı”, “gibi – dikdsche, dúqdscha – idschek / údschaç - -mefzdén ewwél”, “Türkizm” adlı konular yer alır. Sentaksa genel bakış olan son ana başlıkta “basit cümle ve bölümleri – biçimleri – kelime türetme – özne ve yüklem uyumu”, “basit cümle – zıtlık – ismin bir isim tarafından daha ayrıntılı belirlenmesi – datifte isim – ablatifte isim – önünde isim ile – bir sıfat ile isim, sayı, zamir – iyelik ekleri – sıfatın ayrıntılı tanımı – tamlamadaki isim – ablatifle bir isim – fiilin ayrıntılı belirlenmesi akuzatif / datif / ablatif yer – zaman – şekil – sebep”, “sıralı cümle – birden fazla konu – birkaç yüklem – birkaç nesne – iki geniş zamanlı fiiller – hem / hem de – aynı zamanda – kısmen – ya / ya da – ne / ne de”, “birleşik cümle – bağlı birleşik cümle – olumsuz cümle fiili – edilgen cümle fiili – cümle yapısı – isim cümleleri – ilgi cümleleri – zarf yer tamlayıcısı tümceleri – zaman, tarz, neden, niyet, sonuç, şart, imtiyaz”, “kelime sırası” şeklinde konular bulunmaktadır.

XIII

III. Lektion : Nr. 11. <i>هه ده</i> , <i>ده</i> , Lokativ. — 12. Bruchzahlen. — Seite 18. <i>war ee geit</i> , <i>هه جوقه</i> <i>ee geit nicht</i> . . . . . 188—190
IV. Lektion : Nr. 14. Besitzanzeigendes Fürwort (Pronominal- Affixe). <i>كيم</i> <i>kim wer?</i> . . . . . 191—196
V. Lektion : Nr. 15—18. Besitzanzeigendes Fürw., Fortsets. 199—203
VI. Lektion : Nr. 19—21. Das deutsche <i>haben</i> . . . . . 199—203
VII. Lektion : Nr. 21—23. Mehrzahl des Hauptworts. — 24. <i>دره</i> <i>dürre sie sind</i> . — 25—28. Uebereinstimmung des Subjekts und Prädikats . . . . . 204—209
VIII. Lektion : Nr. 32—34. Gegenwart des Hilfssetzworts <i>Sein</i> . — 35. fragend. — 36. negirt . . . . . 210—213
IX. Lektion : Nr. 37. Dativ des persönl. Fürworts. — 38. Im- perativ. — 39. Akkusativ des Hauptworts . . . . . 214—218
X. Lektion : Nr. 40. <i>Und</i> . — 41. Genitiv. — 42. <i>haben</i> . — 43. Unbestimmter Genitiv. — 44. Namen der Quantität . . . . . 219—224
XI. Lektion : Nr. 45—47. Dativ. — 48. 49. Infinitiv . . . . . 225—229
XII. Lektion : Nr. 51—56. Ablativ. — 57. Komparation . . . . . 230—234
XIII. Lektion : Nr. 58—63. Aorist. — 64—67. Uebereinstimmung des Prädikatssetzworts mit dem Subjekt. — 68. Mittelwort der Gegen- wart. — 69. Mehrzahl des Imperativs . . . . . 235—246
XIV. Lektion : Nr. 70. Gegenwart des Zeitworts. — 71. Negation des Zeitworts . . . . . 247—258
XV. Lektion : Nr. 72. 73. Zukunft. — 74. Mittelwort u. Infinitiv der Zukunft . . . . . 259—265
XVI. Lektion : Nr. 75. 76. Bestimmtes Perfektum. — 77. Unbestimm- tes Perfektum. — 78. Thätiges Mittelwort der Vergangenheit. — 79—81. Verbalsubstantiv und leidendes Mittelwort der Ver- gangenheit . . . . . 266—278
XVII. Lektion : Nr. 82—85. Optativ : <i>Wollen, Mögen, Sollen</i> . Im- perativ der 3. Pers. — 86. 87. Necessitativ : <i>Müssen</i> . — 88. <i>Können</i> . — 89. <i>Nichtkönnen</i> : Impossibilitätsform. — 90. 91. <i>که</i> <i>hi da/é</i> . . . . . 279—293
XVIII. Lektion : Nr. 92—98. 99. 100. Conditional. Bedingungs- sätze. — 97. 98. Concessiv-Sätze . . . . . 292—305
XIX. Lektion : Nr. 101—103. Imperfektum. — 104. Präteritum des Necessitativs : <i>ich sagte</i> . — 105. Plusquamperfektum. — 106. Futur. Praet. <i>ich war im Begriff, wollte, möchte</i> . — 107—111. Aor. Praet. <i>Wunschätze</i> . — 112. Praet. Optat. — 113. 114. <i>ایمش</i> <i>imisch</i> . — 115. <i>Ich hatte</i> . . . . . 307—323

XIV

XX. Lektion : Nr. 116. 117. Passivum. — 118. Passiv umschrieben durch <i>ایلمیق</i> <i>obmanq</i> . . . . . 324—333
XXI. Lektion : Nr. 119. Reflexiva. — 120. Reciproca. — 121. 122. <i>Causativa u. Facilitiva</i> . . . . . 334—344
XXII. Lektion : Nr. 123 ff. Gebrauch des Infinitiv's auf <i>هه</i> <i>heh</i> <i>neh, esep</i> . — 123. Der Inf. als Subjekt. — 122* als Objekt. — 124. Genitiv des Inf. — 125. Dativ des Inf. — 126. Der Inf. mit <i>هه ده</i> u. <i>هه</i> . — 127. mit <i>ایله</i> <i>idé</i> . — 128. mit <i>ایچون</i> <i>ajchon</i> . — 129. Abgekrürter Inf. auf <i>سه سه</i> <i>seh, su</i> . . . . . 345—356
XXIII. Lektion : Nr. 130. Gebrauch des Gerundiv's auf <i>یقه</i> <i>ya</i> . — 131. <i>ایله</i> <i>ajle</i> . — 132. Gerund. auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, a-sap</i> . — 133. Ger. auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> . — 134. <i>ایکم</i> <i>ikem</i> . — 135. Ger. auf <i>یقه</i> <i>ya</i> . . . . . 356—366
XXIV. Lektion : Nr. 137. Gebrauch des Verbalsubstantivs auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> . . . . . 367—374
XXV. Lektion : Nr. 138. Gebrauch von <i>گهی</i> <i>geh</i> . — 139. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 140. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 141. <i>ایچون</i> <i>ajchon</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 142. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 143. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 144. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 145. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 146. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 147. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 148. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 149. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 150. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 151. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 152. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 153. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 154. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 155. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 156. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 157. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 158. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 159. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 160. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 161. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 162. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 163. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 164. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 165. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 166. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 167. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 168. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 169. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 170. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 171. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 172. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 173. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 174. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 175. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 176. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 177. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 178. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 179. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 180. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 181. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 182. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 183. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 184. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 185. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 186. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 187. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 188. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 189. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 190. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 191. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 192. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 193. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 194. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 195. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 196. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 197. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 198. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 199. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 200. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 201. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 202. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 203. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 204. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 205. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 206. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 207. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 208. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 209. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 210. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 211. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 212. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 213. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 214. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 215. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 216. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 217. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 218. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 219. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 220. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 221. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 222. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 223. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 224. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 225. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 226. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 227. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 228. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 229. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 230. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 231. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 232. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 233. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 234. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 235. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 236. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 237. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 238. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 239. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 240. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 241. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 242. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 243. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 244. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 245. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 246. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 247. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 248. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 249. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 250. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 251. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 252. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 253. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 254. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 255. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 256. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 257. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 258. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 259. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 260. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 261. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 262. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 263. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 264. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 265. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 266. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 267. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 268. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 269. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 270. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 271. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 272. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 273. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 274. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 275. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 276. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 277. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 278. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 279. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 280. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 281. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 282. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 283. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 284. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 285. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 286. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 287. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 288. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 289. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 290. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 291. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 292. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 293. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 294. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 295. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 296. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 297. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 298. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 299. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 300. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 301. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 302. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 303. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 304. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 305. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 306. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 307. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 308. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 309. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 310. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 311. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 312. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 313. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 314. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 315. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 316. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 317. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 318. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 319. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> <i>esep, ya</i> . — 320. Gerundiv auf <i>یقه</i> <i>ya</i> <i>esep, ya</i> <i></i>

2.2.18. PIQ.GTOU

Piquere'in yazmış olduğu “*Grammatik der Türkisch - Osmanische umgangsprache*” adlı kitapta yedi sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın sonunda yer almaktadır. İçindekiler bölümünde yer alan başlıkların hepsi kitapta başlık olarak yer almamaktadır. Ana başlık ya da bölümlenme yapılmayan kitapta yer alan konular “giriş”, “harfler ve okunuşları”, “alfabe”, “alfabe ve telaffuz”, “ünlü işareti”, “yazım işaretleri”, “ünlülerin sınıflandırılması”, “uyum kuralları”, “isim”, “cinsiyet”, “sayı”, “kelime çekimi”, “isimlerin sınıflandırılması”, “ilk çekim”, “ikinci çekim”, “üçüncü çekim”, “dördüncü çekim”, “kaf ile biten isimlerin çekimi”, “kef ile biten isimlerin çekimleri”, “iki ünsüzle biten isimlerin çekimleri”, “bazı isimlerin tanımlanarak ت'nin د'ye çevrilmesi”, “düzensiz çoğul oluşumu”, “sıfat”, “niteleme sıfatları”, “karşılaştırma”, “üstünlük”, “ikileme”, “isimlerden özel isimlerin oluşumu”, “beş grupta sıfatlar”, “sayı”, “sıra sayılarının oluşumu”, “asıl sayılar”, “üleştirme sayıları”, “çoğul oluşum”, “tekrar sayısının oluşumu”, “kesir sayılar”, “üleştirme sıfatları”, “işaret sıfatları”, “aitlik”, “ekli örnekler”, “ünlü uyumlarına göre ekler”, “su kelimesi çekimleri”, “birinci ve ikinci şahıs ekleri olan isimlerin hangi çekime ait olduğu”, “üçüncü şahıs eki ile isimlerin çekimi”, “üçüncü şahıs ekinin belirsizliği”, “belirsiz sıfatlar”, “soru sıfatları”, “zamirler”, “kişi zamirleri”, “kendi zamiri”, “işaret zamiri”, “ilgi zamiri”, “aitlik eki alan ilgi zamirleri”, “soru zamirleri”, “belirsiz zamirler”, “fiil”, “formlar”, “olumsuz biçim”, “imkânsız form”, “edilgen form”, “geçişli form”, “çift geçişli form”, “dönüştürme form”, “işteş”, “formlar oluşurken not”, “geçişlilerin olumsuz biçimine ilişkin not”, “olasılığı ifade etme biçimi”, “tezliği ifade etme biçimi”, “fiil formları tablosu”, “türler veya modlar”, “zorunluluk”, “işaret niteliğinde”, “şüpheli”, “gereklilik”, “istek ve dilek kipi”, “dilek kipi”, “varsayım”, “mastar”, “zamanlar”, “şimdiki zaman”, “çiftli şimdiki zaman”, “geçmiş zaman”, “üç çeşit hikâye birleşik zaman”, “geçmiş zaman hikâye birleşik zaman”, “geçmiş zaman”, “çoklu hikâye birleşik zaman”, “geniş zaman”, “üç çeşit gelecek zaman”, “gelecek geçmiş zaman”, “farklı türlerde meydana gelen zamanlar”, “sayılar ve kişiler”, kip ve kişilerin oluşumu”, “çoğul şahısların oluşumu”, “sıfat-fiil”, “şimdiki zamanlı sıfat-fiil”, “ikinci şimdiki zamanlı sıfat-fiil”, “sıfat-fiil oluşturmak için bazı kurallar”, “y / u ile bazı sıfat-fiiller”, “a ile bazı sıfat-fiiller”, “i / e / ü ile bazı sıfat-fiiller”, “üçüncü şimdiki zamanlı sıfat-fiiller”, “geçmiş zamanlı sıfat-fiiller”, “şimdiki zamanlı sıfat-fiiller”, “orta kelime olarak sıfat-fiiller”, “sıfat olarak kullanılan sıfat-fiiller”, “isim olarak kullanılan sıfat-fiiller”, “beş zamanın sözcükleri”, “geçmiş zamanlı sıfat-fiil”, “gelecek zamanlı sıfat-fiil”, “gereklilik kipli

sıfat-fiil”, “zarf-fiil”, “zarf-fiilli deyimler”, “birleştirilmiş zarf-fiil”, “temel fiil”, “temel fiilin eksik zamanlarının tespiti”, “olumsuz olarak değiştirilen temel fiil”, “*war / jok* kullanımı”, “farklı zamanlar”, “yardımcı fiiller”, “fiil çekimleri”, “dört çekim”, “ilk çekim”, “ikinci çekim”, “üçüncü çekim”, “dördüncü çekim”, “çekim üzerine notlar”, “soru biçimindeki fiil”, “Olumsuz formdaki fiil”, “kişisel olmayan fiiller”, “fiil”, “niteleme zarfları”, “sayı”, “yer”, “zaman”, “emir hakkında”, “soru hakkında”, “olumlama hakkında”, “olumsuzlama”, “edatlar”, “sözcüklere eklenen edatlar”, “değişmez edatlar”, “dikkate değer artışlar”, “ofisi yönetenler”, “bağlantı sözcükleri”, “bağlayıcı bağlaçlar”, “enerji veren bağlaçlar”, “zıt bağlaçlar”, “koşullu bağlaçlar”, “karşılaştırmalı bağlaçlar”, “ardışık bağlaçlar”, “akıl yürütme bağlaçları”, “zaman tanımlayan bağlaçlar”, “arzu edilen bağlaçlar”, “daralan bağlaçlar”, “ünlem kelimesi”, “sentaks”, “yazım”, “kelimeler”, “koşul kelimeleri”, “arıtma kelimesi”, “fiiller”, “isimlerin birleşimi”, “Farsça birleşimler”, “sıfatların birleşimi”, “sıfatları yöneten durumlar”, “karşılaştırma seviyeleri”, “rakamlar”, “zamirler – şahıs zamirleri”, “atıfta bulunan zamirler”, “fiil – özne”, “nesne”, “fiilleri yöneten durumlar”, “zamanların karışıklığı”, “tür karışıklığı”, “haber ve dilek kipinin zamanlarının uyumu”, “dilek kipi”, “istek”, “fiil”, “soru kısmı”, “yer ve zaman sorularının cevabı”, “fiyat sorularının cevabı”, “bağlaçlar”, “fiilin yeri”, “konuşma – bulusmak”, “gezinmek üzere”, “kahvaltı”, “zicaret”, “sofrada”, “Türkçe konuşmak”, “saat”, “hava”, “insanlar hakkında bilgi edinmek” ve “yol sormak” konularıdır.

Inhalts-Verzeichniß.

	Seite
Einleitung	1
Von den Buchstaben und deren Aussprache	1
Buchstaben-Einteilung	4
Buchstaben-Aussprache	4
Vokalzeichen	11
Orthographische Zeichen	12
Einteilung der Vokale	14
Regeln des Wohltautes	15
Das Hauptwort	17
Geschlecht	17
Zahl	19
Biegung der Wörter	19
Einteilung der Hauptwörter	19
Erste Declination	20
Zweite Declination	21
Dritte Declination	22
Vierte Declination	23
Declination der Hauptwörter, die mit Jaaf endigen	25
	26
Declinationen der Hauptwörter, die mit zwei Consonanten endigen	27
Bernennung des u in u bei der Declination einiger Hauptwörter	29
Unregelmäßige Bildung der Mehrzahl	29
Das Beiwort	30
Das Eigenschaftswort	30
Bildung des Comparativs	30

	Seite
Bildung des Superlativs	32
Eigenhäufige Superlative	32
Bildung der Eigenschaftswörter aus den Hauptwörtern	34
Bestimmungswörter in fünf Arten getheilt	34
Zahlwörter	35
Bildung der Ordnungszahlen	35
Grundzahlen	35
Bildung der vertheilenden Zahlwörter	35
vermehrten	36
Wiederholungszahlen	36
Die Bruchzahlen	36
Angewandte Beiwörter	37
Zueigende	38
Die alleinstehenden Beiwörter	38
Die angehängten zueigenden Beiwörter, Affixa	38
Tabelle der Affixen nach dem harmonischen System	39
Ausnahme des Wortes هو zu, das Wasser	40
Zu welcher Declination die Hauptwörter mit den Affixen der ersten und zweiten Person gehören	40
Declination der Hauptwörter mit dem Affixum der dritten Person	40
Unbestimmtheit des Affixum der dritten Person	42
Unbestimmte Beiwörter	43
Fragebeiwörter	43
Härwörter	44
Personliche Härwörter	44
Das zurückführende Härwort	46
Angewandte Härwörter	47
Zueigende Härwörter	48
Zueigende Härwörter	51
Fragebeiwörter	52
Unbestimmte Härwörter	54
Das Zeitwort	56
Die Formen	57
Die verneinende Form	57

	Seite
Die Form der Unmöglichkeit	57
Die leidende Form	58
Die transitive Form	58
Doppeltransitive Form	60
Die rückführende Form	60
Die Form der Wechselwirkung	61
Anmerkung über die Bildung der leidenden Form	61
Anmerkung über die verneinende Form der Transitiven	63
Die Art, die Möglichkeit auszudrücken	63
Die Art, die Beidigkeit auszudrücken	63
Uebersichtstabelle der Zeitwortformen	66
Die Arten oder Modi	67
Imperativ	67
Indicativ	67
Dubitativ	68
Necessitativ	69
Optativ und Coniunctiv	71
Subiunctiv	72
Suppositiv	72
Infinitiv	73
Die Zeiten	73
Gegenwärtige Zeit	74
Doppeltes Praesens	74
Vergangene Zeit	74
Imperfectum dreifacher Art	74
Praeteritum perfectum	75
Praeteritum	76
Plusquam perfectum	76
Künftige Zeit	76
Futurum dreifacher Art	76
Künftig vergangene Zeit	77
Zeiten, die bei den verschiedenen Arten vorkommen	77
Die Zahlen und Personen	78
Bildung der Personen der Einzehl	78

	Seite
Bildung der Personen der Mehrzahl	80
Das Participle	82
Erstes Participle praesens	83
Zweites Participle praesens	84
Einige Regeln zur Bildung dieses Particips	85
Einige Participsen mit y oder u	86
Einige Participsen mit a	87
Einige Participsen mit i , e oder o	88
Drittes Participle praesens	90
Participle praeteritum	90
Participle perfectum	91
Dieses Participle als Mittelwort	92
Dieses Participle als Eigenschaftswort	92
Dieses Participle als Hauptwort	93
Mittelwörter der künftigen Zeit	94
Participle praesens	94
Participle futurum	94
Participle in iser	94
Participle der Notwendigkeit	95
Das Gerundium	95
Dem Gerundium entsprechende Redensarten	100
Das zusammengesetzte Gerundium	105
Das Hauptzeitwort	107
Erhebung der fehlenden Zeiten des Hauptzeitwortes	113
Das Hauptzeitwort verneinend abgemandelt	126
Die Art, den Besitz und den Nichtbesitz auszudrücken	129
Bildung der verschiedenen Zeiten eines Zeitwortes	132
Die Hilfszeitwörter	135
Die Coniunctionen	137
Es gibt vier Coniunctionen	138
Erste Coniunction	139
Zweite Coniunction	149
Dritte Coniunction	157
Vierte Coniunction	164

	Seite		Seite
Bemerkungen über die Conjugationen	172	Berkeinerungswort	222
Das Zeitwort in fragender Form	174	Zeitwörter	222
Das Zeitwort in beineinander Form	180	Verbindung der Hauptwörter	223
Von den unpersönlichen Zeitwörtern	191	Verfäße Verbindungart	225
Das Nebenwort	193	Verbindung der Eigenschaftswörter	226
Adverbia der Art und Weise	198	Casus, welche die Eigenschaftswörter regieren	227
der Zahl	194	Vergleichungsstufen	228
des Ortes	195	Zahlwörter	229
der Zeit	196	Hürwörter. Persönliche Hürwörter	230
der Ordnung	198	Bezügliche Hürwörter	232
der Frage	198	Das Zeitwort. Von dem Subject	233
der Beziehung	199	Von dem Object	235
der Verneinung	199	Casus, welche die Zeitwörter regieren	237
Die Postpositionen	200	Vermochlung der Zeiten	242
Postpositionen, die den Wörtern angehängt werden	200	Vermochlung der Arten	242
Unveränderliche Postpositionen	201	Uebereinstimmung der Zeiten des Indicativ und des Coniunctiv	244
Veränderliche Postpositionen	201	Subiunctiv	246
Casus, welche die Postpositionen regieren	204	Optativ	248
Die Bindewörter	207	Nebennort	251
Verbindende Bindewörter	207	Die Fragpartikel	251
Trennende Bindewörter	208	Casus, die den Fragen des Ortes und der Zeit entsprechen	252
Entgegengesetzte Bindewörter	209	Casus, die den Fragen des Preises und des Maßes entsprechen	253
Bedingende Bindewörter	209	Bindewörter.	255
Vergleichende Bindewörter	210	Öpzbau	255
Belgernde Bindewörter	210	Ösprüche. Das Antreffen	258
Begründende Bindewörter	210	Beim Anziehen	259
Zeitbestimmende Bindewörter	210	Das Dröhtüß	262
Büßfchrende Bindewörter	211	Der Besuch	263
Einschränkende Bindewörter	211	Bei Zische	264
Das Kusrußungswort	211	Von dem türkisch Sprechen	266
Syntax	213	Von der Stunde	268
Orthographie	213	Ueber das Bettler	269
Wörterbildung. Hauptwörter	217	Nach Semanten sich erkundigen	271
Bejchaffenheitwörter	221	Um nach dem Wege zu fragen	272

	Seite
Um zu schreiben	273
Bei einem Uhrmacher	276
Bei einem Buchhändler	278
Bei einem Schmied	279
Um ein Pferd zu kaufen	281
In einem Kaffeekaufe	283
Öprichwörter	287
Transcription der Öprichwörter	289
Wörterfammlung	305

Görsel 2.18 PIQ.GTOU'nun içindekiler kısmı

2.2.19. HOP. ECTL

Hopkins'in yazdığı “*Elementary grammar of the Turkish language...*” adlı kitapta bir sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. “Alfabe”, “isim”, “isimlerin uyumu”, “sıfat”, “sıfatlarda karşılaştırma”, “zamirler”, “sayılar”, “isim formları”, “düzensiz yardımcı fiiller”, “düzenli fiiller”, “düzenli yardımcı fiiller”, “fiil kökünden fiil oluşumu”, “olumsuz fiil çekimi”, “birleşik fiillerin oluşumu”, “birleşik

fiillerin oluşumu”, “isimlerden fiillerin oluşumu”, “edat”, “zarf” ve “çeviriler” kitabın içindekiler bölümünde yer alan konulardır.

TABLE OF CONTENTS.	
	PAGE
THE ALPHABET	1
THE NOUN SUBSTANTIVE	3
THE CONCORDANCE OF SUBSTANTIVES	5
THE ADJECTIVE	5
COMPARISON OF ADJECTIVES	6
THE PRONOUNS	9
THE NUMERALS	13
THE FORMATION OF NOUNS	17
THE IRREGULAR AUXILIARY VERBS	19
THE REGULAR VERB	23
THE REGULAR AUXILIARY VERB	30
THE FORMATION OF VERBS FROM THE VERBAL ROOT	33
CONJUGATION OF THE NEGATIVE VERB	34
FORMATION OF COMPOUND VERBS	32, 37
THE FORMATION OF VERBS FROM NOUNS	39
THE POST-POSITIONS	40
THE ADVERBS	41
TRANSLATIONS	43

Digitized by Google

Görsel 2.19 HOP. EGTL'nin içindekiler kısmı

2.2.20. ARN.OTG

Arnold tarafından yazılan “*A simple transliteral grammar of the Turkish language...*” adlı kitapta iki sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. İçindekiler bölümü üç ana bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde “alfabe ve okunuşu”, “isimler”, “sıfatlar”, “sayılar”, “zamirler”, “fiil” “zarflar”, “miktar zarfları”, “nitelik zarfları”, “yer zarfları”, “zaman zarfları”, “soru zarfları”, “onaylama zarfları”, “olumsuzlama zarfları”, “işaret zarfları”, “sayı zarfları”, “emir zarfları”, “şüphe zarfları”, karşılaştırma zarfları”, “protesto zarfları”, edatlar”, “bağlaçlar” ve “duyurular” başlıkları bulunmaktadır. İkinci bölümde sadece sentaks başlığı bulunmaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise “bazı genel kelime sözlüğü”, “kısa mektup örneği” ve “basit ifadeler ve övgüler” konuları yer almaktadır.

CONTENTS.		CONTENTS.	
		PAGE	
PART I.		PART I.	
THE ALPHABET AND ITS PRONUNCIATION	9	ADVERBS OF NUMBER	51
NOUNS	10	ADVERBS OF ORDER	51
ADJECTIVES	13	ADVERBS OF DOUBT	52
NUMBERS	17	ADVERBS OF COMPARISON	52
PRONOUNS	19	ADVERBS OF PROTESTATION	52
VERBS	25	POSTPOSITIONS	52
ADVERBS	44	CONJUNCTIONS	54
ADVERBS OF QUANTITY	44	EXCLAMATIONS	56
ADVERBS OF QUALITY	45		
ADVERBS OF PLACE	45	PART II.	
ADVERBS OF TIME	47	SYNTAX	57
ADVERBS OF INTERROGATION	49		
ADVERBS OF AFFIRMATION	50	PART III.	
ADVERBS OF NEGATION	50	VOCABULARY OF SOME COMMON WORDS	63
ADVERBS OF DEMONSTRATION	51	EXAMPLE OF SHORT LETTER	72
		SIMPLE PHRASES—COMPLIMENTS	73

Görsel 2.20 ARN.OTG'nin içindekiler kısmı

2.2.21. FINK.TD

Fink'in kaleme aldığı "*Türkischer Dragoman*" adlı kitapta bir sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitabın içindekiler bölümü birinci ve ikinci baskının ön sözü ile başlamaktadır. "Türkçe karakterler", "Türkçede kök sözcüklerden türetilmiş sözcüklerin oluşumu üzerine", "konuşma bölümleri", "Türk dilinde kelimelerin birleşimi (el nahw)", "Türkçede en sık geçen kelimelerin derlemesi (Almanca – Türkçe / Türkçe – Almanca)", "sohbetler (mukialemet)", "konuşma figürleri (istilah)", ve "atasözleri (zarbii mesel)" başlıkları bulunmaktadır. "Konuşma bölümleri" başlığının alt başlıkları sıra numaraları ile I.İsimler, II. Nitelik kuralları, III. Rakamlar, IV. Zamirler, V. Fiiller, VI. Edatlar, VII.Zarflar, VIII Bağlaçlar, IX. Ünlemler şeklindedir.

Inhaltsverzeichnis.	
	Seite
Vormort zur ersten Auflage	v
Vormort zur zweiten Auflage	vi
—	
Die türkischen Schriftzeichen	3
Ueber die Bildung von abgeleiteten Wörtern aus Stammwörtern im Türkischen	10
Von den Rechenarten	20
I. Die Hauptwörter	—
II. Die Beschaffenheitswörter	22
III. Die Zahlwörter	25
IV. Die Pronomina	27
V. Die Zeitwörter	33
VI. Verbstämme	60
VII. Adverbia	63
VIII. Conjunctionen	67
IX. Interjectionen	69
Die Fortführung (el nakwi) in der türkischen Sprache	71
Sammlung der am häufigsten im Türkischen vorkommenden Wörter:	
Deutsch-Türkisch	80
Türkisch-Deutsch. Alphabetisch geordnet	121
Gespräche (mukâlemet)	175
Redensarten (istilâh)	196
Sprichwörter (zarb-i mesel)	199

Görsel 2.21 FINK.TD'nin içindekiler kısmı

2.2.22. WELL.APG

Wells'in "A practical grammar of the Turkish language..." adlı kitabında altı sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. İçindekiler bölümünde konular 16 başlıkta verilmiştir. İlk bölüm olan "Türkçe alfabe" konusunda "Türk alfabesi", "İngilizce karakterlerin Türkçe telaffuzu", "Türk harflerinin telaffuzu", "ünlüler", "Arapça artikelin telaffuzu" ve "Türkçe telaffuzda ahenk kuralları" başlıkları bulunur. İkinci bölüm olan "isim" konusunda "ismin cinsiyeti", "isim çekimi (örneklerle)", "isim sayısı", "düzenli Arapça çoğul", "düzensiz Arapça çoğul", "çoğulu oluşturmanın Farsça modu" ve "Alıştırma I" başlıkları bulunur. Üçüncü bölüm olan "sıfat" konusunda "Arapça sıfatların kullanımı", "karşılaştırma", "üstünlük", "Farsça karşılaştırma", "Alıştırma II", "sayı sıfatları", "asıl sayılar", "Arapça sayılar", "Farsça Sayı Sıfatları", "Arapça sayılar", "Türkçe asıl sayılar", "Dört kelimesi", "soru sıra numarası kâchñjî", "Arapça sıra sayıları", "kesir sayıları", "yarı, buçuk, yarım arasındaki fark", "tam sayı ve kesir", "üleştirme sayıları" ve "Alıştırma III" başlıkları bulunur. Dördüncü bölüm olan "zamir" konusunda "kişi zamirleri", "kendi", "işaret Zamirleri", "Arapça zamirler", "soru zamirleri", "isimler olarak kim ve hânghî", "nassl", "zamir ekleri", "iyelik ekleri", "iyelik eklerinin ahenge uygun telaffuzu", "bir ismin zamir ekiyle

çekimi”, “*sou* kelimesi”, “ilgi zamiri eki *ki*” ve “Alıştırma IV” konuları yer alır. Beşinci bölüm olan “fiil” konusunda “Türkçe mastar”, “mastar formunun çekimi”, “fiilin geçişli (oldurgan-ettirgen) formu”, “dönüşlü ve edilgen Fiiller”, “olumsuz yeterlilik fiilleri”, “Türkçe fiillerin türetilme tablosu”, “Türkçede olmak nasıl ifade edilir?”, “Fiilin kipleri”, “Türkçe fiil çekimi”, “zamanların oluşumu ile ilgili açıklamalar”, “fiilin sayısı ve kişisi”, “Alıştırma V”, “sıfat-fiiller”, “Alıştırma VI”, “zarf-fiiller”, “zarf-fiil benzeri ifadeler”, “Alıştırma VII”, “isim-fiiller”, “Alıştırma VIII”, “fiilin şüphe formu”, “Alıştırma IX”, “fiilin üç karmaşık biçimi”, “edilgen fiilin çekimi”, “Alıştırma X”, “ekfiil çekimi -im”, “ekfiilin olumsuz hali”, “Alıştırma XI”, “sahip olmak fiilinin çekimi”, “Alıştırma XII”, “olumsuz bir fiilin çekimi”, “Alıştırma XIII”, “fiilin soru formu”, “fiilin soru biçiminde çekimi”, “Alıştırma XIV”, “yapabilmek fiilinin çekimi”, “Alıştırma XV”, “birleşik fiiller”, “etken birleşik fiilin çekimi”, “Alıştırma XVI”, “birleşik bir fiil çekimi”, “Alıştırma XVII”, “birleşik edilgen fiil çekimi” ve “Alıştırma XVIII” konuları yer alır. Altıncı bölüm olan zarf konusunda “niteleme zarfları”, “*jé* eki”, “sayı zarfları”, “yer zarfları”, “zaman zarfları”, “emir zarfları”, “soru zarfları”, “onay zarfları”, “olumsuz zarfları”, “çeşitli zarflar”, “Türkçe zarf olarak kullanılan Farsça kelimeler”, “Türkçe zarf olarak kullanılan Arapça kelimeler”, “soru partikeli *mi*” ve “Alıştırma XIX” başlıkları vardır. Yedinci bölüm olan edatlar (önde ve arkada bulunan) konusunda “isim veya zamir ile birleştirilen edatlar”, “*sou* kelimesi”, “akuzatif”, “datif”, “*dé*”, “*den* veya *dan*”, “*siz* veya *suz*”, “*ile* veya *lé*”, “kelimelerle birleştirilmemiş edatlar”, “değişmez edatlar”, “isimlere ve zamirlere katılan *ichin*”, “değişen edatlar”, “Farsça edatlar”, “Arapça edatlar” başlıkları bulunur. Sekizinci bölüm olan bağlaç konusunda “çift bağlaçlar”, “telaffuz”, ayırıcı bağlaçlar”, “zıt bağlaçlar”, “şartlı bağlaçlar”, “çeşitli bağlaçlar” ve “Alıştırma XXI” başlıkları vardır. Dokuzuncu bölüm olan ünlem konusunda sadece “Alıştırma XXII” başlığı bulunur. Onuncu bölüm olan Türkçe sözcüklerin oluşumu konusunda “Türkçe isimler”, “-*ci* eki”, “-*lık* eki”, “-*ş* eki”, “-*c* eki”, “-*ki* / -*ku* eki”, “-*gaç* / *geç* eki”, “-*m* eki”, “küçültme isimleri”, “*jé* eki”, “Alıştırma XXIII”, “Türkçe sıfatlar”, “-*lu* eki”, “-*sız* eki”, “*k* / *g* eki”, “-*kun* / *gın* eki”, “-*ce* eki”, “Alıştırma XXIV”, “Türkçe fiiller”, “-*lamak* / -*lemek* eki”, “-*lanmak* eki”, “-*laşmak* / -*leşmek* eki”, “Alıştırma XXV” başlıkları bulunur. On birinci bölüm olan Farsça sözcüklerin yapısı konusunda “Farsça isim”, “Farsça sıfat”, “Farsça sıfat-fiiller” başlıkları vardır. On ikinci bölüm olan Arapça sözcüklerin oluşumu konusunda “üç harfli Arapça köklerin ilk formları tablosu”, “Arapça etken ve edilgen sıfat-fiiller”, “etken sıfat-fiil”, “edilgen sıfat-fiil”, “Arapça karşılaştırma ve üstünlük”, “yer adı”, “araç adı”, “üç harfli Arap kökünün türevi”, “üç harfli Arap kökünden oluşturulan türev formlar tablosu”, “dört harfli Arap kökünün etken ve edilgen

sıfat-fiil” başlıkları bulunmaktadır. On üçüncü bölüm olan düzensiz Arapça çoğul fiiller konusunda sadece alıştırma XXVI başlığı vardır. On dördüncü bölüm olan Türkçe birleşik kelimeler konusunda “Farsça birleşik kelimeler”, “Farsça sıfat-fiiller”, “isim ve sıfat-fiilden oluşan kelimeler”, “sıfat ve isimden oluşan kelimeler”, “iki isimden oluşan kelimeler”, “sıfat-fiillerin kullanımıyla oluşan kelimeler”, “Türkçe birleşik sözcük olarak kullanılan Arapça ifadeler”, “Alıştırma XXVII” başlıkları bulunmaktadır. On beşinci bölüm olan Türkçe yazım konusunda sadece “Alıştırma XXVIII” başlığı bulunmaktadır. Son bölüm olan on altıncı bölüm olan sentaks konusunda “isim”, “bağlaçlarla isimler”, “ismi isimle bağlamanın Farsça modu”, “eş anlamlı sözcüklerin çiftli kullanımı”, “Türkçe kipler”, “Asıl sayılardan sonra tekil kullanımı”, “Alıştırma XXIX”, “sıfat”, “Türk kökenli sıfatlar”, “Farsça isimleri ve sıfatları bağlama modu”, “Arapça sıfatların kullanımı”, “*Bir*’in sıfatla kullanımı”, “Türkçe sıfatlar *ghibi*”, “datif durum gerektiren sıfatlar”, “ablatif durum gerektiren sıfatlar”, “Alıştırma XXX”, “karşılaştırma dereceleri”, “karşılaştırma”, “üstünlük”, “Alıştırma XXXI”, “sayılar”, “sayıların konumu”, “Arapça sayılar”, “sıfatı olan bir sayı adı”, “sayıların arasında kullanılan “veya” kelimesi”, “chok, wâfir, bir kach, bâzı, kach kullanımı”, “Alıştırma XXXII”, “işaret zamiri”, “iyelik ekleri”, “iyelik”, “Alıştırma XXXIII”, “kişi zamirleri”, “zamirlerin atlanması”, “mezkiour, mezbour vb. kullanımı”, “*ben / benim* zamirlerinden kaçınma”, “ikinci tekil kişi yerine ikinci ve üçüncü çoğul kişinin kullanılması”, “Alıştırma XXXI”, “ilgi zamirleri”, “Alıştırma XXXV”, “fiil”, “fiilin konumu”, fiilin nominatiflerle kullanımı”, “birkaç nominatifli fiil”, “yardımcı fiilin kullanımı”, “*dir*’in atlanması”, “yetenek fiili”, “vurgulu bir kelimenin konumu”, “koşul kipi”, “istek kipi”, “emir kipinde kullanılan istek kipi”, “koşul için kullanılan istek kipi”, “geçmiş ve şimdiki zamanlı istek kipi”, “soru olarak kullanılan istek kipi”, “*déyou* veya *déyé*’nin kullanımı”, “fiilin belirli ve belirsiz nesnesi”, “şimdiki zaman için geçmiş zamanın kullanımı”, “datifi yöneten fiiller”, “ablatifi yöneten fiiller”, “Alıştırma XXXIV”, “*issé*”, “sıfat-fiiller”, “Arapça ve Farsça sıfat-fiiller”, “isim-fiiller ve mastarlar”, “Arapça isim-fiiller”, “*-dak / dek* ile biten isim-fiiller”, “isim olarak kullanılan mastarlar”, “zarf-fiiller”, “yardımcı fiilin atılması”, “Alıştırma XXXVII”, “zarf”, “*evet* ve *hayır* kullanmama”, “Alıştırma XXXVIII”, “edat”, “bağlaç”, “yokhsa”, “Alıştırma XXXIX”, “Türkçe cümlede sözcüklerin sırası”, “vurgulu sözler”, “Alıştırma XL”, “Türk Atasözleri” başlıklı konular bulunmaktadır.

CONTENTS.

CHAPTER I.—THE TURKISH ALPHABET.

	PAGE		PAGE
The Turkish Alphabet	2	The Vowel Signs	9
The Pronunciation of Turkish in English Characters	3	The Pronunciation of the Arabic Article	10
The Pronunciation of the Turkish Letters	5	Of the Laws of Euphony in Pronouncing Turkish	11

CHAPTER II.—THE NOUN.

The Gender of the Noun	12	The Irregular Arabic Plural	17
The Declension of the Noun (with Examples)	13	The Persian Mode of Forming the Plural	17
The Number of the Noun	16	Exercise I.	18
The Regular Arabic Plural	17		

CHAPTER III.—THE ADJECTIVE.

The Use of Arabic Adjectives	19	The word "Four" <i>dört</i>	25
The Comparative	19	The Interrogative Ordinal Number <i>dördüncü</i>	26
The Superlative	20	The Arabic Ordinal Numbers	26
The Persian Comparative	20	The Fractional Numbers	26
Exercise II.	21	The Difference between <i>یارم</i> , <i>یارم</i> and <i>یارم</i>	27
Numeral Adjectives	22	A Whole Number and a Fraction	27
The Cardinal Numbers	22	Distributive Numerals	27
The Arabic Numbers	23	Exercise III.	28
The Persian Numeral Adjectives	24		
The Arabic Figures	24		
The Turkish Cardinal Numbers	25		

Digitized by Google

CHAPTER IV.—PRONOUNS.

	PAGE		PAGE
Personal Pronouns	29	The Euphonic Pronunciation of the Possessive Affixes	33
<i>کندی kendî</i> (self)	30	Declension of a Noun with a Pronominal Affix	34
Demonstrative Pronouns	31	The word <i>سو su</i>	35
Arabic Pronouns	31	The Relative Pronominal Affix <i>کی ki</i>	36
The Interrogative Pronouns	32	Exercise IV.	37
<i>کیم kim</i> and <i>نهنی nehni</i> as Nouns	33	The Relative Pronoun	38
<i>نصرت nezret</i>	33		
The Pronominal Affixes	33		
The Possessive Affixes	33		

CHAPTER V.—THE VERB.

The Turkish Infinitive	39	Exercise VIII.	68
The Declension of the Infinitive Form	40	The Dubitative Form of the Verb	69
The Causal Form of the Verb	41	Exercise IX.	69
Reflective and Passive Verbs	43	The Three Complex Forms of the Verb	70
The Negative Potential Verbs	43	Conjugation of a Passive Verb	72
Table of the Derivation of Turkish Verbs	44	Exercise X.	76
How to express "To be able" in Turkish	44	Conjugation of the Defective Verb <i>ایم im</i>	76
The Moods of the Verb	45	Negative Form of the Defective Verb	78
Conjugation of a Turkish Verb	46	Exercise XI.	79
Remarks on the Formation of the Tenses and their Value	51	Conjugation of the Verb "To Have"	79
The Number and Person of the Verb	56	Exercise XII.	83
Exercise V.	58	Conjugation of a Negative Verb	83
The Participles	59	Exercise XIII.	86
Exercise VI.	63	The Interrogative Form of the Verb	86
The Gerunds	63	Conjugation of a Verb Interrogatively	87
Gerund-like Expressions	65	Exercise XIV.	89
Exercise VII.	67		
Verbal Nouns	68		

Digitized by Google

Contents.

	PAGE		PAGE
Conjugation of "To be Able"	89	Conjugation of a Compound Neuter Verb	96
Exercise XV.	91	Exercise XVII.	101
Compound Verbs	91	Conjugation of a Compound Passive Verb	101
Model of the Conjugative of a Compound Verb Active	92	Exercise XVIII.	105
Exercise XVI.	98		

CHAPTER VI.—THE ADVERB.

Adverbs of Manner	105	Negative Adverbs	110
The Particle <i>هه he</i>	106	Miscellaneous Adverbs	110
Adverbs of Number	107	Persian Words used as Turkish Adverbs	110
Adverbs of Place	107	Arabic Words used as Turkish Adverbs	110
Adverbs of Time	108	The Interrogative Particle <i>می mi</i>	111
Adverbs of Order	109	Exercise XIX.	111
Adverbs of Interrogation	109		
Adverbs of Affirmation	109		

CHAPTER VII.—PREPOSITIONS OR POSTPOSITIONS.

Postpositions joined to the Noun or Pronoun	112	Postpositions not joined to the words they refer to	115
The Word <i>سو su</i>	112	The Invariable Postpositions	115
<i>ی</i> the sign of the Accusative	112	<i>چون</i> <i>ichin</i> , "For," joined to Nouns and Pronouns	115
<i>هه he</i> the sign of the Dative	113	The Variable Postpositions	116
<i>ده de</i>	113	The Persian Prepositions	117
<i>دن den</i> or <i>dan</i> , "From"	114	The Arabic Prepositions	118
<i>سز sis, siz</i> , "Without"	115	Exercise XX.	119
<i>ایله ile</i> or <i>له le</i>	115		

CHAPTER VIII.—CONJUNCTIONS.

Copulative Conjunctions	120	Conditional Conjunctions	122
Pronunciation of <i>و</i>	121	Miscellaneous Conjunctions	123
Disjunctive Conjunctions	121	Exercise XXI.	124
Contrasting Conjunctions	122		

Digitized by Google

CHAPTER IX.—INTERJECTIONS

Exercise XXII.	124
------------------------	-----

CHAPTER X.—THE FORMATION OF TURKISH WORDS.

(1) Turkish Nouns	126	(2) Turkish Adjectives	130
The termination <i>چی chi</i>	127	The termination <i>لو lu</i>	130
The termination <i>لن len</i>	128	The termination <i>سز siz</i>	130
The termination <i>ش sh</i>	128	The termination <i>لی li</i> or <i>لیک lek</i>	130
The termination <i>ج j</i>	128	The termination <i>فون fon</i> or <i>شین shin</i>	131
The termination <i>کی ki</i> or <i>کو ku</i>	128	The termination <i>جه je</i>	131
The termination <i>کچ kech</i> or <i>شیم shim</i>	128	Exercise XXIV.	131
The termination <i>م m</i>	128	(3) Turkish Verbs	131
Diminutive Nouns	129	The termination <i>لحق lach</i> or <i>لحق lach</i>	131
The termination <i>هه he</i>	129	The termination <i>لحق lach</i>	132
Exercise XXIII.	130	The termination <i>لشمت lachmet</i> or <i>لشمت lachmet</i>	132
		Exercise XXV.	132

CHAPTER XI.—THE CONSTRUCTION OF PERSIAN WORDS.

(1) The Persian Noun	133	(3) The Persian Participles	134
(2) The Persian Adjective	133		

CHAPTER XII.—THE FORMATION OF ARABIC WORDS.

Table of the Primitive Forms of an Arabic Root of Three Letters	137	The Noun of Instrument	142
The Arabic Active and Passive Participles	138	The Derivative Form of an Arabic Root of Three Letters	142
(1) The Active Participle	138	Table of the Derivative Forms obtained from an Arabic Root of Three Letters	146
(2) The Passive Participle	139	The Active and Passive Participles of an Arabic Root of Four Letters	147
The Arabic Comparative and Superlative	140		
The Noun of Place	140		

CHAPTER XIII.—THE ARABIC IRREGULAR PLURALS	149
Exercise XXVI.	153

Digitized by Google

Contents.		xv
CHAPTER XIV.—TURKISH COMPOUND WORDS.		
Persian Compound Words	154	(3) Words formed of Two Nouns 157
Persian Participles	155	Words formed by the Use of Participles 158
(1) Words formed from a Noun and a Participle	156	Arabic Expressions Used as Turkish Compound Words 162
(2) Words formed of an Adjective and a Noun	156	Exercise XXVII. 164
CHAPTER XV.—TURKISH ORTHOGRAPHY 165		
Exercise XXVIII.	168	
CHAPTER XVI.—THE SYNTAX.		
The Noun	169	Adjectives requiring the Ablative 186
The Construction of Nouns in Conjunction	169	Exercise XXX. 187
The Persian Mode of Connecting Noun with Noun	171	The Degrees of Comparison 187
The Use of Synonymous Words in Couples	173	The Comparative 187
Modes of Address in Turkish	175	The Superlative 189
The Use of the Singular after Cardinal Numbers	175	Exercise XXXI. 189
Exercise XXIX.	176	The Numerals 190
The Adjective	177	The Position of the Numerals 190
Adjectives of Turkish Origin	177	The Arabic Numerals 191
The Persian Mode of Connecting Nouns and Adjectives	178	A Noun of Number with an Adjective 191
The Use of Arabic Adjectives	179	The word "Or" between Numerals 192
The Use of <i>bir</i> , "A," with an Adjective	183	The Use of <i>واحد</i> , <i>اثنان</i> , <i>ثلاثة</i> , <i>اربعة</i> , &c. 193
The Turkish Adjective <i>كثير</i> <i>çok</i>	188	Exercise XXXII. 193
Adjectives requiring the Dative Case	184	The Demonstrative Pronoun 194
		The Pronominal Affixes 194
		The Turkish <i>كلامي</i> "Own" 197
		Exercise XXXIII. 198
		Personal Pronouns 198

xvi A Practical Grammar of the Turkish Language.		
The Omission of Pronouns	198	The Definite and Indefinite Object of the Verb 228
The Employment of <i>مذكر</i> <i>mezkûr</i> , <i>مذكر</i> <i>mezkûr</i> , &c.	200	The Use of the Past Tense for the Present 230
Avoidance of the Pronouns "I" and "My"	203	Verbs which Govern the Dative 231
The Use of the Second and Third Person Plural instead of the Second Person Singular	206	Verbs which Govern the Ablative 234
Exercise XXXIV.	209	Exercise XXXVI. 236
Relative Pronouns	210	Exercise XXXVII. 248
Exercise XXXV.	213	The Adverb 249
The Verb	213	Avoidance of "Yes" and "No" 250
The Position of the Verb	213	Exercise XXXVIII. 250
The Agreement of the Verb with the Nominative	216	The Preposition 251
A Verb with Several Nominatives	216	The Conjunction 252
The Use of the Auxiliary Verb	217	Exercise XXXIX. 258
The Omission of <i>در</i> <i>dér</i> , "In"	218	The Order of the Words in a Turkish Sentence 259
The Verb of Facility	218	Emphatic Words 261
The Position of an Emphasized Word	219	Exercise XL. 262
The Conditional Mood	219	Turkish Proverbs 264
The Optative	222	
The Optative Used for the Imperative	224	
The Optative Used for the Conditional	226	
Exercise XXXIX.	226	
The Past and Present Optative, when used	227	
The Optative Used Interrogatively	227	
The Use of <i>دەيۇ</i> <i>déyou</i> or <i>déyê</i>	228	

Görsel 2.22 WELL.APG'nin içindekiler kısmı

2.2.23. RED.ASG

Redhouse'un "A simplified grammar of the Ottoman-Turkish language" adlı kitabında üç sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitapta yer alan içindekiler bölümü üç ana başlıkta incelenmektedir. Ana bölümler öncesinde "ön söz" ve "alfabelere ilişkin not" başlıkları yer almaktadır. Kitaptaki ilk ana bölüm olan "Harf ve Yazım" konusunda "harflerin sayısı, sırası, biçimleri ve isimleri", "Arap, Yunan ve Latin harflerinin özeti", "harflerin fonetik değerleri, ünlüler, yazım işaretleri, başka alfabeyle yazma, Osmanlıca ahenk" konuları ele alınır. Kitabın ikinci ana bölümü "Osmanlıca morfoloji" konusunda sıra sayıları ile "I. İsimler", "II. Sıfatlar", "III. Sayılar", "IV. Zamirler", "V. İşaretçiler", "VI. Sorular", "VII. İlgi zamirleri", "VIII. Fiillerin türetilmesi – Fiillerin türetilmesi tablosu", "IX. Fiillerin Çekimi; kipler; zamanlar; sıfat-fiiller; isim-fiiller; zarf-fiiller", "X. Sayılar ve kişiler", "XI Fiillerin Karmaşık Kategorileri", "XII. Birinci karmaşık kategori", "XIII. İkinci karmaşık kategori", "XIV. Üçüncü karmaşık kategori", "XV. Birleşik (Türkçe) çekim", "XVI. Olumsuz ve yetersizlik çekimleri", "XVII. Basit, şüphe ifade eden, yeterlilik fiilleri", "XVIII. İsim-fiiller, "IXX. Varlık ve yokluk Fiilleri", "XX. Bileşik fiiller", "XXI. Soru fiilleri", "XXII. Zarf ifadeleri", "XXIII.

Edatlar”, “XXIV. Bağlaçlar”, “XXV. Ünlemler” başlıkları bulunmaktadır. Son ana bölüm olan üçüncü ana bölüm olan “Osmanlı Sentaksı” konusunda “I. Konuşmada özlük – yazıda kesinlik”, “II. İsim sentaksı”, “III. Sıfat sentaksı”, IV. Sayı sentaksı”, “V. Zamir sentaksı”, “VI. Fiil sentaksı”, “VII. Sıfat-fiil sentaksı”, “VIII. İsim-fiil ve mastar sentaksı”, “IX. Zarf-fiil sentaksı”, “X. Zarf sentaksı”, “XI. Edat sentaksı”, “XII. Bağlaç sentaksı”, “XIII. Ünlem sentaksı”, “, harfi atlama – ek”, “index” başlıkları bulunmaktadır.

TABLE OF CONTENTS.		PAGE
Preface		ix
Note on Identity of Alphabets		xii
CHAPTER I.		
LETTERS AND ORTHOGRAPHY.		
SECTION I. Number, Order, Forms, and Names of Letters		1
Synopsis of Arabic, Greek, and Latin Letters		4
“ II. Phonetic Values of Letters, Vowel-Points, Orthographic Signs, Transliteration, Ottoman Euphony		15
CHAPTER II.		
OTTOMAN ACCIDENCE.		
SECTION I. Nouns Substantive		51
“ II. Nouns Adjective		68
“ III. Numerals		74
“ IV. Pronouns		82
vi		
TABLE OF CONTENTS.		
SECTION V. Demonstratives		88
“ VI. Interrogatives		89
“ VII. Relative Pronouns		90
“ VIII. Derivation of Verbs		92
“ “ (Table)		94
“ IX. Conjugation of Verbs; Moods; Tenses; Participles; Verbal Nouns; Gerunds		99
“ X. Numbers and Persons		115
“ XI. Complex Categories of Verbs		119
“ XII. First Complex Category		120
“ XIII. Second “ “		125
“ XIV. Third “ “		129
“ XV. Combined (Turkish) Conjugation		133
“ XVI. Negative and Impotential Conjugations		135
“ XVII. Dubitative, Potential, and Facile Verbs		141
“ XVIII. Verb Substantive		144
“ XIX. Verbs of Presence and Absence, Existence and Non-Existence		147
“ XX. Compound Verbs		148
“ XXI. Interrogative Verbs; Interrogation		151
“ XXII. Adverbial Expressions		154
“ XXIII. Prepositions		156
“ XXIV. Conjunctions		156
“ XXV. Interjections		157

TABLE OF CONTENTS.		vii
CHAPTER III.		
THE OTTOMAN SYNTAX.		
SECTION I. Conversational brevity.— Precision in writing		158
„ II. Syntax of Substantives		161
„ III. „ Adjectives		168
„ IV. „ Numerals		170
„ V. „ Pronouns		173
„ VI. „ Verbs		174
„ VII. „ the Participle		178
„ VIII. „ the Verbal Nouns and Infinitive		179
„ IX. „ the Gerunds		181
„ X. „ the Adverb		182
„ XI. „ the Preposition		184
„ XII. „ the Conjunction		185
„ XIII. „ the Interjection		191
Appendum, on suppressed letter , ...		193
Index		195

Görsel 2.23 RED.ASG'nin içindekiler kısmı

2.2.24. TAR.PETG

Tarring'in "A practical elementary Turkish grammar" adlı kitabında iki sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Bu bölümde on başlıkta incelenen konular sıra numaralarına göre "I. Giriş", "II. İsim", "III. Sıfat", "IV. Sayılar", "V. Zamir", "VI. Fiil", "VII. Edat", "VIII. Bağlaçlar", "IX. Zarflar", "X. Ünlemler başlıklarının yanında "deyim ifadelerinden seçmeler", "sözlük", "alıştırma cevapları", "İngilizceye çevrilen kısa seçme hikâyeler" başlıkları da sayı numarası eklenmeden bulunmaktadır. Yukarıdaki başlıklardan zamir başlığı "I. Kişi zamiri", "II. İyelik zamiri", "III. Dönüşlü zamir", "IV. İşaret zamiri", "V. Soru zamiri", "VI. Belirsiz zamir", "VII. İlgi zamiri alt başlıklarına ayrılmıştır. Yine yukarıdaki başlıklardan fiil başlığı ise "I. *İm* ek-fiili", II. Mastar, III. Çekim metodları: *sevmek*", "IV. *Olmaq* fiilinin çekimi", "V. Türemiş isimler vb.", "VI. Olumsuz Biçim", "VII. "*Sahip olmak*" fiili", "VIII. Edilgen fiil", "IX. Ettirgen fiil", "X. İşteş Fiil", "XI. Dönüşlü fiil", "XII. Yetersizlik Formu", "XIII. Yeterlilik ve tezlik yardımcı fiilleri", "XIV. Türemiş fiil", "XV. Bileşik fiil" adlı başlıklara ayrılmıştır. Kitaptaki içindekiler bölümünde her başlıkta ayrıca konuyla ilgili alıştırma bölümü yer almaktadır.

CONTENTS.	
CHAPTER	PAGE
I. INTRODUCTORY	1
II. THE SUBSTANTIVE	4
Exercise	15
III. THE ADJECTIVE	17
Exercises	20
IV. THE NUMERALS	23
Exercises	25
V. THE PRONOUN	28
Section I. The Personal Pronoun	28
" II. The Possessive Pronoun	29
" III. The Reflexive Pronoun	34
" IV. The Demonstrative Pronoun	34
" V. The Interrogative Pronoun	37
" VI. The Indeterminate Pronoun	40
" VII. The Relative Pronoun	44
Exercises	45
VI. THE VERB	48
Section I. The Defective Verb <i>is</i> , "I am"	48
Exercise	50
" II. The Infinitive	51
Exercise	52
" III. Method of Conjugation: The verb <i>seem</i> - <i>to</i> , to love	53
Exercises	73
" IV. Conjugation of <i>sleep</i> , to be or become	81

Contents.	
CHAPTER	PAGE
Section V. Derivative Substantives, etc.	86
Exercise	89
" VI. The Negative Form	90
Exercises	93
" VII. The Verb "to Have"	95
Exercises	97
" VIII. The Passive Voice	98
Exercises	100
" IX. Causatives	101
Exercises	103
" X. Reciprocals	104
" XI. Reflexives	104
Exercise on Sections x, xi.	105
" XII. The Form of Impossibility	105
Exercise	106
" XIII. Auxiliaries of Potentiality and Promptitude	106
Exercise	107
" XIV. Derivative Verbs	107
Exercise	110
" XV. Compound Verbs	110
Exercises	114
VII. THE POSTPOSITION	116
Exercises	123
VIII. CONJUNCTIONS	125
Exercise	132
IX. ADVERBS	134
Exercise	139
X. INTERJECTIONS	140
A SELECTION OF IDIOMATIC PHRASES	141
VOCABULARY	148
KEY TO THE EXERCISES	173
A SELECTION OF SHORT TALES FOR TRANSLATION INTO ENGLISH	194

Görsel 2.24 TAR.PETG'nin içindekiler kısmı

2.2.25. MÜL.LO

Müller'in "*Türkische grammatik mit paradigmern, litteratur, chrestomathia und glossar*" adlı kitabında üç sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. İçindekiler bölümü sıra sayı numaralandırması yapılmadan "gramer" ve "çekim modelleri" şeklinde ikiye ayrılmıştır. "Gramer" bölümü I. Bölüm olan "Genel, yazı ve fonetik" konusu "alfabe", "Türkçe Harflerde Ünlüler", "Arapça ve Farsça kelimelerde ünlüler", "diğer yer imleri", "numara tanımlama – yazı tipleri", "fonoloji", "vurgu" adlı başlıklara ayrılır. II. Bölüm olan "Morfoloji, genel bilgiler" konusu "I. Genel", "II. İsim", "III. Fiil" ve "IV. Zarf ve partikel" adlı başlıklara ayrılmıştır. "II. İsim" konusunda "A. 1. Türkçe isim", "A. 2. Farsça isim", "A. 3. Arapça isim", "B. 1. Türkçe sıfat", "B. 2. Farsça sıfat", "B. 3. Arapça sıfat", "Ek: Türkçe isim ve sıfat türetilmesi", "C. Sayı", "D. Zamir" alt başlıkları vardır. "III. Fiil" başlığında ise "A. Kipler", "1. Türler", "Mod ve kip ekleri", "B. Şahıslar için ekler – isim-fiiller – yardımcı fiiller", "C. Fiilin kiplerine ve kiplerine genel bakış", "D. Soru fiili formu", "E. Farsça ve Arapça fiiller", "Ek: Türkçe fiil türetme ve oluşturma başlıkları yer alır. "IV. Zarflar ve Partikeller başlığında "zarflar", "edatlar", "bağlaçlar" alt başlıkları vardır. III. Bölüm olan "Sentaks Notları" konusu "A. Genel

olarak cümle yapısı hakkında”, “B. Bireysel yorumlar” ve “dizin grameri – önemli kelimeler ve sonek” adlı başlıklar vardır. “Çekim modelleri” başlığı “çekimler”, “nominatif çekim”, “tekil ünsüz çekimi”, “tekil ünlü çekimi”, “çoğul çekimi”, “isim ekleri”, “isim durum ekleri”, “etken fiil köklerinin çekimi”, “edilgen fiil kökü”, “yardımcı fiil *imek* çekimi”, “yardımcı fiil *olmaq* çekimi”, “etken olumlu fiil”, “olumlu etken fiil çekimi – haber kipli”, “olumlu etken fiil çekimi – istek”, “olumlu etken fiil çekimi – şart”, “zarf-fiil”, “olumsuz etken fiil çekimi”, “olumlu edilgen fiil çekimi”, “Osmanlı edebiyatı”, “gramer kitapları”, “sözlük bilimi kitapları”, “metin, diyalog vb.”, “tarihsel ve coğrafi”, “şiiir”, “Roma kitapları, masallar, fıkralar, atasözleri”, “ilahiyat ve hukuk”, “Metinler”, “I. Atasözleri”, “II. Nasreddin’in zekası”, “III. Hikâye”, “IV. Mohaç seferi üzerine” ve “sözlük” şeklinde alt başlıklardan oluşmuştur.

I N H A L T.	
	Seite
Grammatik	1
I. Abschnitt. Allgemeines. Schrift- und Lautlehre	3
Alphabet	6
Vokale in türkischen Wörtern	10
Vokale in arabischen und persischen Wörtern	14
Andere Leszeichen	17
Zahlbezeichnung. Schriftarten	21
Zur Lautlehre	22
Betonung	30
II. Abschnitt. Formenlehre. I. Allgemeines	31
II. Nomen. A. 1. Türkisches Substantivum	34
A. 2. Persisches Substantivum	37
A. 3. Arabisches Substantivum	40
B. 1. Türkisches Adjektivum	48
B. 2. Persisches Adjektivum	51
B. 3. Arabisches Adjektivum	58
Anhang: Ableitung von türk. Subst. u. Adj.	56
C. Zahlwort	58
D. Pronomen	61

X		Seite
III. Verbum. A. Stämme. 1. Artstämme		71
2. Tempus- und Modus-Stämme		77
B. Endungen für die Personen		85
Verbalnomina		88
Hilfsverba		98
C. Übersicht über Tempora und Modi des Verbums		100
D. Die fragende Verbalform		108
E. Das persische und das arabische Verbum		108
Anhang: Ableitung und Zusammensetzung türk. Verba		108
IV. Adverbia und Partikeln		110
Adverbia		111
Postpositionen (Präpositionen)		113
Conjunctionen		118
III. Abschnitt. Syntaktische Bemerkungen.		
A. Über den Satzbau im Allgemeinen		118
B. Einzelbemerkungen		124
Verzeichnis grammat. wichtiger Worte u. Endungen		131
Paradigmata		1*
Paradigma nominis		2*
Declinatio singularis in conson. desin.		2*
Declinatio singularis in voc. desin.		4*
Declinatio pluralis		5*
Suffixa nominis		5*
Causus nom. suff. aucti		7*
Paradigma stirpium verbi activi		8*
„ stirpium verbi passivi		13*
„ verbi auxiliaris <i>imek</i> „esse“		14*
„ temp. aux. verbi <i>olmaq</i> „esse“		16*
„ verbi affirmativi activi		19*

Inhalt.	XI
Paradigma verbi affirmativi indicat. act.	20*
" " " optat. act.	28*
" " " condition. act.	30*
Gerundia	35*
Paradigma verbi negativi activi	36*
Paradigma verbi affirmativi passivi	38*
Litteratura ottomanica	41*
Libri grammatici	44*
Libri lexicologici	46*
Chrestomathiae, dialogi etc.	47*
Historica et geographica	48*
Poesis	52*
Libri romanenses, fabulae, facetiae, proverbia	53*
Theologia et iurisprudentia. Varia	55*
Chrestomathia	57*
I. Proverbia	59*
II. Nasreddini facetiae	64*
III. Fabula e turca MI Noctium versione	69*
IV. De expeditione Mohaccensi cap. XIX	75*
Glossarium	81*

Görsel 2.25 MÜL.LO'nun içindekiler kısmı

2.2.26. HUA.GELT

Huart'ın "*Grammaire elementaire de la langue Turque...*" adlı kitabında iki sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın sonunda yer almaktadır. Sıra numaralandırması yapılmadan kitaptaki içindekiler bölümünde yer alan konular "giriş", "alfabe", "ilk karakterler", "harflerin kökeni", "genel harf ve sayı tablosu", "harfler üzerine gözlemler", "harflerin sınıflandırılması", "ünlü aksanları", "aksanlarla nasıl yazılır", "ünlüler", "yazma", "noktalama işaretleri", "isimler", "çekimler", "çekim sınıfları", "ilk çekim – ünsüz ile biten kelimeler", "çoğul oluşumu", "ikinci çekim – ünlü ile biten kelimeler", "sonu *kaf* veya *kief* ile biten kelimelere ilişkin gözlemler", "artikel", "sıfat", "sıfat kullanımı", "sıfattan sonraki ismin sayısı", "Arap dilinden alınan sıfatlar", "isimlerden önce Türkçe sıfat örnekleri", "asıl sayılar", "sıra sayıların oluşumu", "üleştirme sayıları", "ilgi sıfatları", "sıfat aracılığıyla ismin oluşumu", "yer isimleri", "küçültme isimleri", "karşılaştırmak", "isimlerin, sıfatların, zarfların ve fiillerin tekrarı", "kişi zamirleri", "iyelik sıfatları", "işaret zamirleri", "zamir ekleri", "iyelik zamirleri", "ilgi zamirleri", "belirsiz zamirler", "fiil", "fiil kökü ve ekleri", "zaman oluşumu", "olumsuz *-mek* ile biten etken bir fiilin çekimi", "*-mak* ile biten bir fiilin çekimi", "soru fiili", "sahip olmak fiili", "isimlerle çekimlenmiş fiil kipleri", "aynı fiilin soru olarak çekimi", "être karşılık gelen isim-fiil", sıfatlarla çekimlenen aynı fiil", "zarflar", "edatlar", "bağlaçlar", "ünlemler", "genel gözlemler", "konuşmada yaygın olarak kullanılan formüller", "beş

Fransızca-Türkçe diyalog”, “diyalog I: giyinmek”, “diyalog II: bir kafede”, “diyalog III: bir handa”, “diyalog IV: banyo yapmak”, “diyalog V: bir doktor ve bir hasta arasında”, “Çeşitli konularda yirmi dokuz mektuptan oluşan koleksiyon”, “İstanbul İlimler ve Edebiyat Akademisi’nin açılışında Sadrazam’ın yaptığı konuşma”, “1861 İmparatorluk Fermanı”, “Fransızca metin”, “Türkçe metin”, “Osmanlı Anayasasının ilanı”, “Fransızca metin”, “Türkçe metin” ve “içindekiler” bölümleridir.

TABLE DES MATIÈRES	
Introduction	Page. VII.
De l'alphabet	9.
Caractères primitifs	9.
Origine des lettres	9.
Tableau général des lettres et des chiffres	10.
Observations sur la valeur des lettres	12.
Division des lettres	20.
Des accents-voyelles	22.
Manière d'épeler avec les accents	23.
Des voyelles	25.
De l'écriture	25.
De la ponctuation	26.
Du nom	27.
Des déclinaisons	28.
Classes des déclinaisons	28.
Première déclinaison. — Des mots terminés par une consonne	29.
Formation du pluriel	30.
Deuxième déclinaison. — Des mots terminés par une voyelle	32.
Observations sur les mots terminés par <i>qaf</i> ou par <i>kief</i>	36.
De l'article	39.
De l'adjectif	41.
Placement (emploi) de l'adjectif	42.
Nombre du substantif après l'adjectif numéral	42.
Des adjectifs empruntés à la langue arabe	42.
Exemples d'adjectifs turcs devant les substantifs	43.
Des nombres cardinaux	44.
Formation des nombres ordinaux	45.
Des nombres de répartition	45.
Des adjectifs relatifs	47.
Formation du substantif au moyen de l'adjectif	48.
Des noms de lieu	48.
Des noms diminutifs	48.
Du comparatif	49.
Répétition des substantifs, des adjectifs, des adverbes, et des verbes	50.
Des pronoms personnels	51.
Des adjectifs possessifs	53.
Des pronoms démonstratifs	53.
Des pronoms affixes	54.

— 192 —	
Des pronoms possessifs	58.
Des pronoms relatifs	58.
Des pronoms indéfinis	59.
Du verbe	60.
De la racine et de la terminaison du verbe	63.
Formation des temps	64.
Conjugaison d'un verbe actif terminé en <i>mek</i> , avec son négatif	65.
Conjugaison d'un verbe terminé en <i>mag</i>	77.
Du verbe interrogatif	85.
Du verbe <i>avoir</i>	90.
Temps du verbe <i>avoir</i> conjugués avec des noms	92.
Le même verbe conjugué interrogativement	95.
Du verbe substantif correspondant à <i>être</i>	97.
Le même verbe conjugué avec des adjectifs	101.
Des adverbes	105.
Des postpositions	109.
Des conjonctions	110.
Des interjections	111.
Observations générales	113.
Formules très-usitées dans la conversation	116.
Cinq dialogues français-turcs	119.
Dialogue I, pour s'habiller	119.
— II, dans un café	124.
— III, dans une auberge	129.
— IV, pour prendre un bain	134.
— V, entre un médecin et un malade	140.
Récueil de vingt-neuf lettres sur différents sujets	149.
Discours prononcé par le grand-vizir à l'ouverture de l'Académie des sciences et belles-lettres de Constantinople	174.
Hatt impérial de 1861	177.
Texte français	177.
Texte turc	181.
Promulgation de la Constitution ottomane	184.
Texte français	184.
Texte turc	188.
Table des matières	191.

Görsel 2.26 HUA.GELT'in içindekiler kısmı

2.2.27. YOUS.GLO

Youssouf'un “*Grammaire complete de la langue Ottomane...*” adlı kitabında altı sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın sonunda yer almaktadır. Bu bölüm başta sıralanan bazı başlıklardan sonra dokuz bölüm ve ek bölümünden oluşmaktadır. Başta sıralanan başlıklar “ön söz”, “bu çalışmada izlenen yöntem”, “ön kavramlar”, “Türk alfabesi”, “harflerin sınıflandırılması”, “notlar”, “harflerin değeri”, “*hè* ile ilgili açıklamalar”, “geleneksel harfler ve işaretler”, “işaretler veya aksanlar-ünlüler”, “ünlü seslerin özellikleri”, “yumuşak ve sert harflerle ilgili notlar”, “*tênvin*” ve “ğèzm işaretleri vb.”

şeklindedir. İçindekiler bölümündeki birinci bölümde “isim”, “Türkçede cinsiyet”, “cinsiyet ayrımı”, “Farsçada cinsiyet”, “Arapçada cinsiyet”, “dişil ayrım”, “düzenli dişil kullanım”, “düzensiz dişil kullanım”, “dişil form”, “karşılaştırmalı sıfatlar için istisnalar”, “Türkçe sayı”, “Farsça sayı”, “Farsça çoğul form”, “Arapça sayı”, “çiftli kullanım”, “Arapça çoğul”, “eril düzenli çoğul”, “dişil düzenli çoğul”, “notlar”, “Türkçede tekil olarak kullanılan Arapça çoğullar”, “çekim”, “durum çekimi oluşumu”, “durum ekleri tablosu”, “çekimlerdeki ahenk kuralları”, “çekim türleri”, “Türkçe birleşik isimler”, “iki ismin birleşmesi”, “*aghağ* kelimesi ile birleşme”, “*balek* kelimesi ile birleşme”, “*kouch* kelimesi ile birleşme”, “*çiçék* kelimesi ile birleşme”, “*ot* kelimesi ile birleşme”, “*hané* kelimesi ile birleşme”, “*kara* sıfatı ile birleşme”, “*dach* eki ile birleşme”, “Farsça birleşik isimler”, “Arapça birleşik isimler”, “isim türetme”, “Türkçede isim türetme”, “bir isimden türetilen aracı isimler”, “Farsça aracı isimleri”, “Bir fiilden türetilen aracı isimleri”, “Türkçe soyut isimler”, “Farsça soyut isimler”, “Arapça soyut isimler”, “Türkçedeki yer isimleri”, “-*lik* eki üzerine notlar”, “Farsça yer isimleri”, “Arapça yer isimleri”, “Türkçe kısaltmalar”, “Arapça küçültmeler”, “Farsça sıfat-fiiller”, “isimlerin sentaksı”, “belirlilik ilişkisi (veya Türkçe İzafet)”, “belirsizlik ilişkisi”, “yer isimlerinin yapımı”, “zaman isimlerinin oluşturulması”, “ölçü isimlerinin oluşturulması”, “neden isimlerinin oluşturulması”, “malzeme isimlerinin oluşturulması”, “diğer yapılar”, “Farsça yapı – belirlilik ilişkisi (veya Farsça izafet)”, “belirsizlik ilişkisi”, “genel açıklamalar”, “Arapça yapı. Belirlilik ilişkisi (veya Arapça izafet) adlı konular bulunmaktadır. Kitabın ikinci bölümünde “Türkçe artikel” ve “Arapça artikel” konuları bulunur. Kitabın üçüncü bölümünde “sıfat”, “niteleme sıfatı”, “sıfatlardaki anlam dereceleri”, “üstünlük karşılaştırması”, “aşağılık karşılaştırması”, “eşitliğin karşılaştırılması”, “Farsça karşılaştırma”, “Arapça karşılaştırma”, “mutlak üstünlük”, “görelî üstünlük”, “küçültme sıfatları”, “notlar”, “-*si* eki”, “Arapça niteleme sıfatları”, “sayı isimleri”, “Türkçe asıl sayı sıfatları”, “notlar”, “Farsça sayı isimleri”, “Arapça asıl sayı isimleri”, “Türkçe sıra sayı isimleri”, “Arapça sıra sayı isimleri”, “üleştirme sayı isimleri”, “Türkçe Kesir Sayıları”, “Arapça kesir sayıları”, “işaret sıfatları”, “belirsiz sıfatlar”, “sıfatlar veya iyelik ekleri”, “sesler tablosu – eklerin ahengi”, “ekler hakkında notlar”, “isimlerin eklerle çekimi”, “notlar”, “türetilmiş sıfatlar”, “iyelikler”, “Türkçe özel isimler”, “Farsça özel isimler”, “Arapça özel isimler”, “Türk ilgiler”, “Farsça ilgiler”, “Arapça ilgiler”, “yè ilgisi”, “bir fiilden türetilen sıfatlar”, “Farsça birleşik sıfatlar”, “bir ekten oluşan sıfatlar”, “bir isim, sıfat vb. oluşan sıfatlar”, “Farsça emirler”, “benzerlik ifade eden birleşik sıfatlar”, “*anè* eki hakkında not”, “renk ifade eden birleşik sıfatlar”, “Türkçe sıfatların sentaksı”, “sayı isimlerinin oluşturulması”, “Farsça sıfatların sentaksı”, “Arapça sıfatların sentaksı”,

“notlar” bu bölümde yer alan konulardır. Kitabın dördüncü bölümünde “Türkçe zamir”, “kişi zamiri”, “kişi zamirlerinin çekimi”, “kendi zamiri”, “kendi zamirinin eklerle çekimi”, “iyelik zamiri”, “ki eki üzerine notlar”, “ilgi zamiri”, “işaret zamiri”, “soru zamiri”, “soru zamiri *kim*”, “soru zamiri *né*”, “*né* zamiri ve *hè* eki ile ilgili notlar”, “hange sorusu”, “belirsizlik zamiri”, “*hič, hér, ba’ze, kim* partikelleri hakkında notlar”, “Farsça zamir”, “Arapça zamir”, “*èfèndi, mir*, vb. kelimelerle ilgili notlar”, “zamir sentaksı” ve “notlar” adlı konular bulunmaktadır. Kitabın beşinci bölümünde “fiil”, “kişiler”, kipler”, “yardımcı fiil *im*”, “*im* ekfiilinin çekimi”, “*im* ekfiilinin olumsuz çekimi”, “*var* fiili”, “*var* fiilinin çekimi”, “*var* olumsuz fiilinin çekimi”, “1. Model *sévmék* fiilinin çekimi”, “2. Model *satmak* fiilinin çekimi”, “3. Model *olmak* fiilinin çekimi”, “zaman ve kipler”, “fiil kökleri”, “3. Tekil kişi, basit haber kipi”, “özel kurallar”, “3. Tekil kişi geniş zaman haber kipi”, “3. Tekil kişi geniş zaman dilek kipi”, “3. Tekil kişi kararlı geçmiş zaman”, “3. Tekil kişi mutlak gelecek zaman”, “3. Tekil kişi gereklilik gelecek zaman”, “3. Tekil kişi emir”, “3. Tekil kişi şart geniş zaman”, “3. Tekil kişi belirsiz geçmiş ve geçmiş zamanlı sıfat-fiil”, “birleşik zaman”, “3. Çoğul kişi geniş zaman”, “1. Tekil kişi geniş zaman”, “2. Tekil kişi geniş zaman”, “2. Tekil kişi emir”, “1. Çoğul kişi geniş zaman”, “1. Çoğul kişi emir”, “2. Çoğul kişi geniş zaman”, “karmaşık zaman”, “geniş zamanlı sıfat-fiil”, “Geçmiş zamanlı sıfat-fiil”, “zarf-fiiller”, “zamanlar”, “basit zaman – bileşik zaman”, “fiil formu”, “edilgen fiil”, “dönüştü fiil”, “işteş fiil”, “ettirgen fiil”, “soru fiili”, “olumsuz fiil”, “olumsuz çekim”, “yeterlilik fiili”, “yetersizlik fiili”, “fiiller tablosu formları”, “bağlı fiil”, “tezlilik fiili”, “bir isimden türetilen fiiller” “bir sıfattan türetilen fiiller”, “birleşik fiiller”, “fiillerin sentaksı – cümlenin inşası”, “fiilin öznesi ile inşası”, “etken fiil”, “edilgen fiil”, “geçişsiz fiil”, “mastar, isim-fiil”, “mastarlar hakkında notlar”, “zarf-fiiller”, “diğer açıklamalar” ve “kişisi olmayan fiilin inşası” şeklinde konular bulunmaktadır. Kitabın altıncı bölümünde “zarf”, “basit zarflar”, “notlar”, “zarfların oluşumu”, “ayrıntılarla ilgili açıklamalar”, “yer zarfları”, “harekete karşı iç mekâna yönelik zarflar”, “yerin bir kısmını belirten zarflar”, “zaman zarfları”, “şekil”, “miktar”, “soru”, “doğrulama”, “olumsuzlama”, “işaret”, “dilek”, “Farsça zarflar”, “Arapça zarflar”, “diğer zarflar”, “Arapça zarflar”, “zarfların sentaksı”, “*kadar* zarfına ilişkin not”, “*gibi* zarfına ilişkin not” ve “*euturu* zarfına ilişkin not” şeklinde konular bulunmaktadır. Kitabın yedinci bölümünde “edat”, “çekimlenebilir edatlar”, “çekimlenemez edatlar”, “*ilè* edatı hakkında not”, “*uzrè* edatı hakkında not”, “*dè* edatı hakkında not”, “*içun* edatıyla ilgili not”, “Farsça edatlar”, “Arapça edatların sentaksı”, “notlar” konuları yer alır. Kitabın sekizinci bölümünde “bağlaçlar”, “basit bağlaçlar”, “notlar”, “birleşik bağlaçlar”, “Farsça bağlaçlar”, “*ou* bağlacı hakkında not”, “Arapça bağlaçlar”, “bağlaçların sentaksı”, “*ki*

bağlacı hakkında not” konuları bulunmaktadır. Kitabın dokuzuncu bölümünde “ünlem”, “basit ünlemler”, “birleşik ünlemler”, “Farsça ünlemler”, “Arapça ünlemler”, “ünlemlerin sentaksı” konuları bulunmaktadır. Kitabın sonunda bulunan ek bölümünde ise “Arapça düzensiz çoğullar”, “Arapça düzensiz çoğulların ana biçimlerinin tablosu”, “Arapça türetme”, “basit formlar tablosu”, “önceki tablonun açıklaması”, “doğrudan üç harfli kökten türetilen kelimeler ve türetilmiş biçimler”, “doğrudan etkilenmemiş üç harfli kökten türetilmiş yedi kelime sınıfının tablosu”, “doğrudan etkilenmemiş üç harfli kökten türevlerin oluşumu”, “hèmzè”, “notlar”, “ikinci ve üçüncü kök harfi aynı olan kelimeler”, “èğvèf ve nakes kelimeleri”, “èğvèf ve nakes adı verilen basit kelimelerin türetme tablosu”, “dokuz türetme bölümü”, “1. Bölüm if’al”, “2. Bölüm téf’il”, “3. Bölüm mufa’alè”, “4. Bölüm infi’al”, “5. Bölüm ifti’al”, “6. Bölüm tefé’oul”, “7. Bölüm tefa’oul”, “8. Bölüm if’ilai”, “9. Bölüm İstif’al”, “notlar”, “genel açıklamalar”, “etkilenmemiş köklerden kaynaklanan, sıfat-fiillerle birlikte türetilmiş dokuz form tablosu”, “notlar”, “dört harfli kökler”, “hatalar” şeklinde konular yer almaktadır.

TABLE DES MATIÈRES.		TABLE DES MATIÈRES	
	Page		Page
Préface	VII	nom	58
Exposé de la méthode suivie dans cet ouvrage	IX	Noms d'agent à la manière PERSANE	60
Notions préliminaires	1	Noms d'agent dérivés d'un verbe	60
De l'alphabet turc	1	Noms verbaux à la manière PERSANE	62
Division des lettres	1	Noms abstraits TURCS	64
Remarques	2	— — PERSANS	65
Valeur des lettres	5	— — ARABES	66
Remarques sur le <i>hè</i>	12	Noms de lieu à la manière TURQUE	67
Lettres et signes conventionnels	13	Remarques sur la particule <i>lik</i>	67
Signes ou accents-coyelles	14	Noms de lieu à la manière PERSANE	68
Spécification des sous-coyelles	14	Noms de lieu à la manière ARABE	69
Remarques sur les lettres douces et dures	17	Diminutifs TURCS	70
Du <i>tévin</i>	18	— — ARABES	71
Des signes <i>ijem</i> , etc.	19	Participes PERSANS	71
CHAPITRE I.		Syntaxe des noms	73
Du nom	23	Du rapport déterminé (ou de l' <i>izafet</i> turc)	74
Genre TURC	23	Du rapport indéterminé	76
Distinction du genre	23	Construction des noms de lieu	76
Genre PERSAN	25	Construction des noms de temps	77
— ARABE	25	Construction des noms de mesure	78
Distinction du féminin	25	Construction des noms de cause	79
Féminins réguliers	26	Construction des noms de matière	79
— irréguliers	26	Autres constructions	80
Formation du féminin	28	Construction PERSANE. Du	
Exceptions pour les adjectifs comparatifs	29		
Nombre TURC	29		
— PERSAN	30		
Formation du pluriel (persan)	30		
Nombre ARABE	31		
Du duel	32		
Du pluriel (arabe)	32		
Pluriel régulier masculin	32		
— — féminin	33		
Remarques	34		
Pluriels arabes employés en turc au singulier	35		
De la déclinaison	36		
Formation des cas	36		
Tableau des terminaisons des cas	38		
Règles euphoniques de la déclinaison	38		
Modèles de la déclinaison	40		
Noms composés TURCS	48		
Composés de deux noms	49		
— du mot <i>ajhañ</i>	49		
— — <i>balek</i>	49		
— — <i>kouch</i>	50		
— — <i>çivèk</i>	51		
— — <i>ot</i>	52		
— — <i>hanè</i>	53		
— — de l'adjectif <i>kara</i>	53		
— — de la particule <i>dach</i>	53		
Composés PERSANS	54		
— — ARABES	56		
Noms dérivés	57		
— — TURCS	58		
— — d'agent dérivés d'un			
		rapport déterminé (ou de l' <i>izafet</i> persan)	82
		Du rapport indéterminé	83
		Remarques générales	84
		Construction ARABE. Du rapport déterminé (ou de l' <i>izafet</i> arabe)	85
		CHAPITRE II.	
		De l'article turc	86
		De l'article ARABE	88
		CHAPITRE III.	
		De l'adjectif	89
		Adjectif qualificatif	89
		Degrés de signification dans les adjectifs	90
		Comparatif de supériorité	90
		— — d'infériorité	91
		— — d'égalité	91
		— — PERSAN	92
		— — ARABE	92
		Superlatif absolu	93
		— — relatif	94
		Adjectifs diminutifs	95
		Remarques	95
		De la particule <i>si</i>	96
		Adjectifs qualificatifs ARABES	97
		Noms de nombre	99
		Adjectifs cardinaux TURCS. Remarques	100
		Noms de nombre PERSANS	101
		Noms de nombre cardinaux ARABES. Remarques	102
		Noms de nombre ordinaux TURCS	103

TABLE DES MATIÈRES		337
	Page	Page
Noms de nombre ordinaires		
ARABES	103	Adjectifs composés exprimant une couleur
Noms de nombre distributifs	104	Syntaxe des adjectifs turcs
Nombres fractionnaires		Construction des noms de nombre
TURCS	104	Syntaxe des adjectifs persans
Nombres fractionnaires ARABES	106	Syntaxe des adjectifs arabes
Adjectifs démonstratifs	106	Remarques
Adjectif indéfini	108	
Adjectifs ou affixes possessifs	108	
Tableau des sous-épithètes des affixes	109	
Remarques sur les affixes	112	
Déclinaison des noms avec les affixes	114	
Remarques	115	
Adjectifs dérivés d'un nom Possessifs	118	
Privatifs TURCS	118	
— PERSANS	119	
— ARABES	119	
Relatifs TURCS	120	
— PERSANS	120	
— ARABES	120	
Du <i>ne</i> relatif	121	
Adjectifs dérivés d'un verbe	124	
Adjectifs composés persans	125	
Adjectifs composés d'une particule	125	
Adjectifs composés d'un nom, d'un adjectif, etc.	126	
Impératifs PERSANS	129	
Adjectifs composés exprimant une similitude	130	
Remarque sur la particule <i>an</i>	131	

TABLE DES MATIÈRES		338
	Page	Page
Syntaxe du pronom	161	remarques
Remarques	162	
CHAPITRE V.		
De la particule <i>ki</i>	164	
Des personnes	165	
Des modes	166	
Verbe auxiliaire <i>im</i>	166	
Conjugaison du verbe <i>im</i>	166	
Conjugaison négative du verbe <i>im</i>	169	
Verbe <i>tar</i>	169	
Conjugaison du verbe <i>tar</i>	171	
Conjugaison négative du verbe <i>tar</i>	173	
1 ^{er} Modèle. Conjugaison du verbe <i>sevmet</i>	173	
2 ^e Modèle. Conjugaison du verbe <i>istemat</i>	183	
3 ^e Modèle. Conjugaison du verbe <i>almak</i>	189	
Temps et modes	194	
Racine verbale	194	
3 ^e pers. du sing. du présent simple de l'indicatif	195	
Règles spéciales	196	
3 ^e pers. du sing. du présent d'actualité	200	
3 ^e pers. du sing. du présent du subjonctif	200	
3 ^e pers. du sing. du passé déterminé	201	
3 ^e pers. du sing. du futur absolu	201	
3 ^e pers. du sing. du futur de nécessité	202	
3 ^e pers. du sing. de l'im-		

TABLE DES MATIÈRES		339
	Page	Page
abilité	236	Adverbes désignant le départ d'un lieu
Verbe marquant l'impossibilité	237	Adverbes de temps
Tableau des formes des verbes	237	— de manière
Verbe conjonctif	239	— de quantité
Verbe qui exprime la promptitude	241	— d'interrogation
Verbes dérivés d'un nom	242	— d'affirmation
Verbes dérivés d'un adjectif	242	— de négation
Verbes composés	243	— démonstratifs
Syntaxe des verbes. Construction de la phrase	245	— de souhait
Construction du verbe avec son sujet	249	— PERSANS
Région du verbe actif	252	— ARABES
— du verbe passif	254	Autres adverbes
— du verbe neutre	254	Locutions adverbiales arabes
Régime de l'infinitif, du nom d'action, etc.	255	Syntaxe des adverbes
Remarques sur les infinitifs	256	Remarque sur l'adverbe <i>ladar</i>
— sur les gérondifs	257	Remarque sur l'adverbe <i>gibi</i>
Autres remarques	258	Remarque sur l'adverbe <i>caturu</i>
Construction du verbe impersonnel	260	
CHAPITRE VII.		
De la préposition	270	
Prépositions déclinables	270	
Prépositions indéclinables	281	
Remarque sur la préposition <i>de</i>	282	
Remarque sur la préposition <i>de</i>	283	
Remarque sur la préposition <i>im</i>	284	
Prépositions PERSANS	284	
— ARABES	284	
Syntaxe des prépositions	284	

TABLE DES MATIÈRES		340
	Page	Page
Remarques	286	Tableau des sept classes de mots dérivés directement de la racine <i>trilitère</i> non affectée
CHAPITRE VIII.		
Des conjonctions	288	Formation des dérivés directement de la racine <i>trilitère</i> non affectée
Conjonctions simples	288	
Remarques	288	
Conjonctions composées	289	
Conjonctions PERSANS	290	
Remarque sur la conjonction <i>ou</i>	290	
Conjonctions ARABES	291	
Syntaxe des conjonctions	291	
Remarque sur la conjonction <i>ki</i>	292	
CHAPITRE IX.		
De l'interjection	293	
Interjections simples	293	
— composées	294	
— PERSANS	295	
— ARABES	295	
Syntaxe des interjections	296	
APPENDICE.		
Pluriels irréguliers arabes	297	
Tableau des principales formes de pluriels irréguliers arabes	297	
Dérivés arabes	303	
Tableau des formes primitives	304	
Explication du tableau précédent	305	
Mots dérivés directement de la racine <i>trilitère</i> et formes dérivées	307	

Görsel 2.27 YOUS.GLO'nun içindekiler kısmı

2.2.28. MAN.MOS

Manissadjiman'ın “*Mürsid-i lisān-y 'Osmāni - Lehrbuch der modernen Osmanisches Sprache*” adlı kitabında dört sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitap sıra numaralandırması yapılmadan sekiz ana başlıkta incelenmiştir. Bu ana başlıklar “ön söz”, “harfler”, “telaffuz”, “morfoloji”, “genel alıştırmalar”, “okuma parçaları”, “kısaltma listesi” ve “sözlük” bölümleridir. “Telaffuz” bölümünde “A. Ünsüzler”, “B. Ünlüler – 1. Ses işareti – 2. Ünlü harfler – 3. Ünlü Öğretimi”, “C. Yer işaretleri” ve “D. Vurgu” başlıklı konular bulunmaktadır. “Morfoloji” bölümünde “I. İsim – A. İsim çekimleri – B. Genitifli yapı – C. Türetilmiş isimler”, “II. Sıfat: 1. Türkçe – 2. Farsça 3. Arapça – Türetilmiş sıfatlar: I. Türkçe – II.Farsça – III. Arapça”, “III. Sayılar: 1. Temel Sayılar – 2. Sıra Sayıları – 3. Kesirler – 4. Üleştirme Sayıları”, “IV. Zamir: 1. Şahıs zamiri – 2. İyelik – *olmak* yardımcı fiilinin çekimi – *sahip olmak* fiili – 3. İlgî eki – 4. Dönüşlü – 5. İşaret – 6. Soru ve belirsiz zamirler”, “IV a. Farsça zamir”, “IV b. Arapça zamir”, “V. Fiil: A. Formlar – 1. 2. Geçişli ve geçişsizler – 3. Dönüşlüler – 4. İşteş – 5. 6. Etken ve edilgen – 7. Olumsuz – B. Zamanlar – I. Tamamlanmış geçmiş zaman (kesin veya kategorik, belirsiz veya şüpheli) – II. Şimdiki zaman Iia. Geniş zaman III. Gelecek zaman – *imek*'in zamanları”, “C. Türler: I. Emir – II. Haber kipi – III. İstek – IV.Gereklilik”, “Basit zamanların türleri: A. Olumlu – B. Olumsuz – C. Soru – Almanca *kein* – D. Birleşik türler ve zamanları – *imek* ile koşul – 1. *di* ve *idi* ile oluşan zamanlar – 2. *imis* ve *imis* ile oluşan zamanlar – 3. *isé* ve koşul – 4. *Olmaq* ve *olmaq* ile oluşan zamanlar – soru partikellerinin konumu – kişisi olmayan zamirlerin Türkçede ifade edilmesi – E. Sıfat-fiil: 1. Tamamlanmış geçmiş zaman kategorisi – 2. Tamamlanmış geçmiş zaman şüphe içeren – 3. Geniş zamanlı sıfat-fiil – alıştırma – 4. Geniş zamanlı sıfat-fiil – 5. Gelecek zamanlı sıfat-fiil -alıştırma – F. Zarf-fiil: 1. Çift oluşum – 2. Açıklayıcı veya koşullu ifade – 3. Ardışık – 4. Sınırlayıcı – 5. İlkel – 6. Sebep – alıştırma – G. Birleşik: 1. Olasılık formu – 2. Hızlandırma formu – 3. Süreklilik formu – 4. Asıl birleşikler – Kişisi olmayan ifadeler (hava durumu ile ilgili) -Alıştırmalar – H. Master kullanımı – I. Türemiş fiiller – K. Fiilden türetilen konuşma bölümleri – L. Farsça fiil – M. Arapça fiil: A. Üç ünsüz ifadeler: I. Temel formdaki isim-fiiller – yer isimleri – araç isimleri -sıfat-fiil etkinliği – edilgen sıfat-fiil – alıştırmalar – 2. Genişletilmiş biçimlerdeki isim-fiiller – tablo halindeki II-X'daki fiil sınıflarına genel bakış: I. Fiil isimleri – II. Sıfat-fiil etkinliği – III. Edilgen sıfat-fiil – alıştırmalar – B. Dört harfli gövdeler – C. Farklı oluşumlar: I. Ortadaki kelimelerin ikili kullanımı – II Zayıf fiiller (*mèhmūz, misāl, ègwèf, nākys*) – III. Genel açıklamalar – VI. Zarf – VII. Edatlar (ön /

son) – VIII. Bağlaçlar – IX. Ünlemler” başlıkları bulunmaktadır. Sözlük bölümü ise “Türkçe – Almanca” ve “Almanca – Türkçe” olarak ikiye ayrılır.

IX		X	
I. Deutscher Index.			
Übersicht des Inhalts.			
	Seite		Seite
Vorwort	VII	3. Bruchzahlen	98
Die Buchstaben	1	4. Vertheilungszahlen	97
Aussprache		IV. Pronomen:	
A. Consonanten	4	1. Personalpronomen	98
B. Vocale	8	2. Possessiva	99
1. Vocalezeichen	8	Conjunction des Hülfszeitwortes «sein»	103
2. Vocabuchstaben	9	Das Zeitwort «haben»	106
3. Vocalehre	13	3. Relativsätze	108
C. Lesenzeichen	17	4. Reflexivum	112
D. Accent	19	5. Demonstrativum	113
Formenlehre.		6. Fragende und unbestimmte Fürwörter	116
I. Substantiv	20	IVa. Das persische Pronomen	119
A. Flexion der Nomina	21	IVb. Das arabische Pronomen	120
B. Genitiv-Construction	44	V. Verbum	121
C. Abgeleitete Substantiva	54	A. Formen:	
II. Adjectiv:		1. 2. Transitiva und Intransitiva	122
1. Das türkische	59	3. Reflexiva	128
2. Das persische	63	4. Reciproca	128
3. Das arabische	65	5. 6. Activum und Passivum	128
Abgeleitete Adjectiva:		7. Negativum	132
I. Türkisch	73	B. Zeiten:	
II. Persisch	75	I. Perfectum (bestimmtes oder categoricum, unbestimmtes oder dubitativum)	133
III. Arabisch	78	II. Präsens, IIa. Aorist, III. Futurum	134
III. Zahlwörter:		Hauptzeiten von <i>imk</i>	134
1. Grundzahlen	81	C. Arten:	
2. Ordnungszahlen	88	I. Imperativ	136
		II. Indicativ	137
		III. Optativ	147
		IV. Necessitativ	148
		Paradigmen der einfachen Zeiten:	
		A. Affirmativ	150
		B. Negativ	152
		C. Interrogativ	155
		Des deutsche «kein»	158
		D. Zusammengesetzte Arten und Zeiten	160
		Conditionalis von <i>imk</i>	160
		1. <i>imk</i> und die mit <i>imk</i> gebildeten Zeiten	160
		2. <i>imk</i> und die mit <i>imk</i> gebildeten Zeiten	164
		3. <i>imk</i> und der Conditionalis	162
		4. <i>obnag</i> und die mit <i>obnag</i> gebildeten Zeiten	164
		Stellung der Fragepartikel	165
XI		XII	
	Seite		Seite
Übersetzung des deutschen «man»	166	VI. Adverb	200
E. Participium:		VII. Präpositionen und Postpositionen	209
1. Participium perfecti categoricum	169	VIII. Conjunctionen	233
2. Participium perfecti dubitativum	171	IX. Interjectionen	236
3. Participium praesentis — Uebung	171	Allgemeine Uebungen	238
4. Participium aoristi	174	Lesertische	246
5. Participium futuri — Uebung	175	Verzeichnisse der vorkommenden Abkürzungen	252
F. Gerundivum:		Vocabular	254
1. Copulativ	178	Türkisch-Deutsch	254
2. Descriptiv oder Umstands Ausdruck	178	Deutsch-Türkisch	330
3. Successiv	179		
4. Limitativ	180		
5. Primitiv	180		
6. Casativ — Uebung	181		
G. Composita:			
1. Möglichkeitsform	183		
2. Beschleunigungsform	184		
3. Form der Fortdauer	184		
4. Eigentliche Composita	185		
Die unpersönlichen Ausdrücke (betreffend das Wetter) — Uebungen	186		
H. Gebrauch des Infinitiv	191		
I. Abgeleitete Zeitwörter	194		
K. Vom Verbum abgeleitete Redetheile	197		
L. Das persische Verbum	199		
M. Das arabische Verbum	200		
A. Dreiconsonantige Stämme:			
1. Verbalnomen in der Grundform	201		
Namen des Ortes	203		
Namen von Instrumenten	203		
Participium activi	203		
Participium passivi — Uebungen	204		
2. Verbalnomen in den erweiterten Formen	207		
Tabellarische Uebersicht über die Verbalclassen II—X:			
I. Verbalnomen	208		
II. Participium activi	209		
III. Participium passivi	210		
Uebungen	211		
B. Vierbuchstabige Stämme	213		
C. Abweichende Bildungen	213		
I. Verba mediae geminatae	213		
II. Schwache Verben (<i>melmür, misal, egwaj, naksy</i>)	215		
III. Allgemeine Bemerkungen	219		

Görsel 2.28 MAN.MOS'un içindekiler kısmı

2.2.29. TIEN.TG

Tien'in "*A Turkish grammar...*" adlı kitabında beş sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. 54 bölümde başlıklandırılarak incelenen kitapta bulunan başlıklar "Bölüm I. Türk alfabesi", "Bölüm II. Türk Harflerinin Telaffuzu", "Bölüm III. Türk Harflerinin Bölünmesi – Arapça artikelin okunuşu – Türk ahenk kanunları", "Bölüm IV. Sesli harfler hareket, harekyât", "Bölüm V. Dördüncü bölümde bahsedilen üç Arapça sesli harf", "Bölüm VI. Etimoloji", "Bölüm VII. İlk çekim – İkinci çekim", "Bölüm VIII. Sıfat çoğul sıfat", "Bölüm IX. Sayılar, esmā-ul-aded – Üleştirme sayıları", "Bölüm X. Türkçe kelimelerin oluşumu", "Bölüm 11. İlgi sıfatı, ism-i mensub", "Bölüm 12. Karşılaştırma dereceleri – Farsça karşılaştırma dereceleri – Türkçe küçültme adları", "Bölüm 13. Farsça kısaltmalar", "Bölüm XIV. Zamir – işaret zamirleri – ilgi zamir eki *ki* – ilgi zamiri *ki* – soru zamirleri – belirsiz zamirler – Arapça çoğullar – Farsça çoğullar", "Bölüm XV. Fiil – Olumsuz fiil, *fil'i nefy* – yetersiz fiil, *mumkinsiz* – yeterlilik veya yetenek fiili *mumkin*", "Bölüm XVI. Türkçe fiilin oluşumları veya türevleri", "XVII. Zamanların oluşumu", "XVIII. İsim-fiil – olmak", "Bölüm XIX. Sahip olmak fiili", "Bölüm XX Sahip olmak fiili hem olumlu hem de olumsuz olarak birleştirilmiştir.", "Bölüm XXI. *Olmak* fiili", "Bölüm XXII. *Olmak* edilgen yardımcı fiilinin çekimi", "Bölüm XXIII. Soru fiili *fi'li istifham*", "Bölüm XXIV. Birleşik fiillerin oluşumu ve çekimi", "Bölüm XXV. Aynı eke sahip tüm fiiller için bir model görevi göreceğ olan, *mek* ile biten düzenli bir etken fiilin çekimi", "Bölüm XXVI. Aynı eke sahip tüm edilgen fiiller için bir model teşkil edecek olan, *mek* ile biten düzenli bir edilgen fiilin çekimi", "Bölüm XXVII. Olumsuz fiiller", "Bölüm XXVIII. *Maq* ile biten tüm fiiller için bir model görevi göreceğ düzenli bir fiilin olumlu ve olumsuz çekimi", "Bölüm XXIX. Soru fiili, *fi'li istifhām*", "Bölüm XXX. Türkçe fiillerin karmaşık kategorileri", "Bölüm XXXI. *Etmek* ve *eylemek* iki yardımcı fiilin çekimi", Bölüm XXXII. Üç karmaşık kategori ile birleştirilmiş Türkçe düzenli bir fiilin gerçek çekimi", "Bölüm XXXIII. Zarflar, *zurūf* – Nitelik veya tavrı zarfları – Miktar zarfları – Yer zarfları – Zaman zarfları, *zarf-i zemān* – Onaylama zarfları – Olumsuzluk zarfları – İşaret zarfları – Emir zarfları – Sorgulama zarfları – Uyarı zarfları – Reddetme veya inkar zarfları", "Bölüm XXXIV. Türkçe pekiştirmeler", "Bölüm XXXV. Edatlar ve partikeller – Arapça edatlar – Farsça edatlar – Partikel *de / da – le / ile / ila* edatı – *birla* edatı", "Bölüm XXXVI. Bağlaçlar -Ayrıncı bağlaçlar", "Bölüm XXXVII. Ünlemler", "Bölüm XXXVIII. Sentaks", "Bölüm XXXIX. Fiil", "Bölüm XL. Sorular hakkında", "Bölüm XLI. İsim-fiiller", "Bölüm XLII. Zarf-fiiller", "Bölüm XLIII. İsimlerle birleştirilmiş sahip olmak fiili, *ism ile maliq olmaq*

fi'linin tasrifi”, “Bölüm XIV. «sahip olmak» fiili soru ile birleştirilmiş olarak, *mâliq olmaq fi'linin istifhâm uzere, uzre, vejhi tasrifi*”, “Bölüm XLV. Sahip olmak fiili olumsuz çekimlenmiştir.”, “Bölüm XLVI. Sahip olmak fiili hem olumsuz hem de soru olarak birleştirilmiştir.”, “Bölüm XLVII. Sıfatlarla çekimlenmiş olmak fiili”, “Bölüm XLVIII. Olmak fiili sıfatlarla hem olumsuz hem de soru ile çekimlenir.”, “Bölüm XLIX. Temel ifadeler ve kolay diyaloglar”, “Bölüm L. Sohbet – Edebiyat”, “Bölüm LI. Türk atasözleri *durubi emsâl*”, “Bölüm LII. Donanma ve askerî terimler – Diplomatik terimler”, “Bölüm LIII. Askerî tatbikat” ve “LIV. Alıştırmalar” şeklindedir.

CONTENTS.		CONTENTS.	
	Page		Page
CHAP. I. The Turkish alphabet	1	The demonstrative pronouns	63
» II. The pronunciation of the Turkish Letters	3	The relative pronominal suffix كى <i>ki</i>	75
» III. The division of the Turkish Letters	15	The relative pronoun كى <i>ki</i>	76
The pronunciation of the Arabic article	16	Interrogative pronouns	80
The Turkish laws of euphony	17	Indefinite pronouns	83
» IV. The vowel points حركات <i>hareket</i> , lit.: movement, pl. حركات <i>harekyât</i>	18	Arabic plurals	84
» V. The three Arabic vowels mentioned in the fourth chapter	20	The Persian plurals	87
» VI. Etymology	21	CHAP. XV. The verb, فعل <i>fi'l</i>	89
» VII. First declension	23	The negative verb, فعل نفي <i>fi'li nefy</i>	92
Second declension	27	The impotential verb, ممكنسىز <i>mumkinsiz</i>	92
» VIII. Adjective صفات <i>sifat</i> , plur. صفات <i>sifât</i>	32	The verb of possibility or ability ممكن <i>mumkin</i>	93
» IX. The numerals, أسماء العدد <i>esmâ-ul-aded</i>	33	» XVI. Formations, or derivations of the Turkish verb.	98
Distributive numbers	36	» XVII. The formation of the tenses.	103
» X. Formation of Turkish words.	43	» XVIII. The substantive verb «to be»	106
» XI. The relative adjective, اسم منسوب <i>ism-i mensûb</i>	44	» XIX. The verb «to have»	110
» XII. Degrees of comparison.	48	» XX. The verb to «have» conjugated both affirmatively and negatively.	114
Persian degrees of comparison.	52	» XXI. The verb اولمق «to be»	118
Turkish diminutive nouns	55	» XXII. Conjugation of the auxiliary passive verb اولنمق «to be»	124
» XIII. Persian diminutives	57	» XXIII. The interrogative verb فعل استفهام <i>fi'li istifhâm</i>	129
» XIV. The pronoun, ضمير <i>zamir</i>	57	» XXIV. The formation and conjugation of compound verbs	138
		» XXV. The conjugation of a regular active verb ending in مك <i>mek</i> , which will serve as a model for all verbs with the same termination	141
		» XXVI. The conjugation of a regular passive verb	141

CONTENTS.		IX
		Page
	ending in <i>mek</i> , which will serve as a model for all passive verbs with the same termination	151
CHAP. XXVII.	The negative verbs	159
» XXVIII.	The conjugation, affirmative and negative, of a regular verb ending in <i>maq</i> , which will serve as a model for all verbs ending in <i>maq</i>	164
» XXIX.	The interrogative verb, <i>istifhâm</i>	177
» XXX.	The complex categories of Turkish verbs	187
» XXXI.	Conjugation of the two auxiliary verbs <i>istemek</i> and <i>eylemek</i> , 'to do'	198
» XXXII.	The true Turkish conjugation of a regular verb combined with the three complex categories	202
» XXXIII.	Of adverbs <i>Zarf</i>	208
	Adverbs of quality or manner	211
	Adverbs of quantity	212
	Adverbs of place	212
	Adverbs of time <i>zarf-i zemân</i>	215
	Adverbs of affirmation	220
	Adverbs of negation	220
	Adverbs of demonstration	221
	Adverbs of order	221
	Adverbs of interrogation	221
	Adverbs of warning	222
	Adverbs of refusal, or denial	222
» XXXIV.	Turkish expletives	223
» XXXV.	Prepositions, postpositions and particles. Arabic prepositions	225

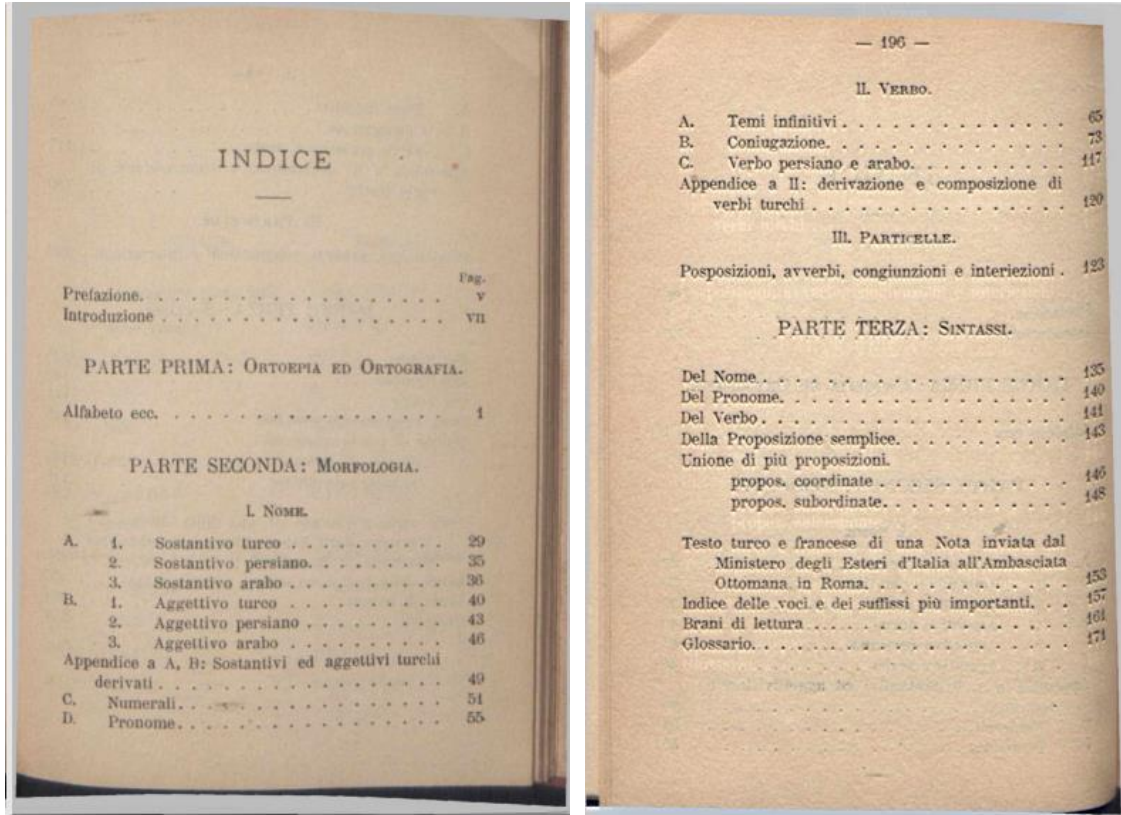
CONTENTS.		X
		Page
	Persian prepositions	229
	The particle <i>de, da</i>	231
	The postposition <i>le, or ile, ila</i>	234
	The postposition <i>birle, with, in, by</i>	235
CHAP. XXXVI.	Conjunctions	262
	The disjunctive conjunctions	257
» XXXVII.	Interjections	258
» XXXVIII.	Syntax	260
» XXXIX.	The verb	270
» XL.	On questions	275
» XLI.	Verbal nouns	278
» XLII.	The gerunds	280
» XLIII.	The verb 'to have' conjugated with nouns <i>ism ile malik olmak fiilinin tasrihi</i>	284
» XLIV.	The verb 'to have' conjugated interrogatively, <i>malik olmak fiilinin tasrihi</i>	287
» XLV.	The verb 'to have' conjugated negatively	289
» XLVI.	The verb 'to have' conjugated both negatively and interrogatively	292
» XLVII.	The verb 'to be' conjugated with adjectives	294
» XLVIII.	The verb 'to be' conjugated both negatively and interrogatively with adjectives	296
» XLIX.	Elementary phrases and easy dialogues	298
» L.	Conversation	356
	Literature	357

CONTENTS.		XI
		Page
CHAP. LI.	Turkish proverbs <i>durubi emsal</i>	365
» LII.	Naval and military terms	374
	Diplomatic terms	378
» LIII.	On military drill	389
» LIV.	On exercises	401

Görsel 2.29 TIEN.TG'nin içindekiler kısmı

2.2.30. BON.EGT

Bonelli'nin "*Elementi di grammatica Turca Osmanlı...*" adlı kitabında iki sayfa bulunan içindekiler bölümü indeks başlığı ile kitabın sonunda yer almaktadır. Üç bölümde incelenen kitabın ilk bölümünden önce "Ön söz" ve "Giriş" alt başlıkları yer almaktadır. Kitaptaki "Yazım ve İmla" olan birinci bölümün alt başlığı "Alfabe vb." başlığıdır. Kitabın "Morfoloji" olan ikinci bölümünde "I. İsim – A. 1. Türkçe isim – 2. Farsça isim – 3. Arapça isim – B. 1. Türkçe sıfat – 2. Farsça sıfat – 3. Arapça sıfat – Ek A, B: Türkçeden türemiş isimler ve sıfatlar – C. Sayılar – D. Zamir", "II. Fiil – A. Mastar – B. Çekim – C. Farsça ve Arapça fiil – Ek a II: Türkçe fiillerin türetilmesi ve birleşimi – III. Partikeller – Edatlar, zarflar, bağlaçlar ve ünlemler" alt başlıkları bulunmaktadır. Kitabın "Sentaks" olan üçüncü başlığında "isim", "zamir", "fiil", "basit ifadeler", "birden fazla ifadeyi birleştirmek", "çoklu ifadeler", "İtalya Dışişleri Bakanlığı'nın Roma'daki Osmanlı Büyükelçiliği'ne gönderdiği Nota'nın Türkçe ve Fransızca metni", "En önemli seslerin ve eklerin dizini", "Okuma metinleri" ve "Sözlük" alt başlıkları yer almaktadır.

The image shows two pages from the index of the book. The left page is the title page of the index, titled 'INDICE'. It lists the contents of the book, including the Prefazione (v), Introduzione (vii), and the main parts: PARTE PRIMA: ORTOGRAFIA (Alfabeto ecc. 1) and PARTE SECONDA: MORFOLOGIA (I. NOME, A. 1. Sostantivo turco 29, 2. Sostantivo persiano 35, 3. Sostantivo arabo 36, B. 1. Aggettivo turco 40, 2. Aggettivo persiano 43, 3. Aggettivo arabo 46, Appendice a A, B: Sostantivi ed aggettivi turchi derivati 49, C. Numerali 51, D. Pronome 55). The right page is a continuation of the index, showing the contents of the third part: IL VERBO (A. Temi infinitivi 65, B. Coniugazione 73, C. Verbo persiano e arabo 117, Appendice a II: derivazione e composizione di verbi turchi 120), III. PARTICELLE (Posposizioni, avverbi, congiunzioni e interiezioni 123), and PARTE TERZA: SINTASSI (Del Nome 135, Del Pronome 140, Del Verbo 141, Della Proposizione semplice 143, Unione di più proposizioni: propos. coordinate 146, propos. subordinate 148, Testo turco e francese di una Nota inviata dal Ministero degli Esteri d'Italia all'Ambasciata Ottomana in Roma 153, Indice delle voci e dei suffissi più importanti 157, Brani di lettura 161, Glossario 171).

Görsel 2.30 BON.EGT'nin içindekiler kısmı

2.2.31. HAG.OCG

Hagopian'ın "*Ottoman Turkish conversation grammar a practical method of learning the Ottoman – Turkish language*" adlı kitabında altı sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Giriş, iki bölüm, ek ve resmî bölüm şeklinde hazırlanan kitaptaki giriş bölümünde "A. Alfabenin harfleri", "B. Harflerin telaffuzu", "C. Diğer yazım işaretleri", "D. Vurgu", "E. Sesli harflerin ahengi veya uyumu" ve "F. İmla" alt başlıkları bulunmaktadır. Kitabın birinci bölümünde "1. Ders: Belirli ve Belirsiz artikeller", "2. Ders: Asıl fiil", "3. Ders: Asıl fiil (devamı)", "4. Ders: İsim çekimi", "5. Ders: Zamirler – 1. Kişi zamirleri – 2. İyelik Zamirleri", "6. Ders: İzafe – aile", "7. Ders: Sahip olmak fiili", "8. Ders: Zamirler (devamı) – 3. Sıfat Zamirleri – 4. İşaret Zamirleri – 5. Dönüşlü Zamirler", "9. Ders: Sıfat – Türemiş sıfatlar – Türemiş isimler", "10. Ders: Zamirler (devamı) – 6. Soru Zamirleri – 7. Belirsiz Zamirler", "11. Ders: Sayı Sıfatları – 1. Asal sayılar", "12. Ders: Sayı sıfatları – 2. Kesirli sayılar – 3. Sıra sayıları – 4. Üleştirme sayıları – Osmanlı – Türk Takvimi", "13. Ders: Karşılaştırma Dereceleri", "14. Ders: Edatlı İsimler", "15. Ders: Asıl Fiil (devamı)", "16. Ders: Masterlar – Okuma Alıştırması: Kedi ve Devenin Hikâyesi", "17. Ders: Basit ve Türemiş Fiiller 1. *Oqoutmaq*, 2. *Yazdırmaq*, 3. *Ichirmək*, 4. *Taranmaq*, 5. *Yazılmaq*, 6. *Georushmek* – Okuma Alıştırması: Türkiye'nin Bölümleri", "18. Ders: Birleşik Fiiller – Yeterlilik Fiilleri – Tezlik Fiilleri – Okuma Alıştırması: İller", "19. Ders: Masterın Türeme Formları – Süreklilik Zamanları", "20. Ders: Çekimli Fiiller – Fiilin ve Emir Kipinin Formları – Okuma Alıştırması: Dinler ve Mezhepler", "21. Ders: Şimdiki Zaman – Okuma Alıştırması: Hayvanların Kullanımı", "22. Ders: Geniş Zaman – Okuma Alıştırması: Hayvanların Sesleri", "23. Ders: Geçmiş Zamanlar -Kesin Geçmiş zamanlar – Şüpheli Geçmiş zamanlar", "24. Ders: Gelecek Zaman – Okuma Alıştırması: Nasreddin'in Vaazı", "25. Ders İstek Zamanı", "26. Ders: Varsayım Zamanı (Dilek kipi) – Bir Okuma Alıştırması: Nasreddin'in Vaazı (Devam)", "27. Ders: Gereklik Zamanı – Okuma Alıştırması: Öğretmenin Evliliği", "28. Ders: Sıfat-fiiller – I. Öznel ve kipli sıfat-fiiller -Karşılaştırma – Okuma Alıştırması: Unu ipe asmak", "29. Ders: Sıfat-fiiller (devamı) – II. Nesnel ve kipli sıfat-fiiller – Karşılaştırmalar – Okuma Alıştırması: Jack'in Evi", "30. Ders: Zarf-fiiller – Tablo – Okuma Alıştırması: İnsan ve Canavar Arasındaki Ayrım", "31. Ders: Fiillerden Türetilen İsimler ve Sıfatlar – 1. Düzenli sıfat-fiiller – 2. Düzensiz sıfat-fiiller – 3. Aşırılık isimleri – 4. Yer isimleri – 5. Araç isimleri – Okuma Alıştırması: Bir Anekdote", "32. Ders: Edatlar (Ön ve son) – Okuma Alıştırması: Köy Odası, a", "33. Ders: Zarflar – Okuma Alıştırması: Köy Odası, b", "34. Ders: Bağlaçlar – Okuma Alıştırması: Köy odası, c", "35. Ders:

Ünlemler – Okuma Egzersizi: Köy Odası, d,e,f,g”, “36. Ders: Ekler – Selamlar – Tebrikler – Konuşma tarzları – Saygı Ünvanları – Yansıma – Ezan - Hristiyan Hizmetleri” başlıkları yer almaktadır. Kitabın “Arapça ve Farsçanın Unsurları” adlı ikinci bölümünde “Giriş açıklamaları”, “37. Ders: Farsça çoğul – Okuma Alıştırması: Kibritçi Kız”, “38. Ders: Farsça İzafet – Fars sayılar – Okuma Alıştırması: Franklin İlkeleri, a”, “39. Ders: Farsça Birleşik Sıfatlar – Okuma Alıştırması: Franklin İlkeleri, b”, “40. Ders: Farsça Türemiş İsimler – Okuma Alıştırması: Eşek ve Tilki Hikâyesi”, “41. Ders: Farsça Fiil – Nesnel ve Öznel Sıfat-fiiller – İsim-fiiller – Sıfat-fiiller – Farsça Kökler – Okuma Alıştırması: Bir Dua ve Övgü”, “42. Ders. Farsça Edatlar – yer değiştirme, çıkarma – Okuma Alıştırması: Avcı”, “43. Ders: Arapça İsimlerin Cinsiyeti – Arapça İsimlerin Sayısı – Çift; Düzenli eril / dişil, çoğul – Okuma Alıştırması: Bir Şiir”, “44. Ders: Arapça Nisbè – Soyut isim – Okuma Alıştırması: Kolomb Yumurtası, a.”, “45. Ders: Arapça Master – I. İlkel Üç Harfler – II. İlkel Dört harfler – Okuma alıştırmaları: İlahi 84”, “46. Ders: İlkel Üç Harflerden Türetilen İsimler – I. Mim ile İsimler – II. Yer Adı – III. Araç Adı – Okuma Alıştırması: Hayat Mezmurları”, “47. Ders: Arapça Sıfat-fiiller – I. Öznel sıfat-fiiller (Fayil) – II. Amaç sıfat-fiilleri (Me’faul) – III. Nitelik Sıfatı (Mûshèbbihè) – IV. Renk ve Pekiştirme Sıfatı – V. Üstünlük Adı (İsmi Tafzil) -VI. Aşırılık İsmi (Mûbalagha) – Okuma Alıştırması: Bir Övgü Duası”, “48. Ders: Üç Harfli Türetilmiş Masterlar – II. Tèf’il = Tèfqeel – III. Mûfa’alè = Mûfakalè – IV. If’al = Ifqal – V. Tèfa’oul = Tèfaqoul – Okuma Alıştırması: Arkadaşlık”, “49. Ders: Üç Harfli Türetilmiş Masterlar (devam) – VI. Tèfa’oul = Tèfaq’qoul – VII. Infi’al = Infiqal – VIII. İfti’al = İftiqal – IX. İf’ilal = Ifkılal – X. İstif’al = İstifkal – Okuma Alıştırması: Gerçek Asalet”, “50. Ders: Türemiş Masterların Sıfat-fiili – Okuma Alıştırması: İdari Konseyler”, “51. Ders: Düzensiz Çoğullar – Okuma Alıştırması: Kolomb Yumurtası, b.”, “52. Ders. Sıfatların isimlerle uyumu – Okuma Alıştırması: Buluşlar”, “53. Ders: Arapça belirli artikel – Arapça edat – Okuma Alıştırması: Bir Anekdote”, “54. Ders: Arapça ve Farsça zamirler – Okuma Alıştırması: Yönetmelikler vb.”, “55. Ders: Arapça ve Farsça zarflar – Okuma Alıştırması: Newton”, “56. Ders: Arapça sayılar – I. Asıl sayılar – II. Sıra sayıları – III. Kesir sayılar – Küçültme isimleri – Okuma alıştırmaları: Ev”, “57. Ders: Arapça birleşik kelimeler – I. Arapça sistem – II. Farsça sistem – Okuma alıştırmaları: Devirme (şiiir)”, “58. Ders: I. Eş Anlamlı Sözcükler – II. Eş anlam belirten ekler – III. Zıt anlamlılar – Okuma Alıştırması: Tèrkibi Bènd”, “59. Ders: Harflerdeki ahenk değişiklikleri – I. Harflerin değişimi – II. Ünlü uyumu – A. Vav’ın uyumu B. Ye’nin uyumu – Okuma alıştırmaları: İngiltere Kralı’nın taç giyme töreni” ve “60. Ders: Çeşitli deyimsele ifadeler” başlıkları bulunmaktadır. Kitabın ek bölümünde ise “Osmanlı edebiyatı”, “Osmanlı

hanedanının sultanları”, “Arap takvimi”, “Osmanlı miladî takvimi farkı – H.1 Okuma alıştırmaları: Peygamberin konuşması” ve “Türkçe fiillerin çekimi” başlıkları yer almaktadır. Son bölümdeki “Resmî bölüm” ana başlığının konuları ise “İmparatorluk sarayı”, “Majesteleri Sultan”, “Bâbîâlî”, “Bakanlar kurulu”, “Sadrazamlık”, “Danıştay”, “Dış işleri bakanlığı”, “İç işleri bakanlığı”, “Şeyhülislamlık”, “Maliye bakanlığı”, “İmparatorluk darphanesi”, “Gümrük idaresi”, “Millî eğitim bakanlığı”, “Adalet ve umuma bakanlığı”, “Polis idari bölgesi”, “Ticaret bakanlığı”, “Uluslararası sanitasyon konseyi”, “Dinî vakıflar bakanlığı”, “Posta ve telgraf idaresi”, “Savaş bakanlığı”, “Askerî sınıflar”, “Silah”, “Amirallik; deniz subayları”, “İmparatorluk cephaneliği”, “Farklı gemi türleri”, “İller”, “Diplomatik terimler”, “Festivaller: Müslüman festivalleri”, “Hristiyan festivalleri”, “Yahudi festivalleri”, “Osmanlı İmparatorluğu’nun Emirleri”, “Madalya”, “Osmanlı Devleti’ndeki rütbelere”, “Sivil asalet dereceleri”, “Askerî ve deniz sınıfları”, “Dinî hiyerarşinin dereceleri”, “Resmî ünvanlar”, “Sivil ve askerî kademelerdeki memurlar”, “Müslüman din adamları”, “Gayrimüslim din adamları”, “Ticari terimler”, “Sözlük”, “Genel dizin” başlıkları bulunmaktadır.

VII		VIII	
فہرست Contents.		فہرست Contents	
	Page		Page
Introduction.		17. Lesson. Primitive and Derivative Verbs 119	
A. Letters of the Alphabet	1	1. <i>Oğoutmaq, 2. Yazdırmag, 3. Ichirmek, 4. Taratmaq, 5. Yazılmag, 6. Gêrâshmek.</i>	121-125
B. Pronunciation of Letters	7	↓ Reading Exercise: The Divisions of Turkey	126
C. Other Orthographic Signs	20	18. » Compound Verbs	127
D. Accent	23	Potential Verbs	131
E. Euphony or Harmony of the Vowels	24	Accelerative Verbs	132
F. Orthography	25	↓ Reading Exercise: The Provinces	133
First Part. Turkish Grammar.		19. » The Derivative forms of the Infinitive	135
1. Lesson. The Definite and Indefinite Articles	27	The Continuative Tenses	139
2. » The Substantive Verb	31	20. » The Finite Verb	141
3. » » » (continued)	35	The Moods of the Verb and Imperative	142-144
4. » Declension of Nouns	39	↓ Reading Exercise: Religions and Denominations	146
5. » The Pronouns	47	21. » The Present Tense	147
1. Personal Pronouns	47	↓ Reading Exercise: The Use of Animals	151
2. Possessive Pronouns	49	22. » The Aorist Tense	152
6. » The <i>İzâfet</i>	55	↓ Reading Exercise: Voices of Animals	158
The Family	58	23. » The Past Tenses	159
7. » The verb <i>To Have</i>	61	The Categorical Past	159
8. » The Pronouns (continued)	69	The Dubitative Past	162
3. Adjectival Pronouns	69	24. » The Future Tense	166
4. Demonstrative Pronouns	70	↓ Reading Exercise: A Sermon of Nasr-éd-din	170
5. Reflexive Pronouns	72	25. » The Optative Tense	171
9. » The Adjective	75	26. » The Suppositive Tense (Subjunctive)	176
Derivative Adjectives	75	↓ Reading Exercise: A Sermon of Nasr-éd-din (Continued)	179
Nouns	77	27. » The Necessitative Tense	180
10. » The Pronouns (continued)	82	↓ Reading Exercise: The Marriage of the Teacher	185
6. Interrogative Pronouns	82	28. » The Participles	185
7. Indefinite Pronouns	84	I. Subjective Mood	186
11. » Numeral Adjectives	89	Comparison	189
1. Cardinal numbers	89	↓ Reading Exercise: To hang flour on a line	192
2. Fractional numbers	94	29. » The Participles (continued)	193
3. Ordinal numbers	95	II. Objective Mood	193
4. Distributive numerals	96	Comparisons	195-200
13. » The Ottoman-Turkish Calendar	96	↓ Reading Exercise: Jack's House	203
14. » Degrees of Comparison	100	30. » Gerunds	204
15. » Nouns with Prepositions	105	The Table of —	206
16. » The Substantive Verb (continued)	109	↓ Reading Exercise: The Distinction between Man and Beast	210
The Infinitives	114		
↓ Reading Exercise: The Story of the Cat and the Camel	117		

2.2.32. HOR.TS

Horten'in "*Kleine Türkische Sprachlehre*" adlı kitabında bir sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. İki bölümde hazırlanan kitaptaki iki bölümden önceki giriş bölümünde "Türkçe yazı", "ses" ve "ünlü uyumu" başlıkları bulunmaktadır. Kitaptaki birinci bölüm "biçim teorisi" başlığında 1. Ders: İsim ve sıfat", "2. Ders: Yardımcı fiil", "3. Ders: Yardımcı fiil (devamı)", "4. Ders: Fiil", "5. Ders: Temel formlar", "6. Ders: Birleşik fiiller", "7. Ders: Emir", "8. Ders: Şimdiki zaman", "9. Ders: Geniş zaman", "10. "İki tamamlanmış geçmiş zaman", "11. Ders: Gelecek zaman", "12. Ders: Kipler", "13. Ders: Sıfat-fiil", "14. Ders: Zarf-fiiller", "15. Zarflar", "16. "İsim oluşumları", "17. Ders: Zamirler", "18. Ders: Çekim", "19. Ders: Sıfat", "20. Ders: Karşılaştırmalı ve üstünlük", "21 Ders: Edatlar", "22. Ders: Bağlaçlar", "23. "Ünlemler" ve "24. Ders: Sayı" başlıkları bulunmaktadır. Kitapta yer alan ikinci bölümde "Türk düşünce biçimleri, anlatım biçimleri ve edebiyat örnekleri" alt başlığı bulunmaktadır.

Inhaltsverzeichnis.		
Einleitung.		
		Seite
Die türkische Schrift		1
Der Ton		10
Die Vokalharmonie		12
Erster Teil: Formenlehre.		
1. Lektion. Substantiv und Objekt		15
2. " Das Hilfszeitwort		16
3. " Das Hilfszeitwort (Sortierung)		19
4. " Das Zeitwort (Verbum)		33
5. " Die Grundformen		43
6. " Zusammengesetzte Verba		46
7. " Der Imperativ		49
8. " Das Präsens		52
9. " Der Aorist		55
10. " Die beiden Perfekta		59
11. " Das Futurum		65
12. " Die Modi		68
13. " Die Partikeln		76
14. " Die Adverbia		86
15. " Die Adverbia		92
16. " Substantivbildungen		96
17. " Die Pronomina		101
18. " Die Deklination		113
19. " Das Eigenschaftswort		118
20. " Komparatio und Superlativ		122
21. " Die Präpositionen		125
22. " Konjunktionen		130
23. " Interjektionen		133
24. " Das Zahlwort		134
Zweiter Teil:		
Türkische Denkweisen, Ausdrücke und Literaturproben		145

Görsel 2.32 HOR.TS'nin içindekiler kısmı

2.2.33. HOR.ETS

Horten'in "*Einführung in die Türkischen Sprache und Schrift*" adlı kitabında bir sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. İki ana başlıkta hazırlanan kitabın ilk bölümü olan "I. Türkçe Yazı" bölümünde "1. Harfler", "2. Harflerin birleşimi" ve "3. Şekil analizi ile örnekler" başlıkları yer almaktadır. Kitapta "II. Dil" olan ikinci ana başlıktaki "A. Formlar teorisi", "B. Sentaks ve üslup" ve "C. Alıştırmalar" şeklindedir. "A. Formlar teorisi" başlığı kendi içinde "1. Genel", "2. Arapça şekil sistemi", "3. Ünlü uyumu", "4. Ünlülerin ve ünsüzlerin oluşumu", "5. Vurgu", "6. Yardımcı fiiller", "7. Fiiller" ve "8. İsim ve sıfat" alt başlıklarından oluşmaktadır. "B. Sentaks ve üslup" başlığı da kendi içinde "1. Cümle – A. fiil – B. isim – C. partikeller", "2. Diyaloglar" ve "3. 4. Cümle ve zaman" başlıkları bulunmaktadır. "C. Alıştırmalar" başlığı ise kendi içinde "Türk Atasözleri", Sıfat-fiil ve zarf-fiillere genel bakış", "Biçimbilim ve biçimbilim alıştırmaları", "Konuşma dili", "Ticari belgeler" ve "Türk vezni üzerine notlar" başlıkları bulunmaktadır.

Inhaltsverzeichnis.	
I. Die türkische Schrift.	Seite
1. Die alleinstehenden Buchstaben	1
2. Die Verbindung der Buchstaben	6
3. Beispiele mit Formanalyse	11
II. Die Sprache. a. Die Formenlehre.	
1. Allgemeines	21
2. Das System der arabischen Formen	23
3. Die Vokalkarmonie	39
4. Die Entstehung von Vokalen und Konsonanten	49
5. Der Akzent	45
6. Die Hilfsverba	46
7. Die Verba	51
8. Substantivum und Adjektivum	64
h. Syntax und Stilistik.	
1. Die Satztheile.	
a. Das Verbum	69
b. Das Substantivum	85
c. Die Partikeln	88
2. Die Sprechsätze	91
3. 4. Satz und Periode	94
c. Übungen	96
Türkische Sprichwörter	97
Überblick über die Partizipia und Gerandia	129
Übungen zur Formenlehre und Stilistik	148
Die Sprache der Unterhaltung	154
Kaufmännische Schriftstücke	181
Bemerkungen zur türkischen Metrik	162

Görsel 2.33 HOR.ETS'nin içindekiler kısmı

2.2.34. NEM.TG

Nemeth'in "*Türkische Grammatik*" adlı kitabında dört sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Sıra numaralandırması olmadan "yazı", "fonetik" "morfoloji" ve "sentaks" şeklinde koyu yazılmış dört ana başlıktan oluşmaktadır. Giriş bölümünden sonra bulunan "Yazı" ana başlığı kendi içinde "1. 2. Alfabe", 3. Harflerin birleşimi", "4. Dil bilim", "5. Arapça ünlüler", "6. Ünlü ve ünsüz işaretler", "7. Elif", "8. Xy", "9. 'ain", "10. Yain", "11. Kef", "12. Vav", "13. He", "14. Je", "15. Teşdîd", "16. Vasla", "17. Belirli bazı durumlar", "18. Sayı", "19. Yazı tipleri" ve "20. Noktalama; kelimelerin farklı dillerde yazılışı, Fransızca transkripsiyon" alt başlıkları bulunmaktadır. "Fonetik" ana başlığı kendi içinde "21. Ünlü", "22. Ünlü uyumu", "23. Ünsüzler", "24. K, g", "25. Sondaki b, d, z", "26. Baş harfi d, z olan son ekler", "27. Sonu t olan ekler" "28. Sonu k olan ekler", "29. Ödünç kelimelerde sonu t ve k olan ekler", "30. Ej", "31. Kelime Vurgusu" ve "32. Okuma alıştırmaları" alt başlıkları yer almaktadır. "Morfoloji" başlığı kendi içinde öncelikle "I. İsim" başlığına; bu başlıkta "İsim", "33. Cinsiyet", "34. Gövde formları", "35. Türkçe çoğul", "36. Arapça çoğullar (Arapça kök)", "37. Arapça düzensiz çoğullar", "38. Arapça çoğul eki *-āt*", "39. Arapça ikili", "40. Farsça çoğul ekleri", "41. İyelik Şahıs Ekleri", "42. Çekim", "43. İzāfet", "44. Arapça durum ekleri", "45. Türkçede isimden türetilmiş isimlerinin oluşumu", "46. Farsça isimden türetilmiş isimlerinin oluşumu", "47. 48. Arapçada isimden türetilmiş isimlerinin oluşumu", "49. Türkçede fiil adlarının oluşumu", "50. Arapçada fiil isimlerinin oluşumu", "51. Farsça fiil isimlerinin oluşumu", "52. Birleşik isimler"; "Sıfat", "53. Türkçe büyüme ifadeleri", "54. Sıfatın tekrarı", "55. Arapça sıfatlar (cinsiyet, karşılaştırma)", "56. Farsça sıfat tamlamaları" "57. Türkçede isimden türetilmiş sıfatlarının oluşumu", "58. Arapçada isimden türetilmiş sıfatlarının oluşumu", "59. Farsça isimden türetilmiş sıfatlarının oluşumu", "60. Türkçede Fiil Sıfatlarının Yapılışı", "61. Arapçada fiil sıfatlarının oluşumu" "62. İsim ve sıfat", "63. Birleşik Türkçe sıfatlar", 64. Birleşik Farsça sıfatlar", "65. Birleşik Arapça sıfatlar"; "Sayı", "66. Temel sayılar (Türkçe, Arapça, Farsça)" 67. Birleşik Sayılar", "68. Türkçe sıra sayıları", "69. Arapçada sıra sayıları", "70. Türkçe kesir sayıları", "71. Arapça kesir sayıları", "72. Üleştirme sayıları", "73. Sayısal oran", "74. Belirsiz sayılar"; "zamir", "75. Kişi zamirleri", "76. Arapçada kişi zamiri eki", "77. İyelik zamirleri", "78. Dönüşlülük zamirleri", "79. Karşılıklı zamirler", "80. Farsça karşılıklı zamir", "81. Türkçe işaret zamirleri", "82. Arapça işaret zamirleri", "83. Farsça işaret zamirleri", "84. Türkçe soru zamiri", "85. Farsça soru zamiri", "86. İlgi zamirleri", "87. Belirsiz zamirler"; "artikel", "88. Belirsiz artikel", "89. Arapça belirli edat";

“zarflar”, “90. Türkçede sıfat olarak kullanılan tekil isimler”, “91. Zarf ekleri”, “92. Diğer ekler”, “93. Çiftli oluşturulmuş zarflar”, “94. Son ekleri olmayan veya belirsiz son ekleri olan zarflar”, “95. Arapça zarf”, “96. Farsça zarf”; “edatlar (son ekli)”, “97. Belirsiz durum ekleri”, “98. Datifli”, “99. Ablatif”, “100. Edat olarak isimler”, “101. Arapça ve Farsça kökenli edatlar”, “102. İyelik ekleriyle edat olarak kullanılan isimler”; “Edatlar (Ön ekli)”, “103. Arapça” ve “104. Farsça başlıkları bulunmaktadır. “Morfoloji” başlığının ikinci alt başlığı “II. Fiil” başlığı da kendi içinde “105. Formların zenginliği”, “106. Biçim: mastar, ifade”, “107. Olumsuz ifade”, “108. İmkansızlık, imkânsızlık eki”, “109. Kişi ekleri”, “110. Birleşimdeki nominal formlar”, “111. *dyr* fiilinin şimdiki zamanı”, “112. *dyr* fiilinin belirli şimdiki zamanı”, “113. *dyr* fiilinin belirsiz şimdiki zamanı”, “114. *dyr* fiilinin belirsiz şimdiki zamanı belirli şimdiki zamanlı ifadeler”, “115. *dyr* fiilinin şartlı şimdiki zamanı”, “116. *dyr* fiilinin belirli şimdiki zamanı”, “117. *dyr* fiilinin belirli şart eki ile şimdiki zamanı”, “118. *Dyr* fiilinin belirsiz şart eki ile şimdiki zamanı”, “119. *dyr* fiilinin nominal biçimleri”, “120. *dyr* fiilinin olumsuz biçimleri”, “121. *dyr* fiilinin eksik biçimleri”, “122. Sadece bir çekim var”, “123. Geniş zaman”, “124. Şimdiki zamanlı belirli geniş zamanlı ifadeler”, “125. Şimdiki zamanlı belirsiz geniş zamanlı ifadeler”, “126. Şimdiki zaman”, “127. Şimdiki zamanlı belirli şimdiki zamanlı ifadeler”, “128. Şimdiki zamanlı belirsiz şimdiki zamanlı ifadeler”, “129. Belirli şimdiki zaman”, “130. Çift ekli belirli şimdiki zaman”, “131. Belirsiz şimdiki zaman”, “132 Belirli şimdiki zamanlı ifadelerin belirsiz şimdiki zamanı”, “133. Çift ekli belirsiz şimdiki zaman”, “134. Gelecek zaman”, “135. Belirli şimdiki zamanlı gelecek zaman”, “136. Belirli şimdiki zamanlı gelecek zaman”, “137. Modlar”, “138. Gereklilik”, “139. Şimdiki zamanlı belirli gereklilik”, “140. Şimdiki zamanlı belirsiz gereklilik”, “141 istek”, “142. Şimdiki zamanlı belirli istek”, “143 Şart”, “144. Şimdiki zamanlı belirli şart”, “145. Şimdiki zamanlı belirsiz şart”, “146. Şart eki olan formları”, “147. Emir”, “148. Çeşitli birleşik fiiller”. “149. Belirsiz tamamlanmış geçmiş zamanlı sıfat-fiil + *olmak*”, “150. Sıfat-fiil + *olmak*”, “151. *Sevmekte* formları”, “152. Kişi eklerinin kaldırılması”, “153. Fiillerin nominal biçimleri”, “154. Mastar”, “155. Sıfat-fiil”, “156. Zarf-fiil”; “Fiillerin oluşumu”, “157. Fiillerin anlamları”, “158. Ettirgen”, “159. İsteş”, “160. Dönüşlü”, “161. Edilgen”, “162. İsimden türetilmiş fiiller”, “163. Birleşik fiiller”, “164. *Etmek* vb. birleşik fiilleri”, “165. *Bilmek, vermek, jazmak, gelmek, durmak, kalmak* ile oluşturulan bileşikler fiiller”; “Farsça fiil”, “166. Türkçede Farsça fiil”, “167. Mastar”, “168. Tamamlanmış geçmiş zamanlı sıfat-fiil”, “169. Hikâye birleşik zamanlı sıfat-fiil”, “170. Hikâye birleşik zamanlı sıfat-fiil *ā*”, “171. Hikâye birleşik zamanlı sıfat-fiil *ān*”, “172. Mastar”, “173. Şimdiki zamanlı ifadelerin kullanımı ve tamamlanmış geçmiş

zamanlı sıfat-fiiller”; “Arapça fiil”, “174. Türkçede Arapça fiil”, “175. Temel formlar”, “176. Sıfat-fiiller ve mastarlar”, “177. Kişi formları”; “Partikeller”, “178. Soru partikelleri”, “179. Partikel *ā*” ve “180. Partikel *de, da*” alt başlıklara ayrılır. “Sentaks” başlığı ilk olarak “Özne ve yüklem başlığında “181. Yüklem olan bir fiil ekleri”, “182. Özne olarak kişi zamiri”, “183. Sayı”, “184. Kişi”, “185. Adam”; ikinci başlık “Zarf- lar” başlığı da “Durum eki kullanımı”, “186. Belirsiz durum eki kullanımı”, “187. Akusatif”, “188. Datif”, “189. Datifli fiiller”, 190. Lokatif fiiller”, “191. *Sahibim*” ve “192. Ablatif”; üçüncü başlık olan “niteleme” başlığı da “193. Türkçe niteleme sıfatları”, “194. Türkçe gibi kullanılan Farsça, Arapça niteleme sıfatları”, “195. Farsça niteleme sıfatları”, “196. Arapça niteleme sıfatları”, “197. Temel sayı nitelemeleri”, “198. Karşıtlık”, “199. İyelik nitelemeleri”, “200. İyelik nitelemeleri tekil”, “201. Genitif bölümlü”, “202. İyelik ekli kişi zamirleri”, “203. Arka arkaya iyelik ekleri” ve “204. İzâfet”; dördüncü başlık olan “Fiil formlarının kullanımı”, “205. Geniş zaman ve Şimdiki zaman, belirli ve belirsiz geçmiş zaman”, “206. Koşul”, “207. *Gelir gelmez*”, “208. *İse*”, “209. Sıfat-fiilli yapılar”, “210. Partikelin bağımsız kullanımı”, “211. Zarf-fiiller”; beşinci başlık olan “kelime sırası” başlığı ise “212. Basit cümle”, “213. Cümle vurgusu” ve “214. Konuşma dilinde kelime sırası”; son başlık olan “Bağlaç kullanımı” başlığı da “215. Genel açıklamalar”, “216. Bağlayıcı bağlaçlar”, “217. İkincil bağlaçlar” ve “218. Bilinen hatalar” alt başlıkları yer almaktadır.

Inhalt.	
Einleitung	Seite 7
Die Schrift.	
§ 1 u. 2. Der Alphabet	11
§ 3. Verbindung der Buchstaben	13
§ 4. Transkriptionen	15
§ 5. Arabische Rechtschreibung	14
§ 6. Aussprachezeichen bei dem Arabischen und persischen Vokalen	15
§ 7. <i>ay</i>	15
§ 8. <i>ya</i>	16
§ 9. <i>ain</i>	16
§ 10. <i>yain</i>	16
§ 11. <i>kaif</i>	17
§ 12. <i>vav</i>	17
§ 13. <i>ha</i>	17
§ 14. <i>ja</i>	18
§ 15. <i>tesdid</i>	18
§ 16. <i>vavla</i>	18
§ 17. Besondere Vowelzeichen	18
§ 18. <i>Shaddah</i>	19
§ 19. <i>Shaddah</i>	19
§ 20. Interpunktionen; die Schreibweise der Wörter nicht zusammenhängend; Zusammenhänge auf französ. Art	19
Kantelre.	
§ 21. <i>Wafat</i>	20
§ 22. <i>Wafat</i>	21
§ 23. <i>Wafat</i>	21
§ 24. <i>Wafat</i>	22
§ 25. <i>Wafat</i>	22
§ 26. <i>Wafat</i>	22
§ 27. <i>Wafat</i>	22
§ 28. <i>Wafat</i>	22
§ 29. <i>Wafat</i>	22
§ 30. <i>Wafat</i>	23

Inhalt.	
§ 31. <i>Wafat</i>	Seite 23
§ 32. <i>Wafat</i>	23
Formlehre.	
I. Nomen.	
Substantiv.	
§ 33. <i>Nomen</i>	25
§ 34. <i>Nomen</i>	25
§ 35. <i>Nomen</i>	25
§ 36. <i>Nomen</i>	25
§ 37. <i>Nomen</i>	25
§ 38. <i>Nomen</i>	25
§ 39. <i>Nomen</i>	25
§ 40. <i>Nomen</i>	25
§ 41. <i>Nomen</i>	25
§ 42. <i>Nomen</i>	25
§ 43. <i>Nomen</i>	25
§ 44. <i>Nomen</i>	25
§ 45. <i>Nomen</i>	25
§ 46. <i>Nomen</i>	25
§ 47. <i>Nomen</i>	25
§ 48. <i>Nomen</i>	25
§ 49. <i>Nomen</i>	25
§ 50. <i>Nomen</i>	25
§ 51. <i>Nomen</i>	25
§ 52. <i>Nomen</i>	25
§ 53. <i>Nomen</i>	25
§ 54. <i>Nomen</i>	25
§ 55. <i>Nomen</i>	25
§ 56. <i>Nomen</i>	25
§ 57. <i>Nomen</i>	25
§ 58. <i>Nomen</i>	25
§ 59. <i>Nomen</i>	25
§ 60. <i>Nomen</i>	25
§ 61. <i>Nomen</i>	25
§ 62. <i>Nomen</i>	25
§ 63. <i>Nomen</i>	25
§ 64. <i>Nomen</i>	25
§ 65. <i>Nomen</i>	25
§ 66. <i>Nomen</i>	25
§ 67. <i>Nomen</i>	25
§ 68. <i>Nomen</i>	25
§ 69. <i>Nomen</i>	25
§ 70. <i>Nomen</i>	25
§ 71. <i>Nomen</i>	25
§ 72. <i>Nomen</i>	25
§ 73. <i>Nomen</i>	25
§ 74. <i>Nomen</i>	25
§ 75. <i>Nomen</i>	25
§ 76. <i>Nomen</i>	25
§ 77. <i>Nomen</i>	25
§ 78. <i>Nomen</i>	25
§ 79. <i>Nomen</i>	25
§ 80. <i>Nomen</i>	25
§ 81. <i>Nomen</i>	25
§ 82. <i>Nomen</i>	25
§ 83. <i>Nomen</i>	25
§ 84. <i>Nomen</i>	25
§ 85. <i>Nomen</i>	25
§ 86. <i>Nomen</i>	25
§ 87. <i>Nomen</i>	25
§ 88. <i>Nomen</i>	25
§ 89. <i>Nomen</i>	25
§ 90. <i>Nomen</i>	25
§ 91. <i>Nomen</i>	25
§ 92. <i>Nomen</i>	25
§ 93. <i>Nomen</i>	25
§ 94. <i>Nomen</i>	25
§ 95. <i>Nomen</i>	25
§ 96. <i>Nomen</i>	25
§ 97. <i>Nomen</i>	25
§ 98. <i>Nomen</i>	25
§ 99. <i>Nomen</i>	25
§ 100. <i>Nomen</i>	25
§ 101. <i>Nomen</i>	25
§ 102. <i>Nomen</i>	25
§ 103. <i>Nomen</i>	25
§ 104. <i>Nomen</i>	25
§ 105. <i>Nomen</i>	25
§ 106. <i>Nomen</i>	25

Inhalt.		5
II. Verbum.		
Konjugation.		
§ 105. Weistöne der Formen	Seite	
§ 106. Anfügungsform: der Dativitiv; Stamm	60	
§ 107. Negativer Stamm	67	
§ 108. Suffix der Unvollständigkeit	67	
§ 109. Verbalanfügungen	67	
§ 110. Nominale Formen in der Konjugation	67	
§ 111. Weistöne des Verbums dyr	68	
§ 112. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	69	
§ 113. Weist. inf. des. Verbums dyr	70	
§ 114. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	70	
§ 115. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	70	
§ 116. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	71	
§ 117. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	71	
§ 118. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	71	
§ 119. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	71	
§ 120. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	71	
§ 121. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	71	
§ 122. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	72	
§ 123. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	72	
§ 124. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	75	
§ 125. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	75	
§ 126. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	76	
§ 127. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	76	
§ 128. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	76	
§ 129. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	77	
§ 130. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	78	
§ 131. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	78	
§ 132. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	79	
§ 133. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	79	
§ 134. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	80	
§ 135. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	80	
§ 136. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	81	
§ 137. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	81	
§ 138. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	82	
§ 139. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	82	
§ 140. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	83	
§ 141. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	83	
§ 142. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	83	
§ 143. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	83	
§ 144. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	84	
§ 145. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	84	
§ 146. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	84	
§ 147. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	84	
§ 148. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	85	
§ 149. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	86	
§ 150. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	86	
§ 151. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	88	
§ 152. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	88	
§ 153. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	88	
§ 154. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	89	
§ 155. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	89	
§ 156. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	90	
§ 157. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	90	
§ 158. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	92	
§ 159. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	92	
§ 160. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	93	
§ 161. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	93	
§ 162. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	93	
§ 163. Weist. des. Inf. des. Verbums dyr	95	

Inhalt.		6
§ 164. Zusammenhänge mit etn.	Seite	
§ 165. Zusammenhänge mit etn.	95	
§ 166. Zusammenhänge mit etn.	95	
§ 167. Zusammenhänge mit etn.	95	
§ 168. Zusammenhänge mit etn.	95	
§ 169. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 170. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 171. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 172. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 173. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 174. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 175. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 176. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 177. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 178. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 179. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 180. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 181. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 182. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 183. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 184. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 185. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 186. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 187. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 188. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 189. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 190. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 191. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 192. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 193. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 194. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 195. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 196. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 197. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 198. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 199. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 200. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 201. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 202. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 203. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 204. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 205. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 206. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 207. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 208. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 209. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 210. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 211. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 212. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 213. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 214. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 215. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 216. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 217. Zusammenhänge mit etn.	97	
§ 218. Zusammenhänge mit etn.	97	

Görsel 2.34 NEM.TG'nin içindekiler kısmı

2.2.35. WEIL.GOTS

Weil'in "*Grammatik der Osmanisch - Türkischen Sprache*" adlı kitabında iki sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitapta koyu yazılmış "Giriş", "Fonetik", "Yazı", "Morfoloji", ve "Sentaks" ana başlıkları bulunmaktadır. "Giriş" ana başlığında alt başlık bulunmamaktadır. "Fonetik" ana başlığında "Sözcük ve cümle", "Vokal", "Konsonant" ve "Arapçanın fonetiği üzerine" alt başlıkları yer alır. "Yazı" ana başlığının da alt başlığı bulunmamaktadır. "Morfoloji" ana başlığının "Formların oluşumu ve cümlede kullanımı", "Genel", "İsim", "İsim Oluşumu", "Çekim ekleri", "İyelik ekleri", "Genitifli tamlamalar ve diğer tamlamalar", "Özel isimler", "Sıfatlar", "Atasözleri", "Sayılar ve zaman tanımları", "Edatlar", "Arapça, Farsça ve Türkçe isimlerin kişi çekimleri", "Fiil", "Fiil köklerinin türetilmesi ve oluşumu", "Fiillerin kişi formları", "Kipli fiillerin *olmak* yardımcı fiilinin şimdiki zamanla bağlantısı", "*Olmak* yardımcı fiili", "8 kip kökünün *olmak* yardımcı fiilinin 4 kipi ile bağlantıları", "Olmak ile birleşik fiil biçimleri", "İsim-fiiller", "Sıfat-fiiller", "Basit sıfat-fiiller", "İkili sıfat-fiiller", "İsim ve zarf olarak kullanılan sıfat-fiiller", "Masterlar", "Eş zamanlı veya belirsiz oluşumun mastarı", "Belirli veya belirsiz geçmiş zaman mastarı (Tamamlanmış geçmiş zamanlı mastar), Gelecekteki kesin olayın mastarı (Gelecek zamanlı mastar)", "Zarf-fiiller", "Arapça fiiller", "Bağlaçlar" ve "Zarflar" alt başlıkları bulunmaktadır. Son ana başlık olan "Sentaks" başlığının "Tek ana cümle", "Cümlelerin

birleşimi”, “Yan cümle”, “Cümlelerin üstünlüğü ve tabiiyeti – Asıl ve yan cümleler”, “Sıfat yan cümleleri”, “İsim yan cümleleri” ve “Zarf yan cümleleri” alt başlıkları bulunmaktadır.

Inhaltsverzeichnis.		Seite
Einführung		1
Lautlehre		4
Wort- und Satzton		4
Vokalismus		5
Konsonantismus		10
Zur Lautlehre des Arabischen		10
Schriftlehre		19
Formenlehre. Die Bildung der Formen und ihre Verwendung im Satze		30
Allgemeines		30
Nominallehre		31
Nominale Wortbildungslehre		31
Deklinationseendungen		39
Possessivendungen		45
Genetivverbindungen und Komposita		46
Eigennamen		51
Eigenschaftswörter		52
Fürwörter		54
Zahlwörter und Zeitbezeichnungen		63
Verhältniswörter		72
Die Verwendung der arab. u. pers. Nominalflexion im Türkischen		84
Verballehre		91
Ableitung und Bildung der Verbalstämme		91
Persönliche Verbalformen		102
Die Modalstämme und ihre Verbindung mit dem Präsens des Hilfszeitwortes „sein“		102
Das Zeitwort „sein“		128
Die Verbindungen der 8 Modalstämme mit den 4 Zeiten des Hilfszeitwortes „sein“		133
Mit „oşar“ „sein“ zusammengesetzte Verbalformen		144
Verbalnomina		151
Participien		152
Einfach bezügliche Participien		153
Doppelt bezügliche Participien		159
Substantivisch und adverbial gebrauchte Participien		169

Görsel 2.35 WEIL.GOTS'un içindekiler kısmı

2.2.36. PAD.TS

Padel'in “*Türkisch*” adlı kitabında bir sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Sıra sayı numandırılması yapılmadan 12 başlıkta incelenen kitabın ilk başlığı “Alfabe” başlığının “Ahenk kuralı” alt başlığı yer alır. İkinci başlık olan “Asıl kelime – isim” başlığı da “kelime çekimi” ve “kelime oluşumu” alt başlıklarına ayrılmaktadır. Üçüncü başlık olan “Sıfat” başlığı da “Karşılaştırma ve üstünlük” ve “Soru formu” alt başlıklarından oluşur. Dördüncü başlık ise “yardımcı fiiller” başlığıdır. Beşinci başlık “Sayı” başlığı “I. Asıl sayılar”, “II. Sıra sayıları”, “III. Kesirler”, “IV. Üleştirme sayıları”, “V. Yinelenen sayılar”, “VI. Tekrar sayısı” alt başlıklarına ayrılır. Altıncı başlık “Zamir” başlığı “I. Kişi zamiri”, “II. İyelik zamirleri”, “III. İşaret zamiri”, “IV. Soru

zamiri”, “V. Belirsiz zamirler” alt başlıklarından oluşur. Yedinci başlık “Edat” başlığıdır. Sekizinci başlık olan “Fiil” başlığı “Mastar”, “I. Zamanlar”, “A. Belirli şimdiki zaman”, “B. Belirsiz şimdiki zaman”, “II. Geçmiş zaman”, “A. Hikâye birleşik zaman”, “B. Tamamlanmış geçmiş zaman”, “C. Birleşik geçmiş zamanlar”, “III. Gelecek zaman”, “A. 1. Gelecek zaman”, “B. Koşullu gelecek zaman”, “C. 2. Gelecek zaman”, “D. Bağlaçlı form”, “E. olmak ve sahip olmak fiillerinin gelecek zamanlı çekimleri”, “IV. Emir”, “V. Şartlı formlar”, “A. Şimdiki zaman”, “B. Geçmiş zaman”, “C. Gelecek Zaman”, “VI. İstek kipi”, “A. Şimdiki zaman”, “B. Geçmiş zaman – Ana zamanlara genel bakış tablosu”, “VII. Sıfat-fiil ve sıfat-fiil oluşumları”, “A. Şimdiki zaman”, “B. Geçmiş zaman”, “C. Gelecek Zaman”, “VIII. Zarf-fiil formları”, “IX. Fiil oluşumları”, “A. Edilgen fiiller”, “B. Geçişli, geçişsiz, ettirgen formlar”, “C. Dönüslü formlar”, “D. İşteş formlar” alt başlıkları yer alır. Dokuzuncu başlık “Zarf” başlığı, onuncu başlık “bağlaç” başlığı, on birinci başlık “kelime yapımı” ve on ikinci başlık ise “Almanca – Türkçe sözlük” başlığıdır.

Inhaltsübersicht.	
	Seite
Das Alphabet	1
Die Regel vom Wohlklang	4
Das Hauptwort Substantiv	4
Biegung der Wörter	5
Wortbildungen	12
Das Eigenschaftswort (Adjektiv)	15
Komparativ- und Superlativbildung	20
Frageform	20
Die Hilfszeitwörter (Auxiliaverben)	22
Das Zahlwort (Numerale)	24
I. Grundzahlen	24
Allgemeine Regeln	25
II. Ordnungszahlen	30
III. Bruchzahlen	32
IV. Verteilungszahlen	33
V. Verteilungszahlen	33
VI. Wiederholungszahlen	33
Das Fürwort (Pronomen)	35
I. Persönliche Fürwörter	35
II. Besondere Fürwörter	35
III. Hinzugebende Fürwörter	46
IV. Fragende Fürwörter	48
V. Unbestimmte Fürwörter	49
Das Verhältniswort (Präposition)	50
Das Zeitwort (Verb)	55
Der Infinitiv	55
I. Die Gegenwart	56
A. Das bestimmte Präsens	56
B. Das unbestimmte Präsens	64
II. Die Vergangenheit	72
A. Das Imperfektum	72
B. Das Perfektum	77
C. Das Plusquamperfektum	81
III. Die Zukunft	84
A. Das I. Futurum	84
B. Das konditionale Futurum	87
C. Das II. Futurum	88
D. Die konjunktive Form	88
E. Die Konjugation der Hilfszeitwörter „sein“ und „haben“ in der Zukunft	90
IV. Die Wechsleform (Imperativ)	92
V. Die bedingte Form (Konditionale)	95
A. Die Gegenwart	96
B. Die Vergangenheit	101
C. Die Zukunft	104
VI. Die Wunschform (Optativ)	108
A. Die Gegenwart	108
B. Die Vergangenheit	110
Übersichtstabelle der Hauptzeitformen	112
VII. Partizip und Partizipialbildungen	116
A. Die Gegenwart	116
B. Die Vergangenheit	117
C. Die Zukunft	117
VIII. Gerundioformen	124
IX. Wortbildungen	134
A. Das Passivverb	135
B. Transitive, kausative, faktitive Formen	136
C. Reflexivform	138
D. Reziproform	138
Das Umfandswort (Adverb)	141
Das Bindewort (Konjunktion)	142
Wortbildungen	146
Deutsch-türkisches Wörterverzeichnis	151

Görsel 2.36 PAD.TS'nin içindekiler kısmı

2.2.37. DENY.GLT

Deny'nin "*Grammaire de la langue Turque*" adlı kitabında sekiz sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. Kitap altı kısımda incelenmekte olup "Ön söz", "Kısaltmalar, "Bibliyografya Malûmatı" ve "Söz girimi" kısımlardan önceki başlıklardır. Kitaptaki birinci kısımda "Yazı ve Transkripsiyon", "I. Türklerde kullanılmakta olan yazı", "II. Alfabe", "III. Yazı nev'ileri", "IV. Transkripsiyon" alt başlıkları bulunmaktadır. Kitaptaki ikinci kısımda ise "Sesler", "Bahis I. Vokaller", "I. Vokaller ve yazılışları", "II. Vokallerin imla tarihleri" ve "III. Vokallerin tasnifi" alt başlıkları vardır. "Bahis II. Konsonantlar" ise "I. Konsonantların tasnifi ve mahiyeti", "A. Dudaklılar", "B. Asıl dişliler", "C. Damaklaşık Dişliler", "D. Damakönü boğazlıları", "E. Damakardı boğazlıları", "F. Türkçede boğazlı harfler nazariyesinin hülasası", "G. Gırtlaklılar", "H. Ünlükliler", "İ. Yabancı kelimelerin kullanışıyle alfabeğe giren konsonantlar", "II. Başlama ve sonlama konsonantlarına dair müşahedeler", "A. Başlama konsonantları", "B. Sonlama konsonantları" alt başlıklarına ayrılır. "Bahis III. Arapçadan alınmış kelimelerin söylenişi" ve "Bahis IV. Bazı Arapça kelimelerin imlasında yapılan değişiklikler" başlıkları bulunur. Üçüncü kısımda "Hece", "I. Türk hecesinin yapısı", "II. Yabancı kelimelerin söylenişinde sığınık ve takma modeller", "III. Koşma", "IV. Vokallerde uzunluk ve kısalık", "V. Daraltı", "A. Vokal düşümü", "B. Konsonant düşümü", "C. Birçok seslemlerin birden düşümü" ve "D. Karıntı" başlıkları vardır. Dördüncü kısımda "Kelime", "Bahis I. Kendi morfoloji unsurları (veya morfemleri) bakımından öz Türkçe kelimeler", "Bahis II. Kendi fonetik unsurları bakımından öz Türkçe kelime", "I. Öz Türkçe kelimenin vokallerine dair kaideler", "A. Vokaller ahengi veya vokaller benzeşmesi, (gibileşmesi)", "o, ö vokallerine ait kaide", "II. Vokaller ahenginin konsonantlarda yankılanışı", "III. Eki olan kelimelerin fonetiği", "A. Eklere ait değiş tokuşlar", "I. Eklerde vokal değiş tokuşları (Eklerde vokaller ahengi)", "a. Ek vokalleri", "b. Ek vokallerinde değişiklik", "c. Bir ek vokalinde olabilen değişikliklerin hududu – Ek unsurlarının iki sınıfa bölünüşü", "d. Eklik bir vokaldeki değişiklik mekanizması (eklik vokalinde değiş tokuş kanunları)", "II. Eklerde konsonant değiş tokuşları", "a. Ön ve ard konsonantlar arasında değiş tokuşlar", "b. Boğuk ve çınlak konsonantlar arasında değiş tokuş", "B. Bir ek alacak kelimeye ait değiş tokuşlar", "C. Bir vokalle başlayan ekler", "D. Eklere ait kaidelerin hülasası", "IV. Benzeşirlik (Gibileşirlik)", "V. Benzeşmelik (gibileşmezlik)" ve "VI. Vurgu" alt başlıkları bulunur. Beşinci kısım "Kelime kısımları", "Birinci ayırım. İsim", "Birinci bölüm. Değişimli (değişik) isim", "Bahis I. Alem", "I. Cem eki", "1. Aşırılık cem'i", "2. Arapça kelimelerin

cem’i”, “3. Farsça kelimelerin cem’i”, “II. Mülkiyet (izafet) eki”, “Mülkiyet ekiyle yapılan isim siygaları”, “B. Kelam (cümle) da mülkiyet ekinin rolü”, “III. Haletlik sonuçlar – İsmi helleri”, “A. Halet sonuçlarının morfolojisi”, “1. Müzafünileyh”, “2. Mef’ulünbih”, “3. Mef’ulünileyh”, “4. Mef’ulünbih”, “5. Nisbi (Görelilik) halet”, “IV. Karmaşık veya zamirlik ek ki”, “Bahis 2. Zamir”, “I. Şahıs zamirleri”, “II. İşaret zamirleri”, “III. Müphem zamirleri”, “A. İnsiraflı müphem zamirler”, “B. İnsiraflısız müphem zamirler”, “C. Müphem zamirli tabirler”, “İkinci Bölüm. Değişimsiz İsim”, “Bahis I. Sıfat”, “I. Umimiyetle sıfat”, “II. Tayini sıfatlar”, “III. Sıfatın cümledeki rolü”, “IV. İsim olarak kullanılan sıfatlar”, “V. Mülkiyet eki alan sıfatlar”, “VI. Mukayese dereceleri”, “Bahis II. Zarf”, “I. Asıl zarflar”, “II. Mekân zarfları”, “A. Dışarı örneğinde mekân zarfları”, “B. Bura örneğinde mekân zarfları”, “C. Mekân zarfı olarak kullanılabilen isim ve sıfatlar”, “D. Mülkiyet ekiyle mekân zarfları”, “III. Zaman zarfları”, “A. Asıl zaman zarfları”, “B. Zaman zarfı işini de görebilen kelimeler ve ifadeler”, “IV. Tavır zarfları”, “V. Mikdar zarfları”, “Üçüncü bölüm. Sayı isimleri”, “I. Asıl sayı isimleri”, “II. Derecelik sayı isimleri”, “III. Paylı sayı isimleri”, “IV. Türkçede kullanılan Arapça sayı isimleri”, “Dördüncü bölüm. Başka bir isimden türeme isimler”, “I. Küçümsenikler”, “II. Asıl türemeler”, “İkinci ayırım. Fiil”, “Birinci bölüm. Özden fiil”, “İkinci bölüm. Umumiyetle fiil – Fiil kökleri”, “Üçüncü bölüm. Bina bildiren fiil türeme ekleri”, “I. Mutavaat fiilleri”, “1. Asıl mutavaat veya (infirad) fiili”, “2. Müşareket (veya karşılıklılaşma) fiili”, “II. Sebepleme (veya oldurucu) fiil”, “III. Meçhul fiili”, “IV. Olumsuz veya imkânsız fiil”, “V. Malum ve daha iyisi ilkel fiil”, “Dördüncü bölüm. Fiilde sonuçluk lahikaları – Tasrif”, “Bahis I. Şahıslı fiil siygaları”, “I. Emir”, “II. Tasrifin basit siygaları ve sekiz temelden yapılma mürekkep siygaları”, “A. Temeler”, “B. Basit siygalı”, “I. Sekiz temenin basit siygaları tasrifi”, “a. Basit siygaların birinci takımı”, “b. Basit siygaların ikinci takımı”, “2. Şahıslık uymaca sonuçlar mahiyetinin tarifi”, “C. Mürekkep siygaları”, “D. Katmerli mürekkep siygaları”, “E. Birbirine benzeyen şahıslı siygaların ardlaşmasına dair kaideler”, “F. Şahıslı siygalarla beraber bulunan mi, gibi, değil edatlarının tuttıkları yer”, “III. Tasrif cetveli”, “Bahis II. Şahıssız fiil siygaları”, “I. Fiilin isimcil siygaları”, “A. Mastar”, “B. Hades İsimleri”, “Hades isimleri olarak kullanılan -dik’li veya (y)ecek’li siygalı”, D. Hades isimlerine katılmış mülkiyet lahikaları- Hades isimlerinin mantığı faili”, “E. Hades isimlerine katılmış haliyet sonuçları”, “2. Fiilin sıfatlık siygaları”, “A. Kelamda fiilin sıfatlık siygalarının rolü”, “C. Karmaşık fiil sıfatları”, “D. Alem olarak kullanılan fiilcil sıfatlar”, “III. Fiilin zarflık siygaları”, “IV. (y)esi lahikası”, “V. Fiilcil siygaların farksız olarak kullanılışı”, “Fiil teşkilini hülasa eden cedvel”, “Beşinci bölüm. Karmaşık fiiller ve mürekkep fiiller”, “I.

Karmaşık veya yerindelik fiiller”, “A. olmak yardımcıyla yapılan karmaşık fiiller”, “B. –(y)e veya (y)i’li bir ulak üzerine kurulmuş karmaşık fiiller”, “1. İktidari fiili”, “2. Ta’cii fiili”, “3. Mukarebe fiili”, “4. İstimrari fiili”, “5. Yerindelik başka fiiller”, “II. Mürekkep fiiller”, “A. Yardımcı *et-mek* fiili”, “B. Yardımcı *al-mak* fiili”, “Üçüncü ayırım. İsimden türeme fiiller – ve fiilden türeme isimler”, “Bahis I. İsimden türeme fiiller”, “Bahis 2. Fiilden türeme isimler”, “Dördüncü ayırım. Edatlar”, “Bahis I. İlgiçler”, “I. Alem isimlerinde mücerred halini ve bir takım zamirlerde aitlik halini alan ilgiçler”, “1. *ile* ve *siz* ilgiçleri”, “2. *için* ilgici”, “3. Kıyaslama ilgiçleri”, “a. Vasıflık veya tarzlık kıyaslama ilgiçleri”, “b. Mikdarlık kıyaslama ilgiçleri”, “4. Mutlak haletini alan mekân ilgiçleri”, “II. Mefulünileyh yedişliyen ilgiçler”, “1. Sınırlayışlı ilgiçler”, “2. Mefulünileyh yedişliyen öteki ilgiçler”, “III. Mefulünanh yedişliyen ilgiçler”, “1. Mefulünanh yedişliyen zaman ilgiçleri”, “2. Mefulünanh yedişliyen mekân ilgiçleri”, “3. Sebep ilgiçleri”, “4. Mefulünanh yedişliyen doğruluş ilgiçleri”, “5. Aykırılık ilgiçleri”, “IV. Hem ilgiç hem de sonuç olan *-ce*”, “V. İlgiçlik tabirler”, “Bahis II. Bağlaçlar”, “Bahis III. Nidalar”, “I. Çağrılık nidalar”, “II. Dokunaklı nidalar”, “Altıncı kısım. Kelime öbekleri”, “Birinci ayırım. Belirtici öbekler”, “Bahis I. Birinci haddi vasıf olan belirtici öbekler”, “I. Vasıfa ait kaidelerin tekrar gözden geçirilmesi”, “II. Sıfatlardan başka olan isimlerle yapılmış vasıflar”, “A. Mikdar isimleri”, “B. Maddelik alem isimleri”, “III. Karmaşık vasıf”, “Bahis II. İzafet ilgisi”, “I. İzafet ilgisinin teşkile lahikası”, “A. İkinci haddeki mülkiyet lahikası”, “B. Birinci haddeki aitlik alameti”, “II. İzafet ilgisinin fer’i lahikaları”, “III. İzafet ilgilerinin bükünlenmesi”, “IV. Hususi haller”, “Bahis III. Fars nahvi üzere belirtici öbekler”, “İkinci ayırım. Beyanlı atıf öbekleri”, “Üçüncü ayırım. Cümle öbekleri”, “Birinci bölüm. Cümle”, “Bahis I. Cümlelerin hadleri”, “I. Cümlelerin esas unsuru = yüklem”, “A. İsim cümleleri”, “B. Fiil cümleleri”, “II. Yüklet”, “III. Tümleç mef’ulları”, “IV. Belirtkenler”, “Bahis II. Cümlede hadlerin sırası”, “Bahis III. Hususi örnekte bazı isim cümleleri”, “I. Yükleme var ve yok kelimelerinden biri olan isim cümleleri”, “II. Yükleme de-mek kelimesi olan isim cümleleri”, “Bahis IV. Uyruk cümleleri”, “I. Birbirine karşılıklı bağlı olan şart cümleleri”, “II. Hususi haller”, “A. Sorgulu bir başlamı olan bağlaşık şart cümleleri”, “B. Şahıssız bir sonlamı olan bağlaşık şart cümleleri”, “C. Ma’naca kendilerine uymaz bir sonlamı olan bağlaşık şart cümleleri”, “D. Bağlaşık şart cümlelerinin başka hususi kullanışları”, “İkinci bölüm. Cümlemsiler”, “Bahis I. Bir hades ismiyle nihayetlenen cümlemsiler”, “I. Bu cümlemsilerin yüklemi”, “II. Muhtelif hades isimlerinin kullanılışına dair kaideler”, “III. Bu cümlemsilerin insirafı”, “Bahis II. Masterla nihayetlenen cümlemsiler”, “Bahis III. Ulakla veya ulaklık tabirle nihayetlenen cümlemsiler”, “I. Bağlam siygaları”, “1. – (y)*ip*’li ulak”, “2. Eski

osmanlıcada – (y)ip’li ulak”, “3. Ulaklık bağlam tabirleri”, “III. Hal ulakları ve ulaklık tabirleri”, “1. – (y)erek’li ulak”, “2. Ol-mak üzere li ulak”, “3. (y)e’li veya (y)i’li ulak”, “4. Arapça ve Farsça hades isimleriyle yapılan hal bildirir ulaklık tabirler”, “5. Nefiy ulakları”, “6. *iken (ken)* li mürekkep ulak”, “7. *-diğ-i hal-de*’li zarflık tabir”, “III. Zaman ulakları ve ulaklık tabirler”, “1. *-dikde (-dikte)*’li ulak veya asıl zamanlı ulağı”, “2. Bu ulakla manadaş ulaklık tabirler”, “3. *-dikçe*’li ulak veya nisbetli zaman ulağı”, “4. – (y)*ince*’li ulak veya ardıncalık ulak”, “5. Ardınlama ulağıyle kanadaş tabirleri”, “a. kıyaslama (teşbih) ulak tabirleri”, “b. ili ilgeçli hades isimleri”, “c. ard arda müspetli menfili muzari temesi”, “d. Şuhudi mazi + mi”, “6. (y)*inceye kadar*’lı ulak”, “7. (y)*li*’li ulak”, “8. *-dik, den sonra*’lı ulak”, “9. Öncelik ulakları”, “IV. Sebeplik ulak ve ulaklık tabirleri”, “A. *mezin*’li ulakları”, “B. Sebeplik ulak tabirleri”, “1. Değişmez sebeplik ulak tabirleri”, “a. *mekle*’li siyga”, “b. ardınca ile den başka edatlar gelen mastar”, “2. Değişir olan, sebeplik ulak tabirleri”, “a. Değişmez olan tabirlere müvazi değişir tabirler”, “a. Ardınca ile gelen hades isimleri”, “b. Ardınca ile den başka edatlar gelen hades isimleri”, “b. Değişmez tabirlerdeki diğerden başkalarıyla yapılan değişir tabirler”, “c. yalnız *-dik* ve –(y)*ecek* şekilleriyle yapılmış (ulaklık) tabirler”, “a. *-diğ-im-den –(y)eceğimden* ulaklık tabirler”, “b. Ardınca için edatı gelen *-dik* veya (y)*ecek*”, “c. Ardınca başka edatlar gelen *-dik* veya –(y)*ecek*”, “C. Öteki Türk dillerinde sebeplik ulak”, “V. Kıyaslama ulaklık tabirleri”, “A. Sahiden kıyaslama”, “1. Vasıflık sahiden kıyaslama”, “2. Mikdarlık sahiden kıyaslama”, “3. Öteki Türk dillerinde sahiden kıyaslamamanın ulaklık tabirleri”, “B. Uydurma kıyaslama”, “C. –(y)*ecek kadar* ulak tabiri”, “VI. Başka ulaklar ve ulaklık tabirleri”, “A. *-dik-den başka*’lı ulak”, “B. Yerine geçişlik manasında ulaklık tabirler”, “1. (y)*eceğ-im-e*’li ulaklık tabir”, “2. –(y)*ecek yerde*’li ulak tabir”, “3. *-mek-den ise*’li ulaklık tabir”, “EKLENTİ I / II: Osmanlıcanın yazısı hakkında”, “FİHRİST I: Latin harfli”, “II. Arap harfli”, “Yanlışı doğru cetveli”, “H ile olması gereken H ve H liler” başlıkları bulunmaktadır.

Emis No: F.Ş.A/1630
Kart No: 2065

İÇİNDEKİLER.

(Yanlarında p. harfi olmayanlar alt oldukları paragrafı gösterir.)

Tercüme edilmiş eser hakkında türlü mütâhalar.....	p. V-XX
Başlamadan evvel.....	p. XXI
ON SÖZ.....	p. I-IV
KISALTMALAR.....	p. V
BİBLİYOGRAFYA MALÜMATI.....	p. VI
I. Matinde adı geçen eserler.....	p. VI
II. Matinde editip te kitapta adı geçmeyenler.....	p. XX
III. Önemli grammerler listesi.....	p. XXI
SÖZ GİRİMİ — Lisansları tasnifi bakımından Türkçe, Türkçe'nin umumi vasıfları.....	1-9
I. Türk Tatar dilleri.....	1-2
II. Türk Tatar dillerinin morfoloji vasıfları.....	3-9
BİRİNCİ KISIM. — Yazı ve transkripsiyon.....	10-14
I. Türkçeye kullandığımız olan yazı.....	10-11
II. Alfabe.....	12
III. Yazı nesneleri.....	13
IV. Transkripsiyon.....	14
İKİNCİ KISIM — Sesler.....	15-101
Bahis I. — Vokaller.....	16-41
I. Vokaller ve yapıları.....	16-25
II. Vokallerin infa' terihî.....	26-35
III. Vokallerin tasnifi.....	36-41
Bahis II. — Kuvveler.....	42-85
I. Kuvvelerin tasnifi ve mahiyeti.....	42-80
A. Dudaklar.....	45-47
B. Ağız dilleri.....	48-49
C. Damaklıklar dilleri.....	50
D. Damaklıklar bağağları.....	51-52
E. Damaklıklar bağağları.....	58-66
F. Türkçedeki bağağlı harfler nazariyatının hükmü.....	67
G. Gırtlaklar.....	68-69
H. Ünlükler.....	70-76
I. Vokallerin kullandığımız alfabeğe giren kuvveler.....	77-80

B	81-85
II. Başlama ve sonlama kuvvelerine dair mübahiseler.....	81-85
A. Başlama kuvveleri.....	81-83
B. Sonlama kuvveleri.....	84-85
Bahis III. — Arapçada alınamayan kelimelerin söylenişleri.....	86-99
Bahis IV. — Başlı arapça kelimelerin infa'atında yapılan değişiklikler.....	100-105
ÜÇÜNCÜ KISIM — Heca.....	106-126
I. Türk hecealın yapısı.....	106-110
II. Yabancı kelimelerin söylenişinde öğretilen ve tekâmme vokalleri.....	111-115
III. Keçe.....	116
IV. Vokallerde sesizlik kasnak.....	117-118
V. Daraltı.....	119
A. Vokal düğümü.....	120-123
B. Kuvveler düğümü.....	123-124
C. Birçok meâmlerde birden düğümlenme.....	125
D. Kasnak.....	126
DÖRDÜNCÜ KISIM — Kelime.....	127-192
Bahis I. — Kendi meânlı unsurları (veya mevâfeleri) bakımından ez Türkçe kelime.....	127-135
Bahis II. — Kendi meânlı unsurları bakımından ez Türkçe kelime.....	136-192
I. Öze Türkçe kelime vokallerinde dair kaideler.....	136-140
A. Vokallerin ahenği veya vokallerin benzerliği (gibiğemesi).....	136-139
B. o, ö vokallerine ait kaideler.....	140
II. Vokallerin ahenğini kuvvelerinde yankılanması.....	141-144
III. Eklere ait kaidelerin tasnifi.....	145-146
A. Eklere ait değişik tokuşlar.....	147-175
1. Eklere vokal değişik tokuşları (eklerde vokallerin ahenği).....	148-145
a. Ek vokalleri.....	149
b. Ek vokallerinde değişiklik.....	150-153
c. Bir ek vokalinde başka değişikliklerin hükmü. Ek nasur- larına ait meâni hükmü.....	154-156
d. Eklilik bir vokaldaki değişiklik meânlılaşması (eklik vokalin değişik tokuşları).....	157-165
2. Eklere kuvveler değişik tokuşları.....	166-175
a. Öze ve ard kuvvelerin arasında değişik tokuşlar.....	167-168
b. Başlık ve çukuk kuvvelerin arasında değişik tokuşlar.....	169-175
B. Bir ek alınamayan kelimeye ait değişik tokuşlar.....	176-180
C. Bir vokalde başlayan ekler.....	181-183
D. Eklere ait kaidelerin hükmü.....	184
IV. Benzerlik (gibiğelik).....	185-189
V. Benzerlik (gibiğelik).....	190-191
VI. Vazge.....	192
DÖRDÜNCÜ KISIM — Kelime (kelim) kasnakları.....	193-1660
Birinci bölüm. — İsim.....	200-547
Birinci bölüm. — Değişimli (değişik) isim.....	201-321

Bahis I. — Ailem.....	220-293
I. Genel eki.....	211-219
1. Ağırlık cemi.....	212-219
2. Arapça kelimelerin cemi.....	214-217
3. Farsça kelimelerin cemi.....	218-219
II. Mülkiyet (sahiplik) eki.....	220-228
A. Mülkiyet ekıyla yapılan isim sıygaları.....	222-232
B. Kelim (ösmle) da mülkiyet ekinin rolü.....	232-238
III. Hâletlik unsurlar. — İsmi halleri (israrlı).....	239-283
A. Hâlet sıygalılarına morfolojisi.....	239-283
1. Mevâfâh (den/lenk).....	239
2. Mevâfâh (den/lenk).....	239-240
3. Mevâfâh (den/lenk) ve mevâfâh (den/lenk).....	241-248
4. Mevâfâh (den/lenk).....	279-282
5. Niabi (güçlük) hâlet (den/lenk).....	283
IV. Kurmaç veya zamirlik eki kî.....	284-293
Bahis II. — Zamir.....	294-327
I. Şahıs zamirleri.....	294-318
II. İbarett zamirleri.....	311-318
III. Müphem zamirler.....	319-327
A. İsmirah (değişimli) müphem zamirler.....	319-321
B. İsmirah (değişimsiz) kelime.....	322
C. Müphem zamirli tabirler.....	323-327
İkinci bölüm. — Değişimsiz (Değişmez) isim.....	328-488
Bahis I. — Sifat.....	328-370
I. Umumiyetle sıfat.....	328
II. Tayini sıfatlar.....	329-350
III. Sifatın kelime (ösmle) deki rolü.....	351-353
IV. İsim (ösmle) olarak kullanılan sıfatlar.....	354-359
V. Mülkiyet (sahiplik) eki olan sıfatlar.....	360-365
VI. Mukayese (kıyaslama) dereceleri.....	366-370
Bahis II. — Zarf (katmaç).....	371-488
I. Anıl zarflar (Katmaçlar).....	375
II. Mekan zarfları (Katmaçlar).....	376-393
A. Önce ünlüde mekân zarfları (Katmaçlar).....	376-382
B. Önce ünlüde mekân zarfları.....	383-388
C. Mekân zarfı (katmaç) olarak kullanılan isimler ve sıfatlar.....	389-398
D. Mülkiyet ekıyla (ve cemi alânetiyle) mekân zarfları (katmaçlar).....	391-393
III. Zaman zarfları (Katmaçlar).....	394-401
A. Anıl zaman zarfları (Katmaçlar).....	394-398
B. Zaman zarfı ismi de görülen kelimeler ve ifadeler.....	399-401
IV. Tavir zarfları (Katmaçlar).....	402-414
V. Mikdar (Kaçlık) zarfları (Katmaçlar).....	415-428
Üçüncü bölüm. — Sayı isimleri.....	429-507
I. Anıl sayı isimleri.....	429-497
II. Derecelik sayı isimleri.....	498-500

B	501-594
III. Peyh sayı isimleri.....	501-504
IV. Türkçede kullanılan arapça sayı isimleri.....	505-507
Dördüncü bölüm. — Başka bir isimden türemiş isimler.....	508-549
I. Kuvveler.....	509-520
II. Anıl ünsürler.....	521-547
İkinci bölüm. — Fîl.....	548-826
Birinci bölüm. — Özden (cevherli) fîl.....	549-564
İkinci bölüm. — Umumiyetle fîl. Fîl kökleri.....	565-569
Üçüncü bölüm. — Bina bildiren fîl türemiş ekleri (veya öğretilenler).....	570-595
I. Mutavaat (ve mübareket) fîl.....	572-573
1. Anıl mutavaat veya (mübarek) fîl.....	574-576
2. Mübareket (veya karşılaşma) fîl.....	574-576
II. Sebepsiz (veya, olumsuz) fîl.....	577-585
III. Meçhul fîl.....	586-591
IV. Meâlî (olumsuz) ve infa'at (iktidarsız) fîl.....	592-594
V. Malûm (ve daha iyisi su'î) fîl.....	595
Dördüncü bölüm. — Fîlde sonçuk işhikalar. Tasrif.....	596-800
Bahis I. — Şahıslı fîl sıygaları.....	605-693
I. Emir.....	607-610
II. Tasrifin basit sıygaları ve sekiz temaden yapılmış mürekkep sıygaları.....	611-619
A. Temeler.....	611-622
B. Basit sıygalalar.....	623-655
1. Sekiz temaden basit sıygalara tasrif.....	627-654
a. Basit sıygalardan birinci tabaka.....	627-652
b. Basit sıygalardan ikinci tabaka.....	653-654
2. Şahıslık umma sonçuk mahiyetinin tasrif.....	655
C. Mürekkep sıygalalar.....	656-684
D. Katsırlı mürekkep sıygalaları.....	685-686
E. Bir-birine benzer şahıslı sıygalaların aralıklanması dair kaideler.....	687
F. Şahıslı sıygalaların beraber bulunması su'î, gibî, değil cümlelerinin tutukları yer.....	688-692
III. Tasrif cedveli.....	693
Bahis II. — Şahıssız fîl sıygaları (fîlin isimli sıygalaları).....	694-807
I. Fîlin (israrlı) isimli sıygalaları.....	702-732
A. Masdar.....	704-708
B. Hades (masdar) isimleri.....	709-713
C. Hades (masdar) isimleri olarak kullanılan -dik II veya -gi/cek II sıygalaları.....	714-716
D. Hades isimlerinin katılmı mülkiyet işhikaları. Hades isimlerinin meânlı fîli.....	717-723
E. Hades isimlerinin katılmı haliyet sonçukları.....	724-732
II. Fîlin sıfatlık sıygalaları.....	733-778
A. Kelime (ösmle) de fîlin sıfatlık sıygalasının rolü.....	738-740

D	
C. Karanlık fiil sıfatları (nasatlar)	761-767
D. Alınarak kullanılabilen fiillerin sıfatları (nasatlar)	768-773
III. Fillerin zarflık (katsamalık) sıygaraları	779-791
IV. <i>(g)er</i> lâhikası	792-798
V. Fillerin sıygaraları farkız olarak kullanılışı	799-807
Fihl teşkilini halkta eden cedvel	808
Bölgücü bölüm. — Karanlık fiiller, ve mürekkep fiiller	
I. Karanlık veya yerindekik fiiller	810-829
A. Olmak yardımcıyla yapılan karanlık fiiller	811-819
B. <i>-(g)er</i> veya <i>-(g)ir</i> fi bir ulak üzerine kurulmuş karanlık fiiller	820-829
1. İktidari (imkân) fiili	821-824
2. Tâ'îlî (teslemin) fiili	824-825
3. Mukarabe (az kaldık) fiili	825
4. İstisnâî (istisnâîlik) fiili	826-827
5. Yarındelik başka fiiller	828-829
II. Mürekkep fiiller	830-836
A. Yardımcı et-mek fiili	831-834
B. Yardımcı et-mek fiili	835-836
Üçüncü ayırım. — Fihlden türemiş fiiller, ve fihlden türemiş isimler	837-871
Bahis I. — Fihlden türemiş fiiller	838-851
Bahis II. — Fihlden türemiş isimler	852-871
Dördüncü ayırım. — Edatlar	872-1060
Bahis I. — İlgici (ilgice) ler	873-954
I. Alınım isimlerinde mücerred halini ve bir takım zamirlerde sâlik halini olan ilgicler	874-902
1. <i>ile</i> ve <i>ata</i> ilgicleri	875-881
2. <i>işin</i> ilgici	882-884
3. Kıyaslama ilgicleri	885-895
a. Vâziflik veya tarâkik kıyaslama ilgicleri	886-890
b. Mikdarlık kıyaslama ilgicleri	891-895
4. Mâlik (mücerred) halini alan mâlik ilgicleri	896-902
II. Mafûlîniyyah yedîyliyyen ilgicler	903-908
1. Suvretkâr ilgicler	903-905
2. Mafûlîniyyah yedîyliyyen teki ilgicler	906-908
III. Mafûlîniyyah yedîyliyyen ilgicler	909-916
1. Mafûlîniyyah yedîyliyyen zaman ilgicleri	910-911
2. Mafûlîniyyah yedîyliyyen mekân ilgicleri	912
3. Sebep ilgicleri	913
4. Mafûlîniyyah yedîyliyyen değeriyyen ilgicleri	914-915
5. Ayrıklaşık (müstâzâk) ilgicleri	916
IV. " Hem ilgici, hem sonuq (soncah) olan -ce	917-920
V. İlgisiz tabirler	921-954
Bahis II. — Bağlayıcılar	955-1018

E	
Bahis III. — Nidalar	1019-1060
I. Çeşitlik nidalar	1020-1046
II. Dükânik nidalar	1047-1050
ALTIYINCI KISIM. — Kelime Şekilleri (sintaks)	1061-1475
Birinci ayırım — Halicîci şekiller	1066-1149
Bahis I. — Birinci haddi vâfî olan halicîci şekiller	1070-1090
I. Vâfî (nasat) sîl kâidelerinin tutarız güden geçişimleri	1070-1074
II. Sıfatlar (veya ortacılar) dan başka olan isimlerle yapılmış nasatlar (nasatlar)	1075-1089
A. Mikdar isimleri	1076-1084
B. Maddelik isimleri	1085-1089
III. Karanlık vâfî (nasat)	1090
Bahis II. — İzafe ilgisi (terkibi i zaaf)	1091-1128
I. İzafe ilgisinin teşkilî ihlâsı	1094-1110
A. İkinci haddi mikdar (nasat) ihlâsı	1095-1110
B. Birinci haddi sâlik alimelî	1101-1110
C. İzafe ilgisinin fer'î ihlâsı	1111
III. İzafe ilgisinin bükülenmesi	1112-1117
IV. Hususî halter	1118-1128
Bahis III. — Fars nazmî (sintaks) üzere halicîci şekiller	1129-1149
İkinci ayırım — Beyazî atfî şekilleri	1150-1167
Üçüncü ayırım — Cümle (kaziye) şekilleri	1168-1475
Birinci bölüm — Cümle (kaziye)	1169-1250
Bahis I. — Cümlelerin hadleri	1250-1251
I. Cümlelerin esas unsuru — yüklem (müessed)	1172-1185
A. İsim cümleleri	1174-1184
D. Fihl cümleleri	1185
II. Yüklemler (müessed)	1185-1189
III. Yüklemler (müessed)	1189
IV. Bellikler (cümlelerin fihlî hadleri)	1191
Bahis II. — Cümlelerin sırası	1192-1196
Bahis III. — Hususî örnekte bazı isim cümleleri	1197-1208
I. Yüklemler ve yüklem cümlelerinden biri olan isim cümleleri	1198-1205
II. Yüklemler de-mek kelimesi olan isim cümleleri	1206-1208
Bahis IV. — Uyrak cümleler	1209-1250
I. Birbirine karşılık bazı olan şart cümleleri	1210-1224
II. Hususî halter	1225-1228
A. Sorgulu bir hususî olan bağlayıcı şart cümleleri	1225-1228
B. Şahıs bir hususî olan bağlayıcı şart cümleleri	1229-1232
C. Mâ'nevî kendilerine nıymaz bir hususî olan bağlayıcı şart cümleleri	1233-1236
D. Bağlayıcı şart cümlelerinin başka hususî kullanılışı	1237-1250

F	
İkinci bölüm — Cümlemeler	1251-1475
Bahis I. — Bir hâdis isimle sıhâyetlenen cümlemeler	1270-1291
I. Bu cümlemelerin (mâ'nevî) yüklemi	1271-1272
II. Muhtelif hâdis isimlerinin kullanılışına dair kaideler	1273-1279
III. Bu cümlemelerin tasviratı	1280-1291
Bahis II. — Mastarlar sıhâyetlenen cümlemeler	1292-1296
Bahis III. — Ulaklar veya ulaklık tabirle sıhâyetlenen cümlemeler	1297-1475
I. Rahat (başlangıç) sıygarası	1298-1314
1. <i>-(g)er</i> li ulak	1299-1305
2. Eski Osmanlıca da <i>-(g)er</i> li ulak	1306-1311
3. Ulaklık bağlayıcı tabirleri	1312-1314
III. Hal ulakları ve ulaklık tabirleri	1315-1369
1. <i>-(g)er</i> li ulak	1318-1327
2. <i>olmak</i> bağlayıcı li ulak	1328-1331
3. <i>-(g)er</i> li veya <i>-(g)ir</i> li ulak (ayrıklaşık ulak)	1332-1343
4. Arapça veya farasî hâdis isimleriyle yapılan hal bildiren ulaklık tabirleri	1344-1346
5. Nefis ulakları	1347-1350
6. <i>(den-çehre)</i> li mürekkep ulak	1351-1361
7. <i>-diğ-i hal-de</i> li zarflık tabir	1362-1369
III. Zaman ulakları ve ulaklık tabirler	1370-1422
1. <i>-diğ-i (hal-de)</i> li ulak veya asıl zaman ulak	1371-1372
2. Bu ulakla manadık ulaklık tabirler	1373-1378
3. <i>-diğ-i</i> li ulak veya ulaklık zaman ulak	1379-1383
4. <i>-diğ-i</i> li ulak veya arızca (arızca) ulak	1384-1396
5. Arızca ulaklığı kanadık tabirler	1397-1402
a. Kıyaslama (teşkil) ulak tabirleri (alınım ile manadık olan)	1397-1398
b. <i>li</i> ilgicli hâdis isimleri	1399-1400
c. Arızca müstâzâkî ma'nevî muvazî temazi	1401-1402
d. Şubudî ma'nevî	1403
e. <i>-(g)er</i> veya <i>-(g)ir</i> li ulak	1404-1409
f. <i>-(g)er</i> li ulak	1410-1412
g. <i>-diğ-i</i> den sonra li ulak	1413-1417
h. Öncelik ulakları	1418-1422
IV. Sebeplik ulak ve ulaklık tabirler	1423-1443
A. <i>-menin</i> li ulak	1424-1425
B. Sebeplik ulak tabirleri	1426-1440
1. Değişmez, sebeplik ulak tabirleri	1426-1429
a. <i>nasat</i> li sığra (şakîl)	1426-1428
b. Arızca, <i>ile</i> den başka edatlar gelen mastar	1429
2. Değişir olan, sebeplik ulak tabirleri	1430-1440
a. Değişir olan tabirlerle müvazî değişir tabirler	1430-1431
b. Arızca <i>ile</i> gelen hâdis isimleri	1431
c. Arızca <i>ile</i> den başka edatlar gelen hâdis isimleri	1431

6. Değişir tabirlerdeki hâdis isimleriyle yapılan değişir tabirler	1432-1434
c. Yalnız <i>-dik-</i> ve <i>-(g)er</i> ekleriyle yapılmış (ulaklık) tabirler	1435-1440
a. <i>-diğ-i</i> den, <i>-(g)er</i> den ulaklık tabirler	1436-1438
b. Arızca <i>ile</i> gelen <i>-dik-</i> veya <i>-(g)er</i> ek	1439
c. Arızca başka edatlar gelen <i>-dik-</i> veya <i>-(g)er</i> ek	1440
C. Öteki Türk dillerinde sebeplik ulak	1441-1443
V. Kıyaslama ulaklık tabirleri	1444-1460
A. Sahiden kıyaslama	1445-1450
1. Vâziflik sahiden kıyaslama	1446-1447
2. Mikdarlık sahiden kıyaslama	1450
3. Öteki Türk dillerinde sahiden kıyaslamaya ulaklık tabirleri	1454
B. Uydurma kıyaslama	1455-1460
C. <i>-(g)er</i> ekli <i>şakîl</i> ulak tabiri	1464-1466
VI. Bağlayıcı ulaklar ve ulaklık tabirler	1467-1475
A. <i>-dik-</i> den önce li ulak	1468-1469
B. Yerine geçişlik mânâsında ulaklık tabirler	1470-1475
1. <i>-(g)er</i> ekli <i>şakîl</i> ulaklık tabiri	1471
2. <i>-(g)er</i> ekli <i>şakîl</i> ulaklık tabiri	1472
3. <i>-den</i> den <i>ile</i> li ulaklık tabiri	1473-1474
EKLENTİ I. Osmanlıca yazı hakkında	S. 1033-1046
II.	S. 1047-1109
FIHRIST I. Lâtin harfleri	S. 1109-1131
II. Arap harfleri	S. 1132-1142
Yenişifir edatları	1143-1154
İle den önce gelen H veya H iler	1155-1158

Görsel 2.37 DENY.GLT'nin içindekiler kısmı

2.2.38. SAM.OTG

Samoyloviç'in "Kratkaya uçebnaya grammatika Osmanko-Turetskogo yazıka" adlı kitabında yedi sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın sonunda yer almaktadır. Bölümlere yapılmadan önce içindekiler, yayıncıdan, önsöz ve giriş bölümleri yer almaktadır. "I. Osmanlı dilinin diğer Türk dilleri arasındaki yeri", "II. Osmanlı – Türk Dilinin Genel Özellikleri ve diğer Türk dilleriyle bağlantıları", "Bölüm Bir.

Kelimelerdeki seslerin doktrini, fonetik ve imlanın temelleri”, “I. Sesler ve kelimelerin birleşimi”, “Ünlüler”, “Ünsüzler”, “Damak ve dudak harfleri uyum yasaları”, “Sesli sessiz ünsüzlerin özümsemesi”, “Arapça kelimelerin seslendirilmesi”, “Kelimelerin başındaki *p, l* ünsüzleri”, “Bir kelimenin sonundaki iki ünsüz”, “g sesi”, “Bir kelimenin sonundaki *k, k̇* sesleri”, “Sonda yer alan t”, “Gerileyen (ters) asimilasyon”, “Uzun sesli harfler”, “II. Vurgu”, “III. Harfler ve yazım temelleri”, “Arap alfabesi”, “Harfleri tamamlayan üst ve alt işaretler”, “Yazımla ilgili temel bilgiler”, “Noktalama işaretleri”, “Yunan ve Ermeni alfabeleri”, “Bölüm İki. Morfoloji”, “Biçim öğeleri ve konuşmanın bölümleri”, “Biçimsel öğelerin listesi”, “Temel bilgiler”, “İsim ve fiil kökleri”, “Kökler ve ekler”, “Ekler”, “Fiil ve isim formların sınıflandırılması”, “Edatlar”, “Partikellerin sınıflandırılması”, “Tablolar”, “Türkçe şekil bilgisi açıklamaları”, “II. Türetme ekleri ve fiil çekimi”, “Basit ve karmaşık fiiller”, “İsimden (*a, k, ar, yes, sa, sy, la*) fiil oluşumu için eklerin listesi”, “Fiilden (*n, sh, dyp, t, yr, ar, yt, l, nyl, ma, ama*) fiil oluşumu için eklerin listesi”, “III. Türetme ekleri ve isim ekleri”, “İsim gövdeleri”, “Çift kelimeli kökler”, “Birleşik ve karmaşık isim gövdeleri”, “Fiilden (*m, sw, ma, nch, ku, s, ak, kyn, kych, kach, d, ts, kan, n, s*) isim oluşumu için eklerin listesi”, “İsimden (*tsak, tsyk, tsa, msy, mtrak, sy, yy, ytsy, lyk, uylyk, ly, syz, szdbık, dash*) isim oluşumu için eklerin listesi”, “Sayılar (*ntsy, ar, shar* ekleri), “Partikel gibi ve ki”, “IV. Fiillerde ve isimlerde ortak olan çekimler”, “Çoğul”, “Pronominal iyelik ekleri (*m, n, s, sy, myz, nyz*)”, “Ekler (veya yüklem: *ym, syn, dsr, yz, synyz, dyrlar*)”, “Çekim ekleri (*sn, s, a, da, dan* ve çeşitleri)”, “Kişi ve işaret yerlerin çekimi”, “Zamirli iyelik ekli isimlerin çekimi genel olarak zamirler hakkında notlar”, “Tanımlı çekimler”, “V. Fiillerde çekim ekleri”, “Fiilden isim formlarının oluşumu için ekler (*mak, maklyk, ma, dyk, ar, yr, an, msw*)”, “Tamamen fiil formların oluşumu için ekler (fiil sonu: *a, ca, maly, yjor, dy*)”, “Konjugasyon hakkında ön not”, “Ulaçların oluşumu için ekler”, “VI. Yardımcı morfolojik öge olarak fiil gövdeleri”, “Giriş notları”, “Yetersiz yardımcı fiil (*idi, ice, imiu, iken, iduk*)”, “Yardımcı fiil olmak”, “olmak fiilini içeren tanımlayıcı formlar”, “bilmek fiilini içeren tanımlayıcı formlar”, “*Vermek, jazmak, kalkmak, gelmek* vb. fiillerin kullanıldığı betimleyici biçimler”, “*Etmek, ejlemek, bujurmak, kylmak, buluishakya*, vs. fiilleriyle tanımlayıcı kombinasyonlar”, “VII. Fiillerin ve isimlerin çekimi”, “İsim çekimi”, “Kişi ekleri çekimi”, “Formların çekimi *dy, sa*”, “Emir kipi”, “İstek kipi”, “*ijor, afak* formlarının çekimi”, “*ar, maz* formlarının çekimleri”, “*biz, deil* partikellerinin kullanımı”, “Yardımcı fiil içeren birleşik biçimler”, “Basit çekimli fiil formlarının özet tablosu”, “Birleşik çekimli fiil formlarının özet tablosu”, “VIII. İsimler ve fiiller için çekim kalıpları”, “19 örnek”, “IX. Partikeller”, “Giriş notları”, “Zarflar ve bağlaçlar”, “Edatlar ve ünlemler”,

“Bölüm üç. Kelimelerin birleşimi (söz dizimi)”, “I. Ana ve yan cümlelerin gramer cümlelerinde konuşmanın bireysel bölümlerinin rolü ve yeri”, “Yüklem ve özne”, “Doğrudan, dolaylı ve koşullu nesnelere”, “Tanımlar”, “Bir kelimesinin çeşitli anlamları”, “Cümlelerin bölümlerinin sırası”, “Fiil-isim formların özel kullanımı”, “Zarf biçimlerinde yüklemeleri olan ilgi cümlecikleri”, “Özel bir tür ilgi yan cümlesi”, “Koşul”, “Farsça sözdizimindeki ilgi cümlecikleri”, “Türkçe sözdiziminde arz yapısının baskınlığı üzerine”, “Cinsiyet”, “Sayı ve durum eki”, “Türkçeden Rusçaya veya tersi yönde temel çeviri yöntemleri”, “II. Cümle içinde durum formlarının kullanımı”, “Belirsizlik”, “Genitif”, “Akuzatif”, “Datif”, “Lokatif”, “Ablatif”, “Karşılaştırma dereceleri”, “Fiil-isim formlarının kullanımı”, “Giriş notları”, “-acak formu”, “-duc formu”, “-ma formu”, “-mak formu”, “IV. Sıfat-fiil formlarının ana ve yan cümlelerde kullanımı”, “Giriş notları”, “-madan, -maksyzyn sıfat-fiilleri”, “ynua, dykcha ile ilgili sıfat-fiiller”, “V. Koşul formların kullanımı”, “Giriş notları”, “Ana maddelerde şartlı şekil”, “İmtiyazlı alt maddeler”, “Koşullu formdan sonra”, “VI. Ayrı sözdizimsel notlar”, “Olumsuz cümleler”, “Soru cümleleri”, “Özne olarak şahıs zamirleri”, “var, yok kullanımı”, “sonsöz”, “Başvuru: Doğu nesirindeki bir şiirden alıntı”, “İçindekiler” başlıkları bulunmaktadır.

ОГЛАВЛЕНИЕ		— 153 —	
От издательства	3	II. Ударение.	
Предисловие	8	§§ 25—29	26
Введение.		III. Буквы и основы правописания.	
I. Место османского языка среди прочих турецких языков	12	§§ 30—41. Арабский алфавит	27
II. Общая характеристика османско-турецкого языка в связи с прочими турецкими	14	§ 42. Надстрочные и подстрочные дополнительные к буквам значки	31
Часть первая. Учение о звуках в словах и буквы (фонетика и основы правописания).		§§ 43—54. Основы правописания	33
I. Звуки и их сочетания в словах.		§ 55. Знаки препинания	35
§§ 1—2. Гласные звуки	18	§ 56. О греческом и армянском алфавитах	35
§§ 3—4. Согласные звуки	19	Часть вторая. Учение о грамматических формах (морфологии).	
§§ 5—11. Законы небной и губной ассимиляции (сингармонизм)	20	I. Формальные элементы и части речи.	
§§ 12—13. Ассимиляция согласных звуков звонких и глухих	22	§ 57. Перечень формальных элементов	36
§ 14. Огласовка арабских слов	23	§ 58. Перазложимые основы	36
§ 15. Звуки «р, л» и два согласных в начале слов	24	§ 59. Именные и глагольные основы	36
§§ 16—17. Два согласных в конце слова	24	§ 60. Основы-частицы	36
§ 18. Звук «ж»	24	§§ 61—64. Приставки и полуприставки	37
§§ 19—21. Звуки «к, қ» в конце слова	24	§§ 65—67. Классификация глагольных и именных форм	37
§ 22. Конечное «т»	25	§§ 68—69. Послелоги	38
§ 23. Регрессивная (обратная) ассимиляция	25	§ 70. Классификация частей	39
§ 24. Долгие гласные	25	§ 71. Таблицы к §§ 57—70	39
		§§ 72—76. Разъяснения к турецкой морфологии	39
		II. Словообразовательные приставки и полуприставки глагольные.	
		§§ 77—80. Глагольные основы простые и сложные	42
		§ 81. Перечень приставок для образования глагольных основ от именных (а, к, ар, да, са, сы, ла)	43
		§ 82. Перечень приставок и полуприставок для образования глагольных основ от глагольных же (н, ш, дыр, т, ыр, ар, быт, л, ныл, ма, ами)	44

III. Словообразовательные приставки и полуприставки именные.

§ 83. Неразложимые именные основы 48

§§ 84—86. Двойные слова-основы 48

§§ 87—88. Именные основы разложимые (составные, сложные) 49

§ 89. Перечень приставок для образования именных основ от глагольных (м, ыш, ма, нч, ку, ы, ак, кын, кыч, кач, д, ты, кан, н, ы) 49

§§ 90—91. Перечень приставок для образования именных основ от именных же (цак, цык, ца, мсы, мтрак, сы, цы, ыцы, лык, цылык, лы, сыз, сызык, даш) 53

§ 92. Числительные (приставки нчы, ар, шар) 55

§§ 93—94. Частица «иби» и полуприставка «ки» 57

IV. Словоизменительные приставки и полуприставки, общие глаголам и именам.

§ 95. Множественное число 57

§§ 96—98. Местоименные притяжательные приставки (м, н, ы, сы, мыз, ныз) 58

§ 99. Приставки сказуемости (или предикативные: ым, сын, дыр, ыз, сыныз, дырлар) 59

§ 100. Приставки склонения (ын, ы, а, да, дан и их варианты) 61

§ 101. Склонение личных и указательных местоимений 62

§ 102. Склонение имен с местоименными притяжательными приставками (примечания о местоименных вообще) 64

§ 103. Склонение определяемых с определениями 65

V. Словоизменительные приставки и полуприставки глагольные.

§§ 104—105. Приставки для образования глагольно-именных форм (мак, маклык, ма, дык, арак, ар, ыр, ан, мыш) 65

§ 106. Приставки и полуприставки для образования чисто глагольных форм (verbun flitum: а, са, малы, ыјор, ды) 68

§ 107. Предварительное замечание о спряжении 70

§ 108. Приставки и полуприставки для образования деепричастий (ып, ып-та, а, арак, алы, ынца, дыкча, максзын, мадан, икен, мабын, муак) 70

VI. Глагольные основы в качестве служебных морфологических элементов.

§ 109. Вводные замечания 74

§ 110. Недостаточный вспомогательный глагол (ид, ice, imin, iken, iduk) 74

§ 111. Вспомогательный глагол «олмак» 75

§ 112. Описательные формы с глаголом «олмак» 76

§ 113. Описательные формы с глаголом «бимей» 76

§ 114. Описательные формы с глаголами «вермей, јазмак, дурмак, гемей и др.» 76

§ 115. Описательные сочетания с глаголами «етмей, ејемей, бујурмак, кырмак, булунмак» и др. 77

VII. Спряжение глаголов и имен.

§ 116. Спряжение имен 77

§ 117. Личные приставки и полуприставки спряжения 77

§ 118. Спряжение форм на «ды, са» 78

§ 119. Повелительное наклонение 78

§ 120. Желательное наклонение 79

§ 121. Спряжение форм на «јор, арак» 80

§ 122. Спряжение форм на «ар, маз» 80

§ 123. Употребление частиц «мы, дей» 81

§ 124. Составные формы с вспомогательным глаголом «ид» 81

§ 125. Сводная таблица простых спрягаемых глагольных форм 82

§ 126. Сводная таблица составных спрягаемых глагольных форм 83

VIII. Образцы склонения имен и глаголов.

§ 127. 19 образцов 90

IX. Частицы.

§ 128. Вводные замечания 95

§ 129. Наречия и союзы 96

§ 130. Поселогои и междометия 98

Часть третья. Учение о сочетании слов (синтаксис).

I. Роль и место отдельных частей речи в грамматических предложениях главных и придаточных.

§ 131. Сказуемое и подлежащее 102

§ 132. Прямые, косвенные и обстоятельственные дополнения 103

§ 133. Определения 103

§ 134. Различные значения слова «бир» 103

§§ 135—136. Порядок расположения частей предложения 104

§ 137. Особенное употребление глагольно-именных форм 105

§ 138. Придаточные предложения со сказуемыми в деепричастных формах 106

§ 139. Особый вид относительных придаточных предложений 107

§ 140. Условные периоды 107

§ 141. Придаточные предложения по периодскому синтаксису 107

§ 142. О преобладании в турецком синтаксисе конструкции «подчиненная» 107

§ 143. «Согласование в роде» 108

§ 144. «Согласование в числе и падеже» 108

§ 145. Основные приемы переводов с турецкого на русский и обратно 109

II. Употребление падежных форм в предложении.

§ 146. Неопределенный падеж 110

§§ 147—150. Родительный падеж 111

§ 151. Винительный падеж 113

§ 152. Дательный падеж 114

§§ 153—154. Местный падеж 114

§ 155. Исходный падеж 115

§ 156. Степени сравнения 117

III. Употребление глагольно-именных форм на «дык, арак, ма, мак».

§ 157. Вводные замечания 117

§§ 158—165. Форма на «арак» 118

§§ 166—178. Форма на «дык» 121

§§ 179—183. Форма на «ма» 130

§§ 186—191. Форма на «мак» 133

IV. Употребление в главных и придаточных предложениях форм деепричастных.

§ 192. Вводные замечания 137

§ 193. Деепричастия на «а, арак, ыб, икен» 137

§ 194. Деепричастия на «мадан, максзын» 140

§ 195. Деепричастия на «ынца, дыкча» 141

V. Употребление форм условного наклонения.

§ 196. Вводные замечания 142

§ 197. Условная форма в главных предложениях 143

§§ 198—200. Реально-условные и ирреально-условные периоды 143

— 158 —

§ 201. Уступительные придаточные предложения . . .	145
§ 202. Условная форма после «her kím, ne zeman, ne kadar, переје»	146
VI. Отдельные синтаксические замечания.	
§ 203. Отрицательные предложения	147
§ 204. Вопросительные предложения	147
§ 205. Личные местоимения в качестве подлежащего .	148
§ 206. Употребление имен «вар, јок»	148
Послесловие	149
Приложение. Огрывок из стихотворения в прозе «Восток для восточных»	150
Оглавление	152

Görsel 2.38 SAM.OTG'nin içindekiler kısmı

2.2.39. JEHT.TKG

Jehtlitschka'nın “*Türkisches konversations – grammatik*” adlı kitabında üç sayfa bulunan içindekiler bölümü kitabın başında yer almaktadır. İki bölümde incelenen kitabın ilk bölümüne geçmeden önce “Giriş – Alfabeye Genel Bakış” ve “Genel bölüm: alfabe, sayılar, telaffuz, tonlama, ünlü sistemi (Arapça ve Türkçe), ünlü uyumu, imla” başlıkları bulunmaktadır. Dersler şeklinde başlıklı olan kitabın birinci bölümünde “1. Ders: Artikel, cinsiyet, sıfatın konumu, *dir* ve *değil* koşaçları”, “2. Ders: Bir veya daha fazla ismin çoğulu, yüklem ve yüklem sıfatı, temel sayılardan sonra tekil, soru edatı mı, var ve yok”, “3. Ders: Edat ve kullanımları, gösterimleri, mülkiyet kavramının tanımı”, “4. Ders: İsim çekimleri, kişi ve belirteç zamirleri, özne teriminin gösterimi, kesin ve belirsiz tamlama yapısı”, “5. Ders: *Kadar, gibi, ile, için* edatları karşılaştırmalı, üstünlük ifadeleri, “*olmak*” fiili ablatifi, kısmi çekimli edatları, İzafet yapımı”, “6. Ders: Ablatifin mastarı, yönelmeyi yöneten edatlar ve bazı sıfatlar, *ki* partikelinin oluşumu ve çekimleri, *var* ve *yok* çekimi”, “7. Ders: Edatlar”, “8. Ders: İsimlerin ve sıfatların türetilmesi”, “9. Ders: Zamir”, “10. Ders: Sayı”, “11. Ders: Fiil, fiil kökleri, Türkçe fiil kökleri”, “12. Ders: Türemiş ve birleşik fiiller”, “13. Ders: mastar, emir”, “14. Ders: Zamanlar, şimdiki zaman”, “15. Ders: Geniş zaman”, “16. Ders: Belirli ve belirsiz geçmiş zaman”, “17. Ders: Gelecek zaman”, “18. Ders koşul”, “19. Ders: İstek ve gereklilik”, “20. Ders: Sıfat-fiiller, ilgi

ifadeleri tanımlamak için kullanımı”, “21. Ders: *Olmak* fiili ve farklı fiilleri”, “22. Ders: Sıfat-fiil ve isim-fiiller”, “23. Ders: Zarf-fiiller”, “24. Ders: Fiillerden türetilen isimler ve sıfatlar”, “25. Ders: Zarflar”, “26. Ders: Bağlaçlar ve ünlemler”, “Ek I: Fiillerle kurulan ifadeler”, “Ek II: Atasözleri, sözler” başlıkları bulunmaktadır. Kitabın ikinci bölümünde ise “Genel”, “1. Ders: Arapça artikel”, “2. Ders. Arapça cinsiyet”, “3. Ders: Farsça çoğul; Arapça ikili ve çoğul”, “4. Ders: Arapça çoğul”, “5. Ders. Başlık kullanımında Arapça çoğullar”, “6. Ders: Farsça veya izafet yapısı”, “7. Ders: Arapça kelime oluşumu”, “8. Ders: Nisbé”, “9. Ders: Arapça fiil”, “10. Ders: Türkçe Kullanımında Arapça Fiil Kalıpları”, “11. Ders: Arapça isimler ve sıfatlar Arapça bir araya getirilmesi”, “12. Ders: Farsça birleştirilmiş ifadeler (İzafet ile)”, 13. Ders: Farsça kelime oluşumu”, 14. Ders: Farsça fiiller”, “15. Ders: Farsça (İzafet olmadan) birleşik ifadeler”, “16. Ders: Arap ve Farsça sayı”, “17. Ders: Arapça ve Farsça zarf”, “18. Ders: Arapça ve Farsça Zamirler”, “19. Ders: Arapça önekler”, “20. Ders: Farsça edatlar”, “*βewmék* fiilinin çekim şeması” ve “konu kaydı” başlıkları bulunmaktadır. İki ana bölümden sonra sıra numarası verilmeden bulunan “ek” başlığında “I. 4 imzalı tablet ile Türkçe bitişik eğik yazı için kurallar”, “II. 22 imzalı sayfa, 1. Bölümün Almanca çeviri alıştırılmaları, 1-10’un Türkçe çevirisini içerir”, “III. Çeşitli içeriklere sahip mektuplar için formlar içeren 26 imzalı sayfa, girişler” alt başlıkları bulunmaktadır.

VI	Inhaltsverzeichnis.	VII	
Inhaltsverzeichnis.			
Seite		Seite	
Einleitung. Übersicht des Alphabets	1	8. Lektion. Ableitung von Substantiven und Adjektiven (Regel 51—53)	82
Allgemeiner Teil: Alphabet, Satzzeichen, Aussprache, Betonung, Vokalsystem (arabisches und türkisches), Vokalharmonie, Orthographie	4	9. Lektion. Das Futurum (Regel 54—59)	89
Erster Teil.		10. Lektion. Das Zeitwort (Regel 60—65)	97
1. Lektion. Artikel, Geschlecht, Stellung des Adjektivs. Die Kopula در und ذکر (Regel 1—5)	21	11. Lektion. Das Zeitwort, Verbalstämme (Regel 66—68), türkische Stammgelehrter	106
2. Lektion. Plural eines und mehrerer Substantive, attributives und präfixatives Adjektiv, Singular nach den Grundsyllaben, die Fragepartikel وق und وار (Regel 6—11)	24	12. Lektion. Abgeleitete u. zusammengesetzte Verben (Regel 69—70)	116
3. Lektion. Die Possessivsuffixe und ihre Anwendung, Bezeichnung des Eigentumsbegriffes (Regel 12—21)	30	13. Lektion. Infinitiv, Imperativ (Regel 71—73)	123
4. Lektion. Definition der Substantive, persönlichen und hinweisenden Fürwörter, Bezeichnung des Besitzbegriffes, bestimmte und unbestimmte Genitivkonstruktion (Regel 22—31)	39	14. Lektion. Temporalstämme, Präsens (Regel 74—75)	129
5. Lektion. Die Postpositionen قدرکمی الله ایچون Komparativ, Superlativ, Postpositionen mit Ablativ, theilweise Konjugation von „Sein“, Dyakonstruktion (Regel 32—40)	55	15. Lektion. Der Morist (Regel 76)	137
6. Lektion. Anwendung des Ablativs, Postpositionen und einige Adjektive, die den Dativ regieren, die Bildungssuffixe کی und ihre Deklination, Fortsetzung der Konjugation von „Sein“ وق und وار (Regel 41—47)	64	16. Lektion. Das bestimmte und das unbestimmte Präteritum (Regel 77—78)	146
7. Lektion. Postpositionen in der Bedeutung von Präpositionen (Regel 48—50)	74	17. Lektion. Das Futurum (Regel 79)	154
		18. Lektion. Der Konditional (Regel 80)	161
		19. Lektion. Der Optativ und der Negativ (Regel 81—82)	168
		20. Lektion. Die Partizipien. Anwendung derselben zur Umschreibung von Relativsätzen (Regel 83—87)	176
		21. Lektion. Das Zeitwort ohne und seine verschiedenen Bedeutungen (Regel 88—91)	186
		22. Lektion. Verbaladjektiv und Verbalsubstantiv (Regel 92—94)	198
		23. Lektion. Die Gerundien (Regel 95—96)	206
		24. Lektion. Von Zeitwörtern abgeleitete Substantive und Adjektive (Regel 97—98)	215
		25. Lektion. Adverbien (Regel 99—102)	222
		26. Lektion. Konjunktionen und Interjektionen (Regel 103—104)	230
		Anhang I. Mit Zeitwörtern gebildete Ausdrücke	236
		Anhang II. Sprachwörter, Redensarten	240
		Zweiter Teil.	
		Allgemeines	245
		1. Lektion. Der arabische Artikel (Regel 105—107)	247
		2. Lektion. Das arabische Geschlecht (Regel 108—110)	252
		3. Lektion. Der persische Plural; der arabische Dual und Plural (Regel 111—116)	255
		4. Lektion. Der gebrochene arabische Plural (Regel 117—119)	259
		5. Lektion. Arabische Plurale im türkischen Gebrauche (Regel 120 bis 121)	269

VIII		Inhaltsverzeichnis.		Seite
6. Lektion.	Die persische oder Hjaftkonstruktion (Regel 122 bis 138)			274
7. Lektion.	Die arabische Wortbildung (Regel 129—138)			281
8. Lektion.	Die Nišbê (Regel 139—142)			288
9. Lektion.	Das arabische Verbum (Regel 143—162)			292
10. Lektion.	Die arabischen Verbalformen im türkischen Gebrauche (Regel 163—169)			300
11. Lektion.	Auf arabische Weise zusammengesetzte arabische Substantive und Adjektive (Regel 170—178)			307
12. Lektion.	Auf persische Weise (mit Hjaft) zusammengesetzte Ausdrücke (Regel 174—177)			311
13. Lektion.	Die persische Wortbildung (Regel 178—183)			315
14. Lektion.	Das persische Verbum (Regel 184—189)			320
15. Lektion.	Auf persische Weise (ohne Hjaft) zusammengesetzte Ausdrücke (Regel 190—198)			326
16. Lektion.	Das arabische und persische Zahlwort (Regel 199 bis 203)			331
17. Lektion.	Das arabische und persische Adverb (Regel 204—209)			335
18. Lektion.	Das arabische und persische Pronomen (Regel 210—216)			339
19. Lektion.	Arabische Präpositionen in arabischer Konstruktion (Regel 217)			343
20. Lektion.	Die persischen Präpositionen (Regel 218—222)			349
Konjugations-Schema des Verbums سومك <i>sewmék</i> lieben . . .				355
Sachregister				359
I n h a l t.				
I. Anleitung zur türkischen Kurbschrift mit 4 autographierten Schriftstücken				367
II. 22 autographierte Blätter, enthaltend die türkische Übersetzung der heutigen Übersetzungsaufgaben I—10 des I. Teiles				373
III. 26 autographierte Blätter, enthaltend Formulare für Briefe verschiedener Inhalts, Eingaben etc.				395

Görsel 2.39 JEHT.TKG'nin içindekiler kısmı

2.3. Gramer

Derlemde yer alan 50 kitap gramer kategorisi bakımından incelendiğinde 47 kitapta gramer bölümünün ele alındığı buna karşılık üç kitapta bu bölüme yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 2. 6 Gramer bölümüne yer verilen kitaplar

Gramer bölümüne yer verilen kitaplar (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCC, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
---	---

Gramer bölümü bulunan 47 kitap içeriklerine göre şu şekilde altı ana kategoride değerlendirilebilir:

- Diyalektler (31)
- Ses Bilgisi (49)
- Şekil Bilgisi (47)

- Yapı Bilgisi (44)
- Söz Dizimi (44)
- Söz Varlığı (24)

Bu kategoriler tek tek ele alınarak alt kategorilere ayrılmıştır. Buna bağlı olarak da söz konusu 47 eserde farklılıklar ve benzerliklerin yer aldığı görülmektedir.

2.3.1. Diyalektler

Derlemde yer alan kitaplardan 31’inde Türkçenin lehçeleriyle ilgili bilgi bulunurken 19’unda bu konuya değinilmediği görülür. Kitaplarda diyalekt bilgisi verilenler Tablo 2.7’de gösterilmiştir.

Tablo 2.7 Diyalekt ile ilgili bilgiye yer verilen kitaplar

Diyalekt ile ilgili bilgiye yer verilen kitaplar (31)	DAV.GTL ⁴⁵ , BOYD.TING ⁴⁶ , BAR.ARB ⁴⁷ , RED.OCL ⁴⁸ , MAC.ATM ⁴⁹ , WELL.APG ⁵⁰ , RED.ASG ⁵¹ , TIEN.TG ⁵² , HAG.OCG ⁵³ , HIND.TPTS ⁵⁴ , BERS.GTS ⁵⁵ , KAZ.KTG ⁵⁶ , KEL.GOS ⁵⁷ , WAHR.OTS ⁵⁸ , JEHT.TKG ⁵⁹ ,
---	---

⁴⁵ DAV.GTL’nin durum ekleri ile ilgili bölümünde Tatar diyalekti ek özelliklerine yer verilmiştir. Türk dili; Uygur, Çağatay, Kıpçak, Kırgız, Türkmen, Kafkas-Tuna, Avusturya-Sibirya, Yakut, Çuvaş ve Osmanlı diyalektlerine ayrılmıştır (s. XXVII)

⁴⁶ BOYD.TING’de Türkçenin, orijinal Tatarca, Arapça ve Farsçanın bir karışımı olduğuna yer verilmiştir.

⁴⁷ BAR.ARB’de “Tatarlar arasında دن bazen دين yapilir (s. 81)” şeklinde bilgi bulunur ve Tatar dilinden sıklıkla bahsedilir.

⁴⁸ RED.OCL’de Osmanlı diyalektinin incelendiği belirtilir (s. 4).

⁴⁹ MAC.ATM’de Türk dilinin on farklı diyalekte sahip olduğu verilirken bunlardan bir tanesinin Osmanlı olduğu ve diyalektler arasında anlaşma sağlanamadığı ifade edilir (s. VI).

⁵⁰ WELL.APG’de Türk dilinin orijinal Tatar dili olduğu verilir (s. 1).

⁵¹ RED.ASG’nin giriş bölümünde Osmanlı dilinde diyalekt farklılıklarının olduğuna değinilirken içerikte detaylandırma yapılmamıştır.

⁵² TIEN.TG’de “Türk dili esas olarak Türkistan diyalektinden oluşur ve buna bazı Arapça ve Farsça kelimelerin yanı sıra Lehçe, Macarca, Yunanca, İtalyanca ve Fransızcadan da bazı kelimeler eklenir (TIEN.TG, 357).” ifadesi dışında diyalekt ile ilgili bilgi bulunmaz.

⁵³ HAG.OCG’de saf Türkçenin Turancadır, ifadesine yer verilmiştir (s. III).

⁵⁴ HIND.TPTS’de Türk dili Tatarca, Farsça ve Arapça dillerinden oluşur. Sadece Konstantinopolis’in en seçkin kişilerinin konuştuğu yüksek diyalekt, birçok Farsça ve Arapça kelimedenden oluşmakta olup aynı zamanda güney dilidir (s. 1).

⁵⁵ BERS.GTS’de “Tamamen Türkçe olan dil Tatar kökenlidir (s. 1).” ifadesi dışında diyalekt ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.

⁵⁶ KAZ.KTG’de diyalekt konusundan sıklıkla bahsedilirken Türk dilinin birinci ve doğu diyalektleri Uygurca, Kumanca, Çağatayca, Özbekçe, Türkmence, Kazanca; ikinci ve kuzey diyalektleri Kırgız, Başkurt, Nogay, Kumik, Karaçay, Karakalpak, Yakut, Sibirya; üçüncü ve batı diyalektleri Derbend, Azerbaycan, Kırım, Anadolu Küçük Asya’da, Rumeli Konstantinopol diyalektleridir (s. XI).

⁵⁷ KEL.GOS’ta “Türkçenin daha az yumuşatılmış diyalektlerinde de hırıltı yoktur (s. VIII).” şeklinde az da olsa Türkçenin farklı diyalektlerine değinilmiştir

⁵⁸ WAHR.OTS’de merkezi Konstantinopolis olan ve Türk İmparatorluğu’nun tüm eyaletlerinin resmî dili olan ikinci diyalektle ilgilenildiği belirtilir (s. 1).

⁵⁹ JEHT.TKG’de Rumeli dilinin kendine has yumuşaklığı ve melodikliği ile öne çıktığı ve ana lehçesi olan Stambul’dan itibaren Osmanlı-Türk dili adı altında Türk İmparatorluğu’nun resmî dili olduğu ifade edilir (s. 1).

Tablo 2.7'nin devamı
HOR.ETS ⁶⁰ , NEM.TG ⁶¹ , WEIL.GOTS ⁶² , JAU.EGT ⁶³ , HIND.GLT ⁶⁴ , RED.GRLO ⁶⁵ , PFIZ.GT ⁶⁶ , DIE.CO ⁶⁷ , DUB.EGT ⁶⁸ , MAL.GELT, HUA.GELT ⁶⁹ , YOUS.GLO ⁷⁰ , DENY.GLT ⁷¹ , SAM.OTG ⁷² , BON.EGT ⁷³ , ROEH.TL ⁷⁴

Tablo 2.7'den hareketle derlemi oluşturan kitapların çoğunda lehçe ve ağız bilgisi verildiği ve terim olarak da *diyalekt* kelimesinin tercih edildiği görülmektedir. Eserlerde çoğunlukla *Osmanlı / Türk* şeklinde genel ya da *İstanbul / Konstantinopolis* adlandırılmalarıyla dönemin Türkiye Türkçesinin kastedildiği anlaşılmaktadır. Derlemde Osmanlı, Türk, İstanbul, Konstantinopolis vurgusu yapılan 12 eser (RED.OCL, RED.ASG, HIND.TPTS, WAHR.OTS, JEHT.TKG, HOR.ETS, WEIL.GOTS, JAU.EGT, HIND.GLT, DUB.EGT, HUA.GELT, YOUS.GOLO, BON.EGT) bulunurken; Tatar Türkçesine dikkat çekilen 10 esere (DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.ARB, WELL.APG, HIND.TPTS, BERS.GTS, JAU.EGT, RED.GRLO, DUB.EGT, ROEH.TL) rastlanmaktadır. Ayrıca Rumeli ağızı (JEHT.TKG), Uygur Türkçesi (YOUS.GOLO), Türkistan lehçesi (TIEN.TG) ve Turan diline (HAG.OCG) de bazı

⁶⁰ HOR.ETS'de İstanbul diyalekti ile ilgili örnek bulunur (s. 33).

⁶¹ NEM.TG'de Türkçe grubunu oluşturan diyalektleri konuşan halklar arasında Altay Dağları bölgesinde, batısında Tatarlarının bulunduğu daha küçük kabilelerde ve Doğu Türkistanlılar batı Çin'de, Kırgızlar (bilinmiyor) Orta Asya'da yaşadığı ifade edilmiştir (s. 8).

⁶² WEIL.GOTS'ta Osmanlı Türkçesinin yalnızca Batı Türkçesinin bir lehçesi olduğu verilmiştir (s. 1).

⁶³ JAU.EGT'de Türk dilinin Osmanlılar tarafından 1453'te Konstantinopolis'e getirilen Tatarcanın bir lehçesi olduğu verilmiştir (s. XI).

⁶⁴ HIND.GLT'de Konstantinopolis'te üst sınıfların konuştuğu zarif diyalektin çok sayıda Farsça ve Arapça terim içerdiği bu diyalektin aynı zamanda kitapların yazıldığı diyalekt olduğu verilmiştir (s. 1).

⁶⁵ RED.GRLO'da örnek verilip kasılmaların kaynaklandığı diyalekt çeşitlemelerinin Türk ve Tatar dilleri arasında bulunduğu ifade edilir (s. 53).

⁶⁶ PFIZ.GT'de Farsça kökenli asıl sayılar genellikle diyalektler arasında farklılık gösterdiği bulunmaktadır (s. 91).

⁶⁷ DIE.CO'da Türkçenin üç ana diyalekti olduğu Çağatay ve Doğu, Kıpçak ve Sibiry'a da Tatar, Güneydoğu Avrupa ve Küçük Asya'daki Osmanlı diyalektleri olduğu verilmiştir (s. I).

⁶⁸ DUB.EGT'de Tataristan'da ve başka yerlerde konuşulan Türk diyalektlerine, gerçek anlamda Türk dili; Osmanlı dili olarak adlandırılan Konstantinopolis diyalektinin aksine, Tatarca adı verildiği yer alır (s. 6).

⁶⁹ HUA.GELT'te başkentte saflığı, tatlılığı ve zarafeti ile dikkat çeken bu diyalektin, imparatorluğun başka bir dilin konuşulduğu bölgelerinde bile Osmanlı hükümetinin idari ilişkilerinde münhasıran kullandığı dil olduğu yer alır. (s. VIII).

⁷⁰ YOUS.GLOU'da genitif tekil ve çoğulda *in* yerine *eu/au* ile bittiği, bu kadar mantıklı bir dille bu düzensizliğin izahı yapılamadığı, Osmanlı dilinde kökeni okunan Uygur diyalektinde bile bulunmadığı yer alır (s. 142).

⁷¹ DENY.GLT'de halk Türkçesi (avam) denilen alışılmış Türkçenin ve vilayet Türkçelerinin (lehçe ve ağız tabirlerini) de ihmal edilmediği üzerinde durulur (s. XIII). Bütün diyalektler uzun uzun anlatılmıştır (s. 2).

⁷² SAM.OTG'de bazı önek değişikliklerinin diyalektik bir version olduğu üzerinde durulur (s. 44).

⁷³ BON.EGT'de Stambulino (İstanbul) diyalektinde sesli harflerin benzeşmesi ara sıra görülürken Anadolu'nun Türk diyalektlerinde çok sık ve karakteristik olduğu dışında diyalekt ile ilgili bilgiye rastlanmaz (s. 20).

⁷⁴ ROEH.TL'de pek çok farklı diyalekt Türkçe anılabildiği ve bunlara "Türk-Tartaryen", "Tatar-Türk" veya "Tartari" dendiği yer alır (s. 9).

eserlerde özellikle değinilmektedir. Derlemdeki altı eserde (DAV.GTL, MAC.ATM, KAZ.KTG, NEM.TG, DIE.CO, DENY.GLT) Türk dilinin birden fazla lehçesi hakkında (hatta KAZ.KTG, DENY.GLT gibi bazılarında oldukça) ayrıntılı bilgiler verilirken , dört eserde (KEL.GOS, PFIZ.GT, SAM.OTG, BON.EGT) lehçe ya da ağız adı özel olarak anılmadan Türk dilinin diyalektlerine temas edildiği görülmektedir.

2.3.2. Ses bilgisi

Derlemde yer alan 50 eserden biri hariç (WICK.TSC) tamamında ses bilgisi konusunun ele alındığı görülmektedir. Bu eserlerde ses bilgisi konusunun alt gruplarına yönelik bilgiler de verilmiştir. Ses bilgisinin alt grupları altı başlıkta ele alınmıştır:

- Ses birimleri ve alfabe (46)
- Ses uyumları (47)
- Ses değişimleri (43)
- Yardımcı sesler (46)
- Ses olayları (37)
- Parçalarüstü ses birimleri (47)

2.2.2.1. Ses birimleri ve alfabe

Eserlerdeki ses birim konuları bazen doğrudan bazen de alfabe aracılığıyla gösterilmiştir. İncelenen derlemdeki kitaplar arasında 46 kitapta alfabe kısmı bulunurken dört kitapta (TAR.PETG, WICK.TSC, SEN.RVT, ROEH.TL) alfabe kısmı bulunmamaktadır. Yedi kitapta (RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCC, PIQ.GTOU, SF.TL, HOR.ETS, SCH.GTFA) ise harfler liste hâlinde gösterilmiş olup 39 eserde alfabe tablo hâlinde verilmiştir.

Tablo 2. 8 Alfabe ile ilgili bilgileri gösteren tablo

Alfabe bulunmayan eserler (4)	TAR.PETG, WICK.TSC, SEN.RVT, ROEH.TL
Alfabenin liste hâlinde verildiği eserler (7)	RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCC, PIQ.GTOU, SF.TL, HOR.ETS, SCH.GTFA
Alfabenin tablo hâlinde verildiği eserler (39)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCC, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT

Kitapların ünlü ve ünsüz harfleri inceleme durumuna bakıldığında alfabe bulunan 46 kitaptan 45’inde harfler ünlü ve ünsüz olarak ayrı ayrı ele alınmıştır. Bir kitapta ise (SF.TL) ünlü ve ünsüzlerin ayrı şekilde incelenmediği görülür. Alfabenin yer almadığı TAR.PETG adlı kitapta ise sadece bazı harflerin telaffuzu verilmiştir. Ünlü harflerin farklı varyantlarına yer verilen kitaplardan en dikkat çekici olan RED.ASG iken bu kitapta 14 ünlü harf ā, a¹, a², a³, a⁴, e¹, e², ı¹, ı², o¹, u¹, u², u³, ū gösterimleriyle bulunmaktadır. ARN.OTG’de (ū, ā, ī, ē ü, a, e, i, o, u, ö) 10 ünlü harf bulunur.

Tablo 2. 9 Arap harflerinin Latin harfleriyle kitaplarda gösterimi

Arap harfi	Kitaptaki sembolü
ا	a / e / i / u (DAV.GTL), a / ā (MUT.ATG), é / ì / ù / ò / À / à (RED.OCL ⁷⁵), â / é / i / u / ou (WELL.APG), a / é / i / u (TIEN.TG), a / e / i / y / o / u / ö / ü (HIND.TPTS, BERS.GTS, FINK.TD), a / e (MÜL.LO), a / è / e / i / ü / o / u / y (MAN.MOS), α / ā (WEIL.GOTS), a / e / i / y / o / ou / ö / u (HIND.GLT), a / è / i / u (YOUS.GLO), e / α / ā (DENY.GLT), a / e / ы / i / u / y (SAM.OTG), a / ā (BON.EGT), a / e / è / i / o / ou / eu / u (HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET), a ³ / e ¹ / u ¹ / ı ¹ (RED.ASG ⁷⁶), a (ARN.OTG, HAG.KOCG), a vb. (MAC.ATM) a / e / i (SAI.TST, BOYD.TING), ā (HOP.EGTL), a / e / i / o / u (BAR.APG), a / e / e / i / u / u / o / o / oo (YAT.STG), α / o / ö / u / ü / i / ā (PIQ.GTOU), a / α / e / o / i / y / u / ö / ü (NEM.TG), tüm ünlüler (PAD.TS)
ب	b / p (DAV.GTL), b (BAR.APG, SAM.OTG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, KEL.GOS, JEHT.TKG, PIQ.GTOU, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, SAI.TST, HIND.TPTS, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, BOYD.TING, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, BON.EGT)
پ	p (DAV.GTL, BAR.APG, YAT.STG, HOP.EGTL, SAM.OTG, BAR.ARB, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, JEHT.TKG, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, SAI.TST, RED.ASG, HIND.TPTS, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, KAZ.KTG, NEM.TG, BERS.GTS, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, BOYD.TING, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, BON.EGT)
ت	t (DAV.GTL, BAR.APG, YAT.STG, HOP.EGTL, SAM.OTG, BAR.ARB, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, JEHT.TKG, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, HIND.TPTS, DENY.GLT, YOUS.GLO, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, NEM.TG, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, TIEN.TG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, BOYD.TING, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, BON.EGT)
ث	s / th (DAV.GTL, BAR.APG, BAR.ARB, HIND.GLT, WELL.APG), ṣ (MAC.ATM, DENY.GLT, MÜL.LO, WEIL.GOTS, BON.EGT), ž (KEL.GOS), t / f (WAHR.OTS), ṣ (SF.TL), ss (PAD.TS), s / ç (HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, DIE.CO), ç (DUB.EGT, RED.GRLO), s (YAT.STG, HOP.EGTL, SAM.OTG, ARN.OTG, SAI.TST,

⁷⁵ RED.OCL’de Arap harfleri bulunmamaktadır.

⁷⁶ RED.ASG’de alfabede sesler tam gösterilmemiştir. Tabloda yer alan seslere kitapta yer alan örneklerden ulaşılmıştır.

	<p>Tablo 2.9'un devamı</p> <p>PIQ.GTOU, FINK.TD, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, YOUS.GLO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.OCG, TIEN.TG, HOP.EGTL, BOYD.TING, JAU.EGT) β (JEHT.TKG, c / ç / s (RED.GRLO), s / t (HIND.TPTS), t (MUT.ATG)</p>
ç	<p>dg / j (DAV.GTL), dj (BOYD.TING, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, JAU.EGT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, RED.GRLO, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET), dch (SAI.TST), j (BAR.APG, MAC.ATM, HAG.OCG, BAR.ARB, TIEN.TG, WELL.APG, MUT.ATG), dsh (TAR.PETG), dsch (BERS.GTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, PAD.TS), ğ (KEL.GOS, KAZ.KTG), ğ̇ (SF.TL, HOR.TS, HOR.ETS, YOUS.GLO, RED.ASG, MÜL.LO, MAN.MOS, WEIL.GOTS), g (HIND.GLT, BON.EGT, HIND.TPTS, NEM.TG), ğ̇ (BON.EGT), ğ̇ / c (DENY.GLT), j / g (RED.ASG), ʒ (SAM.OTG), c (HAG.KOCG)</p>
ç̇	<p>tch (DAV.GTL, BOYD.TING, YAT.STG, HOP.EGTL, SAI.TST, TAR.PETG, JAU.EGT, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, DIE.CO, ARN.OTG, JAU.EGT), ch (MUT.ATG, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, MAC.ATM, TIEN.TG, HAG.OCG, RED.ASG, WELL.APG), tsch (BERS.GTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, HOR.ETS, PAD.TS), tch / tsch (DUB.EGT) ċ (HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, YOUS.GLO, MAN.MOS, WEIL.GOTS), ç (DENY.GLT), c (HIND.GLT, SAM.OTG, HIND.TPTS, MÜL.LO), c / ċ (BON.EGT), ċ (KEL.GOS, KAZ.KTG), tch / ch / c (RED.GRLO)</p>
ç̈	<p>ḧ (DAV.GTL, HAG.OCG, HOP.EGTL, KEL.GOS, WAHR.OTS, SF.TL, DENY.GLT, KAZ.KTG, MÜL.LO, WEIL.GOTS, BON.EGT), hh (BAR.APG, BAR.ARB), ḧ (MAC.ATM), h (YAT.STG, JEHT.TKG, RED.GRLO, FINK.TD, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, RED.ASG, PIQ.GTOU, HIND.TPTS, SAM.OTG, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, BERS.GTS, HAG.KOCG, TIEN.TG, WELL.APG, MUT.ATG, BOYD.TING, PAD.TS, JAU.EGT)</p>
ç̉	<p>kh (DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, TIEN.TG, HAG.OCG, JAU.EGT, HIND.GLT, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, DIE.CO, PFIZ.GT, RED.GRLO, RED.ASG, JAU.EGT), ch (HIND.TPTS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, PAD.TS, BON.EGT, BAR.ARB, RED.GRLO, PAD.TS), ḧ (KAZ.KTG, BON.EGT, DENY.GLT, YOUS.GLO, WEIL.GOTS), ḧ (KEL.GOS), ḧ (MAN.MOS), hy (SF.TL), ı / h (HOR.ETS), χ (JEHT.TKG), h / χ (SAM.OTG), kh / h (DUB.EGT), h (BERS.GTS, FINK.TD, HOR.TS), ch / kh (WELL.APG, BAR.APG), ḧ / kh (MÜL.LO), χy (NEM.TG)</p>
ç̊	<p>d / ẗ (DAV.GTL), d̈ (BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, KEL.GOS, WAHR.OTS, JEHT.TKG, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, FINK.TD, PIQ.GTOU, MÜL.LO, MAN.MOS, SAI.TST, RED.ASG, HIND.TPTS, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HOR.TS, HOR.ETS, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, NEM.TG, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, BON.EGT)</p>
ç̋	<p>z / dh (DAV.GTL), z / ds (SAI.TST), z̈ (MAC.ATM, MÜL.LO, DENY.GLT), ds / s (BERS.GTS, FINK.TD), d̈ / s̈ (WAHR.OTS), z̈ (SF.TL), z / d̈ (HOR.TS), s (PAD.TS, BON.EGT), d̈ (BON.EGT), z (BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, JEHT.TKG, RED.GRLO, HIND.GLT, PIQ.GTOU, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, ARN.OTG, SAI.TST, RED.ASG, HIND.TPTS, SAM.OTG, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, NEM.TG, KAZ.KTG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, HOP.EGTL, MUT.ATG, JAU.EGT), d̈ (KEL.GOS), s̈ (WEIL.GOTS)</p>
ç̌	<p>r (BOYD.TING, DAV.GTL, BAR.APG, YAT.STG, HOP.EGTL, SAM.OTG, BAR.ARB, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, RED.GRLO, HIND.GLT, FINK.TD, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG,</p>

	Tablo 2.9'un devamı ARN.OTG, SAI.TST, RED.ASG, HIND.TPTS, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, BON.EGT)
ز	ẓ (DAV.GTL), s (FINK.TD, PAD.TS, BERS.GTS, WEIL.GOTS, PAD.TS), g / j / z (RED.ASG), z (BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, KEL.GOS, JEHT.TKG, PIQ.GTOU, MÜL.LO, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, MAN.MOS, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, HIND.TPTS, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, JAU.EGT, BON.EGT), g (HAG.KOCG), χ (HAG.KOCG), z / fz (WAHR.OTS)
ژ	zh (DAV.GTL, BAR.ARB, HOP.EGTL, TIEN.TG, HAG.OCG, RED.ASG), jh (MUT.ATG), j (BOYD.TING, YAT.STG, PIQ.GTOU, FINK.TD, JAU.EGT, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, DUB.EGT, DIE.CO, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, BON.EGT, BERS.GTS, WELL.APG, JAU.EGT), j / g (KAZ.KTG), ẓ (KEL.GOS), j / sch (WAHR.OTS), ẓ̌ (MÜL.LO, JEHT.TKG, SF.TL, HOR.TS, MAN.MOS, NEM.TG, SAM.OTG), ẓ̌ / j (MAN.MOS), z (HOR.ETS), sch (WEIL.GOTS, PAD.TS), ẓ̌ (BON.EGT), j̣ / j / g (KAZ.KTG), zh / j (BAR.APG), j̣ (WEIL.GOTS)
س	ş (DAV.GTL), s / fs (WAHR.OTS, HIND.TPTS), ss (FINK.TD, WEIL.GOTS, PAD.TS, BERS.GTS), s / ç (JAU.EGT, RED.GRLO), s (BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, PIQ.GTOU, YAT.STG, HOP.EGTL, KEL.GOS, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, RED.ASG, MÜL.LO, MAN.MOS, NEM.TG, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, HOR.TS, HOR.ETS, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, WEIL.GOTS, BON.EGT), β (JEHT.TKG)
ش	sh (DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, RED.ASG, WELL.APG, MUT.ATG), ch (SAI.TST, JAU.EGT, HIND.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, DIE.CO, PFIZ.GT, RED.GRLO, HIND.GLT, PFIZ.GT), sch (HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, HOR.ETS, WEIL.GOTS, PAD.TS), sch / ch (DUB.EGT), ś (KEL.GOS, KAZ.KTG), ṣ̌ (MÜL.LO, MAN.MOS, SF.TL, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, SAM.OTG, WEIL.GOTS), ṣ́ (BON.EGT), ʒ̣ (JEHT.TKG), ş̣ (DENY.GLT), s (HAG.KOCG)
ص	ş̣ (DAV.GTL), ş̣ (MAC.ATM, KEL.GOS, MÜL.LO, SF.TL, BON.EGT, FINK.TD, WEIL.GOTS), ṣ́ (HAG.OCG), fs (HIND.TPTS, BERS.GTS), ss (WEIL.GOTS, PAD.TS, PIQ.GTOU), ş̣ / s (DENY.GLT), ç / ss (JAU.EGT, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET), ç (DIE.CO), ss / s (BAR.ARB, BAR.APG), β (JEHT.TKG, WAHR.OTS), s / ç (RED.GRLO), s (BOYD.TING, YAT.STG, HOP.EGTL, HIND.GLT, HOR.TS, HOR.ETS, MAN.MOS, NEM.TG, ARN.OTG, SAI.TST, RED.ASG, SAM.OTG, YOUS.GLO, DUB.EGT, PFIZ.GT, KAZ.KTG, TIEN.TG, WELL.APG, HOP.EGTL, MUT.ATG)
ض	ẓ (DAV.GTL), d / z (BAR.APG, BAR.ARB, SAI.TST, HAG.OCG, HIND.TPTS, MAN.MOS, JEHT.TKG, NEM.TG, HIND.GLT, YOUS.GLO, RED.GRLO, SAM.OTG, HOR.TS, HOR.ETS) s / d (BERS.GTS, FINK.TD), ḍ (KEL.GOS, WEIL.GOTS), dh / ẓ (WAHR.OTS), ẓ̌ / ḍ (MÜL.LO, BON.EGT), ẓ (SF.TL, MAC.ATM), d / ẓ (DENY.GLT), s (PAD.TS), z (BOYD.TING, YAT.STG, HOP.EGTL, PIQ.GTOU, JAU.EGT, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DIE.CO, PFIZ.GT, ARN.OTG, SAI.TST, PFIZ.GT, KAZ.KTG, TIEN.TG, WELL.APG, HOP.EGTL, MUT.ATG), d (DENY.GLT, RED.ASG), dh / z (DUB.EGT), dd / d / z (BAR.ARB, BAR.APG), ş̣ (WEIL.GOTS)

Tablo 2.9'un devamı	
ط	t / d (DAV.GTL), ṭ (MAC.ATM), t / d (TIEN.TG, HAG.OCG, MAN.MOS, NEM.TG, RED.GRLO, SAM.OTG, HOR.TS, HOR.ETS), th / t (HIND.TPTS, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, HIND.GLT), th / t / d (WAHR.OTS), ṭ (KEL.GOS, BON.EGT, WEIL.GOTS), ṭy / ḍy (SF.TL), t / ṭ (DENY.GLT), th / dh (DUB.EGT), th (DIE.CO), tt / t / d (BAR.ARB, BAR.APG), t (BOYD.TING, YAT.STG, HOP.EGTL, JEHT.TKG, PIQ.GTOU, RED.GRLO, ARN.OTG, SAI.TST, RED.ASG, YOUS.GLO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, BERS.GTS, WELL.APG, HOP.EGTL, MUT.ATG, FINK.TD, PAD.TS, JAU.EGT), ṭ (MÜL.LO, BON.EGT)
ظ	z / ẓ (DAV.GTL), ẓ (MAC.ATM), dzi / z (BERS.GTS), th / ç / z (WAHR.OTS), dzi / s (FINK.TD), z / ẓ (DENY.GLT), s (PAD.TS), z (BON.EGT, MÜL.LO), zh (DUB.EGT), z (BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, JEHT.TKG, PIQ.GTOU, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, RED.ASG, HIND.TPTS, SAM.OTG, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, DIE.CO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, HOP.EGTL, MUT.ATG, JAU.EGT), ṭ (KEL.GOS), ṣ (WEIL.GOTS)
ع	a / i̇ / o / u (DAV.GTL), a / ê / ɪ (BOYD.TING), 'a (MAC.ATM, MAN.MOS, SF.TL, RED.ASG), a / y / o / u / e / i / ö / ü (HIND.TPTS, BERS.GTS), a / e / i / o / ö / u / ü (FINK.TD), (˘) (HOR.TS, HOR.ETS, DENY.GLT, YOUS.GLO, WAHR.OTS, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, NEM.TG, KEL.GOS, RED.GRLO, SAM.OTG, KAZ.KTG, MÜL.LO, HAG.OCG, WELL.APG, WEIL.GOTS, BON.EGT), o / u / eu / ou (RED.GRLO), a / a ³ / α / o (RED.ASG), α / i / u / a (BAR.ARB, BAR.APG), ɣ (JEHT.TKG), a / y / o / ou / e / i / ö / u (HIND.GLT), o (HAG.KOCG), a / e (MUT.ATG), a / α / e / e / i / u / u / o / o / oo / y (YAT.STG), ünlüler ve sessizlik (HOP.EGTL), çeşitli ünlüler (PIQ.GTOU, PAD.TS)
غ	gh (DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, MAC.ATM, WELL.APG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET, DIE.CO, RED.GRLO, RED.ASG), ğ (KAZ.KTG, KEL.GOS, MAN.MOS, SF.TL, HOR.TS, HOR.ETS, BON.EGT, MÜL.LO, WEIL.GOTS), g / gh (FINK.TD, BERS.GTS), g / ğ / ğ̣ (DENY.GLT, WEIL.GOTS), g / ɣ (JEHT.TKG), g / gu (RED.GRLO), g / ɣ / gh (HIND.GLT, HIND.TPTS), g / h (ARN.OTG, SAI.TST), g (RED.ASG, DUB.EGT, PFIZ.GT), ɣ / g (SAM.OTG), ɣ (NEM.TG)
ف	f (BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, KEL.GOS, JEHT.TKG, PIQ.GTOU, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, RED.ASG, HIND.TPTS, FINK.TD, WAHR.OTS, MÜL.LO, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, BON.EGT), ph (RED.GRLO), p (HAG.KOCG)
ق	q (MAC.ATM, TAR.PETG, HAG.OCG, KEL.GOS, WAHR.OTS, JEHT.TKG, JAU.EGT, BON.EGT, MAL.GELT, MAL.GFET, DIE.CO, RED.ASG, SAM.OTG, HUA.GELT, DIE.CO, HAG.KOCG, TIEN.TG, MÜL.LO), k / kh (HIND.TPTS, FINK.TD), k / gk (KAZ.KTG), ḳ (SF.TL, DENY.GLT, WEIL.GOTS), k (DAV.GTL, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, SAI.TS, PIQ.GTOU, YOUS.GLO, DUB.EGT, PFIZ.GT, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, BERS.GTS, WELL.APG, HOP.EGTL, MUT.ATG, WEIL.GOTS, PAD.TS), k / q / c (RED.GRLO), k / k'h (HIND.GLT), c / k (BOYD.TING)
ك	ḳ (DAV.GTL), k (BOYD.TING, BAR.APG, MAC.ATM, HAG.OCG, SAI.TST, FINK.TD, MÜL.LO, DUB.EGT, BAR.ARB, ARN.OTG, RED.ASG, SAM.OTG, PIQ.GTOU, DENY.GLT, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, TIEN.TG, HOR.TS, HOR.ETS, WEIL.GOTS), k / g / n (WELL.APG), k / g (MUT.ATG, YAT.STG,

	<p>Tablo 2.9'un devamı</p> <p>DUB.EGT, DIE.CO, RED.ASG, JEHT.TKG, KAZ.KTG), k /kj / j (WAHR.OTS), k / g / j / ñ (MAN.MOS, SF.TL), k / g / j / n (PAD.TS), ki (JAU.EGT), k / kj (BON.EGT), k / g / y / ñ (YOUS.GLO), k / g / ñ (MAL.GFET), k / ki (PFIZ.GT, HIND.GLT, HIND.TPTS), k / g / j (KEL.GOS), k / g / gu (RED.GRLO, YOUS.GLO), k / gu / g / ñ (HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET), k / g / ng / ny (HOP.EGTL), k / kj (NEM.TG), k / g / j / ñ (WEIL.GOTS)</p>
ڱ	<p>ñ / ng (DAV.GTL), ñ (BOYD.TING, BAR.APG, KAZ.KTG, DENY.GLT), ñ (KEL.GOS, WAHR.OTS, MÜL.LO, RED.ASG, HIND.GLT, YOUS.GLO, JAU.EGT), ñ (BON.EGT), n (BAR.ARB, BAR.APG, YAT.STG, RED.GRLO, ARN.OTG, SAI.TST, HIND.TPTS, PIQ.GTOU, SAM.OTG, DUB.EGT, DIE.CO, BERS.GTS, MAC.ATM, NEM.TG, FINK.TD), ng (MUT.ATG)</p>
گ	<p>g / y (BAR.ARB, BAR.APG, HIND.GLT), gu (ARN.OTG, SAI.TST, BOYD.TING), g (DAV.GTL, DUB.EGT, HAG.OCG, MAC.ATM, PIQ.GTOU, MÜL.LO, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG), n (RED.GRLO), g / j (HIND.TPTS), g / j / v (SAM.OTG), ý / v (DENY.GLT), y (YOUS.GLO), gj / g (BERS.GTS, WAHR.OTS, FINK.TD), ghi (JAU.EGT), ġ (BON.EGT)</p>
ل	<p>l (DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, WAHR.OTS, KEL.GOS, JEHT.TKG, PIQ.GTOU, MÜL.LO, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, FINK.TD, SAI.TST, RED.ASG, HIND.TPTS, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, DUB.EGT, MAL.GFET, DIE.CO, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, PFIZ.GT, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, BON.EGT)</p>
م	<p>m (DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, KEL.GOS, JEHT.TKG, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, FINK.TD, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, MÜL.LO, MAN.MOS, RED.ASG, HIND.TPTS, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, HOR.TS, HOR.ETS, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, BON.EGT)</p>
ن	<p>n (DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, KEL.GOS, JEHT.TKG, RED.GRLO, WAHR.OTS, HIND.GLT, SAI.TST, RED.ASG, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, HIND.TPTS, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GFET, MAL.GELT, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, HOR.TS, HOR.ETS, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, BON.EGT)</p>
و	<p>v / w / o / u (DAV.GTL), o / oa / u / w / v (BAR.APG, BAR.ARB) o / u / ou / oo / v (YAT.STG), v / o / u (ARN.OTG, SAI.TST, MUT.ATG, BOYD.TING), v / w / o / ü / eu / ú (MAC.ATM), v / w / o / ou / u / eu (WELL.APG), v / w (TIEN.TG, JAU.EGT, JEHT.TKG, WAHR.OTS, RED.ASG), w / o / u / ö / ü (HIND.TPTS, BERS.GTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MAN.MOS), w (KAZ.KTG), o / ö / u / ü / v (BON.EGT) v / o / oe / u / y / ы / i (SAM.OTG), o / ö / u / ü / v / i / i (DENY.GLT), v / o / ou / u / eu (YOUS.GLO, RED.GRLO), v / i / o / u / ou (HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET), v (HOP.EGTL, KEL.GOS, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, MÜL.LO, RED.GRLO, HAG.OCG, HOP.EGTL, HOR.TS, HOR.ETS), u¹ / o¹ / u² / u³ (RED.ASG), v / o / ou / ö / u (HIND.GLT), f (HAG.KOCG), v / o / u / ö / ü / y / i (NEM.TG), w / o / u / ö / ü / i / i (WEIL.GOTS), w / ünlüler (PAD.TS)</p>
ه	<p>h / α / é (WELL.APG), h / α / e (BERS.GTS, PIQ.GTOU, RED.GRLO, BON.EGT), h / t (WAHR.OTS, JEHT.TKG), h / a / è / e / i (MAN.MOS), h / a / e / i (PAD.TS), h / a / e (SAM.OTG, DENY.GLT, FINK.TD, NEM.TG), h / a / è (YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET), h (DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.ARB, HOP.EGTL,</p>

	Tablo 2.9'un devamı KEL.GOS, DUB.EGT, DIE.CO, PFIZ.GT, HIND.GLT, PIQ.GTOU, MÜL.LO, ARN.OTG, SAI.TST, HIND.TPTS, KAZ.KTG, HAG.OCG, TIEN.TG, MAC.ATM, HOP.EGTL, MUT.ATG, HOR.TS, HOR.ETS, JAU.EGT), e ¹ / h (RED.ASG), e (HAG.KOCG), a / α / h (YAT.STG), h / a / ä (WEIL.GOTS)
ي	i / y (DAV.GTL, MUT.ATG, HIND.GLT), e / i / y (YAT.STG), I / Y / a (ARN.OTG, SAI.TST, BOYD.TING), j / i / y (SAI.TST), y / í (MAC.ATM), y / i / ï (WELL.APG), j (TAR.PETG, KEL.GOS, WAHR.OTS, MÜL.LO, JEHT.TKG, SF.TL, HOR.TS, HOR.ETS), j / i / y (HIND.TPTS), j / i (BERS.GTS, PAD.TS, FINK.TD), i / j / í (KAZ.KTG), e / i / j / y / α (PIQ.GTOU), j / i / y / a / u / ü (MAN.MOS, BON.EGT), I / Ĩ / Y (JAU.EGT), j / ы / i / u / y / a (SAM.OTG), y / ı / i / u / ü (DENY.GLT), y / e / ou / i / u / a (YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, MAL.GFET), y (BAR.ARB, DUB.EGT, PFIZ.GT, HAG.OCG, TIEN.TG, HOP.EGTL), j (DIE.CO), y / ī / i / j / r ² (RED.ASG), y / a / α / I (RED.GRLO), y / j (PFIZ.GT), I (HAG.KOCG), j / i / y / ī / ä (NEM.TG), j / i / i / u / ü (WEIL.GOTS)
ل	la (BOYD.TING, JEHT.TKG, ARN.OTG, SAI.TST, HIND.TPTS, MAL.GFET, MAL.GELT, YOUS.GLO, HUA.GELT, DUB.EGT, PFIZ.GT, TIEN.TG, HOP.EGTL, FINK.TD), la ¹ (RED.ASG), lâ (WAHR.OTS)

Tablo 2.9'da da verildiği üzere 43 kitapta (BAR.ARB, KEL.GOS, JEHT.TKG, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, DAV.GTL, RED.ASG, HIND.TPTS, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, DUB.EGT, MAL.GFET, DIE.CO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, YAT.STG, HOP.EGTL, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, BON.EGT, JAU.EGT) Arap harflerinin Latin harfli Türkçeleri ile nasıl gösterildiği incelenmiştir.

RED.OCL'de Arap harfleri bulunmadığı gibi sadece bazı Latin harflerinin nasıl telaffuz edildiği verilmiştir. Bunların dışında altı kitapta (ROEH.TL, SEN.RVT, SCH.GTFA, TAR.PETG, WICK.TSC, SF.TL) alfabe ve sesler verilmediği için tabloda bu kitaplar yer almamaktadır.

JAU.EGT'nin son bölümünde bir Türk alfabesi, bir Uygur alfabesi ve iyi el yazmalarındaki harflerinin nasıl çizildiği hakkında fikir vermeyi amaçlayan iki levha da bulunmaktadır. BAR.ARB'de harflerin telaffuzunu gösteren iki sayfalık ayrı bir bölüm bulunur (BAR.ARB, 1854: 1-2).

2.2.2.2. Ses uyumları

Derlemde yer alan 50 kitabın 47'sinde ses uyumu konusu bulunurken ya da ek farklılıkları üzerinde durulurken üç kitapta (WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) ses uyumu

konusuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Yedi kitapta (DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, JAU.EGT, SCH.GTFA, HOP.EGTL) ise ek konusu işlenirken ses uyumlarına değinilmemiş olup yalnızca ek çeşitleri verilmiştir. Bu kitaplardan BAR.APG’de eklerin Arap harfli yazıldığı görülür.

Derlemdeki 40 eserde ayrı bir başlığa yer verilmese de büyük ünlü uyumunun işlendiği görülmektedir. Yine aynı şekilde dokuz eserde de küçük ünlü uyumuna işaret edilmektedir. Bu durum bir tabloya şöyle gösterilebilir.

Tablo 2. 10 Ses uyumlarına göre kitapları gösteren tablo

Büyük ünlü uyumunun işlendiği kitaplar (40)	RED.OCL, ARN.OTG, HIND.GLT, YAT.STG, BAR.ARB, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, HAG.KOÇG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, BERS.GTS, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, DIE.CO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, BON.EGT, DENY.GLT, SEN.RVT, SAM.OTG, ROEH.TL
Küçük ünlü uyumunun işlendiği kitaplar (9)	BAR.ARB, RED.OCL, HAG.OCG, HAG.KOÇG, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, WEIL.GOTS, DENY.GLT

Tablo 2.10’daki veriler detaylı incelenecek olursa, ünlü uyumlarının eserde ele alınmış yöntemlerinde farklılıklar görülmektedir. Sözelimi, bazı kitaplar ünlü uyumlarını ifade ederken *sert ünlü* (İng. Hard letters), *yumuşak ünlü* (İng. Soft letters), *koyu ünlü* (Alm. Dunkle), *kalın ünlü* (Fr. Les durs) vb. terimler tercih edebilmekte yine bazı kitaplarda ünlü uyumlarında kelimelerin diğer ünsüzlerin konumu da dikkate alınabilmektedir. Bu çalışmada ses uyumlarını kelimedeki yer alan ünlülere bağlayarak veren kitaplar, ses uyumlarını kelimedeki yer alan ünsüzlere bağlayarak veren kitaplar ve düzlük yuvarlaklık uyumunu ele alan kitaplar üç açıdan ele alınmıştır.

1. Ses uyumlarını kelimedeki yer alan ünlülere bağlayarak veren 38 kitap (YAT.STG, BAR.ARB, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, HAG.KOÇG, PAD.TS, DIE.CO, HIND.TPTS, BERS.GTS, MAC.ATM, NEM.TG, MAC.ATM, NEM.TG, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, SEN.RVT, BON.EGT, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, FINK.TD, PIQ.GTOU, MÜL.LO, WEIL.GOTS, WAHR.OTS, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, SAM.OTG, ROEH.TL) bulunmaktadır. Bu kitaplarda konunun kısaca nasıl geçtiği üzerinde durulmuştur.

- a. YAT.STG’de büyük ünlü uyumu anlatımı, Türkçede kelimenin son ünlüsü⁷⁷ ile ekin ilk ünlüsü arasında ahenk sağlanır, ifadesi ile gösterilmiştir.
- b. BAR.ARB ve DENY.GLT’de Türkçe bir kelimedede bulunan ilk hecedeki sese uygun olarak ekin diğer ünlülerinin geldiği kuralı verilmiş olup bu kitaplarda konuyla ilgili örnekler bulunmaktadır. Ayrıca DENY.GLT’de sözcüğün ilk ünlüsü kalın ünlü ise sözcükteki tüm ünlüler kalın, sözcüğün ilk ünlüsü yumuşaksa sözcükteki diğer ünlüler de yumuşak olmalıdır, ifadesi de bulunmaktadır.
- c. ARN.OTG’de Türkçede ekler verilirken /o/ ve /u/ varsa {-mak}, /i/ ve /e/ varsa {-mek} geleceği şeklindeki açıklamalarla büyük ünlü uyumuna gönderme yapmıştır.
- d. SAI.TST’de ses uyumları ile ilgili son harf sert ünlü a / o / u ile bitirse {-lar}, yumuşak ünlü e / i ile bitirse {-ler} geldiği belirtilir. Eklerin farklı çeşit olmasının nedeninin ahengi sağlamak için olduğu da kitapta ifade edilmektedir.
- e. HAG.OCG, HAG.KOCG, PAD.TS, DIE.CO, HIND.TPTS, BERS.GTS’de ses olayları ile ilgili kelimedede sert harfler varsa {-dan}, kelimedede yumuşak harfler varsa {-den} eklenir.
- f. MAC.ATM’de sözcükler dört sınıfa ayrılarak sözcüğe gelen eklerin ahenk gereği kelimenin ikinci ünlüsünden oluşması gerektiği ifade edilmektedir.
- g. NEM.TG’de Türkçede kelimedede ya sadece yumuşak ünlü ya da sadece damak ünlüsü bulunur, şeklinde büyük ünlü uyumu anlatımı yer almaktadır.
- h. TIEN.TG, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, SEN.RVT, BON.EGT’da sert ünlülerle sert ünlüler kullanılırken yumuşak ünlülerle de yumuşak ünlüler kullanıldığı ifade edilir.
- i. WELL.APG, RED.ASG’de bir Türkçe kelimedede hangi ünlü harf baskınsa çekim baskın ünlünün ait olduğu sınıfta yapılır, ifadesi ile büyük ünlü uyumuna gönderme yapılmıştır.

---

⁷⁷ YAT.STG’de son ünlü ifadesi için *independent letters* terimi kullanılmaktadır (YAT.STG, 13).

- j. TAR.PETG, FINK.TD'de kelimedeki ünlülerinin özelliklerine göre eklerdeki ünlüler belirlenir.
- k. PIQ.GTOU'da gelen ekin kelimenin son ünlüsüne uygun olması gerektiği ifadesi yer alırken MÜL.LO, WEIL.GOTS, PFIZ.GT'de ise ekin kök hecenin ünlüsüne uygun geldiği ile büyük ünlü uyumu kuralı verilir, şeklinde anlatım bulunur.
- l. WAHR.OTS ve MAN.MOS'ta kelimedeki son hecenin ünlüsü ağırsa ekin ünlüsü ağır; kelimedeki son hecenin ünlüsü hafifse ekin ünlüsü de hafif olmalıdır, ifadeleri bulunur.
- m. HOR.TS, HOR.ETS'de kelimedeki koyu⁷⁸ ünlü varsa koyu ünlülü ek, kelimedeki ince ünlü varsa ince ünlülü ek gelmesi gerektiği verilirken küçük ünlü uyumu ile ilgili bilgiler de vardır.
- n. SAM.OTG'de kelimenin sonundaki ünlüye benzer ünlülü ek getirileceği ifade edilir.
- o. ROEH.TL'de kelimelerdeki ünlüler koyu (a, o, u, ı) ise eklenen ekler de koyu ünlülü; kelimelerdeki ünlüler ince ise ekler de ince ünlülü (e, i, ö, ü) olur.
2. Ses uyumlarını kelimedeki yer alan ünsüzlere bağlayarak veren yedi kitap (RED.OCL, ARN.OTG, KAZ.KTG, KEL.GOS HIND.GLT, RED.GRLO, JEHT.TKG) bulunmaktadır.
- a. ARN.OTG'de sert ünsüzden sonra {-lar}, yumuşak ünsüzden sonra {-ler} geldiği ifade edilmiştir.
- b. KAZ.KTG'de datif ve lokatif ekinde, ɔ harfi sert ünsüzlerden sonra sert, yumuşak ünsüzlerden sonra yumuşak olarak telaffuz edildiği verilmiş olup büyük ünlü uyumu kuralına işaret edilmiştir.
- c. RED.OCL, KEL.GOS, HIND.GLT, RED.GRLO ve JEHT.TKG'de kelimedeki sert ünsüzler varsa kalın ünlülerin, yumuşak ünsüzler varsa da ince ünlülerin geldiği verilmiştir.

---

⁷⁸ “Man unterfcheidet dunkle (mehr nach der Kehle zu gefprochen und helle (im vorderen teile der mundhöhle gebildete) vokale” (HOR.TS, 12).

Tablo 2. 11 Ses uyumunun ünsüzlere bağlanarak verildiği kitap, terim ve örnek tablosu

Kitaplar	Terim	Örnek
RED.OCL	hard consonant – soft consonant	-
ARN.OTG	hard consonant – soft one	<i>babalar ve vezirler</i>
KAZ.KTG	harten buchstaben – weichen consonanten	<i>ewe, ewde, dostlyğa, dostlyğda</i>
KEL.GOS	härte oder Weichheit consonantischen	<i>agağlar, itti</i>
HIND.GLT	consonne dure – consonne douce	<i>kollar, gunler</i>
RED.GRLO	les durs – les doux	<i>bachlamak, beslémek</i>
JEHT.TKG	hellere vokale – dumpf vokalisiertes	<i>atly, etli</i>

- a. Derlemde yer alan dokuz kitabın bazılarında küçük ünlü uyumu bulunurken bazılarında da küçük ünlü uyumu konusuna gönderme yapılmıştır. Küçük ünlü uyumu DENY.GLT’de detaylı açıklanırken TAR.PETG ve HAG.OCG’de de küçük ünlü uyumu kuralları bulunur. HAG.OCG, BAR.ARB, WEIL.GOTS, MÜL.LO, MAN.MOS, HAG.KOCG ve HOR.ETS’de ise konuya gönderme yapılmıştır. Bu kitaplarda konunun kısaca nasıl geçtiği aşağıda verilmiştir. DENY.GLT’de küçük ünlü uyumu detaylı anlatılmıştır. Kelimenin son hecesi yuvarlak ünlülü ise bir ek ögesinin (dar) ünlüsünün yuvarlak olduğu ve kelimenin son hecesi düz ise ek ünlüsünün de düz olduğu kitapta verilen kurallar arasındadır. Yani kullanışta şöyle olur: Kelimenin son hecesindeki ö / o, ü / u’dan sonra ek ünlüsü ü / u olur. Kelimenin son hecesindeki e / a, i / ı’dan sonra ek ünlüsü i / ı olur. Konuyla ilgili örneklerden bazıları *kabağ, yakın, tavuk kızağ, kova, kora, gecedir*.
- b. TAR.PETG’de /e/ ve /i/ ünlülerinden sonra /i/, /o/ ve /u/’dan sonra /u/, /ö/ ve /ü/’den sonra /ü/, /a/ ve /ı/’dan sonra /ı/ sesinin geldiği ifade edilir. Konunun devamında örnek bulunmamaktadır.
- c. HAG.OCG’de ise kelimedede yer alan ünlüleri hangi ünlülerin izleyebileceği listelenmiş olup kitapta küçük ünlü uyumu kuralına gönderme yapılmıştır. Kelime çekiminde a’dan sonra î (*damî*), é’den sonra i (*éli*), o’dan sonra ou (*qolou*), o / ou’dan sonra a (*choula*), u / eö’dan sonra é (*geören*) geldiği ifade edilmiştir.

- d. WEIL.GOTS'ta kelimedede o / u ünlüsü bulunursa gelen ek ı / u ünlülü olmalıdır, ifadesi de küçük ünlü uyumunu hatırlatır. Örnek olarak da *ol-ur, joluna, kapuğu* kelimeleri verilmiştir.
- e. MÜL.LO'da küçük ünlü uyumu anlatımı o / u / ö / ü'den sonra ⁷⁹ / i / u / ü geldiği ile verilmiştir. *Qorqar, görür* konuyla ilgili kitapta örnek yer almaktadır.
- f. MAN.MOS'taki kelimedeki o / u vokalinden sonra ahenk için i / ⁸⁰ geleceği verilirken küçük ünlü uyumuna işaret edilmiştir. Kitapta /a/dan sonra a / y (*babaja, babajy*), /y/den sonra a / y (*kyša, kyši*), /o/dan sonra a / u (*soña, soñu*), /u/dan sonra a / u (*uikuja, uikuju*), /é/den sonra é / i (*sésé, sési*), /e/den sonra é / i (*belé, beli*), /i/den sonra é / i (*dilé, dili*), /ö/den sonra é / ü (*gözé, gözü*), /ü/den sonra é / ü (*jüzé, jüzü*) geldiği verilmiştir.
- g. HAG.KOÇG'de ayrıca kelimenin sonu *ötire* [eotré] (o, ou; û, eo) varsa gelen ek ésré ya da ى (i, î) ile devam ediyorsa ek /ou/ ile değiştirilirken kelimenin sonunda /o/, /ou/ ve /û/ varsa gelen ek /eo/ ve /û/ ile devam eder, ifadesinde küçük ünlü uyumuna gönderme yapılmıştır. BAR.ARB'de ise ünlüler konusu konuşmacının kulağına bırakılmış olup kitapta “الدوگنه” ve “دوغرغنه” kelimelerindeki ünlülerin ahenk için bu şekilde devam ettiği verilmiştir.
- h. HOR.ETS'de o/ö seslerinin sadece kökte bulunabildiği belirtilirken küçük ünlü uyumuna da gönderme yapılmıştır. Örnek olarak *oldu, göze* kelimeleri verilmiştir.
- i. PAD.TS, DIE.CO'da o ve u'dan sonra a ve u geleceği kuralı ile küçük ünlü uyumuna işaret edilmiştir. *Jolun, kuschun* PAD.TS'de yer alan örnekler iken DIE.CO'da da *qoulouñ, gourdouñ* örnekleri yer alır.

2.2.2.3. Ses değişimleri

Derlemde yer alan 50 kitabın 43'ünde ses değişimlerine rastlanmaktadır. Yedi kitapta (ARN.OTG, SAI.TST, HAG.KOÇG, WICK.TSC, SF.TL, SCH.GTFA, MAL.GFET) ses

⁷⁹ TAR.PETG'de y sesi ı sesine karşılık gelmektedir. Seslerin hangi seslere karşılık geldiğine Arap Harflerinin Latin harfleriyle Kitaplarda Gösteriminin bulunduğu Tablo 2'de bulunmaktadır.

⁸⁰ MÜL.LO'da /i/ sesi [y] harfiyle gösterilmiştir.

değişmelerine dair bilgilere rastlanmamıştır. Ses değişmeleri hakkında bilgi veren kitaplarda *tonlulaşma*, *tonsuzlaşma* ve *aykırılaşma* örnekleri görülmektedir.

Tonlulaşma

Ünsüz yumuşaması şeklinde de ifade edilen tonlulaşma / ötümlüleşme; Korkmaz'a (1992) göre ünsüzlerin boğumlanması sırasında, ciğerlerden gelen havaya ses tellerinin titreşerek ton vermesi, ünsüzlerin tonluluk niteliği kazanması, b, c, d, g, vb. ünsüzlerin boğumlanmasında olduğu gibi, şeklinde tanımlanmıştır. Bu çalışmada da sıklıkla karşımıza çıkar. Ses değişmeleri konusunda incelenen kitaplar arasında en fazla değişim $t > d$ tonlulaşmasıdır. Bu duruma 37 kitapta örnek bulunmaktadır.

Tablo 2. 12 /t/ sesinin tonlulaşmasına yer veren kitaplar

$t > d$	DAV.GTL ⁸¹ , MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.ARB, BAR.APG, RED.OCL, YAT.STG, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, HOP.EGTL, WELL.APG, TAR.PETG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT
---------	---

Yine çok kullanılan bir değişim de $k > g$ ($k > ğ$, $k > gh$, $k > y$, $k > j$, $k > ÷$, $k > ğ$, $k > ğ$, $q > gh$, $q > g$, $q > j$, $q > y$) değişimidir. Seslerin farklı varyantları kitaplara göre ses değişimlerinin verildiği Tablo 2.13'te detaylı gösterilmiştir. $k > g$ değişimi 18 kitapta bulunurken; $k > gh$ değişimi de 18 kitapta; $k > y$ değişimi 16 kitapta; $k > j$ değişimi yedi kitapta; $q > gh$ değişimi altı kitapta; $q > g$ değişimi dört kitapta; $k > ğ$ değişimi üç kitapta; $k > ğ$ değişimi iki kitapta; $q > y$ değişimi, $k > ÷$ değişimi bir kitapta ve $q > j$ değişimi ise bir kitapta yer almaktadır. Tezde incelenen kitaplara bakıldığında $k > g$ değişimi farklı varyantları ile birlikte toplam 40 kitapta (DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.ARB, BAR.APG, HOP.EGTL, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, PIQ.GTOU, MÜL.LO, MAN.MOS, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, DENY.GLT, SAM.OTG, ROEH.TL, MUT.ATG, RED.OCL, YAT.STG, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, WELL.APG, TAR.PETG, FINK.TD, JEHT.TKG, PAD.TS, HIND.GLT, RED.GRLO, YOUS.GLO, MAC.ATM, MAL.GELT, HUA.GELT, HOR.TS, HOR.ETS, WEIL.GOTS, JAU.EGT, WAHR.OTS) bulunmaktadır.

⁸¹ DAV.GTL'de ت, د, ط birbirinin yerine kullanılabilen harfler olduğu belirtilir.

Tablo 2. 13 /k/ sesinin tonlulaşmasına yer veren kitaplar

<i>k>g</i>	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.ARB, BAR.APG, HOP.EGTL, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, PIQ.GTOU, MÜL.LO, MAN.MOS, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, DENY.GLT, SAM.OTG, ROEH.TL
<i>k>gh</i>	DAV.GTL, MUT.ATG, RED.OCL, YAT.STG, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, HOP.EGTL, WELL.APG, TAR.PETG, BERS.GTS, FINK.TD, JEHT.TKG, PAD.TS, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, YOUS.GLO
<i>k>y</i>	BOYD.TING, YAT.STG, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, MAC.ATM, WELL.APG, PIQ.GTOU, MÜL.LO, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO
<i>k>j</i>	TAR.PETG, HOR.TS, HOR.ETS, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, JEHT.TKG
<i>k>y</i>	DENY.GLT
<i>k>g</i>	HOR.TS, SAM.OTG
<i>k>g</i>	HOR.ETS, WEIL.GOTS, DENY.GLT
<i>q>gh</i>	MAC.ATM, TAR.PETG, JAU.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, WAHR.OTS
<i>q>g</i>	MAL.GELT, MÜL.LO, JEHT.TKG, JAU.EGT
<i>q>j</i>	TAR.PETG
<i>q>y</i>	MÜL.LO, MAN.MOS

Ötümlüleşme örneklerinden $\ç > c$ değişimi dört kitapta bulunurken $p > b$ değişimi ise üç kitapta yer almaktadır.

Tablo 2. 14 /p/ ve /ç/ seslerinin tonlulaşmasına yer veren kitaplar

<i>p>b</i>	DAV.GTL, WAHR.OTS, DENY.GLT
<i>ç>c</i>	KAZ.KTG, YOUS.GLO, DENY.GLT, ROEH.TL

Tonsuzlaşma

Ünsüz benzeşmesi şeklinde de ifade edilen tonsuzlaşma / ötümsüzleşme; Korkmaz'a (1992) göre ses tellerinin ciğerlerden gelen havayı titreştirmemesi ve ton vermemesi; ünsüzlerin boğumlanma sırasında titreşimlerini kaybederek tonsuzluk niteliği kazanması, p / ç / t vb. olarak tanımlanmıştır. Derlemde yer alan kitapların 18'inde tonsuzlaşma bulunmaktadır. Bununla beraber $d > t$ değişiminin incelendiği kitaplardan 16'sında yer aldığı görölmektedir.

Tablo 2. 15 /d/ sesinin tonsuzlaşmasına yer veren kitaplar

<i>d>t</i>	DAV.GTL, MUT.ATG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, HOR.TS, NEM.TG, HIND.GLT, RED.GRLO, MAL.GELT, YOUS.GLO, SAM.OTG, ROEH.TL, BON.EGT
---------------	--

Bir diğer ötümsüzleşme örneği olan $b > p$ değişimine 11 kitapta, $c > ç$ değişimine ise iki kitapta yer verilmiştir.

Tablo 2. 16 /b/ ve /c/ seslerinin tonsuzlaşmasına yer veren kitaplar

$b > p$	HOP.EGTL, HIND.TPTS, KAZ.KTG, HOR.TS, NEM.TG, HIND.GLT, RED.GRLO, DUB.EGT, HUA.GELT, YOUS.GLO, BON.EGT
$c > ç$	RED.GRLO, YOUS.GLO

Aykırılışma

Korkmaz (1992); kelimedeki yan yana veya birbirine yakın duran ve boğumlanma nitelikleri bakımından birbirinin tıpkısı veya benzeri olan iki ünsüzden birinin, kendi boğumlanma noktasını ötekenden ayırarak başka bir ünsüze dönüşmesi olayı olarak tanımladığı benzeşmezlik, herhangi bir neden olmaksızın seslerin farklı kullanılması olarak da tanımlanabilir. Ergin ise bir kelimedeki yan yana gelmiş bulunan aynı cinsten iki sesin birbirinden ayrıldıkları, bir sesin başkalaşarak ikizlikten kaçtığı durumları aykırılışma şeklinde tanımlar (Ergin, 1986: 53-54).

Aykırılışmaya ait ses değişimlerine de incelenen kitapların dördünde rastlanmıştır. Bu değişimlerden $n > m$ değişimi iki kitapta, $m > b$ değişimi bir kitapta, $l > n$ değişimi bir kitapta yer alırken $d > n$ değişimi ise bir kitapta bulunmaktadır:

Tablo 2. 17 /n/, /m/, /l/, /d/ /d/ seslerinin aykırılışmasına yer veren kitaplar

$n > m$	WEIL.GOTS, BON.EGT
$m > b$	DENY.GLT
$l > n$	MÜL.LO
$d > n$	WEIL.GOTS

2.2.2.4. Yardımcı ses

Yardımcı ses konusu derlemde yer alan 50 kitaptan 46'sında yer alırken dört kitapta (HAG.KOCG, WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Tablo 2. 18 Yardımcı ses konusuna yer verilen kitaplar

Yardımcı ses konusuna yer verilen kitaplar (46)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, TIEN.TG, ROEH.TL, SCH.GTFA, HOP.EGTL
---	---

Ekte yardımcı sesin olduğu belirtilmeden ek çeşitlerinin verildiği 13 kitap (DAV.GTL, MUT.ATG, ARN.OTG, SAI.TST, FINK.TD, NEM.TG, TAR.PETG, SCH.GTFA, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, SAM.OTG, ROEH.TL) bulunmaktadır. TAR.PETG'de yardımcı ses olduğu değil de kelimedeki yumuşak ve sert ünlülere uygun

ekin iki çeşit olduğu belirtilir. Dört kitapta (BOYD.TING, BAR.APG, RED.OCL, HIND.TPTS, HOP.EGTL) ek konusunda ünlü ile biten kelimedenden sonra yardımcı sesin geldiği ifade edilir. BAR.ARB, BERS.GTS’de yardımcı sesin ahenk sağlamak için kullanıldığı verilirken YAT.STG’de ahenk gereği araya bağımlı bir sesin geldiği belirtilir. MAC.ATM⁸²; WELL.APG, PIQ.GTOU, MAN.MOS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, DIE.CO, YOUS.GLO, DENY.GLT, BON.EGT, KAZ.KTG, KEL.GOS⁸³; RED.ASG⁸⁴; TIEN.TG⁸⁵; JEHT.TKG, HOR.TS⁸⁶ ve HOR.ETS’de⁸⁷ Türkçede iki ünlü yan yana gelmeyeceğinden ünlüyle biten kelimedenden sonra ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde araya /n/ ve /y/ seslerinin geldiğinden bahsedilir. HAG.OCG’de⁸⁸ bunlardan farklı /s/ yardımcı sesine de değinilirken; WEIL.GOTS⁸⁹ ve PFIZ.GT’de⁹⁰ yardımcı ses olarak yalnızca /y/ sesi gösterilir. WAHR.OTS’de kelimenin sonu ه ile biterse به / ی eklendiği verilmiş; MÜL.LO’da ise ünlülerin arasına ses geldiğinden bahsedilir, ancak hangi ses olduğu belirtilmemiştir.

2.2.2.5. Ses olayları

Tezde incelenen 50 kitaptan 37’sinde ses olayları bulunurken 13 kitapta (DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.ARB, BAR.APG, RED.OCL, YAT.STG, HOP.EGTL, SAI.TST, BERS.GTS, KEL.GOS, SCH.GTFA, DIE.CO) ses olayları (ses düşmesi, ses türemesi) ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Bazı kitaplarda ses olayları konusunda ilgili anlatım bulunurken bazı kitaplarda anlatım yapılmadan sadece konuyla ilgili örnek verilmiştir.

Ses düşmeleri

İncelenen kitaplarda ünlü ve ünsüz düşmesine yer verenler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

⁸² MAC.ATM’de kelime sesli harfle biterse bir seslendirme kuralına göre kelimenin son sesi ile ekin arasına /n/ ve /y/ (*n* ve *yh*) ekleneceği belirtilir.

⁸³ WELL.APG, PIQ.GTOU, MAN.MOS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, DIE.CO, YOUS.GLO, DENY.GLT, BON.EGT, KAZ.KTG, KEL.GOS’ta kelime sesli harfle biterse bir seslendirme kuralına göre kelimenin son sesi ile ekin arasına *n* ve *y* ekleneceği belirtilir.

⁸⁴ RED.ASG’de bir sesli harfle biten tekillerde /n/ ve /y/ ünsüzlerinin ünlüyü desteklemek için kullanıldığı verilir.

⁸⁵ TIEN.TG’de ahenk kuralına göre kelime sesli harfle bitiyorsa ve ek datifse veya akusatifse /y/, genitifse /n/ gelir, şeklinde açıklama yer alır.

⁸⁶ JEHT.TKG, HOR.TS’de sesli ile biten kelimelerden sonra /j (y)/ ve /n/ geleceği verilir.

⁸⁷ HOR.ETS’de Türkçede iki ünlü yan yana gelmeyeceğinden araya *n/y* seslerinin geldiği verilir.

⁸⁸ HAG.OCG’de sesli harfle biten bir kelime sesli harfle başlayan bir ek alırsa telaffuzdaki zorluğu önlemek için araya /y/ ve /s/ sesleri gelir.

⁸⁹ WEIL.GOTS’ta Türkçede iki ünlü yan yana bulunmadığından araya /y/ sesi gelir. Yardımcı ünlü olarak da iki ünsüzden önce ya da iki ünsüz arasına /i/ ünlü uyumuna göre de *i/u/ü* gelir.

⁹⁰ PFIZ.GT’de yardımcı ses anlatımı ünlü ile biten kelimelere /y/ yardımcı sesinin ekleneceği ifade edilir.

Tablo 2. 19 Kitaplara göre ses düşmeleri tablosu

Ünlü düşmesi (9)	MAC.ATM (<i>eumriñüz</i> ⁹¹), HAG.OCG (<i>beoyújék</i>), PIQ.GTOU (<i>aghzyn</i>), JEHT.TKG (<i>oylúm</i>), HOR.ETS (<i>bojnu</i>), WEIL.GOTS (<i>ismi</i>), PAD.TS (<i>burnu</i>), YOUS.GLO (<i>èmr-indè</i>), BON.EGT (<i>oğlu</i>)
Ünsüz düşmesi (26)	WELL.APG (<i>kieupejik</i>), PIQ.GTOU (<i>altscharak</i>), JEHT.TKG (<i>ufazýik</i>) RED.ASG (<i>kyu²re'ji¹k</i>), TIEN.TG (<i>etejik</i>), HAG.OCG (<i>beoyújék</i>), HIND.TPTS (<i>açylmak</i>), KAZ.KTG (<i>soúgak</i>), WAHR.OTS (<i>kjöpedschik</i>), FINK.TD (<i>so-umak</i>), MÜL.LO (<i>k'öpeğik</i>), MAN.MOS (<i>japragyk</i>), HOR.TS (<i>köpeğik</i>), NEM.TG (<i>köpecik</i>), RED.GRLO (<i>köpecik</i>), JAU.EGT (<i>kutchudjek</i>), HIND.GLT (<i>etedjik</i>), PFIZ.GT (<i>irmadjyk</i>), DIE.CO (<i>altcharak</i>), DUB.EGT (<i>ayadjik</i>), MAL.GELT (<i>etedjik</i>), HUA.GELT (<i>etedjik</i>), YOUS.GLO (<i>kuçu-ğuk</i>), DENY.GLT (<i>küçücük</i>), SAM.OTG, BON.EGT (<i>ufağyq</i>)

Tablo 2.19'a göre ünlü düşmesinin yer aldığı dokuz kitap bulunurken ünsüz düşmesinin yer aldığı 26 kitap bulunmaktadır.

MAC.ATM, TAR.PETG⁹², MAL.GELT, HUA.GELT'de konuyla ilgili anlatım bulunmaksızın yalnızca örnek verilmiştir. Bununla birlikte WELL.APG⁹³, RED.ASG⁹⁴, TIEN.TG⁹⁵, HAG.OCG⁹⁶, HIND.TPTS⁹⁷, WAHR.OTS⁹⁸, FINK.TD⁹⁹, NEM.TG ve RED.GRLO¹⁰⁰'da ses düşmesi açıklanırken, kelime sonundaki /k/ sesinin, kelime ek aldığı anda düştüğüne dikkat çekilmiştir. Bu örnekler incelendiğinde, özellikle {+CAk}, {+CXk} ve {+rAk} eklerinden önce bu tür ünsüz düşmesine rastlanmaktadır (ör.: *köpek+cik* > *köpecik*, *küçük+cek* > *küçücek*, *alçak+rak* > *alçarak*). JAU.EGT¹⁰¹, HOR.TS¹⁰², DIE.CO¹⁰³ ve HIND.GLT¹⁰⁴'de ses düşmesinin örnekler yoluyla gerçekleştiğine temas edilmiş, ancak ayrıntılı açıklama yapılmamıştır. PIQ.GTOU¹⁰⁵,

⁹¹ MAC.ATM'de anlatım yoktur.

⁹² TAR.PETG'de ses düşmesi ile ilgili altı farklı kelime örneğinin verildiğine de vurgu yapmak gerekmektedir.

⁹³ WELL.APG'de ses düşmesi ile ilgili küçültme anlamı verilirken isim /k/ ile bitiyorsa bu sesin atlandığına yer verilmiştir.

⁹⁴ RED.ASG'de sonu /k/ ile biten kelimelerin son sesi küçültme için tekrarlanırsa kakofoni olduğundan ilk ses atlanır, ifadesi bulunur.

⁹⁵ TIEN.TG'de ses düşmesi ile ilgili olarak isimler /k/ ile bitirse kelimelere küçültme ekleri eklendiğinde sondaki /k/ sesinin düştüğü verilmiştir.

⁹⁶ HAG.OCG'de kelimeler /k/ ile bitiyorsa, bu harflere küçültme ekleri eklendiğinde bu son sesin düştüğü verilirken bazı sözcükler iyelik eki aldığı anda kelimenin son hecesindeki ünlünün kaldırıldığı ifade edilmiştir.

⁹⁷ HIND.TPTS'de /k/ ile biten sıfatların bu sesi kaybettiği ifade edilir.

⁹⁸ WAHR.OTS'de ses düşmesi küçültme bölümünde /k/ sesin atlandığı üzerinde durulur.

⁹⁹ FINK.TD'de ses düşmesi anlatımı vardır. Bazı kelimelere *mek/mak* eklenirse kelimenin sonundaki /k/ bırakıldığı verilir. Küçültme ekleri bölümünde de anlatım ve örnekler yer verilmiştir. Ancak FINK.TD'de verilen örnek *büyük+mek* şeklinde yanlış olarak tasarlandığından, bu veriden hareketle yazarın Türkçe gramer bilgisi hakkında dikkatsiz davrandığı görülmektedir.

¹⁰⁰ NEM.TG ve RED.GRLO'da *köpecik* örneğinde sondaki /k/ sesinin düştüğü belirtilir.

¹⁰¹ JAU.EGT'de ses düşmesi ve ses türemesi konusunda *kutchudjek* ve *daradjek* gibi örnekler verilmiştir.

¹⁰² HOR.TS'de *köpeğik* gibi örneklerle verilmiştir.

¹⁰³ DIE.CO'da *altcharak* gibi örnekler verilir.

¹⁰⁴ HIND.GLT'de ses düşmesi anlatımı ve *etedjik* gibi örnekler vardır.

¹⁰⁵ PIQ.GTOU'da ses düşmesi anlatımı detaylı olarak verilmiş olup *aghzyn*, *nefsin* gibi örnekler durum ekli

HOR.ETS¹⁰⁶, PAD.TS¹⁰⁷ ve WEIL.GOTS¹⁰⁸,da ise ünlü düşmesi Türkçe ve Arapça örneklerden hareketle yalnızca vurgusuz hece durumunda ele alınmıştır (örn.: *boyun+u* > *boynu*, *nefis+in* > *nefsin*). MÜL.LO, BON.EGT, KAZ.KTG, DUB.EGT, MAN.MOS, PFIZ.GT, JAU.EGT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG ve JEHT.TKG'de ses düşmesinin kısa bir anlatımı yapılmıştır.

Ses türemeleri

İncelenen kitaplarda ünsüz türemesine rastlanmazken ünlü türemesinin örnekleri bulunmaktadır. Ünlü türemesi bakımından kitaplar incelendiğinde ise, bunların sekizinde konunun ayrıntılı açıklamalar olmaksızın örnekler esasında ele alındığı görülmektedir: FINK.TD (*darağak*), JAU.EGT (*daradjek*), PFIZ.GT (*azadjyk*), MAL.GELT (*azedjeq*), HUA.GELT (*azedjeq*), YOUS.GLO (*az-a-ğek*), DENY.GLT (*aza(i)cık*), SAM.OTG (*aza(i)cık*). Kitaplarda ayrıca bu konunun anlatımına dair ayrıntılı bilgi verilmemiştir.

2.2.2.6. Parçalarüstü ses birimleri

Tezde üzerinde durulan 50 kitaptan 47'sinde parçalarüstü ses birimleri ile ilgili bilgi bulunurken üç kitapta (MUT.ATG, BOYD.TING, ARN.OTG) konuyla ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır. Kitaplarda yer alan parçalarüstü ses birimleri ile ilgili kavramlar *vurgu*, *ezgi*, *ton*, *durak* ve *ahenk*dir. Derlemde yer alan kitaplar incelendiğinde bu beş terim öne çıktığından bu kavramlar temel alınmıştır.

Tablo 2. 20 Parçalarüstü ses birimlerinin bulunduğu kitaplar

ahenk (40)	DAV.GTL, RED.OCL, SALT.TST, MAC.ATM, TAR.PETG, HAG.KOCG, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, SAM.OTG, BON.EGT, BERS.GTS, HIND.GLT, DUB.EGT, MAL.GELT, PIQ.GTOU, BAR.ARB ¹⁰⁹ , BAR.APG, YAT.ST, WELL.APG, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT
vurgu (37)	DAV.GTL, WELL.APG, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, HOP.EGTL, RED.OCL, SALT.TST, MAC.ATM, TAR.PETG, HAG.KOCG, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, SAM.OTG, BON.EGT, BAR.ARB, BAR.APG, YAT.ST, SCH.GTFA

çekimleriyle kitapta yer alır.

¹⁰⁶ HOR.ETS'de ses düşmesi olan kelimelerin çoğu son ünlüsü düşen Arapça kelimelerdir, şeklinde yapılan anlatım *boynu* gibi örneklerle verilmiştir.

¹⁰⁷ PAD.TS'de sonu ünsüz olan bazı kelimelere ünlü ile başlayan ekler geldiğinde kelimedeki son vokalin düştüğü *burnu* gibi örneklerle verilmiştir.

¹⁰⁸ WEIL.GOTS'ta bazı durumlarda sesli harfin düşürüleceği *ismi* gibi örneklerle verilmiştir.

¹⁰⁹ BAR.ARB'de *ahenk* kuralı ve örneklerine sıklıkla başvurulurken *vurgu* ve *durak* terimleri de kullanılmıştır.

Tablo 2.20'nin devamı	
ton (23)	DAV.GTL, PIQ.GTOU, WELL.APG, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT
durak (4)	DAV.GTL, BAR.ARB, BAR.APG, YAT.ST
ezgi (1)	DAV.GTL

Tablo 2.20'ye göre incelenen kitaplarda en çok karşılaşılan parçalarüstü ses birimleri ile ilgili kavram *ahenk* olup 40 kitapta bu kavrama rastlanırken *vurgu* 37, *ton* 23, *durak* dört ve *ezgi* ise sadece bir kitapta bulunmaktadır.

Tablo 2.20'ye göre ilgili kavramların tamamının yer aldığı kitap DAV.GTL'dir. Kitaplarda en çok karşılaşılan kavramlar *vurgu*, *ahenk* ve *ton* olup incelenen 21 kitapta (WELL.APG, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT) bu ifadeler geçmektedir. Parçalarüstü ses birimlerinin bulunduğu kitaplardan 10'unda *vurgu* ve *ahenk* (RED.OCL, SAI.TST, MAC.ATM, TAR.PETG, HAG.KOCC, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, SAM.OTG, BON.EGT) anlatılırken *vurgu*, *ahenk* ve *durak* ifadelerinin yer aldığı üç kitaba (BAR.ARB, BAR.APG, YAT.STG) rastlanmıştır. İncelenen iki kitapta (HOP.EGTL, SCH.GTFA) sadece *vurgu* konusuna değinilmiş olup kitaplardan dördünde (BERS.GTS, HIND.GLT, DUB.EGT, MAL.GELT) ise sadece *ahenk* konusu yer almaktadır. Bunlara ek incelenen sadece bir kitapta (PIQ.GTOU) *ahenk* ve *ton* ifadeleri bulunmaktadır.

2.3.3. Şekil bilgisi

2.2.3.1. İsim çekim ekleri

Çalışmanın bu bölümünde derlemde yer alan kitaplar şekil bilgisi ana başlığında isim çekim ekleri açısından incelenmiştir. İsim çekim ekleri isimlere geliş sırasına göre çokluk eki, iyelik eki ve durum eki kategorilerinde kitaplardaki durumlarına bakılmıştır. Derlemde yer alan 50 kitaptan 47'sinde isim çekim ekleri incelenirken üç kitapta (WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) isim çekim eklerine yer verilmemiştir. İsim çekimi ekleri başlığında ayrıca soru ekleri 44 kitapta bulunurken altı kitapta (HAG.KOCC, WICK.TSC, SF.TL, DIE.CO, MAL.GFET ve MAL.GFET) isim çekiminden soru ile ilgili bir açıklama yoktur.

Çokluk ekleri

İsimlerde tekillik ve çoğulluk özelliklerine 47 kitapta değinilirken üç kitapta (WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) bu özelliklere yer verilmemiştir.

Tablo 2. 21 Çokluk eklerinin yer aldığı kitaplar

Çokluk eklerinin yer aldığı kitaplar (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
---	---

İyelik ekleri

Derlemde yer alan kitaplar arasında iyelik eklerinin yer aldığı 47 kitap bulunurken üç kitapta (WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) iyelik ekleri yer almamaktadır.

Tablo 2. 22 İyelik eklerinin yer aldığı kitaplar

İyelik eklerinin yer aldığı kitaplar (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
---	---

Durum ekleri

Derlemde yer alan 50 kitabın 48'inde durum ekleri çeşitleri ile ilgili bilgi veya örnek bulunurken iki kitapta konuyla ilgili bilgi veya örnek bulunmamaktadır. Durum eklerinden nominatif eke ait bilgi ve örnek 50 kitaptan 47'sinde yer aldığı halde üç kitapta nominatif ekten bahsedilmez. Durum eklerinden akuzatif, datif, genitif eke ait bilgi ve örnekler 50 kitaptan 48'inde yer alırken iki kitapta bu durum ekleri bulunmamaktadır. Ayrıca durum eklerinden lokatif eke ait bilgi ve örnekler 36 kitapta bulunurken 14 kitapta lokatif eke rastlanmaz. Yine durum eklerinden vokatif eke ait bilgi ve örnekler 17 kitapta bulunurken 33 kitapta bu ek bulunmamaktadır. Bununla birlikte durum eklerinden ablatif eke ait bilgi ve örnekler 47 kitapta yer alırken üç kitapta bu eke rastlanmaz. Durum eklerinden *ile* instrumental eki ise altı kitapta bulunurken 44 kitapta *ile* ekleme formu üzerinde durulmaz.

Tablo 2. 23 Durum eklerinin kitaplarda kullanımı

Nominatif (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA
Vokatif (17)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, RED.OCL, ARN.OTG, SALTST, KAZ.KTG, WAHR.OTG, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, JAU.EGT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, SEN.RVT
Instrumental “ile” (6)	BAR.ARB, RED.OCL, YAT.STG, HAG.KOCCG, HIND.GLT, SCH.GTFA
Akuzatif (48)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Datif (48)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Genitif (48)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Lokatif (36)	YAT.STG, HOP.EGTL, MAC.ATM, TIEN.TG, HAG.OCG, KAZ.KTG, WAHR.OTS, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, HOR.ETS, SCH.GTFA, SF.TL, ROEH.TL
Ablatif (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL

Durum eklerinin kitaplarda çekimli örnekleri ünlü ile biten kelimeler ile ünsüz ile biten kelimelerin çekimlerine bazı kitaplarda ayrı ayrı işlenmiştir. İncelenen kitaplardan ünlü ile biten kelimelerin durum ekli çekimi 47 kitapta bulunurken üç kitapta yer almaz. Ünsüz

ile biten kelimelerin durum ekli çekimleri 46 kitapta bulunurken dört kitapta ünsüz ile biten kelimelerin durum ekli çekimi bulunmamaktadır.

Tablo 2. 24 Durum eklerinin kelimenin ünlü veya ünsüz ile bitmesine göre çekimlerin yer alıp almadığı kitaplar

Ünlü ile biten kelimelerde durum ekli çekimin bulunduğu kitaplar (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Ünlü ile biten kelimelerde durum ekli çekimin bulunmadığı kitaplar (3)	WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET
Ünsüz ile biten kelimelerde durum ekli çekimin bulunmadığı kitaplar (4)	HAG.KOCG, WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET
Ünsüz ile biten kelimelerde durum ekli çekimin bulunduğu kitaplar (46)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL

2.2.3.2. Fiil çekim ekleri

Derlemde yer alan kitaplar fiil çekim ekleri başlığının tek alt başlığı olan kişi ve kip ekleri başlığında incelenmiştir. Derlemdeki kitaplardan 47'sinde fiil çekimi, kip, kişi, fiilde olumsuzluk, fiilde soru ve birleşik çekim konularına değinilirken üç kitapta fiil çekim ekleri yer almamaktadır.

Tablo 2. 25 Fiil çekim eklerinin kitaplarda incelenmesi

Fiil çekim eklerinin yer aldığı kitaplar (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
---	---

Kişi ekleri

Türk dilinin yapısına bağlı olarak kip ekleri, aktif kullanımdayken mutlaka kişi bilgisini veren bir işaretleyici de taşımak durumundadırlar. Eğer kip ekinden sonra kişi işaretleyicisi belirtilmeyen kullanımlar varsa (ör. *gel-di, oku-muş, başla-yacak* vb.),

bunlar muhakkak üçüncü kişiyi karşılamaktadır. Düzenli kip eki bulunmayan emir çekiminde ise 2. kişi belirtilirken herhangi bir ek kullanılmaz (ör. *git, otur, oyna*). Her kip ekinin kişi işaretleyicisini de beraberinde taşıdığı düşünülerek bu başlık altında kişi eklerinin ayrı bir analizi yapılmamış, ilgili yorumlar “Kip Ekleri” başlığı altında değerlendirilmiştir.

Kip ekleri

İncelenen kitaplarda öncelikle haber ve dilek kiplerinin bulunup bulunmama durumuna bakılmıştır. 50 kitaptan 47’sinde haber kipi örneği bulunmaktadır.

50 kitaptan 47’sinde görülen (bilinen) geçmiş zaman ve yine 47’sinde geniş zaman kipi bulunurken kitaplardan üçünde bu kipler yer almamaktadır. Kipler ayrıntılı incelendiğinde haber kiplerinden şimdiki zaman kipi 45 kitapta örneklendirilirken beş kitapta bu kiple ilgili örneğe rastlanmamıştır. Haber kiplerinden gelecek zaman kipi 46 kitapta örneklendirilirken dört kitapta gelecek zaman kipi yoktur. Haber kiplerinden duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman kipi 44 kitapta bulunurken altı kitapta bu kipe rastlanmaz. İncelenen kitaplar arasında haber kiplerinden en çok bulunan kip görülen (bilinen) geçmiş zaman ve geniş zaman kipi iken en az buluna kip ise duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman kipi dir.

Tablo 2. 26 Haber kiplerinin kitaplarda incelenmesi

Şimdiki zaman kipinin bulunduğu kitaplar (45)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA
Gelecek zaman kipinin bulunduğu kitaplar (46)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman kipinin bulunduğu kitaplar (44)	DAV.GTL, MUT.ATG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL

Tablo 2.26'nın devamı	
Bilinen (görülen) geçmiş zaman kipinin bulunduğu kitaplar (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL

İncelenen 50 kitaba dilek kipleri açısından bakıldığında en çok kullanılan kip, 46 kitap ile istek kipidir. İstek kipinin yer almadığı dört kitap bulunmaktadır. Dilek kiplerinden gereklilik kipi 42 kitapta yer alırken sekiz kitapta herhangi bir örnek bulunmamaktadır. Dilek kiplerinden şart kipi 45 kitapta bulunurken beş kitapta şart kipi yer almaz. Dilek kiplerinden emir kipinin yer aldığı 42 kitap bulunurken sekiz kitapta konuya değinilmemiştir.

Tablo 2. 27 Dilek kiplerinin kitaplarda incelenmesi

İstek kipinin bulunduğu kitaplar (46)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA
Gereklilik kipinin bulunduğu kitaplar (42)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Şart kipinin bulunduğu kitaplar (45)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS
Emir kipinin bulunduğu kitaplar (42)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA

Derlemdeki eserler birleşik kipler bakımından incelendiğinde oldukça zengin bir tabloyla karşılaşılmaktadır. Eserlerin çoğunda konuya az ya da çok değinilmiştir.

İncelenen eserlerde birleşik kiplerin görünümü Tablo 2.28’ den takip edilebilir.

Tablo 2. 28 Birleşik kiplerin kitaplardaki durumu

Geniş zamanın hikâyesi (47)	DAV.GTL <i>ôlur idum</i> , MUT.ATG <i>siweridum</i> , BOYD.TING <i>oloordy</i> , BAR.APG <i>severdim</i> , BAR.ARB <i>iderdim</i> , RED.OCL <i>bâkârdim</i> , YAT.STG <i>ol-oor-udum</i> , HOP.EGTL <i>severdim</i> , ARN.OTG <i>severdim</i> , SAI.TST <i>olürdim</i> , MAC.ATM <i>Yázâridim</i> , WELL.APG <i>achar idim</i> , RED.ASG <i>te¹pe¹r i¹di¹</i> , TAR.PETG <i>severidi</i> , TIEN.TG <i>sev-er-idim</i> , HAG.OCG <i>yazar idim</i> , HAG.KOCG <i>satabilir idik</i> , HIND.TPTS <i>olurdum/sewer oldum</i> , BERS.GTS <i>olurdum</i> , KAZ.KTG <i>olurdüm</i> , KEL.GOS <i>sävâr-idim</i> , WAHR.OTS <i>olur idim</i> , PIQ.GTOU <i>gider idim</i> , FINK.TD <i>olurdum</i> , MÜL.LO <i>sever idim</i> , MAN.MOS <i>gelir idim</i> , JEHT.TKG <i>sewer idim</i> , HOR.TS <i>jazar ydym</i> , HOR.ETS <i>sev-er-idim</i> , NEM.TG <i>sevèrdim</i> , WEIL.GOTS <i>olür-dum</i> , PAD.TS <i>görür idim</i> , JAU.EGT <i>olourdum</i> , HIND.GLT <i>olourdum</i> , SCH.GTFA <i>iszteridim</i> , RED.GRLO <i>keserdi</i> , PFIZ.GT <i>kyluridum</i> , DIE.CO <i>alyr idim</i> , DUB.EGT <i>olourdum</i> , MAL.GELT <i>sèvèr-idim.</i> , HUA.GELT <i>sèvèr-idim</i> , YOUS.GLO <i>sèv-èr idim</i> , DENY.GLT <i>sever idim</i> , SEN.RVT <i>olurdum</i> , SAM.OTG <i>gelirdim</i> , ROEH.TL <i>bakardim</i> , BON.EGT <i>sever idim</i>
Geniş zamanın rivayeti (27)	MAN.MOS <i>gelir imisim</i> , PAD.TS <i>japar imischim</i> , PFIZ.GT <i>kylur imych</i> , DUB.EGT <i>olourmouschoum</i> , HIND.GLT <i>olourumouchoum</i> , DAV.GTL <i>ôlur imishem</i> , MÜL.LO <i>sever imisim</i> , HOR.TS <i>sevèr imisim</i> , HOR.ETS <i>sevèr imişim</i> , JAU.EGT <i>severimichum</i> , NEM.TG <i>sevèrmişim</i> , JEHT.TKG <i>sewer imisim</i> , ROEH.TL <i>bakar-mishim</i> , SAM.OTG <i>gelirmişim</i> , PIQ.GTOU <i>gider imisch</i> , WAHR.OTS <i>olur imischim</i> , BERS.GTS <i>olurimisim</i> , HIND.TPTS <i>olurumuschum</i> , FINK.TD <i>olurumusum</i> , KEL.GOS <i>sävâr-imisim</i> , HAG.OCG <i>sèvèr imishim</i> , BON.EGT <i>sever imişim</i> , DENY.GLT <i>sever imişim</i> , YOUS.GLO <i>sèv-èr-imichim</i> , TAR.PETG <i>severimish</i> , KAZ.KTG <i>sewèr-mişem</i> , RED.ASG <i>te¹pe¹r o¹lmu¹sh</i>
Geniş zamanın şartı (38)	MAN.MOS <i>gelir isem</i> , BAR.ARB <i>idersem</i> , MAC.ATM <i>idir-iséh-in</i> , HIND.GLT <i>oloursam</i> , DUB.EGT <i>oloursam</i> , KAZ.KTG <i>olur sàm</i> , HAG.KOCG <i>olursa</i> , BERS.GTS <i>olursam</i> , WAHR.OTS <i>olursam</i> , FINK.TD <i>olursam</i> , HIND.TPTS <i>olursam/sewer isem</i> , MÜL.LO <i>olürsam</i> , KEL.GOS <i>sävâr-isäm</i> , NEM.TG <i>sever ise</i> , JAU.EGT <i>severissam</i> , BAR.APG <i>seversam</i> , HOP.EGTL <i>seversam</i> , SAI.TST <i>seversam</i> , HOR.TS <i>sevèrsam</i> , HAG.OCG <i>sèvèrsäm</i> , ARN.OTG <i>seversim</i> , JEHT.TKG <i>sewer isem</i> , MUT.ATG <i>siwersam</i> , PAD.TS <i>ssewer issem</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-ir-säm</i> , SAM.OTG <i>gelirsem</i> , PFIZ.GT <i>kylur isem</i> , SEN.RVT <i>olursam</i> , HOR.ETS <i>olürsam</i> , DENY.GLT <i>sever isem</i> , BON.EGT <i>sever isem</i> , TAR.PETG <i>severise</i> , MAL.GELT <i>sèvèr-issäm</i> , HUA.GELT <i>sèvèr-issäm</i> , YOUS.GLO <i>sèv-èr-issäm</i> , TIEN.TG <i>sev-er-sem</i> , SCH.GTFA <i>açar olsa</i> , RED.ASG <i>te¹pe¹r o¹lsa³m</i>
Geniş zamanın rivayetinin hikâyesi (9)	DAV.GTL <i>ôlurmishidum</i> , BOYD.TING <i>oloormishidum</i> , ARN.OTG <i>oloormishidum</i> , SAI.TST <i>olürmishidim</i> , RED.ASG <i>te¹pe¹rm¹sh i¹di¹k</i> , BERS.GTS <i>olurmishidim</i> , KAZ.KTG <i>sewèr-miş-idim</i> , FINK.TD <i>olurumusudum</i> , JAU.EGT <i>olourmich idum</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi (40)	MAN.MOS <i>gelmiş idim</i> , MAC.ATM <i>itmish-idim</i> , SAI.TST <i>olmish idim</i> , BOYD.TING <i>olmish idum</i> , ARN.OTG <i>olmish idum</i> , DAV.GTL <i>ôlmish idum</i> , MUT.ATG <i>olmishidum</i> , WAHR.OTS <i>olmusch idim</i> , KEL.GOS <i>sävmiş-idim</i> , HOR.TS <i>sevdim idi</i> , MÜL.LO <i>sevmiş idi</i> , HIND.TPTS <i>sevmiş idim</i> , TAR.PETG <i>sevmiş idi</i> , HOP.EGTL <i>sevmiş idim</i> , HAG.OCG <i>sèvmish idim</i> , TIEN.TG <i>sev-mish-dim</i> , PIQ.GTOU <i>vermisch idim</i> , WELL.APG <i>yazmiş idi</i> , RED.GRLO <i>açmış oldu</i> , DIE.CO <i>almychdym</i> , ROEH.TL <i>bakmish-idim</i> , PAD.TS <i>bassmysch idim</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-miş-di</i> , SAM.OTG <i>gelmişim</i> , BAR.ARB <i>itmiş idim</i> , JAU.EGT <i>olmich idum</i> , BERS.GTS <i>olmis idim</i> , DUB.EGT <i>olmonschdum</i> , HIND.GLT <i>olmouchudum</i> , FINK.TD <i>olmus udum</i> , SCH.GTFA <i>olmusudum</i> , HOR.ETS <i>olmuş-udum</i> , SEN.RVT <i>olmuşum</i> , MAL.GELT <i>sèvmich-idim</i> , YOUS.GLO <i>sèv-mich-idim</i> , JEHT.TKG <i>sevmiş idim</i> , BON.EGT <i>sevmiş idim</i> , NEM.TG <i>sevmiş idim</i> , KAZ.KTG <i>sevmiş oldüm</i> , DENY.GLT <i>sevmiş idim</i>
İstek kipinin hikâyesi (41)	YOUS.GLO <i>sèv-è-yidim</i> , WELL.APG <i>achaydım</i> , DIE.CO <i>alaidym</i> , RED.OCL <i>bâkâydim</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-ä idim</i> , MAN.MOS <i>gele idim</i> , PIQ.GTOU <i>gele-j di</i> , SAM.OTG <i>geleydim</i> , BAR.ARB <i>ide idim</i> , PAD.TS <i>japa-idim</i> , PFIZ.GT <i>kylaidym</i> , SAI.TST <i>olaidim</i> , SCH.GTFA <i>olaidim</i> , BERS.GTS <i>ola-idim</i> , BOYD.TING <i>olaidum</i> , ARN.OTG <i>olaidum</i> , JAU.EGT <i>olaidum</i> , DAV.GTL <i>ôlaidum</i> , FINK.TD <i>olaidym</i> , HIND.TPTS <i>olajdym</i> , HOR.ETS <i>olájydym</i> , HAG.KOCG <i>olaydı</i> ,

	Tablo 2.28'in devamı SEN.RVT <i>olaydım</i> , DUB.EGT <i>olaydm</i> , WAHR.OTS <i>olaydym</i> , HIND.GLT <i>olaydym</i> , MÜL.LO <i>olajdym</i> , KEL.GOS <i>sävejdim</i> , BAR.APG <i>seveh idim</i> , TAR.PETG <i>seveidim</i> , TIEN.TG <i>sev-e-idim</i> , MAL.GELT <i>sèvè-idim</i> , HUA.GELT <i>sèvè-idim</i> , BON.EGT <i>sevejdim</i> , DENY.GLT <i>seveyidim</i> , JEHT.TKG <i>sewéjdim</i> , MUT.ATG <i>siwehdem</i> , RED.ASG <i>te¹pe¹r¹ d¹</i> , KAZ.KTG <i>ulaïdim</i> , HAG.OCG <i>yazay idim</i> , MAC.ATM <i>yázéh-idim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın istek kipi (19)	WEIL.GOTS <i>gächmiş ol-a</i> , MAN.MOS <i>gelmiş olajym</i> , PAD.TS <i>japmysch oláym</i> , JAU.EGT <i>olmich olam</i> , BERS.GTS <i>olmiş olam</i> , MUT.ATG <i>olmish ollam</i> , DAV.GTL <i>ölmish ollam</i> , BOYD.TING <i>olmish ollam</i> , ARN.OTG <i>olmish ollam</i> , SAI.TST <i>olmish ollam</i> , HIND.GLT <i>olmouch olam</i> , HIND.TPTS <i>olmus olam</i> , FINK.TD <i>olmus olam</i> , WAHR.OTS <i>olmush olajym</i> , NEM.TG <i>sevmiş ola</i> , MÜL.LO <i>sevmis olaym</i> , KAZ.KTG <i>sewmiş-ol'am</i> , RED.ASG <i>te¹pml¹sh o¹la¹yr²m</i> , HAG.KOCG <i>vermiş olaydım</i>
Şart kipinin hikâyesi (36)	DAV.GTL <i>ôlsidum</i> , BOYD.TING <i>olsaidum</i> , BAR.ARB <i>itse idim</i> , RED.OCL <i>bâksâydim</i> , HOP.EGTL <i>sevsehidum</i> , ARN.OTG <i>sevsehidim</i> , SAI.TST <i>olsaidim</i> , MAC.ATM <i>Yáz-sih-dem</i> , WELL.APG <i>achsaydım</i> , RED.ASG <i>te¹pse¹yd¹</i> , TAR.PETG <i>sevseidim</i> , TIEN.TG <i>sev-ilse-idim</i> , HAG.OCG <i>yaz'sayidim</i> , HAG.KOCG <i>götürse idi</i> , HIND.TPTS <i>olsajdym</i> , BERS.GTS <i>olsa-idim</i> , KAZ.KTG <i>olsaidim</i> , WICK.TSC <i>dursa idik</i> , WAHR.OTS <i>olsaydym</i> , PIQ.GTOU <i>gitse-j di</i> , MÜL.LO <i>olsaydym</i> , MAN.MOS <i>gelse idim</i> , JEHT.TKG <i>gelbé idim</i> , HOR.TS <i>jâzsajydym</i> , HOR.ETS <i>olsajydym</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-sä idim</i> , PAD.TS <i>japssa idim</i> , JAU.EGT <i>olsaidum</i> , HIND.GLT <i>olsaydim</i> , PFIZ.GT <i>kylsa idym</i> , DIE.CO <i>alsaidym</i> , DUB.EGT <i>olsaydim</i> , YOUS.GLO <i>sèv-sè-yidim</i> , DENY.GLT <i>sevseyidim</i> , SEN.RVT <i>olsaydım</i> , SAM.OTG <i>gelseydım</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın şart kipi (34)	MAC.ATM <i>itmishisék</i> , BOYD.TING <i>olmish issam</i> , ARN.OTG <i>olmish issam</i> , SAI.TST <i>olmish issam</i> , DAV.GTL <i>ölmish işem</i> , RED.GRLO <i>açmış ise</i> , WEIL.GOTS <i>gälmissäm</i> , MAN.MOS <i>gelmiş olsam</i> , SAM.OTG <i>gelmişsem</i> , JAU.EGT <i>olmich issam</i> , BERS.GTS <i>olmisem</i> , DUB.EGT <i>olmouch ise</i> , HIND.GLT <i>olmich isem</i> , HIND.TPTS <i>olmuş isem/sevmis olsam</i> , FINK.TD <i>olmuş ysam</i> , WAHR.OTS <i>olmush isem</i> , HOR.ETS <i>olmuşysam</i> , SEN.RVT <i>olmuşsam</i> , TIEN.TG <i>oturmush isem</i> , HAG.KOCG <i>öğrenmemiş isen</i> , KEL.GOS <i>sävmissisäm</i> , MAL.GELT <i>sèvmichissèm</i> , HUA.GELT <i>sèvmichissèm</i> , YOUS.GLO <i>sèvmichissèm</i> , MÜL.LO <i>sevmis isé</i> , HOR.TS <i>sevmis isem</i> , NEM.TG <i>sevmiş olsa</i> , HAG.OCG <i>sèvmish isém</i> , TAR.PETG <i>sevmishise</i> , DENY.GLT <i>sevmiş isem</i> , KAZ.KTG <i>sewmiş isém</i> , JEHT.TKG <i>sewmish isem</i> , PAD.TS <i>ssewmish issem</i> , RED.ASG <i>te¹pml¹sh o¹lsa³m</i> , ,
Görülen geçmiş zamanın şartı (17)	WEIL.GOTS <i>gäldisäm</i> , JEHT.TKG <i>geldi isem</i> , PAD.TS <i>geldi issem</i> , MAN.MOS <i>geldim ise</i> , HOR.TS <i>jazdym ysa</i> , PFIZ.GT <i>kyldym ise</i> , HOR.ETS <i>oldujysam</i> , DAV.GTL <i>öldum işeh</i> , KEL.GOS <i>sävdimisä</i> , TAR.PETG <i>sevdi ise</i> , MÜL.LO <i>sevdi isé</i> , DENY.GLT <i>sevdi isem / sevdim ise</i> , NEM.TG <i>sevdim ise</i> , YOUS.GLO <i>sèvdimissè</i> , HAG.OCG <i>yazdım ise</i> , MAC.ATM <i>yazdighimolsáh</i> , HIND.TPTS <i>yazdım isé</i>
Gelecek zamanın şartı (22)	RED.GRLO <i>açacak olsa</i> , WEIL.GOTS <i>gälägäksäm</i> , SAM.OTG <i>gelecek isem</i> , MAN.MOS <i>gelecek isem</i> , MAC.ATM <i>idéhjekiséhñiz</i> , PAD.TS <i>japadschak issem</i> , PFIZ.GT <i>kyladjaghysem</i> , SEN.RVT <i>olacaksam</i> , DAV.GTL <i>oladgiak olurşam</i> , HOR.ETS <i>olağáksam</i> , KEL.GOS <i>sävägäkisäm</i> , DENY.GLT <i>sevecek isem</i> , NEM.TG <i>sevecek olsa</i> , ARN.OTG <i>sevedjek olursim</i> , TAR.PETG <i>sevedshekise</i> , MÜL.LO <i>sevegék isé / sevecek olsa</i> , HOR.TS <i>sevegék isem</i> , YOUS.GLO <i>sèvègèkissèm</i> , HAG.OCG <i>sévèjék isém</i> , JEHT.TKG <i>sewejek isem</i> , RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹lsa³m</i> , HAG.KOCG <i>yazacak olsam</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın şimdiki zamanı (5)	MÜL.LO <i>sevmis olujör</i> , RED.ASG <i>te¹pml¹sh o¹l¹yo¹lr²m</i> , MAN.MOS <i>gelmiş olujorym</i> , WEIL.GOTS <i>japmiş oliörüm</i> , NEM.TG <i>sevmiş olujor</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın şartının hikâyesi (21)	WEIL.GOTS <i>gälmiş olá idik</i> , MAN.MOS <i>gelmiş ola idim</i> , TAR.PETG <i>gelmish olaydy</i> , HOR.TS <i>jazmyş olajydym</i> , JAU.EGT <i>olmich olaidum</i> , BERS.GTS <i>olmiş olaidim</i> , SAI.TST <i>olmish ollaidi</i> , BOYD.TING <i>olmish ollaidy</i> , ARN.OTG <i>olmish ollaidy</i> , HIND.GLT <i>olmouch olaydym</i> , SCH.GTFA <i>olmus oláidim</i> , HIND.TPTS <i>olmuş olajdym</i> , HUA.GELT <i>sèvmicholaedem</i> , NEM.TG <i>sevmiş olajydy</i> , MÜL.LO <i>sevmis olaydym</i> , TIEN.TG <i>sevmisholaidim</i> , KAZ.KTG <i>sewmiş oláidim</i> ,

	Tablo 2.28'in devamı JEHT.TKG <i>sewmis olájdym</i> , DAV.GTL <i>siwmish oláidum</i> , RED.ASG <i>te'pmi'sh o'la'ydi'm</i> , HAG.OCG <i>yazmish olayidim</i> ,
Şimdiki zamanın hikâyesi (38)	WELL.APG <i>achiyor idim</i> , SAI.TST <i>bacariordim</i> , RED.OCL <i>bÁkiyòrdim</i> , BAR.ARB <i>ediyordum</i> , MAN.MOS <i>gelijor idim</i> , SAM.OTG <i>geliyordum</i> , PIQ.GTOU <i>gidejor udu</i> , WEIL.GOTS <i>gidiòrdu</i> , PAD.TS <i>japior idim</i> , SCH.GTFA <i>kırıyor idi</i> , HIND.GLT <i>olouyordum</i> , DUB.EGT <i>olouyordum</i> , WAHR.OTS <i>olujor idim</i> , BERS.GTS <i>olujordum</i> , FINK.TD <i>olujordum</i> , JEHT.TKG <i>olyjòrdum</i> , KEL.GOS <i>sävijoridim</i> , JAU.EGT <i>seveiurdum</i> , ROEH.TL <i>sevijor idim</i> , HOR.TS <i>sevijor idim</i> , NEM.TG <i>sevijòrdum / sevmekte idim</i> , HOR.ETS <i>sevijòrudum</i> , MÜL.LO <i>sevijor idim / sevmekte oldu</i> , BOYD.TING <i>seviordim</i> , HOP.EGTL <i>seviordimseviordim</i> , TAR.PETG <i>seviordim</i> , HAG.OCG <i>seviyor idim</i> , DENY.GLT <i>seviyor idim</i> , TIEN.TG <i>seviyoridim</i> , HAG.KOCG <i>seviyoridim</i> , MAL.GELT <i>sèviyoroudum</i> , YOUS.GLO <i>sèviyoroudum</i> , DIE.CO <i>sèviyoroudum.</i> , HIND.TPTS <i>sewejoridim</i> , KAZ.KTG <i>sewéjurdum</i> , RED.ASG <i>te'pl'yo'r i'di'</i> , RED.GRLO ¹¹⁰ <i>yapıyordu</i> , MAC.ATM <i>yázioridem</i>
Görülen geçmiş zamanın hikâyesi (28)	BAR.ARB <i>itdim idi</i> , BOYD.TING <i>sevdim idy</i> , DENY.GLT <i>sevdiyidim</i> , DIE.CO <i>aldydym</i> , DUB.EGT <i>oldouydum</i> , HAG.OCG <i>sévdim idi</i> , HIND.TPTS <i>bakdym ydy</i> , HOR.ETS <i>oldumydy</i> , JEHT.TKG <i>geldi idim</i> , KAZ.KTG <i>sevd'üm idüm</i> , KEL.GOS <i>sävdimidi</i> , MAC.ATM <i>yázdighimwáridi</i> , MAN.MOS <i>geldi idim</i> , MÜL.LO <i>oldum idim</i> , NEM.TG <i>sevdí idim</i> , PAD.TS <i>geldim idi</i> , PFIZ.GT <i>kyldym idi</i> , RED.ASG <i>te'pdidi'</i> , RED.GRLO <i>kestidi'¹¹¹</i> , RED.OCL <i>bÁkdidim</i> , SAM.OTG <i>geldiydim</i> , TAR.PETG <i>sevdi idi</i> , TIEN.TG <i>sevdimidi</i> , WAHR.OTS <i>oldum idi</i> , WEIL.GOTS <i>gáldidim</i> , WELL.APG <i>achdidim</i> , WICK.TSC <i>sévdim idi</i> , YOUS.GLO <i>sèvdiyidim</i>
Gelecek zamanın hikâyesi (29)	WELL.APG <i>achajak idim</i> , RED.GRLO <i>açacak idi</i> , DIE.CO <i>aladjak idim</i> , RED.OCL <i>bÁkajákdım</i> , WEIL.GOTS <i>gälägákdım</i> , MAN.MOS <i>gelecek idim</i> , HOR.ETS <i>gelecek idim</i> , PIQ.GTOU <i>gidedschek idi</i> , BAR.ARB <i>idecek idim</i> , PAD.TS <i>japadschak idim</i> , DUB.EGT <i>oladjak idim</i> , WAHR.OTS <i>oladschaq idim</i> , KEL.GOS <i>sävägákidim</i> , MÜL.LO <i>sevecek idi / seveğek oldu</i> , NEM.TG <i>sevecék idim sevecek oldu</i> , TAR.PETG <i>Sevedshekidi</i> , TIEN.TG <i>sevejekidim</i> , JEHT.TKG <i>sewejek idim</i> , RED.ASG <i>te'pe'je'k i'di'ñ</i> , MAC.ATM <i>Yázéhjeqidim</i> , SAM.OTG <i>gelecektim</i> , HAG.KOCG <i>görünecek idik</i> , HOR.TS <i>jazagak ydym</i> , DENY.GLT <i>sevecek idim</i> , MAL.GELT <i>sèvedjëyidim</i> , HUA.GELT <i>sèvedjëyidim</i> , BON.EGT <i>seveğek idim</i> , YOUS.GLO <i>sèvègèkidim</i> , HAG.OCG <i>yazajaq idim</i>
Gereklilik kipinin hikâyesi (27)	WELL.APG <i>achmalıyidim</i> , DIE.CO <i>atchylmaly idim</i> , RED.OCL <i>bÁkmaliyidim</i> , WEIL.GOTS <i>gálmalidim</i> , HAG.KOCG <i>gelmeli idik</i> , MAN.MOS <i>gelmeli idim</i> , HOR.ETS <i>gelmelijidim</i> , BAR.ARB <i>itmelü idim</i> , PIQ.GTOU <i>jazmalyj din</i> , YAT.STG <i>olmaluudu</i> , WAHR.OTS <i>olmaly idim</i> , MÜL.LO <i>sevmeli idi</i> , TAR.PETG <i>sevmeli idim</i> , TIEN.TG <i>sevmeliidim</i> , JEHT.TKG <i>sewmeli idim</i> , RED.ASG <i>te'pme'li' i'di'</i> , HAG.OCG <i>yazmalı'yidim</i> , MAC.ATM <i>Yázméliidim</i> , SAM.OTG <i>gelmeliydim</i> , PFIZ.GT <i>kylmalu idum</i> , DENY.GLT <i>sevmeli idim</i> , ROEH.TL <i>sevmeli idim</i> , BON.EGT <i>sevmeli idim</i> , MAL.GELT <i>sèvmèli idim</i> , HUA.GELT <i>sèvmèliidim</i> , YOUS.GLO <i>sèvmèliyidim</i> , KEL.GOS <i>sävmalıidim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın geniş zamanı (18)	ARN.OTG <i>olmish oloorim</i> , SAI.TST <i>olmish olürim</i> , HOP.EGTL <i>sevmish oloorim</i> , WELL.APG <i>yazmish olour</i> , RED.GRLO <i>açmış olur</i> , HIND.TPTS <i>bakmys olurum</i> , MAN.MOS <i>gelmis olurum</i> , PIQ.GTOU <i>gitmisch olur</i> , PAD.TS <i>gitmisch olurum</i> , JAU.EGT <i>olmich olourum</i> , BERS.GTS <i>olmis olurum</i> , FINK.TD <i>olmus olurum</i> , SCH.GTFA <i>olmus olurum</i> , MÜL.LO <i>sevmis olur</i> , NEM.TG <i>sevmiş olur</i> , KAZ.KTG <i>sevmiş olurüm</i> , WEIL.GOTS <i>sö'lâmiş olürum</i> , RED.ASG <i>te'pmi'sh o'lu'ru'm</i>
Şimdiki zamanın şartı (17)	MAC.ATM <i>yázioriséhim</i> , WEIL.GOTS <i>gáliòrsam</i> , MAN.MOS <i>gelijor isem</i> , SAM.OTG <i>geliyorsam</i> , HOR.ETS <i>olujòrsam</i> , SEN.RVT <i>oluyorsam</i> , KEL.GOS <i>sävijorisäm</i> , NEM.TG <i>sevijor ise / sevmekte isem</i> , BON.EGT <i>sevijor isem</i> , HOR.TS <i>sevijorsam</i> , TAR.PETG <i>sevioriesem</i> , DENY.GLT <i>seviyor isem</i> , YOUS.GLO <i>sèviyoroussam</i> , HAG.OCG <i>seviyorsam</i> , MÜL.LO <i>seviyòrsam</i> , JEHT.TKG <i>sewijòrsam</i> , PAD.TS <i>ssoilejor issem</i>

¹¹⁰ Arap harfli yazılı örnekten okuma yapıldı.

¹¹¹ Arap harfli yazılı örnekten okuma yapıldı.

Tablo 2.28'in devamı	
Gereklilik kipinin şartı (15)	MAC.ATM <i>itméliiséhler</i> , WAHR.OTS <i>olmaly imischim</i> , TAR.PETG <i>sevmeli ise</i> , HAG.OCG <i>yazmalı' isém</i> , DIE.CO <i>açmaluysa</i> , JEHT.TKG <i>bulmaly ysam</i> , MAN.MOS <i>gelmeli isem</i> , SAM.OTG <i>gelmeliysem</i> , PFIZ.GT <i>kylmalu isem</i> , KEL.GOS <i>sävmalıisäm</i> , NEM.TG <i>sevmeli ise</i> , MÜL.LO <i>sevmeli isé</i> , DENY.GLT <i>sevmeli isem</i> , HOR.ETS <i>sevmelijisem</i> , YOUS.GLO <i>sèvmèliyissèm</i>
Şart kipinin gelecek zamanı (1)	MAC.ATM <i>olsáh-jeghúm</i>
Şimdiki zamanın rivayeti (16)	WEIL.GOTS <i>gäliórmuşum</i> , MAN.MOS <i>geliyor imisim</i> , HIND.GLT <i>olouyorumouchoum</i> , WAHR.OTS <i>olujor imischim</i> , HOR.TS <i>sevijör imisim</i> , NEM.TG <i>sevijörüşüm</i> , MÜL.LO <i>sevijör imisim</i> , HAG.OCG <i>seviyor imishim</i> , WELL.APG <i>yaziyor imiş</i> , KEL.GOS <i>sävijorimisim</i> , BON.EGT <i>seviyor imisim</i> , TAR.PETG <i>seviyormişim</i> , DENY.GLT <i>seviyor imişim</i> , YOUS.GLO <i>sèviyorumouchoum</i> , RED.ASG <i>te'pı'yo'rmi'shı'm</i> , SAM.OTG <i>yazıyormuşum</i>
Şimdiki zamanın rivayetinin hikâyesi (2)	WELL.APG <i>yazıyor mış idi</i> , RED.ASG <i>te'pı'yo'rmi'sh t'dı'ñ</i>
Gereklilik kipinin rivayeti (11)	WELL.APG <i>yazméli imiş</i> , WEIL.GOTS <i>gälmälimisim</i> , MAN.MOS <i>gelmeli imisim</i> , JEHT.TKG <i>gelmeli imisim</i> , BON.EGT <i>gelmeli imişim</i> , SAM.OTG <i>gelmeli imişim</i> , KEL.GOS <i>sävmalıimisim</i> , MÜL.LO <i>sevmeli imis</i> , TAR.PETG <i>sevmeli imish</i> , YOUS.GLO <i>sèvmèliyimichim</i> , HAG.OCG <i>yazmalı'yimishim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın şimdiki zamanı (2)	WELL.APG <i>yazmış oluyor</i> , WAHR.OTS <i>jafzmysch olujorum</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın şimdiki zamanının hikâyesi (3)	WELL.APG <i>yazmış oluyor idi</i> , RED.ASG <i>te'pı'mı'sh o'luyor'dı'm</i> , WAHR.OTS <i>jazmysch olujor idim</i>
Gelecek zamanın şimdiki zamanı (3)	WELL.APG <i>yazajak oluyor</i> , WAHR.OTS <i>jafzadschaq olujorum</i> , WEIL.GOTS <i>japağak ol-ior</i>
Gelecek zamanın şimdiki zamanının hikâyesi (2)	WELL.APG <i>yazajak oluyor idi</i> , WAHR.OTS <i>jafzadschaq olujor idim</i>
Gelecek zamanın geniş zamanı (4)	WELL.APG <i>yazajak olour</i> , RED.ASG <i>te'pe'je'k o'lu'ru'm</i> , HAG.KOCG <i>gidecektir</i> , WEIL.GOTS <i>gälägäk ol-ur</i>
Geniş zamanın şimdiki zamanı (1)	RED.ASG <i>te'pe'r o'lı'yo'rı'm</i>
Geniş zamanın şimdiki zamanının hikâyesi (2)	RED.ASG <i>te'pe'r o'lı'yo'r t'dı'm</i> , WAHR.OTS <i>jafzar olujordum</i>
Geniş zamanın geniş zamanı (1)	RED.ASG <i>te'pe'r o'lu'ru'm</i>
Geniş zamanın geniş zamanının hikâyesi (1)	RED.ASG <i>te'pe'r o'lu'r t'dı'm</i>
Geniş zamanın hikâyesinin hikâyesi (1)	RED.ASG <i>te'pe'r o'ldu'm t'dı'</i>
Geniş zamanın gelecek zamanı (2)	RED.ASG <i>te'pe'r o'la'ja'ghı'm</i> , WAHR.OTS <i>jafzar oladschaghym</i>
Geniş zamanın istek kipinin hikâyesi (2)	RED.ASG <i>te'pe'r o'la'ydı'm</i> , WAHR.OTS <i>jafzar olaydym</i>

Tablo 2.28'in devamı	
Geniş zamanın şartının hikâyesi (4)	RED.ASG <i>te¹pe¹r o¹lsa³ydi¹m</i> , KAZ.KTG <i>sewer isèidim</i> , WAHR.OTS <i>jafzar olsaydym</i> , RED.GRLO <i>açar olsaydı</i>
Geniş zamanın gereklilik kipinin hikâyesi (2)	RED.ASG <i>te¹pe¹r o¹lma³l²yr¹di¹m</i> , WAHR.OTS <i>jafzar olmaly idim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın geniş zamanının hikâyesi (10)	RED.GRLO <i>açmış olur idi</i> , HIND.TPTS <i>bakmys olurum</i> , WEIL.GOTS <i>gälmiş olúrdum</i> , MAN.MOS <i>gelmiş olur idim</i> , PAD.TS <i>gitmisch olur idim</i> , HAG.KOCG <i>görmüş olacak idik</i> , SCH.GTFA <i>isztemis olúrudum</i> , JAU.EGT <i>sevmich olourum</i> , KAZ.KTG <i>sevmiş olurum</i> , RED.ASG <i>te¹pmi¹sh o¹lu¹rdu¹m</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesinin hikâyesi (3)	RED.ASG <i>te¹pmi¹sh o¹ldu¹m t¹di¹</i> , MÜL.LO <i>sevmiş bulundu idi</i> MAN.MOS <i>gelmiş oldu idim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın gelecek zamanı (4)	RED.ASG <i>te¹pmi¹sh o¹la³ja¹gh²m</i> , MAN.MOS <i>gelmiş olagak</i> , WEIL.GOTS <i>gälmiş ol-ağak</i> , PAD.TS <i>japmysch oladschaghy</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın gelecek zamanının hikâyesi (4)	RED.ASG <i>te¹pmi¹sh o¹la³ja¹q t¹di¹m</i> , MAN.MOS <i>gelmiş olagak idim</i> , WEIL.GOTS <i>gälmiş ol-ağak-dim</i> , PAD.TS <i>gitmisch oladschak idim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın gereklilik kipi (5)	RED.ASG <i>te¹pmi¹sh o¹lma³l²yr²m</i> , MÜL.LO <i>sevmiş olmaly</i> , MAN.MOS <i>gelmiş olmalyjym</i> , NEM.TG <i>sevmiş olmaly</i> , WEIL.GOTS <i>gälmiş ol-malı</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın gereklilik kipinin hikâyesi (1)	RED.ASG <i>te¹pmi¹sh o¹lma³l²y t¹di¹m</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın şartının hikâyesi (17)	RED.ASG <i>te¹pmi¹sh o¹lsa³ydi¹m</i> , RED.GRLO <i>açmış olsaydı</i> , PIQ.GTOU <i>gelmisch olsaj dy</i> , HAG.KOCG <i>gezmiş olsa idik</i> , PAD.TS <i>görmüsch olssa idim</i> , WEIL.GOTS <i>japmiş olsa idi</i> , HOR.TS <i>jazmyš olsájydym</i> , BERS.GTS <i>olmis olsaidim</i> , HIND.GLT <i>olmouch olsa idim</i> , HIND.TPTS <i>olmus olsa idim</i> , FINK.TD <i>olmus olsaidym</i> , JAU.EGT <i>sevmich olsaidum</i> , KAZ.KTG <i>sevmiş olsàidim</i> , NEM.TG <i>sevmiş olsajdy</i> , MÜL.LO <i>sevmiş olsaydy</i> , JEHT.TKG <i>sewmis olsájdy</i> , HAG.OCG <i>yazmiş olsa'yidim</i>
Gelecek zamanın şimdiki zamanı (1)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹l¹yo¹rr²m</i>
Gelecek zamanın şimdiki zamanının hikâyesi (1)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹l¹yo¹r t¹di¹m</i>
Gelecek zamanın geniş zamanının hikâyesi (1)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹lu¹rdu¹m</i>
Gelecek zamanın hikâyesinin hikâyesi (3)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹ldu¹m t¹di¹</i> , MÜL.LO <i>sevegek oldu idi</i> , NEM.TG <i>sevecek oldu idi</i>
Gelecek zamanın gelecek zamanı (1)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹la³ja¹gh²m</i>
Gelecek zamanın gelecek zamanının hikâyesi (1)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹la³ja¹gh²m</i>
Gelecek zamanın gereklilik kipi (3)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹lma³l²y t¹m</i> , MÜL.LO <i>sevegek olmaly</i> , NEM.TG <i>sevecek olmaly</i>
Gelecek zamanın gereklilik kipinin hikâyesi (2)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹lma³l²yr¹di¹m</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-ägäk ol-malı</i>

Tablo 2.28'in devamı	
Gelecek zamanın istek kipi (2)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹la¹h¹m</i> , WEIL.GOTS <i>japağak ola</i>
Gelecek zamanın istek kipinin hikâyesi (3)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹la¹ydr²m</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-ägäk ola-idi</i> , PAD.TS <i>japmysch ola idim</i>
Gelecek zamanın şart kipinin hikâyesi (11)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹k o¹lsa³ydr¹m</i> , HAG.OCG <i>yazajaq olsa'yidim</i> , MÜL.LO <i>sevegek olsaydy</i> , MAN.MOS <i>gelekek olsa idim</i> , JEHT.TKG <i>sevejek olsajdym</i> , HOR.TS <i>jazagak olsajydym</i> , HOR.ETS <i>gelekek olsajydym</i> , NEM.TG <i>sevecek olsaydy</i> , WEIL.GOTS <i>gälägäk olsa idi</i> , PAD.TS <i>japadschak olssa idim</i> , RED.GRLO <i>açacak olsaydı</i>
Gelecek zamanın rivayeti (14)	RED.ASG <i>te¹pe¹je¹kle¹r i¹mi¹sh</i> , TAR.PETG <i>Sevedshekimish</i> , HAG.OCG <i>sévějék imishim</i> , KEL.GOS <i>sävägäk-imisim</i> , MÜL.LO <i>seveğek imiş</i> , MAN.MOS <i>gelekek imisim</i> , JEHT.TKG <i>sewejek imişim</i> , HOR.TS <i>sevegek imişim</i> , NEM.TG <i>sevecék imişim</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-ägäk-miş</i> , YOUS.GLO <i>sèv-ègèk imichim</i> , DENY.GLT <i>sevecek (i)mişim</i> , SAM.OTG <i>gelecek imişim</i> , BON.EGT <i>sevegek imişim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti (16)	WEIL.GOTS <i>gäl-miş-mişim</i> , MAN.MOS <i>gelmiş imisim</i> , SAM.OTG <i>gelmiş mişim</i> , WAHR.OTS <i>olmusch imischim</i> , KEL.GOS <i>sävmiş-imisim</i> , MÜL.LO <i>sevmiş imiş</i> , YOUS.GLO <i>sèv-mich-imichim</i> , HOR.TS <i>sevmiş imis</i> , HIND.TPTS <i>sevmiş imisim</i> , NEM.TG <i>sevmiş imişim</i> , HAG.OCG <i>sévmiş imishim</i> , TAR.PETG <i>sevmishimish</i> , KAZ.KTG <i>sevmiş-imişem</i> , BON.EGT <i>sevmişimişim</i> , DENY.GLT <i>sevmiş imişim</i> , JEHT.TKG <i>sewmis imisim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın geniş zamanının şartı (10)	HIND.TPTS <i>sevmiş olursam</i> , BERS.GTS <i>olmis olursam</i> , KAZ.KTG <i>sevmiş-olürsam</i> , FINK.TD <i>olmus olursam</i> , MÜL.LO <i>sevmiş olursa</i> , JEHT.TKG <i>gelmiş olürsa</i> , HOR.ETS <i>gelmiş olur-sam</i> , WEIL.GOTS <i>gälmiş ol-ür-sa</i> , PAD.TS <i>japmysch olurssam</i> , JAU.EGT <i>sevmiş olursam</i>
Gelecek zamanın geniş zamanının şartı (6)	HIND.TPTS <i>sewegek olursam</i> , MÜL.LO <i>sevegek olursa</i> , JEHT.TKG <i>gelekek olursa</i> , NEM.TG <i>sevecek olursa</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-ägäk olürsa</i> , PAD.TS <i>japadschak olurssam</i>
İstek kipinin rivayeti (8)	KEL.GOS <i>sävejmisim</i> , WAHR.OTS <i>ola imischim</i> , MÜL.LO <i>sevëimisim</i> , MAN.MOS <i>gele imisim</i> , YOUS.GLO <i>sèv-è-yimichim</i> , DENY.GLT <i>seve-imişim</i> , SAM.OTG <i>gele imişim</i> , BON.EGT <i>sevejmişim</i>
Şimdiki zamanın gereklilik kipi (1)	MÜL.LO <i>sevmekde olmalı</i>
Şimdiki zamanın hikâyesinin hikâyesi (1)	MÜL.LO <i>sevmekde oldu idi</i>
Geniş zamanın hikâyesinin şartı (5)	MÜL.LO <i>sevdi ise</i> , HOR.ETS <i>sever idi isem</i> , NEM.TG <i>sevdi ise</i> , DENY.GLT <i>sever (i)di(y)sem</i> , SAM.OTG <i>gelirdi ise</i>
Geniş zamanın öğrenilen geçmiş zamanının şartı (4)	MÜL.LO <i>sevdi ise</i> , HOR.ETS <i>sever imiş isem</i> , NEM.TG <i>sevdi ise</i> , SAM.OTG <i>gelirdi ise</i>
Şimdiki zamanın hikâyesinin şartı (4)	MÜL.LO <i>sevişirdi ise</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-iór-di-sam</i> , DENY.GLT <i>sev(i)yor (i)di(y)sem</i> , SAM.OTG <i>gelirdi ise</i>
Şimdiki zamanın rivayetinin şartı (3)	MÜL.LO <i>sevişirmiş ise</i> , DENY.GLT <i>uyuyor (i)miş- (i)sem</i> , SAM.OTG <i>gelirmiş ise</i>
Gelecek zamanın hikâyesinin şartı (5)	MÜL.LO <i>sevekeddi ise</i> , NEM.TG <i>sevecekti ise</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-ägäk-di-säm</i> , DENY.GLT <i>sevecek idiysem</i> , SAM.OTG <i>gelecekti ise</i>
Gelecek zamanın rivayetinin şartı (4)	MÜL.LO <i>sevekedmiş ise</i> , NEM.TG <i>sevecekmiş ise</i> , DENY.GLT <i>uyuyacak imiş isem</i> , SAM.OTG <i>gelecekmiş ise</i>
Gereklilik kipinin hikâyesinin şartı (4)	MÜL.LO <i>sevmeli idi ise</i> , NEM.TG <i>sevmeli idi ise</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-mäli-di-säm</i> , DENY.GLT <i>sevmeli idi (y)sem</i>

Tablo 2.28'in devamı	
Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesinin şartı (4)	MÜL.LO <i>sevmiş bulundu'se</i> , WEIL.GOTS <i>gäl-miş-di-säm</i> , RED.GRLO <i>açmış olduysa</i> , DENY.GLT <i>sevmiş(i)di(y)sem</i>
Şart kipinin gereklilik kipi (3)	PIQ.GTOU <i>gütsem gerek</i> , PFIZ.GT <i>kylsam guierekdur</i> , SEN.RVT <i>olsam gerek</i>
Şart kipinin rivayeti (5)	HAG.OCG <i>yaz'sa imişim</i> , HOR.TS <i>jázsa imişim</i> , NEM.TG <i>sevse imişim</i> , DENY.GLT <i>sevse imişim</i> , SAM.OTG <i>gelse imişim</i>
Görülen geçmiş zamanın hikâyesinin şartı (2)	HOR.ETS <i>gel-di-jidi-jisem</i> , DENY.GLT <i>sevdi (y)idi(y)sem</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın rivayetinin şartı (1)	DENY.GLT <i>uyumuş imiş isem</i>
Gereklilik kipinin rivayetinin şartı (1)	DENY.GLT <i>uyumalı imiş isem</i>
Görülen geçmiş zamanın rivayetinin şartı (1)	DENY.GLT <i>uyudu imiş isem</i>
Şimdiki zamanın şartının hikâyesi (1)	NEM.TG <i>sevmekte isejdim</i>
Görülen geçmiş zamanın şartının hikâyesi (1)	HOR.ETS <i>gel-di-jise-jidim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın rivayetinin hikâyesi (1)	KAZ.KTG <i>sevmiş-imişdim</i>
Öğrenilen geçmiş zamanın emir kipi (1)	WEIL.GOTS <i>japmış ol</i>
Gelecek zamanın emir kipi (1)	WEIL.GOTS <i>japağak ol</i>

2.3.4. Yapı bilgisi

Kelime yapımı konusunda derlemde yer alan 50 kitaptan türetme konusunun yer aldığı 44 kitap bulunurken altı kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Tablo 2. 29 Kelime yapımı konusunun kitaplardaki görünürlüğü

Türetme (44)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
--------------	---

2.2.4.1. İsim ve fiil yapımı

Derlemde yer alan kitaplardaki yapım eklerine bakıldığında, isimden isim yapım eklerinin 45; isimden fiil yapım eklerinin 37; fiilden isim yapım eklerinin 38 ve fiilden fiil yapım eklerinin 45 kitapta yer aldığı görülmektedir. Derlemi oluşturan 50 kitabın diğerlerinde bu eklere yer verilmemiştir. Fiilde çatı konusu ise 46 kitapta bulunmaktadır.

Tablo 2. 30 Kelime yapımı konusunun kitaplardaki görünürlüğü

İsimden isim yapım eklerinin incelendiği kitaplar (45)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, YAT.STG, MAC.ATM, MAL.GFET
Fiilden isim yapım eklerinin incelendiği kitaplar (38)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS,

İncelenen kitaplar arasında isim-fiil 45, sıfat-fiil 45, zarf-fiil ise 44 kitapta incelenmiştir.

Tablo 2. 31 Fiilimsilerin bulunduğu kitaplar

İsim-fiillerin incelendiği kitaplar (45)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, MUT.ATG, MAC.ATM
Sıfat-fiillerin incelendiği kitaplar (45)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, MUT.ATG, MAC.ATM
Zarf-fiillerin incelendiği kitaplar (44)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, MAC.ATM

Kelime yapısı başlığında birleşik kelimeler ile ilgili bilgi veya örneğin yer aldığı 42 kitap bulunurken sekiz kitapta birleşik kelimelere rastlanmaz. Birleşik isimler konusunun ele alındığı 37 kitap bulunurken 13 kitapta konuyla ilgili bilgi yoktur. Birleşik fiiller konusunun yer almadığı kitaplar MUT.ATG, ARN.OTG, SAI.TST, WICK.TSC, SF.TL, SCH.GTFA, MAL.GFET ve ROEH.TL'dir.

Tablo 2. 32 Birleşik yapıli kelimelerin bulunduğu kitaplar

Birleşik kelimelerin bulunduğu kitaplar (42)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, MAL.GFET HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, YAT.STG
Birleşik isimlerin bulunduğu kitaplar (37)	DAV.GTL, BOYD.TING, HOP.EGTL, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GFET, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, YAT.STG
Birleşik fiillerin bulunduğu kitaplar (42)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, MAC.ATM, YAT.STG

İsim yapım ekleri başlığında ayrıca karşılaştırma, küçültme, soru konuları da incelenirken WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET ve ROEH.TL adlı kitaplarda karşılaştırma konusu ele alınmamıştır. Küçültme konusunun ele alınmadığı kitaplar YAT.STG, SAI.TST, HAG.KOCCG, HIND.TPTS, WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET ve ROEH.TL'dir.

Basit fiillerle ilgili bilgi veya örnekler, incelenen 37 kitapta bulunurken 13 kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. İncelenen 50 kitaptan 35'inde isimden fiil yapım ekli türemiş fiiller bulunurken 15 kitapta isimden fiil yapım ekli türemiş fiillere ait bilgi ve örnekler yer almamaktadır. Türemiş fiillerden fiilden fiil yapım eki ile oluşturulan fiillere ait bilgi ve örneklere 46 kitapta yer verilirken dört kitapta konuya yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 2. 33 Basit ve türemiş yapıli fiillerin bulunduğu kitaplar

Basit fiillerin bulunduğu kitaplar (37)	DAV.GTL, BAR.APG, BAR.ARB, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, KAZ.KTG, KEL.GOS, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL,
---	---

	Tablo 2.33'ün devamı RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL, MUT.ATG
İsimden fiil yapım ekli türemiş fiillerin bulunduğu kitaplar (35)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.ARB, HOP.EGTL, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, HAG.KOCG, HOR.ETS
Fiilden fiil yapım ekli türemiş fiillerin bulunduğu kitaplar / Türemiş fiillerin bulunduğu kitaplar (46)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL, MUT.ATG, YAT.STG,
Fiilde çatı konusunun ele alındığı kitaplar (46)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL, MUT.ATG, MAC.ATM

Tablo 2.34'e göre yardımcı fiille kurulan birleşik fiillere ait bilgi veya örnekler 44 kitapta bulunurken altı kitapta konuyla ilgili bilgi veya örnek yer almamaktadır. Kurallı birleşik fiillerden yeterlilik fiilinin olumlu ve olumsuzuna ait örnek veya bilgilendirmenin yer almadığı beş kitap bulunmaktadır. İncelenen kitaplar arasında yeterlilik fiilinin olumsuzu yer alırken olumlusunun bulunmadığı 10 kitap vardır. Diğer 35 kitapta ise yeterlilik fiilinin olumlu ve olumsuzu bulunmaktadır. Kurallı birleşik fiillerden tezlik fiilinin yer aldığı 38 kitap bulunurken 12 kitapta konuyla ilgili bilgi veya örnek bulunmamaktadır. Kurallı birleşik fiillerden sürerlik fiilinin bulunduğu 19 kitaba tespit edilirken 31 kitapta konuyla ilgili bilgi veya örnek yoktur. Sürerlik fiiline ait *gelmek* fiili farklı formlarıyla (*guelmek / guielmek*) 16 kitapta yer alırken *durmak* fiili 10 kitapta; *koymak* fiili farklı formlarıyla (*kujmak / komak*) 10 kitapta; *görmek / gyurmek* fiili altı kitapta; *kalmak / qalmak* fiili dört kitapta; *yatmak* fiili yedi kitapta; *gitmek* fiili ise iki kitapta yer almaktadır. Ayrıca HIND.GLT'de sürerlik fiillerinden bir de *varmak* fiili bulunmaktadır. Kurallı birleşik fiillerden yaklaşıma fiiline ait *yazmak* fiili de dokuz kitapta yer almaktadır.

Tablo 2. 34 Birleşik fiillerin kitaplardaki durumu

Yardımcı fiille kurulan birleşik fiillerin bulunduğu kitaplar (44)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, SAI.TST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG,
--	---

	Tablo 2.34'ün devamı SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, ROEH.TL, MUT.ATG, MAC.ATM,
Yeterlilik fiilinin olumsuzunun yer aldığı kitaplar (35)	WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, HOR.ETS, MAC.ATM, YAT.STG
Yeterlilik fiilinin olumsuzunun yer aldığı kitaplar (45)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, SCH.GTFA, DUB.EGT, MAL.GFET, ROEH.TL, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, HOR.ETS, MAC.ATM, YAT.STG
Tezlik fiilinin yer aldığı kitaplar (38)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, HAG.OCG, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, SCH.GTFA, ROEH.TL, MUT.ATG, WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET
Sürerlik fiilinin bulunduğu kitaplar (19)	DAV.GTL, MAC.ATM, RED.ASG, TIEN.TG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, SF.TL, HOR.ETS, NEM.TL, WEIL.GOTS, HIND.GLT, PFIZ.GT, DENY.GLT, SAM.OTG
<i>gelmek</i> sürerlik fiilinin bulunduğu kitaplar (16)	MAC.ATM, TIEN.TG, HIND.TPTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, SF.TL, HOR.ETS, NEM.TL, WEIL.GOTS, HIND.GLT, PFIZ.GT, DENY.GLT
<i>durmak</i> sürerlik fiilinin bulunduğu kitaplar (10)	MAC.ATM, RED.ASG, TIEN.TG, HIND.TPTS, FINK.TD, MAN.MOS, NEM.TL, WEIL.GOTS, PFIZ.GT, DENY.GLT
<i>koymak</i> sürerlik fiilinin bulunduğu kitaplar (6)	DAV.GTL, MAC.ATM, KAZ.KTG, HIND.GLT, PFIZ.GT, SAM.OTG
<i>görmek</i> sürerlik fiilinin bulunduğu kitaplar (6)	TIEN.TG, HIND.TPTS, FINK.TD, HIND.GLT, DENY.GLT, SAM.OTG
<i>kalmak</i> sürerlik fiilinin bulunduğu kitaplar (4)	RED.ASG, NEM.TL, PFIZ.GT, SAM.OTG
<i>yatmak</i> sürerlik fiilinin bulunduğu kitaplar (7)	RED.ASG, TIEN.TG, HIND.TPTS, FINK.TD, MAN.MOS, DENY.GLT, SAM.OTG
<i>gitmek</i> sürerlik fiilinin bulunduğu kitaplar (2)	DENY.GLT, SAM.OTG
Yaklaşma fiilinin bulunduğu kitaplar (9)	RED.ASG, MÜL.LO, SF.TL, HOR.ETS, NEM.TL, HIND.GLT, PFIZ.GT, DENY.GLT, SAM.OTG

Kelime yapısı başlığında birleşik kelimeler ile ilgili bilgi veya örneğin yer aldığı 42 kitap bulunurken sekiz kitapta birleşik kelimelere rastlanmaz. Birleşik isimler konusunun ele alındığı 37 kitap bulunurken 13 kitapta konuyla ilgili bilgi yoktur. Birleşik fiiller konusunun yer almadığı kitaplar MUT.ATG, ARN.OTG, SAI.TST, WICK.TSC, SF.TL, SCH.GTFA, MAL.GFET ve ROEH.TL'dir.

Tablo 2. 35 Birleşik yapılı kelimelerin bulunduğu kitaplar

Birleşik kelimelerin bulunduğu kitaplar (42)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, MAL.GFET, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCC, PIQ.GTOU, HOR.ETS, YAT.STG
Birleşik isimlerin bulunduğu kitaplar (37)	DAV.GTL, BOYD.TING, HOP.EGTL, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GFET, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.ASG, HAG.KOCC, PIQ.GTOU, HOR.ETS, YAT.STG
Birleşik fiillerin bulunduğu kitaplar (42)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCC, PIQ.GTOU, HOR.ETS, MAC.ATM, YAT.STG

İsim yapım ekleri başlığında ayrıca karşılaştırma, küçültme, soru konuları da incelenirken WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET ve ROEH.TL adlı kitaplarda karşılaştırma konusu ele alınmamıştır. Küçültme konusunun ele alınmadığı kitaplar YAT.STG, SAI.TST, HAG.KOCC, HIND.TPTS, WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET ve ROEH.TL'dir.

2.2.4.3. Ek-fiil

Ek fiilin iki temel özelliğinden isimlere gelerek onları yüklem yapan ve basit zamanlı fiillere gelerek onları birleşik zamanlı fiil yapan ek fiillere ait bilgi veya örnekler 46 kitapta bulunurken dört kitapta (HAG.KOCC, WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) ise konuyla ilgili bilgi veya örnek yer almamaktadır.

Tablo 2. 36 Ek-fiil ile ilgili bilgi ya da örnek bulunan kitaplar

Ek-fiil ile ilgili bilgi ya da örnek bulunan kitaplar (46)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
--	---

2.3.5. Söz dizimi

2.3.5.1. Kelime grupları

İsim tamlaması

Kelime grupları ana başlığına ait isim tamlamaları konusu ile ilgili 44 kitapta bilgi yer alırken altı kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Belirtili isim tamlamaları konusunda ise isim tamlamalarının işlendiği 44 kitabın 41'inde konuyla ilgili açıklama ya da örnekler yer alırken üç kitapta konuyla ilgili bilgi yer almamaktadır. İsim tamlamalarından zincirleme isim tamlamaları konusunun yer aldığı 14 kitap bulunurken 36 kitapta konuyla ilgili bilgi yer almaz.

Bunların yanında araya sıfat girmiş isim tamlamalarının yer aldığı beş kitap bulunurken isim tamlamalarının bulunduğu 39 kitapta araya sıfat girmiş isim tamlamaları bulunmaz. Belirtisiz isim tamlamaları konusu isim tamlamalarının bulunduğu 44 kitabın 37'sinde yer alırken yedi kitapta konuyla ilgili örnek ya da açıklama bulunmamaktadır. Takısız isim tamlamaları konusunda incelenen 18 kitapta açıklama ve örnekler yer alırken incelenen 32 kitapta takısız isim tamlaması ile ilgili bilgi ya da örnek bulunmamaktadır.

Tablo 2. 37 Kelime gruplarının kitaplardaki görünürlüğü

İsim tamlamasının yer aldığı kitaplar (44)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, ARN.OTG, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL, MUT.ATG, MAC.ATM, YAT.STG
Belirtili isim tamlamasının yer aldığı kitaplar (41)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, ARN.OTG, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL, MUT.ATG
Belirtisiz isim tamlamasının yer aldığı kitaplar (37)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, ARN.OTG, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, FINK.TD, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL, MUT.ATG
Takısız isim tamlamasının yer aldığı kitaplar (18)	RED.OCL, ARN.OTG, WELL.APG, RED.ASG, HAG.OCG, KAZ.KTG, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, SCH.GTFA, RED.GRLO, YOUS.GLO, DENY.GLT
Zincirleme isim tamlamasının yer aldığı kitaplar (14)	BAR.ARB, TAR.PETG, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MAN.MOS, NEM.TL, WEIL.GOTS, RED.GRLO, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT

Tablo 2.37'nin devamı	
Araya sıfat girmiş isim tamlamasının yer aldığı kitaplar (5)	PIQ.GTOU, MÜL.LO, HOR.TS, HOR.ETS, PAD.TS

Sıfat tamlaması

İncelenen kitaplardan 45'inde sıfat tamlamaları konusu yer alırken beş kitapta konuyla ilgili örnek ve bilgi yer almamaktadır. Bu derlemede yer alan Almanca kitaplardan WEIL.GOTS'ta takısız isim tamlaması sıfat tamlaması olarak verilmiştir. Ters tamlama konusunda üç kitapta örnek bulunmaktadır.

Tablo 2. 38 Sıfat tamlamaları ve ters tamlamaların yer aldığı kitaplar

Sıfat tamlamasının yer aldığı kitaplar (45)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, ARN.OTG, SAI.TST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL, MUT.ATG, MAC.ATM, YAT.STG
Ters tamlamanın yer aldığı kitaplar (3)	TIEN.TG, FINK.TD, HIND.GLT

Edat grupları

Edat grubu konusunun verildiği 37 kitap bulunurken 13 kitapta konuyla ilgili bilgi veya örnek yer almamaktadır.

Tablo 2. 39 Edatların yer aldığı kitaplar

Edatların yer aldığı kitaplar (37)	BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL, MAC.ATM,
------------------------------------	--

Bunlara ek DENY.GLT adlı kitapta ise kelime grupları detaylı incelenmiş olup unvan grupları da yer almaktadır.

İkilemeler

İkilemeler konusu incelenen 30 kitapta yer alırken 20 kitapta konuyla ilgili bilgi veya örnek bulunmamaktadır.

Tablo 2. 40 İkilemelerin yer aldığı kitaplar

İkilemelerin yer aldığı kitaplar (30)	DAV.GTL, BOYD.TING, ARN.OTG, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, FINK.TD, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, JAU.EGT, HIND.GLT, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, MAC.ATM,
---------------------------------------	---

2.2.5.2. Cümle bilgisi

Cümle ögeleri

Derlemde yer alan 24 kitapta cümle ögesi, özne, yüklem, nesne ve tümleş konuları yer alırken 26 kitapta bu konulara yer verilmemektedir. İncelenen kitaplar arasında özne, yüklem ve nesnenin yer aldığı beş kitap bulunmaktadır. Derlemdeki üç kitapta ise sadece nesne konusu bulunmaktadır.

Tablo 2. 41 Cümle ögelerinin kitaplarda görünürlüğü

Özne, yüklem, nesne ve tümlecin yer aldığı kitaplar (24)	RED.OCL, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, JEHT.TKG, HOR.ETS, NEM.TL, WEIL.GOTS, JAU.EGT, HIND.GLT, SCH.GTFA, PFIZ.GT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, ROEH.TL, BON.EGT
Özne, yüklem ve nesnenin yer aldığı kitaplar (5)	YAT.STG, WELL.APG, RED.ASG, HUA.GELT, SEN.RVT
Yüklemin yer aldığı kitaplar (3)	BAR.APG, BAR.ARB, MAL.GELT

Cümle türleri

Derlemde yer alan kitapların 11'inde farklı cümle türlerine ait örnekler bulunmaktadır. Bu cümle türleri ise fiilimsi bulunan cümle, sıralı, bağlı ve şartlı cümledir. Anlamına göre cümlelere 40 kitapta yer verilirken incelenen 10 kitapta anlamına göre cümleler bulunmamaktadır. İncelenen kitaplar arasında yüklem türüne göre isim ve fiil cümlelerine değinen 24 kitap bulunmaktadır. Yüklem yerine göre cümleler açısından derlemde yer alan kitaplara bakıldığında genellikle kurallı cümlelerden bahsedilmiştir. Türkçede kurallı cümle olduğunu ifade eden 11 kitap bulunmaktadır. İncelenen kitaplardan kurallı ve devrik cümlelerin birlikte verildiği dört kitap bulunurken geri kalan 46 kitapta ise yüklem yeri ile ilgili bilgi yoktur.

Tablo 2. 42 Cümle türlerine göre kitaplar

Farklı cümle türlerinin ele alındığı kitaplar (11)	RED.OCL, TAR.PETG, TIEN.TG, KEL.GOS, MÜL.LO, WEIL.GOTS, PFIZ.GT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SEN.RVT, SAM.OTG
Yüklem türüne göre fiillerin verildiği kitaplar (24)	BAR.APG, MAC.ATM, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, KAZ.KTG, KEL.GOS, PIQ.GTOU, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.ETS, NEM.TL, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, SCH.GTFA, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SEN.RVT, SAM.OTG

Tablo 2.42'nin devamı	
Anlamına göre cümlelerin verildiği kitaplar (40)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, NEM.TG, WEIL.GOTS, JAU.EGT, HIND.GLT, PFIZ.GT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA
Kurallı cümlelerin bulunduğu kitaplar (11)	WELL.APG, TAR.PETG, TIEN.TG, BERS.GTS, MÜL.LO, WEIL.GOTS, JAU.EGT, HIND.GLT, SCH.GTFA, HUA.GELT, ROEH.TL
Kürallı ve devrik cümlelerin birlikte ele alındığı kitaplar (4)	KEL.GOS, FINK.TD, YOUS.GLO, DENY.GLT

2.3.6. Söz varlığı

2.2.6.1. Sözlük

Derlemde yer alan kitaplardan 24'ünde sözlük bölümüne yer verilirken 26 kitapta sözlük bölümü bulunmamaktadır. Derlemdeki sözlük bölümü bulunan kitapların biri (MAC.ATM) dışında tamamında kelimelerin anlamları da verilmiştir. Sözlük bölümü bulunan kitaplardan 12'si İngilizce, yedisi Almanca, ikisi Fransızca, biri İngilizce-Fransızca, bir Rusça ve bir de İtalyancadır. Sözlük bölümü bulunan 24 kitabın 18'inde bu bölüm alfabetik sıraya göre hazırlanmıştır.

Alfabetik sıraya göre hazırlanan 18 kitaptan altısında (MUT.ATG, BAR.APG, RED.OCL, ARN.OTG, SAI.TST ve HAG.OCG) kelimeler İngilizce-Türkçe sıralama ile verilmiştir. Sözlük bölümü alfabetik sıraya göre hazırlanan BAR.ARB'de ise Arap harfli-Türkçe-İngilizce sıralama yoluna gidilmiştir. Sözlük bölümü alfabetik sıraya göre hazırlanan Almanca kitaplardan üçünde (HIND.TPTS, PIQ.GTOU ve PAD.TS) kelimeler Almanca-Arap Harfli-Türkçe sıralama yapılırken sözlük bölümü alfabetik sıraya göre hazırlanan Almanca kitaplardan üçünde de (BERS.GTS, MÜL.LO, MAN.MOS) kelimeler Arap Harfli-Türkçe-Almanca sıralama ile verilmiştir. Sözlük bölümü alfabetik sıraya göre hazırlanan Fransızca kitap SCH.GTFA'da kelimeler, Türkçe-Fransızca-İngilizce sıralanırken sözlük bölümü alfabetik sıraya göre hazırlanan diğer Fransızca kitap DIE.CO'da kelimeler Arap Harfli-Türkçe-Fransızca sıralanmıştır. Sözlük bölümü alfabetik sıraya göre hazırlanan Rusça kitap SEN.RVT'de kelimeler sadece Rusça sıralanmış olup sözlük bölümü alfabetik sıraya göre hazırlanan İtalyanca kitap BON.EGT'de ise kelimeler Arap harfli-Türkçe-İtalyanca sıralanmıştır.

Sözlük bölümünde yazıldığı dile ait kelimelerin olduğu 10 kitap (MUT.ATG, BAR.APG, RED.OCL, ARN.OTG, SAI.TST, HAG.OCG, HIND.TPTS, PIQ.GTOU, PAD.TS,

SEN.RVT) bulunurken önce Türk dilinden kelimelerin verildiği yedi kitap (BAR.ARB, BERS.GTS, MÜL.LO, MAN.MOS SCH.GTFA, DIE.CO, BON.EGT) tespit edilmiştir. Sözlük bölümü alfabetik hazırlanan dokuz kitapta (HIND.TPTS, BAR.ARB, BAR.APG, HIND.TPTS, PIQ.GTOU, PAD.TS, BERS.GTS, MÜL.LO, MAN.MOS, DIE.CO, BON.EGT,) kelimelerin Arap harfli yazımları mevcuttur.

Tablo 2. 43 Sözlük bölümünün özelliklerinin kitaplarda verilışı

Sözlük bölümünün bulunduğu kitaplar (24)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, RED.OCL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, TAR.PETG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, PAD.TS, JAU.EGT, SCH.GTFA, DIE.CO, MAL.GFET, SEN.RVT, BON.EGT
Sözlük bölümünün alfabetik sıraya göre hazırlandığı kitaplar (18)	MUT.ATG, BAR.APG, BAR.ARB, RED.OCL, ARN.OTG, SAI.TST, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, PIQ.GTOU, MÜL.LO, MAN.MOS, PAD.TS, SCH.GTFA, DIE.CO, SEN.RVT, BON.EGT, FINK.TD
Sözlük bölümünün konularına göre hazırlandığı kitaplar (6)	DAV.GTL, BOYD.TING, MAC.ATM, FINK.TD, JAU.EGT, MAL.GFET
Sözlük bölümünün kelime türlerine göre hazırlandığı kitaplar (1)	TAR.PETG
Sözlük bölümünde kelime telaffuzu ile ilgili bilgilerin bulunduğu kitaplar (10)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, RED.OCL, MAC.ATM, FINK.TD, MAL.GFET, HIND.TPTS
Sözlük bölümünde kelimelerin Arap harfli verildiği kitaplar (15)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HIND.TPTS, BERS.GTS, PIQ.GTOU, MÜL.LO, MAN.MOS, PAD.TS, JAU.EGT, DIE.CO, MAL.GFET, BON.EGT
Sözlük bölümünde kelimelerin kökenlerinin verildiği kitaplar (6)	BAR.ARB, TAR.PETG, HAG.OCG, PIQ.GTOU, DIE.CO, BAR.APG
Sözlük bölümünde kelimelerin anlamlarının verildiği kitaplar (24)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, RED.OCL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, TAR.PETG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, PAD.TS, SCH.GTFA, DIE.CO, MAL.GFET, SEN.RVT, BON.EGT, JAU.EGT
Sözlük bölümünde kısaltmaların bulunduğu kitaplar (13)	BOYD.TING, BAR.APG, RED.OCL, SAI.TST, TAR.PETG, HAG.OCG, PIQ.GTOU, MÜL.LO, MAN.MOS, SCH.GTFA, DIE.CO, MAL.GFET, BON.EGT
Sözlük bölümünde örnek kullanım bulunan kitaplar (2)	BAR.ARB, BERS.GTS

Tablo 2.43'e göre derlemde yer alan kitaplardan sözlük bölümü konularına göre sıralanan altı kitap bulunmaktadır. Bu kitaplar arasında İngilizce kitaplar (4¹¹²) çoğunluktadır. Ayrıca sözlük bölümünün yer aldığı bir kitapta (TAR.PETG) kelimeler kelime türlerine göre sıralanmıştır. Bu bölümde kelimelerin kökenlerine değinen beş kitap vardır. İncelenen kitaplardan sözlük bölümü bulunan bütün kitaplarda (24) kelimelerin anlamları

¹¹² Bu kitaplardan biri olan MAL.GFET, İngilizce-Fransızca kitaptır.

da verilir. İncelenen kitaplardan 13'ünde sözlüklerde kısaltmalara rastlanırken iki kitapta kelimelerle ilgili örnek kullanım bulunmaktadır. İncelenen bütün kitaplar arasında sözlük bölümünde kelime telaffuzu ile ilgili bilgilere yer veren dokuz kitap bulunmaktadır. Kelime telaffuzu bulunan 10 kitabın çoğunluğu (7) İngilizce yazılmıştır.

Sözlük bölümleri hazırlanırken derlemdeki kitaplarda kelime önceliğinin yazılan dildeki kelimelere verildiği dikkat çekmektedir. Derlemde yer alan kitaplardan sözlük bölümündeki kelimelerin Arap harfli yazıldığı 15 kitap yer almakta olup Arap harf bulunan Almanca kitap (6) daha fazladır.

Kitaplardaki sözlük ve söz varlığı bölümleri incelendiğinde aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır:

HIND.TPTS'te yer alan sözlük bölümü Almanca-Türkçe Sözlük, Türkçe-Almanca Sözlük ve Türkçe kelimelerin telaffuz listesi şeklinde üç başlıktan oluşmaktadır. Almanca-Türkçe ve Türkçe-Almanca sözlük bölümleri iki sütun hâlinde gösterilmiştir. Almanca-Türkçe sözlük; Almanca kelime, Arap harfli yazım ve Latin harfli Türkçe anlamı ile alfabetik sırada verilmiştir. Türkçe-Almanca sözlük bölümü ise Arap harfli alfabetik sıraya göre Arap harfli kelime, Latin harfli Türkçe okunuşu ve Almanca anlamı ile verilmiştir. Türkçe kelimelerin telaffuz listesi ise üç sütunda yazılmış olup Latin harfli kelime ve Almanca benzer telaffuzlu kelimedenden oluşur. Bu bölümler toplam 68 sayfa olup kitabın yaklaşık üçte birini oluşturur.

DAV.GTL'de bulunan 'Söz varlığı ve Diyaloglar' bölümünde XIX. yüzyıl İstanbul Türkçesi söz varlığına yer ayrılmıştır. 35 sayfa kadar yer ayrılan söz varlığı bölümünde günler; aylar; evren ve zaman ile ilgili terimler; yıldızlar ve doğal olaylar; elementler; mevsimler; insanoğlu ve duyu adları; vücudun parçaları; ruh ile ilgili terimler; hastalıklar; vücut kusurları; akrabalık adları; sanat, ticaret ve meslekler; oyunlar; hayvanlar; ağaçlar ve çalılar; renkler; metaller ve mineraller; dünya, deniz ile ilgili terimler; askerî işler; şehir, ev aletleri ve mobilyalar; evin bölümleri; giyim kuşam, ateş ve yazı ile ilgili terimler; yeme-içme, değerli taşlar ve nitelikler ile ilgili terimler; fiiller; ülkeler, krallıklar ve milletler başlıklarında (28 başlık) örnek terimlere bolca yer verilmiştir. Bu bölüm İngilizce anlam, Latin harfli ve Arap harfli Türkçeleri ile sütunlar hâlinde bulunmaktadır.

MUT.ATG'de bulunan sözlük bölümü İngilizce alfabetik düzenlenmiştir. Kelimelerin İngilizceleri ile Arap ve Latin harfli Türkçe anlamları dokuz sayfa bulunur. Türkçe-İngilizce başka bir sözlük yoktur.

SCH.GTFA'da 60 sayfa Türkçe, Fransızca ve İngilizce karşılıklarının olduğu kelime bölümü yer alır. Bu bölüm alfabetik düzenlenmiş olup kelimelerin genellikle tek kelimelik anlamları seçilmiştir. Özellikle kelime, ifade ve deyim zenginliği konusunda kitap dikkat çeker.

BOYD.TING'de bulunan dördüncü bölümde konularına göre verilmiş kelimeler bölümü 57 sayfa bulunmaktadır. Bu konular evren, metaller, zaman, haftanın günleri, aylar, meyve ağaçları, orman ağaçları, tarla bitkileri, meyveler, çiçekler, sebzeler, dört ayaklılar, yerel hayvanlar, kuşlar, sürüngenler, vücudun kusurları, hastalıklar, yakınlık dereceleri gibi toplam 55 konu ile ilgili kelimeler verilmiştir. Kelimeler önce Arap harfli, sonra Latin harfli yazılmış ve kelimelerin karşısında genellikle bir kelimelik İngilizce anlamı bulunmaktadır.

BAR.ARB'nin son bölümünde bulunan sözlük bölümünde Arap harfli alfabetik sıra ile sıralanan kelimelerin Arap harfli, Latin harfli ve İngilizce karşılıkları bu bölümde yer alır. Bu bölüm 56 sayfa olup İngilizce-Türkçe ilave bir sözlük yoktur.

BAR.APG'de bulunan sözlük bölümü İngilizce alfabetik sıraya göre hazırlanmış, İngilizce kelime Arap harfli ve Latin harfli karşılığında oluşur. 52 sayfa olan bu İngilizce-Türkçe sözlük dışında Türkçe-İngilizce başka bir sözlük yoktur.

RED.OCL'de yer alan sözlük bölümü iki bölüm hâlinde hazırlanmıştır. Birinci bölüm olan İngilizce-Türkçe sözlük alfabetik sıra ile İngilizce kelimeler ve karşılıklarına kısaca Latin harfli transkripsiyonlarının verilmesiyle hazırlanmıştır. İkinci bölüm ise Türkçe-İngilizce sözlüktür ve Latin harfli Türkçe kelimeler alfabetik sıra ile sıralanmış olup karşılıklarında İngilizce anlamları bulunmaktadır. İngilizce-Türkçe sözlük 81 sayfa, Türkçe-İngilizce sözlük ise 118 sayfadır. Kitabın yaklaşık üçte ikisi sözlük bölümünü kapsadığından bu bölüm kitabın en hacimli bölümünü oluşturur.

ARN.OTG'nin üçüncü bölümünde bulunan sözlük bölümü İngilizce kelimelerin alfabetik sıra ile sıralanması ile oluşturulmuştur. Bu kelimelerin karşılıklarında genellikle tek kelimelik Latin harfli Türkçe anlamları bulunmaktadır. Sekiz sayfadan oluşan İngilizce-Türkçe sözlük dışında başka bir sözlük bölümü bulunmamaktadır.

SAI.TST'nin sonunda "Yolcular için Pratik İngilizce ve Türkçe Sözlük" başlığı bulunmaktadır. Bu bölümde sayfalar dört sütuna ayrılmış olup önce İngilizceleri karşılıklarına da Latin harfli genellikle tek kelimelik Türkçe anlamları verilmiştir. Bu bölüm alfabetik sıraya göre düzenlenmiş olup 26 sayfadan oluşmaktadır. Sözlük bölümünün

sonunda Türk para birimlerinin altın, gümüş, bakır ve İngiliz parası ile karşılıkları verilmiştir.

MAC.ATM’de isim ve fiiller konulara göre belli başlıklarda (Cennet ve elementler, mevsimler, günler, aylar vb.) toplanarak (38 başlık) toplam 24 sayfada sıralanmıştır. İngilizce verilen kelimelerin karşılarında genellikle tek kelimelik Latin harfli Türkçe anlamları bulunur. “Pratik ve Deyimsel Sözlük” başlığı ile verilen sözlük bölümünde alfabetik olarak İngilizce sıralanan kelimeler önce İngilizce cümlede kullanılır, ardından aynı cümlenin Latin harfli Türkçe anlamı karşısına verilir. Alfabetik sıraya göre bütün harfler de kelimeler anlamları olmadan sadece cümlede kullanılarak hazırlanmış bu sözlük bölümü toplam 100 sayfadır.

TAR.PETG’de bulunan sözlük bölümünde isimler, çeşitli kelimeler, sıfatlar ve fiiller ana başlıkları ile alfabetik hazırlanmış küçük bölümler bulunmaktadır. Kitapta yer alan sözlük bölümündeki İngilizce kelimelerin karşılarında Latin harfli Türkçe anlamları bulunur. Bu bölüm 25 sayfadan oluşmaktadır.

JAU.EGT’de bulunan sözlük bölümü haftanın günleri, güneş ayları, ay ayları, evren, zaman, sanat ve el işleri, aile üyeleri, vücut kusurları, hastalıklar vb. 39 konu başlığında önce Arap harfli sonra Fransızca anlamları ile 68 sayfa bulunmaktadır.

HAG.OCG’nin sonunda 24 sayfa yer alan sözlük bölümünde İngilizce kelimeler, Türkçe anlamlarıyla her sayfada iki sütun olacak şekilde hazırlanmıştır. Bu bölümün öncesinde ise “Ticari Terimler” başlığı ile alfabetik sıralanmış İngilizce kelimeler Latin harfli Türkçe anlamları ile üç sayfada verilmiştir.

DIE.CO’da 76 sayfadan oluşan sözlük bölümünde kelimelerin kökenleri kısaltmalarla kelime başlarında bulunmakta olup kelimeler Arap harfli, Latin harfli ve Fransızca anlamları ile verilmiştir. Kelime sıralaması Arap harfli alfabetik sıra ile sıralanmıştır.

BERS.GTS’de Türkçe-Almanca Sözlük iki sütunda Arap harfli alfabeğe göre sıralanmıştır. Bu sözlükte kelimeler Arap harfli kelime, Latin harfli transkripsiyonu ve Almanca anlamlarıyla verilmiştir. Almanca-Türkçe Sözlükte bulunan kelimeler ise alfabetik Almanca kelime, Arap harfli ve Latin harfli anlamı ile yer alır. Kitaptaki sözlük bölümleri neredeyse kitabın yarısını oluşturacak şekilde toplam 78 sayfadan ibarettir.

PAD.TS’nin sözlük bölümü sadece Almanca-Türkçe sözlükten oluşmaktadır. Almanca kelimenin anlamı önce Arap harfli, sonra da Latin harfli Türkçesi ile verilmiştir. Sözlük bölümüm alfabetik sıralanmıştır.

PIQ.GTOU'da sözlük bölümü alfabetik sıraya göre hazırlanmış Almanca-Türkçe sözlükten oluşmaktadır. Kelimeler Almanca verilmiş karşılarında kısaca önce Arap harfli sonra Latin harfli Türkçe anlamları bulunmaktadır. Bu bölüm 39 sayfadır. Türkçe-Almanca hazırlanmış başka bir sözlük yoktur.

FINK.TD'de söz varlığına iki bölüm ayrılmıştır. İlki Türkçede en çok kullanılan kelimeler başlığı ile Almanca-Türkçe düzenlenmiş ve A- İsimler; görünmez dünya, görünen dünya, zaman, elementler, ikamet yerleri, hayvan vücudu-hayvan-akrabalar, ağaç-meyve-çiçek, mineraller, akrabalık-toplum vb. 15 farklı konuda kategorize edilmiştir. B- Sıfatlar ve C- Fiiller başlıklarında konu verilmemiştir. Bu bölüm 40 sayfadan oluşur. Kitapta yer alan Türkçe-Almanca sözlük Latin harfli Türkçe ve karşılarında Almanca anlamı olacak şekilde 55 sayfa hazırlanmıştır. Söz varlığı kitabın yaklaşık yarısını kapsamaktadır.

MAN.MOS'un sonunda yer alan sözlük bölümünde alfabetik sıra ile hazırlanmış Türkçe-Almanca ve Almanca-Türkçe sözlük bulunur. Türkçe-Almanca sözlükte kelimenin Arap harfli ve Latin harfli Türkçe yazımı ile genellikle bir kelimelik Almanca anlamı bulunur. Bu sözlük Arap harflerine göre alfabetik sıralanmıştır. Almanca-Türkçe sözlükte ise kelimenin Almancası ve Arap harfli Türkçesi genellikle tek kelimelik şekilde karşılık verilmiştir. Sözlük bölümü kitabın yaklaşık üçte birini kapsayacak şekilde 140 sayfadan oluşur.

MÜL.LO'nun sonunda yer alan sözlük bölümü Arap harfli ve Latin harfli Türkçe kelimenin kısa Almanca anlamı verilerek hazırlanmıştır. Bu bölümde Arap harfli alfabetik sıra takip edilerek kelimeler sıralanmış olup sözlük bölümü toplam 57 sayfadan oluşmaktadır. Türkçe-Almanca sözlük dışında Almanca-Türkçe sözlük yoktur.

MAL.GFET'te yer alan sözlük bölümü kitabın başında bulunmaktadır. Bir sayfa Arap harfli ve Latin harfli Türkçeleri verilen kelimelerin karşılarında bulunan diğer sayfada Fransızca ve İngilizce genellikle tek kelimelik anlamları bulunur. Karışık verilen kelimeler dört sayfa bulunur. Aile diyalogları başlığında da 44 sayfa farklı konularda kelimeler de bulunur. Alfabetik sıra yapılmadan bu kelimeler sıralanmıştır.

SEN.RVT'nin sözlük bölümü diyalog bölümünden ayrı şekilde numaralandırılmış olup 97 sayfadır. Alfabetik sıraya göre önce Rusça kelimelerin karşılarında Türkçe anlamları verilir. Bununla birlikte iki bölüm de Kiril alfabesi ile yazılmıştır. Arap harfli bir yazı bulunmamaktadır.

BON.EGT'nin sözlük bölümü Arap harfli alfabetik sıralanmış olup Arap harfli kelime, Latin harfli Türkçe okunuşu ve İtalyanca anlamı ile verilmiştir. Bu bölüm toplam 25 sayfadır.

SF.TL'de sözlük bölümü bulunmasa da kitabın başında alfabetik sıra ile kelimeler Latin harfli ve karşılarında Arap harfli yazımları ile altı sayfada verilmiştir. Kelimelerin anlamları kitapta yer almaz.

TIEN.TG'de sözlük bölümü bulunmasa da kitabın 52. bölümünde “Diplomasi, Deniz ve Askerlik” ile ilgili terimler; 53. bölümünde ise “Askerî Tatbikat” başlıklı terimler bulunmaktadır. Kitapta bulunan bu kelime bölümleri toplam 37 sayfadan oluşmaktadır.

2.2.6.2. Kelime türleri

Derlemde yer alan kitaplara kelime türlerine göre bakıldığında dikkat çeken sekiz kelime türü olduğu görülmektedir. Bu kelime türleri; isim, sıfat, zamir, zarf, fiil, ünlem, bağlaç ve ünlemdir.

İsim

Kelime türleri ana başlığında isim konusu 48 kitapta yer alırken WICK.TSC ve SF.TL adlı kitaplarda konuyla ilgili bilgi ve örneklere yer verilmemektedir. İsimleri ele alan 48 kitaptan 27 kitapta isimlerden özel isimlere değinilmiştir. Yine isimleri ele alan 48 kitaptan yedisinde isimlerden cins isimlere yer verilmiştir.

İsimleri ele alan 48 kitaptan 21 kitapta soyut isim ile ilgili anlatım, örnek gibi bilgiler bulunurken 27 kitapta soyut isim ile ilgili bilgi ve örnek yoktur. İsimlerin yer aldığı tezde incelenen 48 kitaptan dördünde somut isim ile ilgili bilgi ya da örnekler yer alır. İsimlerde teklik ve çoğulluk özelliklerine 47 kitapta değinilirken üç kitapta bu özelliklere yer verilmemiştir. Buna karşın topluluk isimleri sadece üç kitapta işlenmiştir.

Tablo 2. 44 İsim özelliklerinin kitaplarda kullanımı

Özel İsimler (27)	BOYD.TING, BAR.APG, RED.OCL, ARN.OTG, SAI.TST, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.ETS, WEIL.GOTS, HIND.GLT, DIE.CO, MAL.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, BON.EGT
Cins İsimler (7)	RED.OCL, WELL.APG, RED.ASG, KEL.GOS, MAN.MOS, YOUS.GLO, DENY.GLT
Soyut İsimler (21)	DAV.GTL, RED.OCL, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, HAG.OCG, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.ETS, NEM.TL, WEIL.GOTS, HIND.GLT, PFIZ.GT, DIE.CO, YOUS.GLO, BON.EGT
Somut İsimler (4)	WELL.APG, JEHT.TKG, HOR.ETS, HIND.GLT

Tablo 2.44'ün devamı	
Tekil İsimler (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCC, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Çoğul İsimler (47)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCC, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Topluluk İsimleri (3)	HIND.TPTS, RED.GRLO, PFIZ.GT

Sıfat

Niteleme sıfatları 25 kitapta bulunurken 25 kitapta bulunmaz. İşaret sıfatları ise 11 kitapta yer almaktadır. Belgisiz sıfatlara ait bilgi ya da örnek dokuz kitapta yer alırken 39 kitapta bulunmaz. Soru sıfatları ise sekiz kitapta işlenirken 32 kitapta bulunmamaktadır.

Sayı konusu 42 kitapta incelenmiş olup sekiz kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Karşılaştırma ile ilgili ise 44 kitapta inceleme yer alırken altı kitapta konuya dair bilgi ya da örnek yer almaz. Pekiştirme konusu ile ilgili bilgi veya örnek 27 kitapta yer alırken kalan 23 kitapta konuyla ilgili bilgi yoktur. İkileme konusu ile ilgili bilgi veya örnek 23 kitapta bulunurken kalan 27 kitapta ikileme konusu yer almamaktadır. Küçültme ile ilgili bilgi veya örnek 40 kitapta bulunurken 10 kitapta konuya yer verilmemiştir.

Tablo 2. 45 Sıfat çeşitlerinin kitaplarda kullanımı

Niteleme Sıfatları (25)	MAC.ATM, WELL.APG, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, HAG.KOCC, KAZ.KTG, PIQ.GTOU, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TL, WEIL.GOTS, PAD.TS, HIND.GLT, RED.GRLO, MAL.GFET, HUA.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, ROEH.TL, BON.EGT
İşaret Sıfatları (11)	MAC.ATM, WELL.APG, RED.ASG, HAG.OCG, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, WEIL.GOTS, DUB.EGT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG
Belgisiz Sıfatlar (9)	MAC.ATM, WELL.APG, RED.ASG, HAG.OCG, HOR.TS, PAD.TS, RED.GRLO, YOUS.GLO, DENY.GLT
Soru Sıfatları (8)	MAC.ATM, WELL.APG, RED.ASG, WEIL.GOTS, PAD.TS, RED.GRLO, YOUS.GLO, DENY.GLT
Sayı (42)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, ARN.OTG, SALTST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, MAL.GFET, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCC, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA,

Tablo 2.45'in devamı	
Karşılaştırma (44)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, MAL.GFET
Pekiştirme (27)	BAR.APG, BAR.ARB, RED.OCL, WELL.APG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TL, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT
İkileme (23)	BOYD.TING, MAC.ATM, RED.ASG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TL, JAU.EGT, HIND.GLT, PFIZ.GT, MAL.GELT, HUA.GELT, SAM.OTG, BON.EGT
Küçültme (40)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, ARN.OTG, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA

Zamir

Derlemde yer alan 50 kitaptan 46'sında zamir konusu incelenirken dört kitapta konuyla ilgili bilgi veya örneklere rastlanmamıştır.

Tablo 2. 46 Zamirlerin kitaplardaki görünürlüğü

Zamirlerin yer aldığı kitaplar (46)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
-------------------------------------	--

Zarf

Derlemde yer alan 50 kitaptan 44'ünde zarf konusu ele alınırken altı kitapta konuyla ilgili bilgi ve örnekler yer almamaktadır.

Tablo 2. 47 Zarfların kitaplardaki görünürlüğü

Zarfların yer aldığı kitaplar (44)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, MUT.ATG, MAC.ATM, BERS.GTS, KAZ.KTG, SCH.GTFA, DUB.EGT, SEN.RVT, ROEH.TL
------------------------------------	--

Fiil

Fiil kelime türü araştırmada yer alan 50 kitaptan 47'sinde işlenirken üç kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Sayı konusu WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET ve ROEH.TL adlı kitaplarda yer almamaktadır. Artikel konusu 39 kitapta incelenirken 11 kitapta (MUT.ATG, MAC.ATM, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, WICK.TSC, SF.TL, SCH.GTFA, DUB.EGT, SEN.RVT ve ROEH.TL) konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Türkçede *bir* artikelinin bulunduğu 22 kitap incelenmiştir. Arapça *el* artikelinin bulunduğu 21 kitap bulunmaktadır. DAV.GTL'de *bir* artikeli dışında *bu* artikelinin olduğu da ifade edilmiştir. Farsça *en* artikeli olduğu da KEL.GOS'ta belirtilmiştir.

Tablo 2. 48 Artikellerin kitaplarda kullanımı

Artikel (39)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, MAL.GFET
Türkçe <i>bir</i> artikeli (22)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, WELL.APG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, HAG.KOCG, KEL.GOS, WAHR.OTS, MÜL.LO, MAN.MOS, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, MAL.GFET, MAL.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT
Arapça <i>el</i> artikeli (21)	BAR.APG, BAR.ARB, RED.ASG, TIEN.TG, HAG.OCG, HAG.KOCG, KEL.GOS, WAHR.OST, FINK.TD, MÜL.LO, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, MAL.GELT, YOUS.GLO, BON.EGT
Türkçe <i>bu</i> artikeli (1)	DAV.GTL
Farsça <i>en</i> artikeli (1)	KEL.GOS

Derlemde yer alan kitaplardan 49'unda fiillerin anlam özellikleri ile ilgili bilgi bulunmazken bir kitapta (YAT.STG) ise konuyla ilgili bazı bilgilere rastlanır. YAT.STG'de iş fiilleri için eylem eylemi, durum fiilleri için de dinlenme eylemi olarak bulunan tanımlar yer alırken bu eylemlere ait örnekler bulunmamaktadır.¹¹³ YAT.STG dışındaki kitaplarda fiillerin anlam özellikleri ile ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır.

Edat

Edat konusu derlemde yer alan kitaplardan 45'inde yer alırken 5 kitapta konuya yer verilmemiştir. Durum ekleri ile birlikte kullanılan 32 kitap bulunmakta olup edatların

¹¹³¹¹³ "An action, such that its performance occasions or tends to occasion motion in the constitution performing the action, is de fined to be an Action of Motion; and one whose performance occasions or tends to occasion rest in the constitution perform ing the action is defined to be an Action of rest." (YAT.STG, 39).

verildiği 13 kitapta edatların durum ekleri ile kullanımını üzerinde durulmamaktadır. Edatların anlamlarının verildiği 38 kitap bulunurken 12 kitapta edat anlamlarına rastlanmamaktadır.

Tablo 2. 49 Edatların kitaplardaki görünürlüğü

Edat konusunun ele alındığı kitaplar (45)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, HOP.EGTL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Edatların durum ekleri ile kullanıldığı belirtilen kitaplar (32)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HOP.EGTL, ARN.OTG, MAC.ATM, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, PFIZ.GT, DUB.EGT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, PIQ.GTOU, SCH.GTFA
Edatların anlamları ile verildiği kitaplar (32)	BAR.ARB, MAC.ATM, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.ASG, PIQ.GTOU, SCH.GTFA

Bağlaç

Bağlaç konusu incelenen 50 kitabın 45'inde bulunurken beş kitapta konuya yer verilmemiştir. Bağlaçların kökenine ait bilgilerin yer aldığı 15 kitap bulunurken 35 kitapta konuyla ilgili bilgi yer almamaktadır. Bağlaçların anlamlarının verildiği 33 kitap bulunurken 17 kitapta bağlaç anlamları tespit edilmemiştir.

Tablo 2. 50 Bağlaçların kitaplardaki görünürlüğü

Bağlaç konusunun ele alındığı kitaplar (45)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA, ROEH.TL
Bağlaçların kökenine ait bilgilerin yer aldığı kitaplar (15)	BAR.ARB, WELL.APG, RED.ASG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, KAZ.KTG, PIQ.GTOU, MÜL.LO, JEHT.TKG, HOR.TS, JAU.ETG, PFIZ.GT, DUB.EGT, DENY.GLT
Bağlaç anlamlarının yer aldığı kitaplar (33)	BAR.ARB, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.ASG, PIQ.GTOU, SCH.GTFA

Ünlem

Ünlem konusu incelenen kitapların 38’inde yer alırken 12 kitapta konuyla ilgili anlatım yoktur. Seslenme bildiren ünlemlere ait bilgi veya örnekler 30 kitapta bulunurken bu ünlemlere 20 kitapta rastlanmamıştır. Duygu belirten ünlemler 27 kitapta bulunurken 23 kitapta konuyla ilgili bir açıklama yer almaz.

Tablo 2. 51 Ünlemlerin kitaplarda kullanımı

Ünlem konusunun bulunduğu kitaplar (38)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, YAT.STG, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, NEM.TG, JAU.EGT, HIND.GLT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCG, PIQ.GTOU, HOR.ETS, SCH.GTFA
Seslenme bildiren ünlemlerin bulunduğu kitaplar (30)	YAT.STG, ARN.OTG, SAI.TST, WELL.APG, TIEN.TG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, PFIZ.GT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, SEN.RVT, RED.OCL, RED.ASG, PIQ.GTOU, SCH.GTFA
Duygu bildiren ünlemlerin bulunduğu kitaplar (27)	BOYD.TING, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TIEN.TG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, KEL.GOS, WAHR.OTS, FINK.TD, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, JAU.EGT, HIND.GLT, DUB.EGT, MAL.GELT, HUA.GELT, YOUS.GLO, DENY.GLT, SAM.OTG, BON.EGT, TAR.PETG, PIQ.GTOU, SCH.GTFA

2.4. Diyalog

Derlemde yer alan kitaplardan 29’unda farklı konularla ilgili diyalog örnekleri yer alırken 21’inde ise herhangi bir diyalog örneğine rastlanmamıştır. Diyalog örneği bulunan 25 kitapta diyalog örneklerinin ayrı bir bölüm olarak yer aldığı, dördünde (HOR.TS, SF.TL, WAHR.OTS, MAN.MOS) ise sadece konu anlatımlarında diyalog örneklerine yer verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 2. 52 Diyalog örneklerinin kitaplardaki durumu

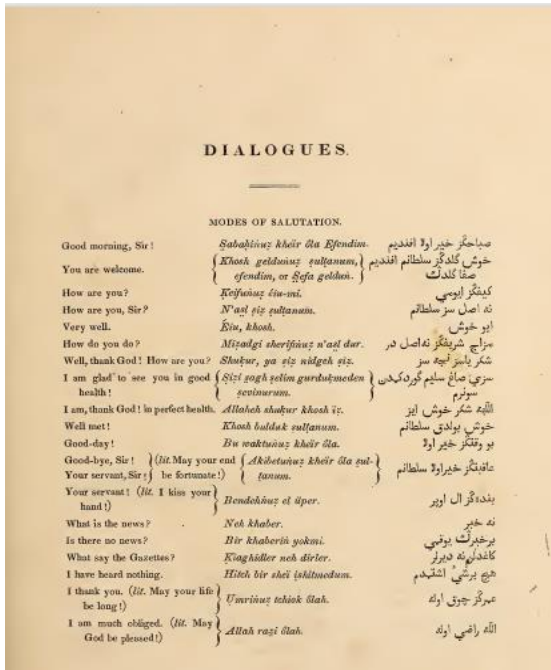
Diyalog örneği bulunan kitaplar (29)	DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, RED.OCL, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, HIND.TPTS, BERS.GTS, WICK.TSC, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MAN.MOS, SF.TL, HOR.TS, HOR.ETS, JAU.EGT, SCH.GTFA, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, SEN.RVT, MÜL.LO
--------------------------------------	---

Bu bölümde incelenebilecek ele alınabilecek sadece atasözlerinin bulunduğu beş kitap (MÜL.LO, WELL.APG, WICK.TSC, SF.TL, HOR.ETS) vardır. Bir de diyalog bölümünün dışında atasözlerine yer verilen altı kitap (TIEN.TG, HIND.TPTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, JAU.EGT, MAL.GFET) bulunmaktadır. Deyimsel ifadeler

başlığı iki kitapta (TAR.PETG, HAG.OCG) tercih edilirken SCH.GTFA'da farklı diyaloglara ek ayrı bir başlıkla deyimisel ifadeler de bulunmaktadır.

MAC.ATM'de diyalog bölümlerine ek bir de tiyatro metni bulunmaktadır. Tiyatro metni karşılıklı konuşmalardan oluştuğu için bu bölümde incelenmiştir.

Aşağıda derlemede yer alan kitaplardaki diyalog örnekleri görselleri ile birlikte verilmiştir:

DAV.GTL

MUT.ATG

Görsel 2.40 DAV.GTL ve MUT.ATG'den diyalog örnekleri

DAV.GTL'de yer alan diyaloglar bölümünde selamlama; yeme ve içme; Türkçe konuşma; yazma; alışveriş; giyim; seyahat; arkadaşların konuşması; hava konuları (dokuz konu) ile ilgili günlük hayatta karşılaşılabilecek diyaloglar bulunur. Bu bölüm 14 sayfadan oluşur. Bu bölümde diyalogların İngilizce anlamları ile Latin ve Arap harfli Türkçe karşılıkları yer alır.

MUT.ATG'nin sonunda dokuz sayfadan oluşan Türkçe ifadeler ve diyaloglar başlığı ile bir diyalog bölümü bulunur. Bu bölüm iki sütunda hazırlanmış olup ilk sütunda İngilizce anlamları ikinci sütunda ise Latin harfli ve el yazması Arap harfli Türkçeleri bulunur.

كالمه DIALOGUES.

اولكى كالمه	<i>cevli mukaleme</i> , DIALOGUE I.
سلامم وخالطربني سورق !بشچون	<i>selamla-mac ve kha- tiriny sormac</i> GREETING AND EN-QUIRING AFTER <i>itchoon,</i> ONE'S HEALTH.
صباحكز خير اوله افندم	<i>sabahiniz khair ola</i> Good morning, Sir. <i>efendim,</i>
بو وقتكز خير اوله	<i>bu vaktiniz khair ola,</i> May this hour be propitious to you.
خوش كلدكف افندم	<i>khosh guelduñ efen- dim,</i> I am glad to see you.
مزاجكز نجه در شكر الله وسركي نصل در الحمد لله عافته ايم	<i>mizadjiniz nijeh dir</i> How is your health. <i>shukur allaha ve</i> Good, thank God; <i>stuzukhi nassil dir,</i> and how is yours? <i>elhamdu lillah a'afet</i> Thank heaven, I am well. <i>dehim,</i>

Digitized by Google

BOYD.TING

(85)

DIALOGUES.

FIRST DIALOGUE.

TURKISH PARLANCE.	PRONUNCIATION.	ENGL. EQUIVALENTS.
صباحكز خير اوله	<i>Sabahiniz khair ola,*</i>	Good morning!
وتكر خير اولسون	<i>waktiniz khair ol- sun,</i>	Good morning to you!
كيفكز ايوي	<i>keifiniz eyi mi,</i>	How do you do?
ايو شكر والحمد لله	<i>eyi, Shukir wal hamdu-llillah,</i>	Well, thank God!
سن نصل سن	<i>san nassil sin,</i>	How are you?
الله امانت اوله	<i>allahah amanet ola,</i>	Thanks.
خوش كلديكز صفا گلديكز	<i>khosh gueldiniz safa gueldiniz,</i>	You are welcome.
مزاج شريف	<i>Mazage sherif?</i>	How is your health?
پك اكر	<i>pek aler,</i>	Very well.

* The words are written here as they are pronounced, and not according to the orthography of the Turkish.

Digitized by Google

BAR.APG

Görsel 2.41 BOYD.TING ve BAR.APG'den diyalog örnekleri

BOYD.TING'in dördüncü bölümünde 13 sayfa temel ifadeler ve 58 sayfa diyaloglar bölümü bulunmaktadır. Kitapta bu örneklerin Arap harfli, Latin harfli ve İngilizce anlamları verilmiştir. Bu diyaloglar selamlamak, talep, teşekkür etmek, teşekkür almak, haber, eğlence, hava, günler, pişmanlık, kızgınlık ve ayrılmak istemek başlıklı ifadeler verilirken diyaloglar da selamlamak ve hatırını sormak, arkadaşlar arasında, giyinmek üzerine, kahvaltı, bahçe üzerine, akşam yemeği öncesi, akşam yemeği, Türkçe söylemek, sual etmek, oyun oynamak, yol sormak, konağa geliş, yazmak, terzi ile, tekne partisi, av üzerine, satın almak, haber ve hasta bakmak olmak üzere 20 diyalog konu başlığında diyaloglar üç sütunda Arap harfli, Latin harfli Türkçeleri ve İngilizce anlamları ile verilmiştir. Diyalog konusunda zengin bir eser olduğu söylenebilir.

BAR.APG'de yer alan diyaloglar konu başlığı verilmeden dört bölümde verilmiştir. 33 sayfadan oluşan bu bölümde Arap harfli ve Latin harfli cümle ile İngilizce anlamı üç sütun hâlinde verilmiştir.

DIALOGUES.	
1	
good morning (any time, evening)	sabahlaringiz (wakitlaringiz, akshamlaringiz), khayr olsun.
how do you do?	keying (keyingiz) iyi mi?
how are you?	ne yapyoursingiz.
thank you, I am well.	shukyor, iyiyim.
and you, how are you?	sen nassel sin? (siz nassel singiz?)
very well, thank you.	iyiyim, shukyor.
that's right, I am very glad.	âferim, hâz-âtdim.
I am delighted (to hear it).	memnûn oldum.
we have not seen (you) this long (time).	çokdân ghyûremâddik.

RED.OCL

SIMPLE PHRASES.	
COMPLIMENTS.	
You are welcome.— <i>Khosh geldin.</i>	
Good morning, sir.— <i>Sabah khair olsoon, effendim.</i>	
How do you do?— <i>Nidjesiniz?</i>	
How is your health?— <i>Key finiz nasil dir?</i>	
Is your state good?— <i>Keyfiniz eyi mi?</i>	
Thank God, I am well.— <i>Shukur Allahah, khoshim.</i>	
Good night.— <i>Guecjeniz khair ola.</i>	
The same to you.— <i>Khairah karshew.</i>	
How is your father?— <i>Pederunuz nasil dir?</i>	
Thank you, very well.— <i>Khosh booldook, pek eyi.</i>	
He is not well.— <i>Eyi deil dir.</i>	
He is dying.— <i>Evlur.</i>	
He is dead.— <i>Evlidi.</i>	
How is your mother?— <i>Validehunuz nasil dir?</i>	
She is better.— <i>Shifa booldi.</i>	
May her head be preserved.— <i>Bashini sagh olsoon.</i>	
I am much obliged.— <i>Memnounum effendim.</i>	
Ma, God reward you.— <i>Allah berekiat virsoon.</i>	
What o'clock is it?— <i>Sa'at katchta?</i>	
Nearly eight o'clock.— <i>Sa'at sekizeh vareyar.</i>	
Open the curtains.— <i>Purdurlari ash.</i>	

ARN.OTG

Görsel 2.42 RED.OCL ve ARN.OTG'den diyalog örnekleri

RED.OCL'de yer alan diyalog bölümü 25 sayfadan oluşmaktadır. Konu başlığı verilmeden sekize ayrılan diyalogların önce İngilizce anlamları sonra Latin harfli transkripsiyonları iki sütun hâlinde bulunur.

ARN.OTG'nin sonunda basit ifadeler başlığı, iltifatlar alt başlığı ile verilmiştir. İngilizce anlamlarının verildiği bu cümlelerin karşılarında Latin harfli transkripsiyonları bulunmaktadır. Bu bölüm yedi sayfadan oluşur. Bu bölümden önce bir sayfa da Latin harfli kısa bir mektup verilmiş, hemen altına da İngilizce anlamı eklenmiştir. Bu mektup çok kısa olduğu için diyalog bölümüne eklenmiştir (s. 72).

AT FEW PRACTICAL PHRASES.

Give me,	وېر بڼا	vēr bāna.
bring me,	گټور بڼا	ghetir bāna.
if you please.	اگر استرايسهځ	ēyer īstersin. —
I beg. — Pray,	گرم ايت	kerem et.
	رجا ايدرم	riğja ederim. —
	يالودارزم	yalvārērēm.
what do you want?	نه استرسن	ne īstersin.
I want, I wish,	استرم	īsterim.
is there?	دارمي	vārmē.
there is,	دار- واردر	vār. — vārđēr,
there is not,	يوق- يوقدر	jok, joktur.
where is it?	نرهده	nērede. — nērdē.
never mind,	ضرر يوق	zarār jok.
do not be angry,	کوچمه- طارلمه	ghüdjenmē. —
		đharēlmā.
where are you going?	نرهده کيدايورسن	nereyeghīdeyōrsün.

SAI.TST

108

TURKISH MANUAL.

SECTION II.

TURKISH PHRASES AND DIALOGUES.

PHRASES.

To marry (indefinite)	E'vrēt-ālmāq
To marry the woman	E'vrēt-ālmāq
Good men	Fyū-ādmālar
Small and great persons	Küçük ve büyük ādamla
My beautiful horse	Güzel ātım
A one-day's journey	Bir-günlük-yol
Cloth for two Kaftāns	İki geytānlık qumāsh
One for a piastre	BİRİ-bİR ghrūshēh
He struck himself	Kendü ūrmish (or wārmish)
He sold his own books	Kendü-kitābını sātđı
That lord whose brother is	Ol āghā kirnün qārdāshı
my friend	doştāmdır
To whom will you give it?	Kimēh vērürsen?
What do you say?	Nēh sevliürsün?
What is there to make you	Nēh dūr-qorqürsen?
afraid?	
How much money have you?	Nēh qadr-ākchēhiñ vār dūr?
How many men are there?	Nēh miqdārādāmler-dür?
Whoever comes	Hēr kim-geürsēh
He is not at home	E'vdēh-dēli dūr
There is no money in my	Jībimdeh-āqchēh yoq dūr
pocket	
There is money	Āqchēhiñ vār

MAC.ATM

Görsel 2.43 SAI.TST ve MAC.ATM'den diyalog örnekleri

SAI.TST'de yer alan diyalog bölümü “Bazı Pratik İfadeler” başlığı ile İngilizce anlamları, Arap ve Latin harfli Türkçe karşılıkları yan yana olacak şekilde üç sütunda verilmiştir. Bu bölüm toplam yedi sayfadan oluşur.

MAC.ATM'nin “Türkçe İfadeler ve Diyaloglar” başlığı ile verilen ikinci bölümünde İngilizce verilen ifade ve diyalogların karşılarında Latin harfli Türkçe anlamları bulunmaktadır. Bu bölümde ifadeler, 20 diyalog, “Kendini İfade Etmenin Kolay Yolları” başlığı ile verilen ifadeler ve “Telál Yahúdí Samoíl Qaul ítmetlerf üzrēh” başlığı ile verilen uzun bir tiyatro metni bulunmaktadır. Bu metin tiyatro metni olduğu için diyalog bölümünde incelenmiştir. Kitaptaki diyalog bölümü toplam 96 sayfa olup kitabın yaklaşık üçte birini oluşturur.

TURKISH PROVERBS.		
دل قتلچدن چوق اولدور چونجه طالب اولن ازه ييتشور چوق ياشايان چوق بيلمز چوق كرن چوق بيور	<i>Dil kiltiden chok cul- durur</i> <i>Choghla talib oldn aza yeticikir</i> <i>Chok yasayan chok bilmez chok ghem chok bilir</i>	The tongue kills more than the sword He who demands too much gets but little He who has lived long does not know much; he who has travelled much knows much
دلي اولدركه زيكيدرو لكن فراقا كسي گيچور	<i>Deli oldirke zengin dir ed lakim fuhure ghibi ghacikir</i> <i>Hak suuz zehirden dji dir</i>	He is a madman who being rich lives as if he were poor A true word is bitterer than poison
حق سوز زهرندن آچيدور حيوان اولور سوري قالور انسان اولور آدك قالور دشمن قارنجه ايسه قيل كي ظن ايله	<i>Hayvan edur semetri kaltir insan edur ad kaltir</i> <i>Dushmen karinje ised fil ghibi san cilé</i>	(If) a horse dies his sad- dle remains behind him; if a man dies his name remains If an enemy be (as small as) an ant, think him like an elephant
دكي الدالتمز خدمت ايشمكي ارگنه من ائنديالك دكي ايندز ديگندن كل بتر كلدن ديكن	<i>Tiki daldanmaz</i> <i>Himmet etmedgi euren- meden efendilik dakkil et- maz</i> <i>Dikenden ghibul biter ghulden dikem</i>	A fox is not deceived He who does not learn how to serve, will also not know how to act as a master The rose grows from the thorn, and the thorn from the rose
توتوندن قورتلمق اچيچمه ائش اچيچمه دوشمه تنبله هر كون بيرلندر بيك ايشت بر سويله بيك تاشه بر بوج اوددمز	<i>Tutunden kurtulmak ichin dtesuk ichin dushma</i> <i>Tembelé her günün Bay- ram dir</i> <i>Bis ishik bir suvdyé</i> <i>Bis dtedé bir borj evde- maz</i>	Do not fall into the fire to escape from the smoke To the lazy züm every day is a fête (Bayram) Hear a thousand times, speak once A thousand sorrows do not pay a debt

Digitized by Google

WELL.APG

A SELECTION OF IDIOMATIC PHRASES.

What is this in Turkish?	<i>Buna Türkçede ne derler ? or Bunun Türkçesini ne dir ?</i>
What is the name of this mosque?	<i>Bu dedhamiye ne (or nam) derler ? or bu ne dedhamiye dir ?</i>
What does this mean?	<i>Bu ne demek dir ?</i>
Good morning,—evening.	<i>Sabahlar, — akshamlar, — haiz olsun.</i>
The same to you.	<i>Hayra gumak.</i>
Good-bye.	<i>Allaha yumaridaggy, or devet'len, or Allaha emanet (sc. olsunuz).</i>
Bon voyage.	<i>Oghurlar olsun.</i>
Welcome.	<i>Hosh geldin, or safa buldunuz.</i>
It pleased me, I was amused at it.	<i>Hoshuma geldi or gitti.</i>
Many happy returns to you.	<i>Tebog seneler mübarak olsun.</i>
What is the matter?	<i>Ne var ?</i>
What is that to me, thee, etc.?	<i>Neme, neme, etc., lazim ?</i>
Never mind.	<i>Zavar jog.</i>
It will do.	<i>Olur or o da olur.</i>
It is all the same.	<i>Olmas.</i>
Both are the same.	<i>Hepsi bir</i>
Is there any hurry?	<i>Achakelisi var my ?</i>
Where is this? where am I?	<i>Durayy nereli dir ?</i>
'Twice as much (lit. two equals of it).	<i>iki misli.</i>
As much again as that.	<i>Bir o qadar daha.</i>

Digitized by Google

TAR.PETG

Görsel 2.44 WELL.APG ve TAR.PETG'den diyalog örnekleri

WELL.APG'nin son bölümünde bulunan "Türkçe atasözleri" diyalog bölümünde incelenmiştir. Bu atasözleri Arap harfli, Latin harfli Türkçeleri ve İngilizce anlamları olmak üzere üç sütunda sekiz sayfa hazırlanmıştır. Bunun dışında gramer konularından sonra konuyla ilgili cümle örnekleri de kitapta bulunmaktadır.

TAR.PETG'de "Deyimsel İfadeler" başlığı ile İngilizce verilen ifadelerin Latin harfli Türkçe karşılıkları iki sütunda verilmiştir. Bu bölüme yedi sayfa ayrılmıştır.

CHAPTER XLIX.
ELEMENTARY PHRASES AND EASY DIALOGUES.

§ 1. Salutation سلام selâm.

Good morning Sir, صباحا خير ائندم *sabahî khayr ola efendim.*
morning your good may it be Sir.

صبح شريفلكر خير ايله ائندم *sabah sherifleriniz khayr ola efendim.*
morning noble your good may it be Sir.

صباح ديلنكر خير ايله-ايشون ائندم *sabahî deteliniz khayr ola - olsun efendim.*
morning honour your good may, let, it be Sir.

How are you to-day? نه كون مزاجك نصلندر *bu gün mizajiniz nasıldır.*
(this day your health how is (it).)

How do you do? مزاج شريفلكر نصلندر *mizajî sherifiniz nasi dir.*
the health noble your how is.

How are you? (in a friendly way) نصل نس *nasî sin.*
how art (thou)?

I hope you are well, ان شاء الله مزاجك ايجور *in sha allah mizajiniz iyidir.*
if wills (it) God health your good is.

TIEN.TG

Lesson 60.
Lesson 60.
Lesson 60.
Lesson 60.

Miscellaneous Idiomatic Phrases.

Elden gelini yap.
Shimdi gelir.
İki gündü bir.
Ben ölmasam beghudajaq idi.

Az qaldı beni bir gözden
çdi-goroudou.
O qadarı el verir.
Bana el vermez.
Bana el etdi.
Onu göz çtdi.
Ağı başına geldi.
Bashi darı gelüvi yibi.
Bashi tasha gelir gelmez.
Onu bir şey yérine qonaz.

Pek chapouq alınıyor.
Yüzünü asmış.
Ağlına geldi.
Ağlına bışq.
Dedilerimi fikrindé tout.
Dépınla geldi.
Eedim yalladı.
Ustânı başını deyişdir.
Sözünü achmaq.
Ne qadar vaqit sarı?
Bun hiç bir şeye qoramaz.
Gözünü qehir.
Eliné béyle bir kitab gér-
diyi yophonlou.
Yeméye gelir amma saqla-
muya gümaz.
Derisi qenaketya çalar.
Sijimi iki qatı.
Evléri iki qat dir.
Bir dâ baglı vermişler.

Do as much as you can.
He will be here presently.
Once in two days.
But for my help he would
have been drowned.
He came very near causing
me the loss of an eye.
That was sufficient.
I cannot afford it.
He beckoned me.
He winked at him.
He came to his senses.
When he got into trouble.
He regards that as of no
account.
He is easily touched.
He is out of humour.
It occurred to me.
Remind him of it.
Remember what I say.
I went down head foremost.
It alarms me excessively.
Change your clothes.
'To commence conversation.
How long will it take?
This is good for nothing.
Cast your eye over it.
Such a book I had never
seen.
It is good to eat, but will
not do to keep.
Its skin is reddish.
Double the string.
'Their house is two stories
high.
They had given a token.

HAG.OCG

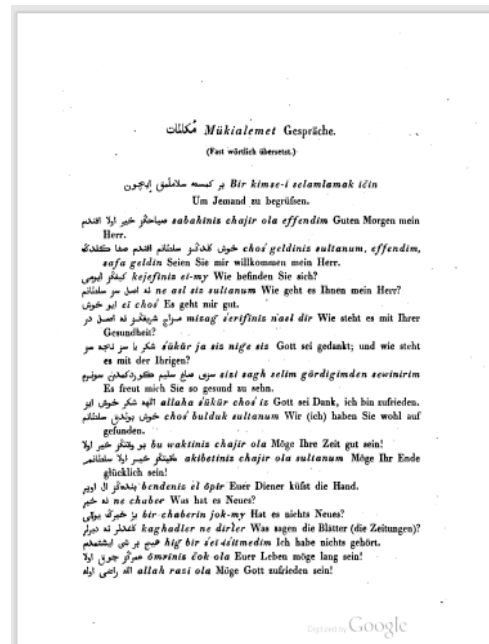
Görsel 2.45 TIEN.TG ve HAG.OCG'den diyalog örnekleri

TIEN.TG'nin 49. bölümünde "Temel İfadeler ve Diyaloglar" başlığı ile İngilizce cümleler, karşılarında Arap harfli ve Latin harfli Türkçeleri ile 60 sayfa sıralanmıştır. Bu bölümün başındaki 14 sayfada Latin harfli Türkçe cümlelerin hemen altında kelimelerin İngilizce anlamları da bulunmakta ve bölümün sonundaki sekiz sayfa da tamamen Arap harfli Türkçe ile hazırlanmıştır. Kitabın 50. bölümü ise dokuz sayfa "sohbet" başlığı ile İngilizce anlamları verilen cümlelerin karşılarında sırasıyla Arap harfli ve Latin harfli Türkçeleri yazılarak hazırlanmıştır. Kitabın 51. bölümünde "Türkçe Atasözleri" başlığı ile sıra numaraları eklenen atasözlerinin İngilizce anlamları, Arap ve Latin harfli Türkçeleri 10 sayfa bulunmaktadır. Kitapta diyalog bölümü kabul edebileceğimiz 78 sayfa bulunur.

HAG.OCG'nin birinci bölümündeki 60. derste sık kullanılan deyimsel ifadeler bulunmaktadır. Bu bölüm Latin harfli ifadelerin karşılarında İngilizce anlamları olacak şekilde iki sütun hâlinde iki sayfa hazırlanmıştır.

HIND.TPTS

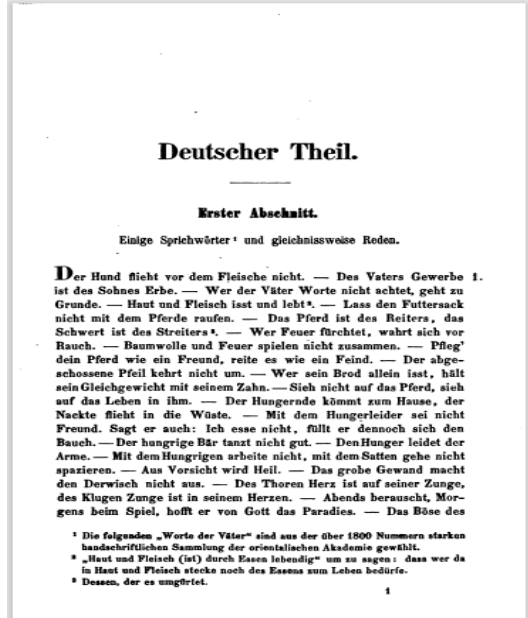

BERS.GTS

Görsel 2.46 HIND.TPTS ve BERS.GTS'den diyalog örnekleri

HIND.TPTS'nin üçüncü bölümünde yer alan diyalog bölümü; ilk tanışma, Türkçe söylemek, hasta ile, hava üzerine, yol üzerine, yazı yazmak için, konak ve yemek üzerine, şehirde yolu şaşırma, eşya almak için, tezkire ve atasözü konu başlıklarında (11 başlık) kategorilere ayrılmıştır. Çok hacimli sayılamayacak bu bölüm Arap harfli, Latin harfli Türkçe telaffuzu ve Almanca anlamları ile üç sütunda ve 14 sayfada verilmiştir.

BERS.GTS'de bulunan diyalog bölümü Arap ve Latin harfli verilirken Almanca anlamları da karşılarında yer almaktadır. Kitapta ele alınan konular selamlaşmak, yemek, içmek, Türkçe söylemek, yazmak, satın almak, satmak, geçinmek, yol, seyir, hava başlıkları ile 14 sayfa bulunmaktadır.

WICK.TSC

WAHR.OTS

Görsel 2.47 WICK.TSC ve WAHR.OTS'den diyalog örnekleri

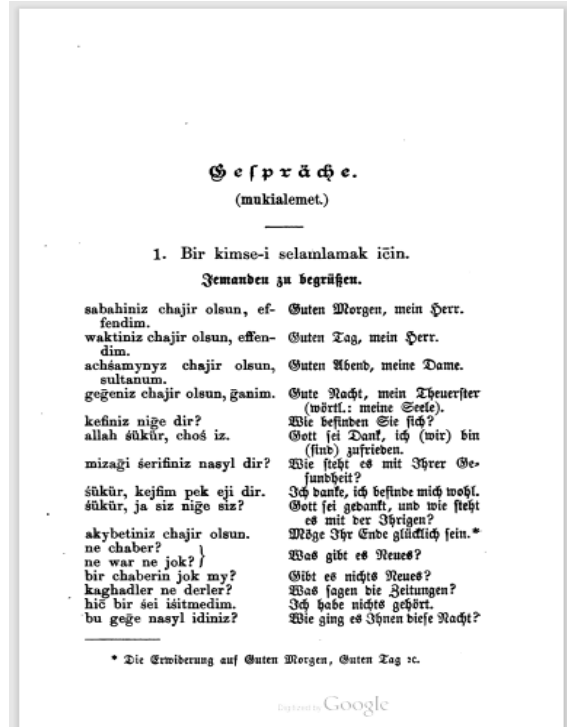
WICK.TSC'nin birinci bölümü diyalog başlığında kabul edebileceğimiz atasözleri ve benzetmelere ayrılmıştır. Bu bölüm 10 sayfadır.

WAHR.OTS'de alıştırmalar bölümleriyle verilen diyaloglar konularla ilgili kitabın tamamına yayılmış uzun örneklerden oluşmaktadır. Bu örnekler Arap ve Latin harfli Türkçeleri ve Almanca karşılıkları ile bulunabileceği gibi sadece Almanca olarak da bulunabilir. Bunun yanında Türkçülük başlığında da beş sayfa basit diyaloglar Arap harfli, Latin harfli Türkçeleri ve Almanca karşılıkları ile bulunur.

PIQ.GTOU

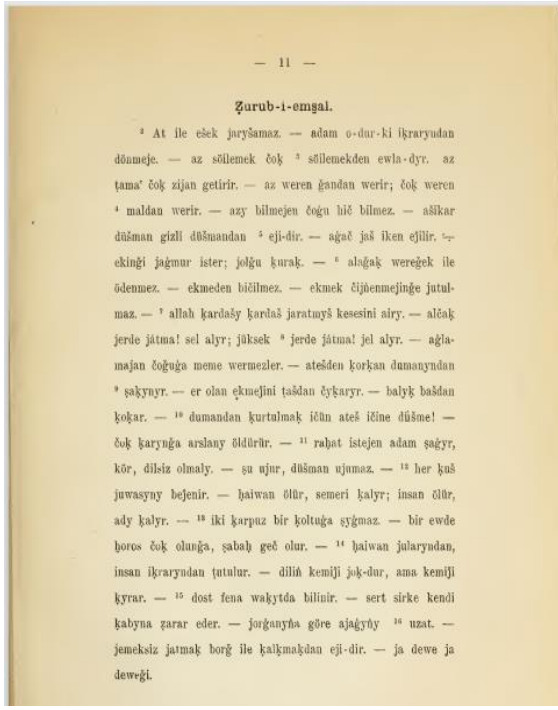

FINK.TD

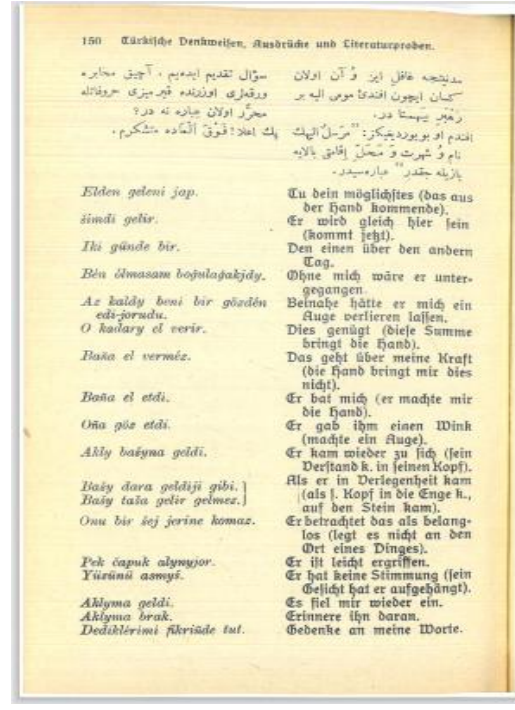
Görsel 2.48 PIQ.GTOU ve FINK.TD'den diyalog örnekleri

PIQ.GTOU'da yer alan konuşma başlığında; buluşmak, giyinmek, kahve altı için, ziyaret, sofrada iken, Türkçe söylemek üzere, saat babında, hava üzerine, bir kimseyle sual etmek, yolu sormak için, yazmak için, saatçiden bir şey satın almak üzere, kitapçıda, cevahircide (kuyumcuda), at satın almak için, kahve için olmak üzere 17 konu başlığında cümleler Arap harfli, Latin harfli ve Almanca anlamları ile verilmiştir. Konuşma bölümünden sonra atasözleri sıra numaraları ile Almanca karşılıkları ve Arap harfli yazımları ile verilmiştir. Bu bölümün sonunda atasözlerinin ayrıca Latin harfli Türkçe transkripsiyonları ayrıca verilmiştir. Konuşma başlığı 28 sayfa, atasözleri bölümü ise Türkçe transkripsiyonları da dâhil şekilde 17 sayfadır. Bu bölüm toplam 45 sayfadır.

FINK.TD'de selamlaşma, giyinmek, ziyaret, yol sormak, bir yolcu ile, saat, hava, haber, yeme-içme, sarraf ile, satın almak ve satmak için, hasta ile hekim, yaralı ve cerrah, diş ağrısı, Türkçe söylemek, Türkçe yazmak, at satın almak ve seyir üzerine olmak üzere toplam 18 konu başlığı ile ilgili cümle örnekleri 21 sayfadır. Konuşma ile ilgili ifadeler üç sayfa olacak şekilde Latin harfli Türkçeleri ve Almanca anlamlarıyla yazılmıştır. İki sayfa olan atasözleri ise sıra numaraları ile Latin harfli Türkçeleri ve Almanca karşılıkları ile verilmiştir. Bu bölüme toplam 26 sayfa ayrılmıştır.

SF.TL

HOR.TS

Görsel 2.49 SF.TL ve HOR.TS'den diyalog örnekleri

SF.TL'de atasözleri iki sayfa yer almaktadır. Bu bölüm bir sayfa Latin harfli, bir sayfa Arap harfli olmak üzere hazırlanmıştır. Almanca çevirilere yer verilmeyen atasözlerinin yalnızca Türk diliyle yazımları bulunur.

HOR.TS'in ikinci bölümünde Türk düşünce biçimleri, anlatım biçimleri ve edebiyat örnekleri başlığında beş sayfa diyalog örnekleri bulunur. Diyalogların iki sayfası tamamen Arap harfli iken üç sayfa da cümle cümle karşılığında Almanca açıklamaları ile bulunur.

Türkische Lebensregeln in Sprichwörtern: 1. Wer sich vor dem Feuer fürchtet, nimmt sich auch vor dem Rauche in acht. atəš-den korkan ütün-den sak-yn-yr. "Unter ütün versteht der heutige Türke zunächst den Tabak. Daß die ältere Bedeutung aber „Rauch“ war, geht schon aus dem Ausdrucke ütün ič- „Rauch trinken“, rauchen hervor, vgl. das A. sariba duhan er trank Rauch. Da ütün aber speziell Rauch des Tabaks und Tabak bedeutet, wäre im Sprichworte deutlicher: duman-dan, p. atəš Feuer Abl. kork-an Partz. des Präsens, andere Lesart: ütün-ü-nden von seinem Rauche; sich hüten (fürchten . . .) vor — t. von weg, sak-yn- Reflex. von sak- (ungebrüchlich): آتشدن قورقان توتوندن صاقتور (صاقتور صاقتور).

2. Jeder leistet das, was seinen Kräften entspricht. Er tut so gut, wie er kann und gibt das Beste was er hat. Es kommt auf die gute Absicht an, nicht auf den materiellen Wert, z. B. eines Geschenkes. Die Freundschaftsgeföhle verleihen auch dem geringsten Geschenke großen Wert: Das Geschenk des Hirten ist Fichtenharz. Coban ermağan-y (ermağy) čam sakyz-y, ermağan Geschenk, čam Fichte, sakyz Harz, Leim, „einer Fichte ihr Harz“. چوبان ارماغان چام ساقزی.

3. Guten Rat soll man nicht in den Wind schlagen. Freilich geht es im Leben häufig so zu, daß der beste Rat im entscheidenden Augenblicke beiseite gelassen wird: Tausend Ratschläge für einen Silberling; ein Silberling sind aber tausend Gewinne: bilä şjüt bir akce-je, bir akce bilä kazamş; şjüt, şgüt auch şjüd der Rat, şjüt-şj, şgüt-şj Ratgeber, ak weiß, če Diminutivaffix außerhalb der Vokalharmonie, ak-če Silberstück, D. des Preises. بیهک ارکوت (ارکوت) بر آدجه بیهک قازانج.

4. Vor fremden Leuten und solchen, die sich überall herumtreiben, muß man sich hüten: Der Hergelaufene ist listig. Seiner Schlaueheit ist keiner gewachsen; el usagy bilekjar-dyr, kimse bilmez fendial. Der Leute Bursche ist listreich, keiner kennt seine List; el (auch 'l geschrieben) die Leute, usak Diener, hile a. Hinterlist, -kjar p. Suffix:

HOR.ETS

DIALOGUES.

POUR SALLER QUELQU'UN.
Bonjour, monsieur.
Soyez le bienvenu.
Vous portez-vous bien?
Comment vous portez-vous, monsieur?
Je me porte à merveille.
Comment va votre noble amié?
Elle va bien, graces à Dieu! Et la vôtre?
Je suis bien aise de vous voir en bonne santé.
Je me porte, Dieu merci, parfaitement bien.
Tant mieux, monsieur.
Que cette heure vous soit favorable!
Que votre fin soit heureuse!
Votre serviteur, monsieur (lit. votre/esclave) vous baise la main.
Quelle nouvelle?
N'avez-vous aucune nouvelle?
Que disent les papiers publics?

تکالیف

برگهسه سلاطین ایچین
صباحتر خیر الالافتندم
خوش کادتر سلطام اذندم ممالکدن
کیتر ایچین
ناامل سر سلطام
ایچین
مراج شریفتر نه امل در
شکر با سزومه سر
سوی مع سلام کوزکدن سوزن
الله شکر خوش ایز
خوش بولدی سلطام
یورفتنکر خیر اولام
عاقبتنکر خیر اولام سلطام
بند قوال اوبر
نه خبر
بر غیثک یوق
کاملره دیر

JAU.EGT

Görsel 2.50 HOR.ETS ve JAU.EGT'den diyalog örnekleri

HOR.ETS'de diyalog bölümü bulunmasa da atasözlerini bu bölümde inceleyebiliriz. Atasözleri Almanca açıklanıp Latin harfli Türkçelerinin kelime çözümlemesi 32 sayfa yapılmıştır. Son olarak Arap harfli atasözleri verilmiştir. Açıklamalar çok kısa değildir. Bu atasözlerinin Horoz Kardeş¹¹⁴ isimli kitaptan alındığı ifade edilir. Atasözlerinde tanrı fikri, dünya ve insan hayatı, yaşam koşulları, kabahatlerin ve kaybedenlerin kınanması, kendini düşünme, cüret, atasözündeki erdem doktrini, alçakgönüllülük, hayatın nimetleri, arkadaşlık, insan hayatındaki değersizlikler, yaşam kalitesi başlıkları ile atasözleri sıralanmıştır. Konuşma dili bölümünde de cümle örneklerine rastlansa da çok azdır.

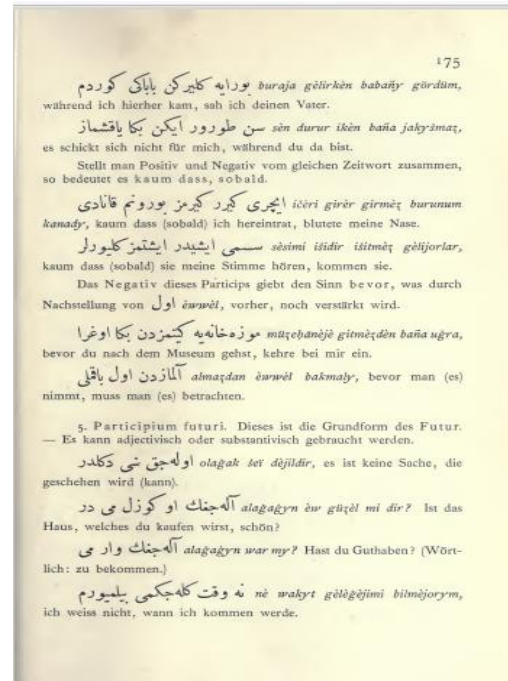
JAU.EGT'de diyaloglar başlığıyla selamlaşma, yeme-içme, konuşma, yazma, yürüme, hava vb. başlıklarla günlük kullanılabilecek cümle örnekleri 36 sayfa verilmiştir. Ayrıca kitapta yer alan Türk atasözleri derlemesi bölümü de 43 sayfadan oluşmaktadır. Diyaloglar bölümü sıra numaralandırması yapılmadan Türk atasözleri derlemesi bölümü ise sıra numaraları ile bir sayfa Fransızca verilirken diğer sayfa da Arap harfli şekilde kitapta bulunmaktadır.

¹¹⁴ 1906 yılında yazılan ve yazarı Georg Jacob olan kitap Türkçeden Almancaya çevrilen ilk kitaptır.

İdiyomles Turca.

Turc.	François.	English.
<i>An koldü öl.</i>	Il a manqué de mourir. He had like to die.	
<i>On bes yıl dir gideli.</i>	Il y a quinze ans qu'il est parti. Fifteen years are past since he is gone.	
<i>İste ben gideyorum anis.</i>	Je m'en vais, portés. I go, farewell.	
<i>İhsazis kulfis.</i>	vous bien.	
<i>Bü snüris anand an.</i>	Ce portrait te ressem. That portrait does not resemble you very much.	
<i>Allah beraket versin.</i>	Que Dieu vous le rende. May God restore it to you.	
<i>Bü cıfletik szenden bi.</i>	C'est à vous que je dois cette faveur. owe this favour.	
<i>İhrim.</i>		
<i>Edeli yoktur.</i>	Il n'a pas son pareil. There is not his fellow in the world.	
<i>Onü gürülü verme.</i>	Ne vous amourez. Take care, that you dont fall in love with her.	
<i>Alahim isledi.</i>	Le sort m'a favorisé. Fate has been favourable to me.	
<i>Bü gün deşil, jürin.</i>	J'ai envie de partir tomorrow and not to-day.	
<i>gimeje niştim ver.</i>	demain et non pas aujourd'hui.	
<i>Bü khsazalik durt ta-rafta jajiller.</i>	Cette maladie se répand partout.	This disease spreads all over.

SCH.GTFA

MAN.MOS

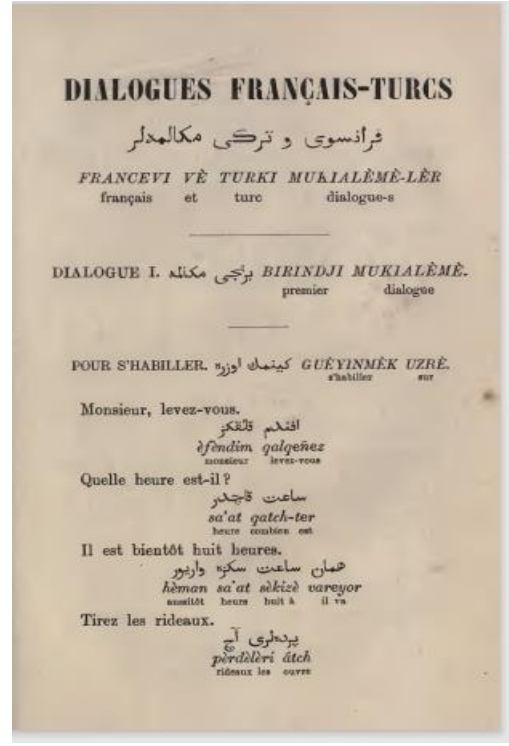
Görsel 2.51 SCH.GTFA ve MAN.MOS'dan diyalog örnekleri

SCH.GTFA'da Türkçe diyaloglar Fransızca ve İngilizce çevirileri ile 25 sayfa bulunmaktadır. Bu bölümde Türk deyim ve kalıp ifadeleri ile aile diyalogları bulunur. Bu bölümde yer alan aile diyalogları; selamlaşma, soru, yol, satın alma, bir yerde kalma, haber gibi farklı 15 konuda verilmektedir. Bu bölüm sadece Latin harfleri ile verilmiştir.

MAN.MOS'ta diyalog bölümünde incelenebilecek iki sayfada Arap harfli ve Latin harfli Türkçe cümlelerin karşılarında Almanca anlamları bulunmaktadır. Cümle aralarında cümlelerin gramer özellikleri ile ilgili bilgiler de bulunur.

MAL.GELT

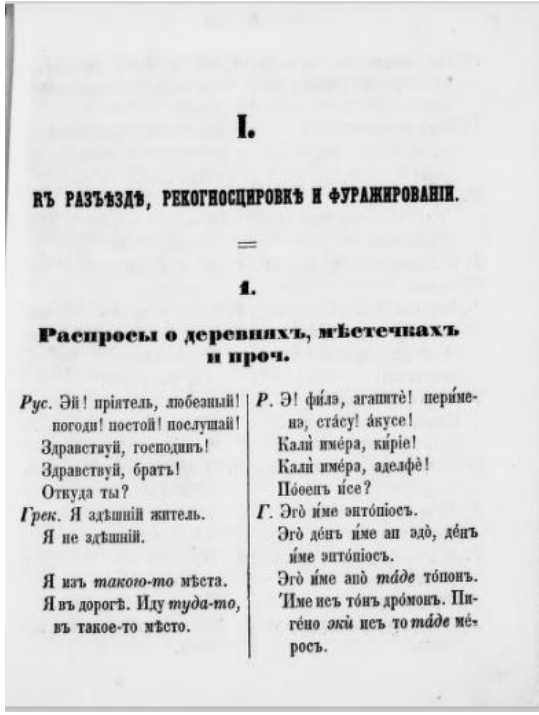

HUA.GELT

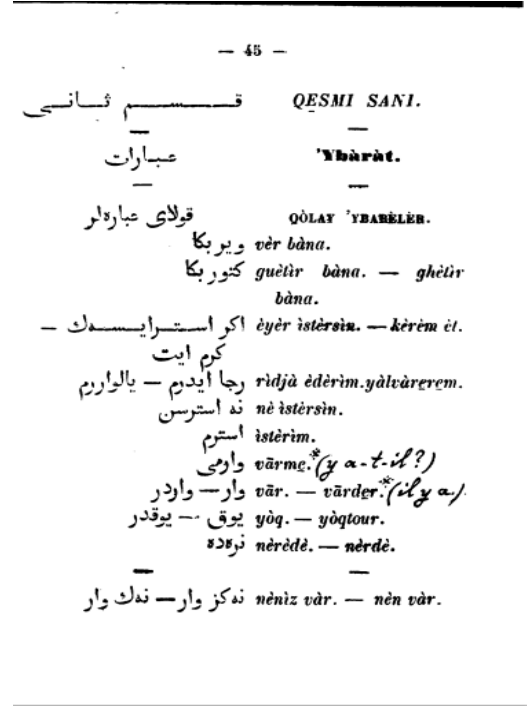
Görsel 2.52 MAL.GELT ve HUA.GELT'ten diyalog örnekleri

MAL.GELT'te bulunan Fransızca-Türkçe diyaloglar Fransızca, Arap harfli ve Latin transkripsiyonlu şekilde 22 sayfa ve beş diyalog hâlinde kitapta bulunur. Latin harfli Türkçe diyalogların satır arası Fransızca çevirileri dikkat çeker. Diyaloglar; giyinmek, kahvede bulunmak, lokantada bulunmak, hamamda bulunmak ve hekim ile görüşmek isimli beş konu başlığında kategorize edilmiştir.

HUA.GELT'te yer alan Fransızca-Türkçe Diyaloglar başlığı ile verilen diyalog bölümünde diyalogun Fransızca anlamı, Arap harfli yazımı, Latin harfli transkripsiyonu ve satır altı kelime kelime Fransızca anlamı verilmiştir. Bu bölüm 30 sayfa ve beş ayrı konu başlığına uygun şekilde hazırlanmıştır. MAL.GELT'teki diyalog bölümü ile sayfa sayısı dışında bire bir aynıdır.

SEN.RVT

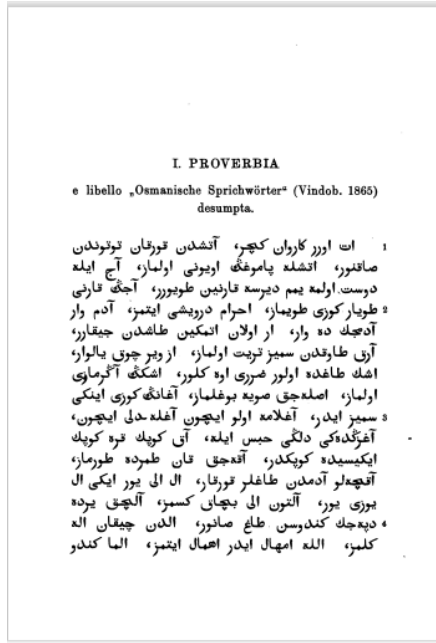

MAL.GFET

Görsel 2.53 SEN.RVT ve MAL.GFET'ten diyalog örnekleri

SEN.RVT, konuşulan dili tanıtmak amacı ile yazıldığı için diyalog bölümüne önem verilerek hazırlanmıştır. Rusça-Türkçe konuşmalar ile başlayan kitabın ana bölümündeki “Seyahat, Keşif ve Yiyecek Arama” adlı ilk ana başlıkta; “Köyler, Kasabalar vb. ile İlgili Sorular”, “Konumla İlgili Sorular, “Düşmanla İlgili Sorular ve “Toplayıcılık için Köyde Sorulabilecek Sorular” olmak üzere dört alt başlık bulunmaktadır. İkinci ana başlıkta “Soru ifadeleri”, üçüncü ana başlıkta “Apartmanda Sohbet İfadeleri” bulunur. Kitap daha çok aktif konuşmaya yönelik olduğundan Arap harfli yazı bulunmamaktadır. Kitabın diyalog bölümü 84 sayfadır.

MAL.GFET'in ikinci bölümünde yer alan ifadeler; kolay cümleler, kolay ibareler, güç tabirler şeklinde üç başlığa ayrılmıştır. Kitabın üçüncü bölümü olan Diyalog bölümünde ise ilk buluşma, İngiliz lisanı üzerine, Fransızca lisanı üzerine, saat, yaş, Türkistan'a (Osmanlı) yolculuk üzerine, havadisten dolayı, bir kayık ile gitmek, akşam yemeği, lokanta, kahve, seyir, ziyaret, konak, demir yolu, atasözü konu başlıkları (16 konu) ile ilgili diyaloglara yer verilmiştir. İfadeler ve diyalog başlıkları bir sayfa Arap harfli, Latin harfli Türkçe transkripsiyonu, bir sayfa da Fransızca ve İngilizce anlamlarıyla verilmiştir. Kitapta yer alan ifadeler ve diyalog bölümleri toplam 140 sayfadan oluşur. Bu da kitabın yaklaşık dörtte üçünün diyaloglara ayrıldığını gösterir.

Görsel 2.54 MÜL.LO'dan diyalog örnekleri

MÜL.LO'da diyaloga ayrılmış bir bölüm olmasa da okuma metinleri bölümünün ilk bölümü atasözlerinden oluşmaktadır. Bu bölüm metin şeklinde verilmiş gibi gözükse de cümleler yan yana sıralanmıştır. Atasözlerine altı sayfa ayrılmış olup sadece Arap harfli yazılmıştır.

2.5. Alıştırma

İncelenen kitaplar arasında 17 kitapta alıştırma bölümü bulunurken 33 kitapta alıştırma bölümüne rastlanmamaktadır.

Tablo 2. 53 Alıştırma örneği bulunan kitaplar

Alıştırma örneği bulunan kitaplar (17)	BAR.APG, HOP.EGTL, MAC.ATM, WELL.APG, TAR.PETG, TIEN.TG, HAG.OCG, HAG.KOCC, BERS.GTS, KAZ.KTG, WAHR.OTS, FINK.TD, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG
--	--

Lesenbung.

الله تعالیٰ بی پلتمه نیاننده دَر

اَن اوغُل پلش اول که یَر قَچ سوز خف تعالیٰ دَن پلرکی پلتمه
ایچون کتاب اؤلنده باد پلدم تا که اعتقادک یون شکت اؤله زبیرا
چوق کشیلر آق پلتمه کُتره اولدیلر انا هانک نظر صاحبیلری حننا
اقتدیلر و جانودر که آنلرده دخی حننا واقع اوله ای اوغل سوبله
پلش اول که حف سجانده و تعالیٰ آشکار و پنهانده و پلرکه و کورکه
دوبو جهاننده و اول جهاننده عقل ایله ادراکه اونور انا کندونک ذات
شریعی تشویر عقل دن منقعدر انا کو دپلرسن که الله تعالیٰ بی پلتمه
اول کندو کندونکی پیلر و کندو حانئندن خیردار اول زبیرا عَر کیم
کندونکی بلدی خف سجانده و تعالیٰ بی پلدی یور سوزدن مقصود که سن
پلتمه سن و اول پلنجی در بقی سن نقش سن اول نقاش دَر ابدی
کندو نقشتک طرفیندن آق پلتمه جهید ایله نقاشلی طرفیندن دَر

Allah ta'a-ni bilmek be-janin-de-dir.

Ki ogul bilmiş ol ki bir hak s'us hak ta'a-nin birliğini bil-
mek için kitabı okuyarak, ta ki f'iti-kdân jülü w'uh-
kâm oldı; si-ya çok küi-ler anı bilme-mek-le g'usurı oldular; amma
pek nesir zahîr-ri hatı (oder hitâ) etmediler; we g'usâ dir ki an-
lar-dâ dâkâ hatı un-k'i oldı. El ogul inlâ bilmiş ol ki hak s'ubân-â
we ta'a'nî as-kâr we nihân-dâ we sırâ we g'us-dâ we bi g'ehân-dâ
we ol g'ehân-dâ 'akîl ile idrâk olânur; amma gendî-nî sâil kerîfi
tesew-w'ârî 'akılden m'w-nezzâ-dir. 'Amma e-r (ager) dilen-sen ki
âllâh ta'a-nî bil-sen, anevâl gendî-gendî-nî bil, we gen-di hâli-n-
den heber-dâr ol; sîrâ her kim gendini bildi hak s'ub-aneü we
ta'a'nî bildi; bu s'us-dân mâkûd ki sen bilin-mî-sen we ol bili-gi
Kasembeg, türk. tatar. Grammatik. 3

Digitized by Google

KAZ.KTG

EXERCISE I.

برزنکین ادم. ایوادملر برسمیز قاز. تنبل اوغلانلر بر بیوک
اوغلان و بر کوجک قز. شهر بیوک در. بو ایا فئا در. بو چوریا سوق
در. دوکان ایرلی در. قازی خسته در. دمر قتی در. ابو ادم
طوغری در. رزنکین ادملر تنبل در. طبعی تمیز در. بو اوت یشل در.
بچی و قبح قزو در. قاز و طاق اقی در. بو اناک باشی کوزل در.
بو ادمک اینکی خسته در. ادم و اوغلان اوده درلر. اوغلانله بچی
سندغه در. کوی شهرن ایراق در. بو کویته دوکانلری کوجک در.

EXERCISE II.

بو چوریا یله سوق در. بر قاز: طاقدن بیوک در. بو اشلک یله بیوک
و ات کوجک در. بالهک باشی طاقدن بیوک در. کویتن شهر بیوک
در. بو شهر انا کوزل در. بو بچی چلمهدن ایودر. بو قز بر قزل
سندغی کوزی. ادم قزو سندغی اوغلانله و بری. بو ادم بر اناک باق
کوزی. ادمک اینکی کویته در.

This milk is good. A glass of milk. This tobacco is very bad.
The goose's eye is blue. This fish is red. The goose in the shop
is very small. There are fleas in the city and in the village. The
fleas in the city are very large. Barley is yellow, and grass is
green. The roast meat is fat, the soup is cold, and the plates are
dirty. The boy's cap is black. The bridge and the gate are in
the city. The iron of the knife is bad. The dog is cleaner than
the wolf. The fat goose is bigger than the fish. It is colder in
the village than in the city.

TALE I.

بر کویته تورکلری بر کون بازارلو شهره واردیلر چون کویته کوز
یغیننه کلدیله قزلی ایچدی موغانله اناک دیدیلر و اول موغانله
ایچسی تورکلر کوزندن یاش چقاردی مکر اوغلانچقاری بابالرینه
قارشو واردیلر کوزدنلر کوزندنلر کوزندنلر یاش انا کومه اولوب
اغزلر ساندیله خیر مرودین سکرندیلر کویته کلوب کومه
اولمش بابالرم اغلشو کلپورلر دیدیلر یاش عورتلر دخی اولردن
چاقوب مغان ایلدیلر اغلشو ارلرینه قرشو واردیلر تورکلر چون انلری
اوله کوزدنلر انلر دخی ادم اولدی ساندیله اغلشدیلر و نه و کلو
روستایی وار ایسه قامو کویته ایچنه جمع اولوب بر غریبو
قوزدنلر کیم صفه کلمزی هله عاقابت کتقدار اوزتا بزو

Digitized by Google

HOP.EGTL

Görsel 2.55 KAZ.KTG ve HOP.EGTL'den alıştırma örnekleri

KAZ.KTG'de iki okuma alıştırmaları kitabın farklı yerlerinde bulunmaktadır. Arap harfli verilen bu okuma alıştırmalarına dipnot olarak Latin harfli okunuşları da eklenmiş metinlerden hemen sonra da Almanca anlamları kitapta bulunmaktadır. Bu alıştırmalar dinî ve ahlakî metinlerden alınmıştır. İlki toplam 11, ikinci metin ise 10 sayfadır.

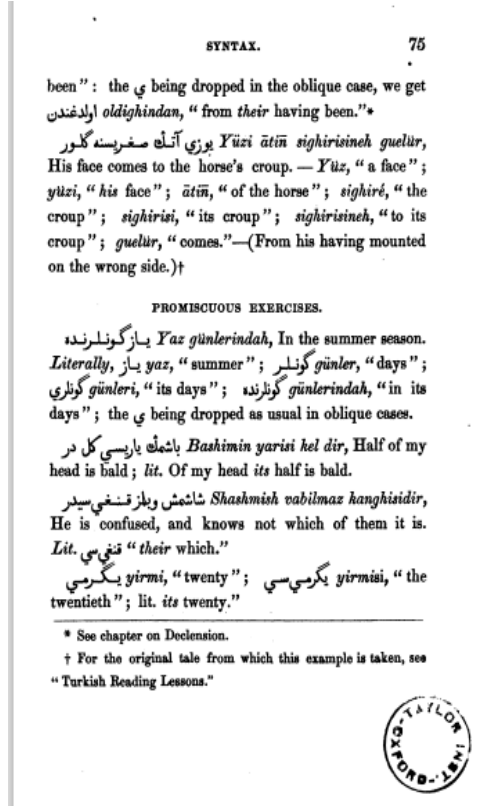
HOP.EGTL'nin farklı yerlerinde 13 Arap harfli Türkçe ve bu Arap harfli metinlerin 13 İngilizce çevirileri bulunmaktadır. Ayrıca alıştırmalar arasında üç Arap harfli Türkçe ve bu üç metnin İngilizce çevirisinin bulunduğu masal metinleri vardır.

NEM.TG

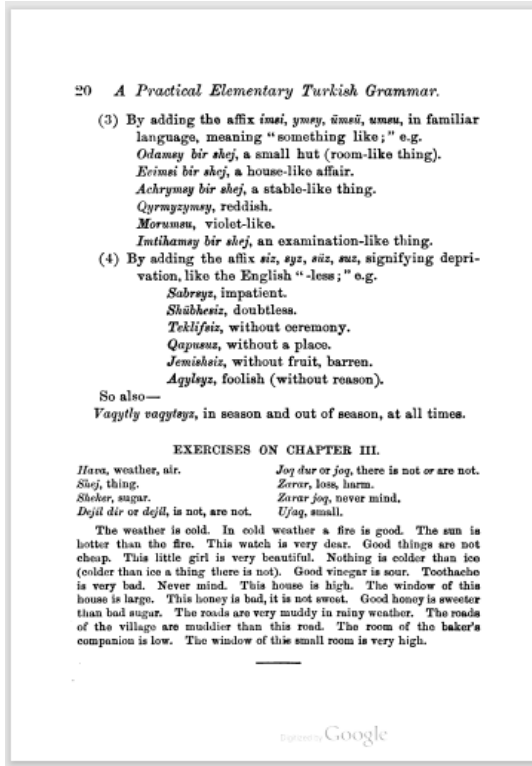

BAR.APG

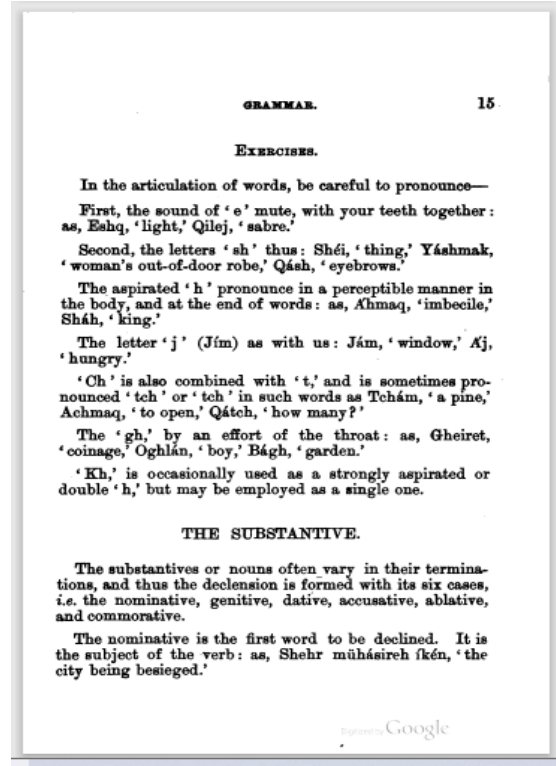
Görsel 2.57 NEM.TG ve BAR.APG'den alıştırma örnekleri

NEM.TG'de yer alan tek alıştırma Arap harfleri ile verilen bir masal metnidir. Bu metnin devamında Latin harfli Türkçe okunuşu bulunur. Bu alıştırma bölümü iki sayfadan oluşmuştur.

BAR.APG'de bulunan tek alıştırma sentaks bölümünden sonra oluşturulan isim tamlamaları ile ilgilidir. Tamlamaların Arap ve Latin harfli Türkçeleri ve İngilizce anlamları bulunur. Tamlamaların nasıl yapıldığı detaylı verilmiştir.

TAR.PETG

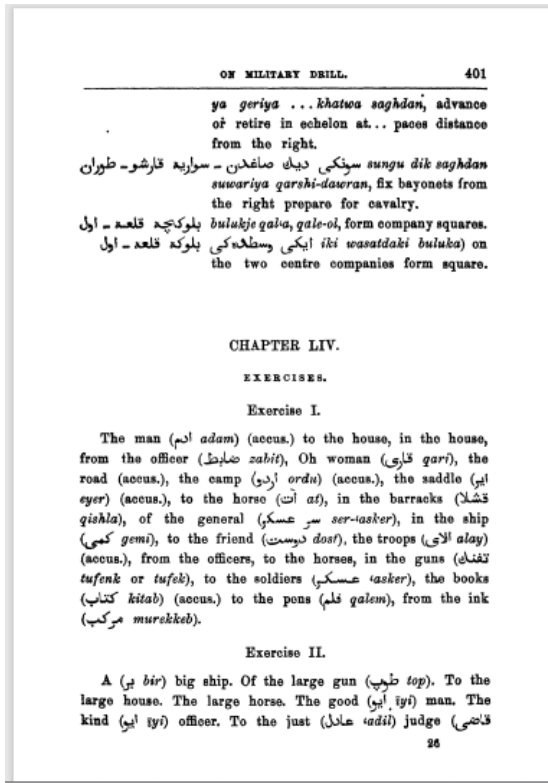
MAC.ATM

Görsel 2.58 TAR.PETG ve MAC.ATM'den alıştırma örnekleri

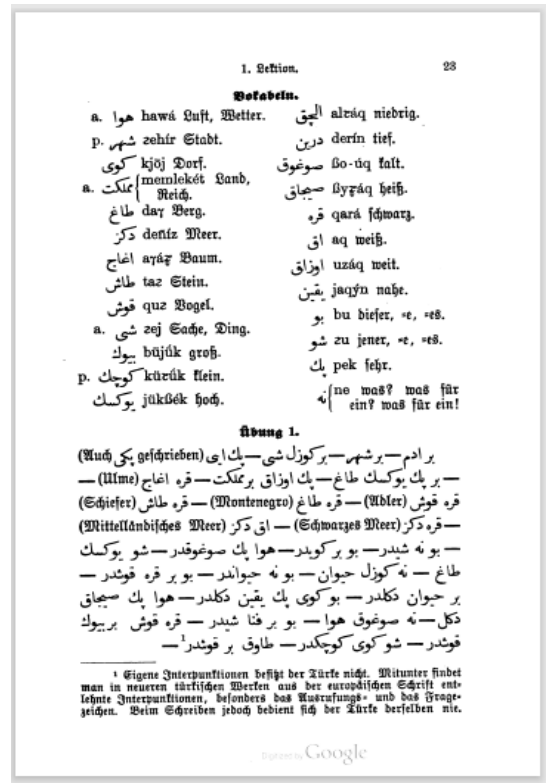
TAR.PETG'nin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerinde birer alıştırma, altıncı bölümünde 15 alıştırma, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu bölümünde birer alıştırma olmak üzere toplam 22 İngilizce alıştırma bulunur. Alıştırmalarda Latin harfli Türkçe bölümler bulunduğu gibi büyük bölümleri işlenen konuyla ilgili İngilizce metinlerden oluşur. Alıştırma cevapları ise Latin harfli Türkçeleri ile 21 sayfada verilmiştir. Alıştırmaların cevaplarının verilmesi kitabı incelenen diğer kitaplardan ayırır.

MAC.ATM'de yer alan alıştırma bölümleri ödevlendirme şeklindedir. Kitapta dört farklı alıştırma bölümü bulunmaktadır. Bu alıştırmalar; telaffuz, sıfat, iyelik ekleri ve cümle konuları ile ilgili olup tamamen Latin harfleri ile hazırlanmıştır.

TIEN.TG

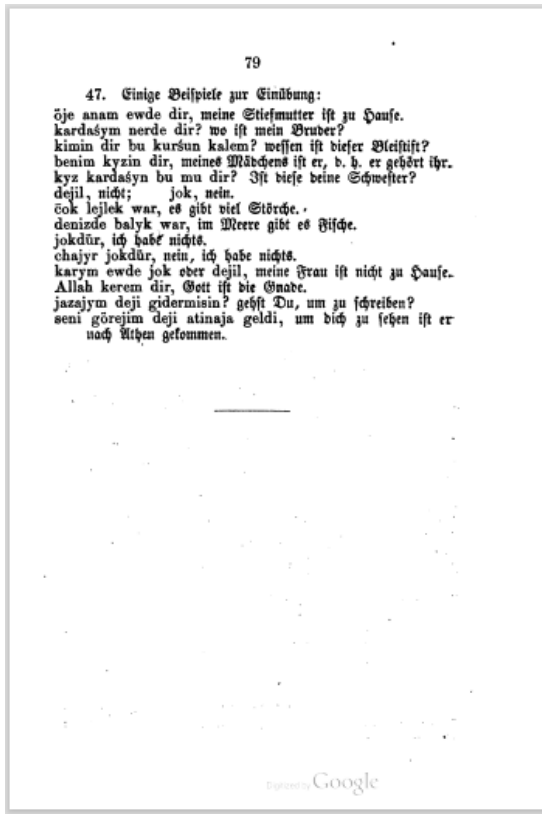
JEHT.TKG

Görsel 2.60 TIEN.TG ve JEHT.TKG'den alıştırma örnekleri

TIEN.TG'de yer alan 26 alıştırma, kitabın 54. bölümünde 17 sayfa hazırlanmıştır. Birinci, ikinci, altıncı, yedinci, sekizinci, 12., 13., 14., 18., 19., 20., 24. ve 25. alışırtmalarda yer alan İngilizce metinlerin içindeki Arap ve Latin harfli bazı Türkçe kelimeler parantez içinde verilmiştir. Alışırtmalardan üçüncü, dördüncü ve beşincisi tamamen Arap harfleri ile hazırlanmıştır. Araşırtmalardan dokuzuncu, onuncu, on birinci, 15., 16., 17., 21., 22., 23. ve 26. alışırtmalar Arap harfli Türkçe hazırlanmış olup bazı kelimelerin parantez içinde İngilizce anlamları ile bulunur.

JEHT.TKG'de 27 alıştırma vardır. Genellikle Arap harfli yazılan alışırtmalar işlenen konuyla alakalı hazırlanmıştır.

FINK.TD

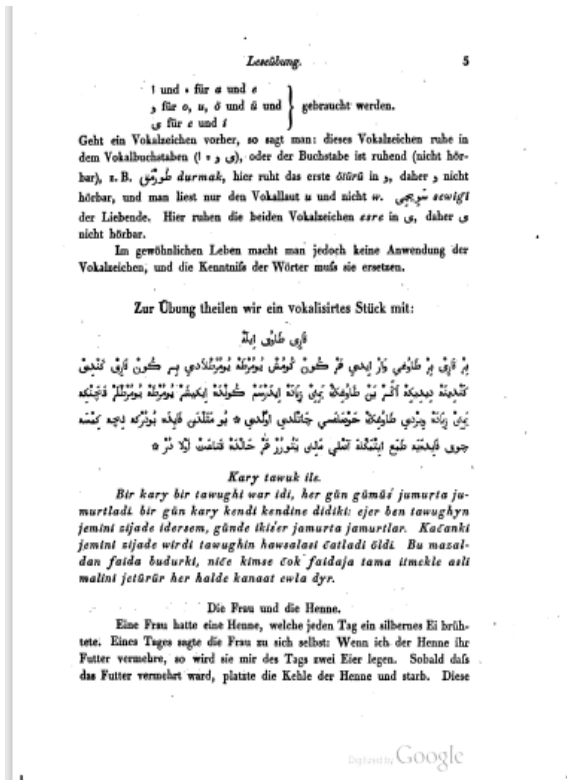

HOR.ETS

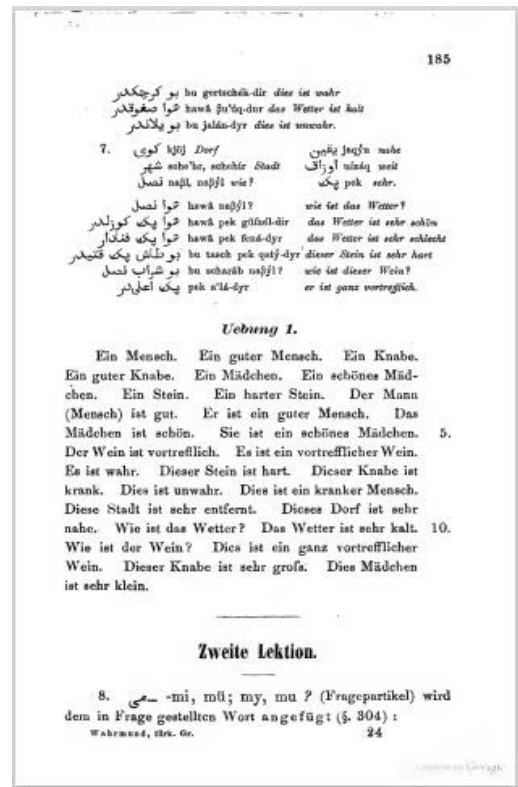
Görsel 2.61 FINK.TD ve HOR.ETS'den alıştırma örnekleri

FINK.TD'de sadece bir alıştırma bulunmaktadır. Sentaks bölümünde yer alan alıştırma konuyla ilgili örneklerin sıralamasından oluşur.

HOR.ETS'nin son bölümü tamamen alıştırma bölümü olarak hazırlanmıştır. Bu alıştırma bölümünde atasözleri, sıfatfiil ve zarffiillere genel bakış, biçim ve biçimbilimi alışırmaları, konuşma dili, ticari belgeler ile Türkçe üzerine notlar alt başlıkları bulunmaktadır. Bu bölüm, 71 sayfadan oluşmakta olup kitabın neredeyse yarısıdır.

BERS.GTS

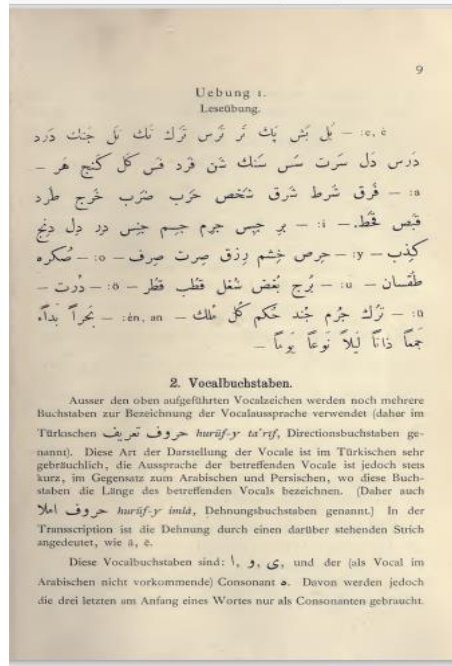

WAHR.OTS

Görsel 2.62 BERS.GTS ve WAHR.OTS'den alıştırma örnekleri

BERS.GTS'de tek bir okuma alıştırması bulunmaktadır. Bu kısa okuma alıştırmasının Arap harfli, Latin harfli Türkçeleri ve Almanca tercümeleri ayrı ayrı bulunmaktadır.

WAHR.OTS'de 27 alıştırma bulunmaktadır. Bu alışırtmalar kitabın tamamına dağıtılmış olup genellikle konuları örneklendiren diyaloglar şeklindedir. Bu alışırtmaların tamamı Almanca hazırlanmıştır.

Görsel 2.63 MAN.MOS'tan alıştırma örneği

MAN.MOS'un farklı yerlerinde incelenen konularla ilgili 61 alıştırma örneği yer almaktadır. Bu örneklerde genellikle Arap ve Latin harfle verilen kelime ya da cümlelerin Almanca karşılıkları da yer almakta iken bazılarında ise alıştırma sadece Arap harfleri ile verilmiştir.

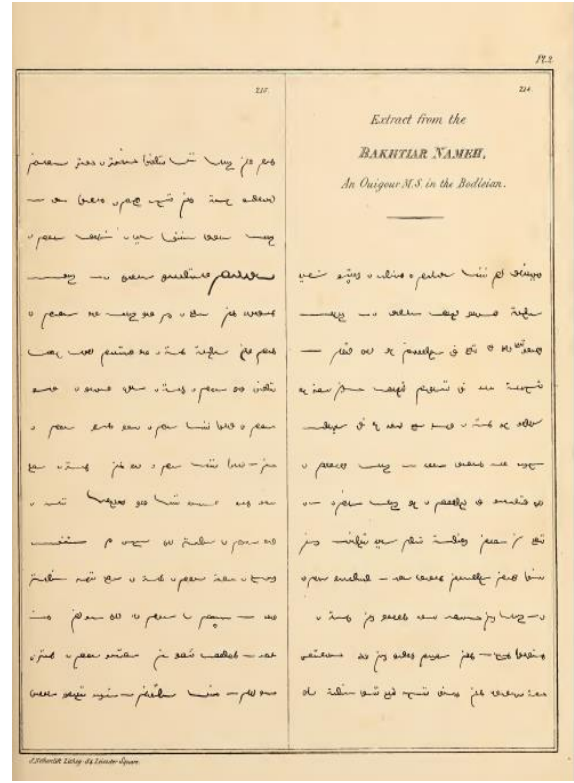
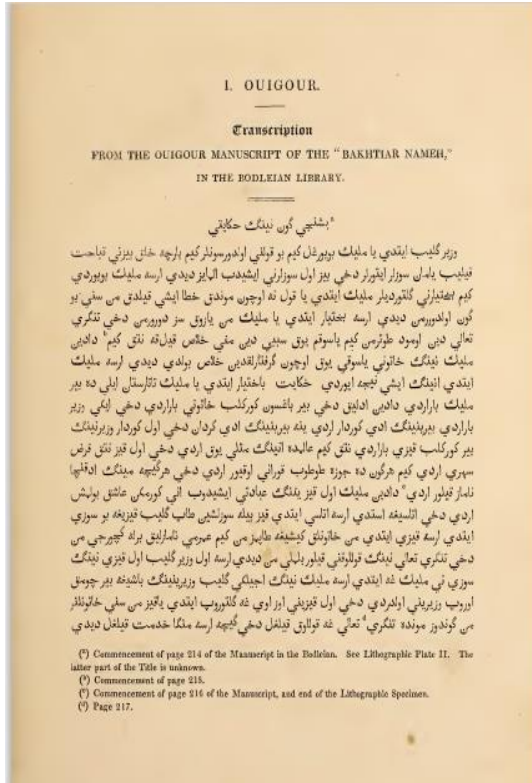
2.6. Metin

Derlemde yer alan kitaplar arasında 25 kitapta metin örneği bulunurken 25 kitapta metin örneği bulunmamaktadır.

Tablo 2. 54 Metin örneği bulunan kitaplar

Metin örneği bulunan kitaplar (25)	DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.ARB, TAR.PETG, HAG.OCG, HAG.KOCC, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, WICK.TSC, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, SF.TL, HOR.TS, NEM.TG, RED.GRLO, DIE.CO, MAL.GFET, MAL.GELT, HUA.GELT, SAM.OTG, BON.EGT, JAU.EGT, HOP.EGTL
------------------------------------	---

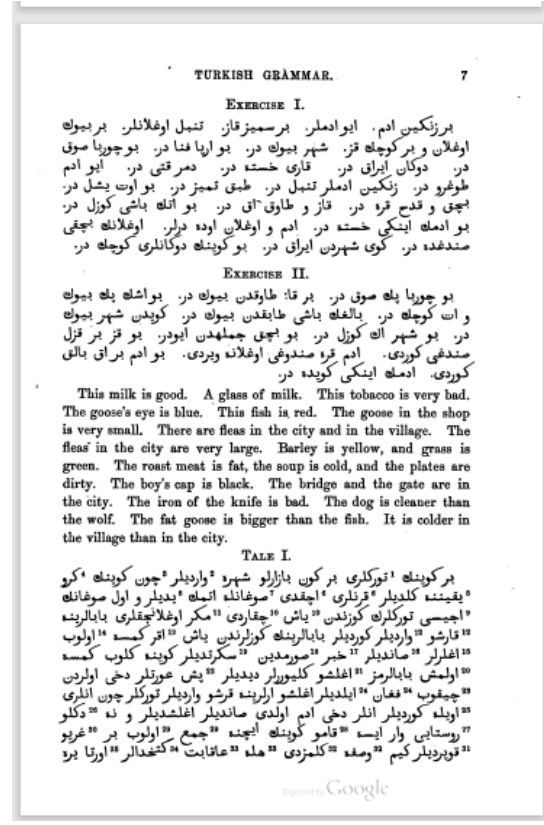
Görsel 2.64 DAV.GTL'den metin örnekleri

DAV.GTL'nin son bölümündeki ekler bölümünde Uygurca dört metin, Çağatayca üç metin, Kıpçakça bir metin, Osmanlı Türkçesinden yedi metin Arap harfli Türkçeleri ve İngilizce çevirileriyle bulunur. Bu metinler arasında Kutadgu Bilig, Bâbur-nâme, Şecere-i Türkî, Baki'den gazel, Mesihî'den kaside örnekleri, Evliya Efendi Seyahatnâme'si, Naima'nın eserlerinden alıntılar en dikkat çekici olanlarıdır. Bu bölüm 39 sayfadır.

Gramer bölümünde yer alan şiir örneklerinde daha çok Mesihî'ye yer ayrılmışken Taşlıcalı Yahya, Ahmedî gibi divan şairlerinin şiirlerinden örnekler de yer alır. Gramer konularının divan şiirlerinden örneklerle anlatılması kitabın sadece Türkçe öğretmek için değil Türk dilinin güzelliklerini de göstermek için yazıldığını düşündürür.

BOYD.TING

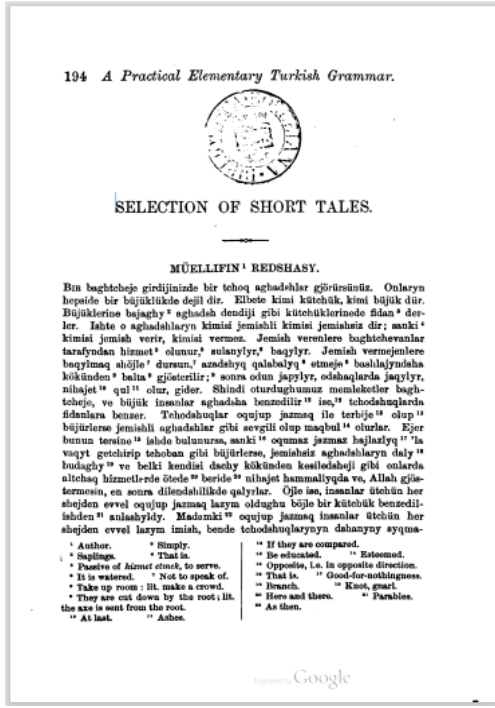

HOP.EGTL

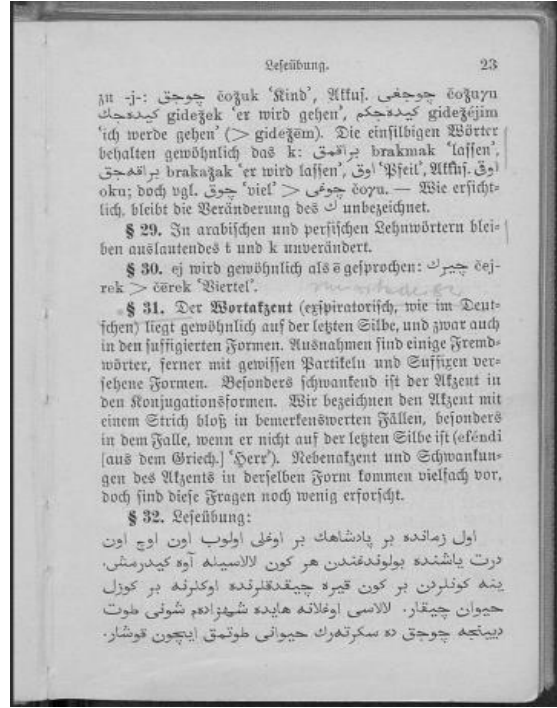
Görsel 2.65 BOYD.TING ve HOP.EGTL'den metin örnekleri

BOYD.TING'de metinler önce Arap ve Latin harfli Türkçeleri ile verilir sonra İngilizce çevirileri bulunur. Kitapta yer alan metin bölümü 26 sayfadır. Kitapta iki masal (Tarlakuşu ve yavruları, Bahçıvan ve bülbül) ve dinî bir metin (yeni ahitin bölümleri) Arap harfli, Latin harfli ve İngilizce çevirileri ile bulunmaktadır.

HOP.EGTL'de alıştırılmalar başlığı ile metinler verilmiştir. 13 Arap harfli Türkçe kısa metin yine 13 İngilizce çevirisi ile kitabın farklı yerlerinde bulunur. Ayrıca üç Arap harfli masal metni üç İngilizce çevirisi ile verilmiştir.

TAR.PETG

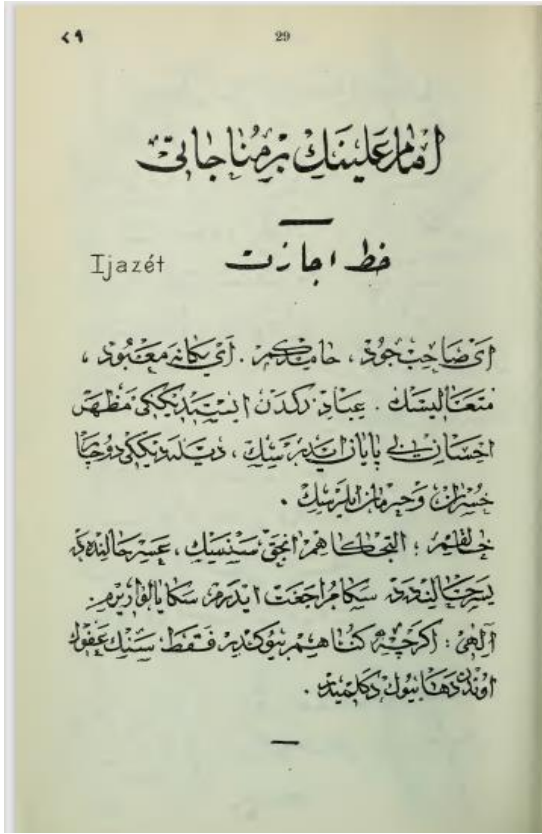

NEM.TG

Görsel 2.66 TAR.PETG ve NEM.TG'den metin örnekleri

TAR.PETG'de Latin harfli Türkçe hazırlanmış 10 kısa masal bulunmaktadır. Bazı kelimelerin anlamları dipnotlarda verilmiştir. Bu masallar “Müellifin Ricası”, “Hikâye”, “Tilki ile Şahin”, “Bülbül ile Atmaca”, “Tilki ile Keçi”, “Horoz ile Keklik”, “Çakal”, “Karga ile Gururlu Tilki”, “Kör Hatun” ve “Köpek” adlı 10 masaldır.

NEM.TG'de yer alan tek metin alıştırma bölümünde de ele alınan Arap harfleri ile verilmiş masal metnidir. Bu metnin devamında Latin harfli Türkçe okunuşu da bulunur. Bu metin iki sayfadan oluşur.

HAG.OCG

HAG.KOCG

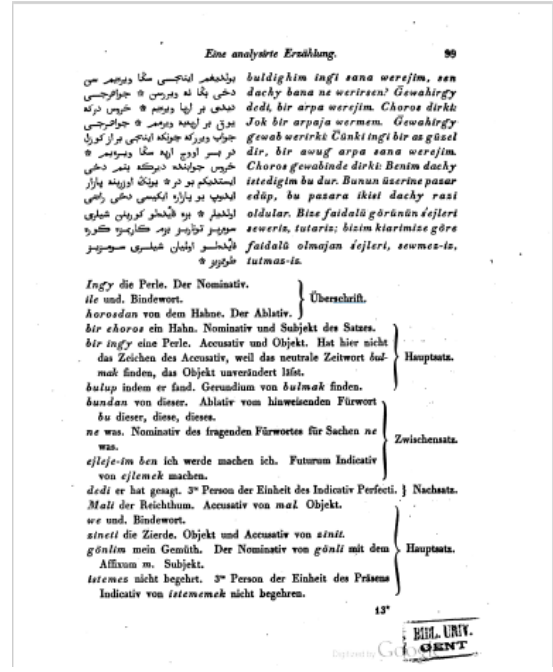
Görsel 2.67 HAG.OCG ve HAG.KOCG'den metin örnekleri

HAG.OCG'nin son bölümü olan farklı el yazması metin örnekleri bulunmaktadır. Bu metinler tamamen Arap harfli olup 34 sayfa kitabın sonunda bulunmaktadır. Sülüs, rika ve nesih yazı biçimleri, icazet, divan örnekleri, harflerin okunuşuna özel Arap harfli kelime örnekleri vb. gibi farklı metinler bu bölümde yer alır.

HAG.KOCG'da farklı konularda (diploma, mektup, arzuhal, senet, makbuz, kefaletname, vekaletname, yeni yıl tebriği, izdivaç daveti, taziyename, mektup girişi, dua vb.) metinler de bulunmaktadır. Bu metinler ek ana başlığı etrafında 19 sayfa verilmiştir. Bazı metinlerde Arap harfli Türkçe (11 metin) bulunurken bazıları ise İngilizce yazılmış metinlerden (8 metin) oluşur.

HIND.TPTS

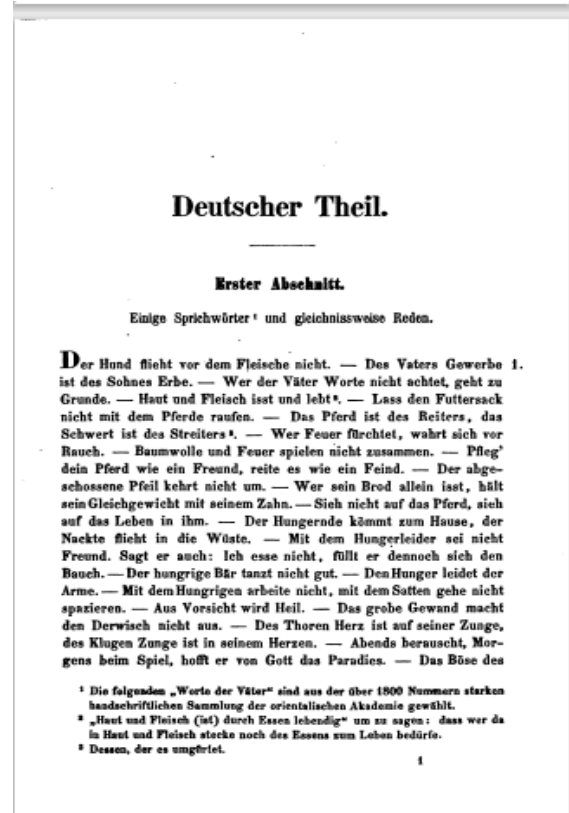
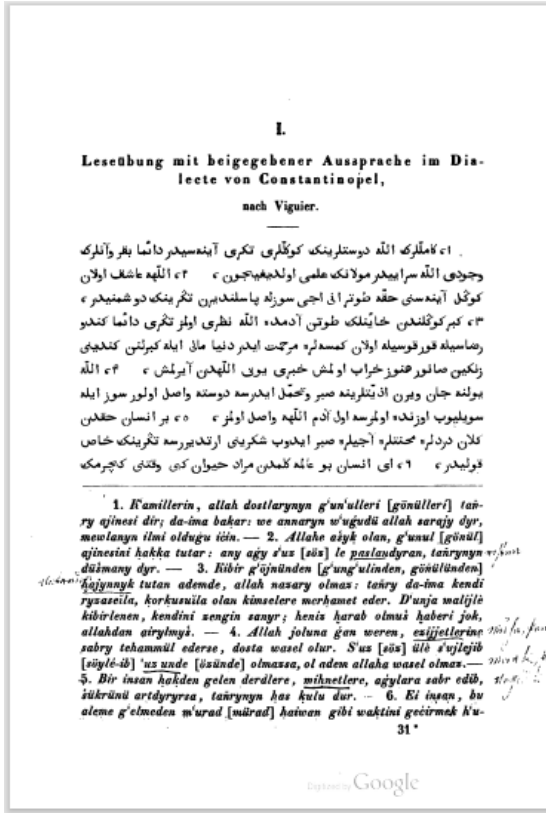

BERS.GTS

Görsel 2.68 HIND.TPTS ve BERS.GTS'den metin örnekleri

HIND.TPTS'de bir mesel, bir hikâye ve bir rivayet başlıkları ile üç metin bulunmaktadır. Arap ve Latin harfli bu metinler Almanca çevirileri ile verilmiştir. Bu metinlerde bir Nasrettin Hoca fıkrası, bir Hz. Havva ile ilgili rivayet, bir de Mısır'da geçen bir hikâye üç sütunda dört sayfa bulunur.

BERS.GTS'de metin olarak analiz edilmiş bir hikâye örneği bulunmaktadır. Bu hikâye örneğinde Arap ve Latin harfli metnin devamında kelime tahlilleri de bulunmaktadır. Bu kısa hikâye ve tahliller için beş sayfa ayrılmıştır. Hikâye, Arap harfli metin ve Latin harfli Türkçe transkripsiyonundan oluşur. Kelime tahlillerinde ise Almanca anlamı ve aldığı eklerin çözümlenmeleri üzerinde durulur.

KAZ.KTG

WICK.TSC

Görsel 2.69 KAZ.KTG ve WICK.TSC'den metin örnekleri

KAZ.KTG'de ek bölümü olarak da başlıklandırılan Konstantinapolis diyalektinde Viguiet'den bir okuma alıştırması verilmiştir. Bu metin Arap harfli verilirken dipnot bölümünde telaffuzları bulunur. Bu metinden sonra ayrıca mektuplar, diplomalar ve yazı örnekleri de bulunur. Kitapta yer alan metin bölümü 32 sayfadan oluşur.

WICK.TSC'nin neredeyse tamamı metinlerden oluşmaktadır. Metinler Almanca çeviriler ve Arap harfli metinler şeklindedir. Kitabın ikinci bölümünde Hamdaniler, onların soy tablosu, tarihçesi; üçüncü bölümünde sadrazamların görevden alınması ve atanması; dördüncü bölümünde Fransız büyükelçisi; beşinci bölümünde Babı-âli elçisinin yükselişi; altıncı bölümünde bir padişahın mucizevi güçlerinin garip kanıtı; yedinci bölümünde I. Mahmut, III. Osman, III. Mustafa; sekizinci bölümünde otobiyografi; dokuzuncu bölümünde I. Süleyman; onuncu bölümünde Romalılar; on birinci bölümünde Tahmasip Kuli Chan'ın Hâlleri; on ikinci bölümünde önsözden bir kesit: Feridun Ahmed'in rüyası; on üçüncü bölümünde hasta aslan, tilki ve eşek hikâyesi; on dördüncü bölümünde bir şiir; on beşinci bölümünde Dai'nin ağıt şiirinden ölü aşka, dünyanın yokluğunun tarifi, on altıncı bölümünde bir Hattı şerif kopyası kitapta işlenen konulara birer örnektir. Metinler toplam 337 sayfa Latin harfli şekilde bulunurken bu metinlerin tamamında Arap sayı sistemine göre numaralandırılmış Arap harfli yazımları da mevcuttur.

II.

Hoḡae Naṣreddini Efendii FACETIAE QUAEDAM.

(Cod. Berolin. Dies A. Quart. 16.)

- 19 برنجی حکایت در
خوجه نصر الدین افندیغ بر سیاه طاوخی وار
ایمش بر کون بازاره صاتمغه کتورمش بر آدم کلوب دیر
که اگر شو طاوخی بیاض اولیدی² آلوردم دیمش خوجه
دخی دیر که صباح اولسونده³ کل سکا بیاض کتوریم
دیمش حریف معقول دیر کندی خوجه اوینه کلوب²⁰
ایکی قالب صابون آلوب و بر تران صر اسیدوب باشلر
بو طاوخی بیغامغه اما ایکی قالب صابون بتنجه به دک⁴
چالشوب بیغامغه اما بقوب کورر که هیچ بیاض اولماز
بو کوره طاویلوب دیر که چوق بوپا بوپایچی کوردم
اما عشق اولسون سنی بوپاین بوپایچی دیمش

- 21 ایکنجی حکایت در
بر کون خوجه به بر ترک کلوب بر طاوشان کتورر
اول کیجه مسافر اولور اراسی بش اون کون کچدکدن
صکره⁵ بر آز آدملر دخی کلوب آنده مسافر اولماق
استرلر خوجه به دیرلر که بر شول کچن کیجه سکا

¹ Dat. ānem exprimit (cf. § 29): „um zu“ ... „pour“ ...
² § 74 ³ § 94, 1. ⁴ § 108. ⁵ § 101.

MÜL.LO

Lesestücke.

1.
بریی یوله کیدرکن مرکی اوکنه قوتیش کیمکده اولان
بر دکرنجی به راست کلکله. طاقلق ایچون: « نه به کیدورسکر
یوله ایکیکز؟ » دینجه. دکرنجی: « اوچز ایچون اوت کتیریه
کیدورز. » دیمش.

2.
بر آدمک فکر و عقلی مبالغه ایله مدح ایدوردی. حاضر
بولتان بر قادن: « اوت. او آدمک فکر و عقل چوق اوله
یاقتیر. چونکه هیچ صرف ایچور. » دیمش.

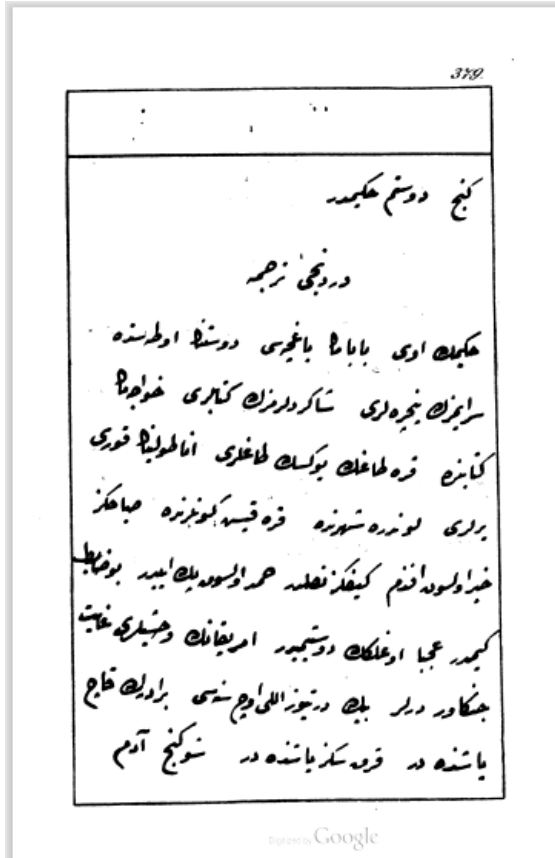
3.
ایکی احباب محبتلرندن بحث ایکنکری صرده. بریی:
« بن سندن اول اولورسه م جنازه مه کلجکیمیک؟ » دیه
صورمش. اونکی: « مع المتونیه. » دیمش.

MAN.MOS

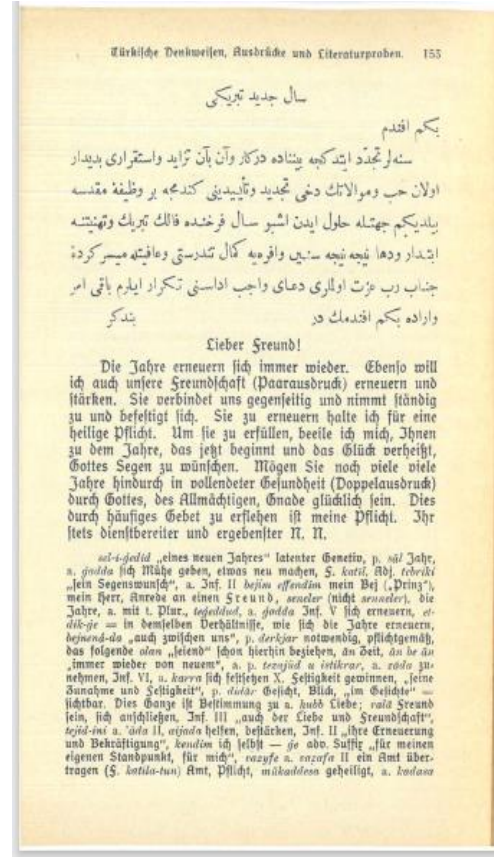
Görsel 2.70 MÜL.LO ve MAN.MOS'tan metin örnekleri

MÜL.LO'da okuma parçası derlemesi bulunmaktadır. Bu derlemede metin olarak Nasrettin Hoca fıkraları, Peri masalı ve Mohaç Seferi bulunmaktadır. Bu metinlerin sadece Arap harfli yazımı kitapta yer almaktadır. Okuma metinleri toplam 22 sayfadır.

MAN.MOS'un okumalar bölümünde Arap harfli 10 metin verilmiştir. Sonrasında metinlerde geçen kelime ve anlamları verilmiş olup bu bölüm toplam yedi sayfadır. Bu metinler kısa hikâyeler şeklindedir.

JEHT.TKG

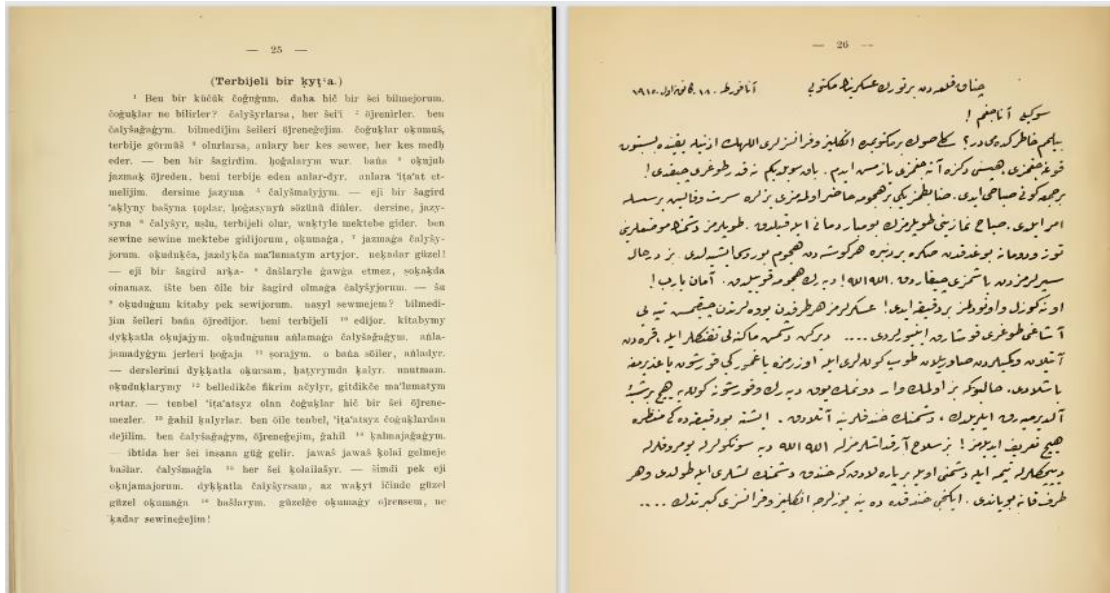
HOR.TS

Görsel 2.71 JEHT.TKG ve HOR.TS'den metin örnekleri

JEHT.TKG'nin sonunda yer olan ek bölümdeki talimatlarla birlikte yazıtlar başlığında farklı Arap harfli el yazması metinler 52 sayfa olarak bulunmaktadır.

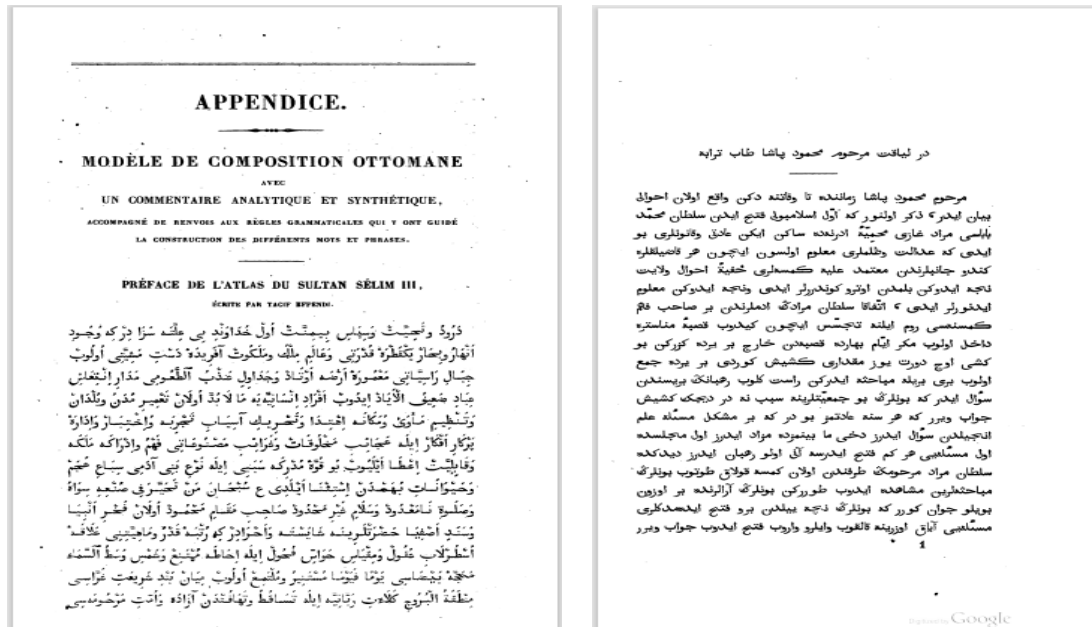
HOR.TS'nin ikinci bölümünde Türk düşünce biçimleri, anlatım biçimleri ve edebiyat örnekleri başlığında şiir, mektup, hikâye ve farklı metinler Arap harfli ve Almanca çevirili, yalnızca Arap harfli ya da yalnızca Latin harfli transkripsiyonlar verilmiştir. Kitapta yer alan metinler toplam 35 sayfa olup daha çok Arap harflidir.

Görsel 2.72 SF.TL'den metin örnekleri

SF.TL tamamen metinlerden oluşan bir kitaptır. SF.TL'nin bir sayfası Latin harfli bir sayfası da Arap harfli el yazması şeklinde hazırlanmıştır. Metinlerin nereden alındığı kitabın ön sözünde bulunmaktadır.¹¹⁵ Türkçe şiirler başlığı ile "Ordu Marşı", "Maniler" ve "Yabanda Bulunurum" başlıklı bir şiir bulunur. "Terbiyeli bir kıza" başlıklı bir metin, bir Türk askerinin mektubu kitapta yer alan metinlerdir. Bu bölüm 13 sayfa olarak neredeyse kitabın yarısını kapsar.

RED.GRLO

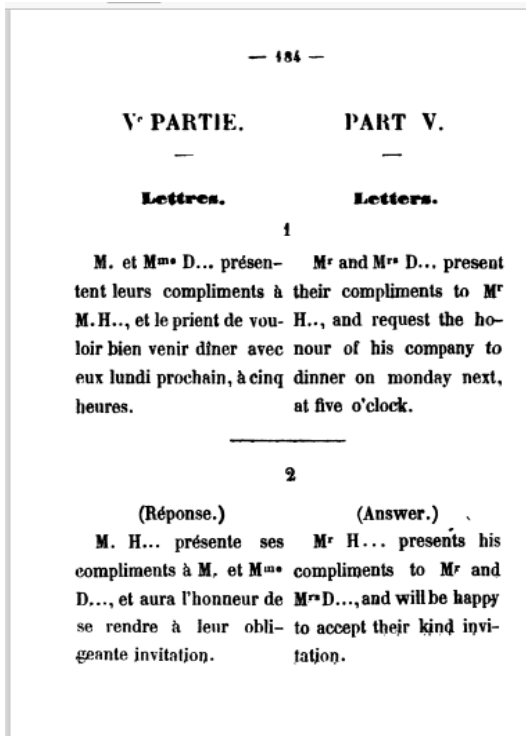
DIE.CO

Görsel 2.73 RED.GRLO ve DIE.CO'dan metin örnekleri

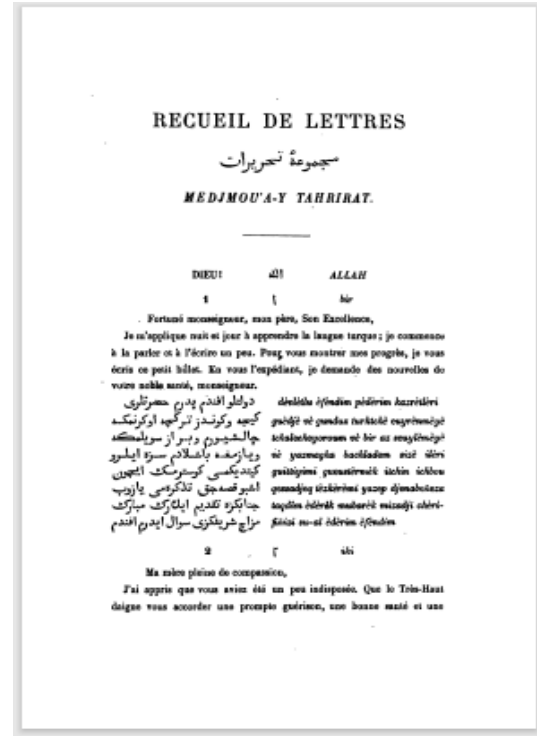
¹¹⁵ Kitapta yer alan fıkralar da Faik Reşat'ın külliyatından vb. alındığı, ifade edilmiştir.

RED.GRLO'da yer alan Arap harfli III. Selim döneminde basılan ilk coğrafya atlasının ön sözü verilmiştir. Bu metin, analitik ve sentetik yorum başlığı ile paragraflara ayrılarak Fransızca anlamlarıyla küçük bölümler hâlinde incelenmiştir. Kitapta ek alt başlığında toplam 13 paragraf ifade başlıklandırılmış her ifadedeki kelimeler önce tanımlanmış, sonrasında da kelimelerin yapısı hakkında kısa bilgi verilmiştir. Bu metin bölümü cümle çözümlenmeleri ile 60 sayfadan oluşmaktadır.

DIE.CO'da Arap harfli metinler çevirileriyle bulunmaktadır. Kitabını Türk dilini öğrenmek için bir el kitabı şeklinde gören yazar Berlin Kraliyet Kütüphanesinin el yazmaları arasındaki müstakil parçalardan eklemeler yapmıştır. Mahmut Paşa ile ilgili bölümler, İncil'den bir bölüm, Nasreddin Hoca bölümleri ve dinî bir hikâye bulunmaktadır. Bu metinler Arap harfli Türkçeleri ve devamında yer alan Fransızca çevirileri ile 84 sayfada verilmiştir.

MAL.GFET

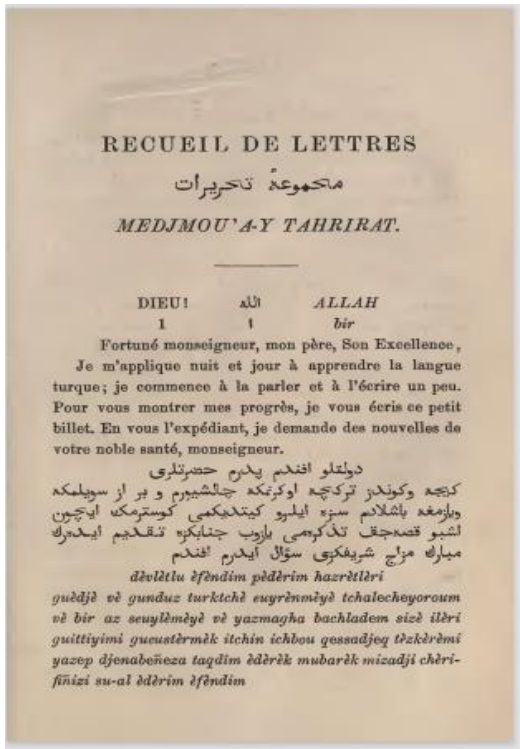

MAL.GELT

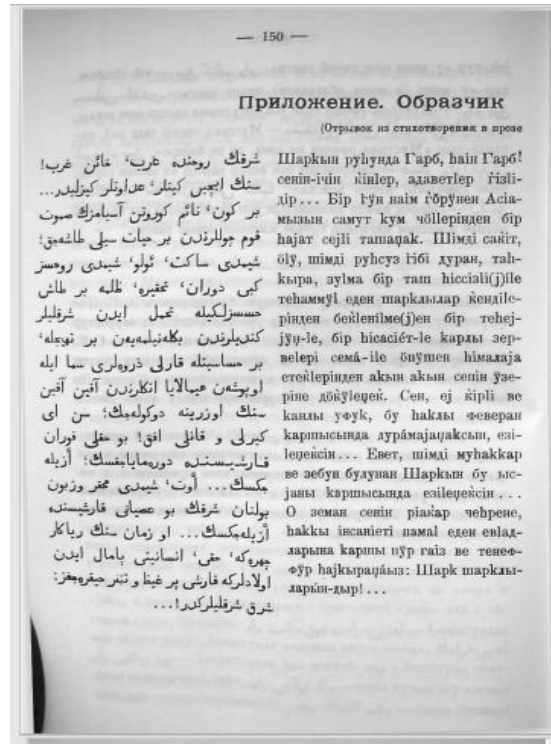
Görsel 2.74 MAL.GFET ve MAL.GELT'ten metin örnekleri

MAL.GFET'in beşinci bölümünü mektuplar bölümü oluşturur. Bir sayfa Arap harfli bir sayfa da İngilizce ve Fransızca çevirileri ile verilen bu bölümde 14 mektup bulunur. Kitapta metin bölümü için 16 sayfa ayrılmıştır.

MAL.GELT'te mektup koleksiyonu başlığında Fransızca, Arap harfli ve Latin transkripsiyonlu 29 mektup 22 sayfada verilmiştir. Devamında yer alan Hattı Hümayun önce Fransızca sonra Arap harfli altı sayfada yer alır. Sonrasında Fransa ile Türkiye arasında imzalanan ticari antlaşma 15 sayfa önce Fransızca sonrasında Arap harfli olacak şekilde bulunur. Yine devamında iki ticaret ve denizcilik antlaşması 14 sayfada verilmiştir. Kitapta yer alan metin bölümü toplam 77 sayfa olarak neredeyse kitabın üçte birini oluşturur.

HUA.GELT

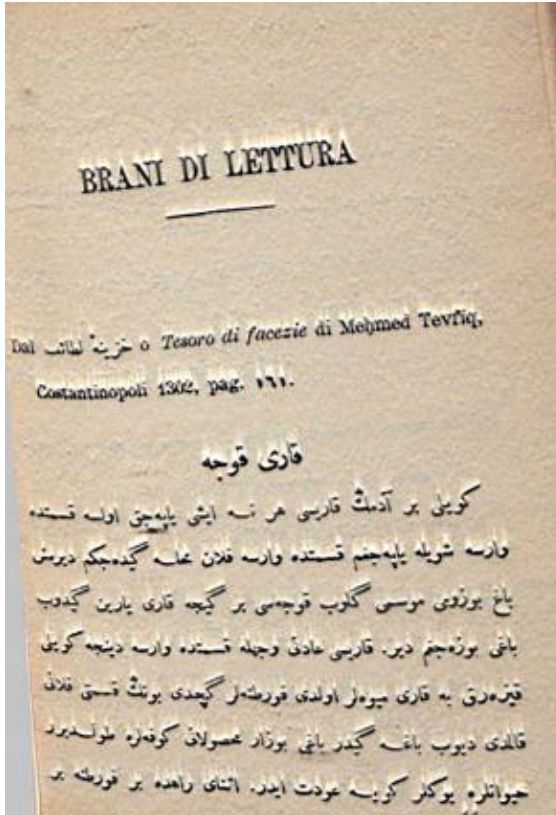
SAM.OTG

Görsel 2.75 HUA.GELT ve SAM.OTG'den metin örnekleri

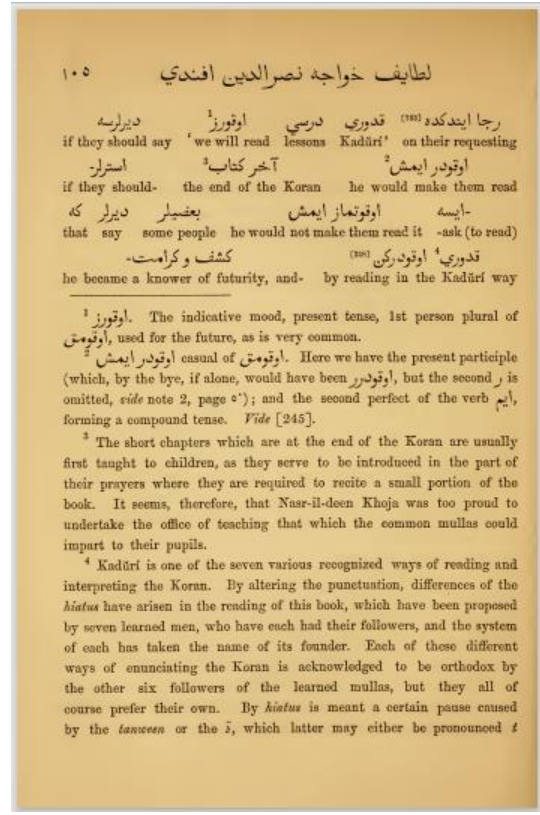
HUA.GELT'te 29 mektup örneği MAL.GELT'te bulunan mektup koleksiyonu bölümüyle birebir aynıdır. Sadece sayfa sayısı (27 sayfa) daha uzun verilmiş olup mektuplar da önce Fransızca sonra Arap harfli, son olarak da Latin harfli Türkçeleri ile bulunur. Kitabın son bölümünde ise iki padişah mektubu Fransızca ve Arap harfli toplam 14 sayfa olarak verilmiştir. MAL.GELT'in sonundaki ticaret ve denizcilik anlaşmaları bu kitapta yoktur.

SAM.OTG'de bir şiir metni örneği yer almaktadır. Bu metin, düzyazı şiirinden alıntı başlığı ve Turgut Alp'a "Doğu'ya Doğu" alt başlığı ile Arap harfli verilmiş olup hemen yan sütuna da şiirin Rusçası bulunmaktadır. İkinci sayfada şiirin Latin harfli Türkçe

söylenişi ile yan sütunun da Rusça karşılığı bulunmaktadır. İkinci Rusça metin daha sadeleşmiş bir dille yazılmıştır.

BON.EGT

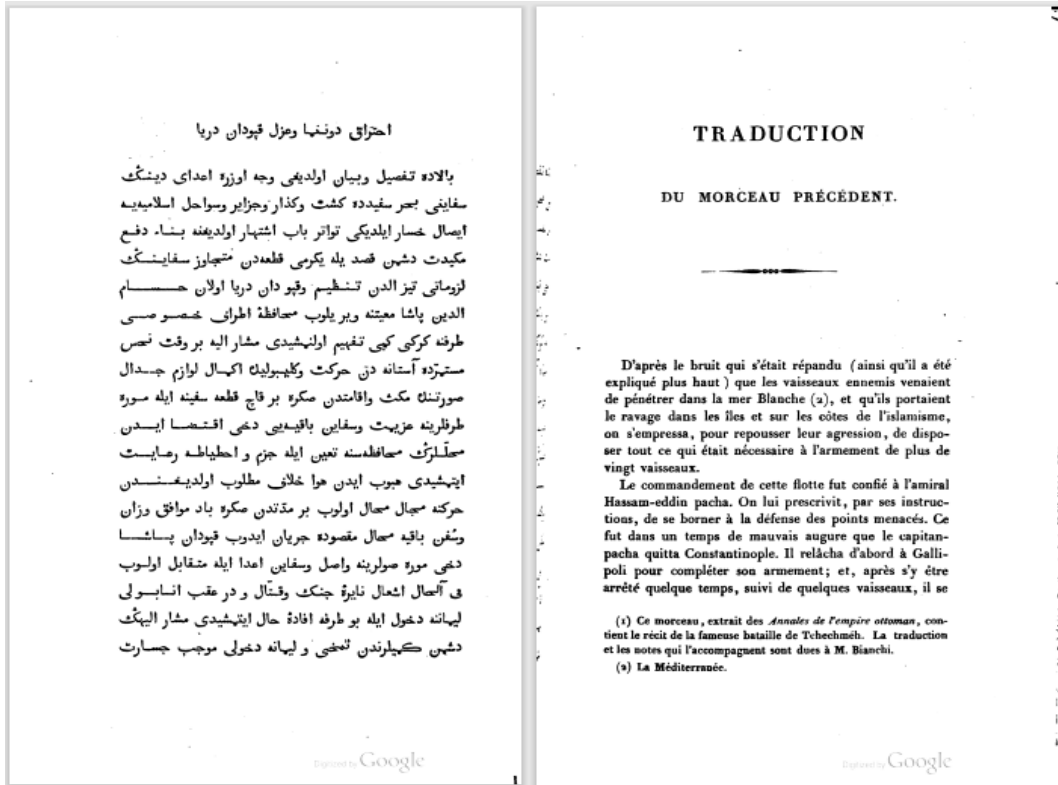
BAR.ARB

Görsel 2.76 BON.EGT ve BAR.ARB'den metin örnekleri

BON.EGT'de pasaj örneklerinin tamamı sadece Arap harfli bulunmaktadır. “Karı Koca” başlıklı bir metin, bir masal metni, 8 Ocak 1897'de İkdam gazetesinden alınmış bir metin toplam 10 sayfada bulunmaktadır. Bunlar dışında İtalya Dışişleri Bakanlığı'nın Roma'daki Osmanlı Büyükelçiliği'ne gönderdiği notanın Türkçe ve Fransızca metni de kitapta Arap harfli bir sayfa, iki sayfa da Latin harfli Türkçesinin satır arası İtalyancası ile verilmiştir. Son olarak bir sayfa da Fransızca metin yer alır.

BAR.ARB'de 86 sayfa Nasrettin Hoca'nın başından geçenler Hoca Nasrettin Efendi'den Keyifli Masallar başlığıyla verilir. Her kelimenin telaffuzu, satırlar arası çevirisi bol miktarda açıklayıcı notlar ve gramer referansları ile yeni başlayan birinin anlayabileceği şekilde verilmiştir. İncil çevirisi ve Nasrettin Hoca fıkraları bölümü Arap harfli ve İngilizce alt yazı çevirisiyle verilmiştir. Kitabın devamında St. John'a göre İncil metni 25 sayfa bulunur. Buradan çeviri bölümünün toplam 111 sayfa olarak en hacimli bölüm olduğu söylenebilir. Ayrıca kelime kelime alt yazı çeviri olması nedeniyle kitap incelenen

diğer kitaplardan ayrılır. Kitabın sözlük bölümünde yer yer Türk şiiri örnekleri çevirileriyle bulunur (s. 283-287).

Görsel 2.77 JAU.EGT'den metin örneği

JAU.EGT'de yeni başlayanları orijinal metinleri okumaya alıştırmak ve onları dilin ilkeleriyle tanıştırmak için uygun çeşitli parçalar içeren metinler verildiği ek bölümünün başında ifade edilmiştir. Bu metinler bir deniz savaşının raporu, bir ferman ve bir tezkireden alınan üç pasajdır. Metinler Arap harfli metin ve Fransızca tercüme şeklinde kitabın sonunda toplam 25 sayfa yer almaktadır.

2.7. Düzeltme

Araştırma kapsamında yer alan kitapların incelenmesi sonucunda; 19 kitapta düzeltme bölümüne yer verildiği, 31 kitapta ise düzeltme bölümüne yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 2. 55 Düzeltme bölümünün kitaplarda kullanımı

Düzeltilme bölümü bulunan kitaplar (19)	BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, HIND.TPTS, BERS.GTS, KAZ.KTG, WICK.TSC, HOR.TS, RED.GRLO, DIE.CO, BON.EGT, DENY.GLT, KEL.GOS, WELL.APG, WAHR.OTS, DUB.EGT, YOUS.GLO, RED.OCL, RED.ASG
---	--

YANLIŞ — DOĞRU CEDVELİ [*]

VII. 30) traducteur || traducteur
 X. 38) . . . || . . . J. D.
 XI. 4) kerende || kerende 32) burakınka || burakınak 15) birleştrme, || birleş-
 tirme 35) İstiraktao || İstiraktao
 XII. 19) beyon || beyan 28) düğünüklerim || düğünüklerim. 29) hakkında ||
 hakkında
 XV. 37) halı hazır. || halı hazır methamu :
 III. 20) gıbi, mülkif || gıbi, yino e mülkif
 VI. 6) (تَرْكَة فَرَسِ) || (Türke giramer) 7) АВОУСНКА АМУСКА || Авоускна
 Авоука 10) 1309 da Mustafa || 1309 da (RADOVIŠTA): A. U. E) Mustafa
 10) nesrediles || nesredilöi || 11) 326 - 335 || 326 - 33 da 11) Cl. Hourt. ||
 Cl. Hourt'ın 12) L. III; || L. III da 14) АВОУЛГАЗИ || АВОУЛГАЗИ
 14) Bekadür || Bekadür 23) АДОССІДІС || АДОССІДІС 22) Zlovoza ||
 Zlovoza 31) etük. A. U. E. || etük. A. U. E.
 VII. 1) Bühren f. || Bühren- 2) 26-27 || Töröl 15) RUČKA OSTOŠ ||
 RUČKA OSTOŠ. 22) 1882 || 1889
 VIII. 9) Bāber-Nāma || Bāber-Nāma 15) Z. D. M. G. || Z. D. M. G. 29) IAS-
 CIAN YAZICIYAN || IASCIAN. 29) CASTREN || CASTREN 23)
 Diklet || Diklet
 IX. 1) (CENAP) ŞEHĀB-ED-DİN || (CENAP) ŞEHĀB-ED-DİN 6) KAŞGARİ ||
 KAŞGARİ
 8) morfoloji || morfoloji malūmātī 11) Ebū-Ş-Şayā || Ebū-Ş-Şayā 18)
 AHUNDOF Bal. AHUNDOF || AHUNDOF. Bal. AKHUNDOF. 18)
 Teqobolun: yavri || Teqobolun: yavri. 21) Materiales || Materiales
 X. 4) Z. yidafistaw || Zidafistaw 25) MADH (Hān) BEKOF, || HAČI (HAČI)
 BEKOF 12) mal ulan || mal ulan 18) HAKIM ATA || HAKIM - ATA
 20) Mejmend || Mejmend 33) Z. D. M. G. || Z. D. M. G.

[*] Bütün bu cedvelterde taahhüleri yapılan yanlışların hepsini matbuattan kestürü
 gibi görmek doğru değildir. Yalnız usayan bir beşim dolayısıyla wuu fasilalar arasında
 evvelce ne yapıldığı, ne düzeltilmesi emri olmak veya çıkart- edilmişken yitirden bütün
 da büyük miktarda hatasız olduğuna hak adına söylemek yerinde olur: A.U.E.

XXII Zusätze zur türkischen Grammatik von Prof. J. Bernini.

چنانکه تریف مشعلی تعلیم یافتہ ایک حلقہ حنفی . . .
 in dem letzten; z. B. جنانکہ تریف مشعلی تعلیم یافتہ ایک حلقہ حنفی ich habe auch den Weg der Liebe gelehrt und in Be-
 zug auf meine Herrn meine Dankbarkeit gezeigt.
 Jaubert [Nr. 269] und Davids [S. 108] gehen im Türkischen die
 persische Construction des Adjectivs mit dem Substantiv zu, Herr von
 Hammer [Wiener Jahrbuch. 1836. Bd. 76. S. 196] und Kasanbeg [in
 der ersten Ausgabe der Grammatik. S. 495—96] hängen dieselbe.
 Die jetzt habe ich nur zwei Ausnahmen von dieser Regel gefun-
 den: ایلچی کوچک و سناجاع قاپرین oder سناجاع شریف, wo ein
 türkisches Wort vermittelst der Kafife mit einem Adjectiv verbunden wird.

BERICHTIGUNGEN.

S. 5 letzte Zeile l. vor st. nach. — S. 6 Z. 6 v. u. l. vor st. nach. — S. 10
 Z. 10 v. u. l. das Meer. — S. 18 Z. 12 v. u. l. waga st. w. waga. —
 S. 20 Z. 1 v. u. l. die grüne st. die. — S. 23 Z. 21. الجور st. الجور. — S. 46
 Z. 18 l. welchem von was; Z. 19 l. von welchem von nach. — S. 70 Z. 24
 l. der. die. das Haken. — S. 121 Z. 7 v. u. l. كاسيم. — S. 121 letzte Zeile
 l. الجور. — S. 150 Z. 12 l. الجور. — S. 203 Z. 12 v. u. l. ايلچين. —
 S. 207 fehl. l. welchem Z. 10 v. 11 v. u. — S. 215 Z. 14 l. vor st. von. — S. 220
 Z. 5 v. u. l. يشار شريفك. —

DENY.GLT

KAZ.KTG

Görsel 2.78 DENY.GLT ve KAZ.KTG'den düzeltme örnekleri

DENY.GLT'nin son bölümünde yer alan düzeltme bölümü 46 sayfa yanlış – doğru cetveli başlığı ile sıra numaraları ile bulunmaktadır. KAZ.KTG'de yer alan düzeltme bölümü ise kitabın başında bulunan kısa bir bölümdür.

Verbesserungen.

Seite. Zeile.	Wort	ist es richtig.	Seite. Zeile.	Wort	ist es richtig.
1	7	حرف	58	10	ewlenmek
3	29	Şehîfat	51	şemal serben	şemal.
5	51	Şehîfat	45	8	babasy.
4	25	öçürü	58	9	bekyngak
6	16	balan-yn	59	6	deji.
7	28	تورک	—	23	gütmede
12	18	narayl	—	31	لچون
—	27	and.	69	19	Beitredeter
13	7	bet.	70	25	benf.
15	30	sepet.	71	28	بولده
23	7	تغ	75	4	اولمان
—	8	تغ	75	4	سجده
34	14	butak	80	8	önbang
25	3	nuchaten اول	75	23	chajr ola.
—	16	ijjirmingl	80	9	önbang
26	14	كابل	85	2	السك
—	26	hialeryn	89	15	am. an
—	28	niz ezinet ölet- qen	90	25	kahwejin-in
38	10	ki anyn-	101	19	muslahat
39	7	weran.	102	21	osmanlyar.
54	23	Wätter	104	11	ödeçelim
—	25	Wätter.	—	20	buraja.
35	16	sewas	105	18	فوربا
37	22	عن	108	1	ایتنک
—	24	اک	109	24	zamen.

Z 2

HIND.TPTS

KEL.GOS

Görsel 2.79 HIND.TPTS ve KEL.GOS'den düzeltme örnekleri

HIND.TPTS'de yer alan düzeltme bölümü kitabın sonunda iki sayfa bulunmaktadır. KEL.GOS'ta kitabın sonunda yer alan bu bölüm ise üç sayfadır.

ERRATA.			
PAGE 31, for Past, Present, read Present Past.			
...	ارلك	...	ارلق
33, ...	isâh idem	...	isâh idim
36, ...	Delete CONDITIONAL, and insert it after the Imperative, which should be in capital letters.		
for	ارلك	read	ارلسق
45, ...	ایدراکن or ایدرکن	...	ایدراکن or ایدرکن
40, ...	uturmek	...	uturmak
...	المق	...	آلق
51, ...	آسرمک	...	آسرتق
54, ...	تجسق	...	تجسق
60, ...	اوزده	...	اوزده
...	عادن	...	عادت
62, ...	tara	...	taraf
78, ...	aengmegeh	...	deugmegeh
80, ...	تیزجه	...	تیزجه
83, ...	keshin	...	keshin
...	سلان	...	سلطان
86, ...	ayileh	...	ayilik
...	amriniz	...	gumriniz
87, ...	bugunler	...	bâ günler
88, ...	صا	...	صا
89, ...	seldinmi	...	sildinmi
91, ...	benem	...	benim
92, ...	یورلم	...	یورلم

BAR.APG

(317)			
ERRATA.			
Page	line	for	read
7	21	زیرہ	زیرہ
9	4	pronunciation	pronunciation
23	8	valleys	vallics.
24	16	saphir noon	saghir noon
28	9	possesor	possessor
36	3	daurdy	deurdy
28	28	ویردجیم ویردجیم	virédjéghim
39	14	person aty	person ally
43	1	ویرمیتیکز	virimistiks
44	18	slaves	slave
49	14	gold	gold
49	14	sa'atleriniz	sa'atteriniz
54	28	رد	ت در
19	19	boil over	flow over
58	16	yazmoghah	yazmoghah
24	24	گوغلتیم	guguelim
59	8	ghem	gham
77	17	mashharah	mashharah
78	1	tehalishcan	tehalishcan
3	3	shalt	shall
85	9	erum	erim

BOYD.TING

Görsel 2.80 BAR.APG ve BOYD.TING'den düzeltme örnekleri

BAR.APG ve BOYD.TING'in son bölümündeki düzeltme bölümü üç sayfadır.

ERRATA		CORRIGE	
1,5-6	la maggior parte delle	molte altre	
11	sono comuni a	s'usano in	
11,10	del	di	
11	del	di	
19	per	con	
20	per	con	
13,1	q y z g ä z	q y z g ä g z	
19	ä	ä	
14,3	I segni vocali si designano	Le vocali si rappresentano	
5	detti	o	
23,1	namyz	navz	
26,10	aoristo	aoristo della forma negativa	

BON.EGT

ERRATA.	
Page 6, paragraph 19.	For ذوق, read ذوق.
.. 7, ..	30. Instead of عربية, read عربية.
.. 10.	The note at the bottom refers to paragraph 49 and not to 50.
.. 11, paragraph 59.	For "On the same," read "By the same."
.. 12, ..	51. For Atukim, read kinuk.
.. 59, note.	For See 156, read See 152.
.. 60, ..	..
.. 63, ..	For See 156 and 211, read See 153 and 211.
.. 65, paragraph 2+2.	Instead of مویله مدیککوزن, read مویله مدیککوزن.
.. 67, note §.	For See 228, read See 233.
.. 69, paragraph 255.	Instead of yarmélt, read yarmélt.
.. 69, Exercise IX.	.. gheldimim, read gheldimim.
.. 89, note §.	For کم, read کم.
.. 201, line 5.	For esauvri, read esauvri.
.. 202, line 16.	For tessvir, read tessvir.
.. 202, line 23.	For idiyorissémti, read idiyorissémti.
.. 203, lines 19 and 21.	For Abul-Mejid, read Abul-Mejid.
.. 205, line 15.	For olamadightindaz, read olamadightim.
.. 205, line 22.	For musoude, read musoude.
.. 205, last line.	For ایدد جگازدن, read ایدد جگازدن.
.. 206, line 20.	For اوشورن, read اوشورن.
.. 207, line 8.	For oloursan, read oloursan.
.. 207, line 14.	For اولمایدم, read اولمایدم.

WELL.APG

Görsel 2.81 BON.EGT ve WELL.APG'den düzeltme örnekleri

BON.EGT'nin sonunda üç sayfa düzeltme bölümü bulunurken WELL.APG'nin sonunda bu bölüm bir sayfa yer alır.

Berichtigungen.

Seite 12, Zeile 12	von unten statt Miktuf	des	Miktuf.
- 19	- 9	-	Masf.
- 22	- 14	-	Ungas.
- 22	- 18	-	Ein.
- 40	- 1	-	Krörum.
- 48	- 0	-	Hochsetzung.
- 49	- 4	-	oben
- 54	- 11	-	Geschichte.
- 55	- 12	-	oben
- 56	- 5	-	Malle.
- 56	- 2	-	Form's MÄHL.
- 59	- 4	-	Tschallfchäde.
- 61	- 7	-	Serel.
- 74	- 10	-	Chrien.
- 75	- 3	-	oben
- 76	- 2	-	vor
- 87	- 4	-	Sorchael.
- 111	ist die Note 7 mit der Note 5 verwechselt.		
- 118	Zeile 4 von unten statt Finchas		Finchas.
- 118	- 10	-	Krossstränge.
- 124	- 10	-	Sereckir.
- 122	- 1	-	logosaz.
- 124	- 0	-	Tschich.
- 127	- 7	-	gränas.
- 128	- 18	-	den.
- 128	- 3	-	Kardili.
- 128	- 2	-	horo.
- 140	- 1	-	Chodfingjan.
- 141	- 3	-	Kiler Ags.
- 145	- 5	-	eggenomom.
- 145	- 7	-	bedfänge.
- 149	- 10	-	den.
- 150	- 12	-	den.
- 150	- 9	-	den.
- 161	- 5	-	Bewingrände.
- 162	- 17	-	den.
- 165	- u. 19	-	Machfchade.
- 171	- 15	-	Fannet.
- 173	- 18	-	Mohommed.

WICK.TSC

XV

Nr. 100. Zusammengehörender Satz: Mehrere Subjekte. — Seite 151. Mehrere Prädikate. — 152. Mehrere Objekte. — 153. Zwei Prädikatswörter im Aorist. — 154. Soraöl — als auch. — 155. Nicht nur — sondern auch. — 156. That — that, die That — die That. — 157. Entweder — oder. — 158. Weder — noch 399—403

Nr. 159. Satzverbindung (Bebingung): Kopulative Satzverbindung. — 160. Adversative Satzverb. — 161. Causative Satzverb. — — — — — 402—404

Nr. 162. Satzgefüge (Unterordnung): Substantiv-Sätze. — 163. Relativ-Sätze. — 164. Adverbial-Sätze des Ortes. — 165. der Zeit. — 166. der Art u. Weise. — 167. der Gründe: a) Sache u. Beweggrund; b) Abwehr; c) Folge; d) Bedingung; e) Zugeständnis — — — — — 404—417

Nr. 168. Wortfolge — — — — — 418—420

Verbesserungen und Zusätze,
die man vor dem Gebrauche des Buches zu machen bittet*.)

Seite 13, Zeile 18 v. o. statt *Fronad* lies *Kippe*.

* 15, * 11 v. u. lies *كٲٲٲ* stirk *agrabk*.

* 24, * 5 v. u. lies *kind*, *kind* (magyarisch?).

* 30, * 12 v. u. statt *mitbild* lies *mitbild*.

* 47, * 18, 19 v. o. statt *gädr* lies *gädr*.

* 52, * 12 v. u. lies *okjifim*.

* 56, * 11 v. o. statt *kindstuf* lies *kindstuf*.

* 62, * 10 v. o. lies *كٲٲٲ* stirk; Z. 15, 16 v. o. lies *päy, päy*; Z. 3 v. u. lies *de'b, jändö'b* u. s. w.

* 77, * 13 v. u. lies *okjifim* *okjifim*; Z. 10 v. u. lies *okjifim* *okjifim*; Z. 7 v. u. lies *okjifim* *okjifim* oder *okjifim* *okjifim*.

* 85, * 9 v. u. lies *okjifim*, *okjifim*.

* 95, * 4 v. o. lies *okjifim*.

*) Es war, bei der Entfernung des Druckorts, meist nur Eine Correctur möglich. D. P.

WAHR.OTS

Görsel 2.82 WICK.TSC ve WAHR.OTS'den düzeltme örnekleri

WICK.TSC'nin Latin harfleri ile yazılmış bölümün sonunda ve WAHR.OTS'nin başında iki sayfa olarak düzeltme bölümleri yer alır.

Irrungen
die ich bitte ja vor dem Gebrauche dieses Buchs zu verbessern.

Seite 1 Zeile 6 v. u.	statt <i>Wacke</i> lies <i>Wacke</i>
- 3	17 v. u. statt <i>Saggy</i> man h. B. lies <i>Saggy</i> man w. B.
- 5	14 v. o. statt <i>كٲٲٲ</i> lies <i>كٲٲٲ</i>
- 5	19 v. o. statt <i>burg</i> lies <i>burgin</i>
- 10	5 v. u. statt <i>كٲٲٲ</i> lies <i>كٲٲٲ</i>
- 14	12 v. u. <i>كٲٲٲ</i> bezieht sich auch $\frac{1}{2}$ in der Zeitbeziehung.
- 14	18 v. u. statt <i>كٲٲٲ</i> lies <i>كٲٲٲ</i>
- 17	11 v. o. statt <i>onarin</i> lies <i>onarin</i> sein, ihr statt <i>onarin</i> lies <i>onarin</i> ihr
- 18	14 v. o. statt <i>onon</i> (ih, ihre) lies <i>onon</i> (sein, ihr)
- 18	18 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> sein, ihr, Leichnam
- 18	19 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> sein, ihr Kopf
- 18	20 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> sein, ihre Stube
- 18	23 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> sein, ihre Stube
- 18	24 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> sein, ihre Vater
- 20	11 v. u. statt <i>كٲٲٲ</i> lies <i>كٲٲٲ</i>
- 25	1 v. u. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> bestehen
- 25	5 v. u. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> kennen
- 32	1 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> geworden
- 44	5 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> betrachten
- 49	3 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i> gemacht
- 61	6 v. u. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 65	17 v. u. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 66	1 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 76	16 v. u. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 76	13 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 98	5 v. u. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 99	11 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 104	14 v. u. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 104	5 v. o. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 104	9 v. u. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>
- 104	2 v. u. statt <i>okjifim</i> lies <i>okjifim</i>

BERS.GTS

ERRATA.

Pag. 51, n° 22, *sevischelehmemek*, liex *sevischilehmemek*.

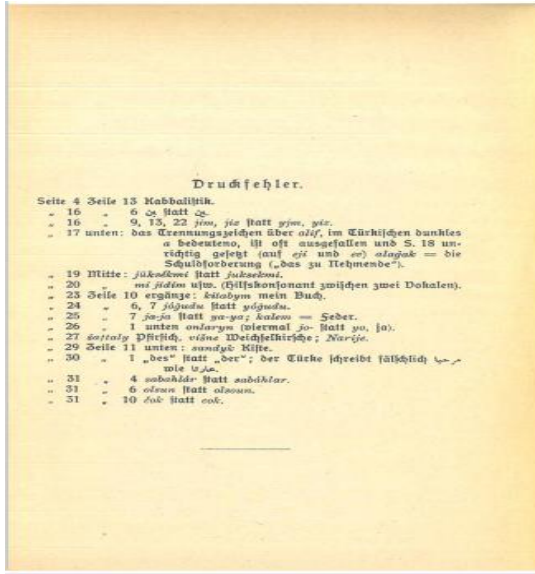
Pag. 64, ligne 9, *subjonctif*, liex *conditionnel*.

DUB.EGT

Görsel 2.83 BERS.GTS ve DUB.EGT'den düzeltme örnekleri

BERS.GTS'nin başında düzeltme bölümü bir sayfadan oluşurken DUB.EGT'nin başındaki düzeltme bölümü ise sadece iki satırdır.

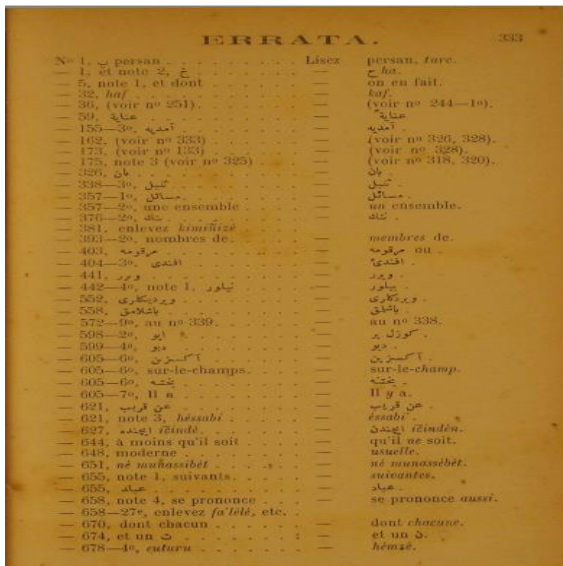

HOR.TS

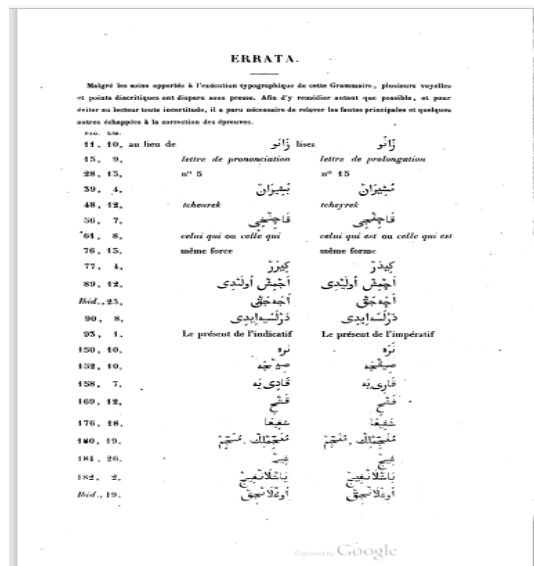
BAR.ARB

Görsel 2.84 HOR.TS ve BAR.ARB'den düzeltme örnekleri

HOR.TS'nin sonunda bulunan düzeltme bölümü bir sayfa olup BAR.ARB'nin başında yer alan düzeltme bölümü ise dört sayfadır.

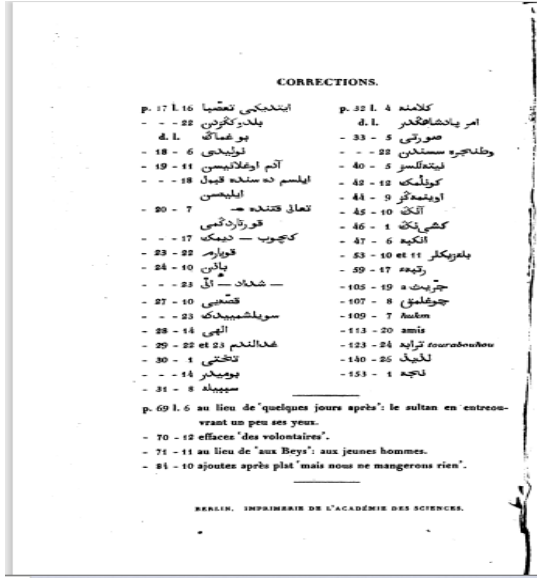
YOUS.GLO

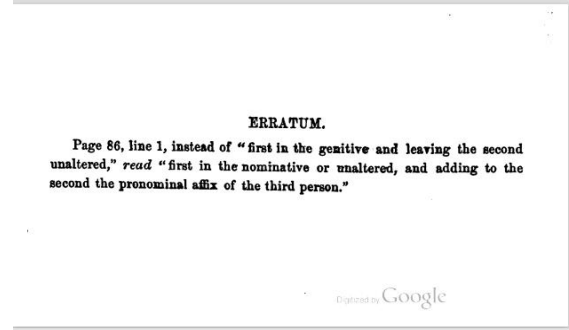
RED.GRLO

Görsel 2.85 YOUS.GLO ve RED.GRLO'den düzeltme örnekleri

YOUS.GLO ve RED.GRLO'nun son bölümünde bulunan düzeltme bölümleri bir sayfa olarak kitapların sonunda yer alır.

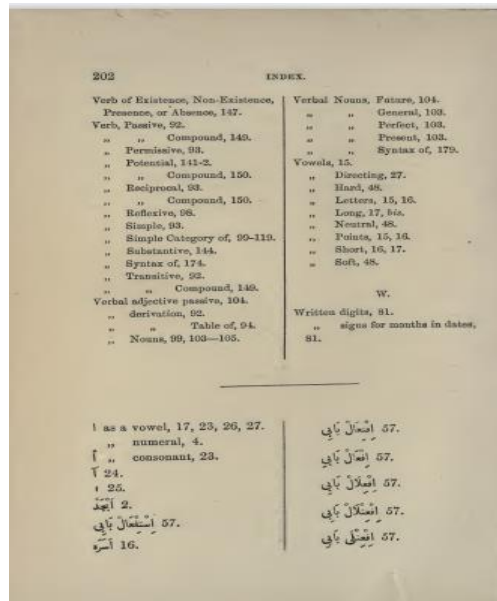
DIE.CO

RED.OCL

Görsel 2.86 DIE.CO ve RED.OCL'den düzeltme örnekleri

DIE.CO ve RED.OCL'nin sonunda yer alan düzeltme bölümleri bir sayfadan oluşmaktadır. DIE.CO'da iki sütunda verilen düzeltmeler genellikle Arap harfli düzeltmeler şeklindedir.

Görsel 2.87 RED.ASG'den düzeltme örneği

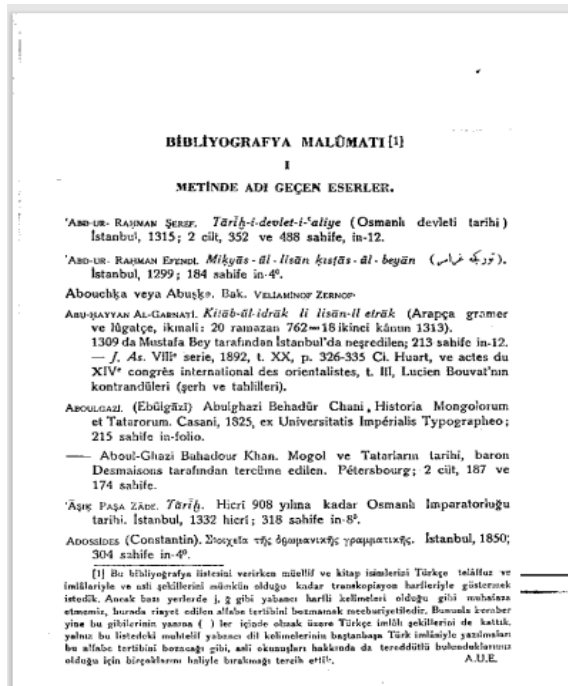
RED.ASG'nin sonunda yer alan düzeltme bölümü üç sayfadan oluşmaktadır.

2.8. Kaynakça

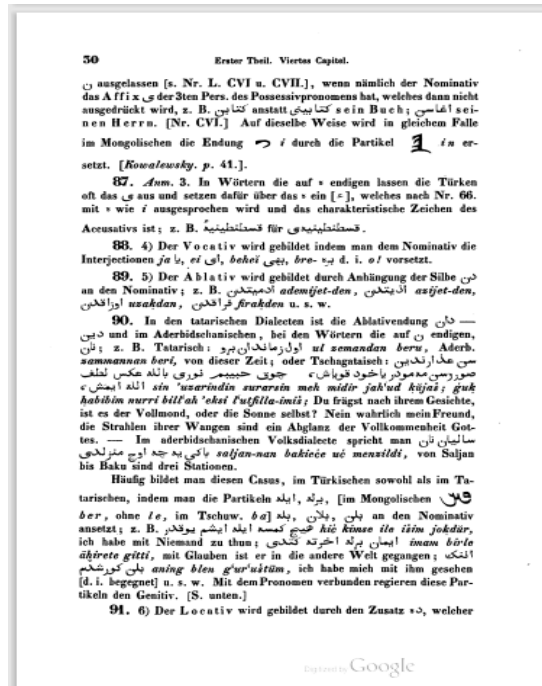
Derlemde yer alan kitaplar arasında altı kitapta kaynakça bölümüne rastlanırken 44 kitapta kaynakça bölümü yer almamaktadır.

Tablo 2. 56 Kaynakça bölümünün kitaplarda kullanımı

Kaynakça bölümü bulunan kitaplar (6)	DENY.GLT, KEL.GOS, SAM.OTG, BON.EGT, KAZ.KTG, WICK.TSC
--------------------------------------	--

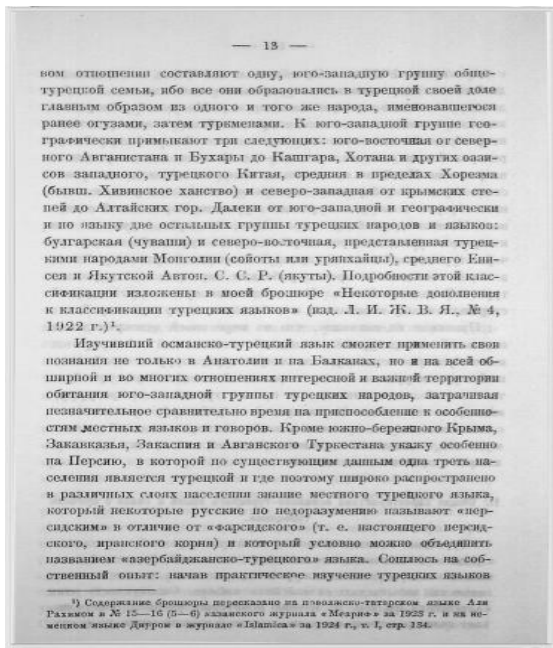
DENY.GLT

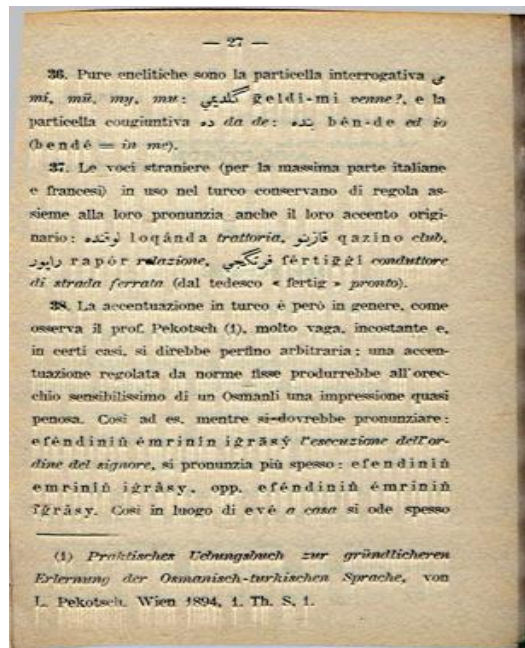
KAZ.KTG

Görsel 2.88 DENY.GLT ve KAZ.KTG'den kaynakça örnekleri

DENY.GLT'de "bibliyografya malumati" başlığı ile kaynakça bölümü kitabın başında 15 sayfa olarak yer almaktadır. Buna karşın KAZ.KTG'de sadece satır arası kaynakça gösterimi yapılmıştır (s. 30).

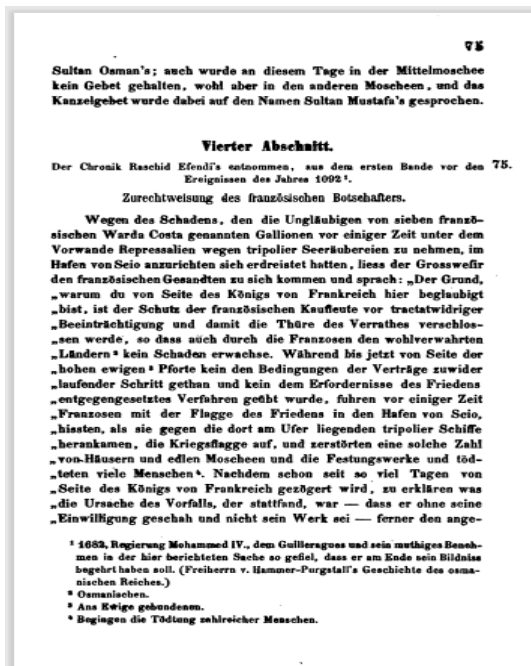
SAM.OTG

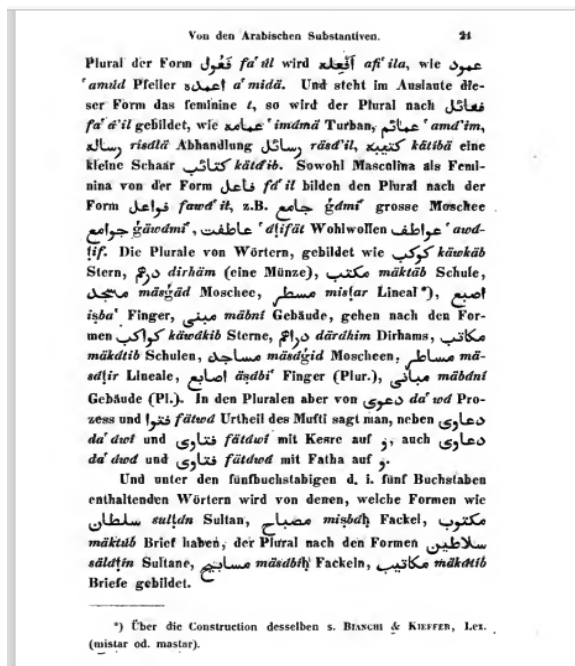
BON.EGT

Görsel 2.89 SAM.OTG ve BON.EGT'den kaynakça örnekleri

SAM.OTG, BON.EGT ve WICK.TSC'de kaynaklar dipnot şeklinde gösterilmiştir (SAM.OTG, 5; BON.EGT, 27; WICK.TSC, 75). KEL.GOS ve SAM.OTG'de dipnotla verilen kaynak gösterimi sadece bir adettir (KEL.GOS, 21).

WICK.TSC

KEL.GOS

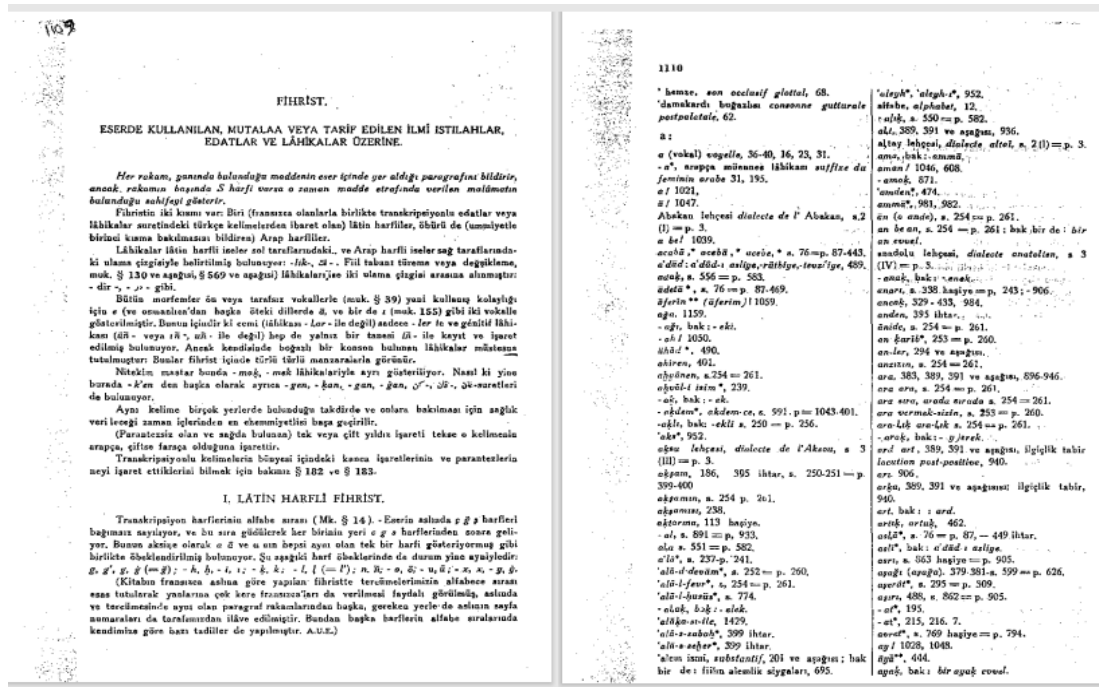
Görsel 2.90 WICK.TSC ve KEL.GOS'tan kaynakça örnekleri

2.9. Dizin

İncelenen kitaplar arasında dizin bölümünün yer aldığı dört kitap bulunmakta olup 46 kitapta konuyla ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Kitaplarda bu bölüm genellikle index başlığı ile verilmiştir.

Tablo 2. 57 Dizin bölümünün kitaplarda kullanımı

Dizin bölümü bulunan kitaplar (6)	RED.ASG, HAG.OCG, KEL.GOS, DENY.GLT, BON.EGT, MÜL.LO
-----------------------------------	--

Görsel 2.91 DENY.GLT'den dizin örneği

DENY.GLT'nin sonunda 34 sayfa Latin harfli ve Arap harfli olmak üzere iki başlıklı fihrist (dizin) yer almaktadır. Bu bölüm alfabetik sıra ile verilirken yalnızca Latin harfleri kullanılmıştır.

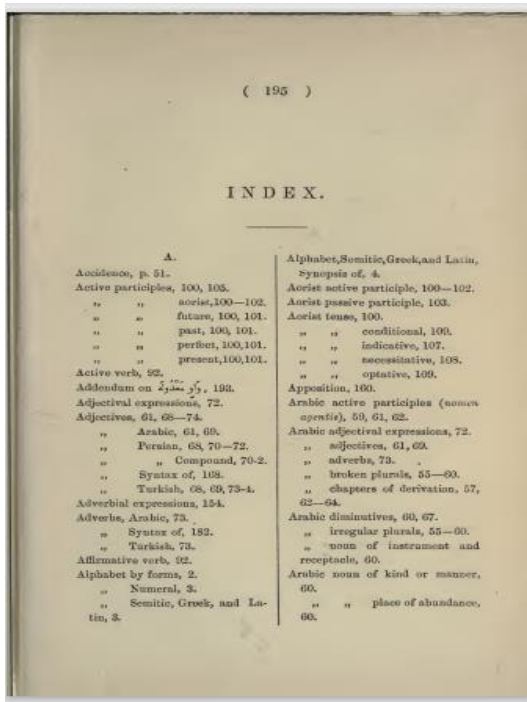
HAG.OCG

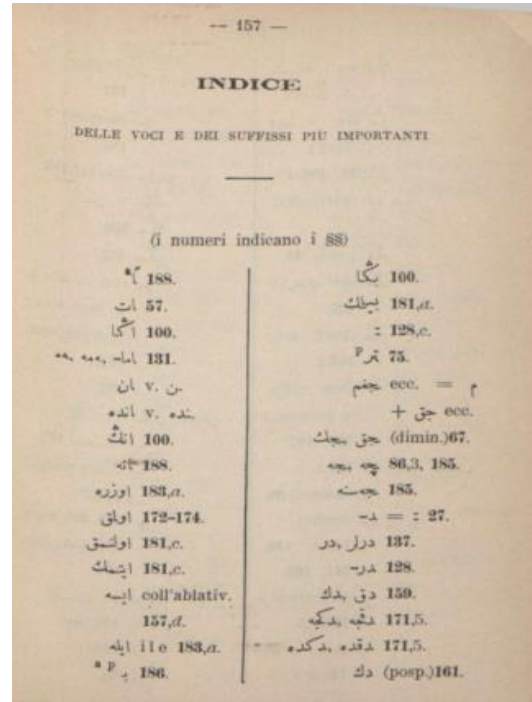
KEL.GOS

Görsel 2.92 HAG.OCG ve KEL.GOS'tan dizin örnekleri

HAG.OCG'de yer alan dizin bölümü kitabın sonunda dört sayfa bulunmakta olup KEL.GOS'ta yer alan dizin bölümü ise kitabın sonunda 12 sayfa olarak yer almaktadır.

RED.ASG

BON.EGT

Görsel 2.93 RED.ASG ve BON.EGT'den dizin örnekleri

RED.ASG'nin sonunda sekiz sayfa dizin bölümü yer almakta olup BON.EGT'nin son bölümlerinde dört sayfadan oluşan bir dizin bölümü bulunmaktadır.

VERZEICHNIS

GRAMMATISCH WICHTIGER WORTE UND ENDUNGEN.*

آ 36.	ان 90.
ا (Opt.) 84.	ا — 37.
*ا 46. 113.	*ا — 42.
*ا 42.	اننى u. s. w. 61.
ار 34.	*انم 52 f.
ارا 112.	ار 13. 61.
اركك 34.	اوترى 115.
اشيمو 67.	اوراده 112.
افندم u. s. w. 64. 125.	*اوززه 114.
اغا 61.	ارغل 34. 64.
(چه) اكر 117. 129.	*ازل 60.
آلت 111.	ارل 61.
اها 76 f.	اولمق 98. 109 f.

* Die Endungen sind von den selbständigen Wörtern dadurch unterschieden, dass die Anfangsbuchstaben der ersteren nach rechts (§ 5) verbunden sind. Verbindung nach beiden Seiten zeigt, dass die betr. Silbe nur im Inneren des Wortes vorkommt.

Görsel 2.94 MÜL.LO'dan dizin örneği

MÜL.LO'da index gibi bir başlık bulunmasa da kitabın birinci bölümün sonunda “Rehber (Verzeichnis)” başlığı ve “Gramer olarak önemli kelime ve ekler (Grammatisch wichtiger worte und endungen)” alt başlığı bulunmaktadır. Sayfa numaraları ile kelime ve ekler gösterilmiş olup bu bölüm toplam altı sayfadan oluşmaktadır.

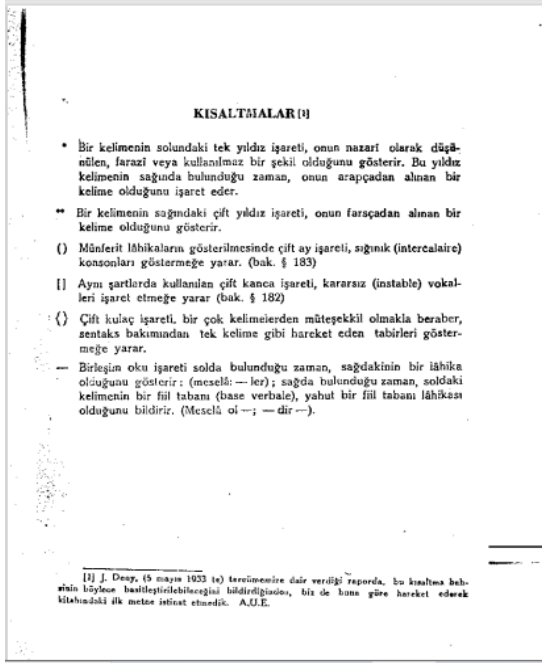
2.10. Kısaltma

Derlemde yer alan kitaplardan 11'inde kısaltma bulunurken 39 kitapta kısaltma yer almamaktadır. Kısaltmalar tam bir bölüm şeklinde verildiği gibi kitapta farklı bölümlerde de çeşitli kısaltmalara rastlanmıştır.

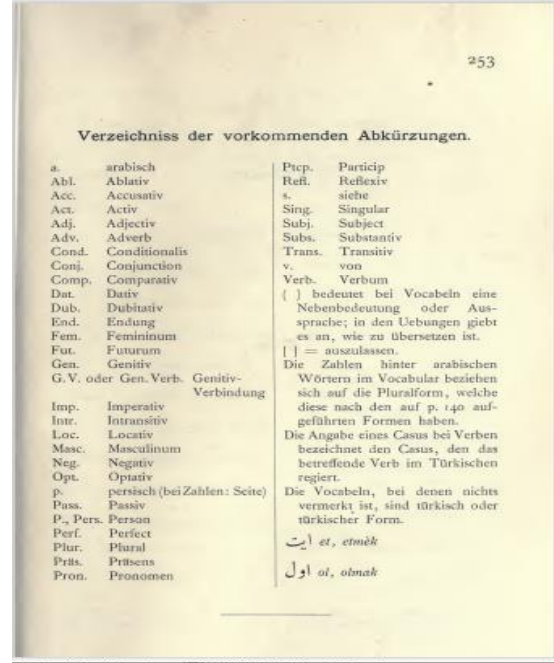
Tablo 2. 58 Kısaltma bölümünün kitaplarda kullanımı

Kısaltma bölümü bulunan kitaplar (15)	MAN.MOS, HOR.TS, MAL.GFET, DENY.GLT, PIQ.GTOU, TAR.PETG, BOYD.TING, BAR.APG, RED.OCL, SAI.TST, HAG.OCG, MÜL.LO, SCH.GTFA, BON.EGT, DIE.CO
---------------------------------------	---

Tablo 2.58'de verilmiş kısaltma bölümü bulunan kitaplardan sadece DENY.GLT ve MAN.MOS'ta birer sayfa kısaltma bölümü yer almaktadır.

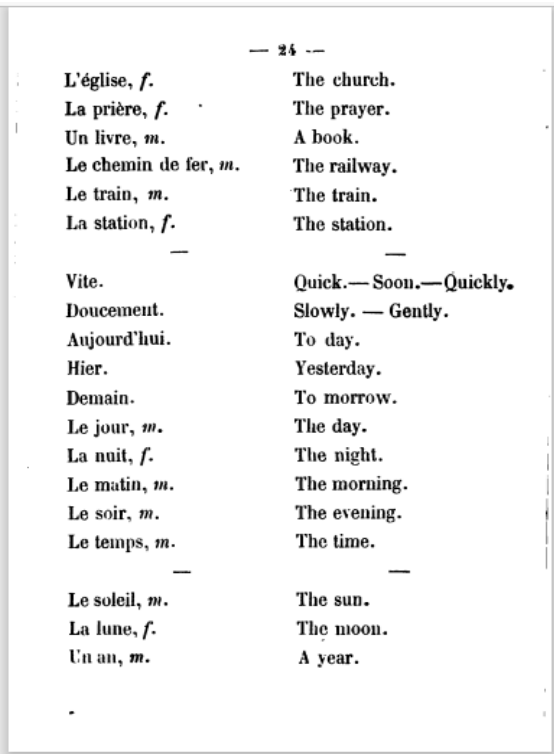
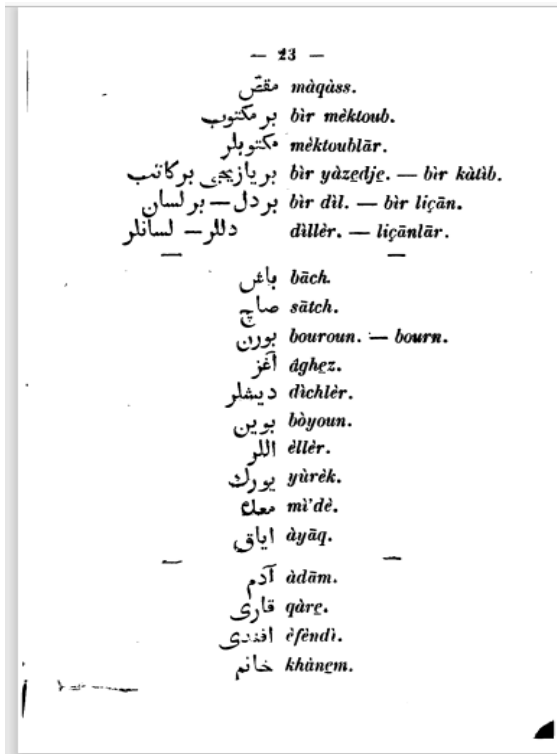

DENY.GLT

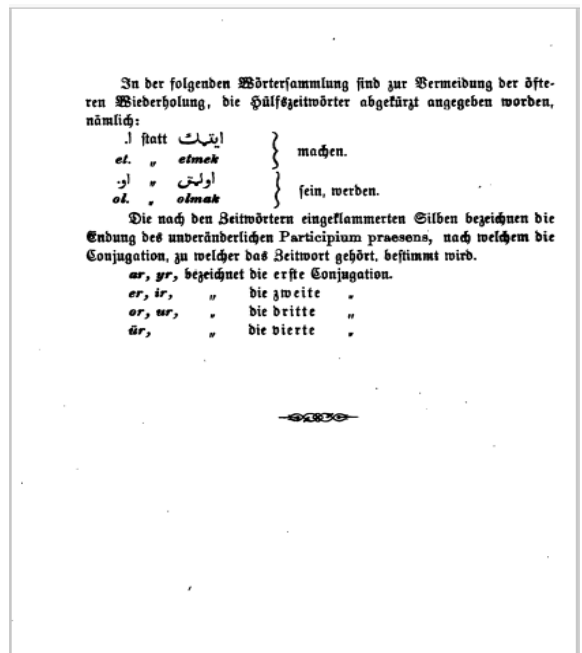
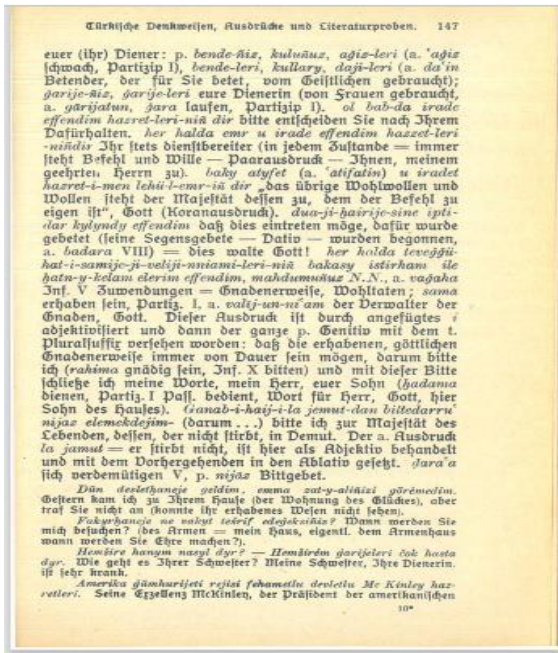
MAN.MOS

Görsel 2.95 DENY.GLT ve MAN.MOS'tan kısaltma örnekleri

Görsel 2.96 MAL.GFET'ten kısaltma örneği

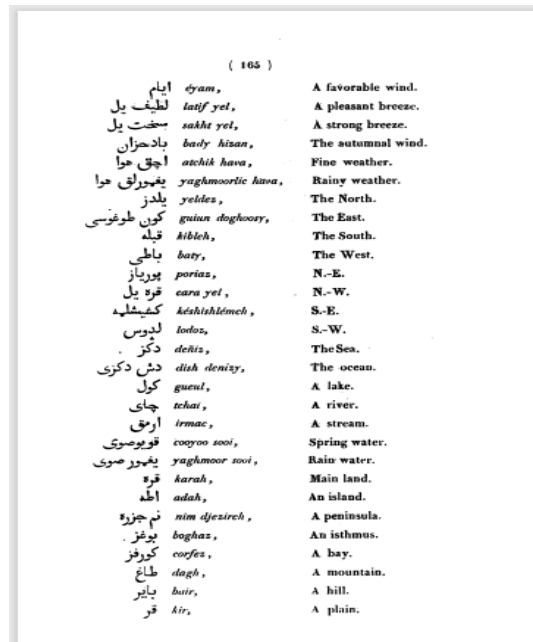
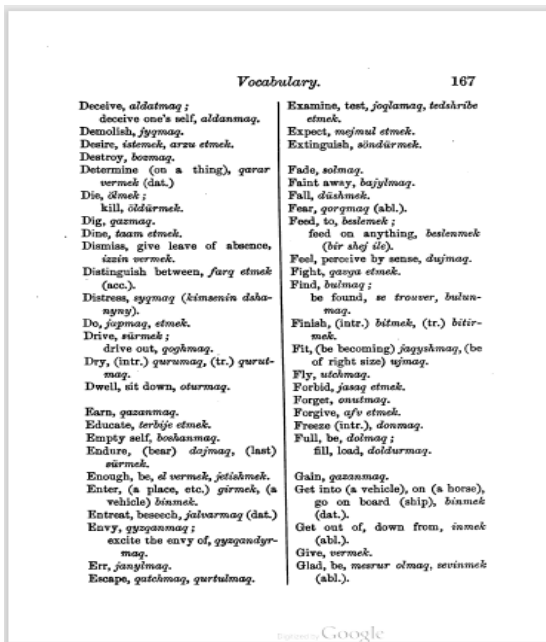

HOR.TS

PIQ.GTOU

Görsel 2.97 HOR.TS ve PIQ.GTOU'dan kısaltma örnekleri

PIQ.GTOU'da başlıklandırılmasa da ayrı bir sayfada en çok kullanılan iki kelimenin kısaltmasını vermiştir. MAL.GFET ve HOR.TS'de ise kısaltma bölümü bulunmasa da metin içinde sık sık kısaltma kullanılmıştır.

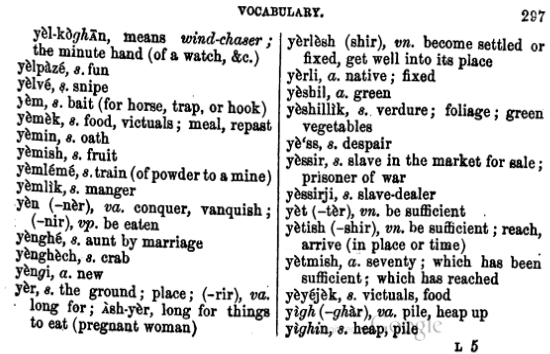
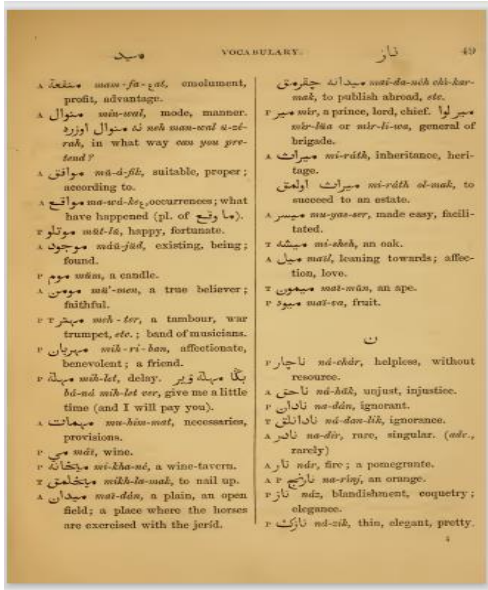

TAR.PETG

BOYD.TING

Görsel 2.98 TAR.PETG ve BOYD.TING'den kısaltma örnekleri

TAR.PETG'de kelimelerdeki eklerle ilgili kısaltmalar bulunmaktadır. BOYD.TING'de ise yönlerle ilgili kısaltmalarla karşılaştırılır.

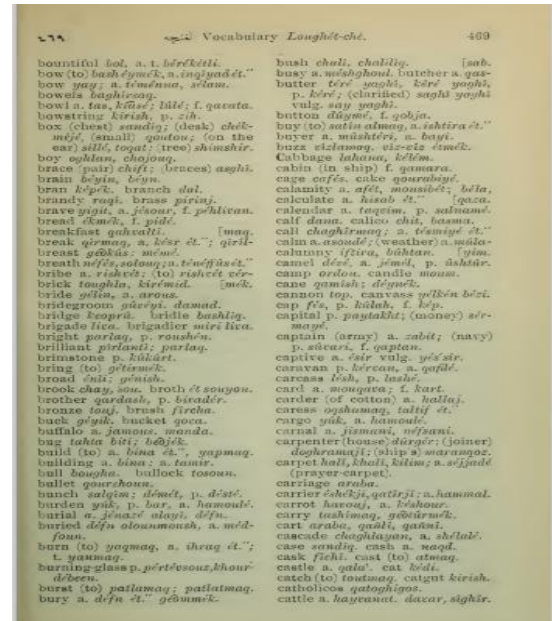
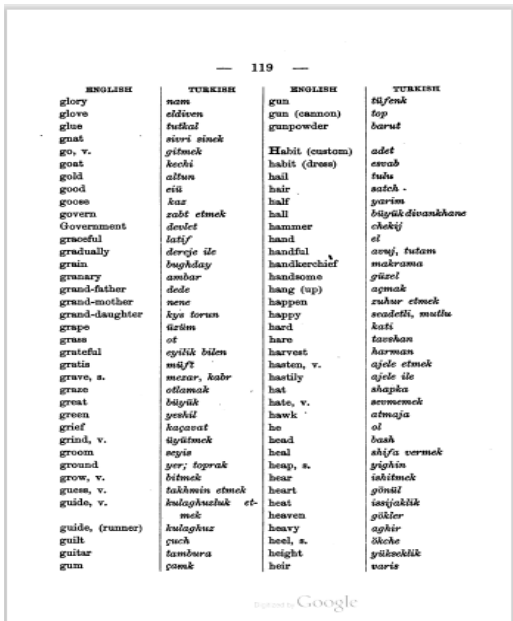

BAR.APG

RED.OCL

Görsel 2.99 BAR.APG ve RED.OCL'den kısaltma örnekleri

BAR.APG'de kelime kökeni ile ilgili kısaltmalar bulunurken RED.OCL'de ise kelime türleri ile ilgili kısaltmalar vardır.

SAI.TST

HAG.OCG

Görsel 2.100 SAI.TST ve HAG.OCG'den kısaltma örnekleri

SAI.TST'de kelimelerin yapıları ile ilgili kısaltmalar bulunmaktadır. HAG.OCC'de kelime kökeni ile ilgili kısaltmalara yer verilmiştir.

Glossarium. 87*	
اغرى <i>agry</i> Schmerz douleur.	اقامت <i>iqamet</i> Aufenthalt séjour ايديك <i>aydik</i> ¶ sich aufhalten séjourner.
آخرة <i>agryz</i> Loch, Mündung, Mund trou, embouchure, bouche.	اقتضا <i>iqted</i> Notwendigkeit اطلبك <i>atpik</i> ¶ erfordern exiger.
اگرندكي <i>agryndaki</i> in deinem Munde befindlich se trouvant dans ta bouche § 58.	اقرعه <i>aqce</i> (§ 47, b 2) Geld argent اجدلر <i>agdelr</i> <i>agcel</i> (§ 47, b 1) der Geld hat, reich qui a de l'argent, riche.
اغلامق <i>aglamaq</i> weinen pleurer.	اقماق <i>aqmaq</i> fließen couler.
افاده <i>ifade</i> Auseinandersetzung explication ابلدك <i>aydik</i> ¶ auseinander setzen expliquer.	اكره <i>aker</i> wenn si اگرچه <i>akerce</i> wenn auch quand même, quoique.
افهت <i>afet</i> Unheil calamité.	افشا <i>afsa</i> Enthüllung action de divulguer.
افندی <i>afendi</i> (§ 53 n. b) Herr seigneur, maître افندیك <i>afendik</i> Herrensstellung, Herrschaft position de maître, seigneurie.	اکرام <i>ikram</i> Ehrung, Bewirtung témoignage d'honneur, accueil hospitalier ابلدك <i>aydik</i> ¶ bewirten traiter اکراماً <i>akramâ</i> Adv. (§ 92 g n. b.) zu besonderer Ehre
اق <i>aq</i> , weiss blanc.	

MÜL.LO

Turc.	Français.	English.
<i>Baate</i> lezamel,	Tondre,	to shear.
<i>Jidirim,</i>	Tonnère (le,	thunder.
<i>Afâdî,</i>	Torche (la,	torch.
<i>Kallbagha,</i>	Tortue (la,	tortoise.
<i>Bâzin, Tamâm,</i>	Totalement, adv.	totally.
<i>Dakama,</i>	Toucher,	to touch.
<i>Dajma,</i>	Toujours,	always.
<i>Kalib,</i>	Tour (le,	tower, steeply.
<i>Sakifet, Daxfa,</i>	Tourment (le,	torment.
<i>Sakifet vermek,</i>	Tourmenter,	to torment.
<i>Dünmek,</i>	Tourner,	to turn.
<i>Tikirdet,</i>	Tourner (le,	turner.
<i>Berez,</i>	Tourte (la,	pie.
<i>Kamru,</i>	Tourterelle (la,	turtle.
<i>Özünürmek,</i>	Tousser,	to cough.
<i>Bâzın,</i>	Tout, adj.	all, whole.
<i>Hibete,</i>	Tout-à-fait, adv.	quite, entirely.
<i>Özünürmek,</i>	Toux (le,	cough.
<i>Kâsimek etmek,</i>	Trahir,	to betray.
<i>Kâsimek,</i>	Trabouen (le,	travoun.
<i>Sâid, Saqmaq,</i>	Traire,	to milk.
<i>Kavf,</i>	Traité (le,	treaty.
<i>Isnadî,</i>	Traître (le,	traitor.
<i>Rahîl,</i>	Tranchant, adj.	sharp, cutting.
<i>Je,</i>	Tranquillité (le,	tranquillity.
<i>İzlenmek,</i>	Travail (le,	work, labour.
<i>Zerretmek,</i>	Travailler,	to work.
<i>Ötün,</i>	Tremblement de terre,	earth-quake.
<i>Khasse,</i>	Trembler,	to tremble.
<i>Khasse,</i>	Treute,	thirty.
<i>Khasse,</i>	Treuer (le,	treasurer.
<i>Khasse,</i>	Triompher (le,	to triumph.
<i>Maht, Kanavald,</i>	Trieste, adj.	melancholy, sad.
<i>Kevniet, Zussane,</i>	Tristesse (le,	grief, sadness.
<i>Deje,</i>	Troc (le,	truck.
<i>Ön,</i>	Trois,	three.
<i>Almatmak,</i>	Tromper,	to deceive.
<i>Bur,</i>	Trompette (le,	trumpet.
<i>Pâ taol,</i>	Trop,	too much.
<i>Dejevirmek,</i>	Troquer,	to truck.
<i>Dâlik,</i>	Trou (le,	hole.
<i>Bulanma, Bulantı,</i>	Trouble, adj.	thick, muddy.
<i>Bulanma,</i>	Trouppe (le,	band.
<i>Türk, Osmanlı,</i>	Trouver,	to find.
<i>Özünürmek,</i>	Turc (le,	Turk.
<i>Tur,</i>	Turc,	to kill.
<i>Kavf,</i>	Tulle (le,	tulle.
<i>Tubâk,</i>	Turban (le,	turban.
<i>Kaplan,</i>	Tyrans de pipe,	pipe, tuba.
<i>Saklıdır,</i>	Tygre (le,	tyger.
	Tyrann (le,	tyrant.

SCH.GTFA

Görsel 2.101 MÜL.LO ve SCH.GTFA'den kısaltma örnekleri

MÜL.LO'da hal ekleri kısaltmaları kelimelerde bulunmaktadır. SCH.GTFA'da kelime bölümünde çeşitli kısaltmalar bulunur.

90	استخدام <i>istekhdam</i> emploi.	استلوب <i>ustlub</i> ordre méthode, maniere.
a	استعمال <i>istemat</i> se servir, faire usage.	استم اسم nom.
a	استفتا <i>istifta</i> la demande d'un fetva, solution d'un cas douteux auprès d'un savant, juge.	استناد <i>astnad</i> appuyé pl. de سند <i>sand</i> .
p	استقر <i>astqar</i> tranquille.	استنى <i>astni</i> maître, possesseur.
a	استمال <i>istimat</i> caresse, flatterie.	استى <i>asti</i> chaud, chaleur.
t	استمك <i>istemek</i> demander.	استر <i>astir</i> prisonnier.
a	استناد <i>istnad</i> se reposer, s'appuyer.	استر اشارت <i>astir</i> indice, marque.
a	استناق <i>istnaq</i> n. pr. de Isaaq.	استر اشارة <i>astir</i> avertir, notifier.
a	استعارة <i>astara</i> pl. de سعر <i>ser</i> pris, taxe de denrées (Preistaxe).	استرا اشترى <i>astira</i> acheter.
a	استف <i>astf</i> plus bas, le plus bas.	استمك او استمك <i>astemek</i> entendre.
t	استور <i>astur</i> poisson.	استرجار <i>astjar</i> pl. de شجرة <i>shajra</i> arbres.
t	استك <i>astek</i> port.	استرا اشرف <i>astira</i> nom d'un may être bu.
a	استكندرون <i>astkndron</i> Alexandrette en Syrie.	استر اشرف <i>astir</i> cf. Djihannuma 662, 663.
t	استك <i>astk</i> vieux. حصار <i>hasar</i> eski hyzar vieille tour, nom d'une place.	استر اشرف <i>astir</i> pl. de شريف <i>sharif</i> les plus nobles, notables.
a	استك <i>astak</i> religion mahometane, islamisme.	استغى <i>astghy</i> et استغى <i>astghy</i> en bas; le dessous, gouvern. l'abl.
p	استك <i>astak</i> ya avec la confession de l'islam.	استك <i>astak</i> clair, évident.
t	استك <i>astak</i> pour Constantinople.	استك <i>astak</i> expliquer.

DIE.CO

ق ecc. = ث	حز (verbo)	143, b.
ث ecc.	حز	162, Oss.
ك (caso) 42.	حز	137, da
ك (poss.) 101.	حز	142, 149, 163.
ك (verbo) Ta-vola III.	حز	125.
ك (poss.) 101.	حز	158.
ك 197.	حز	145, 152.
ك (verbo) Ta-vola III.	حز	147, a, Nota.
ك da 137.	حز	(neg.) v. =
171, c.	حز	158. (Infia.)
ك 122.	حز	175, 189, 4.
ك 197.	حز	147, a, Nota.
ك 133.	حز	161.
ك 41.	حز	171, 5.
ك 101, 197.	حز	(seguito da
ك III.	حز	desin.) 43.
ك 183, a.	حز	104.
ك (poss.) 101.	حز	(verbo) 126.
ك (verbo) 137.	حز	133.
ك 130.	حز	171, 3, b.
حز (poss.) 101.	حز	174.
197.	حز	171, 1.

BON.EGT

Görsel 2.102 DIE.CO ve BON.EGT'den kısaltma örnekleri

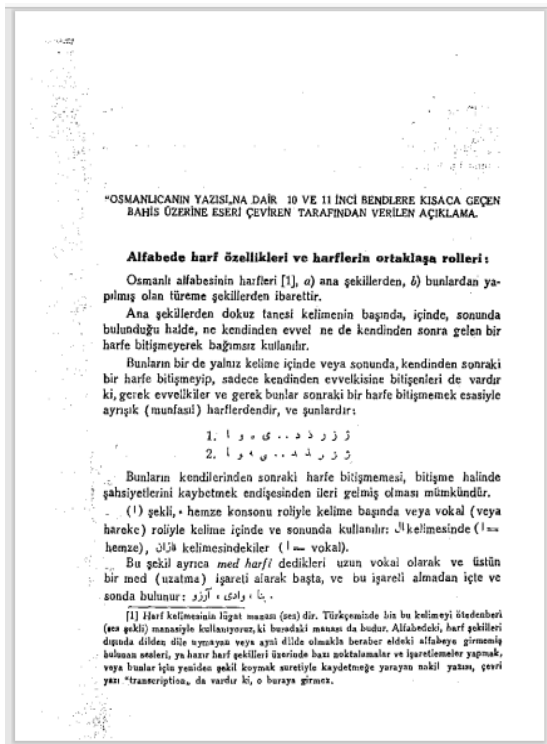
DIE.CO’da sözlük bölümünde kelimelerin önünde kelimenin kökeni kısaltmalarla bulunur. BON.EGT’de ise index bölümünde çeşitli gramer kısaltmaları bulunur.

2.11. Ek

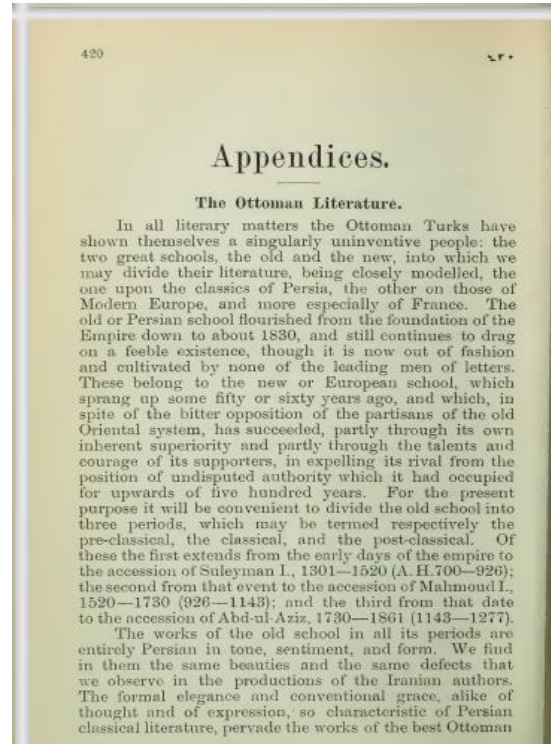
Derlemde yer alan kitaplar arasında 12 kitapta ek bölümü bulunurken 38 kitapta ek bölümü bulunmamaktadır.

Tablo 2. 59 Ek bölümünün kitaplarda kullanımı

Ek bölümü bulunan kitaplar	HAG.OCG, HAG.KOCC, DIE.CO, DENY.GLT, RED.GRLO, KAZ.KTG, JEHT.TKG, WICK.TSC, DAV.GTL, MUT.ATG, BAR.APG, RED.ASG
----------------------------	--

DENEY.GLT

HAG.OCC

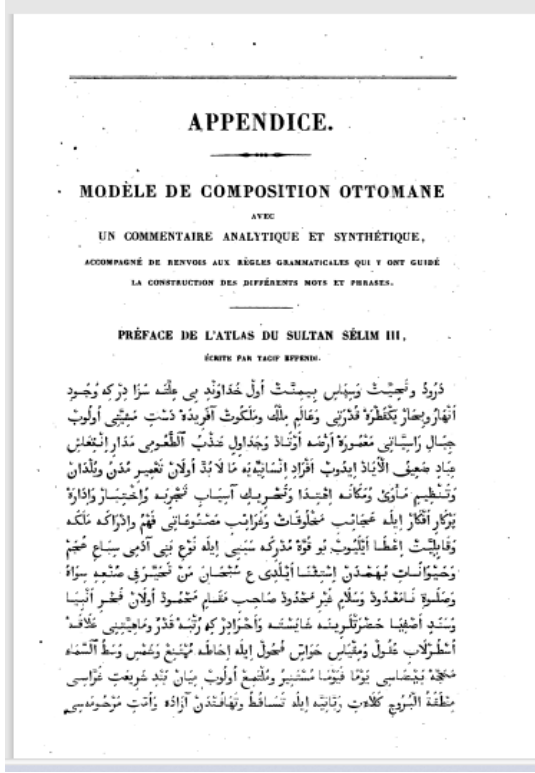
Görsel 2.103 DENEY.GLT ve HAG.OCC’den ek örnekleri

DENEY.GLT¹¹⁶’de eklenti olarak başlıklandırılan bölümde “Osmanlı Yazısı Hakkında” başlıklı iki alt bölüm bulunmakta olup bu bölüm toplam 75 sayfadır.

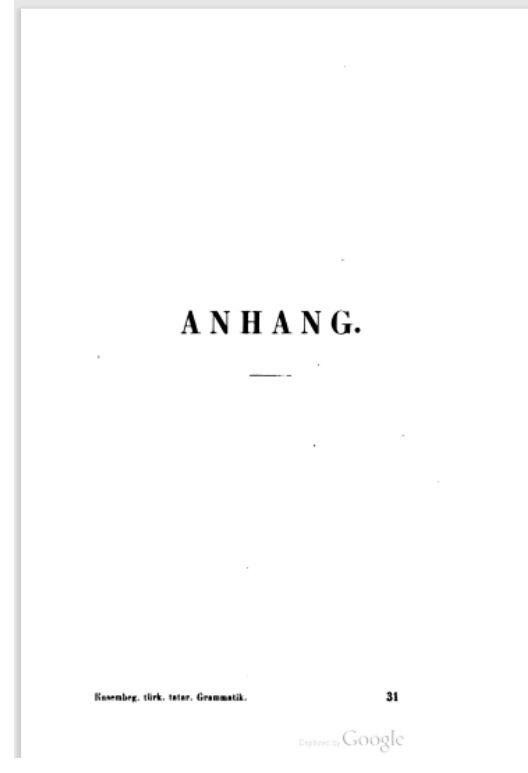
HAG.OCC’daki ek bölümünde Osmanlı edebiyatı, Sultan Osman’ın evi, Arap takvimi, Osmanlı finans takvimi, ayırıştırma, okuma alıştırmaları ve Türkçe fiillerin çekimi başlıklarına ait konular 14 sayfa olarak bulunmaktadır.

¹¹⁶ 1941 baskılı Ulvi’nin eserinde yer almaktadır.

RED.GRLO

KAZ.KTG

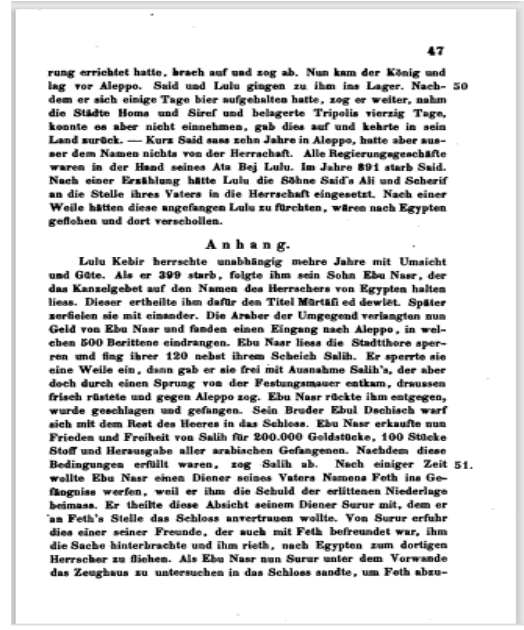
Görsel 2.105 RED.GRLO'dan ek örneği

RED.GRLO'da ek olarak verilen bölümde görsel 2.70'teki görselde de bulunan metin örnekleri verilmiştir. Ek bölümünde Arap harfli III. Selim döneminde basılan atlasın ön sözü verilmiş ve bu metin Fransızca çözümlenmeleri ile toplam 60 sayfa kitabın sonunda bulunmaktadır.

KAZ.KTG'nin sonunda bulunan ek bölümünde Viguier'den Konstantinapolis diyalektinde telaffuzla birlikte okuma alıştırması, mektuplar, diplomalar ve el yazması yazı örnekleri de bulunur. Arap harfli verilen metinlerin devamında Almanca çevirileri bulunur. Kitaptaki ek bölümü 32 sayfadan ibarettir. Kitapta sık sık dipnot başlığıyla metinlere ilave bilgiler de bulunur.

JEHT.TKG

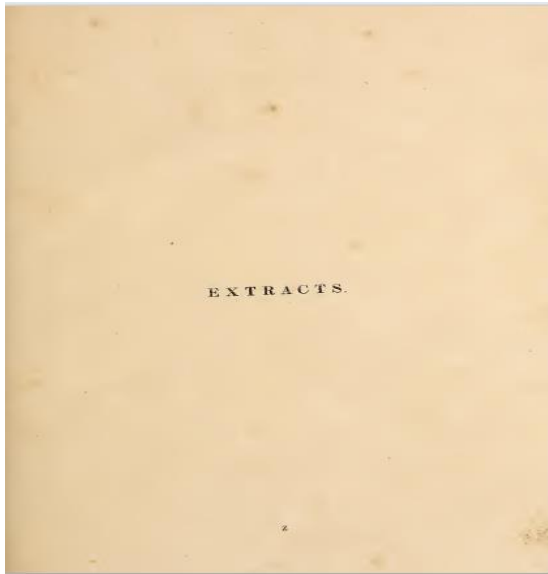

WICK.TSC

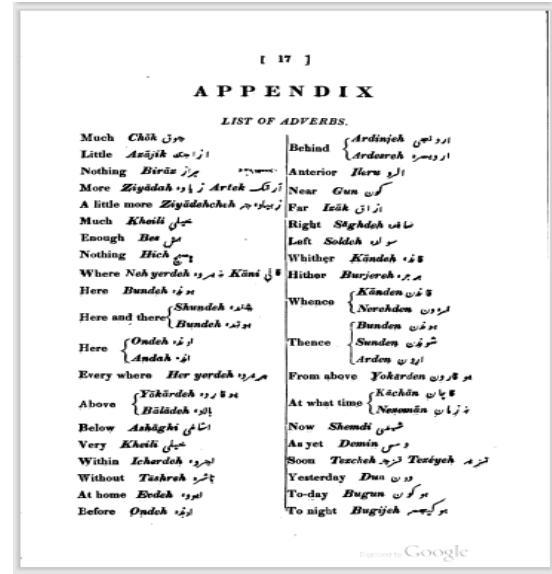
Görsel 2.106 JEHT.TKG'den ek örneği

JEHT.TKG'nin sonunda yer olan ek bölümde Türkçe bitişik eğik yazı ile talimatlarla birlikte yazıtlar ana başlığı bulunur. Türkçe bitişik eğik yazı kılavuzu alt başlığında bitişik eğik yazı kuralları sadece Almanca verildikten sonra sadece Arap harfi ile yazılan alfabe ve metinler bulunur. Ek bölümü toplam 55 sayfadan oluşur.

WICK.TSC'de kitabın belli yerlerinde konuyla ilgili ek bölümleri bulunur.

DAV.GTL

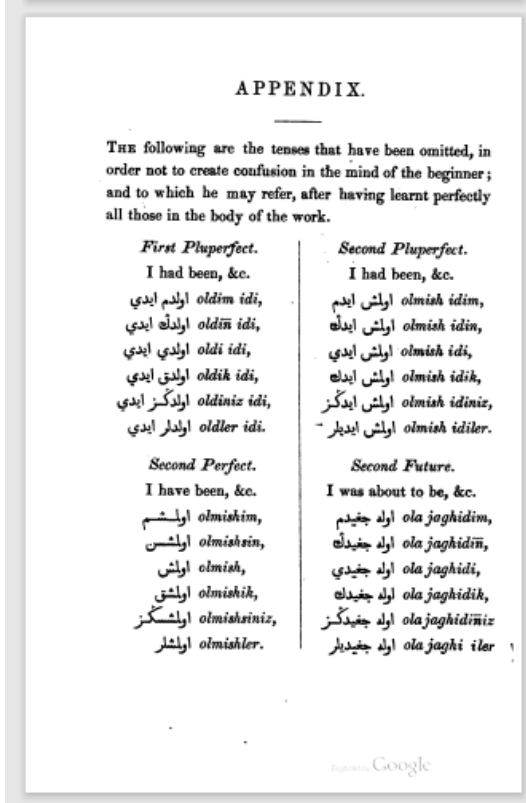

MUT.ATG

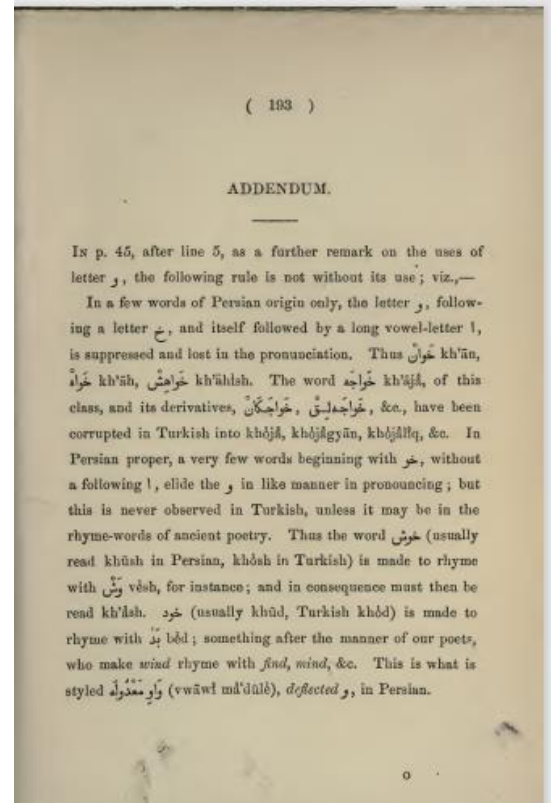
Görsel 2.107 DAV.GTL ve MUT.ATG'den ek örnekleri

DAV.GTL'nin son bölümünde “extracts” başlıklı ekler bölümünde Uygurca, Çağatayca, Kıpçakça ve Osmanlı Türkçesinden farklı metinler 39 sayfa olarak bulunur.

MUT.ATG'de bulunan ek bölümünde zarf listesi, emir ifadeleri, sözlük bölümü ile Türkçe ifadeler ve diyaloglar başlıkları yer alır. Bu bölüm toplam 22 sayfadan oluşur.

BAR.APG

RED.ASG

Görsel 2.108 BAR.APG ve RED.ASG'den ek örnekleri

BAR.APG'nin son kısmında altı sayfa birleşik zamanlar ile ilgili kural ve örnekler yer alır. Verilen örneklerin yanında Arap harfli yazımlar da bulunmaktadır.

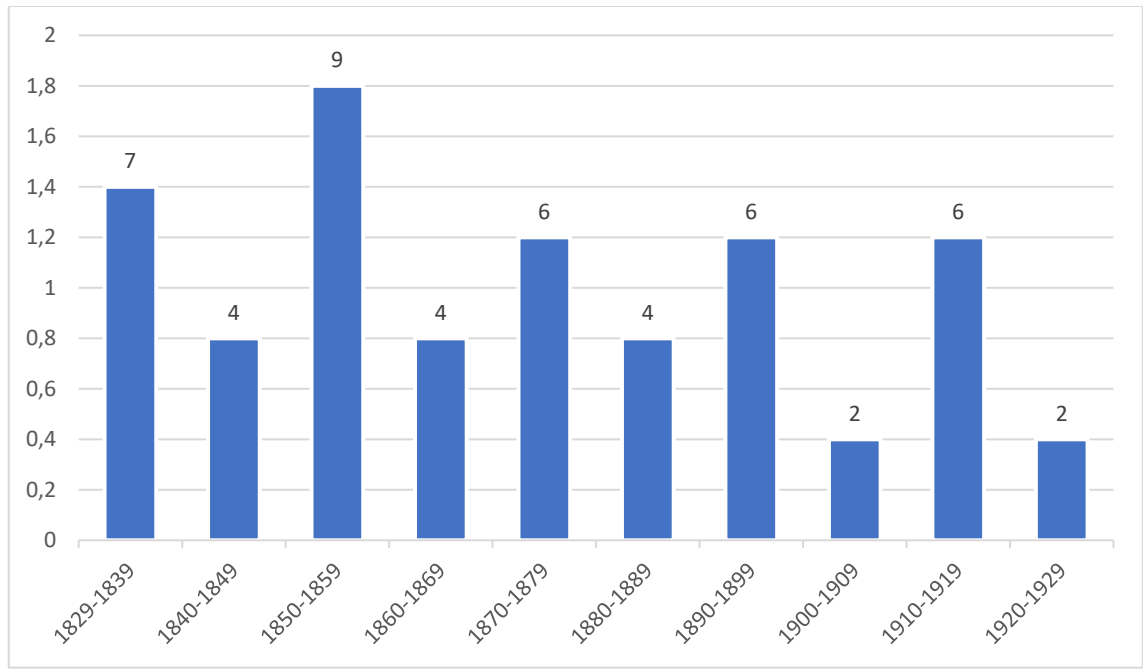
RED.ASG'nin bir sayfa hazırlanmış ek bölümünde telaffuz ile ilgili bazı kurallar bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tezdeki verilerden hareketle elde edilen sonuçlar ve yapılan değerlendirmeler, maddeler hâlinde aşağıda gösterilmiştir:

1. Tezin derlemi yaklaşık 100 yıllık bir zaman diliminde Batı ülkelerinde ve yabancı dillerde basılmış Türkçe dil öğretimi kitaplarından oluşmaktadır. Bu geniş zaman dilimini onar yıllık periyotlar hâlinde bir grafikte (bkz. Görsel 3.1) göstermek, derlemin yıllara göre dağılımını daha net ortaya koyacaktır.

Görsel 3. 1 Kitapların yıl aralıklarına göre basım sayıları

Yukarıdaki grafikte, derlemde bulunan ve ortalama 10 yıllık 10 farklı dilimde basılan kitap sayısı verilmiştir. Bu grafiğe göre en çok kitap basılan yıl aralığı dokuz kitapla 1850-1859 yıllarıdır. Yine grafikteki bilgilere göre en az kitap basılan yıl aralığı sekizinci (1900-1909) ve onuncu (1920-1929) dilimlerdir. Grafik incelendiğinde ilk beş dilimdeki eser sayısı ile son beş dilimdeki eser sayısı arasında belirgin bir fark olduğu görülmektedir. Bu farkın oluşmasında Tanzimat dönemiyle başlayan yenileşme hareketlerinin, son beş dilimde de Osmanlı Devleti'ndeki siyasi mücadelelerin etkisinin olması mümkündür.

Derlemdeki kitapların dillere göre dağılımında çeşitlilikler görülmektedir. Bu durum, dünya tarihindeki siyasi gelişmelerin etkisiyle doğrudan ilgili olabileceği gibi, ülkeler ve kültürler arası ilişkilerin bir sonucu olarak da şekillenmiş olabilir.

Tablo 3. 1 Yaklaşık 10 yıllık dilimlere göre derlemdeki eserlerin dil dağılımı

	İng.	Alm.	Fr.	Rus.	İng. – Fr.	Lat.	İt.	Toplam
1829-1839	2	2	2		1			7
1840-1849	1	1	2					4
1850-1859	4	2	2	1				9
1860-1869		1	1		1	1		4
1870-1879	4	2						6
1880-1889	3	1						4
1890-1899	1	2	2				1	6
1900-1909	2							2
1910-1919		6						6
1920-1929			1	1				2
<i>Toplam</i>	17	17	10	2	2	1	1	50

Tablo 3.1 incelendiğinde derlemdeki İngilizce en çok kitap basılan dilimler dörder kitapla 1850-1859 ile 1870-1879 yıl aralıklarıdır. Buna karşın 1860-1869, 1910-1919 ve 1920-1929 dilimlerinde İngilizce kitaba rastlanmaz. Almanca en çok kitabın basıldığı yıl aralığı ise altı kitapla 1910-1919 dilimidir. Bunda I. Dünya Savaşı döneminde Almanya ile Osmanlı Devleti arasında müttefikliğin rolü olduğu düşünülebilir. 1900-1909 ve 1920-1929 yıl aralıklarında basılan Almanca kitap ise bulunmamaktadır. Fransızca kitapların basıldığı dilimlerde belirgin bir farklılık görülmemekle birlikte derlemdeki Fransızca kitapların % 70'inin ilk dört dilime ait olması dikkat çekmektedir. Rusça kitaplar sadece birer kitapla 1850-1859 ve 1920-1929 yıl aralıklarında iken İngilizce - Fransızca iki dilli kitaplar ise sadece birer kitapla 1829-1839 ve 1860-1869 yıl aralıklarında basılmıştır. Latince basılan bir kitap 1860-1869 dilimine, İtalyanca basılan bir kitap ise 1890-1899 dilimine aittir. XV-XVII. yıllarda Latince yazılan Türkçe dil öğretimi kitapları fazla iken incelenen dönemde tespit edilen Latince tek kitap bulunması da dikkat çekmektedir.

Tablo 3. 2 Aynı yıl basılan eserler

Basım Yılı	Kitap Sayısı	Kitaplar
1834	2	MUT.ATG (İng.), HIND.GLT (Fr.)
1854	4	BAR.APG (İng.), BAR.ARB (İng.), DIE.CO (Fr.), SEN.RVT (Rus.)
1855	2	RED.OCL (İng.), KEL.GOS (Alm.)
1860	2	MAL.GFET (Fr.-İng.), ROEH.TL (Lat.)
1877	3	HOP.EGTL (İng.), ARN.OTG (İng.), SAL.TST (İng.)
1879	2	FINK.TD (Alm.), MAC.ATM (İng.)
1916	4	SF.TL (Alm.), HOR.TS (Alm.), HOR.ETS (Alm.), NEM.TG (Alm.)
1917	2	WEIL.GOTS (Alm.), PAD.TS (Alm.)

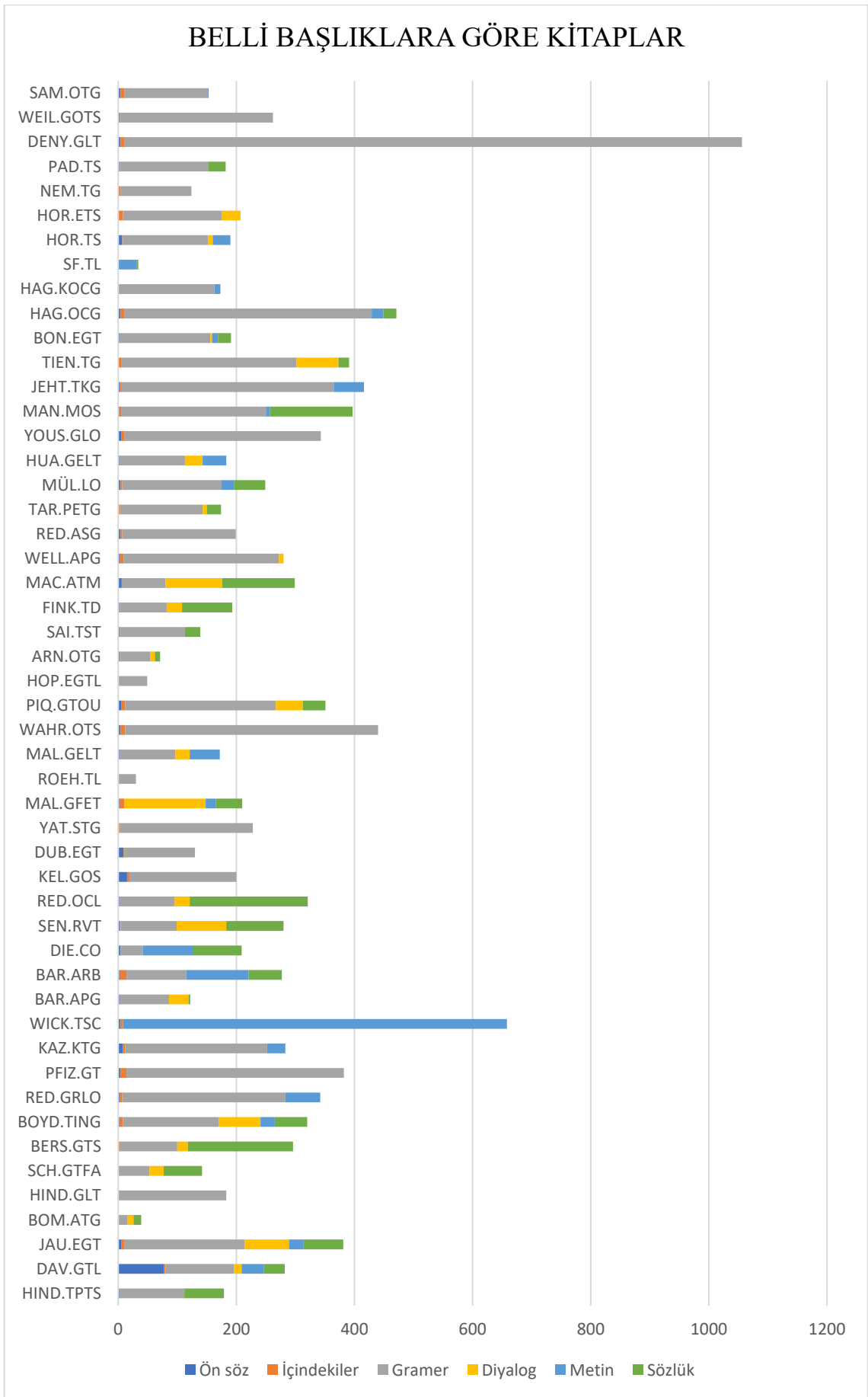
Kitapların yıllara göre dağılımları incelendiğinde aynı yıl basılan kitaplar dikkat çekmektedir. Tablo 3.2'ye göre sekiz yıl birden fazla kitap basılmış olup en çok kitap basılan yıllar dörder kitapla 1854 ve 1916 yıllarıdır. Bunda da yukarıda değindiğimiz gibi Tanzimat Fermanıyla başlayan batılaşma çalışmaları ve Türk - Alman müttefikliği etkili olmuştur, denebilir.

Kitaplar hacim yönünden incelenerek Tablo 3.3 oluşturulmuştur:

Tablo 3. 3 Kitapların sayfa sayıları

Dillere göre kitaplar	Kitaplar ve sayfa sayıları	Toplam / Ortalama sayfa sayısı
İngilizce kitaplar	DAV.GTL (312), MUT.ATG (40) BOYD.TING (319), BAR.APG (175), BAR.ARB (263), RED.OCL (349), YAT.STG (226), HOP.EGTL (50), ARN.OTG (80), SAI.TST (140), MAC.ATM (305), WELL.APG (272), RED.ASG (205), TAR.PETG (253), TIEN.TG (420), HAG.OCG (536), HAG.KOCG (198)	4143 / 243
Almanca kitaplar	HIND.TPTS (195), BERS.GTS (200), KAZ.KTG (304), WICK.TSC (700), KEL.GOS (201), WAHR.OTS (430), PIQ.GTOU (357), FINK.TD (160), MÜL.LO (272), MAN.MOS (400), JEHT.TKG (432), SF.TL (42), HOR.TS (200), HOR.ETS (171), NEM.TG (132), WEIL.GOTS (261), PAD.TS (182)	4639 / 272
Fransızca kitaplar	JAU.EGT (449), HIND.GLT (201), RED.GRLO (699), PFIZ.GT (372), DIE.CO (208), DUB.EGT (124), MAL.GELT (206), HUA.GELT (196), YOUS.GLO (341), DENY.GLT (1190)	3986 / 398
Fransızca-İngilizce kitaplar	MAL.GFET (200), SCH.GTFA (161)	361 / 180
Rusça kitaplar	SAM.OTG (160), SEN.RVT (320)	480 / 240
Latince kitap	ROEH.TL (34)	34
İtalyanca kitap	BON.EGT (265)	265

Tablo 3.3'te yer alan bilgilere bakılırsa bir kitabın ortalama sayfa sayısı olarak en hacimli kitabın ortalama 398 sayfa ile Fransızca kitaplar olduğu görülürken en ince kitabın ise Latince yazılan tek kitap olan Roehrig'in "*De Turcarum linguae indole ac nature*" olduğu görülür.

Görsel 3. 2 Belli başlıklara göre kitaplar

Görsel 3.2’deki grafikte kitaplar sayfa sayılarına oranla altı başlıkta incelenmiştir. Bu başlıklar ön söz, içindekiler, gramer, diyalog, metin ve sözlüktür. Kitaplar arasında ön söz bölümünün en hacimli olduğu kitap Davids’in yazmış olduğu “*A grammar of the Turkish language*”, içindekiler bölümünün en hacimli olduğu kitap Barker tarafından yazılan “*A reading book of the Turkish language...*”, gramer bölümünün en hacimli olduğu kitap Deny’nin yazdığı “*Grammaire de la langue Turque*”, diyalog bölümünün en hacimli olduğu kitap Mackenzie’nin yazdığı “*A Turkish manual: comprising a condensed grammar...*”, metin bölümünün en hacimli olduğu kitap ise Wickerhauser’in yazdığı “*Wegweiser zum Verständniss der Türkischen Sprache...*”dir. Görsel 3.2’deki grafiğin kitaplar üzerinde çalışma yapmak isteyen araştırmacılara da kolaylık sağlayacağı düşünülmür. Söz gelimi metin çalışmak isteyen araştırmacı açık mavi renklerin olduğu kitapları inceleyebilecekken sözlük çalışmak isteyen bir araştırmacı da yeşil renklerin bulunduğu kitapları inceleyebilir.

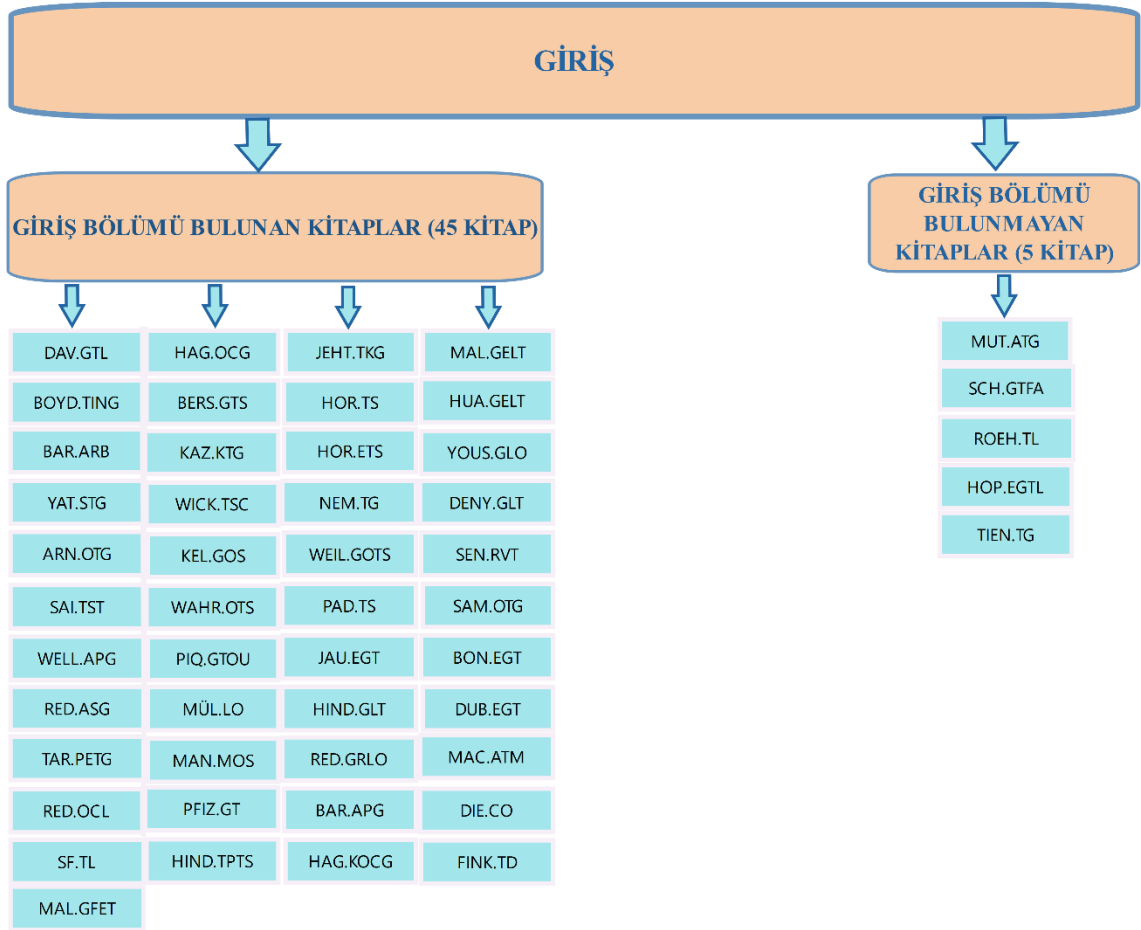
Derlemde yer alan kitaplar üzerinde farklı akademik çalışmaların yapılıp yapılmadığı incelenmiştir.

Tablo 3. 4 Hakkında akademik çalışma yapılan kitaplar

Akademik çalışmanın türü	Kitaplar
Çevrilerek basılan kitaplar (2)	DAV.GTL, DENY.GLT (2)
Hakkında tez bulunan kitaplar (6)	DAV.GTL (2), JAU.EGT, BOYD.TING, BAR.ARB, DENY.GLT
Hakkında makale bulunan kitaplar (7)	JAU.EGT, SCH.GTFA, BAR.ARB, WAHR.OTS, ARN.OTG, MAC.ATM, RED.ASG
Hakkında bildiri bulunan kitaplar (4)	JAU.EGT, SCH.GTFA, MAL.GFET, ARN.OTG
Hakkında kitap bölümü bulunan kitap (1)	WELL.APG

Tablo 3.4’e göre 12 kitaba özel akademik çalışma bulunmaktadır. En çok yapılan akademik çalışma makale olup en az yapılan akademik çalışma kitap bölümüdür. Bunlara karşın derlemde yer alan 50 kitap olduğu düşünülürse bu çalışmaların az olduğu görülür. Bu tablodan hareketle kitaplarla ilgili yeni araştırmalar yapılabilir ve bu araştırmalar alana katkı sağlayabilir.

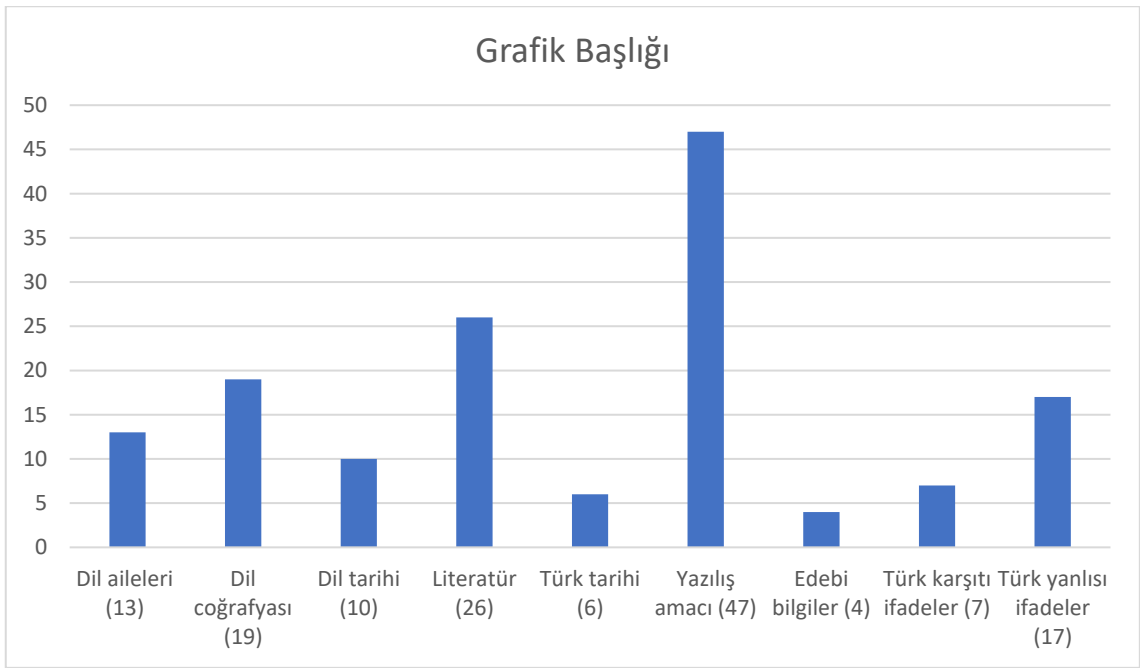
2. Derlemde ‘Giriş’ bölümü bulunan kitaplar Görsel 3.3’te gösterilmiştir.

Görsel 3.3 Giriş bölümlerine göre kitaplar

Görsel 3.3'ten hareketle derlemde yer alan 45 kitapta giriş bölümü bulunurken beş kitapta giriş bölümüne yer verilmediği görülmektedir. 17 İngilizce kitabın 14'ünde; 17 Almanca, 10 Fransızca ve iki Rusça kitabın tamamında, iki Fransızca-İngilizce iki dilli kitabın birinde ve bir İtalyanca kitapta giriş bölümü bulunmaktadır. En uzun giriş bölümünün bulunduğu kitap 78 sayfa ile DAV.GTL'dir. Bu da kitabın toplam hacminin yaklaşık dörtte biri olması bakımından dikkat çekmektedir. Ayrıca diğerlerine nazaran görece uzun giriş bölümüne sahip sayılabilecek bir diğer eser de Kellgren'in çevirdiği "*Grammatik der Osmanischen sprache von Fu'ad-Efendi und Gävdät-Efendi*" olup ilgili kısım 13 sayfada verilmiştir.

Derlemdeki eserlerin giriş bölümlerinde; dil aileleri, dil coğrafyası, dil tarihi, konuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmalar (literatür), Türk tarihi, kitapların yazılış amaçları, edebiyat ile ilgili bilgiler, Türk karşıtı ya da Türk yanlısı ifadeler gibi konulara değinilmediği dikkat çekmektedir. Görsel 3.4'te bu konularla ilgili genel görünüm verilmiştir.

Görsel 3. 4 Derlemdeki kitapların giriş bölümünde işlenen konuların grafiği

Görsel 3.4 incelendiğinde derlemdeki 50 kitaptan 47'sinde kitapların yazılış amacına yer verildiği görülürken üç kitapta (SF.TL, SCH.GTFA, HOP.EGTL) kitabın yazılış amacı bulunmamaktadır. Yine kitaplardaki giriş bölümlerinde daha önceden konuyla ilgili yapılmış çalışmalara yer veren 26 kitap olduğu; dil coğrafyası konusunun 19 kitapta, dil tarihi konusunun ise 10 kitapta yer aldığı tespit edilmiştir. Dil aileleri ile ilgili bilginin bulunduğu 13 kitaba rastlanırken Türk tarihi altı kitapta ele alınmıştır. Kitaplarda Türklerle ve Türk diliyle ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin yer aldığı da görülmüştür. Türk yanlısı 17 kitap bulunurken Türk karşıtı yedi kitap görülür. Türk yanlısı ifadeler yedi İngilizce, yedi Almanca, iki Fransızca ve bir İtalyanca kitap olmak üzere 17 kitapta bulunur. Buna karşılık üç İngilizce, iki Fransızca, bir Almanca ve bir Latince kitapta Türkler ve Türk diliyle ilgili olumsuz ifadeler bulunmaktadır. Bu düşüncelerin KEL.GOS, ROEH.TL, MAC.ATM'de biraz daha sert olduğu söylenebilir. Kitaplardan dördünde Türklerle ve Türk dili ile ilgili hem olumlu hem de olumsuz ifadelerle karşılaşmaktadır.

Derlemde yer alan kitapların giriş bölümlerindeki başlık isimlendirmelerine bakılırsa daha çok *ön söz* veya *giriş* başlıkları ile karşılaşmaktadır. Derlemde giriş bölümünün bulunduğu 45 kitabın 20'sinde *ön söz* başlığı bulunur ve bu başlık kitaplar arasında en çok kullanılan başlıktır. Kitaplardan 17'sinde ise iki ayrı giriş bölümü bulunmaktadır. Fransızca kitaplar yedi farklı başlık isimlendirmesi (*ön söz*, *ön söz ve giriş*, *uyarı ve giriş*, *ön söz ve söz girimi*, *Osmanlı grameri ve ön söz*, başlıksız ve *giriş*, *uyarı*, başlıksız bölüm) ile dikkat çekmektedir.

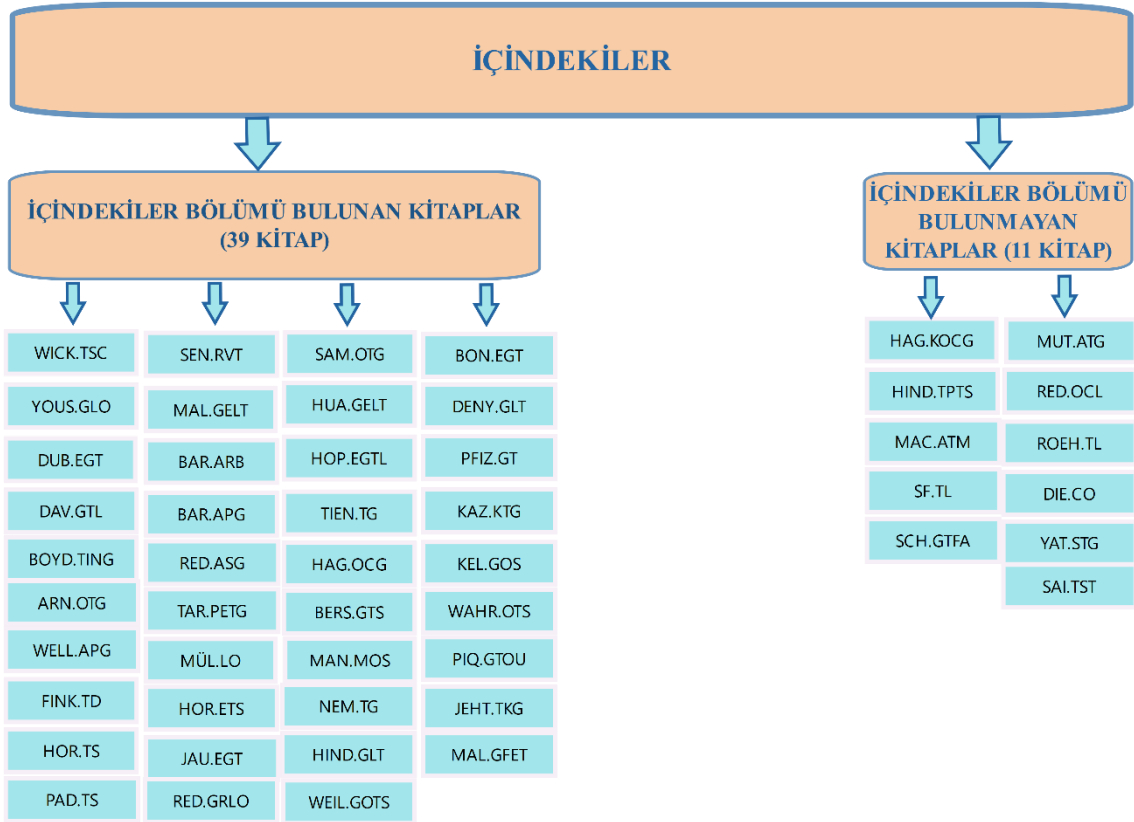
Tablo 3. 5 Kitapların yazılış amaçları

Kitaplar	Yazılış amaçları
İş adamları, diplomatlar (4)	HIND.TPTS, BOYD.TING, RED.GRLO, TIEN.TG
Maceracı gezginler (6)	HIND.TPTS, DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, RED.GRLO, MAC.ATM
Askerler (2)	SEN.RVT, TIEN.TG
Öğrenciler (12)	DAV.GTL, JAU.EGT, BAR.ARB, MAL.GFET, MAL.GELT, TAR.PETG, MÜL.LO, HUA.GELT, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, HOR.ETS
İyi bir gramer veya okuma kitabı eksikliğinden (9)	BERS.GTS, WICK.TSC, PFIZ.GT, KAZ.KTG, RED.OCL, KEL.GOS, WELL.APG, YOUS.GLO, NEM.TG
Yazar birikimini değerlendirmek için (3)	PFIZ.GT, KAZ.KTG, ARN.OTG
Pratik konuşma (8)	HIND.TPTS, DUB.EGT, WAHR.OTS, SAI.TST, RED.ASG, TAR.PETG, MÜL.LO, PAD.TS
Osmanlı ile yakın ilişkiler (8)	HIND.GLT, BOYD.TING, BAR.APG, DIE.CO, PIQ.GTOU, FINK.TD, HAG.OCG, HAG.KOCG
Bilim olarak Türkçe (2)	YAT.STG, DENY.GLT

Tablo 3.5'e göre kitapların yazılış amaçları incelendiğinde 12 kitabın öğrenciler için hazırlandığı görülmektedir. İyi bir gramer ve okuma kitabının eksikliği nedeniyle kitap yazma amacı da dokuz kitapla kitapların yazılış amaçları başlığında dikkat çekmektedir.

3. Kitapların genel yapısını daha kolay görmeye yarayan 'İçindekiler' bölümleri derlemdeki kitapların tamamında bulunmamaktadır. İçindekiler bölümlerine derlemdeki kitapların dağılımı Görsel 3.5'te gösterilmiştir.

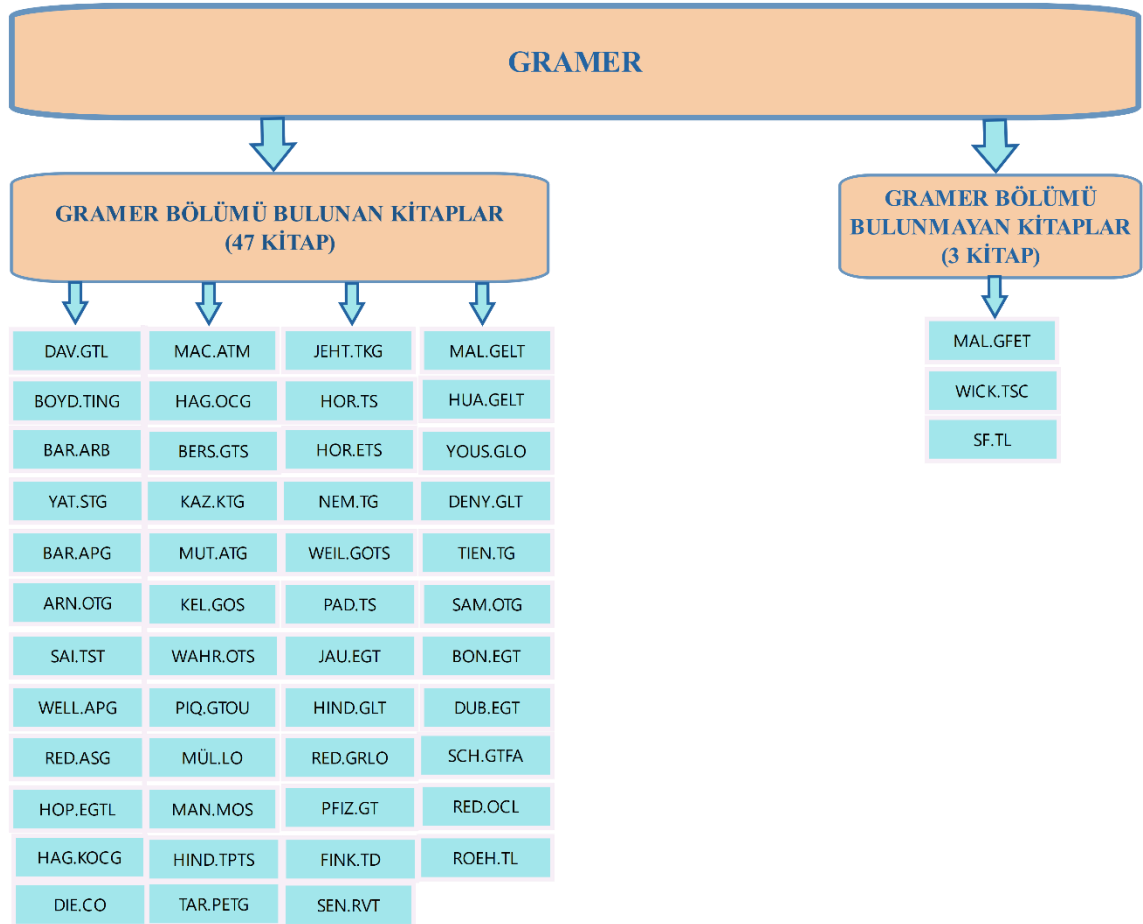
Görsel 3. 5 İçindekiler bölümlerine göre kitaplar

Derlemde yer alan 50 kitaptan 39’unda içindekiler bölümü bulunurken 11 kitapta içindekiler bölümü bulunmamaktadır. İçindekiler bölümünün bölüm başlığı ile verilen 15 kitap bulunurken sıra sayıları ile verilen 24 kitap bulunmaktadır. Kitapların büyük çoğunluğunda içindekiler bölümünün sıra sayıları ile gösterilmesi kitapların düzenli ve sistematik şekilde oluşturulduğu sonucunu verir.

İçindekiler bölümü açısından sayfa sayısı en fazla olan kitap BAR.ARB olup bu bölüme 12 sayfa ayrılmıştır. Bu bölüme başlık isimlendirmesi açısından bakıldığında farklı dillerde *içindekiler* (30), *tablo* (3), *içeriğe genel bakış* (2), *bir tablo* (1), *bölümler tablosu* (1), *index* (1), *içindekiler / index* (1) ve *Alman indexi* (1) olmak üzere sekiz farklı başlık isimlendirmesi bulunur. Manissadjiman’ın “*Mürsid-i lisân-y 'Osmâni - Lehrbuch der modernen Osmanisches Sprache*” ve Mallouf’un yazdığı “*Guide en trois langues Française Anglaise et Turque*” adlı kitaplarda indeks başlıkları olsa da bölümler içindekiler bölümü şeklinde hazırlandığından içindekiler kısmında incelenmesi uygun görülmüştür. Bonelli’nin “*Elementi di grammatica Turca Osmanlı...*”de iki index (indice) başlığı olsa da biri içindekiler şeklinde hazırlanmıştır. BON.EGT’nin içindekiler şeklinde hazırlanan bölümü bu kısımda incelenmiştir. Kitaplardan 30’unda bu bölüm kitabın başında yer alırken dokuzunda ise kitabın sonunda bulunmaktadır. İçindekiler bölümünün kitabın sonunda bulunduğu dokuz kitaptan altısı Fransızcadır. Fransızca

kitaplarda içindekiler bölümü kitabın sonunda oluşturulma eğilimi bulunduğu söylenebilir. İçindekiler bölümünde Arap harfli yazımların bulunduğu 14 kitap vardır buna karşın 25 kitaptaki içindekiler bölümünde Arap harfli yazım yer almaz.

4. Dil öğretiminde temel parametrelerden biri gramerdir. Bu bakımdan derlemde yer alan kitaplarda gramer bölümlerinin bulunması önem arz etmektedir.

Görsel 3. 6 Gramer bölümlerine göre kitaplar

Derlemde yer alan kitaplardan 47'sinde gramer bölümü bulunurken üç kitapta gramerle ilgili konulara yer verilmemiştir. Gramer ile ilgili en kapsamlı kitapların Fransızca kitaplar olduğu dikkat çekerken DENY.GLT'de konular daha ayrıntılı verilmiştir.

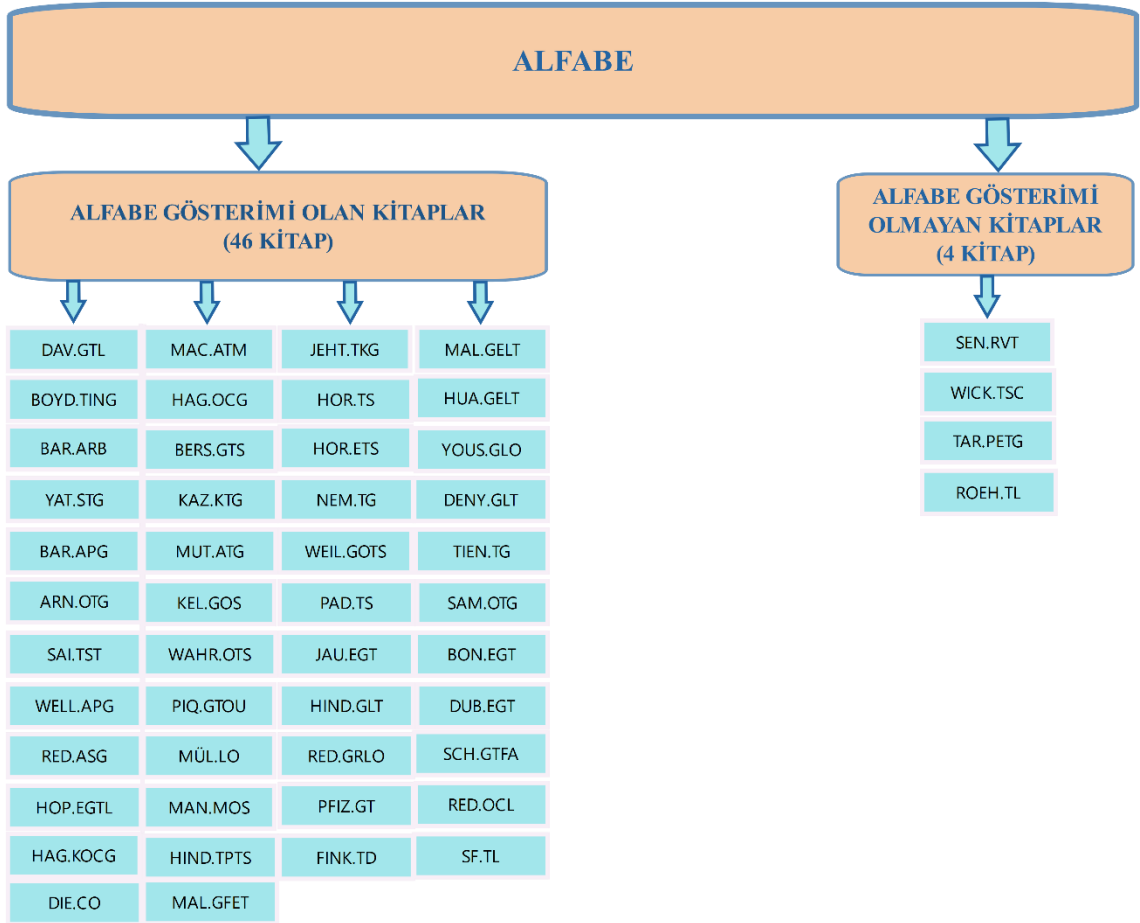
Diyalektler: Derlemde yer alan kitaplardan 31'inde diyalektlerle ilgili bilgiye yer verilirken 19'unda böyle bir bilgi bulunmaz.

En çok bahsedilen Osmanlı, Türk, İstanbul, Konstantinapolis vurgusu yapılan diyalekt 12 kitapta (RED.OCL, RED.ASG, HIND.TPTS, WAHR.OTS, JEHT.TKG, HOR.ETS, WEIL.GOTS, JAU.EGT, HIND.GLT, DUB.EGT, HUA.GELT, YOUS.GOLO,

BON.EGT) bulunurken Tatar Türkçesine dikkat çekilen 10 esere (DAV.GTL, BOYD.TING, BAR.ARB, WELL.APG, HIND.TPTS, BERS.GTS, JAU.EGT, RED.GRLO, DUB.EGT, ROEH.TL) rastlanmaktadır. Ayrıca Rumeli ağzı (Jehtlitschka - *Türkisches konversations – grammatik*), Uygur Türkçesi (Youssouf - *Grammaire complete de la langue Ottomane...*), Türkistan lehçesi (Tien *A Turkish grammar...*) ve Turan diline (Hagopian - *Ottoman Turkish conversation grammar a practical method of learning the Ottoman – Turkish language*) de bazı eserlerde özellikle değinilmektedir. Derlemdeki altı eserde (DAV.GTL, MAC.ATM, KAZ.KTG, NEM.TG, DIE.CO, DENY.GLT) Türk dilinin birden fazla lehçesi hakkında (hatta KAZ.KTG, DENY.GLT gibi bazılarında oldukça) ayrıntılı bilgiler verilirken , dört eserde (KEL.GOS, PFIZ.GT, SAM.OTG, BON.EGT) lehçe ya da ağız adı özel olarak anılmadan Türk dilinin diyalektlerine temas edildiği görülmektedir.

Ses Bilgisi ile ilgili bilgilere derlemde yer alan kitaplardan 49’unda rastlanırken bir kitapta (WICK.TSC) ses ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Kitaplar ses bilgisi başlığının altı alt başlığı ile incelenmiş olup bu alt başlıklar ses birimleri ve alfabe (46), ses uyumları (47), ses değişimleri (43), yardımcı sesler (46), ses olayları (37), parçalarüstü ses birimleri (47)’dir.

İncelenen kitapların bazılarında “Alfabe” bölümleri de yer almaktadır. Bir dilin seslerini öğrenmenin en pratik yollarından biri alfabesini göstermek olduğuna göre Türkçenin o dönemki alfabesine yer veren kitaplar, öğreticilik bakımından bir adım daha önde değerlendirilebilir.

Görsel 3. 7 Alfabe gösterimi bulunan ve bulunmayan kitaplar

Derlemdeki 46 kitapta alfabe gösterimi bulunurken dördünde alfabe bulunmamaktadır. Alfabe bulunan 46 kitabın 39’unda alfabe tablolar hâlinde verilmiş olup yedisinde (RED.OCL, RED.ASG, HAG.KOCCG, PIQ.GTOU, SF.TL, HOR.ETS, SCH.GTFA) ise harfler liste hâlinde gösterilmiştir. Buradan hareketle derlemde yer alan kitapların büyük çoğunluğunda alfabe gösteriminin tablolar hâlinde yapıldığını söylemek mümkündür.

Kitapların ünlü ve ünsüz sesleri karşılayan harfleri inceleme durumuna bakıldığında alfabe bulunan 46 kitaptan 45’inde harfler ünlü ve ünsüz olarak ayrı ayrı ele alınmıştır. Bir kitapta ise (SF.TL) ünlü ve ünsüzlerin ayrı şekilde incelenmediği görülür. Alfabenin yer almadığı TAR.PETG adlı kitapta ise sadece bazı harflerin telaffuzu verilmiştir. Ayrıca alfabe bulunan kitaplardan RED.ASG’de ünlüleri karşılayan harflerin 14 varyantı ($\bar{a}$, a^1 , a^2 , a^3 , a^4 , e^1 , e^2 , i^1 , i^2 , o^1 , u^1 , u^2 , u^3 , $\bar{u}$) ile gösterilmesi dikkat çekmektedir. RED.ASG ünlü harf sayısı en fazla olan kitap iken bazı kitaplarda [MUT.ATG (9), RED.OCL (10), ARN.OTG (10)] ünlü sayısı alfabemizdeki sekiz ünlüden daha fazladır. Bu da incelenen dönemdeki dil öğretimi kitaplarının diyalektler ve konuşma dili ile ilgili daha doğru telaffuz bilgilerine ulaşmamızı sağlamaktadır.

Arap harfleri ile verilen seslerin 43 kitapta (BAR.ARB, KEL.GOS, JEHT.TKG, RED.GRLO, HIND.GLT, ARN.OTG, SAI.TST, DAV.GTL, RED.ASG, HIND.TPTS, SAM.OTG, DENY.GLT, YOUS.GLO, HUA.GELT, MAL.GELT, DUB.EGT, MAL.GFET, DIE.CO, PFIZ.GT, KAZ.KTG, BERS.GTS, HAG.KOCG, HAG.OCG, TIEN.TG, WELL.APG, MAC.ATM, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, YAT.STG, HOP.EGTL, WAHR.OTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, MAN.MOS, HOR.TS, HOR.ETS, NEM.TG, WEIL.GOTS, PAD.TS, BON.EGT, JAU.EGT) Latin harfli Türkçeleri ile nasıl gösterildiği incelenmiştir. RED.OCL’de Arap harfleri bulunmadığı gibi sadece bazı Latin harflerinin nasıl telaffuz edildiği verilmiştir.

Derlemde yer alan kitaplardan 45’inde Arap harfli yazım bulunurken beş kitapta (SCH.GTFA, SEN.RVT, ARN.OTG, MAC.ATM, TAR.PETG) Arap harfli yazıma yer verilmemiştir.

Derlemde yer alan 50 kitabın 47’sinde ses uyumu konusu bulunurken ya da ek farklılıkları üzerinde durulurken üç kitapta (WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) ses uyumu konusuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Yedi kitapta (DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG¹¹⁷, JAU.EGT, SCH.GTFA, HOP.EGTL) ise ek konusu işlenirken ses uyumlarına değinilmemiş olup yalnızca ek çeşitleri verilmiştir. Derlemdeki 40 eserde ayrı bir başlık olarak yer verilmese de büyük ünlü uyumunun işlendiği görülmektedir. Yine aynı şekilde dokuz eserde de küçük ünlü uyumuna işaret edilmektedir. Bazı kitaplar ünlü uyumlarını ifade ederken *sert ünlü* (İng. Hard letters), *yumuşak ünlü* (İng. Soft letters), *koyu ünlü* (Alm. Dunkle), *kalın ünlü* (Fr. Les durs) vb. terimler tercih edebilmekte yine bazı kitaplarda ünlü uyumlarında kelimelerin diğer ünsüzlerin konumu da dikkate alınabilmektedir. Bu çalışmada ses uyumlarını kelimedede yer alan ünlülere bağlayarak veren kitaplar (38), ses uyumlarını kelimedede yer alan ünsüzlere bağlayarak veren kitaplar (7) ve düzlük yuvarlaklık uyumunu ele alan kitaplar (9) olarak üç açıdan ele alınmıştır.

Derlemde yer alan kitaplar şekil bilgisi açısından iki alt başlıkta incelenmiştir. İlk başlık olan “İsim Çekim Ekleri”; *çokluk ekleri*, *iyelik ekleri* ve *durum ekleri* kategorilerinde incelenmiştir. Derlemde yer alan 50 kitaptan 47’sinde isim çekim eklerine yer verilirken üç kitapta (WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) isim çekim ekleri bulunmamaktadır.

---

¹¹⁷ Bu kitaplardan BAR.APG’de eklerin Arap harfli yazıldığı görülür.

İsimlerde tekillik ve çoğulluk özelliklerine 47 kitapta değinilirken üç kitapta (WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) bu özelliklere yer verilmemiştir.

Derlemde yer alan kitaplar arasında iyelik eklerinin yer aldığı 47 kitap yer alırken üç kitapta (WICK.TSC, SAI.TST, MAL.GFET) konu ile ilgili bilgi yer almamaktadır.

Derlemde yer alan 50 kitabın 48'inde durum ekleri çeşitleri ile ilgili bilgi veya örnek bulunurken iki kitapta (WICK.TSC, SF.TL) konuyla ilgili bilgi veya örnek bulunmamaktadır. Durum eklerinden nominatif eke ait bilgi ve örnek 50 kitaptan 47'sinde yer aldığı hâlde üç kitapta (ROEH.TL, WICK.TSC, SF.TL) nominatif ekten bahsedilmez. Durum eklerinden akuzatif, datif, genitif eke ait bilgi ve örnek 50 kitaptan 48'inde incelenirken iki kitapta (WICK.TSC, SF.TL) bu durum ekleri bulunmamaktadır. Ayrıca durum eklerinden lokatif eke ait bilgi ve örnek 36 kitapta bulunurken 14 kitapta (DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, BAR.APG, BAR.ARB, ARN.OTG, SAI.TST, MAC.ATM, WELL.APG, HIND.TPTS, BERS.GTS, KEL.GOS, FINK.TD, PIQ.GTOU) lokatif eke rastlanmaz. Yine durum eklerinden vokatif eke ait bilgi ve örneğin bulunduğu 17 kitap (DAV.GTL, MUT.ATG, BOYD.TING, RED.OCL, ARN.OTG, SAI.TST, KAZ.KTG, WAHR.OTG, PIQ.GTOU, FINK.TD, MÜL.LO, JAU.EGT, RED.GRLO, PFIZ.GT, DIE.CO, DUB.EGT, SEN.RVT) tespit edilirken 33 kitapta da vokatif ek bulunmamaktadır. Günümüzde durum ekleri incelenirken vokatif ekle karşılaşılmağın o dönemde çok sayıda (17) kitapta bu ekin bulunması dikkat çekmektedir. Bununla birlikte durum eklerinden ablatif eke ait bilgi ve örnek 47 kitapta yer alırken üç kitapta (KEL.GOS, WICK.TSC, SF.TL) ablatif eke rastlanmaz. Durum eklerinden *ile* instrumental eki ise altı kitapta (BAR.ARB, RED.OCL, YAT.STG, HAG.KOÇG, HIND.GLT, SCH.GTFA) bulunurken 44 kitapta *ile* ekleme formu üzerinde durulmaz. Ayrıca incelenen kitaplardan ünlü ile biten kelimelerin durum ekli çekimi 47 kitapta bulunurken üç kitapta (WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET) yer almaz. Ünsüz ile biten kelimelerin durum ekli çekimleri 46 kitapta bulunurken dört kitapta (HAG.KOÇG, WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET) ünsüz ile biten kelimelerin durum ekli çekimi bulunmamaktadır. Bu eklerin yanında isim çekimi ekleri başlığında soru ekleri 44 kitapta bulunurken altı kitapta (HAG.KOÇG, WICK.TSC, SF.TL, DIE.CO, MAL.GFET ve MAL.GFET) isim çekiminde soru ile ilgili bir açıklama yoktur.

Derlemde yer alan kitaplar fiil çekim ekleri bakımından kip ve kişi ekleri ayrı ayrı değerlendirilebilir. Ancak kip eklerinin kullanımında kişi ekleri de bulunduğu için bu tezdeki değerlendirmeler birlikte yapılmıştır.

Derlemdeki kitaplardan 47'sinde fiil çekimi, kip, kişi, fiilde olumsuzluk, fiilde soru ve birleşik çekim konularına değinilirken üç kitapta (WICK.TSC, MAL.GFET, SF.TL) fiil çekim ekleri yer almamaktadır. İncelenen kitaplarda öncelikle haber ve dilek kiplerinin bulunup bulunmama durumuna bakılmıştır.

Derlemdeki 50 kitaptan 47'sinde haber kipi örneği bulunmaktadır. 50 kitaptan 47'sinde görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi bulunurken kitaplardan üçünde (SF.TL, WICK.TSC, MAL.GFET) bu kipin yer almadığı; şimdiki zaman kipi 45 kitapta örneklendirilirken beş kitapta (WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET, MUT.ATG, KEL.GOS) bu kiple ilgili örnek verilmediği; gelecek zaman kipi ile ilgili 46 kitapta örnek verilirken dört kitapta (WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET, MUT.ATG) gelecek zaman kipinin bulunmadığı; duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman kipi için 44 kitapta bilgi bulunurken altı kitapta (SF.TL, MAL.GFET, WICK.TSC, BAR.APG, HOR.TS, BOYD.TING) bu kipe rastlanmadığı tespit edilmiştir. İncelenen kitaplar arasında haber kiplerinden en çok bulunan kip görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi (47) iken en az buluna kip ise duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman kipi (44)'dir. Ancak bu durum belirgin bir sonuç vermeyeceğinden, kitaplarda genellikle kip eklerine değinildiği söylenebilir.

İncelenen 50 kitaba dilek kipleri açısından bakıldığında en çok kullanılan kip, 46 kitap ile istek kipidir. İstek kipinin yer almadığı dört kitap (WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET, ROEH.TL) bulunmaktadır. Gereklilik kipi 42 kitapta yer alırken sekiz kitapta (MUT.ATG, BAR.APG, ARN.OTG, SAI.TST, WICK.TSC, JEHT.TKG, SF.TL, MAL.GFET) bu kipe dair herhangi bir örnek bulunmamaktadır. Şart kipine ise 45 kitapta yer verilirken beş kitapta (WICK.TSC, SF.TL, SCH.GTFA, MAL.GFET, ROEH.TL) şart kipi bilgisi geçmemektedir. Bununla beraber emir kipinin yer aldığı 42 kitap bulunurken sekiz kitapta (HAG.KOCG, KAZ.KTG, WICK.TSC, SF.TL, PAD.TS, MAL.GFET, ROEH.TL, BON.EGT) da emir kipi konusuna değinilmemiştir.

Derlemde yer alan kitapların birleşik zamanlı kipler ise konusunda zengin olduğu görülmektedir. Bu şekilde toplam 82 farklı kip olup bu kipler *geniş zamanın hikâyesi*, *geniş zamanın rivayeti*, *geniş zamanın şartı*, *geniş zamanın rivayetinin hikâyesi*, *öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi*, *istek kipinin hikâyesi*, *öğrenilen geçmiş zamanın istek kipi*, *şart kipinin hikâyesi*, *öğrenilen geçmiş zamanın şart kipi*, *görülen geçmiş zamanın şartı*, *gelecek zamanın şartı*, *öğrenilen geçmiş zamanın şimdiki zamanı*, *öğrenilen geçmiş zamanın şartının hikâyesi*, *şimdiki zamanın hikâyesi*, *görülen geçmiş zamanın hikâyesi*, *gelecek zamanın hikâyesi*, *gereklilik kipinin hikâyesi*, *öğrenilen geçmiş zamanın geniş zamanı*, *şimdiki zamanın şartı*, *gereklilik kipinin şartı*, *şart kipinin gelecek zamanı*,

şimdiki zamanın rivayeti, şimdiki zamanın rivayetinin hikâyesi, gereklilik kipinin rivayeti, öğrenilen geçmiş zamanın şimdiki zamanı, öğrenilen geçmiş zamanın şimdiki zamanının hikâyesi, gelecek zamanın şimdiki zamanı, gelecek zamanın şimdiki zamanının hikâyesi, gelecek zamanın geniş zamanı, geniş zamanın şimdiki zamanı, geniş zamanın şimdiki zamanının hikâyesi, geniş zamanın geniş zamanı , geniş zamanın geniş zamanının hikâyesi, geniş zamanın hikâyesinin hikâyesi, geniş zamanın gelecek zamanı, geniş zamanın istek kipinin hikâyesi, geniş zamanın şartının hikâyesi, geniş zamanın gereklilik kipinin hikâyesi, öğrenilen geçmiş zamanın geniş zamanının hikâyesi, öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesinin hikâyesi, öğrenilen geçmiş zamanın gelecek zamanı, öğrenilen geçmiş zamanın gelecek zamanının hikâyesi, öğrenilen geçmiş zamanın gereklilik kipi, öğrenilen geçmiş zamanın gereklilik kipinin hikâyesi, öğrenilen geçmiş zamanın şartının hikâyesi, gelecek zamanın şimdiki zamanı, gelecek zamanın şimdiki zamanının hikâyesi, gelecek zamanın geniş zamanının hikâyesi, gelecek zamanın hikâyesinin hikâyesi, gelecek zamanın gelecek zamanı, gelecek zamanın gelecek zamanının hikâyesi, gelecek zamanın gereklilik kipi, gelecek zamanın gereklilik kipinin hikâyesi, gelecek zamanın istek kipi, gelecek zamanın istek kipinin hikâyesi, gelecek zamanın şart kipinin hikâyesi, gelecek zamanın rivayeti, öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti, öğrenilen geçmiş zamanın geniş zamanının şartı, gelecek zamanın geniş zamanının şartı, istek kipinin rivayeti, şimdiki zamanın gereklilik kipi, şimdiki zamanın hikâyesinin hikâyesi, geniş zamanın hikâyesinin şartı, geniş zamanın öğrenilen geçmiş zamanının şartı, şimdiki zamanın hikâyesinin şartı, şimdiki zamanın rivayetinin şartı, gelecek zamanın hikâyesinin şartı, gelecek zamanın rivayetinin şartı, gereklilik kipinin hikâyesinin şartı, öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesinin şartı, şart kipinin gereklilik kipi, şart kipinin rivayeti, görülen geçmiş zamanın hikâyesinin şartı, öğrenilen geçmiş zamanın rivayetinin şartı, gereklilik kipinin rivayetinin şartı, görülen geçmiş zamanın rivayetinin şartı, şimdiki zamanın şartının hikâyesi, görülen geçmiş zamanın şartının hikâyesi, öğrenilen geçmiş zamanın rivayetinin hikâyesi, öğrenilen geçmiş zamanın emir kipi ve gelecek zamanın emir kipi şeklinde sıralanabilir.

Derlemde yer alan kitaplara yapı bilgisi açısından bakıldığında türetme konusunun yer aldığı 44 kitap (MUT.ATG, YAT.STG, MAC.ATM, WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET) bulunurken altı kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Türeme yoluyla yapım eklerine bakıldığında, isimden isim yapım eklerinin 45; isimden fiil yapım eklerinin 37; fiilden isim yapım eklerinin 38 ve fiilden fiil yapım eklerinin 45 kitapta yer aldığı görülmektedir. Derlemi oluşturan 50 kitabın diğerlerinde bu eklere yer

verilmemiştir. Fiilde çatı konusu ise 46 kitapta incelenmektedir. İncelenen kitaplar arasında isim-fiille ilgili 45, sıfat-fiille ilgili 45, zarf-fiille ilgili ise 44 kitapta bilgi bulunmaktadır.

Kelime yapısı başlığında birleşik kelimeler ile ilgili bilgi veya örneğin yer aldığı 42 kitap bulunurken sekiz kitapta birleşik kelimelere rastlanmamaktadır. Birleşik isimler konusunun ele alındığı 37 kitap bulunurken 13 kitapta konuyla ilgili bilgi yoktur. Birleşik fiiller konusunun yer almadığı sekiz kitap (MUT.ATG, ARN.OTG, SAI.TST, WICK.TSC, SF.TL, SCH.GTFA, MAL.GFET ve ROEH.TL) bulunmaktadır.

İsim yapım ekleri başlığında ayrıca karşılaştırma, küçültme, soru konuları da incelenirken WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET ve ROEH.TL adlı kitaplarda karşılaştırma konusu ele alınmamıştır. Küçültme konusunun ele alınmadığı kitaplar ise YAT.STG, SAI.TST, HAG.KOCG, HIND.TPTS, WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET ve ROEH.TL'dir.

Basit fiillerle ilgili bilgi veya örnekler, incelenen 37 kitapta bulunurken 13 kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. İncelenen 50 kitaptan 35'inde isimden fiil yapım ekli türemiş fiiller bulunurken 15 kitapta isimden fiil yapım eki ile oluşturulan fiillere ait bilgi ve örnekler yer almamaktadır. Türemiş fiillerden fiilden fiil yapım eki ile oluşturulan fiillere ait bilgi ve örneklerin yer almadığı dört kitap bulunmaktadır.

Yardımcı fiille kurulan birleşik fiillere ait bilgi veya örnekler 44 kitapta bulunurken altı kitapta konuyla ilgili veriler yer almaz. Kurallı birleşik fiillerden yeterlilik fiilinin olumlu ve olumsuzuna ait örnek veya bilgilendirmenin yer almadığı beş kitap bulunmaktadır. İncelenen kitaplar arasında yeterlilik fiilinin olumsuzu yer alırken olumlusunun bulunmadığı 10 kitap vardır. Diğer 35 kitapta ise yeterlilik fiilinin olumlu ve olumsuzu bulunmaktadır. Tezlik fiilinin yer aldığı 38 kitap bulunurken 12 kitapta konuya değinilmemekte; sürerlik fiilinin bulunduğu 19 kitaba rastlanırken 31 kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Farklı yazımlarıyla, sürerlik bildiren *gelmek* (*guelmek / guielmek*) fiiline 16 kitapta, *durmak* fiiline 10 kitapta; *koymak* (*kujmak / komak*) fiiline 10 kitapta; *görmek* (*gyurmek*) fiiline altı kitapta; *kalmak* (*qalmak*) fiiline dört kitapta; *yatmak* fiiline yedi kitapta; *gitmek* fiiline ise iki kitapta rastlanmaktadır. Ayrıca HIND.GLT'de sürerlik fiillerinden bir de *varmak* fiili bulunmaktadır. Kurallı birleşik fiillerden yaklaşma fiiline ait *yazmak* fiili de dokuz kitapta yer almaktadır.

Kelime yapısı başlığında birleşik kelimeler ile ilgili bilgi veya örneğin yer aldığı 42 kitap bulunurken sekiz kitapta birleşik kelimelere rastlanmamaktadır. Birleşik isimler konusunun ele alındığı 37 kitap bulunurken 13 kitapta konuyla ilgili bilgi yoktur. Birleşik fiiller konusunun yer aldığı 42 kitap bulunurken birleşik fiillerin bulunmadığı sekiz kitap

(MUT.ATG, ARN.OTG, SAI.TST, WICK.TSC, SF.TL, SCH.GTFA, MAL.GFET ve ROEH.TL) vardır. İsim yapım ekleri başlığında ayrıca karşılaştırma, küçültme, soru konuları da incelenirken WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET ve ROEH.TL adlı kitaplarda karşılaştırma konusunun ele alınmadığı görülmektedir. Küçültme konusunun ele alınmadığı kitaplar ise YAT.STG, SAI.TST, HAG.KOÇG, HIND.TPTS, WICK.TSC, SF.TL, MAL.GFET ve ROEH.TL'dir. Ayrıca ek-fiillere ait bilgi veya örnekler 46 kitapta bulunurken dört kitapta (HAG.KOÇG, WICK.TSC, SF.TL ve MAL.GFET) ise konuyla ilgili bilgi veya örnek yer almamaktadır.

Derlemede yer alan kitaplara söz dizimi açısından bakıldığında ilk başlık olan kelime grupları, isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, edat grupları ve ikilemeler şeklindeki alt başlıklarla inceleme yapılmıştır.

İsim tamlamaları konusu ile ilgili 44 kitapta bilgi yer alırken altı kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Belirtili isim tamlamaları konusunda ise isim tamlamalarının işlendiği 44 kitabın 41'inde konuyla ilgili açıklama ya da örnek yer alırken üç kitapta konuyla ilgili bilgi yer almamaktadır. İsim tamlamalarından zincirleme isim tamlamaları konusunun yer aldığı 14 kitap bulunurken 36 kitapta konuyla ilgili bilgi bulunmaz. Bunların yanında araya sıfat girmiş isim tamlamalarının yer aldığı beş kitap bulunurken isim tamlamalarının bulunduğu 39 kitapta araya sıfat girmiş isim tamlamalarına yer verilmez. Belirtisiz isim tamlamaları konusu isim tamlamalarının bulunduğu 44 kitabın 37'sinde yer alırken yedi kitapta konuyla ilgili örnek ya da açıklama bulunmamaktadır. Takısız isim tamlamaları konusunda incelenen 18 kitapta açıklama ve örnekler yer alırken incelenen 32 kitapta takısız isim tamlaması ile ilgili bilgi ya da örnek bulunmamaktadır.

İncelenen kitaplardan 45'inde sıfat tamlamaları konusu yer alırken beş kitapta konuyla ilgili örnek ve bilgi yer almamaktadır. Bu derlemede yer alan Almanca kitaplardan WEIL.GOTS'te takısız isim tamlaması sıfat tamlaması olarak verilmiştir. Ters tamlama konusunda örnek üç kitapta (TIEN.TG, FINK.TD, HIND.GLT) bulunmaktadır.

Edat grubu konusunun verildiği 37 kitap bulunurken 13 kitapta konuyla ilgili bilgi veya örnek yer almamaktadır. Bunlara ek DENY.GLT adlı kitapta ise kelime grupları detaylı incelenmiş olup ünvan grupları da yer almaktadır.

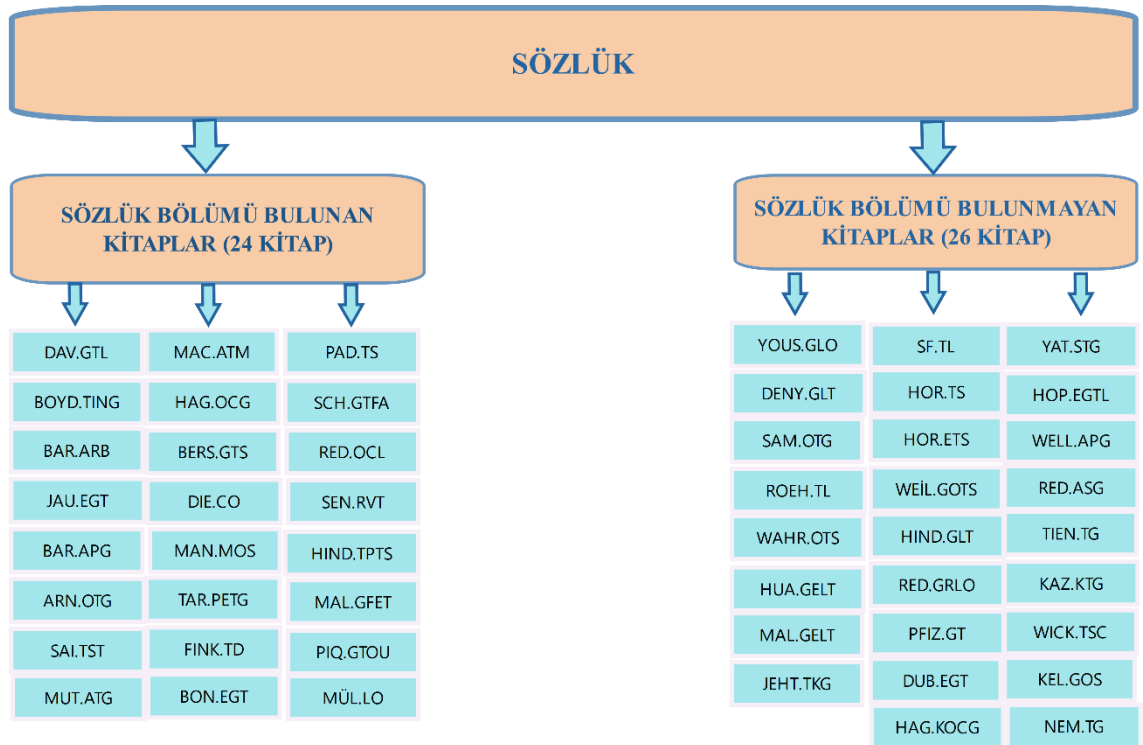
İkilemeler konusu incelenen 30 kitapta yer alırken 20 kitapta konuyla ilgili bilgi veya örnek bulunmamaktadır.

Derlemede yer alan 24 kitapta cümle ögesi, özne, yüklem, nesne ve tümleç konuları yer alırken 26 kitapta bu konulara yer verilmemektedir. İncelenen kitaplar arasında özne,

yüklem ve nesnenin yer aldığı beş kitap bulunmaktadır. Derlemdeki üç kitapta ise sadece nesne konusu bulunmaktadır.

Derlemde yer alan kitapların 11’inde farklı cümle türlerine ait örnekler bulunmaktadır. Bu cümle türleri ise fiilimsi bulunan cümle, sıralı, bağlı ve şartlı cümledir. Anlamına göre cümlelere 40 kitapta yer verilirken incelenen 10 kitapta anlamına göre cümleler bulunmamaktadır. İncelenen kitaplar arasında yüklem türüne göre isim ve fiil cümlelerine değinen 24 kitap yer almaktadır. Yüklem yerine göre cümleler açısından derlemde yer alan kitaplara bakıldığında genellikle kurallı cümlelerden bahsedilmiştir. Türkçede kurallı cümle olduğunu ifade eden 11 kitap bulunmaktadır. İncelenen kitaplardan kurallı ve devrik cümlelerin birlikte verildiği dört kitap bulunurken geri kalan 46 kitapta ise yüklem yeri ile ilgili bir bilgi yoktur.

Dil öğretiminde gramer kadar önemli veri kaynaklarından biri de sözlüklerdir. Dil öğretimini hedefleyen bir ders kitabında sözvarlığı ve sözlük kısımlarının olması, öğrenciler için de önemli avantajlar sağlamaktadır. Bununla beraber derlemdeki kitapların hemen hemen yarısında söz varlığı ya da sözlük kısımlarının bulunmadığı görülmektedir.

Görsel 3. 8 Sözlük bölümüne yer verilen ve yer verilmeyen kitaplar

Görsel 3.8’e göre 24 kitapta sözlük bölümü bulunurken, 26’sında bu bölüme yer verilmediği görülmektedir. Sonuç olarak incelenen kitapların ancak hemen hemen

yarısında sözlük bölümünün bulunduğu söylenebilir. Sözlük bölümü bulunan 12 İngilizce, yedi Almanca, iki Fransızca, bir İngilizce-Fransızca, bir Rusça ve bir de İtalyanca kitap yer almakta ve incelenen dönemde daha çok İngilizce kitaplarda sözlük bölümüne yer verme eğiliminin olduğu tespit edilmektedir. Sözlük bölümü bulunan kitapların tamamında kelimeler anlamlarıyla birlikte verilmektedir. MAC.ATM'deki sözlük bölümünde ise kelimeler önce İngilizce cümlede kullanılmakta ve cümlenin karşısında Türkçe anlamı bulunmaktadır. Bu da farklı bir yöntem olarak karşımıza çıkar¹¹⁸. Sözlük bölümü bulunan kitapların 18'inde alfabetik sıra gözetilmektedir.

Sözlük bölümü bulunan kitapların 15'inde Arap harfli yazımlar da bulunmakta, bunların 13'ünde kelimelerin önce Arap harfli biçimleri sonra Latin harfli Türkçe biçimleri verilmektedir. Bununla beraber Arap harflerine yer vermeyen yedi kitap bulunurken bir kitapta (JAU.EGT) Latin harfli Türkçe kelime yerine sadece Arap harfli Türkçe kelimeler tercih edilmiştir. Sözlük bölümü bulunan kitapların hemen hemen yarısında (14) kelimeler önce kitabın yazım dilindeki karşılığıyla verilmiştir. Sözlük bölümleri bulunan kitaplardan altısında konularına, birinde kelime türlerine, yine ikisinde de hem alfabetik hem de konularına göre (FINK.TD, MAC.ATM) hazırlanmış bölümler bulunmaktadır.

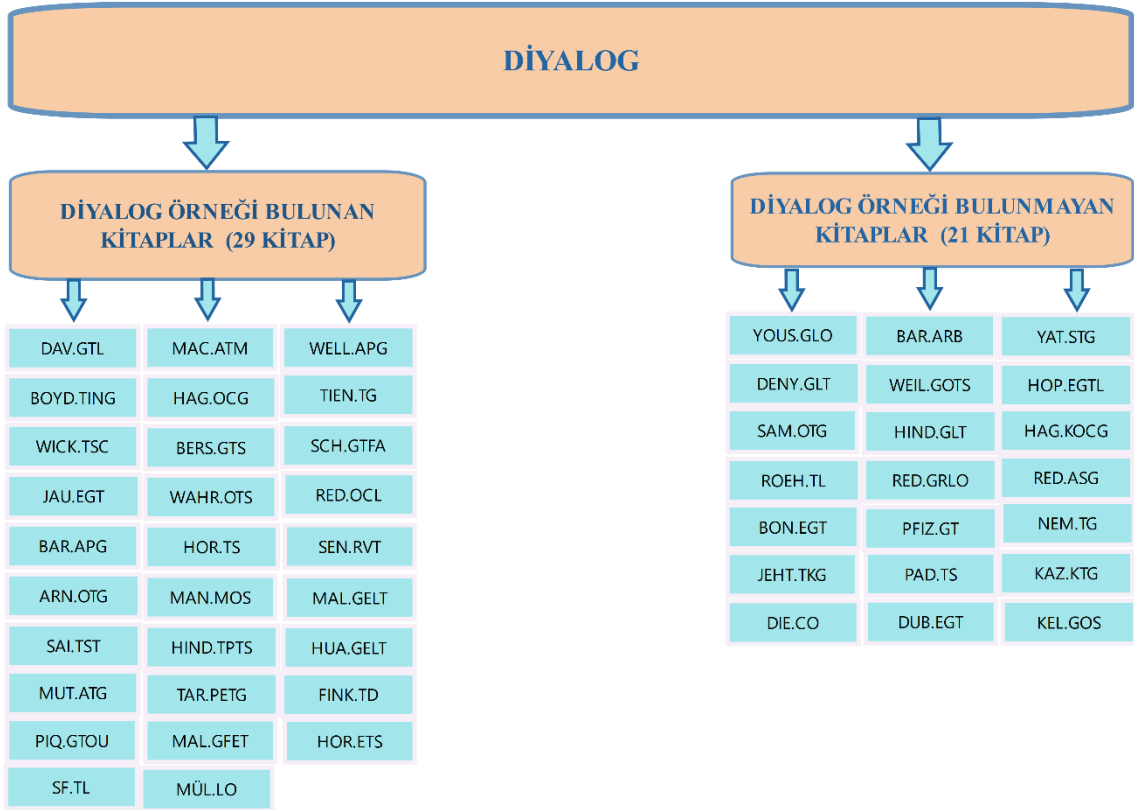
Sözlük bölümü bulunan kitapların dokuzunda kelime telaffuzu, beşinde ise kelime kökeni bilgisi verilmektedir. Ayrıca iki kitapta (HIND.TPTS, MAL.GFET) telaffuz listesi bölümleri de bulunmaktadır. Yine sözlük bölümü bulunan kitapların 13'ünde kısaltmalar da yer alırken, kelimeler ile ilgili örnek kullanım veren yalnızca iki kitap (BAR.ARB, BERS.GTS) vardır.

Sözlük bölümlerinin en hacimli olduğu kitap 199 sayfa ile RED.OCL'dir. Sözlük bölümü konularına göre verilen kitaplardan en fazla konu başlığına sahip kitap 56 konu başlığı ile BOYD.TING olduğu görülmektedir. Ayrıca birden fazla sözlük bölümü bulunan beş kitap (HIND.TPTS, RED.OCL, BERS.GTS, FINK.TD, MAN.MOS) olduğunu belirtmemiz gerekir.

5. Dil eğitimi verilen kitaplarda, özellikle hedef kitlenin daha olumlu sonuçlar alabilmesi için konuşma cümlelerine ihtiyaç vardır. Bu tür konuşma cümleleri, çoğu zaman diyaloglar biçiminde verilir. Derlemde yer alan kitaplar arasında da diyalog örneklerine yer veren eserlere de rastlanmaktadır.

---

¹¹⁸ MAC.ATM adlı kitapta konularına göre hazırlanmış sözlük bölümünden sonra alfabetik olarak hazırlanmış *Pratik ve deyimsel sözlük* başlıklı bölüm de bulunur. Bu bölümde kelimeler önce İngilizce cümlede kullanılır ve cümlenin karşısında Türkçe anlamı bulunmaktadır. Bu da kelime öğretiminde farklı bir yöntem olarak dikkat çekmektedir.

Görsel 3. 9 Diyalog örneğine yer verilen ve yer verilmeyen kitaplar

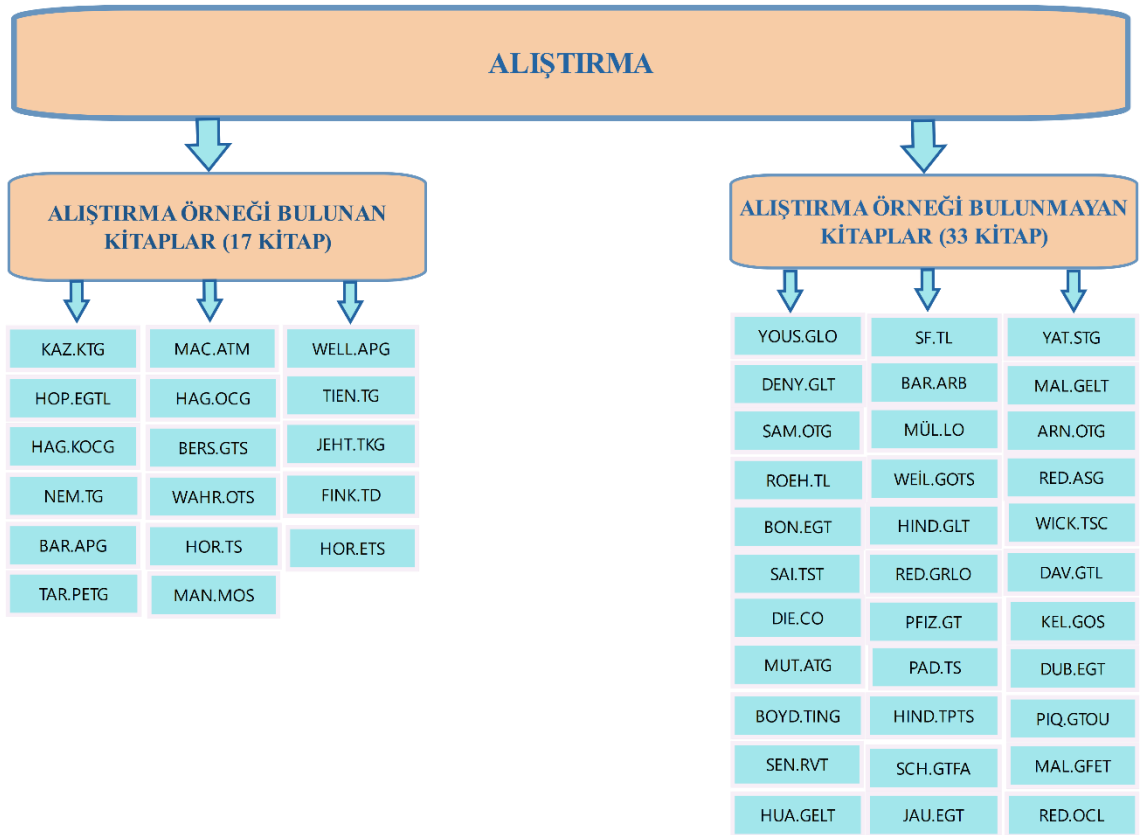
Derlemde incelenen kitapların 29’unda diyalog örneklerine rastlanırken 21 kitapta diyalog örneği bulunmadığı görülür. Diyalog örneği bulunan kitapların büyük çoğunluğunda (24) ayrı bir bölüm bulunurken; dördünde sadece konu anlatımlarında ara sıra diyalog örneklerine yer verilmektedir.

Diyalogların bir kısmının kitaplarda atasözü formunda yer aldığı görülür. Buna uyan beş kitaptan (MÜL.LO, WELL.APG, WICK.TSC, SF.TL, HOR.ETS) söz edilebilir. Bunun yanısıra hem atasözü formunda hem de diyalog şeklinde bu tür cümleleri veren altı kitap (TIEN.TG, HIND.TPTS, PIQ.GTOU, FINK.TD, JAU.EGT, MAL.GFET) söz konusudur.

Diyalog bölümüne başlık isimlendirmesi açısından bakılırsa en fazla kullanılan başlık diyalog (13 kitap) başlığıdır. Diyalog bölümünde farklı şekillerde olsa da “ifade” başlığının bulunduğu dokuz kitap tespit edilmiştir. Başlık isimlerinde atasözlerinin yer aldığı ise beş kitap bulunmaktadır. Diyalog bölümlerinde en fazla konu başlığı 20 başlık ile BOYD.TING’te bulunurken toplam 15 kitapta diyalog örneklerinin farklı sayıda konu başlıkları ile ele alındığı görülmektedir. MAL.GFET’te yer alan diyalog bölümü ise 140 sayfa olup bu bölüm özelinde en hacimli kitap olarak kabul edilebilir.

Derlemdeki 19 kitabın diyalog bölümünde Arap harfli yazım bulunurken; üç kitap satır arası (üst satır Arap alt satır Latin harfli) çeviri (MAL.GELT, HUA.GELT, MAN.MOS) ile hazırlanmıştır. MAC.ATM’de diyalog bölümlerine ek bir de tiyatro metni bulunmaktadır. Diyalog bölümü bulunan kitaplar arasında bu bölümün en hacimli kitabı 96 sayfa ile MAC.ATM’dir.

6. Dil eğitimi açısından bakıldığında tekrar ve alıştırma, öğrenilenlerin pekiştirilmesi açısından önemlidir. İnceleme yapılan 50 kitabın bazılarında da alıştırma örnekleri tespit edilmiştir.

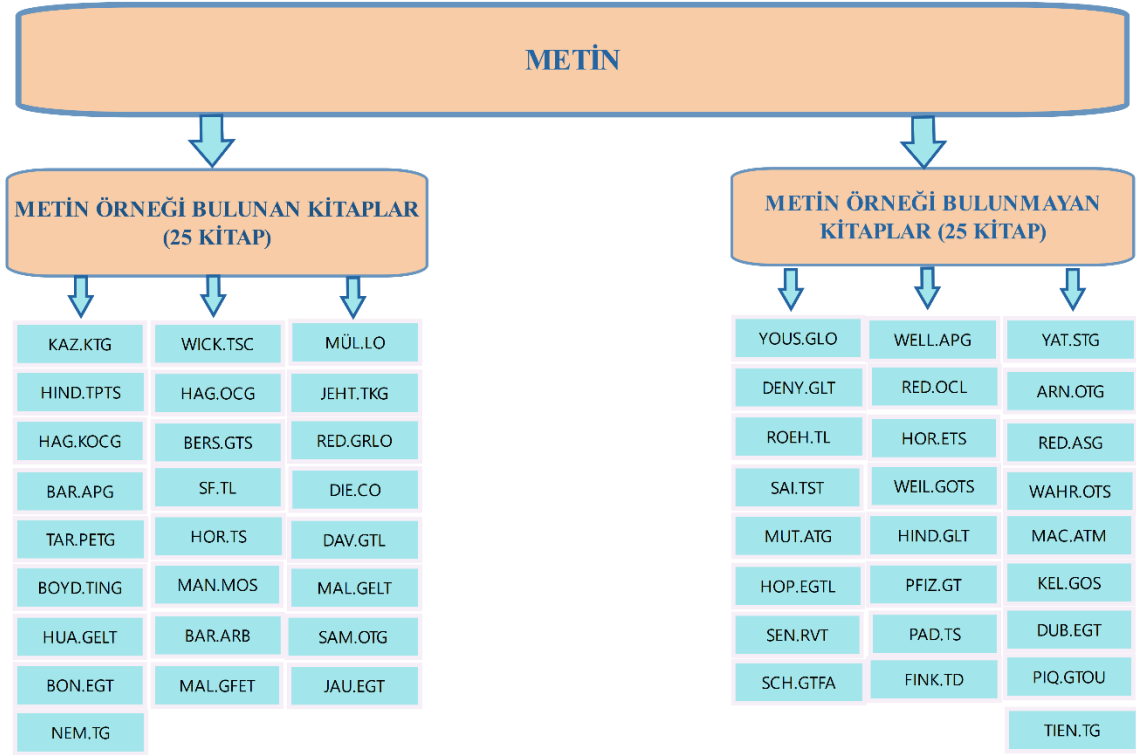
Görsel 3. 10 Alıştırma örneği bulunan ve bulunmayan kitaplar

Derlemde yer alan kitaplar arasında 17 kitapta alıştırma örneği bulunurken 33 kitapta alıştırma örneği yer almamaktadır. Bu kitaplardan dokuzunun Almanca (KAZ.KTG, HOR.ETS, NEM.TG, HOR.TS, MAN.MOS, JEHT.TKG, WAHR.OTS, FINK.TD, BERS.GTS); sekizinin İngilizce (HOP.EGTL, HAG.OCG, HAG.KOCCG, TIEN.TG, TAR.PETG, MAC.ATM, BAR.APG, WELL.APG) olduğu görülür. Diğer dillerdeki kitaplarda alıştırma bölümü yoktur. Kitapların büyük çoğunluğu (13 kitap) 1870’ten sonra yazılmıştır.

Tespit edilen alıştırmalar; gramer alıştırmaları, okuma metni alıştırmaları ve hem gramer hem de okuma metni alıştırmalarının dâhil olduğu kitaplar şeklinde üç açıdan ele alınmıştır. Sadece gramer konuları ile ilgili alıştırmaların yer aldığı sekiz kitap (BAR.APG, TAR.PETG, MAC.ATM, WELL.APG, MAN.MOS, JEHT.TKG, WAHR.OTS, FINK.TD) bulunurken, sadece okuma metni alıştırmalarının bulunduğu altı kitaba (KAZ.KTG, HOP.EGTL, NEM.TG, HOR.TS, TIEN.TG, BERS.GTS) rastlanmaktadır. Bunların yanında hem gramer hem de okuma metni alıştırmalarının bulunduğu üç kitap (HOR.ETS, HAG.OCG, HAG.KOCG) tespit edilmiştir. Derlemdeki kitaplarda yer alan alıştırmalar incelendiğinde alıştırmaların Arap harfli yazımla verildiği 11 kitap (KAZ.KTG, HOP.EGTL, NEM.TG, HOR.TS, TIEN.TG, BERS.GTS, MAN.MOS, JEHT.TKG, BAR.APG, WELL.APG, HAG.OCG) bulunmaktadır.

Alıştırma konusunda en kapsamlı kitabın dokuz ses ve telaffuz alışırması, 154 gramer alışırması ve 41 okuma metni alışırması ile HAG.OCG'dir. Alıştırma cevapları ise HAG.KOCG'de verilmektedir. HAG.KOCG; HAG.OCG'da yer alan Arap harfli okuma metni alıştırmalarının Latin harfli çevirileri şeklinde hazırlanmış bir devam kitabıdır. Sadece Arap harfli alışırma örneklerinin bulunduğu yedi kitap (KAZ.KTG, HOP.EGTL, NEM.TG, HOR.TS, BERS.GTS, MAN.MOS, HAG.OCG); Latin harfli Türkçe alıştırmalarının bulunduğu dört kitap (TAR.PETG, MAC.ATM, FINK.TD, HOR.ETS) tespit edilmiştir. Alıştırmalarda ödevlendirme yöntemi kullanan dört kitap (HAG.OCG, HOR.ETS, TAR.PETG, MAC.ATM) bulunmaktadır. HAG.KOCG'da HAG.OCG'da verilen ödevlerin cevapları bulunurken TAR.PETG'de kitabın sonunda alıştırmaların cevapları yer alır. HOR.ETS'de alışırma bölümünün içinde soru-cevap bölümleri vardır. MAC.ATM adlı kitapta ise ödevlendirme şeklinde alıştırmalar yer alırken cevapların bulunmadığı dikkat çekmektedir.

7. Dil öğretiminin temel materyallerinden biri de metinlerdir. Farklı metin türleri ile karşılaşan öğrenci öğrendiği konuları bu sayede pekiştirme fırsatı bulacaktır.

Görsel 3. 11 Metin örneği bulunan ve bulunmayan kitaplar

Görsel 3.11'e göre derlemede yer alan kitapların yarısında metin örneklerine yer verilirken diğer yarısında metin örneği bulunmamaktadır. Metin örneğine yer verilen 10 Almanca, sekiz İngilizce, dört Fransızca, bir Rusça, bir İtalyanca ve bir de İngilizce-Fransızca iki dilli eser bulunmaktadır. Almanca kitapların metin örneğine daha çok yer verdiği sonucu çıkarılabilir.

İki kitabın (WICK.TSC, SF.TL) nerdeyse tamamının metinlerden oluştuğu söylenebilir. Metin bölümü açısından bakıldığında bu bölümün en hacimli kitabı 337 sayfa ile WICK.TSC'dir. Metin örneğinin bulunduğu 14 kitaptaki (DAV.GTL, JAU.EGT, HOP.EGTL, HOG.OCG, WICK.TSC, MÜL.LO, MAN.MOS, JEHT.TKG, HOR.TS, RED.GRLO, DIE.CO, MAL.GFET, SAM.OTG, BAR.ARB) metinler Arap harfleriyle yazılmış olup Latin harfli Türkçe metin bulunmamaktadır. Bir kitapta (TAR.PETG) ise sadece Latin harfli Türkçe metin bulunurken Arap harfli yazım yoktur. Metin örneklerine yer veren kitaplardan altısında (BOYD.TING, HOP.EGTL, TAR.PETG, BON.EGT, NEM.TG, MÜL.LO) masal metni bulunurken fabl metin türü ise dört kitapta yer almaktadır. Tarihî metinlere yer veren ise yedi kitap (WICK.TSC, DIE.CO, MAL.GELT, MAL.GFET, DAV.GTL, MÜL.LO, JAU.EGT) tespit edilmiştir. Metin bölümü bulunan kitaplardan beşinde (BOYD.TING, HIND.TPTS, DIE.CO, DAV.GTL, KAZ.KTG) dinî metinlere yer verilirken; hikâye metin türü ise altı kitapta (HIND.TPTS, BERS.GTS, MAN.MOS, HOR.TS, HOP.EGTL, TAR.PETG) bulunur. İncil'den bölümlere yer veren

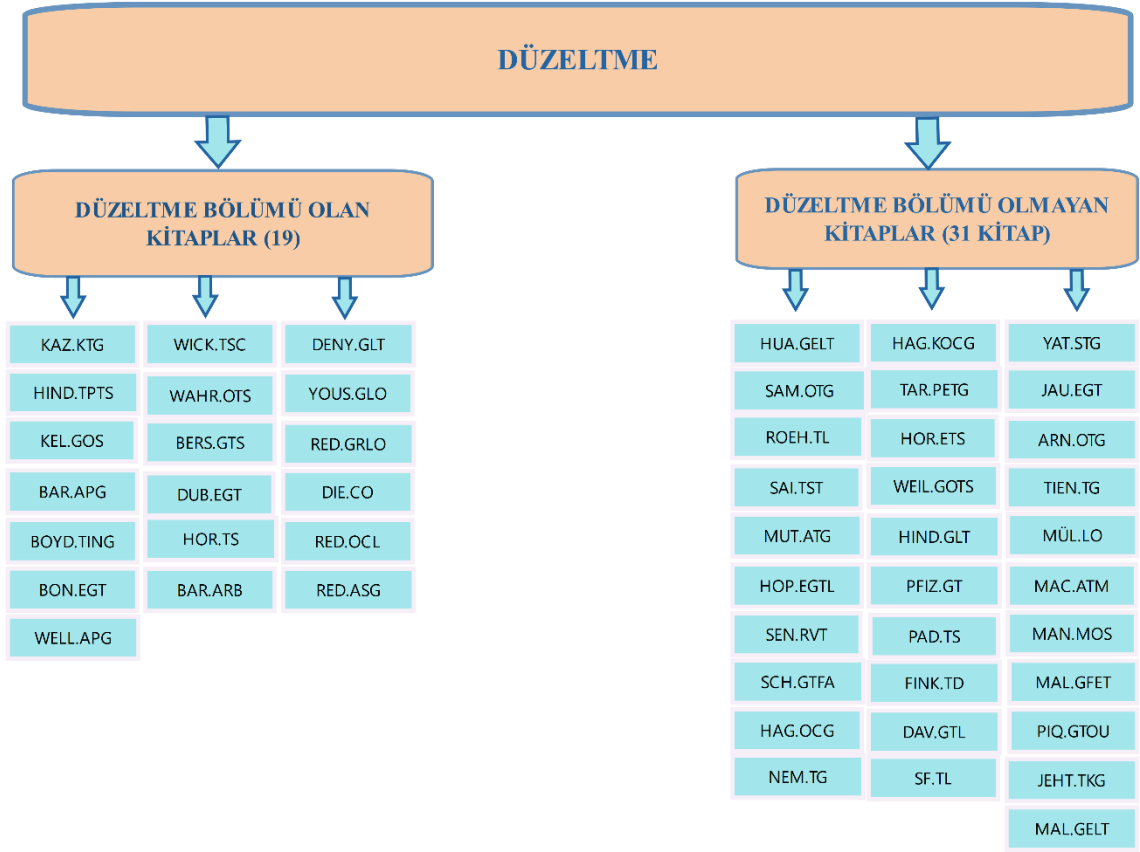

üç kitap (DIE.CO, BAR.ARB, BOYD.TING) tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda Nasrettin Hoca fıkralarına dört kitapta (HIND.TPTS, MÜL.LO, DIE.CO, BAR.ARB) rastlanmaktadır. Mektup metin türü bu tezde en sık karşılaşılan metin türüdür. Dokuz metinde (HAG.OCG, HAG.KOCG, KAZ.KTG, HOR.TS, SF.TL, MAL.GELT, MAL.GFET, HUA.GELT, JEHT.TKG) mektup metin türü bulunur. O dönemde haberleşmenin daha çok mektupla yapılması da kitapların mektup türüne daha fazla yer vermesinin nedeni olabilir. Derlemdeki altı kitapta (DAV.GTL, WICK.TSC, HOR.TS, SF.TL, SAM.OTG, HAG.OCG) ise şiir örneğine yer verilmiştir.

Bunun yanında resmî anlaşmalar MAL.GELT'te bulunurken BON.EGT'de ise İtalya'nın Osmanlı Devletine gönderdiği nota örneği bulunur. Ayrıca BON.EGT'de İkdâm gazetesinde çıkan bir yazı örneği de vardır. İlk coğrafya atlasının ön sözü RED.GRLO'da yer almaktadır.

Farklı Türk diyalektlerinden [Uygurca (4), Çağatayca (3), Kıpçakça (1), Osmanlı Türkçesi (7)] metinlere yer veren tek kitap DAV.GTL'dir. Bununla beraber yine yalnızca DAV.GTL'de seyahatnameden metin örneğine rastlanmaktadır. İncelenen metinlerde Arap harfli el yazmaları da bulunmakta olup beş kitapta (WICK.TSC, JEHT.TKG, HAG.OCG, DAV.GTL, SF.TL) Arap harfli el yazması metinler vardır. Metin sonunda metinde geçen kelimelerle ilgili sözlüğü bulunan tek eser MAN.MOS'tur. Bazı metinlerden sonra kelime ve cümle analizi yapılmış olup iki kitapta (RED.GRLO, BERS.GTS) bu analizler tespit edilmiştir. Metinlerde satır arası çevirilerin bulunduğu ise iki kitap (BON.EGT, BAR.ARB) yer almaktadır.

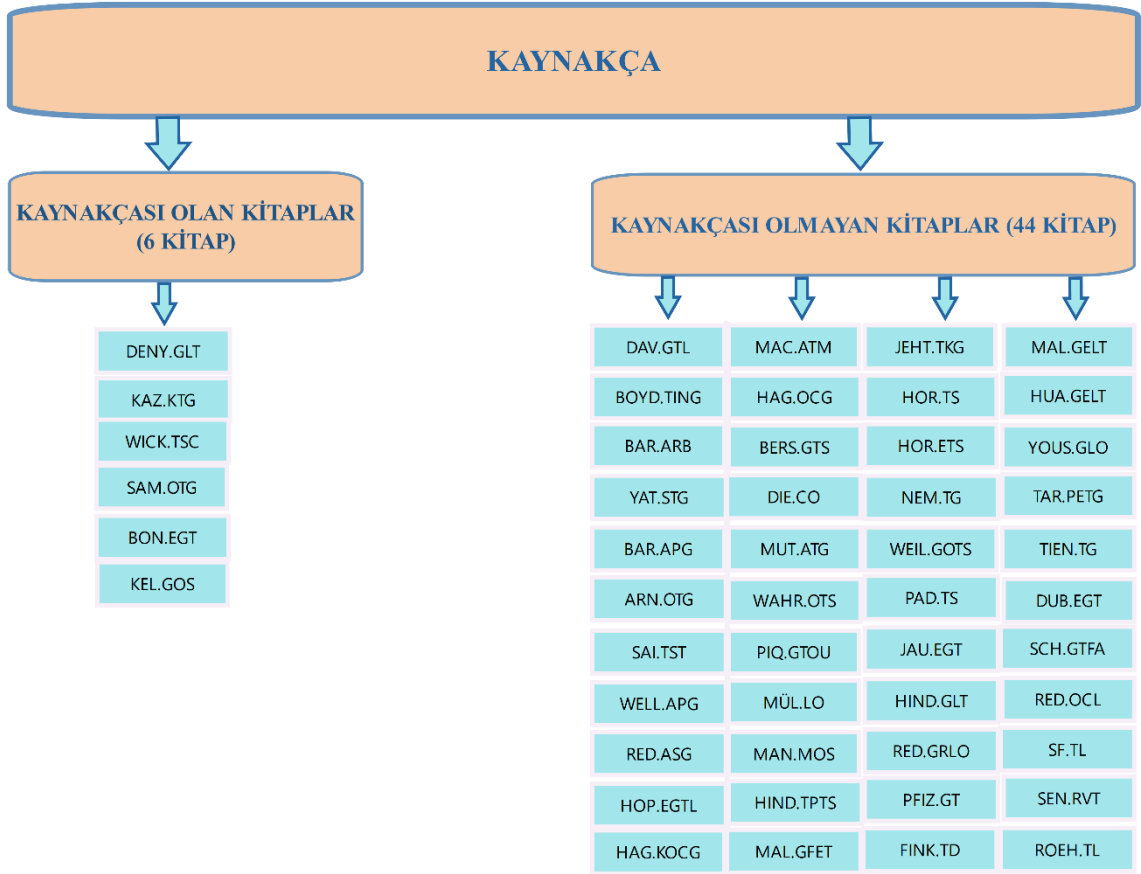
8. Düzeltme bölümleri kitapta doğru bilgiye yer verilmesini sağlayan ve kitabı daha bilimsel hâle getiren bölümlerdir.

Görsel 3. 12 Düzeltme bölümü bulunan ve bulunmayan kitaplar

Derlemde yer alan kitaplar arasında 19 kitapta düzeltme bulunurken 31 kitapta böyle bir bölüme rastlanmamaktadır. Bu bölüme yer veren altı İngilizce, altı Almanca, altı Fransızca ve bir de İtalyanca kitap bulunmaktadır. İngilizce, Almanca ve Fransızca kitaplar arasında eşit dağılım olsa da Fransızca toplam 10 kitap incelendiği için Fransızca kitaplarda daha sık düzeltme bölümü bulunduğu çıkarılabilir. DENY.GLT’de Yanlış – Doğru Cetveli başlığı ile 46 sayfada verilen düzeltme bölümü bu bölüm özelinde en hacimli kitaptır. Düzeltme bölümünün bulunduğu 15 kitapta Arap harfli yazımlı düzeltmeler de bulunur. Buna karşın dört kitapta Arap harfli yazımlı düzeltme yer almamaktadır (BON.EGT, WICK.TSC, DUB.EGT, RED.OCL).

9. Kaynakça bölümü kitapların bilimselliğini sağlayan önemli bölümlerendir. İncelenen dönemde kaynakça bölümüne yer vermeye yeni başladığı düşünülür.

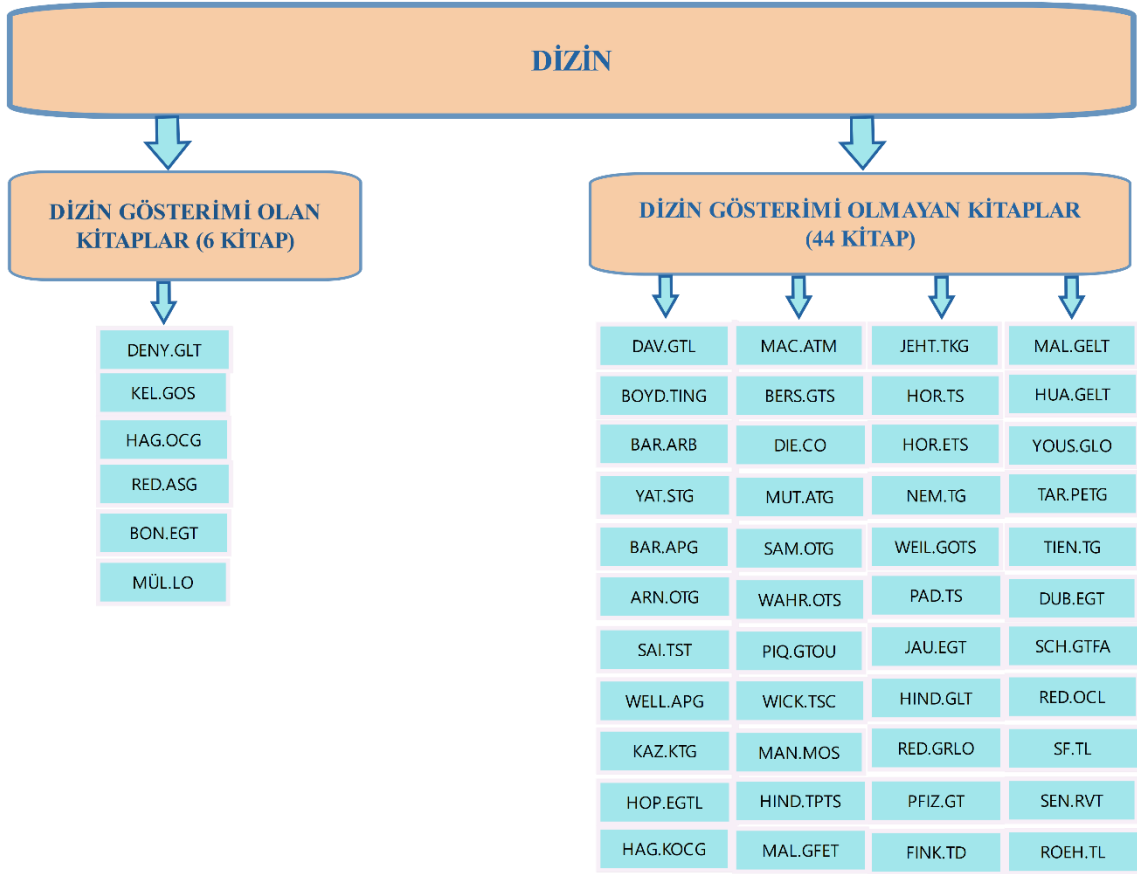

Görsel 3. 13 Kaynakçaya yer verilen ve yer verilmeyen kitaplar

Derlemde yer alan kitaplardan altısında kaynakça bölümüne yer verilirken 44 kitapta böyle bir bölüm bulunmamaktadır. Bu kitaplardan üçü (KAZ.KTG, WICK.TSC, KEL.GOS) Almanca olduğundan Almanca kitaplarda daha fazla bu bölüme yer verildiği söylenebilir.

İlk kaynak gösterimine yer veren kitap 1848 yılında basılan KAZ.KTG'dir. Ancak bu sadece satır arası kaynak gösterimi şeklindedir. Dipnot kaynak gösterimi olan kitaplar 1853 yılında basılan WICK.TSC, 1855 yılında basılan KEL.GOS, 1899'da basılan BON.EGT ve 1925 yılında basılan SAM.OTG'dir. Bugünkü kaynakça gösterimine en yakın şekilde kaynakçalarının hazırlandığı kitap 1921'de basılan DENY.GLT'dir. Bu bölümün en hacimli kitabı 14 sayfalık "Bibliyografya Malumatı" başlığı ile DENY.GLT'dir.

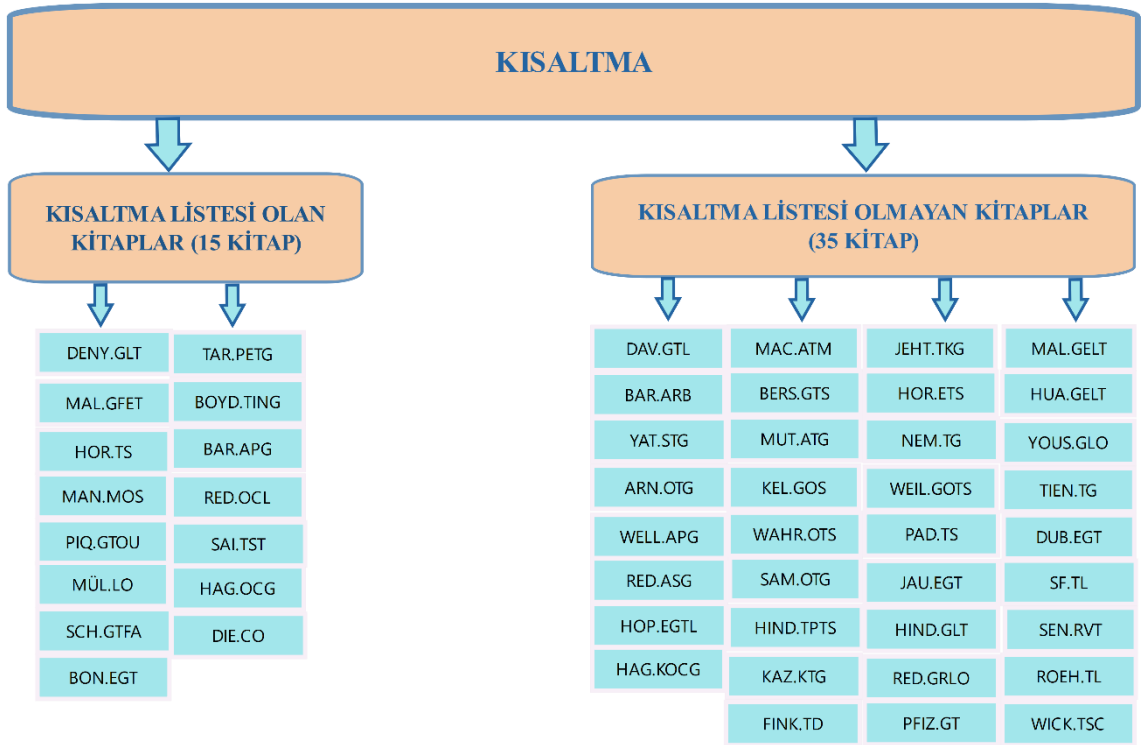
- 10.** Dil öğretiminde dizin bölümünün yer alması kitapların incelenmesini kolaylaştıracağı ve eserleri bilimsel ve sistematik hâle getireceği için bu bölümün olması önemlidir.

Görsel 3. 14 Dizin bölümüne yer verilen ve yer verilmeyen kitaplar

Derlemde yer alan kitaplardan altısında dizin bölümü yer alırken 44 kitapta dizine rastlanmamıştır. MAN.MOS ve MAL.GFET’te index başlığı olsa da bölümlene ve bölüm verilmiş şekli ile içindekiler kısmında ele alınmış kitaplara burada yer verilmemiştir. Ancak iki index bölümü bulunan BON.EGT’de biri içindekiler şeklinde hazırlanırken biri index şeklinde verilmiştir. Derlemdeki kitaplara dizinlerin başlıklandırılması açısından bakıldığında üç dizin, bir genel dizin, bir rehber ve bir de fihrist başlığı ile karşılaşılmaktadır. Bu kitaplardan ikisi Almanca, ikisi İngilizce, biri Fransızca ve biri de İtalyanca olup tek bir dil öne çıkmamaktadır. Kitapların basım yıllarına bakıldığında daha çok 1880’den sonra basılan kitaplarda (5) dizin bölümü bulunmaktadır. Dizin bölümü bulunan ilk kitap ise 1855 yılında basılan KEL.GOS’tur. Kitabın Fuat Efendi ve Ahmet Cevdet Paşa’nın 1851 yılında Konstantinapolis’te basılan *Osmanlı Grameri* kitabının Almanca çevirisi olması da dikkat çeker. Dizin bölümü bulunan kitaplar arasında bu bölümün en hacimli olduğu kitap 34 sayfa ile DENY.GLT’dir ve fihrist (dizin) başlığı ile bulunmaktadır.

11. Kısaltma bölümleri kitaplardaki bilgilere pratiklik kazandırmakta ve çoğu zaman da tekrardan kurtarmaktadır. İncelenen kitaplarda kısaltma bölümünün bulunup bulunmamasına bakılmıştır.

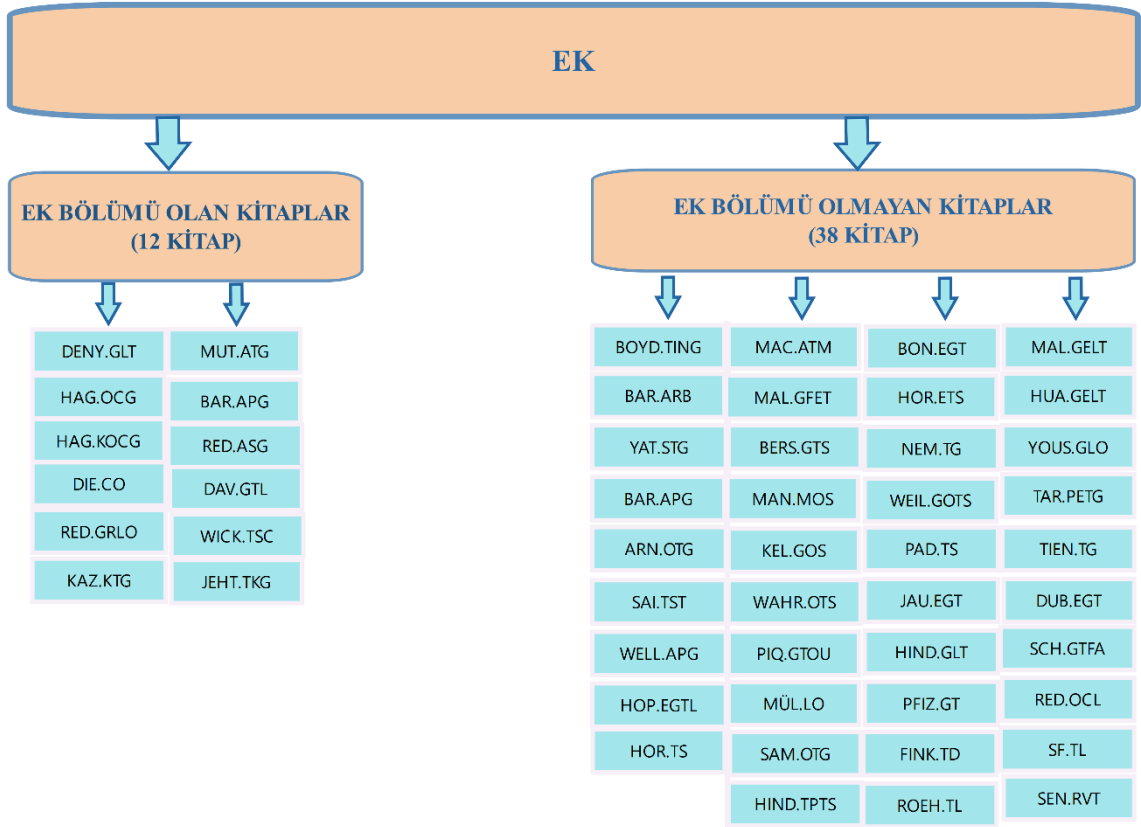

Görsel 3. 15 Kısaltma listesi olan ve olmayan kitaplar

Derlemde yer alan kitaplardan 15’inde kısaltma örneği ya da kısaltma bölümü bulunurken 35 kitapta kısaltma örneği ya da kısaltma bölümü bulunmamaktadır. DENY.GLT ve MAN.MOS’ta kısaltmalar bölüm şeklinde birer sayfada verilirken PIQ.GTOU’da ayrı bir sayfada yalnızca en çok kullanılan iki kelimenin (*ol-* ve *et-*) kısaltması bulunmaktadır. HOR.TS’de kısaltma bölümü bulunmasa da metin içinde sık sık kısaltma kullanıldığı görülmektedir.

Ayrıca MAL.GFET, PIQ.GTOU, TAR.PETG, BOYD.TING, BAR.APG, RED.OCL, SALTST, HAG.OCG, MÜL.LO, SCH.GTFA, DIE.CO ve BON.EGT’de geçen kısaltmalar kelime bölümünde bulunmaktadır. Kısaltmalara yer veren kitapların daha çok İngilizce kitaplar olduğu görülür. Altı İngilizce, dört Almanca, iki Fransızca ve iki Fransızca-İngilizce kitapta kısaltma bulunmaktadır.

- 12.** Ek bölümleri, kitaplarda doğrudan işlenmeyen ancak dolaylı olarak kullanılan bilgileri işaret eden kısımlardır. Bazı çalışmalarda ek bölümleri veri tabanı da içerebilmektedir. İncelenen kitapların bir kısmında ek bölümüne yer verilmiştir.

Görsel 3. 16 Ek bölümü bulunan ve bulunmayan kitaplar

Derlemde yer alan kitapların 12'sinde ek bölümü bulunurken 38 kitapta ek bölümü bulunmamaktadır. "Ek" bölümünün bulunduğu beş kitapta (RED.GRLO, HAG.KOCCG, KAZ.KTG, WICK.TSC, DAV.GTL) sadece metinler bulunmaktadır. "Ek" bölümünde gramer konularının bulunduğu beş kitap (HAG.OCG, MUT.ATG, BAR.APG, RED.ASG, DENY.GLT) vardır. Bu bölümde kelime veya sözlük bölümüne yer veren ise iki kitap (DIE.CO, MUT.ATG) bulunmaktadır. Ek bölümü bulunan kitaplar daha çok İngilizce kitaplardır. Bu bölüme yer verilen altı İngilizce, üç Almanca ve üç de Fransızca kitap tespit edilmiştir.

* * *

Sonuç olarak çok yönlü bir inceleme bu çalışmayla ilgili birtakım önerileri de ortaya koymak gerekmektedir. Bunları birkaç maddede belirtmekte fayda vardır:

- Derlemdeki her bir eserin, bütünlüklü olarak hazırlanabileceği ve diğer eserlerle karşılaştırmalı olarak orijinal sonuçlara ulaşmak için veri kaynağı olarak kullanılabilmesi öngörülmektedir.
- Tezde ele alınan her bir konunun, tüm eserler ya da belirli bazı eserler üzerinden ayrıntılı işlenebilmesi mümkündür. Söz gelimi ses bilgisi yönünden /ç/ sesinin

gösterimi, şekil bilgisi yönünden birleşik kiplerin kullanımı, yapı bilgisi yönünden birleşik fiillerin durumu vs. ayrı ayrı çalışma konusu olmaya adaydır.

- Derlemdeki eserlerin söz varlığı her bir eser için ayrı ayrı ya da birleşik olarak ortaya konmaya uygun bir birikime sahiptir, dönem sözlükleriyle karşılaştırmalar yapılarak orijinal sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir.
- Derlemdeki eserlerdeki diyaloglardan hareketle, o dönemin konuşma dili ortaya konabilir. Tezde ele alınan dönem aralığında konuşma dilini yansıtan kaynakların sınırlılığı göz önüne alındığında, bu kitapların önemli veri kaynakları olması dönemin konuşma özelliklerine yönelik ayrıntılı çalışmalar yapılabilmesine imkân sağlamaktadır.
- Derlemdeki eserler yöntem yönünden yerli çalışmalarla karşılaştırılabilmesi sonucunda, günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretimine örnek olabilecek verilere ulaşılabilir. Bu sebeple bu verilerin günümüz çalışmalarının güncellenmesinde kullanılması mümkündür.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi, bu kaynaklardan hareketle daha somut olarak ortaya konulabilir. Tezde ele alınan zaman aralığında Türkçe yazılan öğretim kitaplarının sınırlılığı göz önünde bulundurulduğunda konu ile ilgili yapılacak Türkçenin öğretim tarihine yönelik araştırmalara katkı sağlayabilecektir.
- Türkçenin gramer tarihinin yazılmasında bu eserlere başvurulabilir. İncelenen zaman aralığına yönelik yazı dili ve konuşma dili gramer unsurlarına ilişkin ayrıntılı çalışmalar yapılabilir.
- Türkçenin dönemsel özelliklerinin ortaya çıkarılmasında bu kitaplara başvurulabilir ve kitaplardaki örnekler üzerinden etimolojik araştırmalar yapılabilir.
- Türkçenin fonetiği ile ilgili, Arap harfleriyle çözülemeyen tartışmalı konular (ör. *o/u* meselesi, ünlü uyumları problemi vb.) Latin harfli verilerden hareketle yeniden yorumlanabilir.
- İncelenen dönem aralığında Batı ülkelerinin Türklere ve Türk diline bakışlarına yönelik araştırmalara kaynaklık edebilir.

- Bu kitaplarda Türkçenin farklı lehçelerine ve ağızlarına yönelik metin, kelime, diyalog vb. unsurlar yer aldığından konuyla ilgili çeşitli konularda akademik çalışmalar yapılabilir.
- Yazım ve noktalama tarihine yönelik yapılacak akademik çalışmalarda bu kitaplardaki örneklerden yararlanabilir.
- Kitaplarda yer verilen kaynakçadaki eserler üzerine yeni çalışmalar yapılabilir.

Bu önerilerin daha detaylı olarak işlenmesi de elbette mümkündür ancak burada esas olan bu çalışmanın yeni çalışmalara ufuk açacak nitelikte veriler sunmasıdır. Alan literatürüne katkıda bulunmayı hedefleyen bu çalışmanın amacı da bu yolda çalışma yapacakların nereye, nasıl bakmaları gerektiğine yönelik ipuçları sunmak ve aynı zamanda bu dönem metinlerinin ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktır. Alan araştırmacılarına yeni bakış açıları kazandırmak gayesiyle bundan sonraki çalışmalar için bir rehber olması beklenen bu tezdeki verilerden hareketle, belki de beklenti ve önerilerden daha farklı sonuçlara da ulaşmak mümkün olabilecektir.

KAYNAKLAR

- Aldemir, Ü. (2020). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kaynak eserler (Kitâbu'l-İdrâk li-Lisâni'l-Atrâk örneği)* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arnold, E. (1877). *A simple transliteral grammar of the Turkish language with dialogues and vocabulary.* London: Trübner Co. Ludgate Hill.
<https://archive.org/details/simpletransliter00arno> adresinden erişilmiştir.
- Arslan, M. (2012). Tarihi süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi-öğrenimi çalışmaları. *Kahramanmaraş Sütü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 167-188.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksusbd/issue/10275/126071> adresinden erişilmiştir.
- Atalay, B. (1946). *Müeyyiretü 'l-ulûm.* İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aykaç, N. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin genel tarihçesi ve bu alanda kullanılan yöntemler. *Turkish Studies*, 10(3), 161-174.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7842>.
- Banguoğlu, T. (1974). *Türkçenin grameri.* İstanbul: Baha Matbaası.
- Barker, W. B. (1854). *A practical grammar of the Turkish language: with dialogues and vocabulary.* London: Bernard Quaritch.
https://books.google.com.tr/books?id=_gAGAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden erişilmiştir.
- Barker, W. B. (1854). *A reading book of the Turkish language, with a grammar and vocabulary; containing a selection of original tales, literally translated, and accompanied by grammatical references: the pronunciation of each word given as now used in Constantinople.* London: James Madden.
<https://books.google.so/books?id=pIxKPpczT8MC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false> adresinden erişilmiştir.
- Bekar, B. (2017). A. Wahrmond'un Praktische Handbuch Der Osmanisch-Türkischen Sprache adlı eserindeki türk atasözleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 1-14. <https://doi.org/10.29000/rumelide.347544>.

- Berswordt. (1839). *Neueste grammatik der türkischen sprache für deutsche zum selbstunterricht: nebst einer reichhaltigen sammlung von gesprächen, so wie einer türkisch-deutschen und deutsch-türkischen wörtersammlung*, Berlin: In Verlag bei Ferdinand Dümmler. https://archive.org/details/neuestegrammatik00bers_adresinden_erişilmiştir.
- Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(4), 107-133. <https://doi.org/10.7884/teke.100>
- Bonelli, L. (1899). *Elementi di grammatica Turca Osmanlı: con paradigmi crestomazia e glossaria*. Milano: U. Hoepli.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9, 27-40. <http://dx.doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Boyd, C. (1842). *The Turkish interpreter or a new grammar of the Turkish language respectfully inscribed to the right honorable the earl of Abendeen K. T. secretary of state for foreign affairs*. Paris: Jacob / London: Smith Elder. https://www.google.com.tr/books/edition/The_Turkish_Interpreter/jLdViwT7rwQC?hl=tr&gbpv=1&dq=Boyd,+Charles,+The+Turkish+interpreter+or+a+new+grammar+of+the+Turkish+language&printsec=frontcover_adresinden_erişilmiştir.
- Çokaktaş Uysal, A. (2018). *Jean Deny'nin kitaplarında kelime çözümlemeleri / Analysis of words on Jean Deny's books*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Davids, A. L. (1832). *A grammar of the Turkish language: with a preliminary discourse on the language and literature of the Turkish nations, a copious vocabulary, dialogues, a collection of extracts in prose and verse, and lithographed specimens of various ancient and modern manuscripts*. London: Sold by Parbury & Allen. https://archive.org/details/grammarofturkish00davirich/page/n5/mode/2up_adresinden_erişilmiştir.
- Deny, J. (1921). *Grammaire de la langue Turque*. Ernest Leroux.
- Dieterici, F. H. (1854). *Chrestomathie Ottomane précédée de tableaux grammaticaux et suivie d'un glossaire Turc-Français, chez george reimer*. Berlin: Chez George Primer. https://books.google.com.tr/books?id=88ejBM8cuVsC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false_adresinden_erişilmiştir.

- Doğan, S., & Ayaz, H. (2017). XIX. yüzyılda Batı'da yabancılara Osmanlı Türkçesi öğretimi: W. B. Barker örneği. *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 1, 62-84.
- Du Ryer, (1630). *Rudimenta grammatices linguae Turcicae* (2. Baskı 1633). Paris.
- Dubeux, L. (1856). *Éléments de la grammaire turque, à l'usage des élèves de l'École impériale et spéciale des langues orientales vivantes*. Paris: B. Duprat. <https://archive.org/details/elementsdelagram00dube/page/n5/mode/2up> adresinden erişilmiştir.
- Eraslan, C. (2013). *Arthur Lumley Davids'e göre XIX. yüzyılda Osmanlı Türkçesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ercilasun, A. B. (2004). *Başlangıcından yirminci yüzyıla Türk dili tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Erdem, M. D., Akkaya, A., Yavuz, S., & Bayrak, Ö., (2013). *Arthur Lumley Davids Türk dili grameri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ergin, M. (1962). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Fink, L. (1879). *Türkischer dragoman*. Leipzig: F. A. Brockhaus. <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb11009550?page=5> adresinden erişilmiştir.
- Fuat Efendi, & Ahmet Cevdet Paşa. (1855). *Grammatik der Osmanischen sprache von Fu'ad-Efendi und Gävdät-Efendi* (Çev. H. Kellgren). Druckerei der Finnischen Litteratur-Gesellschaft, Helsingfors. <https://www.digitale-sammlungen.de/de/view/bsb10572721?page=3> adresinden erişilmiştir.
- Hagopian, V. H. (1907). *Ottoman Turkish conversation grammar a practical method of learning the Ottoman - Turkish language*. London: Sampson Low, Marston & Co. <https://archive.org/details/dli.ministry.18263> adresinden erişilmiştir.
- Hagopian, V. H. (1908). *Key to the Ottoman - Turkish conversation - grammar*. London: Sampson Low, Marston & Co. <https://archive.org/details/cu31924026883003> adresinden erişilmiştir.
- Hindoglou, A. (1829). *Theoretisch - praktische Türkische sprachlehre für Deutsche*. Wien: Anton Edler v. Schmid.

- Hindoglou, A. (1834.). *Grammaire théorique et pratique de la langue Turke, telle qu'elle est parlée à Constantinople.* Dondey-Dupré.
<https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=npj.32101063973067&seq=9> adresinden erişilmiştir.
- Hopkins, F. L. (1877). *Elementary grammar of the Turkish language: With a few easy exercises.* London: Trübner and Co. <https://archive.org/details/elementarygramm00hopkgoog> adresinden erişilmiştir.
- Horten, M. (1916). *Einführuug in die Türkiscen sprache und Schrift.* Halle, Verlag. von Max Niemeyer.
- Horten, M. (1916). *Kleine Türkisce sprachlehre.* Heidelberg: Julius Groos, Verlag.
- Huart, C. (1890). *Grammaire elementaire de la langue Turque seconde édition, revue et corrigée.* Paris: Librairie Orientale & Américaine.
<https://ia902607.us.archive.org/5/items/grammairelme02malluoft/grammairelme02malluoft.pdf> adresinden erişilmiştir.
- İmer, K., Kocaman A., & Özsoy, A. S. (2013). *Dilbilim sözlüğü.* İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İnce, Y., & Akça, B. (2017). Osmanlı döneminde latin harfleriyle Türkçe yazılan eserler ve yazarları. *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 73, 5-42.
<https://doi.org/10.32704/erdem.471084>
- Jaubert, P. A. (1833). *Éléments de la grammaire Turke.* Paris: Dundey-Dupré Père et Fils.
<https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uva.x000827868&view=1up&seq=9> adresinden erişilmiştir.
- Jehlitschka, H. (1895). *Türkisches konversations – grammatik.* Heidelberg.
<https://archive.org/details/trkischekonvers00unkngoog/page/n5/mode/2up> adresinden erişilmiştir.
- Kalafat, Ş. (2017). Guillaume Schroeder'in grammaire Turque à l'usage des français et Anglais adlı eseri ve yabancılara Türkçe öğretimi açısından incelenmesi. R. Özyürek, A. Celepoğlu, A. Gökçe, & İ. Atabey (Ed.), *XII. uluslararası büyük Türk dili kurultayı bildirileri kitabı (İhsan Doğramacı'ya armağan)* içinde (s. 583-592). Ankara: Bilkent Üniversitesi.

- Kalafat, Ş. (2019). Charles Wells'in a practical grammar of the turkish language adlı eserindeki atasözleri örneğinde Türkçedeki atasözlerinin kalıplaşma dereceleri üzerine bir deneme. Öbek A. İ., Topaloğlu, Y., Bayraktar F. S. & Özdemir A. N. (Ed.), *Prof. Dr. Hidayet Kemal Bayatlı Hatıra Kitabı* içinde (s. 164-184). İstanbul: Şenyıldız Yayıncılık.
- Karaağaç, G. (2013). *Dilbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karagöl, E. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tarihi bir eser: Redhouse'un Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi adlı eseri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(4), 2143-2161.
- Karahan, L. (2014). Ahmet Cevat Emre'nin dil bilgisi öğretimiyle ilgili görüşleri. N. Demir & F. Yıldırım (Ed.), *Prof. Dr. Mehmet Özmen Armağanı* içinde (s. 207-212). Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü.
- Karasar, N. (2019). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kartallıoğlu, Y. (2007). Tanzimat gramerlerinde bazı eklerin imlası ve dudak uyumu ile ilgili uyarılar. *Bilig*, 43, 85-106.
- Kartallıoğlu, Y. (2010). Çeviri yazılı metinlerde Türkçenin ünsüzleri. *Dil Araştırmaları*, 6, 87-146.
- Kayasandık, E. (2018). *Yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dil bilgisi öğretim yöntemlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kazem-Bek, M. A. (1848). *Allgemeine Grammatik Der Türkisch-Tatarischen Sprache, universität zu kasan, correspondirendem mitgliede der kaiserlichen academie der wissenschaften, etc. etc. aus dem russischen übersetzt und mit einem anhang und schriftproben herausgegeben von dr. Julius Theodor Zenker, Leipzig: Verlag Von Wilhelm Engelmann.*
https://books.google.com.tr/books?id=RpdPAAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden erişilmiştir.
- Korkmaz, Z. (1996). Gramer konularımızla ilgili bazı sorunlar. *Türk Dili*, (535), 3-18.
- Korkmaz, Z. (2013). *Türkiye Türkçesinin temeli Oğuz Türkçesinin gelişimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2017). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Korkmaz, Z. (2019). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi* (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmazer, T. (2022). Mackenzie'nin A Turkish Manual'inin karşılaştırmalı muhteva incelemesi, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*. 37, 169-191. <https://doi.org/10.20427/turkiyat.1102168>
- Mackenzie, C. F. (1879). *A Turkish manual: comprising a condensed grammar with idiomatic phrases, exercises, and dialogues, and vocabulary*. London: Publishers to the India Office.
https://books.google.com.tr/books?id=5DxbAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden erişilmiştir.
- Mallouf, N. (1860). *Guide En Trois Langues Française Anglaise et Turque*. Paris: Maisonneuve.
<https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015065411947&seq=6> adresinden erişilmiştir.
- Mallouf, N. (1862). *Grammaire élémentaire de la langue Turque*. Paris: Maisonneuve.
https://books.google.com.tr/books?id=S_MNAAAAMAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden erişilmiştir.
- Manissadjiman, J. J. (1893). *Mürsid-i lisân-y 'Osmâni - Lehrbuch der modernen Osmanisches Sprache*. Stuttgart: W. Spemann. <https://archive.org/details/mrsidilisanyos00maniuoft> adresinden erişilmiştir.
- Megiser. (1612). *Institutionum linguae Turcicae libri quatuor*. Leipzig.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskı) (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Mutti, G. (1834). *A Turkish grammar compiled for the use of travellers*. F. D. Ramos, Government Gazette Press.
- Müller, A. (1889). *Türkische grammatik mit paradigmnen, litteratur, chrestomathia und glossar*. Berlin: H. Reuther's Verlagsbuchhandlung.
<https://archive.org/details/trkischegrammat01giesgoog/page/n6/mode/2up> adresinden erişilmiştir.
- Nemeth, J. (1916). *Türkische grammatik. sammlung göschen*. Berlin und Leipzig.
- Öksüz, Y. Z. (1995). *Türkçenin sadeleşme tarihi genç kalemler ve yeni lisan hareketi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Özçam, Ç. (1997). Türkiye Türkçesi ile ilgili gramer çalışmaları -bibliyografya denemesi. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 110, 121-163.
- Özçam, Ç. (2017). *Türkiye Türkçesi gramer çalışmaları*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Özevren, M. S. (2018). *Amédée Jaubert'in elements de la grammaire Turke'ü*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Özkurt, E. (2019). *William Burckhardt Barker'in gramer ve sözlüklü Türk dili okuma kitabı (inceleme – sözlük)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, N. (2023). *1876-1923 yılları arasında anadolu sahasında yayımlanan dil bilgisi kitaplarındaki terimlerin karşılaştırılması*. Ankara: Pegem Akademi.
- Padel, M. (1917). *Türkisch*. Leipzig.
- Palabıyık, N. Ö. (2023). *Silent teachers: Turkish Books and Oriental Learning in Early Modern Europe, 1544-1669*. Revaluation Books.
- Parlak, M. (2015). *Başlangıçtan günümüze Türkçe dilbilgisi çalışmalarına bakış*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pfizmaier, A. (1847). *Grammaire Turque ou développement séparé et méthodique des trois genres de style usités, savoir l'arabe, le Persan et le Tartare*. Viyana. https://books.google.com.tr/books?id=SbwVAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden erişilmiştir.
- Piquere, P. J. (1870). *Grammatik der Türkisch - Osmanische umgansprache*. Wien: Published by Albert A. Wenedikt.
- Redhouse, J. W. (1846). *Grammaire Raisonnée De La Langue Ottomane suivie d'un appendice contenant l'analyse d'un morceau de composition Ottomane ou sont démontrées les différentes règles auxquelles les mots sont assujettis*. Paris: Gide et cie libraires – éditeurs. <https://archive.org/details/grammaireraison00redhgoog/page/n9/mode/2up> adresinden erişilmiştir.

- Redhouse, J. W. (1855). *The Turkish campaigner's vade-mecum of ottoman colloquial language*. London: Published by Thomas Harrison. https://books.google.com.tr/books?id=jD1bAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden erişilmiştir.
- Redhouse, J. W. (1884). *A simplified grammar of the Ottoman-Turkish language*. London: Trübner Co. Ludgate Hill. <https://archive.org/details/simplifiedgramma00redhuoft/page/n5/mode/2up> adresinden erişilmiştir.
- Roehrig, F. L. O. (1860). *De Turcarum linguae indole ac natüre*. Philadelphiae: Mdcclcx. https://openlibrary.org/books/OL6526167M/De_Turcarum_linguae_indole_ac_natura_scripsit_F.L.O._Roehrig. adresinden erişilmiştir.
- Said, A. (1877). *Oriental grammars after an easy and practical method- Part XII the Turkish language*. London: Franz Thimm. <https://archive.org/details/turkishselftaugh00abusrich> adresinden erişilmiştir.
- Самойлович, А. Н. (2002). Краткая учебная грамматика османско-турецкого языка, Издательская фирма Восточная литература. <https://www.livelib.ru/author/152344/top-aleksandr-samojlovich> adresinden erişilmiştir.
- Schaaik, G. V. (2020). *The Oxford Turkish grammar*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Schaaik, G. V. (1996). *Studies in Turkish grammar*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Schroeder, G. (1835). *Grammaire turque à l'usage des Français et Anglais*. Éd. revue, augmentée d'une version angl. Leipzig: Othon Wigand. https://books.google.bi/books?id=43gBAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden erişilmiştir.
- Сенковский, О. И. (1854). Карманная книга для русских воинов в турецких походах : Ч. 1-2 / [О. И. Сенковский]. - СПб. : Тип. штаба отд. Корпуса внутр. стражи, 1854. - [10], 84, 98, 95 с. - Две части в одном переплете; Авт. указан в конце предисл. <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/21959-senkovskiy-o-i-karmannaya-kniga-dlya-russkih-voinov-v-turetskih-pohodah-spb-1828-1829> adresinden erişilmiştir.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stumme, H., & Fikret, H. (1916). *Türkische lesestücke*. Leipzig: Otto Harrassowitz.

- Şimşek, B. (2022). Yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış “Grammar of the Turkish Language” (1709) ile “A Simple Transliterated Grammar of the Turkish Language with Dialogues and Vocabulary” (1877) adlı kitapların içerdikleri söz varlığının karşılaştırılması. *BEZGEK Yabancılara Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1, 38-51. <https://doi.org/10.56987/bezgek.2>
- Tarring, C. J. (1886). *A practical elementary Turkish grammar*. London: Kegan Paul, Trench & Co. https://books.google.com.tr/books?id=tFx9nQEACAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden erişilmiştir.
- Tien, A. (1896). *A Turkish grammar, containing also dialogues and terms connected with the army, navy, military drill, diplomatic and social life*. London: Sampson Low, Marston & Company.
- Topaloğlu, A. (2019). *Karşılaştırmalı dil bilgisi terimleri sözlüğü*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Topuzkanamış, E. (2020). History of Turkish language education in the process of educational modernisation of Ottoman: from the 1770s to 1890s. *Paedagogica Historica*, 58(4), 447-465. <https://doi.org/10.1080/00309230.2020.1838577>
- Turan, F. S. (2014). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi tarihinde Arthur Lumley Davids'in “A Grammar Of The Turkish Language” adlı eseri üzerine bir inceleme*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uygur, K. (2019). *Charles Boyd'un Türk tercümanı veya Türk dilinin yeni grameri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vardar, B. (2007), *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Wahrmund, A. (1869). *Praktisches handbuch der Osmanisch-Türkischen sprache*. Giessen.
- Weil, G. (1917). *Grammatik der Osmanisch-Türkischen sprache*. Berlin: Verlag Von Georg Reimer. <https://archive.org/details/gramatikderosman00weiluoft/page/n3/mode/2up> adresinden erişilmiştir.
- Wells, C. (1880). *A practical grammar of the Turkish language (as spoken and written). with exercises for translation into Turkish, quotations from Turkish authors illustrating Turkish syntax and composition, and such rules of the Arabic and Persian grammars as have been adopted by the Osmanlı's, the pronunciation being given in English letters throughout*. London: Bernard Quaritch.

<https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.31137/page/n1/mode/2up> adresinden erişilmiştir.

Wickerhauser, M. (1853). *Wegweiser zum verständniss der Türkischen sprache: eine Deutsch-Türkische chrestomathie*. Wien: Aus der kaiserlich-königlichen hof- und staatsdruckerei. <https://archive.org/details/wegweiserzumver00wickgoog/page/n7/mode/2up> adresinden erişilmiştir.

Yağmur, Ö. (2013). *Latin harfli çeviri yazılı metinlerde Türkçe söz dizimi (16.-19. yüzyıllar)* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yağmur, Ö. (2014). XVII. ve XIX. yüzyıllar arasında Avrupalılar tarafından yazılan Türkçe gramerlerde izlenen metot üzerine. *XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri*, I, 645-663. https://www.researchgate.net/publication/292333916_XVII_ve_XIX_YUZYILLAR_A_RASINDA_AVRUPALILAR_TARAFINDAN_YAZILAN_TURKCE_GRAMERLER_DE_IZLENEN_METOT_UZERINE adresinden erişilmiştir.

Yalap, H., & Akçıl, G. (2021). 19. yüzyıl İngiltere’inde Türkçenin bir gramer kitabı: Abu Said ve Turkish Self-taught. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 70, 33-48. <https://doi.org/10.14222/Turkiyat4425>

Yates, E. (1857). *The elements of the science of grammar, illustrated by a comparison of the structure of the English and Turkish languages*. London: Allen. https://books.google.com.tr/books?id=uDxbAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden erişilmiştir.

Yeşilyurt, E. (2015). *Osmanlı döneminde İngilizlere Türkçe öğretimi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, Y., & Doğan, C. (2019). Nassif Mallouf ve üç dilli rehber kitabı: Rehber-i elsine-yi selâse: Fransevî ve İngilizî ve Türkî. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö5), 94-103. <https://doi.org/10.29000/rumelide.606079>

Yılmaz, Y., & Özevren M. S. (2017). P. A. Jaubert’in Elements de la grammaire Turke’ündeki atasözleri. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (9), 31-68. <https://doi.org/10.29000/rumelide.347547>

Yılmaz, Y. (2018). 18. ve 19. asırda Fransızca hazırlanmış transkripsiyon anıtlarında okuma metinlerinin özellikleri . *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı, 86-92. <https://doi.org/10.29000/rumelide.454240>

Youssouf, R. (1892). *Grammaire complete de la langue Ottomane comprenant les trois éléments Turc, Persan et Arabe hamenée, dapres une methode nouvelle, aux principes les plus clairs et les plus simples.* Constantinople. <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uiug.30112067716032&view=1up&seq=7> adresinden erişilmiştir.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı	Ayşe AFACAN SÜĞÜMLÜ
Yabancı Dili	İngilizce
Orcid Numarası	0000-0002-6772-9598
Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası	10383448
Lise	Rahmi Kula Anadolu Lisesi
Lisans	Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi (2007)
Yüksek Lisans	Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (2015)
Doktora	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (2023)
Mesleki Deneyim	MEB Türkçe öğretmeni (2007-2023)
Akademik Çalışmalar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Afacan Süğümlü, A. (2020). Türkçede ve Rusçada Özel Adlara Dayalı Renk Adlandırmaları. <i>Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi</i>, 10(3), 894-903. 2. Afacan Süğümlü, A. (2020). Türk Dilinin Tarihsel Sürecinde ve Çağdaş Türk Lehçelerinde Tabar > Davar Kelimesi. <i>Türkoloji</i> (105), 93-111. 3. Afacan Süğümlü, A. & Mul kibayeva E. (2021). Kazakistan'da Ana Dili Öğretimi. M. Alver & Ü. Süğümlü (Ed.), <i>Kuram ve Uygulamada Dünyada Ana Dili Öğretimi</i> içinde (s. 266-287). Ankara: Anı Yayıncılık. 4. Afacan Süğümlü, A. (2022). XIX. Yüzyılda Türkçe Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Gramer ve Ders Kitaplarında Sıfatların Yeri. H. Yıldız, A. Öztürk & S. Aktaş (Ed.). <i>III. Genç Türkologlar Çalıştayı Bildiriler Kitabı</i> içinde (s. 903-918). Ordu: Ordu Üniversitesi Yayınları. 5. Afacan Süğümlü, A. (2022). Dil Bilgisi Öğretiminde Web Araçlarının Kullanımı. K. Tekşan & Ü. Süğümlü (Ed.). <i>Web Araçları ile Türkçe Öğretimi</i> içinde (s. 135-153). Ankara: Eğiten Kitap.